

T.C.
BOZOK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

Yüksek Lisans Tezi

EDİRNELİ NAZMÎ DÎVÂNİ (269b-394a VARAKLAR)

İnceleme-Metin-Tıpkıbasım

HAZIRLAYAN

Rabia AKDAĞ

8011050017

TEZ DANIŞMANI

Doç. Dr. Ziya AVŞAR

YOZGAT 2012

T.C.
BOZOK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAYI

Enstitümüzün Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı 8011050017 numaralı öğrencisi Rabia AKDAĞ'ın hazırladığı "Edirneli Nazmî Dîvânı(269b-394a Varaklar)b İnceleme- Metin-Tıpkıbasım" başlıklı ~~DOKTORA~~/YÜKSEKLİSANS tezi ile ilgili TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği uyarınca 16/07/2012 Pazartesi günü saat 14:00'te yapılmış, tezin onayına ~~OY ÇOKLUĞU~~ / OY BİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

Başkan : Yrd. Doç. Dr. Seyfullah TÜRKMEN

Üye : Doç. Dr. Ziya AVŞAR (Danışman)

Üye : Yrd. Doç. Dr. Murat KACIROĞLU

ONAY:

Bu tezin kabulü, Enstitü Yönetim Kurulu'nun 28.08/2012 tarih ve 21.. sayılı kararı ile onaylanmıştır.

28.08/2012

Enstitü Müdürü
Yrd. Doç. Dr. Eyyup ECEVİT

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ	vi
GİRİŞ	1
A) DİVÂNIN MUHTEVÂ ÖZELLİKLERİ.....	3
A.1. DİNÎ-TASAVVUFÎ UNSURLAR	4
A.1.1. Allah(c.c.)'ın İsimleri.....	4
A.1.2. Melekler	5
A.1.3. Kur'an-ı Kerim.....	6
A.1.4. İbâdetler	7
A.1.5. Sabır ve Tevekkül	9
A.1.6. Helal/ Haram.....	10
A.1.7. Mâsiva, Dünya Hayatının Geçiciliği, Ölüm ve Ahiret İnancı	11
A.1.8. Cennet/ Cehennem	12
A.1.9. Hidâyet/ Dalâlet	14
A.1.10. Fakr /Kanaat /Uzlet/ Ferâgat	14
A.1.11. Kesret/ Vahdet	15
A.1.12. Hevâ-yı Nefs	15
A.1.13. Sükûn	16
A.1.14. Diğer Dinî Hususlar ve Ahlakî Davranış Biçimleri	16
A.2. TİP VE ŞAHISLAR	20
A.2.1. Dinî-Tasavvufî Tip ve Şahıslar	20
A.2.1.1. Süfî/ Zâhid/ Vâ'iz – Rind	20
A.2.1.2. Hızır.....	21
A.2.1.3. Mürid-Mürşid- Şeyh/ Derviş	22
A.2.1.4. Peygamberler	23

A.2.2. Tarihî-Efsanevî Şahıslar	25
A.2.3. Efsanevî Âşıklar	28
A.2.4. Edebî Şahıslar	30
A.3. AŞKA DAİR.....	32
A.3.1. Aşk ve Âşık.....	32
A.3.2. Ma'şuk ki	33
A.3.3. Vuslat ve Hicran	35
A.4. MUSİKÎ, MEY VE İŞRET MECLİSİ.....	36
A.5. YER ADLARI.....	38
A.6. SOSYAL HAYAT	40
A.6.1. Günlük Hayattan Yansımalar	40
A.6.2. Deyimler ve Özlü Sözler	43
A.6.3. Zamandan Şikâyet.....	46
B) KENDİ KALEMİNDEN NAZMÎ VE ŞAİRLİĞİ.....	47
C) METİN	50
SONUÇ.....	960
KAYNAKÇA	961
ÖZGEÇMİŞ.....	963
EKLER.....	964
Ek 1: Tıpkıbasım.....	964

ÖNSÖZ

Osmanlı Devleti'nin 16. yüzyıldaki yüksek refahiyyetinden, divan şiirine de paye düşmüştür. Şairlerin şiir kabiliyetleri, anlayışlı hükümdarların himayesi ve devlet desteğiyle daha net ortaya konmuştur. Böylece yüzyıllardır etkisi ve diriliği devam edecek bir miras kalmıştır. Bizlere düşen ise bu büyük mirasa sahip çıkmak, kıymetini bilmek ve gün ışığına çıkmayı bekleyen nice nadide esere ve incelenmeyi bekleyen meselelere el uzatmaktır. Edirneli Nazmî Divanı da bu amaçla yüksek lisans tezi olarak çalışmamıza konu edilmiş hacimli bir eserdir.

Bu çalışma Nazmî Divanı'nın İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi TY 920 numarada kayıtlı bulunan nüshasının 269b-394a'yı kapsayan varakları üzerinedir.

Esas olarak üç bölümden oluşan çalışmanın birinci bölümünde divanın muhteva incelemesi yapılmış ve beyitlerden misaller verilmiştir. İkinci bölümünde Nazmî'nin poetikasına dair kendi söylediği beyitler verilmiştir. Son bölümde de çeviri metni yer almaktadır.

Son aşamasına kadar, çalışmanın ortaya çıkmasında emeği geçen değerli hocam Doç.Dr Ziya AVŞAR'a eksik etmediği bilgisi, sabrı ve engin tecrübeleri için sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum. Çeviri işlemi bittikten sonra metnin yeniden denetimi aşamasında büyük yardımlarını gördüğüm kıymetli arkadaşım Öğr. Gör. Gökçe AYDÖNER'e ve mükemmel anlayış kabiliyetiyle desteğinden dolayı eşim Saffet AKDAĞ'a teşekkür ediyorum. En büyük teşekkürüm ise teşekkür sözündeki anlatım kısırlığının farkında olarak, koşulsuz mubabbetleriyle destek kanatlarını usanmadan üzerimde tutan ailemedir.

Rabia AKDAĞ

Yozgat – 2012

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

Edirneli Nazmî Dîvânı (269b-394a Varaklar)

İnceleme- Metin-Tıpkıbasım

Rabia Akdağ

8011050017

Bozok Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

2012: 960 Sayfa

Divan Edebiyatı, yüzyıllardır etkisi ve diriliği devam edecek bir miras bırakmıştır. Bizlere düşen ise bu büyük mirasa sahip çıkmak, kıymetini bilmek ve gün ışığına çıkmayı bekleyen nice nadide esere ve incelenmeyi bekleyen meselelere el uzatmaktır. Türk edebiyatının “nevi şahsına münhasır” edebî kişiliklerinden biri olan Edirneli Nazmî’ nin Divan’ı da bu amaçla yüksek lisans tezi olarak çalışmamıza konu edilmiş hacimli bir eserdir.

Bu çalışma Dîvânın, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi TY 920 numarada kayıtlı bulunan nüshasının 269b-394a kısımlarını içerir. Varaklar arasındaki çalışma alanı gazeller ve muhteva özellikleridir. “Türkî-yi Basit” başlıklı şiirler ve diğer nazım şekilleri incelemeye dahil edilmemiştir.

Esas olarak iki bölümden oluşan çalışmanın birinci bölümünde beyitlerden misallerle divanın muhteva incelemesi yapılmıştır. İkinci bölümünde Nazmî’nin poetikasına dair kendi söylediği beyitler verilmiştir. İkinci bölümünde metnin çeviri kısmına yer verilmiş ve ardından da tıpkıbasımı eklenmiştir.

“Sanatsal yönden çok da kuvvetli olmayan”; ancak birçok nazım şeklinin örneğini barındırdığı görülen bu hacimli divan, sıkça zikredilen, “aruz kalıplarının çeşitliliği” açısından da ayrı bir tahlil ve tasnif çalışmasına konu olmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Edirneli Nazmî, Dîvân, gazel

ABSTRACT

Post Graduate Thesis
Edirneli Nazmi Divanı (269b-395a Pages)
Research – Text – Facsimile

Rabia Akdağ
8011050017

Bozok University
Institute of Social Sciences
Department of Turkish Language and Literature
2012: 960 Pages

Divan Literature has left a heritage whose influence and freshness will last for centuries. The thing that we should do is to protect this big heritage, know its value and gather round the precious works expecting to come to light and the issues waiting to be researched. For this purpose, one of the “unique characteristics” literary characters of Turkish Literature Edirneli Nazmi’s Divan is a voluminous work that is taken in our study as a post graduate thesis.

This study includes 269b-394a parts of the copy of the Divan kept under registration in İstanbul University Library in number TY 920. The study fields between these varaks are lyrics and content properties. The poems under the topic “Türki-yi Basit” and other verse types is not included in the research.

In the first part of the study- which is mainly composed of three parts- the research about the divan’s content is done by giving examples from the couplets. In the second and third part, Nazmi’s poetica and the text’s translation part is included and then it is added to its facsimile.

This voluminous divan that is “not too strong considering its artistic side” but seen to include samples of many verse types; as mentioned many times, should be an analysis and classification study topic in terms of its “variety of prosody patterns”.

Key words : Edirneli Nazmi, Divan, content, lyrics

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ا (إ)	a, ā	ص	ş
ا (أ)	a, e, ı, i, u, ü	ض	z, d
ب	b, p	ط	t
پ	p	ظ	z
ت	t	ع	‘
ث	ṯ	غ	ğ
ج	c, ç	ف	f
چ	ç	ق	q
ح	ḥ	ك	k, g, (ñ)
خ	ḫ	ك	ñ
د	d	ل	l
ذ	z, d	م	m
ر	r	ن	n
ز	z	و	v, u, ū, ü, o, ö
ژ	j	ه	h, a, e
س	s	لا	la, lā
ش	ş	ی	y, ı, i, ī
		ء	’

GİRİŞ

Türk edebiyatının “nevi şahsına münhasır” edebî kişiliklerinden biri olan Edirneli Nazmî, Türk edebiyatının en hacimli eserlerinden ikisinin sahibidir. Bu eserlerden ilki Türk edebiyatının en büyük nazire mecmuaları arasında yer alan Mecmu’u’n-Nezâir, diğeri ise Dîvân’ dır.

Yapılan taramalarda, Edirneli Nazmî Dîvânı’nın tam olan yegâne nüshasının İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi TY 920 numarada kayıtlı olduğu tespit edilmiştir. Diğeri iki nüshasının, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi TY 1636 numarada ve Bursa Bölge Yazmalar Kütüphanesi 675 numarada kayıtlı olduğu bilinmektedir. Bu çalışma İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi TY 920 numarada kayıtlı bulunan nüshanın 269b-394a’yı kapsayan varakları üzerinedir.

Edirneli Nazmî, sade ve açık söyleyişine rağmen sanatsal yönden çok kuvvetli sayılmaz. Onun kuvveti daha çok nazım şekillerinin çeşitliliğinden ve çok yazmasından ileri gelir. Lakin bu da hiç sağlam şiir yazmadığı anlamına gelmez.¹

Türkî-yi Basît kavramıyla sade söyleyişine yeni bir boyut kazandıran şair gazellerinin bir çoğuna kırmızı mürekkeple Türkî-yi Basit başlığını atmıştır. Ancak Türkî-yi Basit başlıklı şiirleri ve gazel dışındaki nazım şekilleri daha önce başka bir çalışmada ele alındığı için, bu çalışmaya dahil edilmemiştir.² Bunun dışında divanda bazı varakların derkenarında; farklı bir hatla yazılmış, mahlası olmayan şiirler de metin çevirisine alınmamıştır.

Esas olarak üç bölümden oluşan çalışmanın birinci bölümünde divanın muhteva incelemesi yapılmış ve beyitlerden misaller verilmiştir. Bu bölüm Dinî-Tasavvufî Unsurlar, Tip ve Şahıslar, Aşka Dair, Musikî Mey ve İşret Meclisi, Yer Adları, Sosyal Hayat şeklinde altı ana başlığa, her başlık da kendi içinde alt başlıklara ayrılmıştır. İkinci bölümünde Nazmî’nin şairliği ve şiirine dair kendi

---

¹ M. Fatih KÖKSAL, *Orijinal Bir Şair Edirneli Nazmî ve Divanı’na Yeni Bakışlar*, BİLİG, S. 20, Kış, 2002, s. 101- 124

² AVŞAR, Ziya; *Edirneli Nazmî, Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri, Türkî-i Basit ve Gazeller Dışındaki Nazım Şekil ve Türleri*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, GÜSBE, Ankara 1988.

söylediği beyitler verilmiş, açıklama getirilmiştir. Üçüncü bölümde ise çeviri metni yer almaktadır. Metnin günümüz harflerine aktarımında ilmî çeviriyazı sistemi kullanılmıştır. İmlâ konusunda da Doç. Dr. Ziya AVŞAR'ın “*Tenkitle Metin Neşrinde İmlâ Sorunu Üzerine Yeni Düşünce ve Öneriler*” makalesinde sunduğu öneriler dikkate alınmıştır. Çeviri metnin ardına tıpkıbasımı eklenmiştir.

Tezin sayfa düzeni, yazı şekli ve her tür biçim özelliği Bozok Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü' nün “Yüksek Lisans ve Doktora Tezleri Yazım ve Basım Yönergesi”ne uygun biçimde yapılmıştır. Ancak şiir sonlarındaki vezinlerin tek başlarına bir sonraki sayfaya kaydıkları ya da beyit dizelerinin ayrı ayrı sayfalarda kaldıkları durumlarda, sonraki sayfaya aktarılmıştır. Yani bazı sayfaların alt boşluklarının olması gerekenden daha fazla görünmesi, gözden kaçan bir yanlışlık değil bilinçli yapılmış şekli bir düzeltmedir.

Şairin hayatı ve eserleri ile ilgili gerekli malumat tarafımızdan edinilmiş olup, divanın geri kalan kısmını inceleyen, çalışmayı paylaşan arkadaşlar tarafından aktarılmış olduğu için, tekrardan öteye geçemeyecek bu malumatı metnimize dahil etmedik.³

Gerek metin çevirisinde gerek incelemesinde, gözden kaçan yanlışlık yapılan ve eksik sayılan hususları saygı değer hocalarımızın engin hoşgörülerine havale ediyoruz.

---

³ KAYA, Naciye(2011); Edirneli Nazmî Dîvânı (521b-645b Varaklar) İnceleme-Metin-Tıpkıbasım, Yüksek Lisans Tezi, Bozok Üniversitesi, Yozgat.

A) DİVÂNIN MUHTEVÂ ÖZELLİKLERİ

A.1. DİNÎ-TASAVVUFÎ UNSURLAR

Din ve tasavvuf klasik edebiyatın en önemli konularındandır. Oldukça kapsamlı olan bu konu, divanlar üzerine sadece bu açıdan bile hacimli çalışmalar yaptırabilir. Ancak biz bu çalışmada sadece öne çıkan unsurları ele aldık.

Nazmî divânının çalışmamıza teşkil eden kısmında, bu kapsama alınabilecek hususları daha açık bir şekilde görebilmek adına aşağıdaki şekilde tasnif edebiliriz:

A.1.1. Allah(c.c.)'ın İsimleri

Şair, şiirlerinde kimi zaman maşukunun hasretiyle yaralanmış bir aşğın ağzıyla meded ister *Vâhibü'l-merâm*'dan; kimi zaman hırstan, zillete düşmekten, pişman olacak eylemden, kötülüğünü isteyenlerden, gururdan, son nefeste imansız gitmekten *Mevlâsına* sığınır. Rızık için gam çekmenin yersiz olduğunu söyler; zira inanır ki, kul tevekkül ettikten sonra *Rezzâk*, rızık kesici değildir. *Hâlık* istemeden halkın gücünün yetmeyeceğini söyler; zira *Kâdir* olan *Allah*'tır. Kul, ne denli mücrim olursa olsun; *Tevvâb*, *Rahmân*, *Rahîm*, *Ra'ûf* ve *Afüvv* olan Allah'tan ümidini kesmez, *Gaffârü'z-Zünûb*'un bağışlamasını diler; düşmandan korkmaz *Mu'in* ve *Tevfik* olan Allah'a dayanır; şükür ile sebepleri yerine getirip *Vekîl*'den bekler neticeyi; zalimce hüküm edenleri *Hakem*'e sevk eder. Azâmet sahibi *Zülcelâl'e* dayanıp iyilik ve ikramı bol olan *Kerîm*'e şükretmek, kainatı kusursuz ve uygun yaratan *Bârî'yi* ve *Muvaffik'i* fikretmek, sonsuz ve tek olan *Vâhid'i* zikretmek gerektiğini vurgular.⁴ Mevzubahis olan beyitlerden birkaçı:

Oldum fütâde hicr ile yâ **Vâhibü'l-merâm**

Ben dilfikârı yine der-i dilrübâya şal (1000/3)

⁴ Konuyla ilgili diğer beyitler için bkz: 64/3, 915/2-8-9, 993/5,707/ 4, 100/ 1, 1290/ 4, 1188/ 5, 210/ 5, 390/ 5, 345/ 4, 98/1, 280/1-5

Çanda kim vārise zālīm ehl-i hükm
Anı mağbūn eyleye **Rabb-i Hakem** (1190/6)

Tevbesini kabūl ider **Tevvāb**
Ne çadar itse kul günāhı delīm (1353/4)

A.1.2. Melekler

İslam inancına göre melekler; daima Allah'ın emri üzere olan, Allah'ı tenzih ve tesbih eden, nurdan yaratılmış varlıklardır. Günlük hayatta iyi huylu ya da güzel insanlar için melek benzetmesi yapılır. Meleklerin cinsiyetleri yoktur; ancak sevgili kusursuz güzelliği, nur yüzlü oluşu ile meleğe benzetilir:

Ol şūh-ı peri peyker ol hūb-ı melek manzar
Kim bile ne cān ola bir rūhdur ol muṭlak (196/2)

Her daim Allah'ın emrinde olan meleklerin iradeleri yoktur. Şayet insan iyi huylu olur, emir ve yasaklara uyarsa, bunu kendi iradesi ile yaptığı için, Hak katında melekten daha üstün olabilir:

Yegdurur insan melekten līk şol vechile kim
Olmaya bedhulq zātı hūb ola ṭab' ı laṭif (100/2)

Cebrâil, dört büyük melekten biridir. Kur'anda, Cibril ve Rūhü'l- Çudūs gibi isimlerle de zikredilir. Peygamberlere vahiy getirmekle yükümlü olan, üstün ve kesin bilgilere mâlik bir elçidir.⁵ Aşağıdaki beyitte de şair; sevgilinin dudağını, can

---

⁵ <http://www.osmanlicaturkce.com/>

bağışlaması yönüyle Hz. İsa'ya; saçlarını ve dudağı üzerindeki hattını da, Cebrail'in Hz. İsa'ya getirdiği ayete benzetir.⁶

Lebinde haṭṭını zülfiyle cānānuñ görenler dir
Şanasın āyetile nāzil oldı 'İsīye Cibrīl (763/2)

Nazmî, aşk şarabıyla sarhoş olup kendinden o denli geçmek ister ki kıyamet kopuncaya kadar ayılmak istemez. Kıyamet ölçütünü de, dört büyük melekten biri olan İsrâfil'in kıyamet günü Allah'ın emri ile sûra üflemesiyle verir.

Mey-i 'aşkile mest olup geçem ben dünyeden Nazmî
Yatam ol hâletile tā urunca şûrî İsrâfil (763/5)

A.1.3. Kur'an-ı Kerim

“Kur'an, yüzyıllardır birçok şair ve yazara bitmez tükenmez bir ilham kaynağı olmuş; birçok sanat kıpırtısı, belâgat ve fesahat çabası ondan hız ve kuvvet almış; sanat ve edebiyat nehirleri onun engin denizine ulaşmaya, onda fena bulmaya âdeta can atmıştır. Bu sebeple Kur'an-ı Kerim bütün özellikleri, anlama ve söz incelikleri ile tanınıp anlaşılmadan eski edebiyatın özüne nüfuz edilemeyecek, bu edebiyatın arka plânında yer alan kuvvetli kültürün aslına vakıf olunamayacaktır.”⁷

Kim ki gerçek manasıyla kur'anı okursa marifet nuruyla gönlünü aydınlatır.

Ma' rifet nûrı ile gün gibi rüşen dil olur
Fikr-i ma' nî ile dāyim okur ol kim muşḥaf (129/2)

⁶ Diğer beyitler için bkz: 402/2, 431/ 2, 432/2, 434/1, 527/4, 587/4, 591/4, 594/2

⁷ TAŞ, Hakan ; Vahyî Dîvanı ve İncelenmesi, İstanbul Üniversitesi SBE, Doktora Tezi, İstanbul 2004, s.93

A.1.4. İbâdetler ⁸

İbadet neticede sevap olan kulluktur. Allah'ın emir ve yasaklarına uyması, onun kusurlardan ve noksanlıktan münezzehe olduğuna, kudsiyetine iman etmektir. İnsanın, aczini ihlas ile kabullenmesidir. İçten bir dua, vaktiyle eda edilen samimi bir namaz, zekat, hac, zikir ve sabırdır; şükür ve tefekkürdür.

Kim ki doğrulukla samimi olarak Hak' tan bir şey talep ederse, icabet olunacağından şüphe duymasın.

Hağ murâdın virür ol kim ide şıdkile niyâz
Şübhe itmek aña bir yañlış gümânımdur benüm (1154/3)

“Rabbini, içinden yalvararak ve korkarak, yüksek olmayan bir sesle sabah akşam an ve gafillerden olma!” (A'râf: 205)

Tan yerinin ağarmasıyla kılınacak olan sabah namazından, yatsıya kadar ihlas ile ibadet eden, ne saadetlidir:

Zî sa' âdet aña ki tã' at ola
Dâyimâ hâli tañdan aħşama dek (699/3)

Ola bir kimse kim beş vaktine vaḳti ile ḳâyim
Niyâzı candan olur hağḳa anuñ Nazmiyâ dâyim (1064/5)

Zekat, İslamiyet'te Kur'an'da birçok kere zikredilen farz olan bir ibadettir. Mal sahibi; malının kırkta birini başkalarına yardımcı olmak, malının şükrünü eda etmek ve malının bereketini ziyadeleştirmek üzere; ilahî rıza için, muhtaç durumda olanlara zekat olarak verir. Böylelikte muhtaç durumda olanlar biraz da olsa varlığa ermiş olur.

---

⁸ Diğer ibadetler için bkz: 53/6, 93/3, 137/7, 283/1, 504/3

İrerdî Naẓmiyâ fuẓarâya birez ğinâ
Degse zekâtı anlara her mala mâlikiñ (714/5)

Dilde ne olursa, gönle de o yerleşir ve gönülde ne olursa, dil de onu anar durur. Madem “*Kalpler yalnız Allah’ı zikretmekle mutmain olur.*” (Ra’d: 28) o halde, o gönül hanesinde Haktan gayrı ne varsa tezkiyesi de Allah’ı anmakla olacaktır.

Mâsivâ naẓşını ey Naẓmî gönül levhinden
Allah allah diyü kıl hancer-i tevḥîd ile şek (587/5)

“*Öyle ise beni anın ki, ben de sizi anayım; bana şükredin, nankörlük etmeyin.*”
(Bakara: 152)

Şükür, şükredilen nimetin bereket vesilesidir. Nefsini “yed-i kudretinde tutan” ı an ve ona dayan.

Sağlığa şükr idüp Allaha tevekkül eyle
Zikriñ olsun yürî dâyim seniñ Allah vekîl (915/9)

Divanda bazı ibadet şekillleri, aşık ve maşuk arasındaki münasebeti daha kuvvetli ifade edebilmek için kullanılan bir unsur olarak karşımıza çıkar:

Âşık “Ey sevgili sana kavuştuğum gün, benim için büyük faziletli hac günü gibidir; o günde senin keman kaşın için bin canım olsa kurban ederim.” diyerek hac farızasında kurban kesme vecibesine de atıfta bulunur.

Kemân ebrûña ẓurbân olayın biñ cân ile çünkim
Vişâlûñ ḥacc-ı ekberdür senüñ a ka‘ bem a kıblem (1073/5)

Şair “Ey hilal kaşlı, ne zamana kadar sana kavuşma bayramından uzak, senin ayrılığının orucunu tatacağım?” diyerek, ramazan ayına ve bayrama girişin ölçüsü olan hilalin görünmesine de gönderme yapmaktadır.

Rūze-yi hicrũnde alub ey hilāl ebrũ senũn
Nice bir id-i viālũnden olam ayru senũn (491/1)

Ey sevgili, seher vaktinde yapılan dualar kabul olur derler; o halde yũzũnũ gøren aıkların sana kavumak istemesine aılır mı.

Yũzũn grdũkçe aıklar viālũn istese tañ mı
Seherde mũstecāb olur dimiler ũn du ā kıblem (1073/3)

"ũphe yok ki ben, tövbe edip inanan ve salih ameller ileyen, sonra da doğru yol üzere devam eden kimse iin son derece affediciyim." (Tā Hā: 82)

Mũslũman olan kii önceden yaptığı gũnahlardan dolayı pimanlık duyar ve samimiyetle tevbe eder.

Mũselmān oldurur gemi gũnāhın
Ne demler kim aña ide aña hayf (80/4)

A.1.5 Sabır ve Tevekkũl ⁹

Tevekkũl; iin sebeplerini yerine getirdikten sonra, ümitle kudret sahibine dayanıp sabırla neticeyi ona havale etmek ve rıza göstermektir. Aciz olduğunu idrak etmek; ama bundan da honut olmaktır.

air de beyitlerinde tevekkũl sahibi olmayı ister, tevekkũl etmeyi tavsiye eder. Tevekkũl edenin, rızık iin gam ekmeyip zenginliğinin berkemal olacağını; tevekkũl etmeyenin ise ilāhı sırlardan behre alamayacağını söyler.

abırımız eyleyelũm oğ idelũm hırımız az
Ho tevekkũl kılalım haa niyāz eyleyelũm (1255/4)

⁹ Konuyla ilgili diğer beyitler iin bkz: 716/5, 738/4, 832/1, 850/5, 915/9, 1113/4, 67/4, 280/5

Cānile kim cānib-i ḥaḫḫa tevekkül ḳılmaya
Gelmez esrār-ı ilāhīden ḳiṣiye bir vuḳūf (98/2)

Sabır; başa gelen her şey için rıza göstermek, metanetli durmak, selamete erene kadar tevekkül içinde isyan etmeden kalabilmektir.

Ey Nazmi! Başına bir keder geldiğinde sabır göster, (asi olsan da) kişinin başına gelecek olan zaten gelecektir.

Şabr ḳıl Nazmī saña bir elem ü ğam gelicek
Başına çün gelür elbetde ḳiṣinüñ gelecek (586/5)

Ey kavuşmayı bekleyen! Ayrılık zamanında razı olarak sabret. Zira ihlas ve rızayla sabr eden, muhakkak karşılığını alır, mükafatını görür.

Gel berü ey vaşla ḫālib hicrde ḳıl şabr-ı cemīl
Her ḳılan şabr-ı cemīl āḫir bulur ecr-i cezīl (833/1)

A.1.6. Helal/ Haram

Kısaca Alah'ın yapılmasını yasaklamadığı eylemler helal; sakınılması gereken durumlar veya yasak olan eylemler de haram olarak hükme bağlanır. İman eden kişi; Allah'ın men ettiklerine bakmaz, men ettiğine gitmez, men ettiklerini yapmaz, yiyip içmez. Böylelikle mümin vasfını hak eder.¹⁰ Helal haram kaygısı olmayanlar ise cennete nail olamaz.

Mü'min o kim yiye dāyim ḫelāl
Ḳurşağına ḳoymaya hergiz ḫarām (1325/7)

---

¹⁰ Diğer beyitler için bkz: 1181/3, 1372/2, 1386/4

İtmeye dünyāda fark ol ki helāl ü harām
İde mi ol vara hīç bāğ-ı cinānda hırām (1343/1)

A.1.7. Mâsiva, Dünya Hayatının Geçiciliği, Ölüm ve Ahiret İnancı

İslamiyet'e göre bu dünya geçici bir gölgedir, yok olmaya mahkumdur. Bu yüzden buradaki zenginliğin fakirliğin, rütbenin de önemi yoktur. Aslolan ise bu yokluk yolunda, ölümden sonraki hali düşünüp hazırlıklı olmaktır.

Kıyametin kopmasıyla son bulacak olan dünya hayatı; iyi ve kötünün, doğru ve yanlışın aşikar olacağı, neticede ceza ve mükafatın verileceği, son ve sonsuz ahiret hayatının "tarlası"dır. Ahirete inananların oradaki güzellikleri kazanmak adına, bu dünyaya çok bağlanmamaları gerektiğini vurgulayan şair bunu aşağıdaki şekillerde dile getirir:

Āhîretin añmaz olur hey dirîğ
Ol kişi kim vire bu dünyāya dil (976/4)

Naẓmiyā āhîretiñ hālîni gör tevbeye gel
Ahîret añ yûri ol fikr-i cihāndan fâriğ (50/5)

Cihānda ' âķil oldur kim ölüm hālîni añub her dem
Demādem kendü hālîni ağlaya vü eyleye mātem (1036/1)

Be Naẓmî āhîri her nesneniñ ölüm olunca āh
Ne nef' i var tūtalım biz beg olduķ ya aģa olduķ (167/5)

Var çün fenāsı yok bir beķası
Ma' nide dünyā bir zıll-i zāyil (1031/2)

Bu ‘āleme devletle ey gırre olan ādem
Bilmez misin anı kim almaz saa bu ‘ālem (1094/1)

“Bizi anmaktan yz eviren ve dnyā hayātından baka bir ey istemeyen kimseden yz evir.” (Necm: 29)

Masivā, Allah’tan gayrı olan dnyalık eylerdir. Dnya ilerine gnl veren kii, daima gnl darlığına girer, elem iinde olur.

Kār-ı dnyāya cihān uğına den ādem
Elem  derdile gān ekmede olur her dem (1225/1)

Hakka yakın olmak isteyen kii fani kaygılardan uzak olmalı.

Eger mevlāya urbiyyet dilerse
Olup ‘uzletde terk-i māsivā ıl (808/2)

A.1.8. Cennet/ Cehennem

Allah’a inanan ve itaat edenlerin, fani olan bu dnyadan sonra ebedi olarak kalacakları cennete gireceklerine inanılır. Bu yzden, bu dnyanın geici olduğuna, asıl gzellikleri orada greceğine inanan insan; makam ve mal sevdasına, altın gm kaygısına dmemeli ki mkafat menzili cennete nail olsun. Zira makamın, ssn, malın aslı ve en gzeli oradadır. Burada bir kuru ala kanaat eden tokgzller, orada ipekli cennet elbiseleri giyeceklerdir.

Hlle-yi snds ile donanısar cennetde
Giye dnyāda o kim āl nice māh ile sāl (902/3)

Beyitlerde, cennetin tabakaları olan me’vā, adn ve firdevsten de bahsedilir. Aık iin sevgilisinin mahallesi cennet, aığın gzyaları cennetteki selsebil emesi,

sevgili ise o cennette bulunan tavsif edilemeyecek güzellikteki huridir. Kimi zaman da sevgilinin yüzü cennet, dudağı da cennetteki kevser havuzudur.¹¹ Hatta aşık, sevgilinin dudağını kevsere benzettiği için, Kevser Sûresini zikir edindiğini dile getirir.

O dilber bir kıyâmet dilber ancak
Yüzi cennet dudağı kevser ancak (212/1)

Lebleri yâdına ol hürî liķānuñ dāyimā
Virdim olmuşdur dilimde sūre-yi kevser benüm (1131/3)

Cehennem, iman etmeyenlerin hesap günü yakılıp cezalandırılacağına inanılan yerdir. Zakkum ise “*cehennemın kökünde çıkan bir ağaçtır, tomurcukları şeytanların başları gibidir.*” “*Şüphesiz o zakkum ağacı günahkar yemeğidir. Maden tortusu gibi olup, kaynar suyun kaynaması gibi karınlarda kaynar.*” (Duhan: 43-46)

Şair, hilekarlık edenlerin cehennemi görünce fayda vermez bir pişmanlığa düşeceklerini söylerken, cehennemi doğrudan kullanır. Bunun dışındaki kullanımlarda ise benzetme yoluyla maşukundan ayrı düşen bir aşıkın halini anlatır:

Aşık için sevgiliden ayrı kalmak, cehennem gibi yakıcı ve azap doludur. Ondan ayrı yediği içtiği ne varsa zevk vermez; bilakis cehennemde biten zakkum ağacı gibi içini yakar.

Cehennemdür baña künc-i firāķuñ āh kim anda
Yidigüm içdigüm māye hamīm olur daķi zaķķüm (1077/2)

---

¹¹ Diğer beyitler için bkz: 367/2, 431/3, 832/3, 915/6

A.1.9. Hidâyet/ Dalâlet

Hidayet; hakkı hak, bâtlı da bâtlı olarak görüp dalâletden uzaklaşmak, doğru yola girmektir. Dalâlet ise şaşır hak yoldan ayrılmak, isyana meylettir.¹² Dalâletten kurtulup hidâyete ermek isteyen kişi, şeriat ipini sımsıkı tutmalıdır. Hidâyete erdirecek olan Allah'tır.

Bulur rāh-ı hidâyet kırtarır kendin dalâletden
Tuta ħabl-i metīn-i şer' i cān ile o kim muĥkem (1035/3)

Zāhidā aña ki olmaya hidâyet ħaĥdan
Nedurur fāidesi pes kırı zühd ü vera' in (615/4)

A.1.10. Fakr /Kanaat /Uzlet/ Ferâgat

Fakr; ihtiyaç ve yoksulluk, yani hiçbir şeyin kendinin olmadığını bilmek. Zahirin olumsuz gibi görünen bu hal, idrak sahipleri için kutlu bir şeyin delilidir: O idrak sahibi insan sahip olduğu acz ve noksanlıkla Kadir-i Zülcelâl'in kudretini, kuvvetini, gınâsını ve rahmetini kavramış olur.¹³

O kişi için, fakr ile aşağıda olmak ya da hor görülmek; bu geçici dünyada sahip olacağı itibardan daha iyidir.

Şol beĥāsız devlet ile kışi olmaĥdan ' aziz
Yegdir olmaĥ Naĥmiyā faĥrile ĥ'ār ü mübtezel (839/5)

Kanaatkâr insan, arzularından feragat etmiş ve Hakk'ın verdiği razı olmuştur.

¹² Diğer beyitler için bkz: 494/4, 504/1, 758/1, 808/4, 516/3, 615/4/ 755/2

¹³ Diğer beyitler için bkz: 722/4, 17/3, 29/1, 30/1,49/5, 55/7, 60/2

Bu dünyada huzurlu olmak istersen; sana bahşedilmiş olana razı ol, arzularından geç, eşyanın çokluğundan âzâde, tefekkür ve taabbüd içinde olacağın bir yer bul.

Cihānda bir sürūr ile huzūra düşmek isterseñ
Kana‘ at kııl ferāğat birle var bir cāy-ı ‘uzlet bul (757/3)

A.1.11. Kesret/ Vahdet

Bu cihan, seni hidayet yolundan alıkoyacak basiretini bağlayacak olan şöhret ve zînet gibi çoklukla doludur (kesret). Bu çokluk sayısız bela ve sıkıntı getirir insana. Eğer doğruya, kurtuluşa, huzura ermek dilersen; çokluğun altında birliğin tecellisini bul (vahdet). Vahdete eren kimse zaten bir daha kesrete meyl etmez.¹⁴

Cihān alāmi kim var ‘ālem-i keşrettedir ekşer
Düşegör vahdete anıñla bir hāl-i selāmet bul (757/2)

Şöhret ü zînet hevesi devrde
Lāzımıdır dāire-yi keşretiñ (690/4)

A.1.12. Hevâ-yı Nefs

Divanın incelenen kısmında nefis, daha çok süflî şeylere celbeden, hakikatten uzaklaştıran konumuyla karşımıza çıkar.

Eğer kişi ahiret hayatını düşünürse nefsinin emirlerine, dünyalık zevklere meyl etmez.

¹⁴ Diğer beyitler için bkz:33/5, 302/4, 316/3, 757/1, 759/4, 773/4, 854/4, 871/2, 690/3

Her kim ki fikr-i ‘uqbā ide cihānda ašlā
Nefsine uyup olmaz zevk ü şafāya māyil (1020/2)

Nefs kim her kişiye göz göre yağıdurur ol
Hāq yolında kişiniñ ayağı bağıdurur ol (923/1)

A.1.13. Sükûn

Sükun, tasavvufta bir makam sayılabilir. İnsanın gönlünü su gibi temiz, halini toprak makamında tutmasıdır. Geçici emeller peşinde koşturmaktan vazgeçip dinginliğe ermesi, farkındalığının oluşması ve kendine yönelmesidir.

Şair, fani alemin geçiciliğine inananların; yani gölgeye baktıklarını idrak edenlerin; dünyalık koşturmalardan uzak, dinginleşmiş bir sükun haline gireceklerini vurguluyor.¹⁵

Niçün olmayalar yā Rab sükūnda
Olanlar ‘ālemiñ hāline vākıf (91/4)

Eyā ğāfil nice bir her hevāya yel gibi yelmek
Sükūn üzre olup ārām idüp var rūhı rāhat kıl (758/2)

A.1.14. Diğer Dinî Hususlar ve Ahlakî Davranış Biçimleri

İlim sahibinin asıl olgunluğu, bildiğini uygulamaya geçirmesiyle olur. Riayet etmediği, başkalarına öğretmediği hiçbir ilmin, sahibine faydası yoktur. O insanın da aslında cahilden farkı yoktur.

‘Ālim oldur k’ide ‘ilmiyle ‘amel
Oldurur ‘ālime ‘ālemde kemāl (948/6)

¹⁵ Diğer beyitler için bkz: 722/3, 754/4, 764/7, 1069/5, 81/1, 325/3, 360/2, 521/3, 522/1, 527/2

Şair, kadınların daha zayıf yaratılışlı olduğu görüşüne atıfta bulunur ve “Ey Nazmî, kadınların aklının noksan olduğu iddiası varken onların sözü bana boş gelir.” şeklinde nesre aktarabileceğimiz şu beyti söyler:

Nisâ hakkında variken kelâm-ı nâkışâtü'l-‘aql
Baña zen şöḫbeti Nazmî gelür vallah nādānlık (161/5)

Gıybet, birinin arkasından onun hoşuna gitmeyecek şekilde çekiştirmektir. Gıybet etmenin doğru olmaması gibi dinlemek de doğru değildir. Etik olarak da doğru olmayan bu eylem İslam inancında men edilmiştir. Mevlânâ: “*Duydum ki gıybetimi yapmışsın, yüzüme söylemekten kaçmışsın. Benim gibi bir âcizden korkmuş, Allah'tan korkmamışsın!*” diyerek ne güzel ifade eder.

“*Biriniz diğerini arkasından çekiştirmesin. Biriniz, ölmüş kardeşinin etini yemekten hoşlanır mı? İşte bundan tiksindiniz. O halde Allah'tan korkun!*” (Hucurât: 12)

Nazmî; gıybet edip işitmektense, kendi halinde, sağır ve dilsiz olmanın daha iyi olacağını söyler.

Kişi her demde gıybet söyleyüp işitmeden yegdür
Olup şol kendü hâlinde aşamm olup daḫi ebkem (1035/4)

Ne güzel söylemiş veliler:

“*Gördüğünü gizlemek, şüphe ettiğini açıklamaktan daha güzeldir.*”

“*Kimsenin aybın görüp kılma zinhar âşikâr*

Günde yüz bin aybın örterken ilahe'l âlemin”

Birinin aybını kınayarak ima ile yüzüne vurmak doğru değildir. Gerekirse kişiye uygun bir dille yanlışını düzeltmesi konusunda tavsiyede bulunulabilir.

Görüp bir kişi ‘aybın bir kişiniñ
Gerekmez göz göre yüzine urmak (200/3)

Şair, “Ey Nazmî! Gerçek er odur ki; yalan söylemez ve sözüne sadık kalır.” diyerek yalan söylememenin ve verilen söze sadık olmanın önemini vurgular.

Gerçek er odur sözi yalān olmayup ašlā
‘Ahdinde ola dāyim eyā Nazmî o šādık (190/5)

Nazmî, eşyanın ve insanın dış görünüşüne önem veren ve kimi zaman ruhsuz algıları ile yanılığa düşenleri eleştirir.

Görünüşe önem verenler, mahiyetin derinliğinden habersiz olanlar, herkesin ve her şeyin şeklini önemserler.

Ma‘nīye bakmaz zāhirde kalan
Herkesde gözler şekl ü şemāyil (1032/3)

“Biz insanı ahsen-i takvîm üzere, en güzel şekilde yarattık” (Tîn: 4)

İnsanın zaafı vardır; kimi zaman nefesine yenilir, hayvandan da aşağı düşebilir; ama iradesiyle, kulluğuyla, Allah’ın ihsanıyla en yüksek mertebeye erişecek olan da, yaratılanların en şerefli de yine odur.

Rabb-i ḥālîk gerçi kim ḥalk etmiş insanı za‘îf
Etmemiş ammā ki maḥlûkı insandan şerîf (100/1)

İslam bilginleri “Üç İhlas bir Fatıha bir hatim sevabı kazandırır.” demişlerdir. Muhtemelen bu söz, “İhlas Suresini okumak Kur’an’ın üçte birini okumak gibidir.” hadisinden hareketle söylenmiştir. Ölenlerin ardından yahut kabristandan geçerken

üç adet İhlas Suresi, bir adet Fatiha Suresi okumak usuldendir. Nazmî de kabrinden geçenlerden İhlas ve Fatiha beklediğini dile getirir:

Her müselmândan ümîdim oldurur ihlâş ile
Fâtiha luğf ide geçdikde mezârumdan benüm (1146/3)

“...Ve onlar ki, harcadıklarında ne israf ne de cimrilik ederler; ikisi arasında orta bir yol tutarlar.” (Furkan: 67)

“Akrabaya hakkını ver; yoksula, yolda kalmış olana da; bununla beraber saçıp savurma! Çünkü (malını) saçıp savuranlar, şeytanların kardeşleridir. Şeytan ise Rabbine karşı çok nankördür.” (İsrâ: 26,27)

Cimri olan da malını saçıp savuran da hayırlı iş yapmaktan bigâne olur.

Hayr bilmez ola ol kim mümsik
Hayr kılmaz ola ol kim müsrif (137/ 2)

Zekat İslam'ın şartlarındandır. Cimrilik edip malını kendi elinde tutan kişi bu şartı terk etmiş olur.

Şart-ı islâmdan berî olanıñ
Biridir malın eyleyen imsāk (695/ 5)

A.2. TİP VE ŞAHISLAR

A.2.1. Dinî-Tasavvufî Tip ve Şahıslar

A.2.1.1. Süfî/ Zâhid/ Vâ'iz – Rind ¹⁶

Tasavvuf ehli olan sūfî ya da zâhid; dünyanın süs ve makamından ferâgat etmiş, ibadetle meşgul, Hakkı arayan ve onunla olandır. Bu tür özelliklerinin yanı sıra, divan şiirinde birçok yerde şeriata bağlı olan zâhid ya da sūfî; aşığın aşkını, şaraba düşkünlüğünü anlayamayan, kınayan; kuru bilgiye sahip, zahire önem veren riyâkar karakterler olarak karşımıza çıkar.

Ta' n ider şūfî şarâb-ı şâfa görüb meylimiz
Kendü gibi şanır ol biz ol şafâyı bilmedik (488/4)

Kılur beş vakti farzâ göresin bir şūfi-yi nādân
Degül andan murâdı emr-i hağ illâ riyâ kıılmağ (175/4)

Naẓmiyâ adını dervîşe dağub şūfîler
Rızğ kesb etmegiçün vây ki şatar her biri zerğ (259/5)

Ne bilür hâl-i ' âşıkı zâhid
Haste hâlini bilmez olur şâğ (65/4)

beyitlerinde sūfî ve zâhidin aşktan anlamadığı, iki yüzlülüğü, şarabı kınayıp safâ bilmez oluşları vurgulanmıştır.

Aşık, vâizin onu ibadet etmeye çağırmasına karşı çıkar. Zira âşık, aşktan aklını yitirmiş; bu yüzden de ibadetle yükümlü olmayan bir delidir.

Baňa vâ' izâ itme teklîf-i tã' at
Ki mecnündürür ' âşık olmaz mükellef (150/4)

¹⁶ <http://www.osmanlicaturkce.com/>

Bir başka beyitte Nazmî; temiz gönüllü, ihlaslı bir sûfi olup tasavvuf yoluna girmeyi talep ettiğini dile getirir:

Olub şûfi-yi şâfidil yûri var
Tutagör Nazmiyâ rāh-ı tasavvuf (85/5)

Bir kişi gerçek zâhid olmak isterse, iki yüzlülükten uzak olmalı. Yoksa iki yüzlülük yaptığı ibadetlere hanel getirecek, yaptıklarını boşa çıkaracaktır.

Zâhid odur ki olmaya anda ebed riyâ
K'olur tebâh zühdi riyâyile zâhidiñ (707/2)

Rind, bâtını irfan ile müzeyyen, hakîm ve kâmil olduğu halde; zâhiri laubali ve sâde görünen, aldırışsız, keyfi biridir. Rind şekli ibadetlere önem verdiğini düşündüğü sûfi ve zâhidin karşısındadır.

Al ele dest-i sebûyı var müdâm
Rind olub hum-ı mey ayağına çök (535/3)

A.2.1.2. Hızır

Âb-ı hayâtı içerek ölmezlik sırrına erişen, peygamber veya velî olduğu hususlarında çelişki bulunan kutsal bir kişidir. Darda kalanların yardımına koştuğuna; Kur'an'da Kehf suresinde Mûsâ ile hikâyesi anlatılan, kendisine hak nezdinden bir ilim öğretilen kutlu kişinin de Hızır olduğuna dair görüşler vardır.

Nazmî, “Sevgilinin saçı karanlık, yeşil hattı Hızır gibidir. Bu yüzden onun hayat veren dudağı da ölümsüzlük suyu gibidir.” diyerek, sevgiliye ait unsurlarla Hızır'ın karanlıklar ülkesinde bulunduğu ölümsüzlük suyu efsanesine atıfta bulunur.¹⁷

¹⁷ PALA, İskender ; Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü, Kapı Yay., İstanbul 2004, s. 204

Şaçıdır mişl-i zulumet sebz-i haţtıdır mişâl-i hıızr
Leb-i cânbağşısı ‘aynıdır o yüzden āb-ı hayvānıñ (347/3)

Gam denizine düşmüş âşık, darda kalanların imdadına yetişen Hızır’ın elinden tutup çıkarmasını diler. Şair, Hızır’ı denizle birlikte bilinçli olarak vermiş olsa gerek. Zira Kehf suresindeki kıssaya göre o kutlu kişi (Hızır ise) Hz. Musa ile olan yolculuğunda bir gemiyi deler. *Hz. Musa ona: “Halkını boğmak için mi onu deldin? Gerçekten sen (ziyanı) büyük bir iş yaptın!” der. Kutlu kişi de: “O gemi, denizde çalışan yoksul kimselerindi. Onu kusurlu kılmak istedim. (Çünkü) onların arkasında, her (sağlam) gemiyi gasbetmekte olan bir kral vardı.” diyerek açıklama getirir.*”(Kehf: 71,79)

Bağr-i ğamda kaldım eyvāy āşinālık gösterib
Āh elim alaydı bir hıızr-ı huçeste pey benüm (1116/2)

A.2.1.3. Mürid-Mürşid- Şeyh/ Derviş

İrade ve talep eden, isteyen, arzu eden anlamına gelen mürid; tasavvufta, kendisi için Allah’ın irade ettiğiinden başka bir şey istemeyen, Allah’ın iradesi karşısında kendi iradesini hiçe sayan; tarikate giren ve şeyhe bağlanan derviş, bende demektir. Dünyalık kaygıdan âzâdedir. Kendini ölü yıkayıcısının elindeki ölünün teslimiyetiyle bağlar mürşidine.

Mürşid ise delil, kılavuz, yol gösteren anlamındadır. Tasavvufta sırât-ı müstakîmi gösteren, gafletten uyandıran, dalâletten önce gerçek yola ileten şeyhtir.

Nazmî bazı beyitlerinde tasavvufa girme ve şeyhe bağlanma isteğini dile getirmişti. Aşağıdaki beyitlerde de bunu ifade ederken, intisabdan önce “tevbe almak” olarak tabir edilen arınma temeline de gönderme yapar. Ki bu da müridin; şeyhin ya da onun vekilinin elini tutarak geçmiş günahına tevbe etmesi, aybı günaha bir daha düşmeyeceğini söylemesi ve şeyhine bağlılığını dile getirmesi şeklinde olur.

Hak yolunda gerçek manada olgunluğa ermiş öyle bir mürşide intisab et ki; geçmiş günahına tevbe edip tarafından kabul görececek ilme eriş.

Bir mürşid ara k'ola tarîkinde kâmil ol
Var dest-i tevbe eyleyüp andan icâzet al (998/3)

Ey Nazmî, gel dervişlere yoldaş olalım; onlar gibi ne olursa ayırt etmeden,
gocunmadan yiyelim, ne bulursak giyelim. (Bir lokma, bir hırka)

Olalım Nazmî yûri hemrehi dervîşleriñ
Ne olursa yiyelim her ne bulursağ giyelim (1255/5)

Bir kişi kendini şeyhe bağılı gösterip kendi nefsinı yüceltir, kendi için uğraşırsa;
inkarcıların, asilerin talebesi olur. O iki yüzlüdür.

Şu kim şeyh adına olup özün naşb ide cerr için
Mürîdidir merîdiñ ol anı ehl-i riyâdan bil (756/4)

A.2.1.4. Peygamberler

Nazmî, aşığın sabrını anlatırken Hz. Eyyub'un ailesinin yok oluşu ve hastalık gibi imtihanlara gösterdiği olağanüstü sabrına; sevgilinin aşığına can veren sözünü ve dudağını, Hz. İsa'nın ölüye can veren nefesine; sevgilinin köle aşığa hükümranlığını Hz. Süleyman'ın cinler ve hayvanlara olan hâkimiyetine; güzelliğini, Hz. Yusuf'un göreni hayrete salan güzelliğine; hasret çeken aşığın halini, Hz. Yakub'un gamına; gönlü hasta aşığın derdine deva olan yarini Lokman'ın ilmine; sevgilinin benlerini, Hz. İbrahim'in çuvallardaki kumun mercimeğe dönüşmesi mucizesine atıfta bulunarak anlatır.

Nazmî, şiirlerinde peygamber isimlerini kendisine benzetilen olarak verir. Sevgilinin can bağışlayan nefesini tavsif ederken Hz. İsa'nın kuşu diriltme mucizesini hatırlatır.

Olur cânbağş her sözde demâdem
O bir 'îsî nefeslü dilber ancak (212/2)

Kendini sevgilinin arzusu içinde, gam ordusunun ayakları altında karınca olarak gören aşık; sevgilisini de Süleyman'a benzetir ve ondan meded ister. Bununla da Kur'anda geçen "*karınca vadisinde kuşlardan, cinlerden ve insanlardan oluşan orduyu gören bir karıncanın: Ey karıncalar! Yuvalarınıza girin; Süleyman ve ordusu farkına varmadan sizi ezmesin! dediğini Süleymanın işitmesi*"ni hatırlarız. (Neml: 17, 19)

Pāymāl itdi hevāñile beni ğam leşkeri
Raħm kılar ben mūr-ı mażlūma Süleymānum benüm (1153/2)

Şair, her gönlün aşk deryası içinde döndüğünü; aşığın ahının rüzgar, ruhunun da Nuh gibi gemici olduğunu söylerken, Allah'ın emriyle Nuh'un gemi yapmasına ve tufana atıfta bulunur.

Rūzgārı āh ü Nūh āsā aña mellāh rūh
Her dil ' aşıkdurur bir geşte-yi deryā-yı ' aşk (234/4)

Gönül sevgiliden ayrıken, oğlu Yusuf'un hasretiyle yanan Yakub gibi dertlidir.

Eğer güzelliği Yusuf'a benzetilen sevgili; ayrılığıyla hüznün yağmaladığı haneme gelseydi, gönlüme sevinç verirdi.

Göñül Ya' kūbı şād olurdı itse
Müşerref külbe-yi aħzānı Yūsuf (90/4)

Ey, güzelliği, göreni hayrete salıp parmak doğratan, dillere destan Yusuf gibi oaln sevgili; onun köle olarak satılması gibi güzellik pazarında seni gören, seni almak için canını vermeye razı olurdu.

Ĥüsñ bāzārında ey mışr-ı melāħat Yūsufi
Naħd-i cān ile olur gören ĥarīdārıñ seniñ (497/2)

Nazmî, Hz. Muhammed'in nurundan bahsettiği beyitlerinin yanında; İslam'ın doğru yola eriştiren bir din olduğunu, hakka şükür kılmak gerektiğini, Hz. Muhammed ümmetinden olmanın saadet verici bir nimet ve ayrıcalık olduğunu belirttiği bir beyte de yer verir:

Ĥüdāya şükür kılmā bir ĥāl-i selāmet bil
Muĥammed ümmetinden olduđuñ özge sa'ādet bil (755/1)

A.2.2. Tarihî-Efsanevî Şahıslar

“Ey sevgili saçının kıvrımı ve yanağın, sanki Mani'nin yaprak ve gül motifli süslemelerinin olduğu bir süsleme sergisidir.” diyen Nazmî, meşhur Çinli nakkaş Mani'ye atıfta bulunarak, tezhipte kullanılan motiflerle, sevgiliye ait unsurlar arasında anlam ilgisi kurmuştur.

Çin-i zülfüñle ruĥuñ naķşı nigāristāndır
Berg-i rümī vü ĥaĥāyīsidurur Māniniñ (647/4)

Kasas ve Mümin surelerinden; Karun'un İsrail soyundan, Hz. Musa zamanında yaşamış çok zengin bir kişi olduğunu, lakin büyülenerek sahip olduklarını kendinden bildiğini ve inkarcılardan olduğunu öğreniyoruz. Dünya hayatını istemekte olanlar onun malına gıpta ile bakmışlar; lakin o, Allah'ın kendine verdiği malı başkalarına vermemiş ve şükürünü eda etmemiş, sonunda da helak olmuştur.¹⁸

Bitip tükenmez bir mal- mülk hırsı içinde olan açgözlüler, sahip olduklarının gururu ile gözlerini hep elde etmek istedikleri şeye dikerler; bu dünyada Karun'un malına da sahip olsalar doymazlar. (Ta ki ölümle gözlerini toprak doyuruncaya dek)

Hırs-ı mālile şol aç gözlü olanlar kim var

¹⁸ Kasas: 76-81, Mümin: 24

Ṭoymaya gibi gelür malı ile Kārūnuñ (640/3)

Nazmi bir beytinde, âdemin dünya karşısında duramayacağını söylerken dünyayı Şehnâme kahramanı Zâl'e benzetir. Bu benzetmeyle dünyanın hem kocakarı oluşu mazmununu hem de gücünü kasteder. Çünkü Zal beyaz saçlı olarak dünyaya gelir ve ihtiyar anlamında bu adı alır. Ayrıca bu efsanevi kahraman çok güçlüdür.¹⁹

Ṭuramaz Zâl-i dehr pençesine

Âdem olursa daḥi bebr ü peleng (697/3)

Ey sevgili! Hz İbrahim' in, zâlim Nemrud'un onca zulmüne rağmen; hatta ateşlerde yanmak bahasına da olsa hak davasından dönmediği gibi, aşğın da ağyarın zulmüyle korkup senin aşkından vazgeçecek değildir.

Āşığı korqutmasun cānā ḥasūd āzāriile

Āzer-i nemrūddan bāk etmemişdir çün ḥālil (835/4)

Hat sanatının öncü isimlerinden, Abbasîlerin son döneminde yaşamış olan Yakut El-Müstasîmi (ö. 1298) yazıya, yeni bir nefes ve yeni bir açılım getirmiş, sanatta küçük bir nüansla çok ciddi bir değişim gerçekleştirmiştir.²⁰

Ey sevgili! Yakut (ne kadar hat üstadı olsa da)senin dudağının üzerindeki hattın benzerini bile yazamaz.

Yāḳūt yazamazdı ḥaṭṭuñ mişlini bir mişāl

Lā' l üzre lācüredle ḥaṭ yazsa filmeşel (1004/2)

Nazmî, aşğın gözyaşlarını o denli ziyadeleştirir ki, denizler bile bu gözyaşı yanında küçük kalır. Bunu anlatırken de “fazla” anlamına gelen “firâvân” kelimesi

¹⁹ <http://www.osmanlicaturkce.com/>

²⁰ Pala, a.g.e. s. 479

ve “deniz” anlamına gelen “kulzüm” kelimeleriyle Firavun’un helakı ve Kızıldeniz’e atıfta bulunur. Kızıldeniz, ismiyle de manidardır. Zira aşık kanlı gözyaşı dökmetedir.

‘ Aşık deryâsıdurur eşk-i firāvānum aña
Hîç büyüklenemez kaçreçe baħr-i kulzüm(1229/4)

İskender, Zülkarneyn olarak Kur’ân-ı Kerim’de adı geçen kişi olarak düşünölen ve Peygamber olup olmadığı tam bilinmeyen büyük bir hükümdar ismi. İki zülüflü yahut da şark ve garbın hakimi olduğu için Zülkarneyn(iki boynuzlu) denilir. Hazret-i İbrahim Aleyhisselâm zamanında bulunup Hızır’dan ders almıştır. Bir de milâddan önce üç yüzlü yıllarda yaşamış ve Aristo’dan ders almış, büyük galibiyetleri olan ancak Zülkarneyn nazaran çok da iyi hasletleri olmayan Yunan kumandan İskender (Büyük İskender) den bahsedilir.²¹

Âşık için İskender gibi olan sevgilisi, güzellik şehrinin muzaffer şahıdır ve emsali yoktur.

Bugün ħüsn iliniñ sen bir şeh-i şāhibkırānısın
Sikender gibi bu kaçm içre şāhım yoçdur aķrānuñ (349/4)

Nazmi, bunlardan başka; Şah Tahmasb ile Sultan Süleyman’ın cengini, şahinle çaylağın kavgasına benzeterek Safevî hükümdarı Tahmasb’ ın yenilgisine atıfta bulunur.

Dünya hayatının geçiciliğini vurguladığı beyitlerde de dünya malının Dârâ ve Kisrâ gibi nice meliklere kalmadığını, dünyadan Husrev, Kubâd ve Kavûs gibi hükümdarların da saltanatının gelip geçtiğini söyler.

Bu başlık altında bazı efsanevî mahlûka da yer vermek gerekir.²²

---

²¹ Pala, a.g.e. s. 236

²² Pala, a.g.e. s.24, 216

Şair “Ey hūma gibi olan sevgili, başımda senin aşkının hevesi olsa ne olur. Ankanın da yaşadığı, uçtuğu yer Kaf Dağı değil midir?” diyerek sevgiliyi efsanevi kuşlara benzetir. Hūma ayakları olmayan, daima uçan gölgesi kimin başına konarsa o kişinin devlete ereceğine inanılan bir kuştur. Simurg yahut anka da yüksekte uçan, avlanamayan, efsanevî Kaf Dağı’nda yaşayan renkli, efsanevî kuştur. Şiirlerde sevgilinin bir türlü ele geçirilemeyişi vurgulamak için bu kuşların isimleri geçer. Bazen de sevgilinin aşğa olan lutfu, hümanın saadete ve kutlu talihe erdirecek gölgesine benzetilir.

Beni sen ey hūmā ṭal‘at meded āh
Hevā-yı ‘aşkile āvāre itdiñ (408/2)

Olsa başımda nola ‘aşkıñ hevāsı ey hūmā
Çünkü ‘anķāniñ olur pervāzgāhı kūh-ı ķāf (97/3)

A.2.3. Efsanevî Âşıklar

Âşık, hâlini daha iyi arz etmek adına Vâmık, Mecnûn, Ferhâd, Hurşîd ve Husrev gibi iz bırakan âşıkları zikreder. Kimi zaman bu büyük âşıkları üstadı sayar kimi zamanda aşkını onlardan ziyade bulur. Maşuktan bahsederken de tevriyeli olarak Azra, Leyla, Şirin ve Ferahşad’ı kullanır.

Meyl idersin gördüğün ‘Azrā ‘izārā cān ile
Nażmiyā bu vechile Vāmıķdurur pīrūñ seniñ (502/5)

Sevgilinin güzelliğini gören kimse, Leyla' ya aşık olan Mecnun' a döner; ben de bu yüzden o Azra gibi temiz yüzlüye Vâmık gibi aşık oldum.

Olur ol leylî hüsniyle gören ol yâri çün mecnûn
O yüzden oldum ol 'azrâ 'izâra Nazmî vâmık (158/6)

Ey dudağı tatlı (Şirin gibi) saçı siyah (Leyla gibi) sevgili bu güzellik ve huyla beni aşkına düşürüp Ferhad ve Mecnun' a çevirdin.

Ey lebi şîrîn saçı leylî bu hüsni ü hulk ile
'Aşka düşürdiñ beni ferhâd u mecnûn eylediñ (465/2)

Ey güzellik hükümdarı olan sevgili senin lal dudağını anlattığımı duyanlar, bu ne tatlı bir hikayedir dediler.

Sen hüsni husreviniñ evşâf-ı la'lin itdim
Didi hep işidenler şîrîn hikâyet ancak (315/4)

O ay yüzlü yarin aşkının arzusıyla öyle doluyum ki, hâlim Hurşid ve Feraşad'ın aşkını andırır.

Şevk-i mihriyle ben ol mâhiñ olaldan pürşevk
Oldı Hurşid ü Feraşâd mişâli meşelim (1236/3)

Şair, aşağıdaki beyitte de halkın dilinde hikayeleri dolaşan Sultan Mahmud ile Ayas arasındaki muhabbete değinir. Ayas kölelikten vezirliğe yükselmiş, geldiği yeri asla unutmamış, dürüstlüğünden, sultanına olan edebinden, muhabbetinden ve

hürmetinden ödün vermemiş böylelikle Sultan Mahmud'un derin muhabbetine nail olmuş biridir.²³

‘ Aşğ ile olan hāleti Maḥmūd ü Ayāsıñ
Dilde mişlidir nice demlerdir ünāsıñ (370/1)

A.2.4. Edebî Şahıslar

Nazmi diğerk şairlerden ya onları üstad kabul ederek ya da kendini nazımda onlardan daha üstün görerek bahseder. Beyitlerde Şeyh Sadî Şirâzî, Firdevsî, Nizâmî, Şem’î, Zâtî, Lebîd ve Ferezdak gibi isimleri görmek mümkündür.

Ey saadet veren sevgili! Nazmî, senin güzelliğini anlatınca sanki Şirazlı Sâdî'nin Gülistan'ını okur gibi olur. (Servi boyu, gül yüzü, sümbül saçı, nergis gözü, semen teni ile sevgili gül bahçesini andırır.)

Vaşf-ı ḥüsnün k’ide sen şūḥ-ı sa‘ âdetmendüñ
Nazmi gūyā ki gülistānın oğur Sa‘ dīniñ (647/5)

Bazı beyitlerde şairliği ve şiirleriyle övünen şair; Şem’î’ye, Nizâmî-yi Gencevî’ye, Arapların meşhur hiciv şairlerinden Ferezdak’a gönderme yapar.

Ya Rabbi, Şem’î’nin mekanı cennet, kabri nur olsun. Eğer o, bu şiiri okusaydı şevkten yanardı.

Bu şi‘riñ şevkına pürhāl olub sūzişler eylerdi
İlāhî yatduğı yer nūr u uçmağ ola Şem‘iniñ (353/7)

---

²³ Pala, a.g.e. s.43

Ey Nazmî! Senin inci gibi nazmını görenler, senin zamanın Nizâmî'si olduğunu söylerler.

Gören şî' rinde der dür gibi nazmı
Nizâmîsidurur Nazmî zamânîñ (398/7)

Ey Nazmî! Ferezdak senin inci saçan nazmını görseydi, “bu ne güzel cevherdir” derdi.

Bunuñ nazmı ne cevher dirdi Nazmî
Göreydi nazm-ı dürbârım Ferezdak (206/5)

Nazmî' nin güzel ve kusursuz nazmı (kasideleri altın harflerle yazılıp Kabe duvarına asılan ünlü Arap şairi) Lebîd'in nazmına benzer.

Bu Nazmîniñ belâgat üzre nazmı
Ne şübhe mişlidir nazm-ı lebîdiñ (396/5)

“Ey Nazmî! Şiirin kemale erişsin istersen, gazel sanatında Zâtî tarzını bırakma.” derken “kemal”i tevriyeli kullanan şair, Zâtî tarzının takipçisi olduğunu da dile getirir.

Ġazel fenninde Nazmî koma Zâtî tarzını elden
Dilerseñ haddizâtında kemâle ire eş' âriñ (329/5)

Ey Nazmî! Firdevsî bu güzel sözlerimi işitseydi, benim güzel ahlak sahibi bir hükümdar olduğumu söylerdi. Nazmî mahmudhısal ifadesiyle, Firdevsî'nin Şehnâme'yi sunduğu ve çok himmetini gördüğü Gazneli Mahmut'a da atıfta bulunmuş olabilir.

Baňa Firdevsî diye hüsrev-i maħmūdħışāl
Nazmiyā işide ger bu kelimāt-ı ħasenüm (1243/4)

A.3. AŞKA DAİR

A.3.1. Aşk ve Âşık

“Âh mine’l aşk...”

Aydın, şın ve kaf... Kime lutf edecekse Vedûd, onun gönül levhasına yazılmış olur evvelden. Ve bu hat, bela denizlerine gark eder aşığı, figân ve âh ile semâ’a kaldırır; aşık yine de derdinden hoşnuttur. Aşk o denli iştiyak verir ki başını kessen dönmez aşkından aşık; derdinden kanlı yaş döker, bu yaşın kabarcığını da aşk şahına çadır eder. Sevgilinin kapısında durmak, geda aşığa sultanlık gibi gelir; halini ancak aşık olan bilir. Alçak gönüllü ve sadıktır, sevgili ona “mahallemin iti” dese onu lutf sayacak kadar engindir gönlü.

Virilmiş ola evvel dem kime kim ‘aşk pes âħir
Olur levħ-i diline lâyiħ anıñ ‘ayn ü şın ü kâf (76/4)

Şu dem kim ‘aşk-ı dildâriyle ey dil âşinâ olduk
Belâ baħrine düşdük ol belâya mübtelâ olduk (167/1)

Eksik olmaz derd-i ‘aşk ile belâsı âşıkıñ
Artığ olur ol belâyıla şafâsı ‘aşıkıñ (516/1)

Reh-i ‘aşkıñda eger başım olursa maħtû‘
Ĥavf idüp sen beni ol yoldan eder şanma rücû‘ (6/1)

Ĥanlı yaşınıñ ħabâbı ‘aşıkıñ
‘Aşk şâhına olur her dem otâğ (35/6)

Seniñ ey Yūsuf-ı mışr-ı behā қапıñда дербәнлік
Gelür şol ‘aşkile қuluñ olan ‘uşşāқа sultānlık (161/1)

Belā vü derd-i ‘aşkı ‘āşık olandır bilen ancak
Ne bilsün pes nedir ol olmayan ey dil aña vāķıf (75/2)

İşigiñde beni ādem yirine қomazsañ
Bārī düşmen yüzine bir diseñ itim köpegüm (1234/4)

Ehrimen, zerdüştlerin şer ilahının ismidir. Aşık için aғыar ehrimendir. Peri gibi güzel yarini, ehrimen aғыar ile bir arada görmek aşığı perişan eder.

Görelден ehrimenler cem‘ i birle sen perī şanı
Çeker ey yār-i cānım cānım ol ğamdan perīşānlık (161/3)

A.3.2. Ma’şuk ki...

Cefâsı çok hem vefası yoktur, derd-i serdir hem şifa-yı derddir, katildir hem can verendir. Kokusu misk ü amber; yüzü gül gibi revnak, güneş ve ay kadar parlaktır. Teni ya gümüş ya yasemen, dudağı gonca ya kevser ya hayat pınarı, saçı sümbül ya reyhan ya zulmet, boyu sidreden münteha; elif, servi... Kirpiğı ok, bakışları kan dökücü. Güzellik ülkesinin şahı; sözü şirin, zatı cevher bir dilber.

568

Biz seni gördik güzel dilber didik
Bir perī peyker melek manzar didik

Ṭāpuña hūrī vü ṭübā қaddiñe
Leblerüñe luṭfila kevşer didik

Alniña mehden münevver yüzine
Mihr-i ‘ālemtābdan enver didik

Ĥaṭṭıñña tāze benefşe zülfiñe
Sünbül ü reyḥān ü nāzikter didik

Göziñe bādām ü piste ağızıña
Ĝabĝabuña ḥüb sīb-i ter didik

Ĝamzeñe ebrün ile tır ü kemān
Daḥi hem ŐimŐir ile ḥancer didik

Naḫmi eyler bir nice Őāḥib naḫar
Zātuña bimişl bir cevher didik

1179

Gözleri diller alur dildār imişsin dostum
Sözleri cānlar baĝıŐlar yār imişsin dostum

Ḥüsn ü ḥulķile güzeller iĉre sen cānānenüñ
Mişli yoĝ didiklerince var imişsin dostum

RūŐen olur göz göñül seyr-i cemālünle senüñ
Zī sa‘ ādet bir ḫamerruḥsār imişsin dostum
Sen efendüm ben ḫuluñ sen benden ayrılmaĝ neden
Ben de bildüm hemdem-i aĝyār imişsin dostum

Naḫmi bülbül gibi nālān hemdem āĝyārile sen
Āḥ ü eĝān bir gül-i pürḥār imişsin dostum

***

Kerem ḫıl ey ṭabīb-i cān beni öldürmedin bu ĝam
Lebüñ dārü’Ő-Őifāsından buyur ben ḫasteye emsem (1040/1)

Ey benüm gül yüzlü sünbül saçlu yârim gitme gel
Gice gündüz alma bülbül gibi zârım gitme gel (878/1)

Ol elif kad lām zülf ü mîm fem
Cevrile dâyim bañā virir elem (1194/1)

Sevdük ol husrev-i hüsni leb-i şîrînilile çok
Nola Nazmî aña biz ‘aşkile ferhâd olsağ (273/5)

Anadolu'nun, güzelleriyle Arap ve Fars' a üstün geldiğini söyleyen şair, sevgilinin güzel gözünü kirpiğiyle, ok atıcılıkta mâhir olan Tatarlar'a benzetir.

Ğalebe itdiği rûmuñ ‘arabile ‘aceme
Mâhrûlarladurur gün gibi rüşendurur ol (913/4)

Kirpigüñden oğlar idip dembedem oğlar yürür
Türk çeşmüñ dilleri tâtârveş hânım benüm (1153/5)

Şairin sevgilinin hattını İncil'e benzettiği beyit dikkat çekicidir:

Ey sevgili! Senin aşığına hayat veren dudağın, üzerindeki gönül çelen hattıyla, sanki önünde İncil duran İsa' dır.

Ĥatt-ı dilkeş ki kenâr-ı leb-i la' liñdedurur
Şan mesîhâniñ öñünde turur ey cân incîl (917/3)

A.3.3 Vuslat ve Hicran

Kavuşma zamanı gelecekse can vermeye razıdır aşık; o zamanın gündüzü, bayram günü; gecesi de kadir gecesi gibi gelir aşığa. Kavuşmak irem bağı gibidir ve cihan lezzetlerinde onun gibi bir lezzet yoktur.

Reh-i ‘aşkıñda naqd-i cānı Nazmī ‘āşıkıñ cānā
Muqadderdir dem-i vaşlıñıçün işār ü nişār olmak (166/5)

Gündüzüm ‘id eyleyen şevķile gicem ķadr iden
‘Ālem-i vuşlatda ol gün yüzlü māhımdır benüm (1167/3)

Ne var ola cihān lezzetlerinde
Be Nazmī vuşlat-ı cānāneden yeg (414/5)

Ve hicran... Âşık için ruhun bedenden ayrılması gibidir. Hatta ölümden beter, cehennem ateşinden daha yakıcı, cehennem azabından daha şiddetli gelir. Hasret dünyayı dar eder aşğın başına, âlem kararır. Sızısı en derin yaradır ayrılık, sararıp solar , kan yaş döker aşık.

Ķodı gitdi beni Nazmī cānān
Şanasın cismime cān itdi vedā‘ (11/5)

‘Āşıkā şām-ı ecelden güç gelür rüz-ı vedā‘
Nār-ı duzağdan eşedd olur dağı derd-i firāk (229/4)

Dilberiñ hicr-i dehānı başıma
Bu cihān dārını dār eyler dirīğ (43/3)
Beni dūr ideli devrān güneş yüzüñden ey māhum
Ķara zülfüñ gibi oldı ķarañu gözüme ‘ālem (1040/2)

Gerçi her derdiñ olur bir veci‘ i amma kim
Hicr derdi veci‘ idir eñ eşeddi veci‘ iñ (615/3)

A.4. MUSİKÎ, MEY VE İŞRET MECLİSİ

Neye demsāz olıcağ defle cülcül

Şürāhî zikr ider meclisde kulkul (798/1)

Şarap ve musikî, eğlence meclisinin vazgeçilmezidir. Bu meclisler de divan şiirinin²⁴... Şair kimi zaman gerçek anlamını kastettiği bazı müzik aletlerini, makamını ya da şarabı, aşığın hâlini anlatırken ya da sevgiliyi vasf ederken de kullanır:

Gel ey gonce dehen meclisde mey iç
Yüzün mey-i humretile ola gül gül (798/4)

Ey gönül, gam meclisinde ney gibi feryad etmeyi, def gibi döğünmeyi, belini çeng gibi bükmeyi kendine kanun eyledin.

Bezm-i gamda sineñi def nâleñi nây eyleyüb
Kâmetiñ çeng itmek ey dil oldı kânûniñ seniñ (508/4)

“Ey sevgili, aşıkların senin yanından uzak olursa ısfahan-ıрак makamında ah ederler.” şeklinde nesre aktarabileceğimiz beyitte uşşak, ısfahan ve ıрак Türk müziğinin eski makamlarındandır. Şair bu müzik terimlerini öyle ustalıkla kullanır ki hem aşığın ahını bu makamlara ahenkli görür hem de bu terimlerin diğer anlamını kasd eder: Uşşak “aşıklar”, ıрак ise (sevgiliden) “uzak” anlamındadır.

Sen niğariñ k’ola ‘uşşāk maķāmından ırāk
İdeler ah ile āheng-i şıfāhān ü ‘ırāk (257/1)

Nazmî, Hayyam’ın “Seninle içilen şarap helaldir, sensiz içtiğimiz su bile haram.” dizelerini hatırlatan bir beytinde “ölse dahi sevgili olmadan eline kadeh almayacağını” söyler. Onsuz içeceği badeyi haram sayar kendine.

Harām ender harām olsun içersem bādeyi sensiz
Elüme hey kıyāmet almazın cāmı eger ölsüm (1041/2)

²⁴ Diğer beyitler için bkz: 103/2, 116/1, 338/3, 421/4, 1005 (Nazîre der vasf-ı mey)

Baharın gelmesiyle canlanan tabiat karşısında “kanı kaynayan” Nazmî, bu gül devrinde şarap kadehlerinin dolaşmasını ister.

Nazmî dem-i bahârile çün erdi devr-i gül
Devr etse nola sâgar-ı şahbâ taraf taraf (147/5)

A.5. YER ADLARI

Şair aşğın gözyaşlarını Nil, Ceyhun, Fırat ve Dicle nehirleriyle tavsif eder.

Gözlerim dörd oldı yâri gözlemekden her yaña
Giryeden eşkim **firât ü dicle vü ceyhûn ü nîl** (833/2)

Edirne ve İstanbul, melek yüzlü hurileriyle cennet gibidir (762/5)

Ey Nazmi! Edirne ve İstanbul güzeller diyarı olduğu için Anadolu'nun yüz akıdır, yüzü suyudur.

Nazmiyâ rûm iliniñ yüzi şuyıdır zîrâ
Hûblar mecmu'ıdır **Edirne ve İstanbul** (913/5)

“Ey Nazmi, sevgilinin cevher olan ayak toprağı gözlerimi aydınlatırdı; ne var ki o İsfahan sürmesinden ayrı kaldım.” şeklinde nesre aktarabileceğimiz beyitte; hakiki sürmenin göze revnak vermesine, en iyi sürme taşlarının İran şehri İsfahan’ da oluşuna²⁵ atıf yapılır ve sevgilinin ayak toprağı o sürmeye benzetilir.

İderdi hâk-i pâyi cevheri bu gözlerüm rüşen
Nidersin Nazmiyâ kuhl-ı **Sıfahan**umdan ayrıldum (1057/5)

---

²⁵ Pala, a.g.e s. 222

Göz bebeklerim, akan gözyaşlarım arasında sanki suda yüzen iki Habeş’li çocuktur.

Gözlerim merdümü kim eşk-i revân içre durur

‘Aynıdır şuda yüzer bir iki tıfl-ı **Habeşîñ** (613/4)

Sevgilinin kıvrımlı saçlarının kokusu, misk ahuları ile ünlü Hoten’ deki miskten daha üstündür.

Zülf-i pürçîniñ eyâ hûb-ı hıfâ

Büyla misk-i **Hotenden** nâzik (677/3)

Aden, Güney Arabistan’da Kızıldeniz’e yakın bir şehirdir ve eskiden beri burada inci çıkarılır. Divan şiirinde sevgilinin dişleri inciye benzetilir. Akik, kırmızı renkli bir taştır ve Yemen’de çıkarılır. Yakut ise yine kırmızı renkli bir taş olup memleketi Bedahşan’dır. Bu kırmızı taşlar da rengi itibarıyla sevgilinin dudağına benzetilir.²⁶

Bedahşan lalinin, Yemen akikinin ve Aden incisinin o kadar rağbet görüp ünlenmesi sevgilinin dudağına ve dişine benzememesindedir.

Naẓmiyâ beñzedigiçündür o yâriñ lebine

Rağbeti la‘l-i **Bedeşşân** ü ‘aķıķ-i **Yemeniñ** (629/5)

Leb ü dendâniña nisbetleri olmağıladır

Rağbeti la‘l-i Bedaşşânile dürr-i ‘**Adeniñ** (630/4)

Taif ve “şehirlerin anası” Mekke’ de tavaf eden idrak sahipleri huzur ve sevinç semtine düşerler.

Sa‘âdet semtine düşer bilâ şübhe kemâlile

Ola şol t̄âyife kim Mekke ile T̄a’ifi t̄a’if (74/3)

²⁶ Pala, a.g.e. s. 7, 61, 482

Safa ve Merve Mekke-yi Mükerrerme'nin doğusunda ve batısında karşılıklı olarak bulunan iki tepenin adıdır. Merve ile Safa arasında yedi defa gidip gelmek haccın rükünlerindedir. Buna da sa'y denir.²⁷

Aşık için sevgilisi kible, mahallesi kabedir. Aşık sevgilinin yöresinde dolaşmayı Kabe'yi tavaf etmeye benzetir. Ömre "safa" veren bu eylemi de şu sözleriyle dile getirir:

Merve haqqıyçün şafadır 'ömre kıblem cānile
Ka' be-yi küyîñ seniñ biñ sa' yile bir kez tavāf (96/2)

A.6. SOSYAL HAYAT

A.6.1. Günlük Hayattan Yansımalar

Özel günlerde, bayramlarda kutlamaya renk vermek adına havai fişek atılması ya da davul çalınması Nazmî divanına şu şekilde yansır:

Ey sevgili, gönül sana kavuştuğu zaman kıvılcımlı ah eder, zaten bayramda fişek atılması da adettendir.

Dil dem-i vaşlıñda āh-ı pürşerer peydā ider
Atılır 'ādetdurur 'id-i mübārekde fişek (432/4)

Aşığın sevdiğine kavuştuğu zamanki kalp atışları, bayram erince çalan davul gibidir.

Yāre kim vaşl olasın ol dem yürek duyuldısı
Aña beñzer çalınur 'id erdigi demde dühül (852/4)

---

²⁷ <http://www.osmanlicaturkce.com/>

‘İd-ı vaşlıñ şevkına cānım benüm
Ka‘be kūyında seniñ qurbān gerek (572/4)

beytiyle de kurban bayramı ve kurban bayramında kurban kesilmesi hatırlanır.

Davul, asker, sancak ve tuğ birer padişahlık alametidir. Nazmî de aşk derdiyle ettiği figanı davul, döktüğü gözyaşını asker, ettiği ahı sancak, o ahın dumanını da tuğa benzetir ve sahip olduğu bunca alametle kendini aşk mülkünün şahı olarak görür.

Mülk-i ‘aşkıñ şehiyim tabl-ı figān eşk-i sipāh
Āhımın āteş ü dūdı ‘alemile baña tūğ (47/2)

Hokkabazlar, el çabukluğu ile birtakım şaşırıcı oyunlar yapar. Aşık için sevgilinin ağzı yok gibidir, görünmeyecek kadar küçük tavsif edilir. Şayet var da görünmüyorsa sevgili hokkabaz gibi aşığın gözünü aldattığı içindir. Bu beyitte de hokka kelimesiyle hem sevgilinin ağzına benzetilen bir unsur, hem de insanları göz yanılması ile aldatan hokkabaz kastedilir.

Ağzını yāriñ ki yok dirler görünmez var ise
Hoqqabāzāsā demādem gözlerüm bağlar benüm (1173/4)

Büyü yaparken büyü yapılacak kişinin saçı ve dua yazmak için altın ya da kurşun levhakullanılır.

Sihir tek başına yare kavuşmak için yeterli olmaz, aynı zamanda altın levhaya makbul bir dua yazılması gerekir.

Olmaz vişāl-i yār mücerred-i füsün ile
Zer levhada yazılma mücerreb du‘ā gerek (723/3)

Sevgili, o iki yana sarkan saçını da kendine ortak edip sihirle aşığın gönlünü hevaya salar.

Sihr fenninde idüb ol iki zülfiñi şerik
Dili dilber ider anlarla hevāya taħrik (579/1)

Divanın incelenen kısmında bazı tatlı ve yiyecek isimleri dikkat çeker: baklava, güllac, helva, soğan, sarımsak, badem, bal, kaymak, üzüm, kiraz ...

Güllac ü baqlavānuñ daħi hem her nev' helvānuñ
Zuhūrına sebep olduğı luř ile yiter bādām (1081/5)

Ne dirlik bu nefāyisle tena' um ide aqrānum
Ben ekl idim belā-yı faħrdan dāyim piyāz ü sūm (1079/3)

Ĥān-ı ĥüsnünde ben ol şāh-ı cemāliñ her zamān
Cān ile şol lebleri ĥelvāsiniñ ĥayrānyım (1112/4)

Ķarıřur şanasın kim bala Ķaymak
Yise bir ĥořca dudağı şeker bal (790/2)

Kakum ve samur, kürkü ya da postu makbul olan hayvanlardır. Genellikle varlıklı kimseler bu kürkü giyer.

Gece gündüz kakum ve samur kürk giyen, makam gururuna kapılmış kişi doğruyu yanlışı, hakkı batılı ayırt edemez. (onun için bunlar önemli değildir)

Ebed seçmez olur aşdan şarayı rüz ü şeb ĥařķā
Ķarūr-ı cāh birle řol geyen semmūr ile kakım (1043/3)

Ayrıca giyeceklerle ilgili; “gelin duvağının, sevgiliye yaraşan zer benekli kıyafetlerin, gurur temsili ve sebep-i günah olan altın üsküfün, sevgilinin aşığın gönlüne ateş salan al yakalı gömleğinin, fena ehlinin yetindiği bir kuru şalın, tarikat ehlinin yetindiği eski bir ayakkabı”nın geçtiği beyitler karşımıza çıkar.

Sūr-ı gülşende ‘ arūs-ı gonceye
Gül idüpdür al vālādan duvāğ (35/4)

Çün olur ğurūra bā‘ iş daħi hem sebab-i günāhım
Çurı derd-i ser çeker hep geyer ol ki altun üsküf (138/4)

Girelim bir yeñi țarīķe gelüñ
Giyelim hep ayaĝa eski gelik (700/2)

Her fenā ehli ki her gāh giyer bir çurı şāl
Zī sa‘ ādet kim aniñla geçinür māh ile sāl (901/1)

A.6.2. Deyimler ve Özlü Sözler

Nazmî Dîvânında em, kannış, emsem, oñmak, oñat, yendek, iñen, göynüklü, beñdeş, gibi kelimeler yanısıra, yüzyıllar öncesinden günümüze aktarılmış, söz varlığımızın yapı taşları olan darb-ı meseller ve deyimlerin en güzel temsillerini de görmekteyiz. Divanın çalışmamıza konu olan kısmından bununla ilgili, aşağıdaki misalleri verebiliriz:

Sevgilinin aĝyar ile yakınlaşması *aşığın kanını kurutur*, aşık sevgilinin *yarım aĝız* söylediği sözle bile sevince gark olur, gelip geçici bu dünya nice hükümdarın *defterini dürmüştür*, düzen bozulmuş, birçok devlet adamı *kendi çalıp kendi oynar* hale gelmiştir, ahmaklar algı güçlerini yitirip “*öküz*” gibi bakarlar, fakr içinde olanlara *kara günlü(bahtlı)*, dense de onların Hak katında yüzü aktır, aşık aşk ile canından geçer; canı, gönlü *gözünden düşmüş*, değersizdir; sevgilinin saçlarına dokunan tarak *aşığın ömür törpüsü* olur :

Çurıdır çanımı aĝyārile öpüşdüĝi dem
Benüm āh ol lebi ‘ ünnāb ü o ħālî ‘ adesim (1232/4)

Söylese bir söz o yārüm **yarım aĝız** ger baña

Naẓmiyā ol dem olur gūyā bütün dūnyā benüm (1124/5)

Ḳānı şol şevket-i Kāvus ü Ḳubād u Ḥusrev
Defterin dürdi bu devr ancılayın nice keyiñ (635/4)

Her biri **kendü çalar kendüzi oynar oldı**
Adı ƣaldı bugün erkānda hemān ƣānūnuñ (640/4)

Aħmağ olan kime olursa **şığır gibi bağar**
Olmaz idrāki olur cünbişi ģar gibi ne şek (592/2)

Fağrile ģār olana kim **ğara günlü** dinür
Belki o yüzden vara ģazrete ol yüzi āğ (62/2)

Bağrı ƣanını ƣığarsa nola gözden bu dil
Pes **düşer gözden** o dem ol ki degüldir muğbil (932/1)

Periřān zülfüne řāne el urur sen perī řānuñ
Eger ben ‘**ömr dörpisi** disem aña nola ‘ömrüm (1070/5)

Dinsizin hakkından, imansız gelir - Alma mazlumun ahını ƣıkar aheste aheste- Ne edersen onu bulursun:

Zulm idüp ellere zālim olıcak bir ģākim
Ĥağ virür aña dağı kendü gibi bir zālim (1228/1)

Mızrak ƣuvala sığmaz:

Gizlenür mi ģiğ billāh ƣuvāl iğre süñü

Dūd u āhı ben nice dilde nihān itsem gerek (481/4)

Merkebe altın semer vursan merkep yine merkeptir:

Yaḥşi ṭon nākesi ādem mi eder
Nice olur ḥar giyecek aṭlas cül (966/4)

Avam böcekler gibidir:

Hıçe şayma Nazmiyā nādānı hıç
Çün dimişler **el-^ç avāmü ke'l-hevām** (1182/7)

Gafile kelam, nafile kelamdır./ Cahile laf anlatmak, deveye hendek atlatmaktan zordur:

Geç añlar her ne söylerseñ güç olur bir söz añlatmaḳ
Olup keçtab^ç o kim Nazmī ḥiṭāba olmaya ḳābil (752/5)

Altının kadrini sarraf bilir:

Ayaḡuñ ṭoprāḡuñıñ gitmez ḥāyāli dīdeden
Cevherī olan bilür ḳadrini cānā cevherüñ (438/4)

Cins cinse çeker:

Nazmī yüz sürmege ḥāk-i ser-i kūyuña seniñ
Meyl iderse nola el cinsü ile'l cinsi yemil (917/5)

Bugün sana ise yarın bana:

Bir ḡama düşdükde ḡayra itme bīḡam diyü reşk
Sañā ise ol bugün yārın añadır ey refiḳ (235/2)

Tok açın halinden anlamaz.

Dermendin hālini bilmez ebed
Olmayan bir derde düşüb derdnāk (522/3)

Ehl-i faqr ile ‘avām içre ne var h̄ār olacak
Güle noqşān mı gelür dāmeni pür h̄ār olacak (265/1)

Ādemi devlet kör eyler dirlər ol haq sözdurur
Ġālibā dest-i gurūr anıñ çeker gözine mīl (833/6)

H̄āk-i deriñe yüz süreni gözle efendi
H̄ıdmetde olan bende olur himmete lāyık (193/2)

A.6.3. Zamandan Şikâyet

Nazmî kimsede cömertliğin merhametin kalmadığından; kanunun, düzenin bozulmasından; dünyada vefanın azalıp cefanın çoğalmasından; herkesin kanuna aldırış etmeden, kendi kafasına göre davranmasından yakınır.

Kimseden göremeziz cūd eşerin ‘ālemde
Kalmadı gibi vücūdı kerem ü merhametiñ (603/2)

Şimdiki erkān ‘izz ü devletiñ
‘Ādet ü qānūn ü erkānına yūf (111/4)

Cihāndan gitdi kalmadı vefā hayf
Hemīn gitdikçe çoğaldı cefā hayf (80/1)

Her biri kendü çalar kendüzi oynar oldı
Adı kaldı bugün erkānda hemān qānūnuñ (640/4)

B) KENDİ KALEMİNDEN NAZMÎ VE ŞAIRLİĞİ

Nazmî' nin bazı beyitleri, bize kendi düşünce ve sanat dünyasıyla ilgili malumat verir.

Köken olarak yörük olduğunu söyleyen Nazmî, sünnî olduğunu ve bütün sahabilere inandığını belirterek Hazret-i Ebu Bekir ile Hazret-i Ömer'in halifeliklerini kabul etmeyen Rafizî ve Hz. Aliye asî olan Haricîler gibi inkarcı olmadığını dile getirir.

Bile geldim senüñ ben ey pes ' aşkuñla dünyāya
Dilerseñ aşlımı bilmek yörügüñ atam ü anam (1046/6)

Sünniyem vardur kamu aşhāba ikrārum benüm
Rāfizî ve Hāricîveş yoqdur inkārum benüm (1142/1)

Hamdillah yoqdurur şübhe hudūş-ı ' āleme
Mü 'minem ben dönmezem ol i' tiqādumdan benüm (1141/4)

Tabiatında şairlik olmayanların bile, kusurlu ve zayıf şiirlerine rağmen şair olarak anılmalarını eleştirir. Şiir tarzında Zâtî'yi benimsediğini, Nizâmî' ye benzediğini, nazmının cevher olduğunu, rengin, taze ve belîğ olarak daima gerçekleri söylediğini ifade eder.

Şimdi şā' ir olur oldu ne ' aceb her keçtab'
Nazmiyā demek ile her biri bir nazm-ı rekik (579/5)

Nazmî haq sözleriyle her nazmı

‘Ādet idindi hep haķıķı demek (698/5)

Haķķā letāfetile olupdur bu Nazminiñ
Nazmında ‘aynı sözleri nazm-ı cevāhiriñ (708/5)

Leb ü ruhsārıñı medħ eyledigimçün güzelim
Oldı rengin ü ter ü tāze benüm her ğazelim (1237/1)

Nazmiyā lafzdurur yāriyle bu nazm-ı belīg
Añdırırdı seni dildāre eger bulsa bülūğ (47/5)

Ġazel fenninde Nazmī koma Zātī tarzını elden
Dilersenñ ħaddizātında kemāle ire eş‘ārıñ (329/5)

Gören şı‘rinde der dūr gibi nazmı
Nizāmısidurur Nazmī zamānıñ (398/7)

Nazmî, bazı manzumelerinde haklarında malumat edinemediğimiz Muslî, Memi, Mahmud gibi isimler zikreder.

Kemān ebrūsı şevķına dil ü cān ile ‘āşıklar
Ķulı ķurbānı olmuşdur güzeller şāh-ı Muşlinüñ (353/5)

Ĥırāmān olsa gönüller alur reftārı Maħmūduñ
Dehān açsa söze cānbaħş olur ğüftārı Maħmūduñ (367/1)

Cānbaħşdur ol lezzet-i ğüftārı Meminiñ
Dilkeşdürür ol şıve‘-yi reftārı Meminiñ (374/1)

Remel bahrini sık kullanan Nazmi’nin şu beyti de dikkat çekicidir:

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Hağ bu kim bağr-i düreder Nazmiyā bağr-i remel (849/7)

C) METİN

GAZELİYYÂT

1

...

[269 b] Mihrüñ için sînedey mährü
Birbiriyle cân ü dil eyler nizâc

Sevdi ey maḥbûb-ı cân maḥlûb-ı dil
Sen nigâr-ı ḥûbı cân u dil meşâc

Sen beni cânâ koyup gitdikce âh

Şanasın kim cisme cān eyler vedā^ç

Nazmi kim her demde la^ç lūñ vaşf ider
Cān ile cānā iderler istimā^ç

fā^ç ilātūn/fā^ç ilātūn/fā^ç ilūn

2

Müreddef der kâfiye-yi müreddef be elif incā rā revī

Bezmde bir şūḥ ü şengül yār şem^ç
Bir sementen servkād dildār şem^ç

Bir sementen servkād maḥbūbdur
Kim daқınmış başına gülnār şem^ç

Urunub başına zerrīn şebkülāh
Geldi bezm-i şāha şāhidvār şem^ç

Māhrūlār gibi her şeb şevk ile
Ehl-i bezme gösterür dīdār şem^ç

Meclis içre yiridür pürşevk olub
Olsa her şeb tā seḥer bīdār şem^ç

Şevkini her şeb kāmerveş dilbere
Meclisinde ‘arz ider her bār şem^ç

Her gice mey meclisinde Nazmiyā
Ehl-i dil pervānedür dildār şem^ç

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

3

Nazîre

Başına 'aşkıñla yaqub nār şem'
Qarşuña her şeb gelüb yanar şem'

Dil virüp sevmişdurur sen māhı çün
Saña dilden yanar ey dildār şem'

Şevq-ı hüsnüñ birle rüşendil olup
Oldı ey meh maṭla' u'l-envār şem'

Meclisüñde ey kamerruḥ her gice
Saña eyler şevkini izhār şem'

Mümdur her gice ṭurub qarşuña
Olmağa bezmüñde ḥıdmetkār şem'

Maḥrem olsa nola bezm-i vaşluña
Ḥıdmetüñde toḡrudur ey yār şem'

Nazmi-yi pürsüzveş ey māhrü
Her gice yanar ṭurur aḡlar şem'

fā' ilātün/fā' ilātün/fā' ilün

4

**Der baḥr-i remel müseddes 'arüz ü ḍarb maḥzūf ṭaḳṭı' eş fā' ilātün fā' ilātün
fā' ilün kâfiye bâvaşl rā revî - Müreddef**

Ol ki ola her ḥayr u şerre muṭṭali'

Olur ol her nef ü darre muṭṭali

Ehl-i ‘aql olan olur her kişide
Her cihetden kerr ü ferre muṭṭali

‘İlm-i hikmetden habîr olan olur
Nef ü darr-ı berd ü harre muṭṭali

Çok seyâhat eyleyen kimse olur
Cümle hâl-i bahr ü berre muṭṭali

Her işe olmak gerek Nazmî kişi
Nice def a nice kerre muṭṭali

5

**Der bahr-i remel müşemmen maḥbûn ‘arûz ü darb maḳşûr taḳṭî eş
fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün der ḳâfiye müreddef be elif incâ ‘ayn
revî**

Benüm üstümde olaydñ sen eger rûz-ı vedâ
Ḳalmaz idi benüm imân ile gitmemde nizâ

Görmez idüm gibi cân acısın ey şîrinleb
Görse sen hüsrev-i hüsni bu gözüm rûz-ı vedâ

Cânı bir bûse içündür saña ‘arz eyledigüm
İki şanma iki gözüm degülem ben ṭammâ

Sen mehûñ işigine gün ki sürer yüz her gün
Yiridür çarḫa girüp şevḳile eylerse semâ

Mihr bir t̄upla her ḡun ne   acep bir yirden
Nazmiy  feth ider  nide toktuz yuce ktl 

6

Nev   i diğer der ktifiye mureddef be v v inc  niz   ayn rev 

[270 a] Reh-i   aşkında eger başım olursa maqt 
Havf id p sen beni ol yoldan eder şanma r c 

Ol ki    şık ola şıdk ile reh-i   aşka gire
Havf   haşyetele o hergiz olunur mı memn 

H blar cem   i sen nle meh   perv n gibid r
Mihr-i h sn n ideli burc-1 leşafetde t l 

G n y z n bunca g n ay iki g z m g rmed m  h
G zlerim pes nice aqtmaya her demde d m 

Her s zi şevkile c ndan gel r oldu c n 
Vaşf-1 h sn ne idelden ber  bu Nazmi ş r 

feil t n/ feil t n/ feil t n/ feil n

7

Nev   -i diğer der ktifiye-yi mureddef bey    ayn rev 

Vaşf-1 h sn nle olur c mle kel mum tarş 
Dağı env    -1 ma   n  ki gel r c mle bed 

H tdurur şafha-y1 h ddinde ber t-1 h sn n
H b   unv nile ktifn  n  c n  tevkt 

Ruĥlaruñ ŝafĥası üstünde ol iki zülfüñ
Güyyā ĥükm-i ĥümāyündaki tevķī^ç -yi refī^ç

Şübhesiz öldüriserdür beni hicrūñ āĥir
Vaşluñ olmazsa eger kim aña ey dost ŝefī^ç

Her ne dem sen dürr-i pākīzeyi Nazmī k'ide vaşf
Cümle nazmı olur anuñ kelimāt-ı tarşī^ç

feilātün/ feilātün/ feilātün/ feilün

8

Der baĥr-i hezec müşemmen maĥbūn ^çarūz ü **darb maĥzūf taķtī^ç eş**
fe^çilātün fe^çilātün fe^çilātün fe^çilün

Kimde kim ola senūñ ^çālem-i vaşluña ŧama^ç
Ĥayil olmaz aña dünyā ŧolusı zühd ü vera^ç

Ey nice ĥāne-yi taķvā olur ānīde ĥarāb
Sen ki bir dem edesin ref^ç yüzüñden bürķa^ç

Baña raĥm eyle gel ey dost ki hicrūñde seniñ
Dembedem oldı işim āĥ ü fiġān ile feza^ç
Dembedem āb-ı revān olup aķar ķanlu yaşı
Oldı hicrūñde gözüm gözle ki ^çayn-ı menba^ç

Eline girer ise cevher-i ĥāk-i ķademūñ
Daĥı ^çālemde ne var Nazmīye andan enfa^ç

9

Nev^ç -i dīger ķāfiye bā elif te'sis ü ĥarf daĥil ^çayn revī

Cāna cānāneyile kim ola fūrķat vāķı^ç

Ol hemān olmasıdur   mr-i  azizi  z yi 

R zig rın g n l  h ile ge ur r her dem
T  hev sına ki oldu o h m nu  t bi 

G zler m merd m n n yaşı kesils n g reyin
Kim olur seyrine ol iki g z m n  m ni 

D fi  olmaĝa ĝam-ı d dı g n lden Őafi 
Bu cih n i re ne var c m-ı Őaf dan n fi 

Ol meh n mihr ni g rmek ba a olurdu naşib
Nazmiy   h eger bende olayıdı t li 

fe  il t n/ fe  il t n/ fe  il t n/ fe  il n

10

M reddef der k fiye-yi m reddef be elif n n rev 

Olsa ben zerrede ger ey meh-i t b n t li 
Mihir iderd n ba a tutardı y z ol  n t li 

Sen meh n mihr ni ben nice g rem kim bir g n
Tutmadı y z ba a ey  fet-i devr n t li 

Sen meh n g n y z ni g r rid m her g n  h
Olsa ben zerreye ger r y r y n m y n t li 

Sen meh n g n gibi her g n iŐig n beklesem  h
O der-i devlete etse beni derb n t li 

Nazmiyā ḥāhem ez ān meh nazār-ı mihr ammā
Nīst baḥtem ki şevēd yār-ı merā ān ṭālī

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

11

**Der baḥr-i remel müseddes maḥbün ' aruz ü ḍarb maḥşür taḫṭī' eş *fe' ilātün*
*fe' ilātün fe' ilāt der ḳāfiye-yi müreddef be elif***

Sevse bir ḥübı iki kimse meşā
Birbiriyle eder elbette nizā

İtdi rür ' aşıḳa bir mihrünün
Mihreng-i şevḳı semā gibi semā

Şevḳ-ı mihr ola mı bir dilde nihān
Şişede gizlene mi hiç şu' ā

Ḳalmaz öldüğüne dirildigine
Ola bir kimse ki ḡāyet ṭammā

Ḳodı ḡıtdi beni Nazmī cānān
Şanasın cismime cān itdi vedā

12

**Der baḥr-i remel müseddes maḥbün ' aruz ü ḍarb maḥzūf taḫṭī' eş *fe' ilātün*
*fe' ilātün fe' ilün der ḳāfiye-yi mücerred***

Zāhid olmaz o ki var anda ṭama
Ki tama' dır zarar-ı zühd ü vera

Ol ki ṭālib ola zühd ü vera' a
O beherḫāl eder terk-i ṭama

Zî sa‘âdet aña kim mevtin añub
Dembedem ide figānile feza‘

Kişiye lâzım odur mevtin aña
Pes ne var dünyada andan enfa‘

‘Ākıl oldur kim ola ağlamadan
Nazmiyā gözleri ‘ayn-ı mina‘

13

Nazire

Ola bir kimsede kim hırş ü tama‘
Olmaz anda ebedī zühd ü vera‘

Kendini göz göre başdan çıkarır
El‘iyāz ola o kesde ki tama‘

[270 b] Her huzūr ile sürürüñ kişiye
Olur şoñu figānile feza‘

Mü‘min oldurur ki şana ğayra dağı
Kendine her ne şanursa enfa‘

Ol bilür Nazmī selāmet qadrün
Kim aña irüşe bir derd ü veca‘

fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün

14

**Der haḫr-i remel meşkül ‘aruz ü ḫarb mahzūf taḫṫī‘ eş fe‘ilātün fā‘ilātün
fe‘ilātün fā‘ilātün ḫāfiye bā elif te’sis ü ḫarf-i daḫīl**

Uyanup çerāğ-ı baḫtum baña yār olurdı ṫālī‘
Dem-i vaşluñ āh ey māh baña bir şeb olsa vāḫı‘ a

Şu ḫadar elem çeker āh ğam-ı hicrūñde dil kim
Yine cām-ı vaşluñ olur olur ise anı dāfi‘

Elem ile bezm-i ğamda yüregim delindi çün nāy
İşim oldu āh ü nāle olalı hevāña tābi‘

Bu cihān riyāsetiyçün nice yel gibi yelersen
Yüri ‘ömr-i nāzenīni bu hevāda etme zāyi‘

Şeb-i ğamda iken ire yine rüz-ı vaşla Nazmī
Göre gün yüzüñi ey māh aña yār olursa ṫālī‘

15

**Derbāḫr-i serī‘ ‘aruz ü ḫarb maḫşūr taḫṫī‘ eş müftei‘lün müftei‘lün fā‘ilāt
der ḫāfiye-yi müreddef bā elif**

Tiğ-i ecel birle bulup inḫıṫā‘
Cismi cūd āḫir ediser cān vedā‘
Ya bir iki günlük dünyā için
Ḥalka nedir biribiriyle nizā‘

Kişi hevāya yelecek dembedem
‘Ömrden olınmayısar intifā‘

Mülk-i cihān içre bulunmaz ebed
‘Ömr metā‘ına eder bir metā‘

Raḥmetle rāḥat uman cānına
Ḥaḳ sözi cānıyla eder istimāʿ

Raḥmetile rāḥat ere rūḥına
Ol k'ede bir bāʿ is-i ḥayr iḥtirāʿ

Ol demi her dem añalım Naẓmī kim
Cismi revān eyleyiser cān vedāʿ

16

Naẓire

Zıkr şadāsın edecek istimāʿ
ʿAşkı olan tıramaz eyler semāʿ

Her dem olup ḥüb sözi müstemīʿ
Etme ebed bed sözi hiç istimāʿ

Meyli ıo dünyā ki anı ıoyup
ʿĀkıbet anı edeceksin vedāʿ

Yoı yiredir ḥalı bu dünyā için
Biribiriyle kim iderler nizāʿ
Devr-i elemi dehr-i ğamı Naẓmī
Mülk-i dile vah ki olupdur meşāʿ

fāʿ ilātün/fāʿ ilātün/fāʿ ilün

17

Der baır-i münseriḥ ʿarüz ü ıarb maııūr taıııı eı müfteiʿlün fāʿ ilün
müfteiʿlün fāʿ ilāt der kıfiye-yi müreddef be elif

Mülk-i cihānda eden biri biriyle nizā^ç
Şöyle ki var yok yire kesb eder anca şadā^ç

Hırşını ol dem keser mülk-i cihāndan o keser
Kim aña tīg-i ecel göstere bir inkıṭā^ç

Küşeyi ç uzlet tutar hoşca kanā^ç at ider
Ḥāl-i cihāna o kim bula tamām ıṭṭılā^ç

Veh ki kamu ittişāl hep bulısar iftirāk
Biri birin her kişi idiser āḥir vedā^ç

ç Āşık odur Nazmiyā nāmını ma^ç şükınıñ
Eyleyicek istimā^ç eyleye ṭura semā^ç

18

Müreddef der kāfiye-yi mücerred incā rā revī

Ḥalka-yı zikre girüp eylese dilber semā^ç
Çarḥa girüp şan eder mihr-i münevver semā^ç

Büseler aldūgiçün yār lebinden müdām
Bezm-i şafāda eder şevkıle sāğar semā^ç

Vaşf-ı kıadd-i dilberi bād meger kıldı yād
Ṭurmayup eyler ṭurup bāğda ç ar ç ar semā^ç

Mihr gibi dilberiñ şevkı ile dāyimā
Yiridurur eylese cümle melekler semā^ç

Ḥālet-i monlāyı çün yād ideler Nazmiyā
Cümle-yi mevlāyiler ç aşk ile eyler semā^ç

feilātün/ feilātün/ feilātün/ feilün

19

[271 a] **Der baħr-i ħafif ‘arüz ü ğarb mahzūf taġti‘ eş fā‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün**
ġāfiye bā elif te’sīs ü ħarf daħil

Bende āh olmaduğıdır t̄ali‘
Mihrini ol mehiñ olan māni‘

Mihrini ben görürdüm ol māhiñ
Bende olaydı āh eger t̄ali‘

Muşafāniñ yüzünde gün gibi
Nūr-ı Aħmed olupdurur lāmi‘

Nağş-ı ħüsnini ol nigārınıñ
Ne güzel resm eylemiş şāni‘

Olur elbet hevāyi ol kim ola
Ol hümāniñ hevāsına t̄abi‘

‘Aşğ-ı dildārı göz göre her dem
Eşğ-i çeşmimdurur eden şāyi‘
Nüş bāde zarūrīdir zīrā
Ġam devri müdām olur dāfi‘

Ĥayf aña kim ‘abes hevāda yelüp
Nağd-i ‘ömrini eyleye zāyi‘

Yelme yel gibi şol hevāda ki ol
Olmaya saña ‘ağıbet nāfi‘

Nazmiyā fenn-i nazmı bilcümle
Sensin olan bu devirde cāmi‘

Şahş-ı bātıllarıñ seren yekser
Tiğ-i haq ola dembedem kâti‘

20

Müreddef der kâfiye-yi mücerred incā elif revî bî nuqat

Ola her kimde kim dilā ṭālī‘
Her dem olur meded aña ṭālī‘

Ola ol kimsede ki derd ü dād
Olur ol derde hem devā ṭālī‘

Ol dilārāma vaşl olur her dem
Kimde kim āh sa‘d ola ṭālī‘

Hemdem ola dilā saña dildār
Hemrah olursa ger saña ṭālī‘

Her dem olurduñ āh hemdemim āh
Olsa ger serde serverā ṭālī‘

fā‘ilātün/ mefā‘ilün/ fe‘ilün

21

Nev‘i diğer der ān kâfiye incā elif revî

Ol ki bir hayr işe ola māni‘

Ola Һayr işde Һaқ aña māni°

Bir belāyı o kim ola dāfi°

Her belāsını Һaқ ola māni°

° Āқil oldur kim ala Һayr du° ā

Ki anca şerri olur du° ā māni°

ĀҺiri gelmelü olınca қазā

Kim olur aña evvelā māni°

Һayr ola her işi ki bir Һayrı

Ol ki olmaya Nazmiyā māni°

fā° ilātün/ mefā° ilün/ fe° ilün

22

Nev° i diğer der ān қāfiye incā nız elif revī

Kime kim pend olmaya nāfi°

Derdini dāfi° olma yā nāfi°

Vermeye Һaқ anıñ ki derdine nef°

Nesne olmaz ebed aña nāfi°

RūҺ-ı şānisi olur anıñ kim

Derdine ola bir devā nāfi°

Nolur ol kimseden ki kimseye ol

Hergiz olmaya Nazmiyā nāfi°

Nāfi° olmaya kimseye ol kim

Kimse olur mı aña yā nāfi°

fā' ilātün/ mefā' ilün/ fe' ilün

23

Der baħr-i muzāri' aħreb ' arüz ü ğarb maqşūr taqtı' eş mef' ülü fā' ilātü
mefā' ilü fā' ilāt

Eyler metā' -ı ' ömrden ol kimse intifā'

Kim zülfi-yārden añā olmaya inqıtā'

Cānān ne dem ki kıoya gide yalıñız beni

Beñzer o ħāl añā kim ede cisme cān vedā'

Ağladığım bu görse güler gözlerim yaşın

Bir dem hem etmez āhım o yār āh istimā'

Çekmişdurur güneş gibi bir ħūbı sīneye

Ol şevkıle yiridir ederse semā semā'

Ursa ne deñlü yāre saña yāre tüt boyun

Naźmī anıñla eyleme kať' ā şaķın nizā'

24

Der baħr-i muzāri' cüz'-i aħreb ü cüz'-i sālīm taqtı' eş mef' ülü fā' ilātün
mef' ülü fā' ilātün der kāfiye-yi müreddef be elif müreddef

Ekşer murāda olur bu rüzigār māni'

Niteki bir ħuzūra āh hezār māni'

Bir nesneye ki bir kes bir niyyet eyleye pes

Ĥikmetdurur kim bir olur bir inkisār māni'

Haḡ vermeyince haḡḡā bir nesneyi kişiye
Biñ cehd kılsa olur bir özge kār māni‘

Tā çekmeyince zillet gelmez kişiye vüs‘at
Ol hāle olur ekşer nāmūs ü ‘ār māni‘

[271 b] Naḡs ola tāli‘i çün Nazmī olur kiřiniñ
Her maḡlabına haḡḡā leyl ü nehār māni‘

25

**Der baḡr-i hezec sālim taḡti‘ş mefā‘ilün *mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün*
kāfiye bā redif ü vaşl ü ḡurūc dāl evvel revī
Müreddef**

Muşāḡib düşme ol her şerre māyil yārden fāriḡ
Bilişik olma ammā ḡayr birle yārden fāriḡ

Ne müşkil ḡayd olur her māl ü cāh ehline bu her dem
Ki olmaz hiç fikr-i maşraf ü irādden fāriḡ

Uzadır zülme el her bir el ıssı güçlü gücünce
Ola iḡlīmine bir şeh ki ‘adl ü dādden fāriḡ

Elinden gelse bir kimse edüp yād ahret ḡālin
O teşvişile bir dem olmasa feryāddan fāriḡ

O kim añmaya Nazmī ḡāl-i ‘uḡbāyı ebed olmaz
Bu dār-ı dehr-i pür ḡahr ü ḡarāb ābāddan fāriḡ

26

Nev‘-i diḡer derān kāfiye incā rā revī

Göñül olmasa seyr-i rüy ü kūy-ı yārden fāriḡ

Nola kim olmaz bülbül gül ü gülzârdan fâriğ

Düşelden dil cüdâ ol zülfi sünbül ‘arızı gülden
Dün ü gün olmaz bir dem fiğân ü zârdan fâriğ

Halâş olurdı cânım guşşa vü endühile gamdan
Eger cânânım olsa şöhet-i agyârdan fâriğ

Baňa gel fâriğ ol dildârdan diyen ne der kim dil
Neden olursa olur olamaz dildârdan fâriğ

O mâha şevk-ı mihrin kim degül iş‘ârdan hâlî
Bu Nazmî ol sebebden olamaz eş‘ârdan fâriğ

mefâ‘ilün/ mefâ‘ilün/ mefâ‘ilün

27

[272 a] Der baħr-i hezec müsemmen müsebba‘ taq‘i‘ eş *mefâ‘ilün mefâ‘ilün*
mefâ‘ilün mefâ‘ilün

Sa‘âdet ol kişiyeye kim cihânda olduğunca şâğ
Ölüm derdini añub yaşımı ırmâğ eyleye her çâğ

Bilür ol kimse haqqâ kaç bucağıduğunu dünyâ
Şu dem kim gözleye ol tura ard öñ dâhi şol ü şâğ

Görür her yirde ‘ırz eksiklügin şol kimse kim dâyim
Kimiñle olur ise eyleye şol hâdden artıq lâğ

Eden kes şükr haqqıñ ni‘metine haqqile dâyim
Eder hoş hulqıla dirlik olur ellerle bâl ü yâğ

Belāgat üzre eyle gāyetile Nazmī şol nazmı
Kim anı idesin sen bir belāgat ehline iblāg

28

Der baħr-i hezec müseddes ‘arüz ü ğarb mahzūf taķtı‘ eş mefā‘ilün
mefā‘ilün fe‘ülün ķāfiye bā vaşl ü ħurūc

Müreddef

Meyile dilrübādan olma fāriğ
Dilā zevķ ü şafādan olma fāriğ

Dilerseñ rūħa rāħat dāyim ey dil
Ĥayāl-i dilrübādan olma fāriğ

Vefāsızdır dilā dildār gerçi
Sen ümmīd-i vefādan olma fāriğ

Ne deñlü ol hümā uçarsa yüksek
Edersin ol hevādan olma fāriğ

Nigāriñ ķadd ü çeşm ü zülfün añub
Aña Nazmī du‘ādan olma fāriğ

29

Der baħr-i remel müsemmen ‘arüz ü ğarb maķsūr taķtı‘ eş fā‘ilātün
fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilāt

Künc-i ‘uzletde ķanā‘ at idüp ol ehl-i ferāğ
Olmağ isterseñ eger teşviş-i dünyādan ledāğ

Menziliñ āħir fenā olmaķ muķadder olıcaķ
Pes nedir dünyā ğurūrile bu kibr ü bu dimāğ

Mevtiñ añub ağla zārī kıl demādem yoḥsa āh
Niçe bir her gāh gülmek uyanmaq her gāh lāğ

Niçe bir dünyā hevāsıyla demādem ğam çeküp
Āteş-i qahrile yaqa yüregine kişi dāğ

Göz qarardan hırş-ı dünyāyile menhiyyāta āh
Niçe umar kim qopa maḥşer gününde yüzi āğ

Devlet āniñ kayd-ı biḥaddile bu dünyā aña
Görüne ma‘nide bir zindān içi pür pend ü bāğ

Çün yakındır herkese Nazmī ecel ğāyet yakın
Niçün olmazsın sen ayā ya menāhiden irāğ

30

Nazīre

Ḥaqqā şol olmaq yakın ü ḥalqdan olmaq irāğ
İhtiyār-ı ‘uzlet itmekdir olup ehl-i ferāğ

Şol qarañu gicede ḥaqqā ‘ibādet eyleyen
Vara var ümmīd dergāhına ḥaqqıñ yüzi āğ

Kendini görüp ğarūrāsā ğurūr iden kamu
Kelle olup key tekebbür birle olur berdimāğ

Oldurur luṭf ıssı şāḥibdevlet ol ‘ālemde kim
Bir faqīri od ocāğ idüp edine bir çerāğ

Şāğlıđı    lemdede Nazm   zge bir devlet bil p
Hađđa Ő kr itmek gerek d yim kişi olduğca Ő g

f   il t n/ f   il t n/ f   il t n/ f   il n

31

Naz re - Bah riyye

Nevbah r erdi irem b gına d ndi b g   r g
   rif ol olma bu demler Ő hn-1 g lŐenden ir g

Eyledi her b bdan faşl-1 bah r  f k  zeyn
Cennet-i firdevse m nend oldu Şimdi Ő hn-1 b g

Virlemek z net   ar s-1 g lŐene meŐŐ tav r
Serbeser g ller tutupdur al v l dan duv g

B g bir mağb ba d nm Őd r bu dem k'olmuş  na
S sen   g nce dil ağız nergis   g l g z kul g

Ő hn-1 g lŐende bu demler   iş   n Ő i  n m d m
BaŐi  zre  utar elde l leler la' l n ay g

Şevkile Ő d n   ĥand n itmek bezm ehlini
B lb l-i g y lar eyler geh terenn m g h l g

Şevk   zevkile dem dem b g-1 ver g i re dolan
Seyri   g dır tam m  b-1 rev nbaĥŐi n bu   g

Şolkadar virdi şeref şevk-ı bahār āfāka kim
Geldi her ehl-i mezāka bāğ-ı cennetden ferāğ

Mişl-i firdevs oldı bāğ ü ‘ ayn-ı kevşer cūybār
LİK Nazmī baña ol dilbersiz olur bend ü bāğ

fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilün

32

Nazīre

Her dil-i ğamgīni şād eyler çü seyr-i bāğ u rāğ
Nice olsun kūy-ı gülruhlardan ehl-i dil ırāğ

Mürğ-ı dil şayd itmege şayyād çeşmi dilberin
Hāl-i ruhsārın beg itmiş kara zūlfün idip āğ

Nergis ü gül yerde vü gökde meh ü mihr ü nücūm
Cānib-i cānāna ‘ aşık gibi tutmuş göz kulāğ

Kūh-ı ğamda gül ruhı yādıyle ol şirīn lebiñ
Oldı ben ferhāda şimdi dostlar t̄āğ üsti bāğ

Zūlfı hālī olmasa Nazmī ruhından ol mehiñ
T̄añ mı kim hengām-ı şebde yāraşır yanar çerāğ

fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilün

33

Nazīre

Yār aqarşu gibi qarşumdan revān geçdügi çāğ
Baña görünir şafā vü benden olur ğam ırāğ

Hemdem olsun dermiş aǵyār ile ʿuṣṣāķı nigār
Hiç olur mı ki ola bülbul vāra hempervāz zāǵ

ʿĀṣıķından ğayra bir maʿ ṣūķ kim mihr etmeye
Meh gibi ʿālemde olur alnı açık yüzi āǵ

[272 b] Sāʿ id ü sāķī güzel sāķī gelüp bezm-i müdām
Bir elinde olsa desti bir elinde bir ayāǵ

Vaħdet irip keṣret-i miħnetden olurdum berī
Ger elüme girse Nazmī āh bir genc-i ferāǵ

fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

34

Nazīre

Mürǵ-ı dil ṣaydına kırmıṣ iki kıara zülfüñ āǵ
Gülṣen-i ħüsnüñde ğüyā kim duzāǵ olmuṣ duzāǵ

Baňa sensiz bāǵda cūlar selāsil görünür
Ey yüzi gül gel ki sensiz baňa zindān oldu bāǵ
Her güzel güldeste içre bir gül-i nesrīndurur
Dest-i sīmīniñde laʿ līn bāde-yi zerrīn ayāǵ

Ṣevķile ay āfitābım müṣterīdir mihrīne
Meh daħi mihr-i cihān efrūzdan yaķar çerāǵ

Ġün gibi ṣemʿ -i bezmārā-yı cemʿ -i ʿāṣıķān
Pertev-i ħüsnüñ virir māħıñ fūrūğundan feraǵ

Muntazırdur haste dil rıhlet demine şöyle kim
Göz kulağ olmuşdurur cismimde her na‘ lile dāğ

Bāğ-ı kūyında bu Nazmī bülbül-i gūyāyiken
Firḫatiñ dāmında ey gülçehre etme bend ü bāğ

fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilün

35

[273 a] **Der baḫr-i remel müseddes ‘arūz ü ḍarb maḫşūr taḫṫī‘ eş *fā‘ilātün fā‘ilātün*
fā‘ilāt der ḳāfiye-yi müreddef be elif
Muḳaffā**

Ola bülbül den tehī çün bāğ-ı verāğ
Ġam degül olursa pür hergāh zāğ

Göñlüme gül gibi hiç açmaz benüm
Bir daḫi gülzārsız seyrān-ı bāğ

Miṣl-i ‘uṣṣāḳile aḡyārīñ hemān
Bülbül ü ḳumrī ile zāğ ü gülāğ

Sūr-ı gülşende ‘arūs-ı ḡonceye
Gül idüpdür al vālādan duvāğ

Döndi güller birle bir pür gülşene
Şaḫnı sīnem kim ṫolubdur ḳanlu dāğ

Ḳanlu yaşınıñ ḫabābı ‘āşıḳıñ
‘Aşḳ şāhına olur her dem otāğ

Añlamaz ma' şük hâlin ' aşıkıñ
Haste hâlin bilmez ol kim ola şâg

Gözi yaşı ' aşıkıñ her çâg açar
Kâtı taşkun çay gibi çâg çâg

Ölmek ardınca dirilmekdir hemân
' Aşık ma' şükı vaşl olduğı çâg

Vaşl dilberden dile irer gurūr
Devlete iren belî bağlar dimâg

Rûha râhat gelmez aşlâ Nazmiyâ
Gelmeyince kâr-ı dünyâdan ferâg

36

Nazîre

Nâr-ı hicr-i dilrübâdan dilde dâg
Şanasın olmuşdurur bir kara tâg

Şayd için dil bülbülün dildâr eder
Kara zülfün bâg ruhsârında âg
Baña şol baçar görüp dilber beni
Baña hergiz meyli yoğışâg ola şâg

Ehl-i diller meyl ider dilberlere
Pes üşer pervâneler görse çerâg

Nola meyl itse gönül gülruhlara
Pes olur bülbüllerin manzûrı bâg

Gelse bir nice güzeller bir yire
Halt olur birbirine şunar bāl ü yāğ

Ola çün meclisde sākī sīm sāk
Yaraşır alsa ele zerrīn ayāğ

Her dem ü her çāğ bu kıanlu yaşım
Kande olsa tırmaz aķar çāğ çāğ

‘Aşķ derdin bilmeze derdim benüm
Söylesem Nazmī gelür bilcümle lāğ

Devlet-i ‘uķbā kime kim yüz tıta
Bağlar elbette o yüzden ol dimāğ

Devlet-i ‘uķbā diler ol kim eder
Devlet-i dünyādan elbette ferāğ

fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilün

37

Nazīre

Maķdemiñden bir haber almağa bāğ
Nergis ü gülden tıttubdur göz kılāğ

Servden bālā didigüm kıaddiñe
Tıoğru sözdür ey yüzi gül şanma lāğ

Gözüñe filcümle mánend olmağın
Gözle bādāmı ki olubdur pür dimāğ

Mürğ-ı dil şayd itmege bir bendile
Oldı zülfeyniñ benüm ‘ ömrüm duzāğ

Derd-i ‘ aşkıñ kande olsa kan edüp
Akıdır her çāğ yaşıñ çāğ çāğ

Dāyimā derdiñledir beñzim şaru
‘ Aşğ şayrusı pes olmaz hiç şāğ

Gördi tā la‘ liñde Nazmī ħāliñi
Oldı ol cānā anıñ cānında dāğ

fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

38

Naẓıre

Ĥüsne mağrūr olma ey cānım o çāğ
Şu gibi çāğlar geçer çün çāğ çāğ

Gel hevā-yı seyri қо ağıyāri
Pes hümā olur mı hempervāz zāğ

Қılmağa sen servināzı cüst ü cū
Şu gibi aқar bu eşkim bāğ bāğ

[273 b] Bezm-i ġamda eşk meydır nāle ney
Şu‘ le-yi āhımdır ey māhım çerāğ

Naẓminiñ sen cānısın senden cüdā
Hey benüm cānānım ol olur mı şāğ

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

39

Müreddef der kâfiye-yi mücerred incā rā revī

Giceler kim bezme virir fer çerāğ
Bir kamer ruḥ dilbere beñzer çerāğ

Güiyā bir sīm ten maḥbūbdur
Kim giyer bāşına tāc zer çerāğ

Bir yalıñ yüzlüdürur pār pār yanar
Ehl-i bezmiñ gönlini egler çerāğ

Her gice māh-ı cihānārā gibi
Urunur başına nūrefser çerāğ

Terk-i ser itmekte şevkıle revān
‘Āşık-ı rüşen dile beñzer çerāğ

Yāre her şeb ḥālin ağlar bezmde
‘Aşğ odundan dāyimā yānar çerāğ

Yimedi pervāne pervā gerçi kim
Çekdi aña bir yalıñ ḥançer çerāğ

Vaşl ü hicri yāri añup muttaşıl
Ki güler şevkıle ki ağlar çerāğ

Nazmiyā meclisde her şeb germ olup
Şevkını cānāne ʿ arz eyler çerāġ

fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

40

Naẓīre

Giceler kim karşıña yanar çerāġ
ʿ Arz-ı şevk eyler saña beñzer çerāġ

Meclisiñde ʿ aşık-ı mestānevār
Ki güler şevkile ki ağlar çerāġ

Nūr-ı hüsnüñden ki edüpdür iktibās
Bezme her şeb virir ey meh fer çerāġ

Bezmiñe olmazdı maḥrem giceler
Olmasa ey māh sād aḥter çerāġ

ʿ Āşık-ı serbāz mānendi eder
Germ olup şevkile terk-i ser çerāġ

Mihriñe ḥalkı yaḳarsa āfitāb
Nola kim sen māhdan yaḳar çerāġ

Karşıña her şeb ki yanar yaḳılır
Nazmī-yi sūzāndile beñzer çerāġ

fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

41

Nevʿ -i diġer der ān ḳāfiye incā nız rā revī

Ādemi bir hoş şen eyler seyr-i bāğ
Gül gibi gönüller açar seyr-i bāğ

Rūy-ı dilber seyri gibi dilleri
Şād ü ḥandān eyler egler seyr-i bāğ

‘İdgeh seyrine döner luṭfila
Ḥūblar itdikçe yekser seyr-i bāğ

Açılur güller güler hem gonceler
Eylese serv-i revānlar seyr-i bāğ

Bāğ zindāndır baña Nazmī hemān
İtsem ol gülçehresiz ger seyr-i bāğ

fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilün

42

Nev‘ i diğer der ān kāfiye incā nız rā revī

Ādemi hoş ḥāl eder seyrān-ı bāğ
Ādemī olan sever seyrān-ı bāğ
Bülbül-i nālān olur seyrāncılar
İtseler gül yüzlüler seyrān-ı bāğ

Ādemiñ gönlini açar gül gibi
Yüzi güllerle seḥer seyrān-ı bāğ

Gözlerüme bāğ-ı zindān görünür
Yārsiz itsem eger seyrān-ı bāğ

Yār ile seyrāna gitsem Nazmiyā
Her yir olur serbeser seyrān-ı bāğ

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

43

Nev' -i diğer der kâfiye-yi müreddef be elif rā revî

Vaşlını benden ki yār eyler dirîğ
Baña cevri-i bişümār eyler dirîğ

Ārzū-yı 'arız-ı cānāne āh
Her dem ekşim cūybār eyler dirîğ

Dilberin hicri-i dehānı başıma
Bu cihān dārını dār eyler dirîğ

Firkat-i zülfi nigārin gözümeye
Göz göre dünyâyı tār eyler dirîğ

Kākül-i cānān hevāsı dembedem
Mürğ-ı cānı bīkarār eyler dirîğ

[274 a] Hāşret-i pābūsı yārin 'ākıbet
Ben zā' ifi hāksār eyler dirîğ

Cevri-i dildār ile Nazmī āh kim
'Ākıbet terk-i diyār eyler dirîğ

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

44

Der bahır-i remel müşemmen maḥbūn ‘arūz ü ḍarb maḥşūr taḫṭī‘ eş
fe‘ilātūn fe‘ilātūn fe‘ilātūn fe‘ilāt

Kāşkī gelse elinden kişiniñ kim her çāğ
Çāy edüp gözleriniñ yaşın aḳıtsa çāğ çāğ

Kesb eder rūḥuma rāḥat bu cihān içre o kim
Gele işğāl-i cihāndan aña bilcümle ferāğ

Āteş-i şerri şerārı dem olur eşrārıñ
Göz göre od ḳor urur bir kişiniñ bağrına dāğ

Ehl-i ‘irfān variken hey neye yarar cehele
Ṭuta mı bülbül ü ḳumrī yerini zāğ ü külāğ

Bu cihān içre o kim çekmeye Nazmī bir derd
Aña bir derdlü derdin gelür eyvāy aña lāğ

45

Nazīre

Ola anıñ ki kelāmında kemālile belāğ
Ḥoş gelür nāmesi her kime olunsa iblāğ

Kişiye terk-i hevā hāl-i ferāğile olur
Zīsa‘ ādet o kişiye kim ola ehl-i ferāğ

Şübhesiz ehl-i sa‘ ādetdir olur ḥaḳḳa yaḳīn
Ehl-i dünyādan o kimse ki ola bilcümle ırāğ

Pür ğurūr olup olur ‘ucbile mānend-i ğarūr
Bağlar ekşer bu cihān cāhı ahālisi dimāğ

Kiřiniñ nār-ı ğam-ı dehr urur bāğrına dāğ
Nazmiyā şöyle ki olur o hemīn bir qara řāğ

fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün

46

Nazīre

Yārden ayru ne dem ben ki görem cūyile bāğ
Biri zindān görünir gözüme anıñ biri bāğ

Derd-i hicriyle demādem bu benüm itdigim āh
Şöyle beñzer ki gelür āh o cānāneye lāğ

İrgürür maşlab-ı ā‘ lāya bu ben ednāyı
Tuħef-i midħatim idendir yāre iblāğ

Birbirine çolu içün ki güzeller öpüşür
Şanasın kim qarışur birbirine bāl ile yāğ

Dilberiñ derdi mi var ‘ aşıkınıñ derdinden
Haste ħālını ne bilsün şu ki Nazmī ola řāğ

fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün

47

[274 b] Nev‘i diğer der qāfiye-yi müreddef be vāv ‘ ayn revī

Yoğdurur mehde seniñ mihr-i ruħuñ deñlü fūrūğ

Şadıķım ben o sözümde beni sen şanma dürüg

Mülk-i ‘ aşķıñ şehiyim ıabl-ı fiğān eşk-i sipāh
Āhımıñ āteş ü dūdı ‘ alemile baña tūğ

Cıgerim sīne tenūrında kebāb olmadadır
Āh-ı germim ki derūndan gelür ol dūd ile būğ

Tāze şīre olamaz köhne şarābıñ bedeli
Olamaz şīre bedel niteki ol nev‘ ale dūğ

Nażmiyā lafzdurur yāriyle bu nażm-ı belīg
Añdırırdı seni dildāre eger bulsa bülūğ

Gösterirler götüri meyilden elbette ferāğ
Gerçek erler ki görür pīrezen-i dehri dürüg

fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fe‘ ilün

48

Nev‘ i diğer der kâfiye-yi müreddef beyā incā nız ‘ ayn revī

Şanma cānā beni kim senden edem cānı dirīğ
Dile tır ur dile gel dilerseñ boynuma tīg
Göremez āh gözüm yüzüñi örter zülfüñ
Olur ey meh nitekim gün yüzüne hāyil miğ

Ĥatt-ı ĥaddiñdurur inşā-yı berāt-ı ĥüsnüñ
Ki o bir ĥüsñ kitābetile yazılmış yerliğ

Cümle güftārım olur vaşf-ı cemāliñle laţif
Her kelāmım şaft-ı ĥulķ cemāliñle belīg

Reh-i ‘aşkıñda bugün cānını sen cānāndan
Şanemā şanma şaķınub ede bu Nazmī dirīğ

fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün

49

Müreddef der kâfiye-yi müreddef be elif rā revī

Kimde kim var ķanā‘ at daķi hem var ferāğ
Her cihetden olur ol kimsede hemvār ferāğ

Kişi kim uğraya bir derde beherhāl aña
Her hevesden gelür ol derdile nāçār ferāğ

Bār-ı miñnet çekenin hātırına dünyādan
Gelür elbette nice vechile her bār ferāğ

Hiç göstermez ebed luḡ ü kerem bābında
İncinüb yārine bir şādık olan yār ferāğ

Nazmiyā ‘uzletle ol ki ķanā‘ atde ola
Her cihetden olur ol kimsede hemvār ferāğ

fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün

50

Nev‘-i diğerkâfiye bā redif ü vaşl ü ħurūc nūn-ı evvel revī

Devlet anin ola iķbāl-i cihāndan fāriğ

Daḥi ʔul-i emel-i devr zāmāndan fāriḡ

Zī sa‘ādet aña kim kılmaya dünyāya heves
Ola dünyādan ol külli dil ü cāndan fāriḡ

‘Āķil oldur ki cihān cāhına meyl eylemeye
Ḳurı ḡavḡādır o külli ola andan fāriḡ

Oldurur ehl-i ḡuzūr işbu cihān içre kim evvel
Ola her ba‘ iş-i derd ü ḡam olandan fāriḡ

Nazmiyā āḡiretiñ ḡālını gör tevbeye gel
Aḡiret añ yūri ol fikr-i cihāndan fāriḡ

fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün

51

Nazīre

Ola ol kimse ki aḡvāl-i cihāndan fāriḡ
Olur envā‘-ı ḡamile elem andan fāriḡ

El çeken kār-ı cihāndan bulur ārām ve olur
Bīgerān ḡuşşadan ol bār-ı girāndan fāriḡ
‘Ārif oldur ki ebed etmeye taḡlīd-i ‘avām
Ola her ḡādişe-yi devr-i zamāndan fāriḡ

Ġāfil olmaz oña ‘āķil ola olur külli
Gördüḡi naḡş ü nigāra nigerāndan fāriḡ

Ol ki derdi ola Nazmī olamaz ol bir dem
Dembedem derdile āḡ ile fiḡāndan fāriḡ

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

52

**Der baħr-i remel müseddes ' aruz ü ğarb maḳşür taḳṫī' eş *fe' ilātün fe' ilātün*
*fe' ilāt der ḳāfiye-yi müreddef be elif***

Olmayınca kişi dünyādan ırāğ
Göremez aħiret için o yarāğ

Cıfedir dünye anıñ ṫalıbiyseñ
Māḫaşal ādem olan andan ırāğ

Dehr cıfe hevesidir murdār
O hevāda uçar uş zāğ ü gülāğ

Kişi dünyā eleminden her dem
Nār-ı ḳahrile yağar bağrına dāğ

Zī sa' ādet aña kim dünyādan
El çeküp Nazmī ola ehl-i ferāğ

53

Nazıre

[275 a] Nitekim bir kişi bir ḫoş ola şāğ
Bil yağın olmaz o devletten ırāğ

Dembedem derdile āh olur işi
Bir kişi derde düşüp ki olmaya şāğ

Āh kim göz göre od or kişiniñ
Ġam tebi tĀbı diline ki ura dĀġ

Ehl-i dil  Āmı ile Āleşe mi
Ola mı tŪtĪ ile hemdem zĀġ

 Āşık oldur ki gözi yaşı revān
ÇĀġ çĀġ aa yŪriye her çĀġ

arañu gicede tĀ at olısar
Meradi aydın ider özge çerĀġ

Nazmiyā rŪha dilerseñ rĀhat
Dehre dil verme var ol ehl-i ferĀġ

fe ilĀtŪn/ fe ilĀtŪn/ fe ilŪn

54

NazĪre

GŪlle bŪlbŪlle kim tŪla bĀġ
Şev ū şĀdıya  Ālem o çĀġ

Bir olur imdi ġarŪr ile hemĀn
Baġlaya ol ġurŪr ile dimĀġ

DĀġ-ı derd olsa dilden kişiniñ
Ma nĪ yŪzŪnden olur bir ara tĀġ

Şanki ūlŪr yine dirilŪr o kim
aste yata daı tura ola şĀġ

Her kemāl ehline Nazmî nazmıñ
Pür belâğ eyleyüp eyle iblâğ

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

55

Nazîre

Kişi bir şāhib cāh olduğı çāğ
Bağlar eyvāy gurūrile dimāğ

Cāhile cāh ile ' unvān gelicek
Başlar envā' gurūra her çāğ

Şübhe mi var kim olur haqqa yaqıñ
Ehl-i dünyādan ola ol kim ırāğ

Birbirinden yaqar ehl-i dünyā
Kuru şöhret şebi bezminde çerāğ

Göz qararda o ki her olmaz işe
Olmaz anıñ bir işinde yüzi āğ

Şoĥbeti ādemi dilhaste kıılır
Olmaya bir kişiniñ kim sözi şāğ

Nazmiyā devlet anıñ ' uzlet idüp
Hoş kanā' atle ola ehl-i ferāğ

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

56

Nazîre

Oldı bir kimesne kim ehl-i ferâğ
Feraha oldı yaqîn gamdan ırâğ

Zî sa' âdet kim olur haqqa yaqîn
Ehl-i dünyâdan ola ol kim ırâğ

Ulu ni' metdir o bir kişiyeye kim
Tendürüst ola nitekim şâğ

Ol ki yüz qaralığından şaquina
Dü cihânda olur anıñ yüzi âğ

Oldurur dünyede devletlü o kim
Yaqa gün gibi nice nice çerâğ

Qâdir olsa kişi bir nehir gibi
Çâğ çâğ eşkin aqıtsa her çâğ

Cümle hâl ehline nazmuñ Nazmî
Hoş belâğ üzre yazub kııl iblâğ

fe' ilâtün/ fe' ilâtün/ fe' ilün

57

Nazîre

Dîdeden kim ola dildâr ırâğ

Dil-i bīmār ne yüzden ola şāğ

Cāndan ayırdı beni cānānım
Kendüden göz göre kim itdi ırāğ

Şaldı derdile ğam-ı aşkı dile derd
Belki nālim gelür ol dilbere lāğ

Ġam-ı dünyādan ebed kırtulmaz
Bir kişi olmayıcağ ehl-i ferāğ

Beher dīdār hayāleş Nazmī
Dīde şod pür dil ğam dīde zedāğ

fē' ilātün/ fē' ilātün/ fē' ilün

58

Müreddef kâfiye bā redif ü vaşl ü hurüc nün-ı evvel revī

Olmayız hazz-ı cenāndan fāriğ
Olamaz şuğlı cihāndan fāriğ

Kesilür hazz-ı cenāndan şol kes
Kim ola lezzet-i cāndan fāriğ
Dür olur devr ğamından o ki ola
Kurb-ı ā' yān-ı zamāndan fāriğ

Nefse uya o ki Nazmī her ān
Andan olur mı ol andan fāriğ

Her nefes nefis hevāsına uyup
Yel gibi yelme ol andan fāriğ

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

59

Nev' i diğer der kâfiye-yi mücerred elif revî

Çekmez envā' belā ehl-i ferāğ

Sürer elķışsa şafā ehl-i ferāğ

Ne sa' ādetdir o kim eylemez āh

Kimseden nesne ricā ehl-i ferāğ

Ne belādır kişiyē devlet-i dehr

Devlet anıñ kim ola ehl-i ferāğ

Ĥazı-ı ' ālem nedurur bilmez ebed

Olmayınca kişi tā ehl-i ferāğ

Ĥaķķ naşīb eyleyüp āh ola mısın

Sende Nazmī ' acebā ehl-i ferāğ

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

60

[275 b] **Der baħr-i serī' ' aruz ü darb maķşūr taķtī' eş müfte' ilün müfte' ilün**

fā' ilāt der kâfiye-yi müreddef be elif

Bir kişiniñ tā kim ola başı şāğ

Şanma o başdan ola devlet irāğ

Ĥāni' olur şükr ķılub ĥāline

‘Uzlete düşüp olan ehl-i ferâğ

Dāyim olur haqqa bilāşek yāqîn
Tālib-i dünyādan olanlar ırâğ

Aña döner dehre verenler gönül
Bir leşe üşe düşe zâğ ü gülâğ

Çandeyise her dem olur bağıran
Nār-ı ğam anıñ diline ki ura dâğ

Dilde ki dâğ-ı ğam ola anda ol
Olsa gerek niteki bir çara tâğ

Çaşd-ı günāh etme çarardup gözün
Dilerseñ nazmı ola yüzün āğ

61

Nazıre

Devlete her kim ki başarsa ayâğ
El uzadur çulme vü bāğlar dimâğ

Devlet anıñ devlet dehre ki var
Vara yāqîn olmadan ola ırâğ

Şol maraz-ı hırşile olan mariz
‘Ömre sürer olmaz o kim ola şâğ

Çahrı ile dehriñ odur nār-ı ğam
Her kişiniñ yüregine vah ki dâğ

Devlet o devletlü odur Nazmiyā
H̄ayr ide bir devlete erdügi çāğ

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

62

Der baħr-i münserih-i maṭvī 'arüz ü darb maḫşür taḫṭī'eş müfte' ilün
fā' ilün müfte' ilün fā' ilāt der ḫāfiye-yi müreddef be elif

Olmayıcak bir kişi ehl-i hevādan ırāğ
Yelmek olur hep işi olamaz ehl-i firāğ

Faḫrile ḫ'ār olana kim ḫara günli denür
Belki o yüzden vara ḫazrete ol yüzi āğ

Ol ki ola menğür ḫalk çün ola maḫbül çok
Devlet anıñ şükr ede zillate düşdügi çāğ

[276 a] Ol ki ğarūra uyar ḫātī ğurūra düşer
Devlet-i cāhile ol bāğlar o yüzden dimāğ

Mü'min olan kimseye lāzım odur Nazmiyā
Rihletine dembedem tuta tura göz ḫulāğ

63

Nazīre

Gerçi gönüller açar ey yüzi gül seyr-i bāğ
Baña velikin o seyr sensiz olur bend ü bāğ

Firḫatiñ ey ğonce leb ḫasretiñ ey gül' izār
Lāle şıfat bağrıma her dem olur tāze dāğ

Devletle ʿizzete şübhesiz olur yaķın
Ĥak-i deriden o kim olmaya şāhım ırāĝ

Ĥurmasun aĝyārı ķov ķoma maħalleñde hiĉ
Vech ü maħalmidurur kim ola gülşende zāĝ

Naẓmī seniñile şafā sürdüĝi çağı añup
Ĥurmaz aķar seyl olub gözi yaşı çağ çağ

müfteʿilün/ fāʿilün/ müfteʿilün/ fāʿilün

64

Der baħr-i ĥafif müseddes ʿarüz ü darb maķşür taķtīʿeş fāʿilātün
mefāʿilün feʿilāt der ķāfiye be elif

Aña kim mesken ola genc-i ferāĝ
Vaħdetile ĥuzūr eder her çağ

Ola bilen tarīķ-i ĥaķķa yaķın
Vardıĝınca olur ĥatırdan ırāĝ

Eksik etmez ebed ĥüdā rızķın
Olduĝunca cihānda bir kişi şāĝ
Devlet-i dehre başı iren kes
Baĝlar özge ĝurūr birle dimāĝ

Zaleme zulme bařladıķça yaķar
Naẓmiyā ķahr oduyla dillere dāĝ

65

Naẓire

Çāy kim şāf olub aqa çāğ çāğ
Cāy olur ehl-i şevke bāğ o çāğ

Ṭolsa bülbüllerile güllerle
Dilkeş ü dilgüşā olur her bāğ

Ḥāba vardıkça nāzla nergis
Uyadur lāleler hemīşe çerāğ

Ne bilür ḥāl-i ‘āşıkı zāhid
Ḥaste ḥālını bilmez olur şāğ

Qara gönüllü olmayan kişiniñ
Dilerem ola Nazmiyā yüzi āğ

fā‘ilātün/ mefā‘ilün/ fe‘ilün

66

Nazire

Ol iki gözüm ağladıp her çāğ
Seyl eder aqıdır yaşım çāğ çāğ

Nāle itdikçe ben tebessüm eder
Nālem ol dilbere gelür gibi lāğ

Beni cevır ile itdi dilḥaste
Nidelüm pes o dilrübā ola şāğ

Fikr-i dildāra ‘ilmim oldı yaqın
Benden olur yaqın zamānda ırāğ

Dişleyen la' lini o cānāniñ
Odur ey Nazmī cān-ı ' aşıkā dāğ

fā' ilātün/ mefā' ilün/ fe' ilün

67

Der bahr-i muzāri' şadr u ibtidā aḡreb ḡaşv ' arüz ü ḡarb maḡşūr taḡḡi' eş
mef' ūlū fā' ilātü mefā' ilü fā' ilāt

Devrān kişiyi manşıba naşb eyledügi çāğ
Şefḡatden olur anı yaḡın biliñ ol ırāğ

İre ş u dem ki devlet-i dūnyāya bir kişi
Eyler ḡurūr birle ḡarūr anı pür dimāğ

İrer ḡaḡıḡate göre ' āli merātebe
Ol kim gele bu dūnyeden aña ferāğ

Lāzım odur ki ḡaḡḡa tevekkül ide kişi
Rızḡ eksik olmaz aña ne demler kim ola şāğ

Elden o gelse Nazmī ki çoğ aḡlayup kişi
Gözi yaşını eylese çāy aḡsa çāğ çāğ

68

Nazīre

' Ālemde kişiniñ nitekim ola başı şāğ
Başdan o başdan olmaya devlet daḡi ırāğ

Hīç ola mı bile fuḡarā ḡālin aḡniyā
Pes ḡaste ḡālini ne bilür ola ol ki şāğ

Her demde bağrı andeyise imdi an olur
Anıñ kim ura āteş ğam yüregine dāĝ

Olur melek yirine şan iblīs menzil
Kim gire bülbül ü ola bāĝıla rāĝ zāĝ

Bir özge devlete erer ol kimse Nazmiyā
Kim uta bir anā‘ atle ğuše-yi ferāĝ

mef‘ülü/ fā‘ilātü/ mefā‘ilü/ fā‘ilün

69

Nazire

Sinemde penbelerle nice tāze tāze dāĝ
Her biri oldu şanki birer arlu ara āĝ

Ma‘şūķ ‘āşıķıñ nola bilmezse çekdiĝin
Pes ğaste ğālını ne bilür ol ki ola şāĝ

Ğüsnile bir içim şudur ol yār gerçi lik
Bilmez ki şu gibi geçer ol āĝı āĝ āĝ

Sulān-ı ‘ālem olduĝuna şübhe var mıdır
Şol kimse kim eline gire ‘ālem-i ferāĝ

Geldi o hāle ‘ilm baña Nazmiyā yaķın
Dilberden ehl-i dil olamazmış ebed ırāĝ

mef‘ülü/ fā‘ilātü/ mefā‘ilü/ fā‘ilün

70

Müreddef der kâfiye-yi mücerred incâ râ revî

Yolında ben ki eylemezem cân ü ser dirîğ
Andan o bîvefâ nideyin bîhaber dirîğ

[276 b] Terk eyleyüp cefâyile ben mübtelâsını
Yâr oldu yâr düşmenle dostlar dirîğ

‘Ömrüm cihânda guşşayile geçdi ıhasretâ
Şâdî yüzini göremedim bir nazâr dirîğ

Devrân elinden âteş derd ü gamile âh
Oldı kebâb döne döne bu ciğer dirîğ

Dilberden ayru şabra çü yok çâre Nazmîyâ
Ben mübtelâya vah ki göründi sefer dirîğ

mef'ülü/ fâ'ilâtü/ mefâ'ilü/ fâ'ilün

71

Der baır-i muzâri' şadr u ibtidâ vü cüz'-i sîm ü heftüm mekfûf cüz'-i
devvüm ü şeşüm mahzûf ü 'arûz ü çarb maşşûr taqtî'eş *mefâ'ilü fâ'ilün*
mefâ'ilü fâ'ilât

Açar kalbi gerçi kim şafâyile seyr-i bâğ
Olur baña sensizin ol ey gonca bend ü bâğ

Gül ağyārı redd edüp maḥalleñde ḳoma kim
Bu zer luḫf ü revnaḳın gülistānda olsa zāḡ

Kaddiñ firḳatiyledir tenim üzre her elif
Ḥaddiñ ḥasretiyle bu sīnemde tāze dāḡ

Olur ʿizz ü devlete şehā şübhesiz yaḳīn
Eşiḡiñden olmaya o kim dāyimā ırāḡ

Şular gibi ḳanımı revān etse ol nigār
Ḳanı Nazmī derdmend o demlerle o çāḡ

72

**Der baḫr-i müctesʿ arüz ü ḍarb maḳşūr taḳṫī eş *mefāʿ ilün feʿ ilātün*
mefāʿ ilün feʿ ilāt der ḳāfiye-yi müreddef be elif**

Ḥuzūr anıñ kim ola ʿuzletile ehl-i ferāḡ
Ġamile ḥaste dil olmaya ola niteki şāḡ

Saʿ ādet aña ki ehl-i şalāḥa ola yaḳīn
Hevesden el çeke ehl-i hevādan ola ırāḡ

Olur demādem işi yel gibi yelüp yürimek
Hevāyile ola pür bir kişi de tāki dimāḡ
Nite ki ḳarḡalar eyler hemişe ḳarḡaşalar
ʿAvāmıñ aña döner birbiriyle itdigi lāḡ

Biribirine kemāl ehli etmege iblāḡ
Gerek ki nāmede Nazmī ola kemāl belāḡ

73

**Der baḫr-i hezec sālīm taḳṫī eş *mefāʿ ilün mefāʿ ilün mefāʿ ilün mefāʿ ilün*
der ḳāfiye-yi mücerred ĩncā fe redif**

Kişi kendin gerekdir kim göre bir aḥḳar ü eż'af
Eger olursa daḫi zātı 'izz-i şānile eşref

Sa'ādet aña kim ḳur'an tilāvet eyleyüp her dem
Şafā-yı ḳalbile her vaḳt o kendin gitmeye muşḫaf

Kişi bīḳayd olup olsa şalāt-ı ḫamsene ḫāzır
Cemā'at cem' olup cāmi' de dāyim baḡladıkça şaf

Şu ḫadde vardı şimdi zūlm ki ehl-i zūlm şaffında
Mezālīm birle baḡlar şaf geḫenler cāhile āşaf

Anıñdır cāḫ şimdi kim kemālile ola nāḳıs
Ola bir ma'rifetden Naẓmiyā yaḳın tamām ecvef

74

Nev'-i diğer ḳāfiye bā elif te'sis ü ḫarf-i daḫil fe revī

O kim ḫaḳḳ añmayup olmaya ḫaḳdan ḫāşı'vü ḫāyif
Olur ol ḫaḳ budur kim ḡāyetile zālīm ü ḫā'if

Ne deñlü nāseza söz söylese nādān olan başdan
Ḳulaḳ ḫutmaz ḫutar yoḳ yirine anı olan 'ārif
Sa'ādet semtine düşer bilā şübhe kemālile
Ola şol ḫāyife kim Mekke ile Ḥā'ifi ḫā'if

Döner bir ḫıfl-ı ebced ḫāna fenn-i 'aşḳa gelse ger
O kim bir 'ālim-i 'ālem ola her fenne hep vāḳıf

Dilerseñ Naẓmiyā naẓmıñ ola ḡāyet leḫāfetde
Hemen her demde her yüzden sa'ādet ehlin ol vāşıf

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

75

Müreddef der kıfiye-yi mücerred incā elif revī

Belā vü derd-i ' aşka çün degül dilber dilā vākıf

Pes ol ben ' aşıkıñ hāline olmasa nola vākıf

Belā vü derd-i ' aşkı ' aşık olandır bilen ancak

Ne bilsün pes nedir ol olmayan ey dil aña vākıf

Niçe demlerdir āhile geçer hep rüzgārım āh

Dirigā hālime olmadı hiç ol dilrübā vākıf

O dilber dil virüp bir kendü gibi dilbere ey dil

Eger olursa ' aşık ' aşk derdine ola vākıf

Demādem nola kan ağlarsa gözüm kande olursa

Degül ben ' aşıkıñ hāline dilber Nazmiyā vākıf

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

76

Der baħr-i hezec müsemmen müsebba' taķı' eş *mefā' ilün mefā' ilün*

mefā' ilün mefā' ilün **der kıfiye-yi müreddef be elif**

O kes kim eyleye her sözde her yüzden demādem lāf

Bir iş gelmez elinden olur olmaz yire ol leffāf

Verir şāfi şāfā kalbe ne dem kim bir söze gelse

Revān ſu gibi ſāfi ola albi her kimiñ kim ſāf

Saħi oldur kim ol olmaya mümsik hem daħi müsrif
Gerekmez bir kiſide māħaſal imsāk ile isrāf

Verilmiſ ola evvel dem kime kim ‘ aſk pes āħir
Olur levħ-i diline lāyiħ anıñ ‘ ayn ü ſın ü āf

Verpdr bnizāmı tarz-ı nażma ſimdi Nazmı kim
Olupdur cevher-i elfāz nażma ol bugün ſarrāf

77

[277 a] **Der baħr-i hezec aħreb ‘ arz ü arb maħzf tatı‘ eſ mef‘l mefā‘il**
mefā‘il fe‘ln āfiye bā redif ü vaſl

Cān nadini itdim ben o cānāna tekellf
Didim ki revāndır saña cānā ne tekellf

Cānāne olur cāna ſafāyile revānbaħſ
ſāfi lebi bsın ki ede mestāne tekellf

Virse baña bs-ı leb o cānāne yolında
Olmazdı revān olmağıcn cāna tekellf

Lufile olur ‘ aſıka ma‘ ſk ſafā baħſ
Meclisde ne dem ki eyleye peymāne tekellf

Cānāne zila‘ leſ ki dehed Nazmı torā bs
Kez cevher-i cānrā tu be cānāne tekellf

78

Der baħr-i hezec müseddes ‘ arz ü arb maſr tatı‘ eſ mefā‘ilün
mefā‘ilün mefā‘il der āfiye-yi müreddef be elif

Ne hāl üzre gelüp gitdise eslāf
Gerekdir güzelümiñ ol hāli ahlāf

Gelür andan zühūra çok leṭāyif
Ola bir kimse kim bir kân-ı elṭāf

Olur hoş hāl eli altında olan
Ola bir kimsede kim bir hoş inṣāf

Şekāvetdür o ki ide malın imsāk
Anıñ mişli durur hem iden isrāf

Ederdi Nazmī bir ragbet bulaydı
Hemīn firdevsi mişli nazm evṣāf

79

Nazīre

Eder her sözde ol kim dembedem lāf
Olur tebliği her sözünde ālāf

Şol ihsān kim yirine olmaya ol
Sehā olmaz muḳarrer olur esrāf
Muḥibb-i ḥānedān olanlar eyler
Hemīşe ḥürmet-i sādāt ü eṣrāf

Ṭebāyī^c ma^c rifet baḥrinde olur
Dürr-i lafzıyla ma^c nide pür eṣdāf

Olup şūfi-yi şāfi dil gibi vār
Şafā kesbiyle Nazmī ḳalbi ḳıl şāf

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' il

80

Müreddef der kıāfiye-yi mücerred incā elif revī

Cihāndan gitdi kıalmadı vefā hayf

Hemīn gitdikçe çoğaldı cefā hayf

Yalan dünyā hevāsına yelen hep

Eder kendüye gerçekden ezel hayf

Müselmān adına var niçe kimse

Ki beş vaktiñ birin kılmaz ādil hayf

Müselmān oldurur geçmiş günāhın

Ne demler kim aña ide aña hayf

Ayaķ başmaķdan işbu kār-ı dehre

Eger çekmezseñ el Nazmī saña hayf

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' il

81

Nev' i diğer der kıāfiye incā rā revī

Sükün kılmaz hevāyīler zehī hayf

Ṭutup rāh-ı hevāyīler zehī hayf

Cihān şuğlında olan kimse kim var

Çeker yoķ yire derd-i ser zehī hayf

Müdām ol kes ki düşer şürb-i hāmra
Şer ü şūra ayak başar zehī hayf

Müdām ol kim mey içüp hep geze mest
Eder göz göre şür ü şer zehī hayf

Bu dünyā fikrin idenler be Nazmī
Çeker hep derd-i ser yekser zehī hayf

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' il

82

Nev' -i diğer der kıafiye-yi müreddef be elif nün revī

Baňa vaşl olmadı cānān zehī hayf
Yolında gitti naqd-i cān zehī hayf

Beni öldürmeğiçündür kim eyler
Cefālar cānıma cānān zehī hayf

Edüpdür zerreveş ol yüzi hürşid
Beni mihrile sergerdān zehī hayf

Perişān idip itdi ol perī şān
Bu gönülüm mülküni vīrān zehī hayf

Diriğ eyler o nün ebrü elif kad
Cemāli seyrini her an zehī hayf

Beni koyup edindi Nazmiyā yār
Hemīşe hemdemin nādān zehī hayf

‘Ayān idip ʔarīḳ-i irtīṣāyı
Edindi ʔulmi kār ā‘yān zehī ḫayf

mefā‘ilün/ mefā‘ilün/ mefā‘il

83

Der baḫr-i hezec müseddes ‘arüz ü ʔarb maḫzūf taḳṫi‘eş mefā‘ilün
mefā‘ilün fe‘ülün der ḳāfiye-yi mücerred

Mey-i ‘aşḳile olanlar mükeyyef
Olur mecnün ‘aşḳ olmaz mükellef

Şu mülk-i ‘aşḳa her mālīk olana
Ġamile eşḳ olur irād ü maşraf

Şu kim anıñ derünı ola ‘illet
Şaḫīḫ olkim olur ol ‘ayn-ı ecvef

Şeref bulur şu meclis kim nigārıñ
Ola zāt-ı şerīfiyle müşerref

Yetirdim ‘aḳlı külliye be Nazmī
Mey-i ‘aşḳile tā oldum mükeyyef

84

[277 b] **Nev‘-i diġer der ān ḳāfiye incā mā ḳabl revī meksūr**

Şol ehl-i ḫükm kim olmaya munşif
Olur cümle işi ḫalka muḫālīf

Helākin dilese her ehl-i ʔulmüñ
Du‘ā itdikçe maḫallinde mu‘arrif

Haḳīḳat gözleseñ beñzer bu dünyā
Şu cāya kim ḥarābe ola müşrif

Ḳıyāmet günü vāveylā diyiser
Göriccek dūzaḥ veylī muṭaffif

Haḳīḳat sözlerin güyā ki Nazmī
Saña ta' līm eder her demde hātif

mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ülün

85

Nev' -i diğer derān ḳāfiye incā māḳabl revī mazmūm

Ola sözünde anıñ kim taḥallūf
Anıñ 'aqlında yoḳdur bir te' arrüf

Elinden başdan iş gelmez anıñ kim
Demādem ola sözünde taşallūf

Ḥazer ḳılmaḳ gerek andan kişi kim
Gele şoñunda anıñ bir te' essüf

Şaḳın ma' nīsi yoḳ şūretde ḳalma
Olursa daḫi anda ḥüsn-i Yūsuf

Olub şūfi-yi şāfidil yūri var
Ṭuta gör Nazmiyā rāh-ı tasavvuf

mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ülün

86

Nazîre

Yoluñda ölmek āhîr bîtevaḳḳuf
Muḳarrerdür degül cānā taşallûf

Kesersen şem‘ veş bezmiñde başım
Nola kes etmezem ḳaṭ‘ ā taḥallûf

Bugün sensin benüm sulṭānım olan
Melāḥat mışırına ḥüsnile Yūsuf

Saña ki yaraşır ey sîm sîmā
Güzel altunlu ḳaftān altun üsküf

Yoluñda naḳd-i cānın etmede şarf
Bu Nazmî eylemez cānā taşarruf

mefā‘ilün/ mefā‘ilün/ fe‘ülün

87

Nev‘ i dîger ḳāfiye bā elif te’sîs ü ḥarf-i daḥîl fâ revî

Ola şol kimse kim bir merd ‘ârif
Olur eglencesi dāyim ma‘rif

Ma‘ârifden ḥaberdâr olmayanlar
Degüldir ‘âlemiñ ḥâline vâḳıf

Degüldir  alemiñ h alinden  ag ah
Bu h al  zredurur ekser  av 'if

Bozarlar d zeni erk n-1 d v n
Bir iŖ itdikde   n na mu  lif

Anıñ kim ola Nazm  lu f-1  ab  1
Kel m-1 Nazm  olur hep le  yif

mef 'il n/ mef 'il n/ fe' l n

88

Nazire

Z rif olup nig r olunca    rif
Olur hep hemdemi ehl-i ma'  rif

Lebi Ŗir n g zellerde nolaydı
Olaydı h srev ne hoŖ   av  f

Ru -1 g lg n-1 y ri vaŖ kılsam
Dil me feyz olur reng n le  yif

H b biñ ka' be k yın merve ha k ı
Gel r    mre Ŗ f  dil olsa   yif

Verir her resme Ŗ ret nazma Nazm 
Nig r ñ na Ŗ-1 h sn ne olsa vaŖif

mef 'il n/ mef 'il n/ fe' l n

89

Nazîre

Olurdum ağızıñıñ sırrına vâkıf
Olaydım âh eger kim ben mekâşif

Gelür vaşf-ı lebiñ birle dilüme
Demâdem hüsrevâ şîrîn leţâyif

Seniñ ağıyâr ile yâr oldugıñ âh
Benüm cânım gelür tab‘ a muhâlif

Olaydıñ bir nigâra sen de ‘ aşık
Olurduñ ‘ aşıkıñ hâline vâkıf

Dehâniñ vaşfını nazmîye güyâ
İdüpdür gaybdan ta‘ lîm hâtif

mefâ‘ilün/ mefâ‘ilün/ fe‘ülün

90

Müreddef kâfiye bâ redif ü vaşl incâ nün revî

Gel ey iklîm-i hüsnüñ hânı Yūsuf
Melâhat mışrınıñ sultânı Yūsuf
Şeker leblerle şîrîn sözlerile
Kamu ‘ aşıklarınıñ cânı Yūsuf

Cemâl ü hüsnile bîmişl ü hemtâ
Bu devriñ Yūsuf-ı ken‘ânı Yūsuf

Göñül Ya‘kübı şâd olurdı etse
Müşerref külbe-yi aHzânı Yūsuf

Olubdur Һüsñ birle Nazmiyā āh
Cihāniñ cānı vü cānānı Yūsuf

mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ulün

91

Nazire (derkenār)

Gerekdir şeyh olan şol deñlü 'ārif
Ki ola bilfi'ili bilcümle me'ārif

İder keşf-i riyā göz göre çok şeyh
Geçer söyletseñ ammā kim mükāşif

Degüller hāle vāqıf olmada hıç
Şu 'ālimler kim okurlar mevāqıf

Niçün olmayalar yā Rab sükūnda
Olanlar 'ālemiñ hāline vāqıf

Eli göz göre yıkarlar be Nazmī
İder çoqlar ki tefiş-i meħāyif

mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ulün

92

[278 a] Der baħr-i remel müşemmen 'arūz ü ğarb maqşūr taqtı' eş *fā' ilātün*
fā' ilātün fā' ilātün fā' ilāt der qāfiye-yi müreddef be elif - Muqaffā

Hey ne müşkil ehl-i islām içre düşmek ihtilāf
Yā ğıyāşel müsteĝişin neccinā mimmā neĥāf

Şıĝmaz islāmına ĥaĥ budur müselmān olanıñ
Turmamaĥ göz göre ‘ahde va‘deye ħılmaĥ ĥilāf

Ĥaĥķıñ elĥaĥ sevgüli bir ħulıdır ol kimse kim
Eyleye bir suçlunuñ iĥsān idüp suçın mu‘āf

Kişiye ‘afv-ı ĥaĥā ĥaĥķā mürüvvetdendirur
Şöyle kim bir suçlu ide bir suçuna i‘tirāf

Emr ü nehye Nazmiyā ħılmaz o deñlü inĥıyād
Olmayınca i‘tikādī bir kesiñ bilcümle şāf

93

Nazīre

Ola anıñ kim ma‘āşı bābı miĥdār-ı kefāf
Bī ĥıreddir ĥātı eyleyse ĥanā‘atde ĥilāf

Ĥaĥķı bātıldan o kim fark etmeye lābüdd anıñ
Ťoĝru sözden ĥātırı amıda bulur inĥirāf

Zī sa‘ādet aña kim tã‘atde olub rüz ü şeb
Eyleye dāyim ‘ibādet ĝüşesinde i‘tikāf

Yā ilāhī şerr-i şeytāndan berī eyle bizi
Yā ğıyāşel müsteĝişin neccinā mimmā neĥāf

Götürülmüşdür cihāndan Nazmiyā şefĥat ki ĥiĥ

Etmez olmuşdur gönüller ka‘ besin kimse tavāf

fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

94

Nazīre

Qorqarım vaşl ola yār ağıyāra kılmaya hīlāf
Yā ğıyāşel müsteġişin neccinā mimmā neḥāf

Ol boyı servim söġüd gibi tenim āḥir benüm
Ḥançere şancırsa başdan ayaġa kılmam hīlaf

Bu yalān dünyāda gerçek ‘ aşık olan yārine
Vārını işār eder yoġ yire urmaz hiç lāf

‘ Aşkı yolında eder cānāna cānın revān
‘ Aşık-ı şādıkda olmaz ‘ aşk ile lāf ü güzāf

Naẓm-ı dürr mānendi ḥübān devri içre Naẓmiyā
Bāde-yi la‘ lile şāfi cevher olur cām-ı şāf

fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

95

Nazīre

Yārini ağzı var lafinda şübhe vardır biḥilāf
Yoġ yire ider hemān anda edenler iḥtilāf

Serv ḳaddine şanavber dilberini öykünmesün
Bīdveş ḥançerlere şancılasun eylerse hīlāf

Ol gözi seh ari  ebr -y1 siyahın dest-i  un 
Eyle be zer si r-i  em irine itmi d r  il f

Devr-i g ld r   arif ol c m-1 s r r enc mile
Jeng-i  amdan c n   dil mir  atın eyle p k    af

 atl-i   a ı dan o   nrizi  dem dem r stı
Ti -i cevherdarına Nazm  gel pd r in ir f

f   il t n/ f   il t n/ f   il t n/ f   il n

96

Nazire

  A ı -1 p r ev i  anma kim urur   a ı nda l f
 em   ve  ba ını kesse  eylemez  at   a  il f

Merve  a ı y n  af dır    mre k blem c nile
Ka   be-yi k yi  seni  bi  sa   yile bir kez  av f

  snile  a ı ndan eksik oldu un bildi tam m
Anı ı n eksik olmaz m h-1 nevdin in ir f

B r-1 cevrin kim  eker a y r-1 d vi  ey per 
 demez ta miline anı  ta amm l ku -1   f

G zler me   aks-i la   l-i y r r  en g r n r
G sterir Nazm   ar bı c m-1  afi    yle  af

f   il t n/ f   il t n/ f   il t n/ f   il n

97

Nazîre

Ka' be küyuñ kılsa kıblem sa' yile her kim tavāf
Merve haqqıyçün şafası 'ömre sürer bihilāf

Cānımı var müdde' i yolında cān ide revān
Da' vî-yi 'aşkıñda yok yire eder lāf ü güzāf

Olsa başımda nola 'aşkıñ hevāsı ey hümā
Çünkü 'anķānıñ olur pervāzgāhı kūh-ı kâf

Çıkşa çün şavt-ı nefir-i āhım derūn-ı sineden
Nola sinem tığile mānend-i kâf itdiñ şikāf

Vaşlın añdıķça nigār incinse eyle i' tizār
'Ārif oldur Nazmiyā suçına ide i' tirāf

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

98

[278 b] Nev' -i diğer der kâfiye-yi müreddef be vāv incā nîz fā revî

Luţfa mażhar etmiş ola anı kim Rabb-i ra'ūf
Ol sa' ādet bulur olur bir kerīm ü hem 'aţūf
Cānile kim cānib-i haqqa tevekkül kılmaya
Gelmez esrār-ı ilāhiden kişiyeye bir vuķūf

Ķanķı kes kim yimeyüp yidirmeye haq verdigin
Var yemezdir vārişi yer malın anıñ aña yūf

Ķalka zālim şehleriñ zulm itdiginden hüznidür
Mihr ü māhıñ olduğı gāhî husūf ile kūsūf

Söyle her dem haqqıçün her haq sözi kim haqqıñ
Haq şehadet ide Nazmî nazmıñ içre şol hüruf

Keser küffarile fetḥ-i mülk olub zımm olına
Mülk-i islāma niçe mülk-i beḳāyā-yı süyüf

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

99

Nazire

Ol cefāḥü ola şāyed cevri terk idüp 'aṭuf
Diyelim envā' -ı zārī birle dāyim yā ra'uf

Qılsa mescidde ku'üd ol kıble-yi ehl-i şafā
Ṭoptolu olur şufuf ol dem teḥāyā-yı şunuf

Zülf ü ebrü vü dehān ü çeşmi yārıñ şanasın
Şafḥa-yı ḥaddinde yazılmış perākende ḥuruf

Neydigim feryād ile bezm-i belāda ol bilür
Kim ola aḥvāl-i 'aşq içre temām ehl-i vuḳuf

Şarf olınmayınca ḥoş 'ālemler için yirine
Ehl-i dünyāñıñ zer ü sımine Nazmî ola yok

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

100

Nev' i diğer der kāfiye-yi müreddef beyā incā nız fā revī

Rabb-i ḥālīq gerçi kim ḥalk etmiş insanı za'if

Etmemiş ammā ki maḥlūḳı insandan şerīf

Yegdurur insan melekden līk şol vechile kim
Olmaya bed ḥulḳ zātı ḥūb ola ṭab^ʿ ı laṭīf

Kātib-i ḳudret berāt-ı ḥüsnün evvel ādemiñ
Etmış inşā idicek ḳaşını tuḡrā-yı münīf

Cānı özge ḳavt ü ḳuvvet bulur elbet ādemiñ
Kim hemīn olan teni ola riyāzetden naḥīf

Ola bir ādemde kim ḥulḳ-ı ḥüsn ṭab^ʿ -ı laṭīf
Ol maḳule ādem olur Nazmiyā ḡāyet zārīf

fā^ʿ ilātün/ fā^ʿ ilātün/ fā^ʿ ilātün/ fā^ʿ ilün

101

Nazīre

Ben seni bilmem ne yüzden görem ey zāt-ı şerīf
Kim görünmez göze zirā cān gibi cism-i laṭīf

ʿīd-ı vaşla erip idem mi seniñle merḥabā
Ola mı yā Rab müyesser āh ol eyyām-ı şerīf
Lāleveş tutup ḳadeh gülfām-ı mey nūş it müdām
Kendüñe şāfi şafā ehlin edin cānā ḥarīf

Mülk-i ʿaşḳıñ olmuşam serdārı şimdi serverā
Sen şeh-i ḥūbāna oldum tāki bir ʿabd-i za^ʿ īf

Gösterir Nazmī dümüyüluḳda civānlıḳ ḥāletin
Pes bahār eyyāmına gösetmez eyyām-ı ḥarīf

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

102

Nev' -i diğer der kâfiye-yi muḳayyed incā fā ḫarf revī ve rā ḳayd

Ḫayf aña kim naḳd-i ' ömri eyleye bîhüde şarf

Olmaya maḳşüdü hîç öğrenmege bir iki ḫarf

Şol güzeller ḫüsrevi kim mantıḳ-ı şîrîni var

Ġâyetile ḫüb olur kim oḳur ola naḫv ü şarf

Meclise şâfi şafâbaḫş olduḡiyçün şevḳile

Şîşe eyler her zarîf olan şarâb-ı nâba zarf

Bezm-i gülzâr içre kim aḡyâr ola bârid düşer

Ol bürüdet gösterir ezhârı eşcâr üzre berf

Naḫmiyâ şarf etme elfâz-ı derdbârı ki şırf

Ola anda söylenen sözler zebân rûm ü serf

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

103

Nev' i diğer der ân kâfiye-yi incā yâ ḫarf ḳayd

Ṭarf-ı gülzâr ü leb-i âb ola vü eyyâm-ı şayf

Böyle hoş demlerde ' işret itmeyen nādâna ḫayf

Ḫazḫ alurdum ' ömrden lezzet bulurdum cāndan âh

Bir gece cānân olaydı baña ger luṫfiyla zayf

Cān bağışlardı revān ben ğamdan olmuş ʿāşıkā
Şorsa hālinden o cānān luṭfıla bir kemm ü keyf

Çeşm-i pür çeşminden etmez dilberin bir havf dil
Ġamzelerden eylese biñ peyk havāle aña seyf

Derd-i hicriyle dökünmez mācerā oldı yaşın
Göz göre havf itdi Nazmī saña ol pür cevr şayf

fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

104

Müreddef der kâfiye-yi mücerred incā elif harf revī

Hey ne var ʿālemde vaşl-ı dilbere hemtā laṭif
Sen müyesser eyle anı ben kuluña yā laṭif

Şoḥbeti olur haḳīkat birle duḫānı hemīn
Hemdemī anın kim ola bir melek sīmā laṭif

Cān şafāsın kesb eder her kim ki şoḥbet eyleye
Bir seniñ gibi perī ruḫsār ile tenhā laṭif

[279 a] Saña kim meʿvā ola ey ḫūrī çehre bir maḳām
Ol maḳām olur hemīn cennet gibi meʿvā laṭif

Çoḳ güzel gördüm laṭif ammā ki hergiz görmedim
Bu cemāl ü ḫüsnile sen dilbere hemtā laṭif

Gül yüzün yādıyla kūyında eden rengin şadā
Gülistānda bülbül-i gūyādurur gūyā laṭif

Luṭf yüzün gösterüp kı1 Nazmīye ki gāh luṭf
Kim seni ol dembedem medḥ eyleye cānā laṭīf

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

105

Nev' i diġer der ḳāfiye-yi müreddef be elif ĩncā rā ḥarf revī

‘ Ārız-ı dilberde olmuşdur ‘ aceb seḥḥār zülf
Kim hemişe görünür geh ‘ aḳreb ü geh mār zülf

Genc-i ḥüsn-i yāre ol kim el şuna bir güncden
Ḥamle eyler üstüne ol ān ejdervār zülf

Etmege berdār ol dildār diller zerdini
Ḥüsni meydānında olmuşdur anıñ bir dār zülf

Derkenār itmek ricāsıyla miyān-ı yāri āh
Şalınır yanınca dāyım nitekim zünnār-ı zülf

Ruḥlarında dilberin bu vechile ḥoşbüyile
‘ Anber-i sārādır ol ḥaṭ nāfe-yi tātār zülf

Vardurur ḥüsn ü cemāl-i yāriñ özge ‘ ālemi
Kim nehār-ı rüşen ol ruḥsār ü leyl-i tār zülf

Nazmiyā eyler meşām-ı cānı ḥoşbü şubḥ ü şām
Kim olur her dem bu yüzden misk ü ‘ anber bār zülf

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

106

[279 b] Der baħr-i remel müsemmen ‘arüz ü ğarb maħzûf taķķi‘ eş fâ‘ilâtün
fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün der kâfiye-yi mücerred

Ol dürr-i yekdāneniñ vaşfına güş urup şadef
Ĥāletin güş etse baħrile geçer anıda kef

Ĥılmayınca bezmi ol dilber müşerref luţfila
Bezme revnaķ gelmez aşlā bulmaz ansız bir şeref

Bezmi-i ğamda dilrübāsından cüdā dil dembedem
Nāle eyler nāyveş gögsün döger mānend-i def

‘Azm-i seyrān eyledükçe revān ol servināz
Ehl-i dil turur selāma yollarında şaf be şaf

Ĝamzesi tīrine ol kaşı kemānım niçe kez
Eylemişdir āh nazmī-yi bīdiliñ cānın hedef

107

Nazīre

Ĥüsniñ evşāfi metā‘ ı ki oldur eşnāf-ı tūref
Pürdurur sevķ-ı bahāda aniñıla her taraf

Ĥāzin-i güftār her dem genc-i taḅ‘ ımdan saña
Midḫatiñ ecliyün işār eyler envā‘ -ı tuḫaf

Kim görürse sen şeh-i ḫüsni selāma kim turur
El koyup gögsine sulţānım geçer ḫayretle kef

Mescide varsañ sa‘ ādet birle sen kıblem seni
Seyreder şāfi şafāyile cemā‘ at şafbeşaf

Ey güzeller şāhı Nazmī bendeñiñ dīvānına
Tā ki ‘ unvān oldu hoş virdi şerīf ismiñ şeref

fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

108

Der baħr-i remel müseddes ‘ arüz ü darb maqşūr taqtı‘ eş fā‘ ilātün fā‘ ilātün
fā‘ ilāt de kâfiye-yi müreddef be elif

Ola ol şahşın ki tab‘ında hilāf
Olur anıñ işi dāyim iħtilāf

Her yaña şāfi keder birle girer
Olmaya qalbi anıñ kim pāk ü şāf

Bir kişi tuta ‘ uzlet gūşesin
Ġuşşa vü ġamdan olur dāyim mu‘ āf

Ehl-i hāl olan haqīkat varken
Yoq yire umaz mecāzī sözle lāf

Qāyil-i haq qābil-i elzām olan
Nazmiyā eyler suçına i‘ tirāf
Bir olur hikmet degül midir o kim
İde dünyāyı iħāta kūh-ı kâf

109

Nazīre

Nüş iden şevkıle şāfi cām-ı şāf
Eylesün ġam leşkeri birle meşaff

Bir şafā meşrebdurur pür şevk eder
Bezmi cām-ı şāf behcet ittişāf

Merve haqqı cāna virir biñ şafā
Ka' be-yi kūyın ḥabībiñ bir tavāf

‘ Aşq da' vāsına terk-i ser gerek
‘ Aşka şıgmaz māḥaşal lāf ü güzāf

Kıl belī vaşfin nigāriñ dembedem
Nazmiyā tā ola ṭab' iñ müşkāf

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

110

Nazīre

Yāriñ ebrūy-ı siyāhı biñhilāf
Göz göre bir tiğ-i sihr ender gīlāf

Ol semen ten kāmēt-i mevzūnile
Serv-i gülzār-ı bahādır biñhilāf

Eylemez ' afv āh o zālīm beg güzel
Bir günāha biñ kez itsem i' tirāf

‘ Āşık oldur kim ede ma' şūqına
‘ Aşkıla cānı revān kılmaya lāf

Eyle nūş cām şāfi Nazmiyā
Kim tutar ḳalbiñ müdām ol pāk ü şāf

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

111

Nev' i dīger der kâfiye-yi müreddef be vāv fā revī

Senden olur bir ' ināyet yā ra 'uf

Olmasına ol cefānıñ ' aţūf

Hey meded ben bīsītāre ' aşıka

Ol mehi sen mihribān it yā ra 'uf

Ḥaţṭ-ı ḥaddi ol meh-i bīmihriñ āh

Āfitāba irgürür bir gün kūsūf

[280 a] Şimdiki erkān-ı ' izz ü devletiñ

' Ādet ü kânün ü erkānına yūf

Vākıf-ı aḥvāl-i ' aşkum Naẓmiyā

Olmışam anda tamām ehl-i vuḳūf

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

112

Naẓire

Perçem alnıñda verir māha ḥūsūf

Zülf-i ḥaddiñde verir mehe kūsūf

İki kaşıñ iki zülfüñ gūyiyā

Ḥaţṭ-ı maḳlūbile yazılmış ḥurūf

‘Āşık olan saña yoluñda seniñ
Cān revān etmezse cānā aña yūf

Serbeser ‘uşşāk olurdı yoluña
Serkeş olmasañ güzel olsañ ‘aţūf

Ĥüsñüñ evsāfin güzel eyler güzel
Aña Nazmī hoş güzel bulmuş vuķūf

fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilün

113

Nev‘ -i dīger der kâfiye-yi müreddef be yā fā revī

Ola şol ādem ki bir zāt-ı şerīf
Ol şıfatlu zāt cevherdir laţif

Hey ne müşkildir kişiniñ hemdemi
Ola bir nākābil ü nādān ĥarīf

Kişiyē ‘ahd-i şebāb ü vaķt ü şīb
Gūyiyā faşl-ı bahār ile ĥarīf
Ferbih olub kişi olmaķdan şaķīl
Yegdurur lāgar olup olmak ĥafīf

Ĥaķ bu kim Nazmī ĥaķīķī sözleriñ
Nazm-i dūrdür gūyiyā ĥūb ü laţif

fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilün

114

Nazîre

Baňa vaşl olsa o cānānım laţif
Ola mı rŭzı ol eyyām-ı şerîf

Māyil olsam nola tıfl-ı mektebe
Oķımış yazmış güzel olur zarîf

El'ıyāz andan ki hîn-i vaşl-ı yār
Ola engel hāl bilmez bir harîf

Hasret-i vuşlat komadı tākātım
Derd-i hicrānıyla āh oldum za'îf

Çaldı Nazmî bir deriyle bir kemik
Şol kadar oldum za'îf olup naĥîf

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

115

Nev' i diğer der kâfiye-yi muķayyed incā fā revî ve rā kayd

Ĥayf aňa ki eyler nuķŭd-ı 'ömri şarf
Bilmege maķşŭd edinmez bir iki ĥarf
Bāb-ı 'îşā olıcaķ faşl-ı bahār
Tarf-ı gülşen gibi olmaz ĥŭb-ı ĥarf

Bezm-i nādānda mı olsa aşlı var
Ki āteş olur gülistān eyyām-ı berf

Vermege bezme şafā ekşer zarîf
Şişe eyler bādeye elbette zarf

Olma hemdem nazmiyā şol şahşıla
Ki ola hıref anıñ kelāmı lafz serf

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

116

Nev' -i diğer der ān kâfiye incā fā revī ve yā kayd

Ol ki ' işret itmeye eyyām-ı şayf
Hayf aña kim eyler ol kendüye hayf

Qadre irerdim olurdum bermurād
Bir şeb ol cānānım olsa baña hayf

Ol perī-şān ben perīşān hālden
Şormaz āh ādemlik idip kemm ü keyf

Hāba var bir harāmī cism-i yār
Ġamzelerden düzmüş eṭrāfına seyf

Aldı cāhiller yirin ' ālimlerün
Nazmiyā ' aksine döndi devr hayf

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

117

Müreddef kâfiye bā vaşl ü hurūc rā revī

Ruḡlarıñ cānā gül-i terden laṭif

Şaçlarıñ miskile ‘anberden laṭif

Lebleriñ şehd ile şekkerden leziz

Ḳāmetiñ servile ‘ar‘ardan laṭif

Başım için ḥāk-i pāyiñ gözüme

Görünür ey dost cevherden laṭif

Ne kadar bulsa leṭafet berg-i gül

Olmaya ruḥsār-ı dilberden laṭif

Şüh ü şengül la‘l-i dilber Nazmiyā

Ḥüb ü ra‘nā goce-yi terden laṭif

fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilün

118

Nev‘-i diğer der ḳāfiye-yi müreddef be elif rā revī

Dāyimā senden görür aḡyār luṭf

Ben suçum ne görmeyem ey yār luṭf

Ben ḳuluña hāy efendi ḳıl nazar

Umar aḡadan çü ḥidmetkār luṭf

Bār-ı cevriñ kim çeker bārī yine

Görse senden ‘āşığıñ her bār luṭf

Luṭfdur ma‘nide cevriñ dilberā

Eyleriseñ şoñına izhār luṭf

Dil virelden Nazmiyā ‘aşkıyle āh

Etmedi ben bīdile dildār luṭf

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

119

Nev' -i diğer der ān kâfiye incâ bâ şâkıt redif

[280 b] Kâmetiñdir devḥa-yı gülzâr-ı luṭf
Şivesi vü nâzı berk ü bâr-ı luṭf

Ruḥlarıñdır gülbün-i bostân-ı ḥüsn
Lebleriñdir ḡonce-yi gülzâr-ı luṭf

La' l-i nâbiñ menba' -ı ḡunc ü delâl
Şol müselsel sözleriñ inhâr-ı luṭf

Yaḡdı dest-i ḡahr göñlüm ḡânesin
Yapmazise āh anı mi' mâr-ı luṭf

Vaşlile būs ü kenâr iḡsânıdır
Naḡmiyâ senden güzel âşâr-ı luṭf

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

120

Nev' -i diğer kâfiye bâ redif ü vaşl incâ râ revî

Ḳılmamaḡ bir 'âşıkına yâri luṭf
Neydi andan görmese aḡyârı luṭf

'Âşık-ı dildâdesine bâri āh
Etse ḡāhî raḡm idüp dildârı luṭf

Dāyim alan āh o dilberden olur
Ben dilfikārīñ hemīn efkārı luḡf

Ağlamazdım dembedem cevrenden āh
Etse yārim baña ki kibārı luḡf

Bir oñulmaz derde düşer Nazmiyā
Etmeye hergiz aña kim yāri luḡf

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

121

[281 a] **Der baḡr-i remel müseddes 'arüz ü ḡarb maḡzūf taḡṡī' eṡ** *fā' ilātün fā' ilātün*
fā' ilün der ḡāfiye-yi mücerred

Gözlemez her kim ki āyīn-i selef
Nāḡhalefdir şübhesiz ol nāḡhalef

'Ālemiñ zevḡ ü şafāsın sürmeyen
Naḡd-i 'ömrin yoḡ yire eyler telef

Hey ne var 'ālemde ādemden şerīf
Ādemile buldı çün ādem şeref
'Aşḡ ḡālinden ḡaber virir hemīn
Diñleseñ şavt ü şadā-yı nāy ü def

Şimdiki erkānda himmet yoḡdurur
Nazmiyā ḡıl ol ümīdi berṡarāf

122

Nazīre

Devlet-i cāh ile ümmīd-i şeref
Eylemekdir yok yire ʿömri telef

Cāhile her gāh hırş-ı cāh ile
Kār olur ʿa n oğına olmağ hedef

Ney gibi nālān gerek her dem kişi
Gögsini dögmek gerek mānend-i def

Qalbi şāf olan sürer şāfi şafā
Bağladuğınca namāza halk şaf

Hayra şarf it naqd-i ʿömrüñ Nazmiyā
Olmadın kayd-ı hayātīñ ber taraf

fāʿilātün/ fāʿilātün/ fāʿilün

123

Der baħr-i remel müsemmen maħbūn ʿarūz ü darb maħşūr taqṭīʿ eş
feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilāt

Bihüner olur o kim anda ola lāf ü güzāf
Biħaķīķat olur ol kim ola ʿahdinde ħilāf

Zīsaʿ ādet aña kim ide ķanāʿ at bir hoş
Şol maʿāşıyla ki dāyim ola miķdār-ı kefāf

Zuʿ afāya o ki luṭf eylemek ide dāyim
Ede luṭfını ķarīn aña ħafıyyüʿl elṭāf

Dü cihānda tuta hoş ķadr-i celālile celīl
Ola bir kimse ki bir zāt-ı cemıyyüʿl evşāf

Nazmiyā cevher olur ol ki ola bir zāt-ı şerîf
Luṭfını her dil anıñ cāñile olur vaşşāf

124

Nazîre

Ola ol kes ki kabāhatle hilāf-ı eşrāf
Varını yok yire varır eder ekser isrāf

Biñde bir sözi ne şüphe aña olmaz gerçek
Ol ki leffāf ola her demde ura tırmaya lāf

Hāle kim hākim olan olmaya kaṭ' ā vākıf
Yıkılır hey niçe emlākile anca evkāf

Her belā içün iñen olmayalım hep maḥzūn
Olalum rācī-yi i' ṭāf ḥafıyyü'l elṭāf

Her kim oḡursa revān nazmıñı ḥoş süre şafā
Nazmiyā eyle selāsetle sözüñ şu gibi şāf

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

125

Nazîre

Olmaya bir kişide şöyle ki 'adl ü ' inşāf
İ' tiḳād olmadıḡıdır ki degüldir dili şāf

Ādem oldur kim ola her dem o söziniñ eri
Olur olmaz yire hiç eylemeye lāf ü güzāf

Mü'min olan kişi her ne dirse gerçek der
Mü'min oldur hem anıñ olmaya sözinde hilâf

Key kabâhat kişiye kim geze yolda serhoş
Bir temâşâyile hey hey diye ol dem etrâf

Hic bozulmazdı nazm ü nizâm-ı 'âlem
Nazmiyâ tutsa ger eslâf tarîk-i ahlâf

fe' ilâtün/ fe' ilâtün/ fe' ilâtün/ fe' ilün

126

Nazire

Şu gibi bir kiřiniñ kâlbi revân kim ola şâf
Olur ol hâletle imdi o baır-i eltâf

Qazanur zenb-i 'azim ol ki malın imsâk
Hem aña göredurur malını iden isrâf

Olısar defter-i â' mâli amân kâğadı uş
Haq te'âlâ suçını bir kulınıñ k'ede mu'âf

Diline qalmış olur gelmez elinden nesne
Ol ki leffâf ola her qanda olursa ura lâf

Nazminiñ nazmına inşâf idüp eyler teslim
Qanqı nazm ehli ki bir hoş ola ehl-i inşâf

fe' ilâtün/ fe' ilâtün/ fe' ilâtün/ fe' ilün

127

Nev' -i diğer der kâfiye-yi müreddef be vāv fā revī

Luṭf-1 şānı olup ol kim ola bir zāt-1 ' aṭūf
Luṭf ide dāyim o ḥāliyle aña Rabb-i ra'uf

Naḳd-i ' ömrini o kim vire hevāya zīḥayf
Vara yoḳ yire ola varı o yolda maşrūf

Gönlü rüşenligi döner kişiniñ zulmete āh
İricek şām-1 ecel şol meh-i ' ömrine ḥusūf

Ḳanı Dārāb gibi şāhibdārāt o mülūk
Her biri itmişdi Kisrā gibi kesr-i şu' ūf

Naẓmiyā dehr-i denī ulularınıñ kim var
Yoḳ yire şol ḳuru ' unvānile erkānına yūf

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

128

Nev' -i diğer der kâfiye-yi müreddef be yā fā revī

Sen ne cevheridiñki luṭfila ey zāt-1 şerīf
Güzel idrāk ider ol ki anda ola ṭab' -1 laṭīf
Göremez kimse kemāhı yüze yüzsen māhı
Pes ne yüzden eder ol ḥalıḳ ḥüsnüñ tavşīf

Ne bilür sırr-1 dehāniñ o ki bilmez ḥarf
Ġayb sırrıdır o vāḳıf mı olur degme ḥarīf

[281 b] Ḥāk-i pāyiñde gören sāye ki şanar beni hep
Ġam-1 ' aşkıñla bu cism şu ḳadar oldu naḥīf

Vaşf-ı la' liñde bu nazmım işiden der cānā
Nazminiñ nazmı ne rengīn nice nāzik ne laṭif

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

129

Der baħr-i remel müsemmen maħbūn 'arūz ü ɗarb maħzūf taḳṭī' eş
fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün der ḳāfiye-yi mücerred

Ādem oldur bula ol 'ilm-i şerīfile şeref
Pes ne vār daħi bu 'ālemde bir andan eşref

Ma'rifet nūrı ile gün gibi rūşen dil olur
Fikr-i ma' nī ile dāyim oħur ol kim muşħaf

Nāḳış olur şaħīħ imdi mişāl-i mu' tell
Cehle maħrūn olup ol 'ilmden olan ecvef

Ola zātında ki Nazmī kişiniñ bir cevher
Ṭab' ı elbette olur dürr-i ma' nīye şadef

Ehl-i bid' atlerine devr-i zamāniñ uymaz
Gözedir resm-i selef ol k'ola bir ħayr-ı ħalef

130

Nazīre

Ḥaddidir ħaṭṭ-ı şirīnile nigāriñ muşħaf
Pes bu 'ālemde o yüzden ne var andan eşref

Gözle mülk-i dile leşker çeküp ol dildāriñ
Gözleri göz göre müjgānlarla bağladı şaf

Zār olur karşıısına kaç kez ele alsa kemān
Tīr-i dildāra diler dil ki meger ola hedef

Bezme geldikçe o cānāne-yi ferhunde şıfāt
Bezmimiz bulur anıñ zāt-ı şerīfiyle şeref

Yāre ‘ arz-ı zer eder göz göre çün meclisde
Yiridir keff yirse sīnesine ħarbile def

Vāy aña kim heves-i ‘ izz-i cihānile geçe
Nağd-i ‘ ömrini ede ħayf ‘ abeş yire telef

Sendedir nazmī ma‘ nī-yi bedīyile beyān
Sensin olan selef nazmile bir ħayr-ı ħalef

fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fe‘ ilün

131

Müreddef kâfiye bā redif ü vaşl nūn revī

Ola ol kimse ki aĥvāl-i cihāna vāķıf
Her zamān olur o her ħāl zāmāna vāķıf

Kimseniñ ħālını kimse ne bilür olmayıcaķ
Anda olan elem-i cān ü cānāne vāķıf

‘ Ālemü’l ħaybıñ o bir ħikmetidir kim kimse
Olamaz kimsede bir sırr-ı nihāna vāķıf

Eyüden yaramazı fark edemez ‘ ālemde
Olmayanlar niçe yatluğa yamāna vāķıf

‘İbret almak gerek ey Nazmî cihānda ol kim
Ola her hādise-yi devr-i zamāna vākıf

fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün

132

Nev‘ -i dīger kâfiye bā redif ü vaşl ü hurûc nûn-ı evvel revî

Şimdiki ‘aşrın o peydā olan ā‘yânına yūf
İşleri zulm olarıñ ‘ādet ü erkānına yūf

Şāhib-i devlet olup māyil-i rüşvet olanıñ
‘İzz ü cāhına zihî hayf ü denî şānına yūf

Zaleme zulme el uzatmağa her kâdî kim
Göstere ruşşat anıñ emrine fermānına yūf

Zulm ile halka ‘ases gibi ‘avānlıklar eden
Zaleme zümresiniñ cümleten ā‘vānına yūf

Nazmiyā şimdiki devletlülerin velhāşıl
Kerem ü himmeti yok bir kuru ‘unvānına yūf

fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün

133

**Der baħr-i remel müseddes maħbūn ‘arūz ü dārb maķşūr taķtî‘ eş *fe‘ilātün*
*fe‘ilātün fe‘ilāt der kâfiye-yi müreddef be elif***

Ola her kim ki cemîlü'l evşâf
Anı hayrile olurlar vaşşâf

[282 a] Ğıll ü ğış olmaz ebed gönünde
Şu gibi gönli anıñ kim ola şâf

Pîrezen-i dehrde mer oldur kim
Va' deye eylemeye hiç hilâf

Zî sa' âdet aña kim kâni' ola
Şol ma' âşa ki ola miqdâr-ı kefâf

Nażmiyâ tab' -ı kehribâr gele
Ehl-i nażm içre sen olduñ şarrâf

134

Nev' -i diğer der kâfiye-yi müreddef be vāv fâ revî

Mihr idüp olmaz o mehpâre 'atûf
Mihr-i hüsnine meger ire küsûf

Eylemez şefkat ü re'fet baña yâr
Añâ inşâf vere Rabb-i ra'uf

Olamaz 'aşk eri taqlidile kes
Bulamaz ol ebed ol hâle vuķûf

Şol deniler ki diye varını yok
Bu cihânda olarıñ varına yûf

Kâr-ı dehrile çıkılmaz başa
Nażmiyâ kor anı herkes mevķûf

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

135

Nev' -i diğer der kâfiye-yi müreddef be yā fā revī

Bir güzel kim ola hoş ṭab' ü zarīf
Şoḥbeti olur anıñ ḥüb ü laṭīf

Meye meclisdeki şīşe ola zarf
Zevk eder şevkile yārān zarīf

Bilmeyen fenn-i vefādan bir ḥarf
Olamaz ehl-i muḥabbetle ḥarīf

Naḫş-ı ḥüsnile nigārıñ ' uşşāk
Bağlamışdır nice dilkeş taşnīf

Nazmī iḳbālle bulurdı şeref
Nazar etse aña bir zāt-ı şerīf

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

136

**Der bahr-i remel müseddes 'arüz ü darb maḥzūf taḳṭī' eş fe' ilātün fe' ilātün
fe' ilün der kâfiye-yi mücerred incā fā revī**

Ola ferzend ki bir ḥayr-ı ḥalef
Gözedir 'ādet-i aḥyār selef

Varlığı ḳadrini bilmez ol kim

Nağd-i ʿömrin ede yoğ yire telef

Ġamla ıaddi kemānveş bükülür
Ĥādise tırine ol ki ola hedef

Ne saʿ ādetdir o kim leyl ü nehār
Oıya bir kişi dāyim muşhaf

ʿİlmdir ʿizz-i kemālile eden
Ġayrı eşnāfdan ehlin eşref

Nażmiyā hey ne saʿ ādetdir hey
Bula bir kimse ki ʿilmile şeref

Nākış olmaz mı mişāl-i muʿtell
Maʿ rifetden ola ol kim ecvef

137

Nevʿi diğer der kıfiye-yi mücerred incā mā kıabl revī meksür

ʿĀkıbet fikr idüp olan ʿārif
Mümsik olmaz dağı olmaz müsrif

Ĥayr bilmez ola ol kim mümsik
Ĥayr kılmaz ola ol kim müsrif

İtmez imsāk ile isrāf ü olur
Şol seĥā ehli olanlar munşif

Dāyimā şanı seĥā üzre olur
Ĥāl-i dünyāya olanlar vākıf

Olur elķıřsa saĥıniñ soñı ĥayr
Mümsikiñ soñı ĥarāb-ı müşrif

Egrilik olmaz ebed şanında
Ol ki toĥru ola mānend-i elif

Zısa' ādet aña Nazmı kim ola
Dāyimā tāt-i ĥaķķa 'ākif

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

138

**Der baĥr-i remel meřkül 'arüz ü ĥarb mahzūf taķti' eř *fe' ilātü fā' ilātün*
fe' ilātü fā' ilātün der ķāfiye-yi mücerred**

O kişide 'aķl ile kim ebed olmaya taşarruf
Eder ol demādem ekřer niće biĥüde tařalluf

Ola ol ki biĥaķiķat olur anda imdi elbet
Kim olsa her sözinde niće vechile taĥallüf

Bu bir özge ĥikmet ancaķ ki verüpdürür hemın ĥaķķ
Kimisine ĥüzn-i Ya' ķüb kimisine ĥüsn-i Yūsuf

Çün olur ĥurūra bā' iř daĥi hem sebep-i ĥünāhım
Ķurı derd-i ser çekerek hep geyer ol ki altun üsküf

Ola ol kişi ki mü'min aña Nazmiyā gerek kim
Ne dem itse bir ĥünāhı ide soñra bir teessüf

139

Der baħr-i serī‘ ‘arūz ü ɗarb maqşūr taqtı‘ eş müfte‘ilün müfte‘ilün fā‘ilāt
der kâfiye-yi müreddef be elif

Hikmet-i haq birledurur bihilāf
Halk arasında kim olur ihtilāf

Şol kişi kim mu‘tekd ola olur
Gönlü revān āb şıfat pāk ü şāf

[282 b] Haqdan ümid ol ki bula mağfıret
Ol ki günāhına ede i‘tirāf

Olmaya şol kimsede kim egrilik
Rāst müselmāndurur ol bi hilāf

Er odurur ki ola söziniñ eri
Eylemeye bihüde lāf ü güzāf

Gönlüni almaq ele bir bīkesiñ
Eylemedir ka‘be-yi haqqa tavāf

Devlet anıñ kim dün ü gün Nażmiyā
Künc-i ‘ibādetde ede i‘tikāf

140

Der baħr-i serī‘ ‘arūz ü ɗarb mahzūf taqtı‘ eş müfte‘ilün müfte‘ilün
fā‘ilün der kâfiye-yi mücerred incā fā harf revī

Ola o ferzende ki hayrü’l halef
Tavr-ı selef birle bulur bir şeref

Göz göre düşer taraf-ı nekbete
‘Ār ile nāmūsın eden bertaraf

Nefsi hevāsına düşen dembedem
Varlığını yok yire eyler telef

‘İbret için demlerle rūzgār
Baħriñ urur yüzine bādile kef

Qaddi kemān gibi olur biğümān
Tir-i ğama ol ki ede qalbin hedef

Hayf aña kim cehle düşüp Nazmiyā
Bulmaya bir ma‘ rifetile şeref

Haq bu verir dillere şāfi şafā
Bāğda kim bağlaya şafşāf şaf

141

**Der baħr-i hafif ‘arüz ü darb maqşūr taqtı‘ eş *fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilāt*
der kâfiye-yi müreddef be elif**

Ola her kim ki şāhibü’l elţāf
Anıñ elţāfin eyler olur vaşşāf

Ğill ü ğışdan vey olur şāfi
Qalbi anıñ şafā bulup ki ola şāf

Qankı merdüm kim ola hayr-ı hālef
Qullanur resm-i zübde-yi eslāf

Nāhalef hulf-ı va‘ dede hergiz

Eylemez her ne yirde olsa h̄ilāf

Nazmiyā bir yıķık gōñül yapmak
Ka' be etmedir ne ūp̄he ıavāf

142

Der baħr-i muzāri' aħreb 'arūz ü ıarb maķūr taķtī' eŝ mef' ūlū fā' ilātū
mefā' ilū fā' ilāt

Her kim ki sāde nānile āb idine kefāf
Sultān-ı baħrdır o bīŝek ü bīh̄ilāf

Kesb-i ŝafā idüp ğam-ı dūnyāyı def' ider
Her kim ki ide gūŝe-yi 'uzletde i' tikāf

Anıñ ki ıab' ı nāzik ola meşrebi laıf
Ŗu gibi ğill ü ğışdan olur ıalbi pāk ü ŝāf

Her fi' l-i nāsezā ki ederiz kimseden degül
Bizdendurur gūnāh idelüm biz de i' tirāf

Biıāre Nazmī h̄ātimedēn ıānī h̄aŝyētīñ
H̄aıdan eliñde var şanma sen nāme-yi mu' af

143

Müreddef ıāfiye bā redif ü vaşl incā rā revī

Her kārın eyleyen kiŝi nāmūs ü 'āra ŝarf
Etmez cihānda sa' yini bīh̄ude ıāra şarf

Cāndan cihān cihātına ıālib olan ider

Nağd-i revānı bir heves-i ğam-ı medāra şarf

Ĥāyf aña kim cihān hevesinde hevāyile
Var nağd-i 'ömri eyleye yoğ yire vara şarf

Her ehl-i cāh olanlar eder cedd ü cehdile
Var himmetini her biri bir i' tibāra şarf

Anıñ 'ağlı olmaya 'ömrini dembedem
Eyler hevāyile heves-i rüzgāra şarf

Dirlikde sa' yī şöyle gerek mü 'miniñ ki ola
Öldükde daği girdi reh-i kirdkāra şarf

Az 'ömri içre Nazmī idüpdür nice nice
Çoğ nağd-i 'ağlı şî' r-i muğabbet şu' arā şarf

mef' ulü/ fā' ilātü/ mefā' ilü/ fā' ilün

144

Nev' -i diğer der kâfiye-yi müreddef be elif rā revî

Cevr ü ğamile baña ki ider rüzgār hayf
Bu cev r ü ğam çalursa eger berçarār hayf

Seng-i cefā vü cev r ü ğam-ı rüzgār āh
Dil şişesine verdi ' aceb inkisār hayf

Ĥār-ı belāda 'ömri ' aceb āhile geçer
Dil bülbüline hayf hezārān hezār hayf

Geçmez göñül hevā vü hevesden diriğ vāh

Her dem bu hâletile geçer rûzgâr hayf

Devr içre baña döne döne eylemişdir âh
Bu rûzgâr gibi niçe zûrkâr hayf

Naẓm-ı dürer nişârile Naẓmî zamânede
Hayf oldu saña bulamadıñ i' tibâr hayf

Bir mal ü câh şâhibi dünyâya kim gele
Gide omaya şöña bir yâdigâr hayf

mef' ulü/ fâ' ilâtü/ mefâ' ilü/ fâ' ilün

145

[283 a] **Der baħr-i muzâri' ahreb 'arûz darb maqşûr taqtî' eş** *mef' ulü fâ' ilâtü*
mefâ' ilü fâ' ilün **der kıâfiye-yi mücerred**

Her anı kes ki gire hilâf-ı reh-i selef
Olur bilâ hilâf o arîıle nâhalef

Hayf aña kim hevâ yolına yel gibi yelüp
Ol yola nad-i 'ömr-i 'azîzi ede telef

Dünyâ amıyla yâ gibi olur hamîde ad
Tîr-i belâya anı ki devr eyleye hedef
Filhâl eder cünüd-ı şeyâıne inkisâr
İslâm ehli baqladığınca namâza şaf

Anıñ ki hemdemi ola bir hoş şerîf zât
Naẓmî anıñla cevher olup kesb ider şeref

146

Müreddef der kıâfiye-yi mücerred incâ elif revî

Baş olduđı ħurūfa hemīn ol ola elif
Kim evvel-i ilāhdurur evvelā elif

Oldı ilāhīñ evveline ağirine dāl
Kim evvel oldı evvel ü āđirde tā elif

İsm-i ilāhīñ evveli olmağıla hemīn
Cümle ħurūfuñ eřrefi olmaz mı yā elif

Başdan o toğru olduğı yiter aña şeref
Olmuşdur ol şerefle çadd-i dilrübā elif

Her gāh elifle hāyızdim ol sebebden āh
Pes āh olur ki yazıla hā tā ki bā elif

Çadd-i nigāra varuram ānī o demde rāst
Yānımda bir kişi ki benüm oğıya elif

Řaddi miřāli olduğıçün dilrübālarıñ
Nađmī demādem imdi hemān oğı hā elif

mef^ˆ ūlū/ fā^ˆ ilātū/ mefā^ˆ ilū/ fā^ˆ ilün

147

Nev^ˆ -i dığer der ān řāfiye ĩncā nız elif revī

Yine bezendi gülşen-i zībā şaraf şaraf
Gösterdi yine yüz gül-i ra^ˆ nā şaraf şaraf

Şevķ-ı gülile başladı rengīn terāneye

Cüş itdi yine bülbül-i güyâ taraf taraf

Gülşende göz açup yine gözler güzelleri
Mestânevâr nergis-i şehlâ taraf taraf

Cüş itdi cûlar eyledi bezm ehl-i hemhuruş
Toldı dem-i bahârile şeydâ taraf taraf

Nazmî dem-i bahârile çün erdi devr-i gül
Devr etse nola sāğar-ı şahbâ taraf taraf

mef' ulü/ fâ' ilätü/ mefâ' ilü/ fâ' ilün

148

[283 b] **Der baħr-i muzâri' cüz'-i aħreb ü cüz'-i sâlim taķtı' eş** *mef' ulü fâ' ilätün*
mef' ulü fâ' ilätün der ķâfiye-yi mücerred
Musammať

Şol dem ki vaşl ile yâr ide seni müşerref
' Ālemde bir dem olmaz hergiz o demden eşref

Ebre girer gibi mäh örter yüzini her gâh
Eyler günüm gice âh ol dilber-i müzellef

Şâfi olur şafâdan şevķile gönli rüşen
Şâfi meyile olan hoş hâl olup mükeyyef

Dil derdini eder yâd-ı ' aşķile âferîn bād
Zâr ile etse feryâd meclisde nâyile def

Key bâşed ân sa' âdet Nazmî beşevķ ğâyet

Bāvaşl yār cānet cān mişod müşerref

mef' ulü/ fā' ilātün/ mef' ulü/ fā' ilātün

149

**Der baħr-i müteķārib sālīm taķtī' eş fe'ulün fe'ulün fe'ulün fe'ulün der
ķāfiye-yi mücerred incā fā ħarf revī**

Mey-i ' aşķile ola ol kim mükeyyef
Degül gibi olur o demde mükellef

Ola ol ki bir ħoş kemāl ehli ' ārif
Olur her kişi şöħbetinden müşerref

Kemāl ehli ma' nide bir cevher olur
Pes oldur kemāl ile hem zāt-ı eşref

Şaħiħ ol ki nākış mişāli olur vāy
Ola ma' rifetden o kimse ki ecvef

Sa' ādetden almışdurur behre Nazmī
Tilāvet ide dāyimā ol ki muşħaf

150

Nazīre

Ruħı olmasa ol nigāriñ müzellef
Nola sünbülile bezenmez çü muşħaf

Dil-i ' āşıkıñ ' aynıyım dimegin baħr

Anıñ mevcile bād urur yüzüne kef

O serv-i semen ten gele diyü şafşaf
Selāma tırur rehğüzārında şaf şaf

Baña vā' izā itme teklif-i tã' at
Ki mecnündürür ' aşık olmaz mükellef

Ġam-ı devri def' etmegiçün bu Nazmī
Müdām olur oldu meyile mükeyyef

fe'ülün/ fe'ülün/ fe'ülün/ fe'ülün

151

Nazīre

Nigārā çü naqşınıla zārī kıla def
O dem cān-ı men diyü muṭrib geçer kef

Namāz içre kıblem kılurlar niyāzı
Saña karşı şāfi şafā ehli şaf şaf

Yazılmışdur üstünde esmā-yı hüsna
Cemāliñ seniñ bir ḥattı hūb maşhaf

Sen ol şems-i burc-ı şerefsin ki cānā
Cemāliñ kıılır her maḳāmı müşerref

Umarım bu ben mūr mazlümü Nazmī
Süleymān-ı devrāna ' arz ide āşaf

fe'ülün/ fe'ülün/ fe'ülün/ fe'ülün

[284 a] Der baħr-i müteķārib müşemmen ‘arüz ü ğarb maħzūf taķtī‘ eş fe‘ūlün
fe‘ūlün fe‘ūlün fe‘ul der ķāfiye-yi mücerred

Olur şavt ‘uşşāķa demsāz def
Ne dem ki ura ħarbile deffāf keff

Femi būsına yāriñ iden heves
Eder yoķ yire varını hep telef

O ķaşı kemāniñ ħadengine āh
Niçe kez dil ü cān olupdur hedef

Ķul ol ol şeh-i ħüsne cānile ħul
Dilerseñ dilā ‘izzetle şeref

Ĥayāli o dürdāneniñ dildedür
Aña Nażmiyā dil olupdur şadef

Nażire

Saña eşrefi gösterir gördi def
Muğannī aña urdı ħarbile keff

Ķul olmak eşigiñde ey şāh-ı ħüsñ
Zehī devlet ü ‘izzet ü baħt ü şeref

Çeken bağrına sīneñ ey ķaşı yā
Müjeñ tīrine cānın eyler hedef

Dirīğ aña ‘aķlını cem‘ etmeyüp

Ede yok yire nakd-i ʿömri telef

Bu Nazmî miyânîñ kenâr itmede
Ümîdini etmez daği bertaraf

feʿülün/ feʿülün/ feʿülün/ feʿul

154

**Der baħr-i mütedârik sâlim taqtîʿ eş fâʿilün fâʿilün fâʿilün fâʿilün der
kâfiye-yi mücerred incâ fâ ħarf revî**

Bağlayup dilberîñ rehğüzârında şaf
El gögîsde koyup ehl-i dil geçdi kef

Yiridir meclis bâdede ʿâşıkîñ
Nâlesi nây olup sînesi olsa def

Bertaraf olmağa ğuşşa-yı devrile
Ey gönül tütalım câh ile bir taraf

Bezm-i mey hiç olur mı müşerref ola
Vermeye yâr çün şöhetile şeref

Kirpik oğına ol қаşı yâ güzel
Nazmî-yi bîdiliñ cânın eyler hedef

155

Müreddef der kâfiye-yi mücerred incâ elif ħarf revî

Yaz erüp oldu çün dilğüşâ her taraf
Oldı hoş cây zevk ü şafâ her taraf

Geldi bir dem ki zevk ü şafâ sürmege

‘ İş ü nüş ehline oldı cā her taraf

‘ Toldı envā‘ izhārile bāğ varāğ
Oldı pür behcet ü pür şafā her taraf

‘ Şavt-ı bülbülden vü nāle-yi kumrīden
‘ Toldı elhānile hoş şadā her taraf

‘ Lāleden şöyle zeyn oldı yeryüzi kim
‘ La‘ lile ‘ toldı şan Nazmiyā her taraf

fā‘ ilün/ fā‘ ilün/ fā‘ ilün/ fā‘ ilün

156

Der baħr-i hezec sālīm taķtī‘ eş mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün
der kāfiye-yi mücerred incā kāf ħarf revī

‘ Hidāyet rehber olup āna kim yār ola luḫf-ı ħaķ
‘ Sa‘ ādet āna kim olmış olur ol raħmete mülħaķ

‘ Yalancı pīrezen-i dehre o kim dil vermeye hergiz
‘ O gerçek erdurur ‘ aşķ ola ‘ āşıķlar āna şaddaķ

‘ Ebed ‘ uķbāya yok nef‘ i velī vār āh kim zarrı
‘ Cihānıñ‘ izz-i cāhı bir kuru ğavġādudurur ancak
‘ Tarīķ-i şer‘ i koyup şol ħilāf şer‘ vaz‘ itmek
‘ Degül midür rızā gösterme küfr āyinine muḫlaķ

‘ Der-i devletde şimdi Nazmiyā şol başı büyükler
‘ Der niyāz ile el uzatmaġa başmışdurur ayaķ

157

Nażire

Demādem zıkr idüp haqqı o kim dāyim diye yā haqq
Anıñla bile dir her yirde her dem imdi haqq-ı muḡlaḡ

Bilürken oldıgın gerçek fenāsı ‘āqıbet elbet
Degül mi ol yalan dünyāya evvel meyl iden aḡmaḡ

O kim zen sözine uymaya noḡşānın bilüp anıñ
Yalān dünyāda gerçek erdir ol haqqā aña şaddaḡ

Müdāmī mest olan şūrīde kim olmaz ebed ayıḡ
O ḡālī olmaḡ olmaz şūr ü şerden imdi her ayıḡ

Mu‘allaḡ ḡalur ekşer demde iken ortaya gelmez
Ola şol nazmıñ Nazmī ḡayli bir muḡlaḡ

mefā‘ ilün/ mefā‘ ilün/ mefā‘ ilün/ mefā‘ ilün

158

Nev‘-i diġer der ān ḡāfiye incā mā ḡabl revī meksūr

Şu ‘āşık kim anıñ ma’şūḡı bir yār olmaya müşfik
Çeker endüh ü ḡam derd ü elem her demde ol ‘āşık

Çekerken dostuñ ‘āşık cefā vü cevriñi dāyim
Ne müşkildir ki düşmen ḡa‘nı ol derde ola lāḡaḡ

Şu dil kim ‘āşık ‘aşıkıle sūzān ola her demde
Olur āh derūnı dembedem anıñ ḡatī muḡriḡ

Gözi göz göre her gördüġünüñ göñlüni alurdi

Müselmānlar o kāfir bilmeseydi imdi cādūlīk

Olur ol leyli hüsñile gören ol yāri çün mecnūn
O yüzden oldum ol ‘azrā ‘izāra Nazmī vāmīk

Süleymān şāha iskender dimek şādīk ki gün gibi
Müseḥḥardır aña iqlīm-i maḡrib kişver-i maşrīk

mefā‘ ilün/ mefā‘ ilün/ mefā‘ ilün/ mefā‘ ilün

159

Nev‘ -i dīger kāfiye bā elif te’sis ü ḥarf-i daḥīl kāf revī

Saňa mihr idüp ey meh gün yüzüñe olmışam ‘āşīk
Aña şāhid durur bu çāk sīnem şubḥveş şādīk

[284 b] Güzeller içre hüsñile nazīriñ yokdurur çünkim
Güzeller şāhı dimek saňa sulṭānım güzel lāyīk

Göreydi leyli zülfüñ birle sen ‘azrā ‘izārı ger
Düşüp sevdāña mecnūn olurdı vālihiñ vāmīk

Eliñden ala gözlüm ala meclisde şu kim ayak
Alur ḥayret olur ‘aşkıñla mest olmaz ebed ayīk

Lebiñle dilde sen cānāneniñ medḥin revān eyler
Saňa olmuşdurur bu Nazmī cāndan sevdiğüm ‘āşīk

mefā‘ ilün/ mefā‘ ilün/ mefā‘ ilün/ mefā‘ ilün

160

Nev‘ -i dīger kāfiye bā vaşl ü ḥurūc incā elif revī

Nigārîñ naqş-ı hüsünde ki var gül gibi ra‘nâlık
Eder gördükçe ‘uşşâk anı bülbül gibi güyâlık

Gözüm tâ ol perîniñ gördi dîdârını ânıda
Göñülde oldı peydâ şol aqar şu gibi şeydâlık

Yüzi mihr alnı mehdîr ol gözüm nûrınıñ ol yüzden
Olupdur gârâ-yı hüsân anda kim var böyle garrâlık

Verüp cânâne cân naqđin metâ‘-ı vaşlını alan
Umar cândır lebinden dağı birkaç buse helvâlık

Lebin lezzetde yârîñ eylemiş mişl-i şeker hâlîk
Eder Nazmî anîñ meddâhı tûṭî-yi şekerhâlîk

mefâ‘ ilün/ mefâ‘ ilün/ mefâ‘ ilün/ mefâ‘ ilün

161

Nev‘-i dîger kâfiye bâ redif ü vaşl ü hurûc incâ nûn revî

Senîñ ey Yûsuf-ı mışr-ı behâ qapıñda derbânîk
Gelür şol ‘aşkile kuluñ olan ‘uşşâka sultânîk

Qamu ‘uşşâka sen server saña ağıyâr hıdmetkâr
Begim dîv ü perî hükümüñde eylersin Süleymânîk
Görelen ehrimenler cem‘ i birle sen perî şanı
Çeker ey yâr-i cânım cânım ol gamdan perîşânîk

Yüzi gülse güzel yüzüñ gören ehl-i diliñ nola
Aqar gül gibi göñli luṭf yüzünden gülîstânîk

Nisâ haqqında variken kelâm- nâkışâtü’l-‘ aql

Baňa zen şöbeti Nazmî gelür vallah nādānlık

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

162

Müreddef der kâfiye-yi mücerred incā elif revî

Kişiye bār-ı ğamdır egnine fâhîr kabā almak

Müzehheb tâc kimiñdir dağı başa belā almak

Yeler yel gibi her dem nağd-i ' ömrin hep hebā eyler

Olar kim öğrenüpdür halkdan bād-ı hevā almak

Her ol kimse ki dāyim ' âkıbet hayrın diler pes ol

Gerekdir her kişiden hayrile dāyim du' ā almak

Ola ehl-i şafā şaffında bir şūfî ki şāfidil

Olur hāli anıñ her hālden şāfi şafā almak

Kişi bir cāh-ı ' āli birle Nazmî ehl-i hüküm olmak

Olur ma' nî yüzinden başa bir özge belā almak

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

163

Nev' -i diğer der kâfiye-yi müreddef be elif incā bā revî

Niçe bir bezm-i eşk-i hūnînim şarāb olmak

Niçe bir nār-ı hicriyle yanup bağırim kebāb olmak

Naşîb olmaya görmek heft ü āyile gün yüzün

Ne düşvār ne müşkil dilrübā ‘ ālicenāb olmaḵ

Ḥayāl-i yār bezminde nola bīhud fiḡān etsem
Ki bezm şehde ḵānūndur niçe çeng ü rebāb olmaḵ

Mübeddel olmaz ise vuşlata hicrān-ı yār āḫir
Muḵarrerdir ben ol ḡamdan helāk olup türāb olmaḵ

Müyesser ola mı bir gün yine yārı ḵılup baḫtñ
Der-i dildārde Nazmī saña bir fetḫ-i bāb olmaḵ

mefā‘ ilün/ mefā‘ ilün/ mefā‘ ilün/ mefā‘ ilün

164

Nazīre

Eşigiñ ḥākine yüz sürmedir ‘ izzet-i bāb olmaḵ
Efendi saña ḵul olmaḵdurur devlet-i nişāb olmaḵ

Niçe aylar geçer gün yüzüñi görmek naşib olmaz
Ne müşkildir kişiniñ sevdügi ‘ ālicenāb olmaḵ

Eşigiñde saña ḵul olmadır ey pādīşāh-ı ḥüsn
Bugün ‘ ālemde ‘ izzile sa‘ ādet intişāb olmaḵ

Sa‘ ādetle göremmi gün yüzüñ bir gün eşigiñde
Müyesser ola mı ol vechile bir fetḫ-i bāb olmaḵ

Sa‘ ādetle seni görüp şeref bulsa vişāliñle
Bu Nazmīye olurdu kām̄bīn ü kām̄yāb olmaḵ

mefā‘ ilün/ mefā‘ ilün/ mefā‘ ilün/ mefā‘ ilün

Nev' -i diğer der ân kâfiye incâ râ harf revî

Niçe bir yâr yanında baña bî' tibâr olmak
Baña mı kaldı ' âlemde zelîl ü h'or ü zâr olmak

Dehân-ı dilrübâdan büse ey dil çün degül mümkün
Niçe bir yok yire ben ' âşıka ümmîdvâr olmak

Kemer gibi zerile sîm olsa der miyân etsem
Miyânı ol nigârîñ mümkün olurdu kenâr olmak

Görüp ağıyârı yâr ile helâk olsam ' aceb midir
Ölümdür ' âşık-ı zâra nigâr ağıyâra yâr olmak

Ümîd-i vaşlı ile her cefâ hod dilberîñ her dem
Niçe bir yolına bu naqd-i cân Nazmî nişâr olmak

mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ mefâ' ilün

[285 a] Nazîre

Niçe bir dembedem karşıña zârî birle zâr olmak
Niçe bir yâd ü çeşm yollarîñ ögmekde zâr olmak
Gâmîñla sâyil eşkim cihânı cüst ü cû idüp
Hevâñile niçe bir biñ âhım bîkarâr olmak

Baña körlük şatar göz göre yanıñda kör ağıyârîñ
Aña başdan iki gözüm saña düşer mi yâr olmak

Güzelsin bil güzellik qadrini öpül kucal ' ömrüm

Güzellerde güzel ʿādetdurur būs ü kenār olmak

Reh-i ʿaşkıñda naḳd-i cānı Naẓmī ʿāşıkıñ cānā
Muḳadderdir dem-i vaşlıñıçün işār ü nişār olmak

mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün

167

Nevʿ -i dīger der ḳāfiye-yi mücerred elif revī

Şu dem kim ʿaşk-ı dildārile ey dil āşınā olduḳ
Belā baḫrine düşdük ol belāya mübtelā olduḳ

O şāh-ı ḫüsne tā biz ʿāşık-ı bīdil ki dil virdik
Bugün her birimiz bir mülk-i ʿaşḳa pādşā olduḳ

Düşelden ol hümānıñ şol hümāyün zülfine bu dil
Niçe demlerdir āvāre olup ehl-i hevā olduḳ

Belā bezminde ʿaşḳile yedik ḡam ḫʿānın şöyle
Ki toyduḳ candan anıñla ne toymaḳ imtilā olduḳ

Be Naẓmī āḫiri her nesneniñ ölüm olunca āh
Ne nefʿ i var ḫtālım biz beg olduḳ ya aḡa olduḳ

mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün

168

Nevʿ -i dīger der ān ḳāfiye incā elif revī

Ayağı tozına yüz sürdük ol yāriñ şafā bulduğ
O yüzden rüşen ol kim çeşm-i biferre cilā bulduğ

Ayağı tozı birle başa geldi yüzümüz cānānı
Didik cānā şafā geldiñ dedi cānān şafā bulduğ

O kıadd ü zülf ü çeşm ü gamze ile pür belā yāre
Virelden dil kıamu dil ehlin āña mübtelā bulduğ

Cihān için ki bizden öñ gelenler bivefā dimiş
Gelelden biz cihāña hem cihānı bivefā bulduğ

Nigāriñ şehd-i şāfidir lebi haste-yi aşқа
Ki Nazmī biz o şehde tā ki irişdik şifā bulduğ

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

169

Nev' -i diğer der kıafiye-yi müreddef be elif nün revī

O cānān sidre kıamet bir kıyāmet yār cān ancağ
Anıñ fettān gözi bir fitne-yi āhir zamān ancağ

Nihāyetsiz gibi uşşākı ol zibā nigāriñ kim
Demādem kūyı pür feryādla āh ü figān ancađ
Niçe kıanlar döküp canlar helāk etmişdurur anca
Kim anıñ kirpigi tır ey gönül kıaşı kemān ancağ

Bu zülf ü çeşmile ol hışmile meşhūr cānāne
Ne şübhe bir belā-yı cān ü āşüb-ı cihān ancağ

Ben ol cānāne cānmı diyeyin yoğsa perī yā Rab

Benüm gözümden ol Nazmî hele her dem nihân ancak

mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ mefâ' ilün

170

Nev' -i diğer kâfiye bâ redif ü vaşl ü hurûc nûn evvel revî

Egerçi her kişiye müşkil olur cāndan ayrılmağ

Veli andan eşerdir ' aşıkā cānāndan ayrılmağ

Cihān içre haqîkat güzelsiñ ammā ki ma' nide

Kişiye cāndan ayrılmağdurur cānāndan ayrılmağ

Firāğında nigārîñ derd ü ğam çekse nola ' aşık

Olıcağ müceb-i te' zib olur imāndan ayrılmağ

Firāğ-ı yārile ' aşık ' aceb mi aĝlasa her dem

Degül Ya' kûba āsān Yūsuf-ı ken' āndan ayrılmağ

Bu ān-ı hūsn kim var kıdd ü ebrūyile dilberde

Baņa müşkil gelür ğāyetde Nazmî andan ayrılmağ

mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ mefâ' ilün

171

Nev' -i diğer der kâfiye-yi mücerred incā elif revî

Belāya mübtelā oldum olaldan ben saña ' aşık

Saña dil viricek alur belī bāla belā ' aşık

Muḥabbet cāndan olmuşdur benüm sevdüğim olaldan

Baňa sen ŧuħ ma‘ ŧuħ ü saňa ben mübtelā ‘ āŧık

Ķul olduėum benüm cānile dilden saňa budur kim
Efendi olmuŧum sen ŧāh-ı ħüsne ben gedā ‘ āŧık

Fedā olsun reh-i ‘ aŧkıñda cān ü dil dilerseñ ger
Saňa çün olmuŧam cānile dilden dilberā ‘ āŧık

Yoluñda cān ü dil naħdin niŧār itmekdedir dāyim
Bu Nazmī cānile dilden olupdur saňa tā ‘ āŧık

mefā‘ ilün/ mefā‘ ilün/ mefā‘ ilün/ mefā‘ ilün

172

Nazīre

Belāya düŧdüm olaldan saňa ben mübtelā ‘ āŧık
Çeker pes bir cefākāra gönül verse belā ‘ āŧık

Belā zülfüñle bālā ķāmetiñ baŧdan ayağa āh
Belāya mübtelā olur ola ol kim saňa ‘ āŧık

Görür mihr ü vefā aėyār senden dāyimā ammā
Ne derd olur bu kim her dem çeker cevr ü cefā ‘ āŧık

Ķaķıķat birle sen mehrūya mihri çünki cāndandır
Yoluñda cān revān etse seniñ cānā nola ‘ āŧık

ŧeh-i ‘ iķlīm-i ‘ āŧķ olmuŧ ķuluñdur ehl-i ‘ āŧķ içre
Begim sen ŧāh-ı ħüsne olalı Nazmī gedā ‘ āŧık

mefā‘ ilün/ mefā‘ ilün/ mefā‘ ilün/ mefā‘ ilün

Nev' -i diğer derān kāfiye incā nūn revī

Şu yüzden olmuşum cānile cānā ben saña ' aşık
Ki göz gönül daği hem cümleten bu ten saña ' aşık

Ruħuñ gül kākülün sünbül haṭṭıñ reyḥān lebiñ gonce
Bu yüzden bülbül-i dil ey yüzi gülşen saña ' aşık

[285 b] Yüzün ayına āyine muḳābil eyleseñ dāyim

Benüm ḥālīm bilürdüñ āh olurduñ sen saña ' aşık

Ġamiñdan zer gibi zerd oldı rüyım derde düşdüm āh
Olaldan ey teni sīm ü dili āhen saña ' aşık

Çeker gam her dem ağlar firḳatiñden sen gürlersin āh
Olaldan Naẓmī ey dildār-ı şūḥveş saña ' aşık

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

Nev' -i diğer derān kāfiye incā elif ḥarf revī

Dütā ḳaddim niçe bir āhım oḳlarına yaḳılmaḳ
Niçe bir ya gönül yanub firāk odıyla yaḳılmaḳ
Gelüp vardıḳça inşāfa cefā ḳılmazdı artıḳ
Niğārıñ eksigi olayıdı ' uşşāḳa vefā ḳılmaḳ

İdüp aḡyāra luṭfile vefā her dem baña ḳarşu
Niçe bir cāna ol cānāne cevriile cefā ḳılmaḳ

Der-i yāre baña vācibdurur her vaḳt yüz sürmek

Nitekim ferahdır bir kişi beş vağtı edā kılmak

Murādı cān fedā kılmagmış benden o cānānıñ
Muğarrerdir sen anı bilmiş ol ben Nazmiyā kılmak

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

175

Nazire

Saña her vağt efendi cān ile ben bir du' ā kılmak
Baña farđ oldu beş nitekim kul edā kılmak

İřigüñe yüzün süren saña nola niyāz etse
Namāz ardınca ' ādetdür benüm kıblem du' ā kılmak

Der-i ma' şuqa ' āřık yüzini sürmek gerek dāyim
Nitekim ferruğdur mü'min namāzın dāyimā kılmak

Şılur beş vağtı farzā göresin bir şüfi-yi nādān
Degül andan murādı emr-i hağ illā riyā kılmak

Yaraşır ehl-i diller içre Nazmı bende ki řāhım
Demādem sen güzeller řāhına medđ ü senā kılmak

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

176

Nazire

Hevāyī oldum āh ol nev' e kim hergiz kararım yok
Demādem yel gibi yelmekden özge hiç kārım yok

Ayaqlarsa nola eller görüp pāmāl ben hāki
Hevāya düşen ol yüzden olur andan firārım yok

Dirīgā kim ziyānına güler bir oñmadık zārım
Ebed bir hālīm ağlar özge çeşm-i eşkbārım yok

Benüm ma' nī yüzünden Naẓmi kim cevherdurur nazmım
Harīdāra tuş olmadım o yüzden iştiḥārım yok

Ḥudā rāh-ı hüdā semtin müyesser kılsa luḥfundan
Ebed çıkmasam andan cümleten olunca varım yok

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

177

Nev' -i diğer kāfiye bā redif ü vaşl incā rā revī

Nice şād olayın kim bir boyı şimşād yārim yok
Nice ğam çekmeyem bir yüzi gül gonce nigārım yok

Baḅa gel sen güzel sevmekden el çek dime ey nāşih
Benüm gelmez elimden ol elimde ihtiyārım yok
Güzel sevmekden el çeksün o kim nāmūs ü 'ārı var
Hele ben 'āşık-ı şürīdeyim nāheves ü 'ārım yok

Revān olsun yolunda dilberin naqd-i revān işte
Ayağı tozına pes andan özge bir nişārım yok

Kenār için miyān-ı yāri varum dermiyān itdim

Dehānı gibi oldu āh Naẓmī cümle vārım yok

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

178

Nazīre

Benüm şehir içre sen mehrū gibi bir şehriyārım yok

Gözüm nūrı temāşā-yı cemālīñsiz kararım yok

Seni cānā ki ben gördüm görelden cānile sevdüm

Benüm cānım gibi sevgülü senden ğayrı yārım yok

Görelden ben kara yazulı hatt-ı hadd-i zībā ki

Nigārā şanma kim āyīne-yi cāndan ğubārım yok

Ƙuluñ olmağıla şāhım il yanında i' tibārım var

Ayāğın toprağında zerre deñlü i' tibārım yok

Nişār için yolında nazmiyem bir naqd-i cānım var

Begim ma' zūr tut kim andan özge bir nişārım yok

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

179

Nazīre

Hevā-yı 'aşkıña düşdüm benüm şabr u kararım yok

Boyun tutdum ğamiñ şemşirine andan kararım yok

Seniñ var baña beñzer binevā bir nice 'uşşākıñ

Benüm saña müşābih naķş-ı dilkeş bir nigārim yoķ

Seniñ niçe benüm gibi fetādeñ vardurur ammā
Benüm cānā seniñ gibi bütün dünyāda yārim yoķ

Dil ü cān milketine hūkm eder cānā seniñ gibi
Hilāl ebrū ķamer tāl' at benüm bir şehriyārim yoķ

Bugün meydān-ı hūsn içre öñine kimseler geçmez
Seniñ gibi güzeller serveri bir şehvārim yoķ

Yoluñda öldüğüm görüp baña hışm etme luţ eyle
Yoluñda öldüğüm pes ğayretüm var ihtiyārim yoķ

Nişār için ayağıñ tozına ey pādişāh-ı hūsn
Cihānda nazmiyem cān cevherinden özge vārim yoķ

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

180

[286 a] Nev' -i dīger der ān ķāfiye incā nūn revī

Bu ben dil hāste nice şāğ olam bir yār-i cānım yoķ
Benüm bir yār-i cansız olmağa hod yāri cānım yoķ

Ederdim pāybūs yāre zūlfüne elim erse
Velī heyhāt aña ermek ki ' ömr-i cāvidānım yoķ

Gözüm olmasa rūşen gönölüm olsa dāyimā tārīk
' Aceb mi tālī' imde māhrū bir mihrībānım yoķ

Ne yüzden tālī' im sa' d ola yā Rab kim sitāremde

Benüm bir yüzi gün alnı kamerle iktirānım yok

Helākım kaçd iden müjgānı tiri birle āhir āh
Hey ol kaçı kemānım olısar anda kemānım yok

Vişāl-i yāre hasretten ğam u derd-i firākıyle
Diriġā olısar āhir bu cism-i nātüvānım yok

Ümīd-i vuşlat-ı dildār olıncā gitmeye dilden
Olunca Nazmiyā tā kim benüm nām ü nişānım yok

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

181

[286 b] **Der baħr-i hezec müsemmen müsebba' der kâfiye-yi müreddef be elif incā
kâf harf revî ve elif redif
Muḳaffā**

Olupdur cānım ol cānāneye şol vechile müştāk
Ki nār-ı iştiyāk itmekdedir dāyim beni ihrāk

O nūr-ı 'aynımıñ gördükçe gün yüzüyle āy alnın
Derūnum pür olur anıda şol ḥadden birün eşvāk

Düşelden hicrine ol dilberin dilḥaste oldum āh
İdüpdür ṭāk-i ebrūsı ḥayāli ṭākatim uş ṭāk

Tehi olmayup özge ḥāl ile pür olmadandır hep
Nigāriñ dembedem 'aşkile kim nālānı olur 'uşşāk

Hücüm itdikçe Nazmī ef' a-yı ğam def' içün def' i

Bu devr içinde olmaz mâḥaşal mey gibi bir tiryāk

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

182

Der baḥr-i hezec müsemmen müsebba' taḫṭi'eş *mefā' ilün mefā' ilün*
mefā' ilün mefā' ilün **der ḳāfiye-yi mücerred incā nün revī müreddef**

‘ Aceb mi olduğum cānā saña cānile ben müştāk
Ki sen cānāneye cānile olur her seven müştāk

Benüm sen yār-i cānımsın baña sensiz ne dirlik gel
Benüm cānānım oldum saña cānım birle ben müştāk

Şu yüzdendir saña ben ‘āşıkıñ āh iştiyākı kim
Saña cān ü dil ü ‘aḳl ü ten oldı cümleten müştāk

Ederse görmege gül yüzüñi dil arzū nola
Olur zirā bahāra bülbül ey ḡonce dehen müştāk

Bugün Nazmīdurur ey yār-i cānım sen muḳarrer bil
Seni cāndan seven ‘āşık saña cāndan olan müştāk

183

Der baḥr-i hezec aḥreb ‘arüz ü ḍarb maḳşūr taḫṭi'eş *mef' ülü mefā' ilü*
mefā' ilü mefā' il **der ḳāfiye-yi müreddef be elif**

Şeytāna uyup olmaya mevlāya o kim ‘āḳ
Ḥaḳ dergehine yüz süre varır o yüzi āḳ

Gelmez gözine zerre kadar götürü ' âlem
Ol kimse ki haqqıñ ola dīdārına müştāk

Āhır yatacak yiri ki bir çāh olıyardır
Neyler ki binā eyleyen ol yüce yüce tāk

Elden kıomaz el aldamağa hiç riyāyı
Şūfi ki dili olmaya şāfi ola zerrāk

Yel gibi hevāya yele her kim ki demādem
Nazmī öliceğ vay anıñ başına toprāk

184

[287 a] **Der baħr-i hezec aħreb ' arüz ü darb mahzūf taqtı' eş mef' ulü mefā' ilü
mefā' ilü fe' ulün der kâfiye-yi mücerred**

Her kim dün ü gün cān gönüldeñ diye yā hağ
Luğ ü kerem hağ olur elbet aña mülhağ

Bu pīrezen-i dehre ebed bağmaz erenler
' Ākıl olan illā ki olan cāhil ü aħmağ

Gerçek er odur ol ki yalān dehre virüp dil
Meyl eylemeye mihr yüzünden aña şaddağ

Gelse kişiniñ āh elinden oña her çağ
Etse gözünüñ yaşını çağlar ağar ırmağ

Nazmī kişi bir manşıb-ı iğbālde olmağ
Göz göre olur başına gavgā şātun almağ

185

Nazire

Ḥakkiçün o kim söyleye bir söz kim ola ḥaḳ
Bāṭıllar ebed urmaz aña gūş muḥaḳḳaḳ

Bir kişi ki gāhī ede bir özge günāhı
Ger şoñra peşimān ola mü'mindir o muṭlaḳ

Bir kişi ki bir işi yaramaz bilüp ide
Olur o yaramaz aña olmuşdur olacak

Hep himmeti her ḳandayısa dūna iderler
Erkānıñ o ḳānūnları elḥāḳ ḳatı alçaḳ

Gerçek er odur her ne dise ṭura sözine
Nazmī bu yalān dünyede gerçeklere şaddaḳ

mef' ulü/ mefā' ilü/ mefā' ilü/ fe' ulün

186

Nazīre

Bir kişi ki her dem diye hep cānla yā ḥaḳ
Ḥaḳ dāyım anıñla biledir imdi muḥaḳḳaḳ

Aḳşā-yı sa' ādet ḳula yüz aḳlıḳı birle
Yüz sürüyü ḥaḳḳıñ yüce dergāhına varmaḳ

Bir kişiye ḥaḳ verse o ḥāli kim o her çāḡ
Etse gözünüñ yaşını çāḡ çāḡ aḳar ırmaḳ

Ol kim mey içe şūr ü şer üzre ulular lu' bet

Cāmı ele aldıqça müdāmī o her ayak

Her nazmı haqıķi dimek olsun saña bir tarz
Tā ki seniñ ol nazmıña Nazmī vere revnaq

mef' ulü/ mefā' ilü/ mefā' ilü/ fe' ulün

187

Nazīre

Küyında nigār itdi gözüm yaşını ırmāq
Şol resme ki mümkün degül andan anı ırmāq

Yāriñ o güzel āyası barmaqları birle
Bir aq gülle şanki nice gonce-yi zanbaq

Yāriñ haţtı sevdāsına düşdümse ' aceb mi
Başa yazılan yazı gelür çünki muhaqqaq

Dildāra veren şöhreti dil ehli olur hep
Gülzāra varan bülbül olur nite ki revnaq

Açılmaz ebed bülbül olup gül gibi gönli
Bu Nazmī müdām içmeyicek cām-ı mürevvaq

mef' ulü/ mefā' ilü/ mefā' ilü/ fe' ulün

188

[287 b] **Nev' -i diğer kāfiye bā elif te'sis ü harf-i daħil kāf revī**

Luţf ü kerem-i vāhib ol kim ola vāşıq
Luţf ü keremi vāhibiñ olur aña lāhaq

Rızķını idüpdür qadri üzre muqarrer

Ḥalk eyleyicek ḥalkı ezel demde o ḥālîk

Olsa kişiyē āh ki her ḥālde hemderd
Girse ele bir ḥāl bilür yār-i muvāfîk

İslāmı vü imānı şahîḥ olan odur kim
Fi' li ola her ḥālde ḳavline muṭābîk

Ḥoş 'ālem eder ol kim ola başına buyruḳ
'Ālemde odur Nazmî hemîn beglik ağalık

mef' ūlū/ mefā' ilū/ mefā' ilū/ fe' ūlūn

189

Nazîre

Olmaz ebedî bir kişiyē yār-i muvāfîk
Her kim ki ḥaḳîḳatsiz olup ola münāfîk

Ādem odurur dāḥî şadāḳat o kim anîñ
Aḳvāline ef' āli ola cümle muṭābîk

Er oldur erenler bu yalān dūnyē kim ol
Her sözde ola 'ahdine peymānına şādîk

Şānında ebed himmet ü luṭf ü kerem olmaz
Olmaya o kim 'izzile bir manşîba lāyîk

Himmet hevesin etme ol andan yūri fāriḡ
Yoḳ şimdi be Nazmî eyüden yatluuy fāriḳ

mef' ūlū/ mefā' ilū/ mefā' ilū/ fe' ūlūn

Nazîre

Ol kimse ki akrânı içinde ola fâ'îk
 arn içre olur adre karîn devlete lâyı

Râhat göremez rûhı olur özge elemde
 Şol kimse ki olmaya anıñ yâri muvâfı

Kes şöbete andan ebedî yüzini görme
 Bir kes ki iki yüzlü olup ola münâfı

Vermiş kimine hulk-ı hüsn kimine bedhuy
 Halk eyledigi demde amu halkı o Hâlık

Gerçek er odur sözi yalân olmayup aşlâ
 'Ahdinde ola dâyim eyâ Nazmî o şadı

mef'ülü/ mefâ'ilü/ mefâ'ilü/ fe'ülün

Nazîre (derkenâr)

Her kim çeke yohsulluıla urmaya yoluk
 Devriñ o çeker cevriñi her lazada çoluk
 Ğam tu' mesi toluına tuş olmasun âdem
 Kim âdemi âh öldürür eñ soñda o toluk

Her kim ki günâhın añub âh ide demâdem
 Ortada düşer nefis hevâsıyla şovukluk

Dil varını bezl itdi reh-î 'aşa şanasın

Üstâddan ol başka çıkub itdi konuqluq

Dünyāniñ o kim vaşf ide ey Nazmī şafāsın
Vermek gibidir imdi yalān yire tanuqluq

mef' ulü/ mefā' ilü/ mefā' ilü/ fe' ulün

192

**Nev' -i diğer kâfiye bā redif ü vaşl ü hurūc incā kâf evvel revī vü vāv redif
ü lām vaşl ü kâf şānī hurūc**

Yoq yire dehāniñ baña sögse nola çoqluq
Cānā kişiye çoq iş eder āh bu yoqluq

Çeşmiñle dehānuñı görüp verdi revān cān
Dil tıflı çıkub 'ammeye şan itdi konuqluq

Gel cevri qo ben bülbüle gül yüzüne qarşu
Ey gonce girer çünki bahār erse şovuqluq

Qanlı yaşımı hicr-i femiñçün demiş agyār
Gör kâfiri yoq yire verir qana tanuqluq

Haq görelı cānā leb-i la' liñde bu Nazmī
Geldi gamile āyine-yi cāna tonuqluq

mef' ulü/ mefā' ilü/ mefā' ilü/ fe' ulün

193

Müreddef kâfiye bā vaşl incā tā harf revī vü hā harf vaşl

Bir bende ki vaşlınıla ola devlete lāyık
Hicründe anı görme begim zillete lāyık

Ḥāk-i deriñe yüz süreni gözle efendi
Ḥıdmetde olan bende olur himmete lāyık

Yoluñda dilersenñ dili pāmāl edem anı
Cān daḡı revān görürsenñ ḡıdmete lāyık

‘ Aşķile eder cānı revān yoluña cānā
Şol ‘ aşķıñıñı kim göresin vuşlata lāyık

Biñ cān ile kim şefķatiñi umar efendi
Nazmī ķuluñ olmadı mı bir şefķate lāyık

mef^ˆ ūlū/ mefā^ˆ ilū/ mefā^ˆ ilū/ fe^ˆ ūlūn

194

[288 a] **Der baḡr-i hezec cüz^ˆ-i aḡreb ü cüz^ˆ-i sālīm taķtī^ˆ eş** *mef^ˆ ūlū mefā^ˆ ilūn*
mef^ˆ ūlū mefā^ˆ ilūn der ķāfiye-yi mücerred

‘ Aşķile dil ü cāndan ol kim diye dāyım ḡaķ
Bīşāyibe-yi şübhe mü^ˆ mindurur ol muṡlaķ

‘ Uķbā ṡarafın añmaz dūnyā cihetin gözler
Lāyefhem olup ol kim ḡāyetde ola aḡmaķ

Sīneyile sīne ḡod gitmez ķişiniñ malı
Ya ney ki ķişi anı cānı gibi ṡutmaķ çaķ

Bu pīrezen-i dehre kim göz göre yalandır

Andan yaña bakmayan şol gerçek ere şaddağ

Nazmī kime olursa hep eylige kaçd eyle
Bir eyliğidir қalan çünkim kişiniñ ancak

195

Nazīre

Bu hüsñ ü cemāli kim vermiş saña cānā hağ
Cānile sever gören ol anda seni andağ

Sensin o güzel cānān cānā ki perisin sen
Bir rūh-ı muşavversin şüretde mülk-i muṭlağ

Sensin ol efendi kim kıl ola saña her kim
Hıyūñdur anıñ cānā cānına cefā kılmāğ

Bir būs-ı lebiñ cānā biñ cāna dağı verseñ
Her kim ki alur anı ma' nide olur aylāğ

Nazmi ki güzel hüsñüñ vaşf etmededir her dem
Sen güzeli ol yüzden her kim göre der şaddağ

mef' ulü/ mefā' ilün/ mef' ulü/ mefā' ilün

196

Nazīre

Kūyına nola yāriñ bir nāleyile varsan
Kim nāle-yi bülbüldür gülzāra veren revnağ

Ol şūh-ı peri peyker ol hūb-ı melek manzar

Kim bile ne cān ola bir rūhdur ol muṭlaḳ

Ma^ʿ şūḳ yolında bir ^ʿ āşık kim ola şādık
^ʿ Aşḳ ola anıñ ilḥaḳ ^ʿ āşıklığına şaddaḳ

Meclisde dil ehliniñ cānına şafā irer
Cānāne ṭolu üzre çün ala ele ayak

Nazmī çı konem bī u der seyr-i ser-i kūyeş
Gülşen-i çü ne dāred hiç bī gül şeref ü revnaḳ

mef^ʿ ūlū/ mefā^ʿ ilün/ mef^ʿ ūlū/ mefā^ʿ ilün

197

Der baḥr-i hezec müseddes ^ʿarüz ü ḍarb maḳşūr taḳṭī^ʿ eş *mefā^ʿ ilün*
mefā^ʿ ilün mefā^ʿ il der ḳāfiye-yi müreddef be elif ḳāf revī

Yanub ^ʿ aşḳ āteşiyle cān-ı müştāk
Saña anıñla eyler ^ʿ arzū eşvāk

Benüm māhım güzellik birle sensin
Bugün gün gibi bir meşhūr āfāk

Ġam-ı zülfüñ edüp ḥālim perīşān
Ġam-ı ebrūñ edüpdür ṭāḳatim ṭāk
Eger āb-ı vaşlıñ ermezise
Beni nār-ı firāḳıñ eyler iḥrāk

Efendi cān ü dilden saña Nazmī
Muḥibb-i biriyā vü ^ʿ abd-i müştāk

198

Nev^ʿ -i diğer der ḳāfiye-yi müreddef be vāv ḳāf revī

Ṭutar ʿāşık ne dirse anı maʿşuk
Ṭutar kul çün buyura şāh buyruk

Nigāriñ kām̄eti sīm̄in ʿalemdir
Anıñ zerr̄in küleh bāşında moncuğ

Erişmez yüce kaçırına o māh̄in
Ciger-i āhım çıkar tā ṭāğ-ı ʿayyūğ

İder taşyīʿ-i evkāt ol ki her gün
Gezer dellāl gibi subesu suğ

Dile eksik mi olur ğam seniñle
Ki ey Naẓm̄i veliyyüʿṭ tıfl-ı meZRūğ

mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün/ mefāʿ il

199

Nevʿ-ı diğer der kâfiye-yi müreddef beyā kâf revī

Dili dilber ki ede cevriyle taẓyīğ
Ḥağ̄ıksızdır ol bil anı tağ̄kīğ

Vefā ʿahd itdi yine itmedi yār
Vefāsız olduğun kizb itdi taşdığ

Yüzine zülfidür ḥāyil muḥağ̄kağ
Velī dilber ider ḥağ̄tına taʿlīğ

Uzun burnı ile şekli ḥasūduñ

Olur serhoşla bir mey tolu ibrik

Olursun rehrev-i rāh-ı hidāyet
Saña Nazmī refik olursa Tefik

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' il

200

[288 b] **Der bahır-i hezec müseddes 'arūz ü darb mahzūf taqtī' eş *mefā' ilün*
*mefā' ilün fe' ulün der kâfiye-yi mücerred kâf revî muḳaffā***

Müselmān ola bir kimse ki muḫlaḳ
Ṭutar elbette her emr itdigin ḫaḳ

Başına yazılan yazı kişiniñ
Geliser nesh olmayup muḫaḳḳaḳ

Görüp bir kişi 'aybın bir kişiniñ
Gerekmez göz göre yüzine urmaḳ

O kim hep şürb-i ḫamr ide yürüye
Başar yürür müdāmī şerre ayak

Laṭif elfāz ü ma' nīdir beḡāyet
Seniñ nazmuña viren Nazmī revnaḳ

201

Nazīre

O kim ḫaḳ üzre olup gözleye ḫaḳ
Sa' ādet ehlidir ḫaḳḳā o muḫlaḳ

Yalāncı pīrezen-i dünyāyı sevmez

Şu kim gerçek er ola añña şaddağ

Sa' ādetden cüdā olur o kes kim
Sa' ādet ehline olmaya mülhağ

Şekāvetden müberrā olmamağdır
Şekāvet ehli birle hemdem olmağ

Geliser başa āhir Nazmiyā şol
Ezelden yazılan yazu muhağğağ

mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ulün

202

Nazīre

Yüce mañsıblar erbābından ilhağ
Olur her himmeti dūn olan alçağ

‘Ulüvv-i himmetile şāhib cāh
Olur memdūh halk ve gözedir hağ

‘Ulüvv-i himmet imāndandurur çün
Olur ehli anıñ mü ’min muhağğağ

E' ālī çre ' ālī himmet olan
Olur muhsin bulur luţfila revnağ

Şu şāhib cāh ki ola ehl-i himmet
Olur ol Nazmiyā bir rūh-ı mutlağ

mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ulün

Nazîre

Şu nazmîñ kim ola inşası muğlaķ
Hemîn neşr-i lü'lidir o muṭlaķ

Kerāmâtından olur evliyānîñ
Kemāl-i nazmîle iksîr elḥaķ

Kemālîle kelāma ķādir olmaz
Ola bir kimse kim nādān ü aḥmāķ

Hüner icād kıлмаķdur degül ğayr
Vücüd-ı ādeme 'ālemde revnaķ

Yalan dünyānîñ ehlin hîçe şayup
Kemāl ehli olana Nazmî şaddaķ

mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ulün

Nazîre

Olanlar 'āşık-ı dîdār elḥaķ
Olur şāfî şu gibi gönli alçaķ
Şu 'āşık kim ola 'aşķında şādık
Anîñ dîdārına 'aşķ ola şaddaķ

Mey ü maḥbūba meyl etmez ne şübhe
Ola şol kimse kim nādān ü aḥmaķ

Ḥaṭṭ-ı yāķūtı eyler ḥüsn ile nesh

Ḥaṭṭ-ı la' li o cānānıñ muḥaḳḳaḳ

Müdām ol mest Nazmī olma ayıḳ
Ġamı def' etmez illā elde ayıḳ

mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ülün

205

Nazīre

Ḥaṭṭ-ı sebz ol siyeh ḥālile elḥaḳ
Verir naḳş-ı nigāra luṭf ü revnaḳ

Ne hoşdur sine-yi ehl-i şafāya
Semenber ğonce dilberler şarıлмаḳ

Bugün cānānesiz mülk-i cihānı
Gerekmez verseler de baña aylıḳ

Ġam-ı devrānı def' itmek dilerseñ
Eliñden düşmesün cām-ı mürevvak

Hevāyī mürġ gibi yüksek uçmaz
Ṭutan kendini şu gibi şāfi alçaḳ

Eder 'ārif olanlar setr sırrın
Ḳatī aḥmaḳ işidir sırrın açmaḳ

Ḥaṭṭ-ı la' lidurur Nazmī nigārıñ
Ḥaṭṭ-ı yāḳūtı nesh iden muḥaḳḳaḳ

mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ülün

Nazire

Görür yaşım olur kūyında ırmağ
Diler dilber beni kūyından ırmağ

[289 a] Görüp yāri yüzine bakmasam ger
Gören dir hey yazıkdur tañruña bağ

Dağī güzellenür didim o tıflı
Dedi gören olacağdır olacağ

Ola her vechile şol kes ki bātıl
Ne eylerlerse hep hağdır aña hağ

Bunuñ nazmı ne cevher dirdi Nazmī
Göreydi nazm-ı dürbārım Ferezdağ

mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ülün

Nev' -i dīger der ān kâfiye incā mā kabl revī meksūr

Reh-i 'aşkıñda bir cān ile 'āşık
Benüm cānım benem bil anı şādık
Cüdā olam mı ben senden ki cānā
Ölümdür āh cānāndan cüdālık

Bilendi neydigim 'aşkıñ gamından
Bu āhım şavtı olmağıla muhriğ

Görüp 'aşkıñla derdim rağm iderdiñ

Olayduñ āh eger ey yā müşfik

Güzeller arasında şöyle kim var
Saña beñzer güzel yokdur yaraşık

İdersen māha ʿ arz-ı mihr her gün
Güneş kim ol olupdur şāh-ı maşrık

Ḥasūduñ bir kulu kuvvetlü urup
Edüp başımı şak itse iki şık

Seniñ hemdemligiñ ey zātı cevher
Gelür tab ʿ ina Nazmīniñ muvāfık

Beni yıķub müdām ey şāhid-i mey
Yeter ayakla yiter başıma çık

mefā ʿ ilün/ mefā ʿ ilün/ fe ʿ ülün

208

Nev ʿ -i diğ er derān kāfiye incā mā kabl revī mazmūm

Şu cānān kim ola anda temelluķ
Aña dil cānile eyler ta ʿ aşşuķ

Güzelde ḥüsn ü ḥulķıla güzeldir
Ki ḥulķıla ziyād olur ta ʿ alluķ

O māhıñ mihrine cānile dilde
Nice āyile gündür var teşevvuķ

Hevā-yı mihri birle āh o māhıñ

Bu devr içre ‘aceb sergeşte olduk

Benüm cânımdurur Nazmî o cânân
Anıñdır mülk-i dilde cümle buyruk

209

[289 b] **Nazîre**

‘Azîz ide kimi kim Rabb-i hâlîk
Eder ‘izzet aña cümle hâlâyîk

Yalan dünyâda taḥsîn ü şaddak
Aña kim ola ol ḳavlinde şadîk

Ġanî olup şu muḥtâc olmamaḳlık
Ne devletdür ki odur beglik aḡalık

Ḥuşûnet etmese ṭab‘a muḥâlîf
Bulunsa âh bir yâr-i muvâfîk

Ne kâfir ne müselmândır ne şübhe
Ola Nazmî şu kimse kim münâfîk

mefâ‘ilün/ mefâ‘ilün/ fe‘ülün

210

Nazîre

Bulunur gerçi kim yâr-i muvâfîk
Bozar ortâyı ammâ kim münâfîk

Kişi kendü umûrında hemîşe

Gerekdir māḥaṣal gāyet müzeḳḳık

Olur kimde ki imān ola ŧefkat
Olur biḳāreler ḥaḳḳında müŧfik

Neye ḳādirdir imdi evvelā ḥalk
Kiŧiye vermeyince Rabb-i ḥālık

Dile Nazmī ki vire saña tevfiḳ
Hidāyet birle ol Rabb-i Muvaffık

mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ülün

211

Nev' -i diğer ḳāfiye bā elif te'sis ü ḥarf-i daḥil ḳāf revī

Dil ol ' izār ' izāra ki oldı ' āŧık
Olubdur ' aŧkile mānend-i vāmık

Dirisem Yūsuf-ı Mıŧr-ı melāḥat
Bu yüzden ol ŧeker güftāra lāyık

Güzeller serveri olmak yaraŧır
Nigārım biñ güzeldir çün yaraŧık

Dem ursa tañ mı mihrinden o māhıñ
Yaḳası çāki birle ŧubḥ-ı ŧādık

Ḳul olmaḳdır begim sen ŧāh-ı ḥüsne
Bu Nazmī bendeñe beglik aḡalık

mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ülün

Müreddef der kı̄fiye-yi mücerred incā rā revī

O dilber bir kıyāmet dilber ancaķ
Yüzi cennet dudağı kevşer ancaķ

Olur cānbaħş her sözde demādem
O bir ‘īsī nefeslü dilber ancaķ

Meh-i bedr alnı vü kaşı meh-i nev
Ruħı bir āfītāb-ı enver ancaķ

Güzellikde nazīr olmaz aña hīç
Güzellik mülkine ol serverā ancaķ

Nişār it aña cān naķdini Nazmī
Kim ol biñ cān deger bir cevher ancaķ

mefā‘ ilün/ mefā‘ ilün/ fe‘ ülün

Nev‘-i diğer derān kı̄fiye incā nız rā revī

Saña hūbāna lāyık server olmak
Bu hūsnile daħi ser defter olmak
Yaraşır saña bu hūsnile şāhım
Güzellik milketine server olmak

Sa‘ ādetdir benüm devletlü hānım
İşigiñde seniñ hāk-i der olmak

[290 a] Teniñ kāfūrdan nāzikteriken

Diliñ beklıkde ney ki mermer olmak

Qarın-i devlet olmakdur ne şübhe
Saña şāhum bu Nazmī çāker olmak

mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ulün

214

Nev' -i diğer kâfiye bā elif te'sis ü harf-i daḥıl lām revī

Kişi ḥaḳ raḥmetine vāşıl olmak
Olur maḳşūd-ı cānı ḥāşıl olmak

Olur her 'ālime lāzım maḥaşşal
Hemīşe 'ilmi birle 'āmil olmak

O kes kim olmaya ḥāḳ üzre dāyım
Aña lāzım gelür pes bāḫıl olmak

Gerekdir şāh-i islāma hemīşe
Edüp def' -i mezālim 'ādil olmak

Gerekmez Nazmiyā ḥāl-i cihāndan
Kişi ihmāl birle ḡāfil olmak

mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ulün

215

Nev' -i diğer der kâfiye-yi mücerred incā elif harf revī

Ola bir kesde kim cevr ü cefâ çok
Geliserdir aña derd ü belâ çok

Olar kim olmayalar haqqa kâyil
Ederler halka zulmile ezel çok

Her ol kimse ki hayr endiş ola pes
İderler aña hayr ile du'â çok

O kim hep gözi yaşı ola cārī
Olur zāhir o yüzden mācerā çok

Ne deñlü çok günehler ki eylemişsen
Kıl ol deñlü nedāmet Nazmiyā çok

mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ulün

216

Nev' -i diğer kâfiye bā redif ü vaşl incā rā revī

Dil olsa gördüğü dildāra ' aşık
Nola kim şu olur didāra ' aşık

Ezelde ' ālem-i ervāhdan tā
Olupdur dil cemāl-i yāre ' aşık
Demādem dilberin kuyın diler dil
Belī bülbül olur gülzāra ' aşık

Olur bülbül gibi her demde nola nālān
Olaldan dil o gülruhsāra ' aşık

Sever bir pāk-i cevher zātı Nazmī

Olupdur ol dürr-i şehvāra ʿāşık

mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün/ feʿ ülün

217

Nevʿ -i diğer der ān kâfiye incā nūn revī

Dil oldu yine bir cānāne ʿāşık

Ne cānān fi'lḥaḳīka cāna ʿāşık

Ne müşkil hey benüm gibi gedā āh

Ola bir server-i ḥübāna ʿāşık

Düşen ʿaşkına bir sulṭān-ı ḥüsñüñ

Olur ʿālemde bir ferzāne ʿāşık

Perī rûlar seven ādem cihānda

Olur bir bāş açık dīvāne ʿāşık

Demādem medḥin eyler Nazmi cevher

Olur bir lebi mercāne ʿāşık

mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün/ feʿ ülün

218

Nevʿ -i diğer kâfiye bā redif ü vaşl

Kişi seyr ide kūy-ı yāre varmaḳ

Olur maʿnīde bir gülzāra varmaḳ

Şafāsı ʿömre sürer merve ḥaḳḳı

Dil ehline der-i dildāra varmak

Yeler oñmazlıg olur filḥakīka
Boş el birle kişi bazāra varmak

Nazargāhına varmak pādişāhıñ
Olur ḥakḳā kenār-ı nāra varmak

Eder her ādemi ḥakḳā dilfikār
Hemīşe Nazmi çok efkāra varmak

mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ulün

219

Nev' -i diğer der kāfiye-yi mücerred incā rā revī

Şu kes kim anda hergiz bir hüner yok
Ne yire vardıysa aña yir yok

Olısar her kişi çün āhiri āh
Olısar varlıgından bir eşer yok

Cihāna gelmedü ki döniser hiç
Kişiniñ varlıgı kim olısar yok

Cihāna her gelen yine gider hep
Yine gelmez gidenden bir ḥaber yok

Yerinme bir yerim yok diyü Nazmī
Ki şimdi ma' rifet ehlin sever yok

mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ulün

[290 b] Nev' -i diğer der kâfiye-yi mücerred mîm revî

Aña kim kayd-ı dünyādan elem yok
Aña bir özgeden ğam daħi hem yok

Kerem kim ħalmadı ā' yānda ašlā
Meger oldı bu dünyādan kerem yok

Zamān hep dūna yüz tıtmıřdur oldur
Kim ā' yānda kerem yok hem hemem yok

Baħılmaz yüzine biñ varsa gelse
şu kim destinde dinār ü derim yok

ço Nazmî fenn-i nazmı gel ki şimdi
O fenn içre ebed bir muħterem yok

mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ülün

Nazîre (derkenār)

şu kim anda ħased var bir kerem yok
Yoĝ ola varlıĝı anıñ görem yok
Var anca kes ki şaymaz manķıra hîç
Anı kim anda dinār ü direm yok

şamu şürîde diller cem' i kim var
İçinde anlarıñ bir muħterem yok

Eder her cevri var döne döne

Ġam-ı devrāndan özge bir elem yok

Umūr-ı dünyevīden dūr olanıñ
Hużūrı var añā ‘ālemde ġam yok

Hemīşe varlıġıñ yok yirine şay
Ki Nazmī olısar sen çünki hem yok

Fenā fikrini gel var kıoma dāyim
Ki zīrā andan özge bir āhım yok

mefā‘ ilün/ mefā‘ ilün/ fe‘ ülün

222

[291 a] Der baħr-i hezec müseddes şadr ü ibtidā aħreb ü cüz’ -i devvüm maķbüz ü
‘arüz ü ğarb maħzūf taķtī‘ eş *mef‘ ülü mefā‘ ilün fe‘ ülün*

Dāyim diye şol kişi ki yā ħaķ
Ĥaķ yāri olur anıñ muħaķķaķ

Ĥalbinde anıñ kim ola şefķat
Mü ‘mindurur ol kimesne muṭlaķ

Sāfi dil olan kişiniñ olur
Dilde kederi şafāya mülħaķ
Zen sözini diñlemez er olan
İllā zen esīri olan aħmaķ

Ĥaķ şaķlaya dāyimā ħaṭırdan
Nazmī diyelim hemīşe yā ħaķ

223

Nazīre

utmaya o kim buyurduğun ęaę
Kāfirdurur ol ne Şübhe muğlak

Er oldur ola sözinde Őādık
Kim her kişi diye aña Şaddağ

Yüksek ęutar özini o yüzden
Dün himmet olan kes olur alçağ

Şol bād-ı hevāya öğrenenler
Her nesneyi ister ola aylağ

utmaz anı ol kim ola bāęıl
Her nesne ki ola Nazmiyā ęaę

mef' ūlü/ mefā' ilün/ fe' ūlün

224

Müreddef der ān ęāfiye-yi mücerred incā elif revī

Dilberde ki bir vefā dilā yoğ
Andan yūri derdięe devā yoę

Emsem leb-i dilrübāda ey dil
Bir būse var ol daęi baņa yoę

Őevęile göñül olur mı rūŐen
Ol mehde ki mihrile vefā yoğ

Ėaę bu ki belā-yı ' aŐęa beņzer

Bu  alem içinde bir bel  yok

Dil baħr-i ğama ki d şdi hergiz
Y d eyler anı bir aşin  yok

L  l-i leb-i dilr b dan  zge
Dil derdine Nazmiy  dev  yok

Çin-i z lf ne sehvile nig ri 
Dil misk-i ھاھا dise ھاھا yok

mef   l / mef   il n/ fe   l n

225

Nazire

La  li  gibi şehd-i p r şaf  yok
Dil-i ھاsteye ansızın şif  yok

B s-ı deheni  var andan  zge
Dil derdine dilber  dev  yok

Vaşlı la şaf  s rer çoğ amm 
Mihri  gibi m hım ol baھا yok

Sen m hda cevriye cef  oğ
Bir zerrece mihr ile vef  yok

urb ni  olur  l r yolu da
Nazm  gibi bir ھاlu  şeh  yok

mef   l / mef   il n/ fe   l n

[291 b] Der baħr-i recez müsemmen cüz'î maṭvî cüz'î maħbûn taḳṭî' eş müfte' ilün
mefâ' ilün müfte' ilün mefâ' ilün ḳāfiye bâ redif ü vaşl

Şol kişiniñ ki mihr ider bir yüzi gün nigârı yok
Ol ḳara gönlünüñ günü leylidurur nehârı yok

Ĥüsni olan güzelleriñ ĥulḳı gerekdurur velî
Deyr-i cihānda görinen şüretiñ ' itibârı yok

Bülbüli yüz var ol gülüñ gülşen kūyı içre lik
Bencileyin birisiniñ nâle-yi şad hezârı yok

Mihr ü vefâya yârimiñ ' ahdi bütün olursa ger
Ṭa' ne taşıyla gönlümüñ zerrece inkisârı yok

' Aşḳı yolında Nazmiyâ zülfi gibi o dilberin
' Aşḳile terk-i ser ḳılub ḥāḳ olanıñ şümârı yok

Nazîre

Ĥastedurur ġamiñla dil mûnis-i ġamküsârı yok
Derdile nâleler ḳılır neylesün iħtiyârı yok

Şimdi miyâniñ ey nigâr işidip olduġun kenâr
Ėuşşayile gözüm yaşı baħrdurur kenârı yok

Görmeyeli güneş yüzüñ gözüme târ olup cihân
Bu ḳara baħtımiñ günü leylidurur nehârı yok

Yirde ve gökde ey hümâ ḳalmadı âh kim yeri

Düşdi hevā-yı ʿaşkıña mürğ-ı diliñ qararı yok

ʿĀşık olaldan a güzel Nazmi-yi mübtelā saña
Dembedem āh ü zārile nāleden özge kārı yok

müfteʿ ilün/ mefāʿ ilün/ müfteʿ ilün/ mefāʿ ilün

228

Nazīre

İdemez ehl-i fenā dünyā ulusuyla vefāk
Yine illā bir iki yüzlü olan ehl-i nifāk

Birbiriyle kanlu bıçaqlı ederler elleri
Birbiriyle iki kes ki ide nifāka ittifāk

Vaqt olur link urmağıla lenk olur bir ħarmizāc
Ayağa binmez nice dem tuṭmaz olur anda sāk

Nicelerden kim bize bir iftirāk olmuşdurur
Olıdır niceye bizden daḡi bize iftirāk

Ḥaqqı koyup bātıla gitmek uyup vesvāsa āh
Nazmiyā olmağ degül mi göz göre mevlāya ʿāk

fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

229

Der baḡr-i remel müşemmen ʿarüz ü darb maqşūr taqṭıʿ eş *fāʿ ilātün*
fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilāt der kâfiye-yi müreddef be elif

Yāriñ ol būs-ı feminden zevk eden ehl-i mezāk
Mişli nāyab olduğunda eylemişler ittifāk

Ak gögsin saña karşı dilber açdıqça gönül
Göz kararup ol yaña sen de revān şu gibi ak

Haçeri gibi iki yüzlülük idip dilberin
Koltuğuna girmese ikide bir ehl-i nifāk

‘Āşıkā şām-ı ecelden güç gelür rüz-ı vedā‘
Nār-ı duzağdan eşedd olur daği derd-i firāk

Uğramaz bülbül dırahtsitāna vaqt olmayıcağ
Korğar andan k’ide anı hākim-i dey et çomāk

Çünkü dünyādan ‘üryān olup tenhā gider
Ya nedür bu şevket ü şöhret nedir bu tımturāk

Yāre Nazmīdir nişār-ı elfāzla inşā edüp
Bir muhabbet nāme yazıb eyle ‘arz-ı iştiyāk

230

Nev‘ -i diğer der kāfiye-yi müreddef bevāv incā kāf revī

Gözlese ol bivefā yār āh eger haqq ü huquq
Mümkün olurdu sekān-ı küyına bāri luquq

Dilberin la‘li hayāliyle lebālebdır bu cān

Nitekim kanile pürdür cümleten tende ʿ aruḳ

Cān virirdi şūfi meclisde üzüm şuyına lebiñ
Gözüne anıñ şafā ehli şıdırmaz bir ʻoruḳ

Ehl-i dil bezminde bir nācins nādān kim ola
Şüretā şankim o yok yirine anda bir oyuḳ

Naẓmiyā virir yahudīye eyüsin mīveniñ
Yiridir nār-ı caḫīme sevḳ olunsa ehl-i suḳ

fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

231

Nevʿ -i diġer derḳāfiye-yi müreddef beyā ḳāf revī

[292 a] Firḳatüñde olurum ki nār-ı āhımla ḫarīḳ
Ki gözüm yaşına bir demde iki gözüm ġarīḳ

Ḳande gitsem ḳanlı yaşım gibi ḳomazlar beni
Rāh-ı ʿ āşḳıñda baña kim ġuşsa vü ġamdır refīḳ

Hāy efendi luṭf edüp cevriñden āzād it beni
Ḳanı raḫmiñ ben seniñ ḳuluñ degül miyim ʿ atīḳ

Dāmenin tıttup bulurdum bir selāmet yaḳasın
Āh elüme girse bir ġün kūyıña giden ḫarīḳ

Aġlamaḳdan hicr-i laʿ liñle olupdur Naẓminiñ
Yaşınıñ her ḳatresi mānend-i mercān ü ʿ aḳīḳ

fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

Müreddef der kâfiye-yi müreddef be elif rā revī

Çankı ʿāşık kim ola gönünde dāyim nār-ı ʿaşk
Gün gibi yüzünde rüşendir anıñ envār-ı ʿaşk

Dembedem nālān ü giryān olup olur sine çāk
ʿĀşık olan çünkim oldur muḳtezā-yı kār-ı ʿaşk

Keşf olur envāʿ-ı hālāt ü şafālar kesb ider
Ola bir hālile ol kim vāḳıf-ı esrār-ı ʿaşk

Cān revān itmekdurur ʿaşkile cānān yolına
Budurur ʿaşıkda şıdkile olan āşār-ı ʿaşk

Hār hār ʿaşkile yüz dembedem pür hūn gerek
Lācerem bu yüzden olur gülşen ü gülzār-ı ʿaşk

Kūh-ı kâf etmez taḥammül etseler taḥmīl eger
Şol kadar bādgirāndır fi'lḥaḳīka bār-ı ʿaşk

ʿAşk hālinden haber virir ḥaḳīkatde sözüñ
Dād-ı ḥaḳdır saña Nazmī ḥaḳ bu kim güftār-ı ʿaşk

fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

Nevʿ-ı diğeri der kâfiye-yi müreddef be yā rā revī

‘ Āşıkıñ şol yalıñ āhıdır hemīn şemşir-i ‘ aşk
Pes olur ‘ āşıkda her dem āh ‘ ālemgır ‘ aşk

Ķalbini altun eder ġam potasında ĵāl edüp
Ķanķı ‘ āşık kim ola ol t̄alib-i iksir-i ‘ aşk

Her dem āh-ı serd ü eşk-i germile ma‘ lūm olur
‘ Aşk da‘ vāsın eden her kişide te’sir-i ‘ aşk

Dilde dildārıñ müselsel zülfi efķarı olur
‘ Āşık-ı dildādeniñ boynında bir zencir ‘ aşk

Nazmiyā bir tıfl-ı nāzik bir civān-ı tāzeniñ
Cānda şaķlar sevgüsın olan mürid-i pır-i ‘ aşk

fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilün

234

Nev‘ -i diġer ĵāfiye-yi müreddef be elif yā revī

Ādemi pür ĵāl edüp pür cūş eder sevdā-yı ‘ aşk
Ķalbi şāfi pāk edüp bībāk eder ġavġa-yı ‘ aşk

Cünd-i nefsi kesr edüp dil mülkin anı fetġ eder
Rūġa rāġat zamm eder rāy-ı cihānārā-yı ‘ aşk
Ġıll ü ġışdan pāk edüp şāfi şāfā virir revān
Ķanķı ĵalbe kim ĵadem rencide ide pāy-i ‘ aşk

Rūzgārı āh ü Nūġ āsā āña mellāġ rūġ
Her dil ‘ āşıkdurur bir ġeşte-yi deryā-yı ‘ aşk

Devr içinde şevķile mest-i müdām olur hemīn

Sākī-yi devrān elinden nūş iden şahbā-yı ʿaşk

Göñülde peyveste olur her ne yirde her ne dem
İtse ʿāşıklar olup pürçüş-ı hüy ü hāy ʿaşk

Ḥüsniye ān birle bir vech-i ḥüsndür Nazmiyā
Dāyim alan cilvegāh-ı şüret zībā-yı ʿaşk

fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

235

Nevʿ -i diğer kâfiye bā vaşl ü ḥurūc elif revī

Kār-ı dünyā kişiye bir bed belādır ey refiḳ
Ol belādan nīk baht olan cüdādır ey refiḳ

Bir ğama düşdükde ğayra etme bīĝam diyü reşk
Saña ise ol bugün yārın añadır ey refiḳ

Saʿ y ü cedd ü cehdile olur degüldir anı bil
Kişiye tevķif bir luḫf-ı ḥüdādır ey refiḳ

Viricek tevķif Allahü'l muvaffiḳ kişiye
Tā ebed ol sālīk-i rāh-ı ḥüdādır ey refiḳ

Her nefes nefesine tābiʿ sin seni şanma hemān
Nazmī daḫi ol belāya mübtelādır ey refiḳ

fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

236

Nevʿ -i diğer der ān kâfiye-yi mücerred incā elif revī

Çün verir şāfi şafālar birle şahbā şevķ ü zevķ
Etmeyen kimdir müdām anıñla pes ya şevķ ü zevķ

Şevķ ü zevķe ehl-i dil cāndan heves etse nola
Ėamdan olmuş dilleri eyler çün ihyā şevķ ü zevķ

Şevķ ü zevķe tālib olur ba‘ Ź-1 şūfīler velī
Sol mey ü maħbūbsuz olur mı eyā şevķ ü zevķ

İtmemiş ola o kim maħbūbile mey ‘ ālemin
Görmemişdir ol nedir ‘ ālemde ‘ umerā şevķ ü zevķ

Şevķ ü zevķiñ bā‘ işi maħbūb ü meydır Nazmiyā
Pes bu ‘ ālemde olur mı aña hemtā şevķ ü zevķ

fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

237

[292 b] **Der baħr-i remel müşemmen ‘ arüz ü đarb maħzūf taķtī‘ eş fā‘ ilātün**
fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün der ķāfiye-yi mücerred

Zīsa‘ ādet aña kim her gāh fikr ü zikr-i ĥaķ
Bilesince ola tā ķalınca cānından ramaķ

Bātıł olan ĥaķķı bātıł etmege iķdām eder
Tābi‘ olmaz ĥaķķa hergiz gözlemez ĥaķķā ki ĥaķ

‘ Aşķdan aña hey olmaz ‘ aşķa münker gelür
Almayın kimse kitāb-ı ‘ aşķdan hergiz sebaķ

Düşünür esrār-ı ‘ aşķıñ bir ĥayāline hemīn

‘Aşq fenninden sebağ alub oqıyan bir varaq

Devlet anıñ qaşr u eyvān şöhretinde olmayup
İhtiyār ide ferāgat birle Nazmī bir bucaq

238

Nazīre

Mey gibi merdāne eyler her mizācı çün ‘araq
Anasın gör kıızın al ma‘ nīsi anda māsadaq

Eşk-i hūnīnimle ma‘ nīde benüm iki gözüm
Bezmi-i gāmda lāle gūn mey birle bir iki qabaq

Ğonce vü nergis ‘arūs-ı gülistāna göz ağız
Hem gül ile ğonce-yi zanbağdurur burun qulaq

Bir iki üç günlügüz ma‘ nīde biz dünyāda pes
Halk-ı ‘ālem hep konuq bu dār-ı dünyā bir konaq

Dilberin dil Nazmiyā çeşm-i hayāli birle şan
Bir harābe yerdir olmuş bir harāmīye yataq

fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilün

239

Nazīre

İşigüne gök demek ma‘ nīsi ey meh-i māşadaq
K’anda eşkim qaşresi necm āhım olubdur şafaq

Maqla‘ -ı mihr olmuş ey māhım ğirībānıñ seniñ

Aña ol yüzden sa‘adet virmiş ol Rabbü’l-felağ

Şafha-yı haddiñ ki haţtıñ birle maḥz-ı şan‘ dır
Ol seniñ hüsnüñ kitâbından bu resme bir varağ

Derd-i hicrânıñla ḥâlim bilmek isterseñ benüm
Luţf edüp biñ nâzile gel ḥâlime bir kerre bağ

Nażmi-yi cevher tabi‘at şu gibi dîdârıña
‘Āşık olmuşdur daḥi etmedin dünyâyı hağ

fâ‘ilâtün/ fâ‘ilâtün/ fâ‘ilâtün /fâ‘ilün

240

Nev‘ -i diğer der ân kâfiye incâ mâ kabı revî meksür

Ol güzel kim yok güzeller içre andan yaraşık
Ol güzeller şâhı olmağ lâyığ ü hem müsteḥağ

Yâr işiginde ḥasûduñ vây bir ehl-i fesâd
Urup iki şakğ edüp başın edeydi iki şığ

Yârîñ ağıyarını ortadan götürmek neydi âh
Birbiriyle olsalar ‘uşşâğ eger kim müttefiğ

Ḥaşşın içmek isteye her kim ki şahbânıñ müdâm
Bir eyü ḥammâriyle her gâh olsun alışığ

Nażmiyâ ğam çekmeye şâfi sürem dirseñ şafâ
Câhile mest-i müdâm ol olma gel bir dem ayığ

fâ‘ilâtün/ fâ‘ilâtün/ fâ‘ilâtün /fâ‘ilün

Nazire

Hüsn deryasında yāriñ qaşı bir ra^c nā kayık
Olmayınca olamaz mellāḥ aña bir dil kıyık

Tiğ-i miḥnet kim dilim dilmişdir idip iki şak
Şimdi cünd-i ğam o yüzden anda oldı iki şık

Hālet-i ^c aşkile āhım kim semāya çıkdı çak
Sende ey eşkim yere geç gel gözümde imdi çık

Rind odur kim idinüp bir meykede küncin yataḳ
Nūş ede şāfi şafāyile mey anda bir yatık

Nūş-ı cām ide o kim cānān elinden bir ayak
Ol şafādan istemez Nazmī ola ol hiç ayık

fā^c ilātün/ fā^c ilātün/ fā^c ilātün /fā^c ilün

Nev^c -i dīger der ān ḳāfiye incā mā ḳabl revī mazmūm

Her ne dem kim zīb ü fer bulur şafaḳ birle ufuk
Şan ^c arūs-ı mihre tutar al vālādan tutuk
Varlığın şol yok bilüp cānile serden geçmeyen
Tiğ-i berrān nigāra tutamaz ḳat^c ā ^c unuk

Ḥayl-i ^c uşşāḳile ḥayli gelme gitme muttaşıl
Cānib-i kūy-ı nigārına giden cümle ḫuruf

Menzil-i miḥnetde dil bir tekyedir kim muttaşıl

Ġuşşa vü ğam anda olur rûz ü şeb her dem konuġ

Oñmadıġ dünyā umûrında egerçi Nazmiyā
Ĥālimizden şākiriz kim dirse disün oñmadıġ

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün /fā' ilün

243

[293 a] **Nazîre**

Dilbere didim seniñle dilberā vaşl olmadıġ
Didi var yoġ yire olmaz fikri ġo hey oñmadıġ

Ĥāne-yi dil rāh-ı ' aşġ üzre ki olupdur bir konuġ
Eksik olmaz her dem anda ġuşşa vü ğamdan konuġ

Sûr-ı ġülşende sürûrile ' arûs-ı ġonceye
Serbeser güller tutar ter al vālādan tutuġ

Ol daġı ġülnār için bu āh-ı āteşnākden
Lālegûn olur hemîn her ġün şafaġ birle ufuġ

Cānıma dāġ urdı Nazmî tāki tāb-ı tebden āh
Ĥıġdı la' linde o ġoġ sevdüġümüñ nāgeh uġuġ

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün /fā' ilün

244

Müreddef ġāfiye bā redif ü vaşl ġncā nûn revî

' Āşıġıñ ġo bu dünyā zînetin cānāne baġ
Kim demişler ata baġma ġona baġma cāna baġ

Biñ dil alur bir nazarda merdüm-i ġeşm-i nigār

Ne kerāmetler verir gözle hüdā insana baķ

İsteriseñ göz gönül rüşenligini rüz ü şeb
Bir yüzi mihr-i münir alnı meh-i tābāna baķ

Gönlün açılsun yüzün gülsün şafā-yı cānile
Bir yañağı gül dudağı gonce-yi handāna baķ

Bu yalan dünyāda gerçek ‘āşık iseñ Nazmiyā
Åşinā ol yāre andan ğayrıya bigāne baķ

fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün /fā‘ ilün

245

Nev‘ -i diğer kâfiye bā redif ü vaşl incā rā revī

Her kimiñ bir hıdmete yarar hıdmetkārı yoķ
Bir ğaribe döner ol yanında bir hoş yāri yoķ

Dāyimā olur dilfikār olmadan bir hoş biri
Ol ki olmaz yire anıñ bihüde efkārı yoķ

Ne göziyle göre haķķı ol ki hep leyl ü nehār
Hāb-ı ğaflet birle olup dide-yi bīdārı yoķ

Zulm idüp şol halka şefkat etmeyen zālimleriñ
Şanlarında hiç imānile dīn āşarı yoķ

Hāzret-i haķķıñ ne vechile umar bir raķmetin
Nazmiyā anıñ ki haķķ yolına bir işarı yoķ

fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün /fā‘ ilün

[293 b] Der baħr-i remel müseddes ‘arüz ü ğarb maḳşür taḳṫi‘ eṣ *fā‘ilātün fā‘ilātün*
fā‘ilāt der ḳāfiye-yi müreddef be elif

Cāna cānandan güç olur iftirāk
 Cisme nitekim düſe cāndan firāk

Cāna cānāniñ cemālin görmek
 Āh kim düſdi kemāl-i iſtiyāk

‘İd-i vaſl-ı yāre ḳurbān olmağa
 Eylemiſdir cānile dil ittifāk

Ḳanda varısa ola tez günde yok
 Cümleten ehl-i ḩased ehl-i nifāk

Zevḳ alur cānānelerden cānile
 Ola ol kim Naḩmiyā ehl-i mezāk

Nev‘ -i diğer der ḳāfiye-yi müreddef be yā incā ḳāf revī

Gāh baħr-i ḩayrete olur ğarīḳ
 Gāh nār-ı miḩnete olur ḩarīḳ

‘Āſıḳ olan bunı eyler iḩtiyār
 Ehl-i ‘aſḩa budurur zīrā ṫarīḳ

Rāh-ı ‘aſḩ içre bulunmaz ğam gibi
 Ey gönül biñ cehd iderseñ bir refīḳ

Dildedir dāyim ḩayāli dilberiñ

Pes olur dürrüñ yiri baħr-i ‘amīķ

Ƙanlu yaşum oldı Nazmī dilberīñ
Ĥasret-i la‘ liyle mānend-i ‘aķīķ

fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilāt

248

Müreddef kâfiye bā vaşl ü ĥurūc elif revī

Sālik-ı rāh-ı ĥüdādır ehl-i ‘aşķ
Māĥasal merd-i Ĥüdādır ehl-i ‘aşķ

Kesb eder fānī cihān içre fenā
Tālib-i mülk-i beķādır ehl-i ‘aşķ

Ĝıll ü ĝışdan pāk ü şāfīdir dili
Ol sebebden pür şafādır ehl-i ‘aşķ

Ƙulı şādīķ fi‘ili hem olur şaĥīĥ
Dostluķda bīriyādır ehl-i ‘aşķ

Pādişehdir filĥaķīķa Nazmiyā
Şūretā līkin gedādır ehl-i ‘aşķ

fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilāt

249

[294 a] Der baħr-i remel müseddes ‘arūz ü ĥarb mahzūf taķtī‘ eş *fā‘ilātün fā‘ilātün*
fā‘ilün der kâfiye-yi mücerred kâf revī

Ḥüb halk etmiş seni ğāyetde ḥaḳ
Saña ḥūrī dimek ey cān māşadaḳ

Ḥaṭṭile ḥaddiñ kitāb-ı ḥüsndür
Her gören güzel alur andan sebaḳ

Dembedem bülbül gibi feryādıma
Āh kim gül gibi tutmazsın ḳulaḳ

Yiter ağlat sil gözüm yaşın güzel
Baña luṭf it bir güler yüzile baḳ

Nazmıña verdiñ kemālile niżām
Nazmī dimek saña Nazmī māşadaḳ

250

Nev' -i diġer derān kāfiye incā mā ḳabl revī meksūr

Dāyimā ḥaḳ gözleyüp olan muḥıḳ
Ḥaḳ bu cāh-ı ḳadre olur müsteḥıḳ

Kime olursa ḳıyar olur ḳıyaḳ
Ola ol kimse ki ğāyetde ḳıyık

Ol ki ḥaydarsiret ola düşmene
Dir eriseñ gel berü meydāna çık

Artırırlar ittifaḳı olıcaḳ
İki kişi birbiriyle müttefiḳ

Bāṭıl işden ḥaḳ bu kim olur berī

Bir kişi kim ola ey Nazmî lahık

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

251

Nev' -i dığer der ān kâfiye mā kabl revî mazmüm heme kâfiye mechül

‘ Āşıka senden vefā hod hıç yok
Neyleyim olmasa cevriñ bārı çok

Yaramaz olmuşdu dil hoş itdi oğ
Ey kaşı yā urdı ğamzeñ aña oğ

Çok görürse dilde tiriñ olduğun
Anı al ağyāriñiñ gözine çok

Cām-ı la' liñ mestidir cānā müdām
Ğoncenin gör bir nefes ağzını çok

Gāh ğamğiñ ol geh ol ğamdan beri
Gül geçin geh aç Nazmî gāh toğ

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

252

Müreddef der kâfiye-yi müreddef be elif rā revî

‘ Ārif olmaz bir vefādar olmamağ
Ehl-i ‘ irf olmaz cefākār olmamağ

Ğāyet ağmağlığdan olur hağ budur

Bir kişide ğayret ü ‘ār olmamak

Bir kişi kim fakra düşe olmaz ol
Zilletle zār ü nāçār olmamak

Çün güle çok çok dile efkār pes
Kişi olur mı dilfikār olmamak

Hak bu kim müşkil belādır Nazmiyā
Bir kişiniñ ṭālī‘i yār olmamak

fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilün

253

Nev‘ -i diğer kâfiye bā redif ü vaşl nūn revī

[294 b] Ehle meyl eyle yeter nādāna baķ
Ey perī şān ādem ol yārāna baķ

Gözle dāyim luṭfile ‘āşıklarıñ
Kullaruña ḥusrevā şāhāne baķ

Demler eyle devr-i ḥüsnüñ geçmedin
‘Ālemi gör gerdiş-i devrāna baķ

Genc-i ḥüsnüñ birle māla mālđır
Ey perī gel bu dil-i vīrāna baķ

Döndi ğamdan cism Nazmī zerreye
Ey yüzi ḥurşid o sergerdāna baķ

fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilün

Nev' -i diğer kâfiye bâ vaşl ü hurûc elif revî

Şol kişiniñ kim ola dünyâsı çok
Olur aniñ yoq yire gavgâsı çok

Pîrezen-i dünyâ ' aceb sehğâredir
Kim dil ü cāndan sever şeydâsı çok

Pîrezen-i dünyāya her dil vireniñ
Başda mū gibi olur sevdâsı çok

Beklediñ ağıladıñ olmaz yere
Olmasa miskīnlere izâsı çok

Kimde kim cāh-ı cihān sevdâsı yoq
Naẓmiyā olmaz aniñ gavgâsı çok

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

Nev' -i diğer der ān kâfiye incā nîz elif revî vü nūn vaşl

Qaldı dil dermānde bir dermānı yoq
Bir tabīb-i cān olur cānānı yoq
Vādi-yi ğamda benüm mecnūn gibi
Derde düşmüş başına dermānı yoq

Bir gönülde ki olmaya mihr-i nigār
Beñzer ol iqlīme kim sultānı yoq

Dilberiñ zūlf ü qadd ü ebrūsınıñ

Dilde mihri olmayanıñ cānı yoğ

Begleriñ Şimdi ‘āceb erkānı var
Nađmiyā miskīnlere iĥsānı yoğ

Olısar ol nesne kim yoğ ‘āķıbet
Pes hemān bilmek gerekdir anı yoğ

Őeh Sūleymāndır bu ķarn iķre bugūn
Bir şeh-i őāhibķırān aķrānı yoğ

fā‘ilātūn/ fā‘ilātūn/ fā‘ilūn

256

Der baĥr-i remel müsemmen maĥbūn ‘arūz ü đarb maķőūr taķtī‘ eő
fe‘ilātūn fe‘ilātūn fe‘ilātūn fe‘ilāt der kāfiye-yi müreddef be elif

Nigerān olmağa cān verse nigāra ‘uőőāķ
Nola cānāneye cānile olurlar müőtāķ

Rāĥat-ı rūĥ bulup cāna Őafā vermediķūn
Dāyimā naķő-ı nigāra nigerāndır ‘uőőāķ

Cāndan ayrılmadurur āĥ ĥaķīķatde hemān
‘Āőıķ-ı ĥaste diliñ olması cānāndan ırāķ
Kūyı gūlzār-ı cinān kendūzi ĥūri cānān
Tūyi berrāķ o bindūgi semend at da burāķ

Sīnesi sīme müőābihdir o cism-i pākiñ
Daĥi bir aķ billūra ki ola ĥāyet berrāķ

Leb-i dilberde dili idemez ol zūlf-i helāk

Zehr-i ef'î ider def' çü def' i tiryāk

Meye māyildir vü maḥbūba Nazmī
Kimde kim ola bu 'ālemde kemālile mezāk

257

Nazīre

Sen nigārīñ k'ola 'uṣṣāk maḳāmından ırāk
İdeler ah ile āheng-i şıfāhān ü 'ırāk

Ney gibi nāle-yi 'uṣṣāka çü ḳānūn itdiñ
Bezmi-i 'uṣṣākıñda 'aceb demler iderler 'uṣṣāk

Cām-ı la'l-i lebiñe cānile olur māyil
Zerrece kimde kim ey rūḥ-ı revān ola mezāk

Daḳılıp tığ gibi kesdi beni yanıñdan
Göre ey dost 'adūyı ne 'acep geçdi nifāk

Ey ḳamer çehre vişālūñ şebiniñ ḳadrini āh
Başıma gelmeyicek bilmedim eyyām-ı firāk

Devr-i firḳatde yaşım olmasa ey serv revān
'Ālemi eyler idi āteş-i āhım iḥrāk
Gül ruḥuñ vaşfını hicrūñde bu Nazmī yazıcaḳ
Al olur her dem anıñ ḳanlu yaşından evrāk

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilāt

258

Nev' -i dīger der ḳāfiye-yi müreddef beyā ḳāf revī

Ol ki her dem diye Allah veliyyü't-tevfik
Olur ol kişiye her hâlde tevfik refik

Haqqa her kim ki muhabbet ede haqqā kim anıñ
Dāyim olur yüregi āteş-i ' aşkile harik

Gelse elden kişi yaşını revān-ı baħr etse
Olsa ol baħre revān kendü o ħalile ħarik

' Ārif oldur o ki başına belā gelse ne dem
Başınıñ şol ħara yazusına ide ta' allik

Göñli ma' nide tenüñ ābdurur nādāniñ
' Ārifin göñli ħaħikatde veli baħr-i ' amik

Rüz-ı maħşerde ola Aħmed-i muħtār şefi'
Aña kim raħmile üftādelere ola şefik

Nażmiyā zāhid odur kim dün ü gün mevtin añub
Ağlamağdan gözi her demde ola ' ayn-ı ' aħik

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilāt

259

[295 a] Nev' -i diğer der ħāfiye-yi muħayyed incā ħāf revī vera' ħayd
Muħaffā

Nār-ı ' aşkile kesilmez dil-i ' āşığdan ħarħ
Eksik olmaz yaħasından daħi nice nice ħarħ

‘ Āşık oldur kim añub yādını giryān olıcağ
Ola ‘ aşkile revān gözleriniñ yaşına ğarğ

Āhıma bādınca öyküne ‘ ālemde benüm
Vardır ikisi arasında çü yerden göge farğ

Der-i dildāra gider kanlu yaşım kıatreleri
Pes olur surğ-ı ser mesken ü cā cānib-i şarğ

Nażmiyā adını dervīşe dağub şūfiler
Rızğ kesb etmegiçün vāy ki şatar her biri zerğ

fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fe‘ ilāt

260

Nev‘ -i diğder der ān kâfiye incā nız kâf ü vāv kayd - Muğaffā

Ol kim ehl-i dil ola olur o hoş şāhib zevğ
Cām-ı şāfile şafā sürüb eder şāfi şevğ

Cānib-i meykededden sen edemezsin beni men‘
Zāhidā ço gideyin yoluma etme beni ‘ avğ

Vah ki şādī vü ferağ ħal‘ ası vīrān olısar
Kondı dil mülkine çoğ leşker-i ğam çün niçe cavğ
‘ Ār eder ‘ āşıkın öldürmege her dem o nigār
Aldır pīreheninde anıñ anıñçün tavğ

Şoğbet-i bāde idüp āh nidem kim Nażmī
Bir dem ol yār ile şevğ eylemege düşmedi şevğ

fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fe‘ ilāt

Müreddef der kıafiye-yi müreddef be elif incā mīm revī

Āh kim geldi benüm başuma eyyām-ı firāk
 Özge hengāmeğe şaldı beni hengām-ı firāk

Oldı ʿālem gözüme tār o yüzi günden ırāk
 Başıma geldi hengāmdan eyyām-ı firāk

İtdi cānāne firākı beni cāndan bīzār
 Bilmezem āh beni ala mı ālām-ı firāk

Mihr ü meh-çehre nigārımdan arağ aldı beni
 Elem-i rüz-ı vedā ile ğam-ı şām-ı firāk

Nażmiyā yine naşib ola mı yār ile vişāl
 Böyle vara gide mi ya bu serencām-ı firāk

feʿilātün/ feʿilātün/ feʿilātün/ feʿilāt

**Der baħr-i remel müşemmen maħbün ʿarüz ü çarb maħzūf taķtīʿ eş
 feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün der kıafiye-yi mücerred**

Haķķile olup o kim diye demādem yā haķ
 Luţf-ı haķķ olmadadır aña demādem mülhaķ

Her seher her şecer olur ki hemîn pür şebnem
Havf-i haq birle haqikatde olur garq-ı ʿ araq

[295 b] Hañer ü hûn gelür elbette hemândem yâda
Çarh zeylinde göründükçe hilâlile şafaq

Şol müdâmî meye düşen yürüyemez hergiz ayık
Adım atmaz ayık ol hâlile adam bir ayak

Haqdurur çünki veren cümle murâdı muṭlaq
Nazmiyâ turtmayalım diyelim imdi yâ haq

263

Nazîre

Görsem ol mâhı naşîb etse baña ol günü haq
Dil tarikime rüşenlik ederdî andaq

Dembedem cevr ü cefâ ʿ ilmin oqurmuş gibi âh
H̄âce senden o güzel tıfl her aldıkça sebak

Reh-i ʿ aşkında o lalası âhiryân yârüñ
Yol keser özge kes olup kılıc oldu o nacaq

Nazmî vaşf-ı ruḥ-ı yâri ki yazam kan yaşla
Bir tabak gül gibi olur yazılan cümle varaq

Sekseninde yaşı yetmiş kucacaq kim mey içe
Qâḍî pes aña mürüvvet mi durur hadd urmaq

feʿ ilâtün/ feʿ ilâtün/ feʿ ilâtün/ feʿ ilün

Müreddef der kâfiye-yi müreddef be elif rā revī

Yüri bir yār gözet saña vefādār olacağ
Likin olmaya dilā soñra cefākār olacağ

Degme bir hūba qarīn olma gönül yār şanub
Saña sen yār olacağ gör saña sen yār olacağ

Ṭālī' imdir ben o mehrūyı kime göstersem
'Āķıbet yārken oldur baña ağyār olacağ

Görse bir gonce-yi bir tāze nihāli başdan
Bülbül-i dildir anıñ qarşusına zār olacağ

Vaşlı şükrānesine yolına cānāne seniñ
Cevher-i cānıdırır Nażminiñ işār olacağ

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

Nev' -i diğer derān kâfiye incā nīz rā revī

Ehl-i fakr ile 'avām içre ne var h'ār olacağ
Güle noķşān mı gelür dāmeni pür hār olıcağ
Şoħbetinden kişi hazz idip olur bir hoş hāl
Hālden bir kişi bir hoşca haberdār olacağ

Ḥayrete şalub eder hemdemini her dem zār
Baķmayup hāṭıra bir şaħş-ı dilāzār olıcağ

Devriñ āzārı ile dembedem eyler zārī

Derd nerdinde kişi döne döne zār olıcağ

Nazmı nazm ehliniñ ey Nazmı gerek söz şi'ār
Ĥālet-i iş'ār ol nev' ile eş'ār olıcağ

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

266

Nazıre

Seyr eden yāri le her dem nola ađyār olıcağ
Güle nođřān ede mi hemdem aña ĥār olıcağ

İki göñül bir olunca olur āsān vuşlat
Ne ġam ađyārdan ol yār baña yār olıcağ

Akıdırlar şu gibi dilleri kendülerine
Serv şadlerde güzel şıve-yi reftār olıcağ

Yüzi yerde dili řāfi işi zārı yolu pāk
şu gibi olsa kişi 'āřıđ-ı dıdār olıcağ

Yār mehpāresiniñ mihrini görür Nazmı
Tāli' i bir kiřiniñ kendüzine yār olıcağ

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

267

Nazıre

Yār aġyāra muĥabbetler edüp yār olıcaĥ
Nice meyl etmeye andan aña aġyār olıcaĥ

Bir dem olmaz ġam ü endüh ü belādan ĥālī
Kişiniñ sevdügi bir yār-ı cefākār olıcaĥ

Dembedem āh ü figān olur işi āh ü figān
Kişi bir yār-ı cefākāra hevādār olıcaĥ

Bile ‘aşķile benüm neydidim ol āfet
Dembedem nāle kılub ħarşusına zār olıcaĥ

Nazmiyā her dem eder nāle vü zārī dilden
Dilberiniñ her kişi derdile dilfikār olıcaĥ

fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün

268

Nazīre

Ĥazız ider ħarşuña dil ey yüzi gül zār olıcaĥ
Bülbülünñ şöyle gerek ey yüzi gülzār olıcaĥ

Ĥılsa küyiñda dil ehli yeridir zār hezār
Ki artırır zārını bülbül yeri gülzār olıcaĥ
Öldürür ‘aşıkımı āħiri izāyile āh
Her cefākāra seniñ gibi cefākār olıcaĥ

Eyle bāzārını beñzerse gör ey ĥāce-yi ĥüsn
La‘liñe naĥd-i revānile ĥarīdār olıcaĥ

Ĥātiriñ ĥoş mı begim vaşlıñ için Nazmīniñ

Nağd-i cānı ayağıñ tozına işār olıcağ

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

269

Nev' -i dīger der ān kâfiye incā nız rā revī

Olma bir şahşıla yār ol saña yār olmayıcağ

Herkese olma qarın ehl-i vaqār olmayıcağ

[296 a] Ne kabāhat dirseñ māḥaşal elbette gelür

Kişide hüsn-i edeb birle vaqār olmayıcağ

Neye yarar bu cihān içre nolur ol kesden

Olmayup himmeti bir ḥayra medār olmayıcağ

Ma' rifet birle hünlerden olur elbette 'ārī

Bir kişide ebedī ḡayret ü 'ār olmayıcağ

Yoğluğı dāyiresine varamaz ḥāl edinüp

Varlığı bir kişiniñ Nazmī nişār olmayıcağ

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

270

Nazīre

Meclisiñ şevķimi olur sākī nigār olmayıcağ

Bādeniñ zevķimi olur būs ü kenār olmayıcağ

Ėamdan olur mı berī bir kişi yanında aniñ

Nağş-ı hüsn dil alur şūḥ nigār olmayıcağ

Neydigim bilmediler bezm-i belā içre benüm
Ney gibi her dem işim nāle vü zār olmayıcağ

Ṭurmaz ikrāra neye eylerse qavl ü qarār
Yār hercāyī olup ‘āşıkā yāz olmayıcağ

Nazmiyā şanma kenār ola miyānın yāriñ
Nağd-i cān ortada işār ü nişār olmayıcağ

fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün

271

Nazīre

Kimdurur ādem olan ‘aşkile yāz olmayıcağ
Kimdurur ḥāl bilen ‘āşık-ı zār olmayıcağ

Her ne cevri eylerse eylesün ol yār baña
Andan incinmezem ağıyār ile yār olmayıcağ

Ol şanem şanma ki ḥāliñ bile tā kendü gibi
Bir cefākāra dilā ‘āşık-ı zār olmayıcağ

Göz gönül rüşen olup meclisiñ olmaz şevki
Sākī bir mäh-ı cebīn mihr ‘azād olmayıcağ

Yāre ağıyār ne ğam hemdem olursa Nazmī
Olmaz elbette gülüñ hemdemi ḥār olmayıcağ

fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün

Nazîre

Devletüm yâr ola mı sen baña yâr olmayıcağ
Ya miyânıñ baña luṭfile kenâr olmayıcağ

Hîç inanma seni cāndan severim diyene sen
Naḡd-i cānı reh-i ‘aşkıñda nişâr olmayıcağ

Sensizin ey ey yüzi gül neyleyeyin kūyıñda
Andelîb uğraya mı bağa bahâr olmayıcağ

Ḳılsa gül yüzüñe karşı nola dil zâr hezâr
Nice bülbüldür anıñ zârı hezâr olmayıcağ

Ṭâli‘ ü baḡt ü sa‘ âdet ola mı Nazmiye yâr
Aña sen ey yüzi meh mihriyle yâr olmayıcağ

fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün

Nev‘ -i dîger der ân kâfiye incâ dâl revî

Dilrübâ ‘arz-ı cemāl eylese dilşâd olsağ
Bend-i ğamdan yine biz bende bir âzâd olsağ

Gül yüzi bülbülüyüz nola geçüp karşısusuna

Dembedem ʿaşkile pür nāle vü feryād olsağ

Bende olduğ ol efendiye o beg güzele çün
Cümle emrine pes anıñ nola münkād olsağ

Sevmişüzdür biz o cānāneyi çün cānile
Cāna cevri etmesine pes nola muʿ tād olsağ

Sevdük ol husrev-i hüsni leb-i şirīnile çok
Nola Nazmī aña biz ʿaşkile ferhād olsağ

feʿ ilātün/ feʿ ilātün/ feʿ ilātün/ feʿ ilün

274

Nevʿ -i dīger der ān kâfiye incā rā revī

Nerd-i ğamda nice bir döne döne zār olmak
Devri elinden nice bir ya tırup āzār olmak

Yārdan ayru işim derdile zārīdir āh
Kişi ğurbetde güç olur katı bīmār olmak

Dāyimā ʿāşıkına cevri güce görmese yār
Güçdür ol hālī olan yāre kişi yār olmak

ʿĀşıkıñ cānı ğam ü ğuşşada olmağdurur āh
Dembedem yār varup hemdem-i ağyār olmak

Nazmiyā āh ki bir özge belādır cāna
Kişiniñ sevdiği cānāne cefākār olmak

feʿ ilātün/ feʿ ilātün/ feʿ ilātün/ feʿ ilün

275

Nev' -i diğer kâfiye bâ redif ü vaşl rā revī

Cānım ārāmı seniñ gibi benüm yārim yoğ
Gönlüm egler saña hemtā daği dildārim yoğ

Sevmişim hey güzel ādem seni cānım gibi ben
Sen perī çehreye mānend benüm yārim yoğ

Ölürüm yoluña qurbān olurum yoluña
Yoluña ölmege cān viririm inkārim yoğ

Deheniñ būsesine cānile hoş sa' yim var
Tā olunca bu cihān içre benüm vārim yoğ

Nažmiyem hey güzelüm cevher-i cāndan özge
Vaşlıña irersem yoluña işārim yoğ

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

276

Nev' -i diğer der ān kâfiye incā nūn revī

Ben ölürsem ğam ile nola ki cānānım yoğ
Pes ne dirlik baña ma' nide benüm cānım yoğ
Cānıma nice gele bir ferağ ü şevk ü şafā
Mūnis-i cānım olur āh ki cānānım yođ

Nola olursa benüm gözüme 'ālem qarañu
Göz göñül rüşen eder bir meh-i tābānım yoğ

[296 b] Dembedem bülbül-i nālānile ben hemdem olup

Nola giryān olıcaķ bir gl-i ĥandānım yoķ

Nazmiyā gülşen-i ĥsn iĥre laĥif  mevzn
Benüm anıñ gibi bir serv-i ĥırāmāñım yoķ

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

277

Nazire

Saña mānend benüm bir daĥi cānānım yoķ
Sensizin bir ķuru cism ki güzel cānım yoķ

Gz göre blblini cevri ile giryān edici
Saña mānend benüm bir gl-i ĥandānım yoķ

Ĥāk-i pāyiñde başım eller ayaklar oldu
Ĥaldım ayaķda ķara başıma dermānım yoķ

Kān-ı luĥf āh ki ķapıñ daĥ tapıñ prluĥf
Ol mekāna nideyin varmaĥa imkānım yoķ

Nazmiyem yoluña etsem nola varım iŝār
Bir seniñ gibi leb-i la' li drfeŝānım yoķ

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

278

Nev' -i diĥer ķāfiye bā vaşl incā rā revī v yā vaşl

Elde avuĥda her ol kimse ki sım  zeri yoķ
Ma' nī yüzünden anıñ göz göre derd-i seri yoķ

Yoķ yire zāyi' olur var emegi velĥāŝıl

Şol kimesne kim anıñ cevri çeker çäkeri yoq

Halkı zulmile yaqarlar ocağa yansunlar
Zaleme täyifesi kim var ola yekseri yoq

Serbeser şol dili kim ğam ede her dem tārāc
Beñzer ol memlekete ol kim anıñ serveri yoq

Ādem olmaq ebedi yoqdur aña şöyle ki vār
Ol ki zātında eyā Nazmī anıñ cevheri yoq

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

279

Nev' -i diġer der kâfiye-yi mücerred rā revī

Olsa bādāma nola ta' mile hemser findıq
Çünki her yirde anıñ yirini tutar findıq

Mezesidir mey-i nābıñ geregi gibi tamām
Meclis-i meyde gerekdir ki ola zīver findıq

‘ Aşıkıñ derdile baġrında ki başlar çıkar āh
Vech-i teşbihile başdan aña beñzer findıq

Tek midir çift midir oyununu oynamada
Hüblar gönlini ikide bir egler findıq

Şeb-i kadre döner ol sūrda findıq gicesi
Nazmiyā oynaya çün anda güzeller findıq

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

Der baħr-i remel müseddes heme eczā maħbūn ‘arūz ü dārb maḳsūr
taḳṭī‘ eṣ fe‘ilātūn fe‘ilātūn fe‘ilāt

Çün verir herkese rızķın Rezzāķ
Rızķ için vāy aña ki olur zerrāķ

Şoñı bilcümle ħarāba varacaķ
Nedurur hey heves-i tāk ü revāk

Ĥulķıla ħalkıla olur ħoş ħāl
Vere ħallāķ aña kim ħūb aħlāk

Ne temāşā ki olıcaķ la‘bile lehv
Olur anıda pūr eṣvāk esvāk

Ķıl tevekkül yime ġam rızķ için
Rızķı Nazmī kese ħāşā rezzāķ

Nazīre

Ola bir kimse ki bir ħūb aħlāk
Ol olupdur aña dād-ı ħallāķ

Yüzi ħara ķo püser maħşerde
Ĥaķķa ‘āķ olanıñ olmaz yüzi aķ

Yıķılup gitmesin añmaz mı ola
Yapar ol kim yüce eyvānile tāk

Ġāziniñ ayına cevşenile olur

Bindigi esb burāk-ı berrāk

[297 a] Naẓmiyā virecegin vermişdir
Halkı halk eylediği dem hallāk

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilāt

282

Nev' -i diğer der kâfiye-yi muḳayyed kâf revî vāv kayd

Yârile şoḫbete düşse bir sevḳ
Dil-i gamgînim olurdu pürsevḳ

Mey ü maḫbûb gerek meclisde
Ki gele cân ü dile şevḳile zevḳ

İntizârıyla beni öldürür âh
Baña gelmekden eden yârimi ' avḳ

Ḳanımı boynına almağdadır o yâr
Gönleğinde ki ola gülgünü ṭavḳ

Muttaşıl gelmededir gönlüme gam
Naẓmiyā bir dem içinde biñ cavḳ

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilāt

283

Der baḫr-i remel müseddes maḫbûn ' arüz ü ḍarb maḫzûf taḳṭî' eş fe' ilātün
fe' ilātün fe' ilāt der kâfiye-yi mücerred - Muḳaffā

Diye bir kimse ki dāyim yā ḥaḳ
Olur ol ḥaḳḳa itā' at muṭlak

Ḥaḳḳı ḳor bāṭılı gözler her gāh
Ola kimse ki ḡāyet aḥmaḳ

Kiṣiniñ gelse elinden her çāḡ
Eylese gözleri yaşın ırmaḳ

Görünür ḥaṇçerle ḳan her dem
Çarḥ zeylinde hilāl ile şafaḳ

Bize ol kim diye bāṭıl ḳo desün
Nazmiyā biz diyelim dāyim ḥaḳ

284

Nazīre

Ola bir kimse ki ḡāyet aḥmaḳ
Ḳatı güçdür aña söz añlatmaḳ

Ḳatı güçdür kiṣi söz añlamayup
Ede bir kimseye bir güç nāḥaḳ
Varlıḡın işbu yalan dünyāniñ
Ol ki bir yoḳ yirine ḳor şaddaḳ

Yücedir mertebesi ma' nide
Ola ol kimse ki ḡöñli alçaḳ

Zenperest olmaz ol er kim Nazmī

Olmaya gāyetle bir aḥmaḳ

fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilāt

285

Müreddef der ḳāfiye-yi müreddef be elif incā rā revī

Nerd-i ğamda kişiye zār olmaḳ

Derde dūřiup olur āzār olmaḳ

[297 b] Dāyimā bīhüde efkāriledir

Bir kişi zār ü dilfikār olmaḳ

Yaramaz olur eyü olmaz ebed

Bīvefālarla kişi yār olmaḳ

Baḥtı yār olmadığından olur āh

Kiřiniñ yāri cefākār olmaḳ

Nerd-i ğamda döne döne Nazmī

Saña mı ḳaldı hemīn zār olmaḳ

fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilāt

286

Der baḥr-i serī‘ maḥvī ‘ arüz ü ḍarb maḳşūr taḳḱī‘ eř müfte‘ilün müfte‘ilün

fā‘ilāt der ḳāfiye müreddef be elif

Yār ile araya dūřielden firāḳ

Aldı beni āh ğam-ı iřtiyāk

‘ Āşıkā cān ayruluğudur hemān
Cān gibi cānāna ile iftirāk

Dūr olur elbette sa‘ ādetden āh
Yār eşkinden ola ol kim irāk

‘ Āşıkı ma‘ şūqdan iden cüdā
Dūr ola cāndan olur ehl-i nifāk

Yārden ağıyār olunurdı cüdā
Eylese ‘ uşşāk eger ittifāk

Başladı şeytānlığa çünkim hasūd
Āhir o mel‘ ün olısar yāre ‘ āk

Şu gibi her serv-i revān suyına
Ey dil-i Nazmī yūri var tırma aq

287

**Der baħr-i serī‘ maṭvī ‘ arūz ü darb mahzūf taḳṭī‘ eş müfte‘ ilün müfte‘ ilün
fā‘ ilün der kāfiye-yi mücerred**

Mey gibi tıtmasa mizācı ‘ araq
Anı el almazdı ele her ayak

Ġamlara düşer ne dem olsa ayık
Ala ele ol ki müdāmī ayak

‘ Aşq kitābı şafaḫātidurur
Bülbül için gülde olan her varaq

Zulm eli birle dökülen kanlarıñ

‘ Aksidurur her dem ufukda şafak

Hağ bilesincedir anıñ Nazmiyā
Dembedem ol kim diye ‘ aşkile hağ

288

**Der bahr-i hafif ‘ arüz ü darb mahzūf taqtı‘ eş *fā‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün*
der kâfiye-yi mücerred**

Ol ki tırmaya diye dāyim hağ
Dāyimā hağ anıñladır muñlak

Gelse elden ki şoñın añmağıla
Kişi etse gözi yaşın ırmağ

Pırezen-i dehri kim görür yalān
Gerçek er bağlamaz gönül şaddağ

Hāl-i dünyāyı göre tıururken
Seven anı degül midir aħmağ

Gel ki teslīmile rızāda olup
Diyelim Nazmī dāyimā yā hağ

289

Nazıre

Diye dāyim o kimse kim yā hağ
Hağ demādem anıñladır muñlak

Ola bir kes ki tālīb-i dünyā

Bâtil olur o gözlemez bir haq

Zulmile elleri ayaklar hep
Tutmaya haq söze o kes ki kulak

Olur esrâr-ı 'aşkile hayrân
Okıyan ders-i 'aşkı bir iki varak

Eteginde gögün kızıl kandır
Nażmiyâ 'ibret almağ üzre şafak

fâ' ilātün/ mefâ' ilün/ fe' ilün

290

[298 a] **Der baħr-i hafif 'arüz ü darb maħzūf taqti' eş** *fâ' ilātün mefâ' ilün fe' ilün*
der kâfiye-yi mücerred incâ elif revî müreddef

Mey-i ruħuñdan seniñ şafâ almak
Ay günden güzel ziyâ almak

Göz göre kanlar etmedir kaçdıñ
Eliñe sen okıla yâ almak

Gözün itdikce kan lebiñden yâ
Lâzım olmaz mı ħün-ı bahâ almak
Etme çok zulm ey şeh-i zâlim
Eyü olmaz çü beddu' â almak

Dil ver ol dilbere dilerseñ eger
Nażmiyâ başıña belâ almak

291

Nev' -i dīger der ān ḳāfiye incā nīz elif revī

Ne dururn derde mübtela olmak
Bī vefālarla āşinā olmak

Ḳanḳı cānān ki az ola cevri
Çok degül aña can fedā olmak

Reşk-i hūr olıcaḳ 'aceb mi anıñ
Sidreden ḳaddi müntehā olmak

Candan ayrılmadır ḫaḳīkatde
Kişi cānāneden cüdā olmak

Nazmiyā ğuşşadan berī olıcaḳ
Pādişehlikdurur gedā olmak

fā' ilātün/ mefā' ilün/ fe' ilün

292

Nev' -i dīger der ān ḳāfiye incā nīz elif revī

Bir vefādār dilrübā bulmaḳ
Filḫaḳīḳa o kimyā bulmaḳ
Kimyā bulma gibidir ḫaḳḳā
Bīvefādan kişi vefā bulmaḳ

Naḳd-i cān ḫarc ederse olur ola
Derd-i 'aşḳa kişi devā bulmaḳ

Tolu bāşında būs-ı yār iledir

Cām-ı meyden gönül şafā bulmaḡ

Naẓmiyā şehd-i la‘l-i cānāndan

Cān-ı bīmāra var şifā bulmaḡ

fā‘ilātün/ mefā‘ilün/ fe‘ilün

293

Nev‘-i diġer ḡāfiye bā vaşl ü ḡurūc ü mezīd incā elif revī

İşbu devriñ ki mehlikāları çok

Varınıñ mihri yoḡ cefāları çok

Dīde-yi merdümleleriniñ aḡvālin

Şorma ey dil ki mācerāları çok

Ġuşşa vü ġamdır anda ‘āşıḡa zār

Reh-i ‘aşḡıñ ‘aceb belāları çok

Mülk-i ‘oşmānda görmedim bi‘alī

Rūm ili gibi dilrübāları çok

Verme Naẓmī şu mehlikāya gönül

Ki ola şehir içre mübtelāları çok

fā‘ilātün/ mefā‘ilün/ fe‘ilün

294

Naẓire

Sevmişem bir güzel cefaları çok
Mübtelâ ʿ aşıkā belāları çok

Bāle ʿ aşkı anuñ belā olmuş
Baña mānend mübtelālāları çok

Etmez ol yār ebed birisin yād
Ne kadar olsa aşınāları çok

Bulmadım derd-i ʿ aşka bir dermān
Aradım gerçi kim devāları çok

Nazmiyā diñlemez aña ne karar
Eylesem müdehale şenāları çok

fāʿ ilātün/ mefāʿ ilün/ feʿ ilün

295

Nazīre

Yüri hey luṭfi yok cefāları çok
Yār-i hercāyi mübtelālāları çok

Ḳadd ü zülf ü ḥaṭṭile ğamzeyle
ʿ Āşık-ı bīdile belāları çok
Baş açık terk-i ser hevāsı ile
Ser-i kūyında bīnevāları çok

Sen perīniñ olupdurur az az
Ehrimenlerden aşınāları çok

ʿ Āşık itdüñ cemāliñe şāhım

Naẓmī gibi nice gedāları çok

fā' ilātün/ mefā' ilün/ fe' ilün

296

Nev' -i diğer kâfiye bâredif ü vaşl incā zā revī vü vāv redif ü yā vaşl

Ġam şebiniñ ebed ki gündüzi yok

Olur ol ki aña düşe kendüzi yok

Gözi anıñ ki kimseler görmez

Yok gibidir o kimsenin gözi yok

Arz-ı hāl idemez ebed yüze yüz

Gözü gibi anıñ ki biñ yüzi yok

Her kişi kendü hālini görsün

Kimseniñ kimseye ebed sözi yok

Naẓmiyā hep iniş yoķuş hem şarb

Reh-i fikriñ yirile bir düzi yok

fā' ilātün/ mefā' ilün/ fe' ilün

297

[298 b] **Naẓire**

Ol ki āyine gibi biñ yüzi yok

Yāriyle yüze yüz anıñ sözi yok

Kim ki yāriñ miyānın ide kenār

Kimseniñ kıl kadar aña sözi yoq

Kimde kim ola göz güzel gözler
Meger ol kim ola anıñ gözi yoq

Eresin rüz-ı vaşla bir gün ola
Şeb-i hicründe deme ki gündüzi yoq

Çatre çatre yaşıñ görüp ol mäh
Diye mi saña Nazmı yılduzı yoq

fā' ilātün/ mefā' ilün/ fe' ilün

298

Nazıre

Yüzüne gülmege günün yüzi yoq
Ayıñ alnıñ çatında yılduzı yoq

Çonce ağızına öykünür şanma
Zerrece ağızına anıñ sözi yoq

Benden ayru görürse gerd-i rehiñ
Göreyin ola nergisiñ gözi yoq
Yā ilāhı bu 'ālem-i hicründe
Gecesi var neden ki gündüzi yoq

Şerer-i āhın işigiñde görüp
Nazmiye dime gökde yılduzı yoq

fā' ilātün/ mefā' ilün/ fe' ilün

Nazire

Saňa hüsniile kimseniň sözi yok
Her kimiň varsa ola gözi yok

Dilrübälarda koyına girecek
Bir seniň gibi körpece kuzı yok

Beni gözle yidi kapuňda hasüd
Göreyin kim ola anıň gözi yok

‘Aşk yolu âteş yokuşdur hep
Ol katı şarb yoldurur düzi yok

Göremez taşra vü kapuňda seni
Nazminiň yerde gökde yılduzı yok

fâ‘ilātün/ mefâ‘ilün/ fe‘ilün

**Derbaħr-i muzāri‘ şadr ü ibtidā aħreb haşv-i mekfūf ü ‘arüz ü ğarb maķşūr
taķtī‘ eş mef‘ülü fâ‘ilāt mefâ‘ilü fâ‘ilāt müreddef**

Var dilde ğāyetile o dildāra iştiyāk
Āb-ı revānda niteki didāra iştiyāk
Dilber cemāli seyrine dil nola kılsa şevķ
Bülbülde vardurur gül ü gülzāra iştiyāk

Seyr-i cemāl-i dilbere bu dilde berkemāl
Ĥālī degüldir āh ki hemvāra iştiyāk

Mümkün degül vişāl ü ümīdise lāyezāl

Ben nice ‘ arz edem ‘ acebā yāre iştıyāk

Bir lahza dilden olmadı noķşānpezīr ebed
Nazmī ziyāde oldı o dildāra iştıyāk

301

**Der baħr-i muzāri‘ şadr ü ibtidā aħreb ü haşv-i mekfūf ü ‘ arüz ü đarb
mahzūf mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün der kâfiye-yi mücerred**

Mecmū‘ adır belābile gülşende her varak
Biribirinden alur anıñ her biri sebaķ

[299 a] Ādem cihāna ‘ aşķile bilegelür belī
‘ Aşķile ħalk edüpdurur işbu cihānı ħaķ

‘ Uşşāķa ħazz-ı cāndur o kim yār-i cānile
Tenhāca bezm-i mey edeler keyf-i māittifaķ

Her demde ķan yaşıım ki eder cūş cūy olup
‘ Aķsidurur ufukda anıñ görünen şafaķ

Mey meclisinde dirler uyaķ ol k’ola ayıķ
Mest ol müdām al ele sen Nazmiyā ayak

302

Nev‘ -i dıġer der ān kâfiye incā kâfiye mükerrer

Oķur o kim kitāb-ı uşūli sebaķ sebaķ
Zer ħall ile yazarsa yaraşır varaķ varaķ

Çıķmaz o kim aşīl ola aşlā uşūlden

Bîaşl olandan ol nola kaçsa ırak ırak

Her kim ki nefse tâbi[‘] ola her dem ol hemân
Olur hevâyi yel gibi yiler şoğak şoğak

Her kim ki vaḥdet isteye keşretden el çeküb
Elden başın alur kaçar elbet bucağ bucağ

Nazm eyle vaşf-ı ḥâliñ edüb Nazmî bir kitâb
Kim ehl-i ḥâl olanlar okıya sebağ sebağ

mef[‘] ülü/ fâ[‘] ilâtü/ mefâ[‘] ilü/ fâ[‘] ilün

303

Nazîre

Mecmû[‘] alar ki yaza dil ehli varağ varağ
Mecmû[‘] ı vaşf-ı ḥâlin okıya sebağ sebağ

‘Ârif odur ki ‘âlem içinde ‘avamdan
Uğramayub yakınına kaçsa ırak ırak

Câm-ı şarâb-ı vaḥdete bir el irişmege
Tırsağ müdâm arayugitsek ayağ ayağ

Gülzâr sūğ-ı şayrefiyân güller anda pür
Al kâged üzre ḥurde[‘] -i zerden tabağ tabağ

Ehl-i hevâ ḥağğın seni yoldan çıkarmasun
Nazmî görünme anlara gizlen bucağ bucağ

mef[‘] ülü/ fâ[‘] ilâtü/ mefâ[‘] ilü/ fâ[‘] ilün

Nazîre

Mecmû' a-yı gül açıla tâ kim varağ varağ
Bülbüller okur anı hezâran sebağ sebağ

Câm içe içe 'azm-i ser-i küy-i yâr idüb
Gülzâr seyrin eyleyelüm gel ayak ayak

La' l-i nigâr yādına bezme taşur müdâm
La' lîn şarâbı merdüm-i çeşmim kabağ kabağ

Bir bezme varsa âh o gözi âhu ana âh
Ağyâr it gibi yeler arar yatağ yatağ

mef' ulü/ fâ' ilâtü/ mefâ' ilü/ fâ' ilün

Nazîre

Ĥüsniñ kitâbı olmadın inşâ varağ varağ
' Āşıklar anı ezber oğurdı sebağ sebağ

Her ĥâre gül gibi olub ey gönceleb yağın
Benden kaçarsın âh demâdem ırâğ ırâğ
Şol merdümân-ı çeşmüñe hey di bebek bebek
Ĥışm eyler oldılar baña gözle bebağ bebağ

Bezm-i ģamiñda mey yerine baña dembedem
Ĥûn-ı ciger şunar iki çeşmim çanağ çanağ

Yoluñda Nazminin katarât-ı sirişkden

Çeşmi eder nişār lü' li tabağ tabağ

mef' ūlü/ fā' ilātü/ mefā' ilü/ fā' ilün

306

Nazīre

Bezm-i ğamiñda bāde getürüb kabak kabak
Şunar baña müdām iki gözüm çanağ çanağ

Küyıñda cām-ı mey alub ey cān müdām ele
Seyrān ider dil ehli serāser ayak ayak

Hicr-i lebiñle kanlu yaşım silmeden elim
Mercān pençesine dönüpdür budağ budağ

Sīmīn teniñ şafası ile sīmi meclise
İşār eder çemende semenler tabağ tabağ

Sen yüzi günden ayru bu Nazmīnin āh
Bārān-ı eşki seyl olub açar şoğak şoğak

mef' ūlü/ fā' ilātü/ mefā' ilü/ fā' ilün

307

Nev' -i diğer müreddef kâfiye bā redif ü vaşl

Cān hazzımı görem dirseñ hüsni-yāre bak
Göñlüñ şafā dilerse cemāl-i nigāre bak

Tāze bahār 'ālemin ister ise hātırıñ

Bir sebz haṭṭ u ğonce leb ü gül' izāre baḳ

Ḳılma naẓar libāsa vü ḳadd ü cesāmete
Ḥoş ṭab' ü ḥüb sīret ü vaz' u vaḳāra baḳ

Her kāmrānı kim göresin göñlüñ ide reşk
Bir nāmurād u bīkes olan ḥ'ār u zāre baḳ

Her ḥayf kim saña ire her zürkārdan
Ḳalmaya Naẓmiyā aña sen rüzgāre baḳ

mef' ulü/ fā' ilātü/ mefā' ilü/ fā' ilün

308

[299 b] **Der baḥr-i muzāri' cüz' -i aḥreb ü cüz' -i sālīm taḳtī' eş** *mef' ulü fā' ilātün*
mef' ulü fā' ilātün der kāfiye' -yi mücerred ḳāf revī

Anuñ kim ola dāyim zikri dilinde yā ḥaḳ
Yār ü mu' in olur ḥaḳ dāyim aña muḥaḳḳaḳ

Şūfi kim ola şāfi göñli şu gibi anıñ
Göñlindeki küdüret döner şafāya elḥaḳ

Şāfi dil olan ādem lābüdd olur sebük rüh
Ḥaḳḳā aña münāsib dirlerse rüh-ı muṭlaḳ
Ma' nide ādem oldur ḥazḫ ala ma' rifetden
Pes ma' rifetile bulur her kişi luṭf u revnaḳ

Ādem odur ki Naẓmī iyilikle aña pes
İylikdurur kişiniñ soñına ḳalan ancaḳ

309

Nev' -i diğer der ân kâfiye incâ mâ kabl harf revî meksür

Dilberde yoğimiş ' ahd kavle degül o şādık
Biz bilmez idik anı kendümize o şādık

Olnca bivefā yār ' aşık belāya uğrar
Olmasun āh kimse bir bivefāya ' aşık

' Aşık belālar ile dāyim çeker cefālar
Biraħm olunca ma' şūq yār olmayınca müşfik

Ol āfitāb-ı hüsünñ tutmuş kapusın engel
Bir mağribiniñ olmuş güyā ki mülk-i maşrik

Naẓmī sa' ādet ile olısar āhiriñ hayr
Eylerse bir hidāyet ol mürşid ü muvaffık

mef' ulü fā' ilātün mef' ulü fā' ilātün

310

Nev' -i diğer kâfiye bā elif te'sis ü harf-i daħil kâf revî

Cem' iyyet-i eħibbā ekşer olur muvāfik
Ger biri içlerinde olmaya bir münāfik

Olur haķıķat üzre yoldaşlığı anıñ kim
Kavli vü fi' li ola birbirine muṭābık

Ger dost oluriseñ anıñla dost ol kim
' Ahdinde olmaya kizb kavlinde ola şādık

Uyur haķıķatā halk öldigi dem uyanır

Devlet anıñ kim ola ölmezden öñ uyanık

Şimdiki ulular hiç Nazmî yüzine bakmaz
Biñ fenn-i nazm birle şâ' ir olsa fâik

mef'ülü fâ'ilâtün mef'ülü fâ'ilâtün

311

Müreddef der kâfiye-yi mücerred incâ te'sîs harf revî

Ehl-i kanâ' at olmak bir özge devlet ancak
Hakķā bu kim o hâlet 'ayn-ı sa'âdet ancak

Dünyâ-yı dün için âh her bir deniye hıdmet
Haķ bu ki ehl-i 'ırza ğâyet rezâlet ancak

'Älemde fitne az az çoğalmağ üzre oldu
Ähir zamāndan eyvây bu bir 'alâmet ancak

Hikmetlerine hakķıñ 'aķl ermek olmaz aşlâ
Hakķā ki hâl-i 'âlem hep 'ayn-ı 'ibret ancak

Ma'nide cāh-ı 'âlem çāh-ı elemdir elhaķ
Çekdügi ehl-i cāhıñ bir kurı ğayret ancak

Başına dâr olıser ähir cihān kişiniñ
Haķ bu ki bu cihān âh bir dâr-ı miñnet ancak

Hep geçdi rüzğarım her dem hevâ ile âh
Bilcümle soñı anıñ Nazmî nedâmet ancak

Dünyâ hevesleriyle her dem hevâya yelmek

Her kişiye dirîgâ bir özge gaflet ancak

mef' ulü fâ' ilâtün mef' ulü fâ' ilâtün

312

Nev' -i dîger kâfiye bâ elif te'sis ü harf-i daħîl tâ revî

Meyl etmemek cihâna ' ayn-ı sa' âdet ancak

Haqqâ ki ol sa' âdet özge ' inâyet ancak

Halk-ı cihânîñ ekser yekser biri biriyle

Her nev' i işleri hep buğz u ' adâvet ancak

Nolduğı hâl-i ' âlem olduĝda kişi ' âlim

Fikr etmemek o hâli hâl-i cehâlet ancak

Şer' -i şerîfi koyub kânûna yapışurlar

Ol bid' at ehl-i ' örfe nâsâz ' âdet ancak

Nazmî gelen cihâna hep ölmege gelir çün

Haqqâ cihân o yüzden dâr-ı siyâset ancak

mef' ulü fâ' ilâtün mef' ulü fâ' ilâtün

313

Nazîre

' Âlemde ' aşka düşmek bir özge hâlet ancak

Ol hâlet ile geçmek ey dil sa' âdet ancak

[300 a] Ahvâl-i ' aşka şüfi ' âlemde ' âlim iken

Göz göre münkir olmak ğāyet cehālet ancak

Düşmenlik üzre bakar gözi bize ḥasūduñ
Andan bu vaż' başdan ' ayn-ı ' adāvet ancak

Mescid didügi zāhid hoş cāyimiş ki anda
Turub yatub oturmak cümle ' ibādet ancak

Küyım iti dir imiş Nazmī saña o dilber
Bu luḫfi ādem iseñ bil kim ri' āyet ancak

mef' ulü fā' ilātün mef' ulü fā' ilātün

314

Nazīre

Mahbüb u mey şafāsı ey dil zarāfet ancak
El çekmek ol safādan ğāyet sefāhet ancak

Ol dilberin ki gelmiş ruḥsār u la' line ḫaṭ
İmāne pür ḫalel ol bu cāna āfet ancak

' Āşıqlara cefādan müşevvikler eder ḫaz
Cānāneden cefālar ' uşşāḫa ' ādet ancak
Esrār-ı ' aşḫdan dil ḫaylice ḫālet alır
' Aḫl anda ḫaflet itmek ḫayli cehālet ancak

Her kim ki varsa bulur rāḫ ile rāḫat-ı ruḫ
Meyḫāne künci Nazmī bir cāy-i rāḫat ancak

mef' ulü fā' ilātün mef' ulü fā' ilātün

Nazîre

Ĥatıñ lebiñde gördüm bir özge āfet ancağ
Göz göre cāna anıñ maqşudı ġāret ancağ

‘Ālemlere serāser āşüb u fitne şaldı
Çeşmiñ be hey kıyāmet bir ‘ayn-ı afet ancağ

Bir dem kıyāma gelseñ ādemler öldürürsün
Ĥağ bu ki turduğıyla qaddiñ kıyāmet ancağ

Sen ĥusn ĥusreviniñ evşāf-ı la‘lin itdim
Didi hep işidenler şırın ĥikāyet ancağ

Ĥatıñ ki maĥv kılmış zülfüñ güzel yüzüñden
Nazmī görüb didi āh bu ‘ömre ġāyet ancağ

mef‘ülü fā‘ilātün mef‘ülü fā‘ilātün

Nev‘-i dīger qāfiye bā elif te’sis ü ĥarf-i daĥil ü lüzüm-ı mā lā yelzem

Her dem hevāya yilen ehl-i şe‘āmet ancağ
Ma‘nide ol gürühuñ varı melāmet ancağ
Dünyā şafāsı kim var şāfi düşer aña ĥalk
Yoğ evvelā şebātı şoñı nedāmet ancağ

Keşretde hep çekilür biĥad belā vü miĥnet
Ĥağqā ki künc-i vaĥdet cāy-ı selāmet ancağ

Ṭıtdı cihānı fitne oldı zamān āşüb

Āhir zamāndan imdi bu bir ʿ alāmet ancaḵ

Şūrīdelikden hergiz yok bir selāmet-i hāl
Şūrīdelik be Nazmī özge şeḵāvet ancaḵ

mefʿ ulü fāʿ ilātün mefʿ ulü fāʿ ilātün

317

Nazīre

Ehl-i şafāya şūfī dime melāmet ancaḵ
Anlardır ola belki ehl-i selāmet ancaḵ

Geldi o serv ḵāmet nāz ile çün ḵıyāma
Gören didi bu āfet ḡāyet ḵıyāmet ancaḵ

Gülzār-ı hūsne elḵaḵ viren şafā vü revnaḵ
Ol gülruḡ u semenber ol servḵāmet ancaḵ

Sercümle götürüldi şefḵat yüzi cihāndan
Āhir zamāndan imdi bu bir ʿ alāmet ancaḵ

Gerdün-ı dūn ḡamından dirseñ ḡalāş olasın
Ḥammār eşigi Nazmī künc-i selāmet ancaḵ

mefʿ ulü fāʿ ilātün mefʿ ulü fāʿ ilātün

318

Nazīre

Ol yār-ı hūri çihre bir sidre k̄amet ancak
Ādemler öldürür āh gāyet kıyāmet ancak

Bir yerde k'āteş ola dūd olur anda zāhir
Od olduğına dilde āhım 'alāmet ancak

Ehli kamu melāmet kimse dimez nedir bu
Ma' nide meykede bir künc-i selāmet ancak

Şūrīdelikler idüb olmağa halka rüsvāy
Etme heves kim anıñ soñı nedāmet ancak

Eş' arıñ ile Nazmī pür oldu her vilāyet
Bu fenn-i şi' r sende hayli kerāmet ancak

mef' ulü fā' ilātün mef' ulü fā' ilātün

319

Nazīre

Sen sidre k̄addi gören der bu kıyāmet ancak
Āhir zamāndan işte bu bir 'alāmet ancak

Gülzār-ı kūyın içre reftārın eyledim seyr
Ancak olur leṭāfet ey serv k̄amet ancak
Gülzār-ı kūyın eşkim cāy itmege kıılır cūy
Ey serv k̄amet anda kaşdı ikāmet ancak

Cānā selāmet olsun tek görme bir melālet
Kūyında ehl-i diller cümle melāmet ancak

Keşretde hāşıl olur Nazmī dile melālet

Vaḥdetde ol ki vaḥdet cāy-i selāmet ancaḳ

mef' ūlū fā' ilātün mef' ūlū fā' ilātün

320

[300 b] **Der baḥr-i müteḳārib sālim taḳtī' eṣ fe' ūlün fe' ūlün fe' ūlün fe' ūlün der
ḳāfiye-yi mücerred incā ḳāf ḥarf revī**

Çeker müntehādır kadd-i sidre elḥaḳ

Veli ey melek ḳaddiñe nisbet alçaḳ

Gülistānda ḥadd ü lebiñ ũevḳı cānā

Ḳomadı gül ü ḡonceye lütf u revnaḳ

Kitābımı nesh eyleyen ḥüsnüñüñ hep

Zamān ile āḥir ḥaṭṭıñdır muḥaḳḳaḳ

Şu kim 'aşḳa yār oldı gerçeklīgiyle

Yalan dünyede añna taḥsīn ü şaddaḳ

Añub ḡonce la' liñ bu Nazmī demādem

Ṭutar elde gül gibi cām-ı mürevvaḳ

321

**Der baḥr-i müteḳārib müşemmen 'arūz u ḍarb-i maḥzūf taḳtī' eṣ fe' ūlün
fe' ūlün fe' ūlün fe' ūl der ḳāfiye-yi mücerred ḳāf revī**

Güzellik ki vermiş güzel saña ḥaḳ

Bil imdi anıñ ḳadrini ḥaḳḳa baḳ

Kitābını nesh eyleyen h̄usnūññ
Muḥaḳḳaḳ ḥattūñdır ‘ayān olıcaḳ

Eṣiḡiñ felek sen melek gūn yūzūñ
Kenārında ḳan yaşıım anıñ şafaḳ

Gürūh-ı ḥasūd olmuş uş iki şıḳ
Urub başların idesin iki şaḳ

Benüm yār-ı cānım perīpeykerim
Seni cānı gibi sever Nazmī çok

fe‘ülün/ fe‘ülün/ fe‘ülün/ fe‘ül

322

Der baḫr-i müteḳārib müşemmen cüz‘-i eşlem ü cüz‘i sālīm taḳtī‘ eş
fā‘lün fe‘ülün fā‘lün fe‘ülün der ḳāfiye-yi mücerred ḳāf revī

Ey dil nice bir şūrīde olmaḳ
Yoḳ gibi hergiz hey saña oñmaḳ

Şūrīdelikle oldıñ melāmet
Ne dirler ise ḥaḳdır saña ḥaḳ

Ḥışım ile baḳar hep baña dilber
Disem efendi ben ḳulıña baḳ

Öper müdāmī baş üstüne ḳor
Yāriñ elinden alan bir ayaḳ

Bu dürr-i meknūn nazmı göreydi

Taḥsīn iderdi Nazmī Fereздақ

323

[301 a]

Ḥarfū'1 kāf

Der baḥr-i hezec sālim taḳṭī' eş *mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün*
der ḳāfiye-yi mücerred

Erenler cāniçün şol filḥaḳīḳa merd olan gerçek
Çeker iş bu yalancı pīrezen-i dünyādan el bīşek

Bu varlıqda ne var gel yoқ yire var mezra' -1 dilde
Yeter bīhūde ey gāfil ümīd ü fikr toḥmın ek

Ne müşkil verme yā Rab anı kim tā mevte dek dilden
Ḥayāl-i 'izz ü cāh ü māl-1 dünyā olmaya münfek

Nice olsaқ gerek āḥir yaḥud rüz-1 ezel neydik
Yeg idi anı fikr itsek nice dünyā ḡamı yendek

Bu dünyā bīvefādır ḥod ne ḡamdır anıñ efkārı
Gel andan Nazmiyā el çek ḳıl ol efkārı dilden çek

324

Nazīre

Kişi ölmek muḳarrer ḥod ebed yoқ anda reyb ü şek
Niçün ya yādına āyā demādem gelmeye ölmek

Şa' ādet ehlidir ol kim hemīşe mevti fikrinden

Ne hāl ile olursa olmaya hālī olub münfek

Ṭayanmasun kişi bir şevketine ʿ izz-i dehr ile
Direng üzre degül tez bozular zīrā ki her dernek

Eyā mālını peklik eyleyüb pek şaklayan gāfil
Sen öldükde telef etse gerekdir vāriş anı pek

Eyā Nazmī ölümde gāfil olma ʿ āqıl işin kııl
Demādem ölümün añ çün muqarrer eñ soñ āh ölmek

mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün

325

Nazīre

O kim haqqa ʿ ibādetden hemīşe olmaya münfek
Ne mutlı cānına anıñ saʿ ādet ehlidir bīşek

Şekāvetden berī olub saʿ ādet birle yār olur
Yalan dünyāya māyil olmaz ol kim er ola gerçek

Demādem yel gibi yelme hevāya var sükün eyle
Hevā ehliyle hemdem olmadan gel māḥaşal el çek
Saʿ ādet ister iseñ māḥaşal her şūr u şerden gel
Eliñ çek tā şekāvet defterinden ola nāmıñ ḥek

Saʿ ādet ister iseñ Nazmīyā mevlādan imdi gel
Saʿ ādet ehliniñ hemdemliginden olma var münfek

mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün

Nazîre

Şu kim olmaya bir dem āh u efgāndan ebed münfek
Gönülde ‘aşkı vardır ‘aşıq-ı şādıkdurur bîşek

Reh-i cānānede cān terki hergiz ‘aynına gelmez
Yalan dünyāda ol kim ‘aşıq-ı şādık ola gerçek

Verir ser ‘aşıq olan yolına ma‘şūkınıñ başdan
Nedir ‘aşkıyla pes cānāneye cānı revān itmek

Olan şol k̄āni‘-i huşk ü ter olur şāh-ı baħr ü berr
Kifāf-ı nefis için yetmez mi pes hem şuyıla itmek

Ġam u endūh-ı devrandan ħalāş olur hele bārī
Kişi olmasa Nazmī ‘aşk ħālinden ebed münfek

mefā‘ ilün/ mefā‘ ilün/ mefā‘ ilün/ mefā‘ ilün

Nazîre

Baňa senden bu ġam çekmek degül mi yok añub çigmek
Begüm biz bendeye olmaya bir incinme ħāli tek
Benüm cānānım añmaz oldı ben zārı deyü cānum
Düşübdür ġamlara cānā ġamıñdan olamaz münfek

Benüm ġulden mizācı nāzik olan yārime yā Rab
‘Aceb bir za‘f mı geldi diyü dil ġam çeker yendek

Benüm sen cān gibi sevgüli bir ma‘şūk-ı cānımsın

Seni ben sevdiğüm cāndan sever bir ʿ aşıkım gerçek

Seni Nazmī ki sevmiştir dil ü cān ile sen anı
Dil ü cāndan kuliñ oldığına itme efendi şek

mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün

328

Nevʿ -i diğer kâfiye bā redif ü vaşl incā rā harf revī

Elinden dād u feryād ü figān bu çarḥ-ı gaddārıñ
Kim eyler döne döne zārkārın her dilfigāruñ

Daḥi şol devlet ü cāh-ı cihān şāhiblerinden āh
Ki bakmazlar yüzine biz faķır-i zār u nāçāruñ

Cihānıñ cāhile iķbāl ü ʿ izz ü devleti kim vār
Olur ol bāʿ işi yoķ yire şol bihūde efkārıñ

Kişiniñ ʿ uḥrevī olsa ḥaķıķat birle güftārı
Ne nefʿ i var mecāzī dūnyevī bihūde güftāruñ

Demādem ağlariseñ derd ile sen ağla ey Nazmī
Ki yoķdır öliceķ dūnyāda ardıñca bir ağlaruñ

mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün

329

[301 b] **Nazīre**

Hevāsınca olursañ ol hümā pervāz olan yārũñ
Göñül var āhdan ğayrı seniñ yoğdur hevādāruñ

Hümāsāye hevāyī bir kebūter yirine her dem
Bu dil tıflını eglar şol ğayāl-i zülfi dildāruñ

Fiğān itdikce demsāz oldığıçün rüz-ı firğatde
Elinden komadı dāmānını ferhād-ı kuhsāruñ

Derūndan kılmayınca dembedem feryādıla zārī
Bilinmez neydigi bezm-i belāda ‘āşık-ı zāruñ

Ġazel fenninde Nazmī koma Zātī tarzını elden
Dilerseñ ğaddizātında Kemāle ire eş‘ āruñ

mefā‘ ilün/ mefā‘ ilün/ mefā‘ ilün/ mefā‘ ilün

330

Nazīre

Gözetmezsen yoluña nağd-i cān viren ğarīdāruñ
Hemān ey ğāce-yi ğüsn ü behā ğayr ile bāzāruñ

Nigārā dembedem kūyında āh itsün қо ‘uşşākı
Nevā-yi bülbül-i zār iledür çün ğazıı ğülzāruñ
Felekden döne döne her dem āh u nāle etmezdim
Olaydı mihri ben bīḡālī‘ e sen māh-ı ruḡsāruñ

Dil-i ‘uşşāk olubdur ey nigārım bezm-i ğüsnünde
Cemālī şem‘ ine pervāne sen ruḡsārı ğülnāruñ

Saña bu çeşm-i giryāniñ gör insāniyyetin Nazmī

Ki firqatde odur merdümlük idüb her dem ağlaruñ

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

331

Nev' -i diğer der kâfiye-yi müreddef be vāv rā revī

Nigārā kıanı ol dem kim olub ağyāre maḫhūrīñ
Olaydı ḫahrīñla tā ebed merdūd u menfūruñ

Olurdu dilberā senden cüdā nāçār ağyārīñ
Eger kim 'āşık-ı bīçāreler olmasa mehcūruñ

Efendi ḫullarıñdur çünki 'uşşāḫ ecnebī ağyār
Niçün ḫullar ṭururken ecnebīler ola manzūruñ

Ḫapuñdan sürmege ağyārīñı tek sen hemān emr it
Efendi cümle 'āşıklar seniñ ḫod 'abd-i me' mūruñ

Seniñ 'aşkıñladır dillerde zikri şimdi Nazmīniñ
Efendi şöyle sevmişdir seni ol 'abd-i mezkūruñ

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

332

Nev' -i diğer der kâfiye-yi müreddef be yā rā revī

Göñül bu şan'at-ı 'aşḫ içre çün ferhāddır pīrūñ
Belā kuhsārı olsa yiridir dāyım seniñ yirūñ

Benüm ol nevcivānım eyler ise redd ağyārı

Erenler cāniçün yiter du' āsı aña ben pīrūñ

Şu kim nādanlıĝ idib meclis-i mey ide dilbersiz
Aña aniñçün elhaq yiridir biħadd ta' zīrūñ

Ne tedbīr eylese bir kişi vaqt olur bozar taqđır
Muvāfiq gelmesi taqđire olmaz anca tedbīrūñ

Haṭṭ-ı ruhsāri vaşfında o nāzik dilberin Nazmī
Ne nāzikedir seniñ hoş resmile bilcümle taħrīrūñ

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

333

Nev' -i diĝer der ḳāfiye-yi müreddef be elif zā revī

Göñül āşüftesidir bir nigār-ı şūḫ u ṭannāzuñ
Güzeller içre bir ḫüsn ü melāḫat birle mümtāzuñ

Şu resm ile güzeldir kim göñül virir hemān ol dem
Görenler naqş-ı ḫüsnün ol nigār-ı şūḫ ü ṭannāzuñ

Fedādır baş u cān u ' aql u dil yolında anıñ kim
Bu gün ol kānıdır ḫüsn ü cemāl ü şı' ve vü nāzuñ

Göñül murĝı nice demlerdürür hergiz ḳarār itmez
Hevāsında uçar āh ol hümā-yı ḫüb pervāzuñ

Güzeller rāz-ı ' aşkıñ āşikāre olmasın sevmez
Severseñ Nazmiyā ol yāri dime kimseye rāzuñ

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

Nev' -i dīger der kâfiye-yi müreddef be vāv zā revī

Ol alnı māh-ı tāban yüzi mihr-i 'ālemefrūzuñ
Olurdıñ hemdemi ey dil olaydı baht-ı firūzuñ

Demādem hālet-i 'aşk ile eyle nāle vü zārī
Belā bezminde ey dil şevk virsün sāz ile sözüñ

Ruḥ u zülfi firākıñdan seniñ ey dil o dildārıñ
Demādem āh ile geçsün şebiñ feryād ile rūzuñ

Ṭarīk-ı fenn-i 'aşkı gör kim ol fenne şürū' etse
Olur her pīr-i dānā mişli bir tıfl-ı nevāmūzuñ

Edübdür bīm-i hicr ü fikr-i aḡyār ile ḥālīm bed
Elinden āh Naẓmī bu dil-i derd ü ḡam endūzuñ

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

Nev' -i dīger der kâfiye-yi müreddef be yā zā revī

Dil ölümlüsidür ol ḡamzesi vü çeşmi ḥünrīzūñ
Düşer üstine göz göre o tığ u ḥançer-i tīzūñ
Yüz urub pāyine ermiş sa' ādet pāyesine ḥoş
Bu yüzden pes sa' ādet şimdi ol zülf-i dilāvīzūñ

Naẓar mı eyler ol meh baña kim yanında ḥürşīdiñ
Vücūdı var mıdır bir zerre' -i lāşey ü nāçīzūñ

Der-i dilberde feryād eyleme kim incine şāyed

Göñül ol bābda olsun demādem imdi perhizūñ

Dile dilberden urmaya dile tīr-i cefā her dem
Ki ey Nazmī hayāli dildedir her dem o ħūnrizūñ

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

336

[302 a] Nev' -i diğer der kâfiye-yi müreddef bā elif incā şin revī

Helākiyüz güzellerde göñül güzel gözün kaşuñ
Daği üftādesiyüz sözde her dildār-ı dürpāşuñ

Ġamından ol perīniñ çeşme itdün yaşıñı taḥşin
İlāhī çoğ ola ey merdüm-i çeşmim seniñ yaşuñ

Bile rüz-ı ḥisāb olduḡda ey dil şāğışın cümle
O sengīndil baña şol biḥisāb urduğı çok taşuñ

Şafaḡ kim maḥv olur olduḡca zāhir mihr-i 'ālemtāb
Şanasın 'askerin şır rüm sulṡanı kızılbaşuñ

Diliñde derd-i hicr-i yār ü almış dāyireñ aḡyār
Ġam u endüh ile pürdür seniñ Nazmī için taşuñ

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

337

Nev' -i diğer der kâfiye-yi müreddef be vāv şin revī

Öper cām-ı mey-i la' lin müdām ol la' l-i derpūşuñ
Eder ey sīm ten hem cāme' -yi zerrīndir āgūşuñ

Sa' ādet yüz tutubdur ey yüzi māhım ki şevkıla
Güzel güzel yüzüne yüz sürer her gāh mengūşuñ

Hevā-yı ' aşkıñıla ey perī ruhsār cānānım
Olubdur dil senüñ dīvāne vü şeydā vü bīhūşuñ

Hasūd kāfiriñ kim gönlin aldıñ ey şeh-i hūbān
Şanasun şeh süleymān aldı iqlimin ferendūşuñ

Gelürdi yirine cānı sa' ādet birle ger bir şeb
Eline girse Nazmīnin benüm cānımdır āgūşuñ

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

338

Nev' -i dīger der kāfiye-yi müreddef be yā şin revī

Dilerseñ hazz-ı cāna iresin qalmaya teşvīşüñ
Qulı ol cānıle ey dil güzeller şāhı dervīşüñ

Semen ya yāsemen ya nesteren ya erguvān ya gül
Yüzi anıñ berīdir bu leṭāfet birle ol bīşüñ
Müdāmī cām içüb būs u kenār itmek o cānānı
Beğāyet müntehāsıdır şafā vü ' işret ü ' işüñ

Görür her dem gözümüñ kanlu yaşın ol cefāpīşe
Diriğā rahm kılmaz hāline ben zār-ı dilrişüñ

Be Nazmī sen bu ' ālemde ne ' ārif cān olursın kim

Güzeller sevmedir cānile hep dāyim senüñ işüñ

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

339

Nev' -i diğer der kıfiye-yi müreddef bā elif incā lām revī

Şu bir ' aşık ki ey mā' şük-ı cānım ola pāmālūñ
Olur ol düşküne ol bā' işi bir yüce iqbālūñ

Mekesdir mūrıla gūyā üşübdür kıandile şehde
Benüm cānım lebīn üzre seniñ haṭṭile ḥālūñ

Bağışlar ḥande ile kıande ise cān lebiñ anı
Benüm cānānım olur her gören cānile meyyālūñ

Libās-ı āle girmeñ ālile sen kıāne girmeñdir
Ki ādem öldürür herdem seniñ bu rengile ālūñ

Nice demlerdir āl ile geçer hep rüzgārım āh
Baña raḥm eyleyüb bir dem demeysin bir nedir ḥālūñ

Seniñ kıāyildürür her kıāliñe nazm içre nazm ehli
Be Nazmī kıāl olunmuş ' ayn-ı zerdir imdi kıālūñ
Kemāle irgüreldeñ tarz-ı Nazmī sen Nizāmīveş
Saña reşk eyler olmuşdır kıamu aqrān u emşālūñ

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

340

Nev' -i diğer der kıfiye-yi müreddef be vāv lām revī

Çü bir ma'kül efendisin sen itmeñ redd ben kuluñ
Revā mıdır efendi kuluyuz biz dañi ma'kuluñ

O dem kanı ki vaşl olub saña boynuña kol salsam
Efendi bir dem alsam boynuma hem ben kuluñ koluñ

Revān olsun benüm rûh-ı revānım yoluña cānım
Diriğim yokdurur senden aña olursa maqbülün

Degüldir yol saña sen şehsuvār-ı hüsne sulţānım
Nigāhıñ olmamağ ben kuluñ üzre uğrasa yoluñ

Mey ü maḥbūba māyil olan ehl-i dillere Nazmī
Şāfādır şevk u zevki 'ālemi şehr-i Sitanbuluñ

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

341

Nev' -i dīger der kāfiye-yi müreddef be yā lām revī

Beli yāriñ ki derler incelikde mişlidir kuluñ
Belī öyle aña diğkatle ey yārān naẓar kuluñ

Dil ehli dilberiñ der beline kıl ağzuna zerre
Hemān yoğ yiredir varı o resme kālile kuluñ
Nigārı Yūsufa kūyını Mışra beñzedirler pes
O vechile bu eşk-i çeşmim anda 'aynıdır nīlün

İşiñ āh oldı her dem 'aşk-ı dildār ile ol yolda
Hevāyīlikdir ancağ ey dil-i āvāre taḥşilün

Edersen seyr-i kadd-i yār için tül-i emel biḥad

Kelāmında seniñ Nazmı odur her demde taṭvılūñ

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

342

Nev' -i diğer der kâfiye-i müreddef bâ elif mîm revî

Hevâ-yı ' aşkı birle ol hümâ ṭal' at dilārāmuñ
İşiñ āh oldı her dem ḳalmadı āh ey dil ārāmuñ

Reh-i ' aşkıında terk-i cān u ser ḳaşdında ol dāyim
Dilerseñ ol dilārāmıñ seniñ ola dilā rāmuñ

Revānbaḫş olur oldıḳca revān gülzār kūyında
Ḥırāmān olması nāz ile ol serv-i gül endāmuñ

O dildārıñ ki bir in' āmıdır pābūsı iḫsānı
Dil ehli cümleten üftādesidir āh ol in' āmuñ

Müşābih olmağıındır bŷy-ı dilkeş birle dildārıñ
O miskīn zŷlfine ellerde ḳadri ' anber-i ḥāmuñ

Şafāsı cāna cānān ile nŷş itmekdedir şāfî

Bu devrān içre zevḳı ḫāleti keyfiyet-i cāmuñ

[302 b] Demādem bezm-i meyde ṭolu ŷzre göz göre aḡyār

Lebi şeftālŷsine göz deger ol çeşmi bādāmuñ

' Aceb hengāmdır hengāmesi ' aşıḳlara ' aşḳıñ

Ne ḫoş ' ālemdurur görmek temāşāsın o hengāmuñ

Sa' ādetdir saña Nazmı ki yāre varıcaḳ nāmeñ

Seniñ Nazmî deyü yād eyler ise yār eger nāmuñ

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

343

Nev' -i dīger der kâfiye-yi müreddef be vāv mīm revī vü kâf vaşl

Varır yanına dāyim āh yār aġyār-ı mezmūmuñ

Kaçar yanından ammā ' aşıq-ı miskīn ü maḡlūmuñ

Uyar aġyāre her yerde aniñçün baña her laḡza

O yār āh eyler anca cevr elinden āh o maḡdūmuñ

Nigārı göremez gözüm tüş olur tırmaz aġyāre

Degüldir bu nuḡset bana illā ḡālī' -i şūmuñ

Nigārıñ künc-i hicri ' aşıqa mānend-i düzaḡdır

Daḡi zār-ı gāmı mānendidir āh anda zaḡḡūmuñ

Dehānından ki bir buse vücūda gelmez ol yārıñ

O yüzden ḡaḡ bu kim ol mişlidir bir şey' -i ma' dūmuñ

Üşüb başına her şeb hep bile yanub yaḡılurlar

Görüb pervāneler yāre yanub yaḡıldıġın mūmuñ

Nigārım rüy-ı zībāsını medḡ itdügimi Nazmî

İşidib didi bir kes güyiyā vaşfin ider rūmuñ

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

344

Nev' -i dīger der kâfiye-yi müreddef be yā mīm revī vü kâf vaşl

Reh-i ʿaşkında dildārıñ dilā var ise teslīmıñ
Var ol yolda revān teslīm-i cān it olmasun bīmıñ

Şarardı guşşadan yüzim ağardı giryeden gözüm
O vech ile ikisi ʿaynı olmuşdır zer ü sīmıñ

Edübdür cümleten dil mülkini vīrān ğam-ı dilber
Yıkılır pādīşāhı zālīm olsa pes bir iqlīmıñ

Ayağı tozu başlar tācıdır ol şāh-ı hüsñüñ kim
Öper başına qor anı eline girse her kimiñ

Dehān-ı yār vaşfında ki yoqdurur nazmıñıñ mişli
Be Nazmī hātif-i ğaybı ider var ise taʿlīmıñ

mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün

345

Nevʿ -i dīger der qāfiye-yi müreddef bā elif nūn revī vü kāf vaşl

Müdām ol kim şafāsın sürmek üzre ola devrānıñ
İdiser ʿayşın āhır telh anı işbu devr anıñ

Ululardan geçilir görmez olmuşdır ebed ihsān
Meger qalması ʿālemde vücūdı ehl-i ihsānıñ
O kim bīkeslere ʿayn-ı ʿināyetle nazār ide
Ola manzūrı mevlānıñ şerīfidir ol insānıñ

Raḥīm olub o kim raḥmeyleye merd-i maḥdūma
Ola merḥūm o daḡi raḥmetiyle Rabb-i Raḥmānıñ

Bozuldı eski düzen yeñi düzen qurdı her sāz

Dirigā gitdi qānūn-ı qādīmi ŧimdi erkānīñ

ŧalāha cān ile meyl eyle dāyīm ol ŧalāh üzre
Tenūñden ayrılıb Nazmī revān olınca tā cānīñ

Bu devrānın ulū'l-emri neye maqrūr olur yā Rab
Düriser defterin hōd āhirū'l-emr iŧbu devranīñ

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

346

Nazīre

ŧafāsın sürmeden bir kes ne zevq alır bu devrānīñ
ŧafāsın hōd cefāya dönderiserdir bu devr anīñ

Olur dūnyā vü ' uqbā devleti birle sa' ādetmend
Qarīn olınca luḡfı bir qula mevlā-yı sübhānīñ

Mürüvvet olsa yārānına dāyīm kiŧiniñ ŧānı
Degüldir hālī ol haŧlet velīkin degme bir ŧānīñ

Olur her ḡālib-i dūnyā olan cāh ehli yanında
Berāber merd-i dānāyile qadri ŧaḧŧ-ı nādānīñ

ŧu kim bir ' izz ü cāha dūŧe yine dūr ola andan
Hemān bir dūŧe döner Nazmiyā hālī añna anīñ

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

347

Nazīre

Saña bir buse ihsân eylese geh geh o cânânın
Leb-i la' li ki ey dil mübtelâsıdır bu cân anın

Beni gördükce benden yüz çevürmek âdet idindi
Bu yüzdendir baña şimdi cefâ vü cevri cânânın

Şaçıdır mişl-i zulmet sebz-i hattıdır mişâl-i hıızr
Leb-i cânbağışı 'aynıdır o yüzden âb-ı hayvânın

Müdâm ayağına düş dâmen-i hammârı tut ey dil
Halâş itmek dilerseñ dest-i gamdan ger giribânın

Nigârın vaşf-ı dendânında inşâf idicek her dem
Lü'li-yi neşr ider dâyim seniñ nazm-ı dürefşânın

mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ mefâ' ilün

348

Nazîre

Cemâli nağşın iden seyr bu resmile loğmânın
Olur anıda cândan 'âşık-ı zârı o cânânın

Ne hikmetdür bu kim yâ Rab söze gelse mesîhâves
Bağışlar mürde cisme cân leb-i şîrini loğmânın
Anın şol hüsn ile ânı nice diller alur ânı
Anınçün cümle 'âşıklar helâkidir göñül anın

[303 a] Görüb nağş-ı dilârâsın perîşân oldı âqlım âh
Nazîrin görmedim hüsnile hergiz ol perî şânın

Bugün mihrine düşdüñ Nazmiyâ çünkim sen ol mâhın

Yiridir göge çıksa ışiginde āh u efgānīñ

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

349

Naẓīre

Nola fikr ü hayāl idünse dil her gāh seyrānīñ
Benüm rūḥ-ı revānım cānıdur cānı o seyrānīñ

Lebiñ ey ḥūri çihre selsebīl ü kevşeriñ 'aynı
Muşaffā 'arızın yüzi şuyıdır bağ-ı rıdvānīñ

Lebiñ esrārı keşfinde eyā ḥızr-ı mesīḥādem
Olur ḥikmetde loḳmān-ı zamān olursa ḥayrānīñ

Bugün ḥüsn iliniñ sen bir şeh-i şāḥibkırānısın
Sikender gibi bu ḳarn içre şāḥım yoḳdur aḳrānīñ

Nihān olub gözinden cān gibi bu Naẓminiñ gönlin
Perişān eylemekdür ey perī şānım seniñ şānīñ

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

350

Nev' -i diğer der ḳāfiye-yi müreddef be vāv incā nız nūn revī vü kāf vaşl

Gören 'aşık müselsel cūların her deşt ü hāmūnuñ
Şanur zencīrini sürer daḫi bu devr-i mecnūnuñ

Temāşā-yı çemen seyrān-ı gülşen añdırur ḳalbe

Ḥayāl-i ḥaṭṭ-ı sebziñ birle cānā ḥadd-i gülgünüñ

Olaydı gülrüḡ u ḡonce dehen ey gülbini nāzım
O yüzden beñzedirdim ben de serve ḡadd-i mevzünüñ

Hevāyī olmaz idi ḡaḡ bu yüzden muttaşıl her dem
Hümā olmasa ger ‘ ömrüm seniñ zülf-i hümāyünüñ

Gören ḡüsnüñ olur bu Nazmī gibi ‘ abd-i miskiniñ
Efendi pādişāhı daḡı olsa rab ‘ -ı meskünüñ

mefā‘ ilün/ mefā‘ ilün/ mefā‘ ilün/ mefā‘ ilün

351

Nev ‘ -i diḡer der ḡāfiye-yi müreddef be yā incā nız nün revī vü kāf vaşl

Gönülde olmasın terk itmeye ol kimse kim kīniñ
Sebebdir inhidāmına o bedḡū ḡāne-yi dīniñ

Dürüst olmaḡdır imānı ki vardır şefḡati dilde
Olur ḡoş destḡiri ol ki bir pāmāl miskiniñ

Şu sultānlar ki zılm eylerler añmazlar mı yā Rab kim
Cenāb-ı ḡaḡda ‘ adlinden sorılıser selāṭiniñ
Zer ü sīm ile zīnet merde yaraşmaz zene yarar
Ne luṡfı var pes imdi merde bir zen gibi tezyīniñ

Yer eyler dilde Nazmī gördüḡi naḡşa ki āyīne
Seniñ de olmasun āyīne gibi resm ü āyīniñ

mefā‘ ilün/ mefā‘ ilün/ mefā‘ ilün/ mefā‘ ilün

Nazîre

Bu resm ile cemâli naqşı ol zîbâ nigârîniñ
Bozar bir yire gelse sûret-i hüsnin büt-i çîniñ

Ne şübhe günden ezher bu kim ey ‘âşık-ı miskîn
Oliser haqq u hadd-i yâr âhir âfet-i dîniñ

Gelüb bûy-ı ser-i zülfiyle yârin çîn-i seherden bād
Dedi kim armağandır saña bu çîn ü maçıniñ

Şabâ zülfine yâriñ dembedem yüz sürdügi reşki
Dirîgâ ‘ömrüne sürer bu ben âşüfte miskîniñ

Belî dimişdürür bel bağlayub her hıdmete Nazmî
Kulı kurbânıdır ‘aşkı yolında bir efendiniñ

mefâ‘ ilün/ mefâ‘ ilün/ mefâ‘ ilün/ mefâ‘ ilün

Nazîre

Vefâ vü mihri derdidir haqîkatde nigârîniñ
Cefâ vü cevr çekdügi kamu ‘uşşâk-ı miskîniñ
Dilâ meyl itmedi çünkim saña ol sev ü sîmîniñ
Cihânı lâlezâr itse demidir eşk-i hünîniñ

Nazar kılmadıgı dilber bu ben zâr u dilfigâre
Fesâdıdır müselmânlar hasûd-ı kibr-i bîdîniñ

Cihânda ehl-i ‘aşk bugün ferhâde ‘aşk olsun

Ki verdi cān-ı şirini reh-i ʿaşkında Şiriniñ

Kemān ebrūsı şevkına dil ü cān ile ʿāşıklar
Çulı ķurbānı olmuşdur güzeller şāh-ı Muşlīnūñ

Güzeller cemʿine ol meh ķomadı ħüsn ile revnaķ
Ne deñlü ferri var Nazmī ķamer ķatında pervīnūñ

Bu şiriniñ şevkına pürĥāl olub sūzişler eylerdi
İlāhī yatduğı yer nūr u uçmağ ola Şemʿiniñ

mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün

354

Nazire

Benüm ʿömrüm seniñ sevdā-yı bŷy-ı zŷlf-i müşgīniñ
Cihānda ĥāşıl-ı ʿömrīdurur ben zār-ı miskīniñ

Seniñ naķş-ı ruĥ ü zŷlfüñ gibi rŷmī ĥitāyī naķş
Nigārā görmemişdir seyrin iden çīn ü maçīniñ

Çadīd olub ķalurlar ĥayret alub deyr-i ĥüsn içre
Görenler naķş-ı taşvīrin nigārā sen nigārīniñ
Çatub ebrŷlarıñ çīn eylemezdiñ her nażar cānā
Eger ʿāşıklara olmasa peyveste seniñ kīniñ

Çuluñ kim Nazmiyem ey ĥusrev-i ĥüsn aşlını bilsem
Neden canbaĥş olur her sözde şorsam laʿl-i şiriniñ

mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün

Nazîre

Belâlarla demâdem âh-ı ʿömrüm zülf-i müşgîniñ
Eder hûn nâfeveş bağrın bu ben dembeste miskîniñ

Ayağa şalma yazıkdur esirge ehl-i îmâni
İñen yüz verme başdan aşmasun bu zülf-i bîdîniñ

Yüziñ âyına âyîne muqâbil eylemek dâyim
Benüm hırşîd-i rahşânım olubdur resm ü âyîniñ

[303 b] Ne deñlü kendüye şüret virirse deyr-i hüsni içre
Saña öykünmege cânâ ne cânı var büt-i çîniñ

Bu Nazmî kim cemâlin vaşf ider kendü nigârınıñ
O resme naqş-ı hüsni hergiz olmaz bir nigârîniñ

mefâʿ ilün/ mefâʿ ilün/ mefâʿ ilün/ mefâʿ ilün

Nevʿ -i dîger der kâfiye-yi müreddef bâ elif încâ hâ revî vü kâf vaşl

Görem diyü saʿ âdet birle gün yüzini sen mâhiñ
Dün ü gün beklerem ey âfitâbım her güzergâhiñ
Huçeste tâlîʿ olub ola ey mâh ol ki saʿ d ahter
Görür gün yüzini her gün saʿ âdet birle sen mâhiñ

Saʿ âdetden alur behre beher hal ol ki sultânım
Gedâ-yı kûyiñ olub ola andan ʿabd-i dergâhiñ

Çalur baht-ı saʿ âdet birle yâri yâr olur devlet

Benüm devletlü şāhım şol gedā kim ola hemrāhıñ

Seni Nazmī görelden bu güzellikde güzel şāhım
Olubdur bendesi cānile dilden sen güzel şāhıñ

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

357

Nev' -i diğer kâfiye bā vaşl u hurūc incā elif revī vü nūn vaşl u kâf hurūc

Degül bākī soñı fānīdurur çünkim bu dünyānıñ
Degül mi t̄alibi anıñ şol öte ucı şeydānıñ

Niçün hikmetlerinden böyle gāfil ola haqqıñ halk
Vücūdı hikmete maḥz işte ḥod mecmū' -ı eşyānıñ

Ṭaşı taş üzre komazlar ebed bu dār-ı dünyāda
Ḥaberdār ola ḥālinden şular kim dār-ı 'uqbānıñ

Me' āşīden kaçır rāh-ı şevāb üzre gider dāyim
Ḳarīn ola kaçan kim bir ḳulına luṭfi mevlānıñ

Verir işgāl-i dünyā Nazmiyā çün ḳalbe bīḥad gam
Nesine şād olur bir kişi bilsem imdi dünyānıñ

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

358

Nazīre

Göre bu gün o kim endühile derdini dünyāniñ
Süre yārin ümīd ol şevķıla zevķını ʿ uķbāniñ

Yerile itmez aşlā uşlı olan meyli dünyāya
Degüldür meyl-i dünyā ħālī illā özge şeydāniñ

Melek yirine şeytān menzili kim dirler oldur kim
Gele bir şaĥş-ı nādān yirine bir merd-i dānāniñ

Ķara göz Ķara kaş sevdāsı başda Ķara yazıdur
Şaķal ağarsa daĥi terki urulmaz o sevdāniñ

Ķanı āh ol saʿ ādet tāʿib olam ölem ey Nazmī
Müyesser ola ben Ķulına ol iĥsānı mevlāniñ

mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün

359

Nazīre

Ķomaz zülfiñ kenārın laʿ liñiñ ol ruĥ-ı efzāniñ
Alub yanını bekler güyiyā meryem mesīĥāniñ

Nihān olmazdı gözden cān gibi cānā leb-i laʿ liñ
Eger ʿ ālemde ʿ aşlın bilmeseydi ʿ alem aĥfāniñ
Dem-i vaşlıñda laʿ liñden söz açsañ nola luţfiyla
Bilürsin açılur mihri Ķaçan ʿ id olsa şahbāniñ

Seversem ĥüsrevā ben laʿ l-i şīriñiñ nola cāndan
Ki ehl-i dil bilür zevķ u safāsın Ķand ü ĥelvāniñ

Severse laʿ liñi nazmī nola cānı gibi cānā

Belî adriñ safā ehli bilür cām-ı muşaffāññ

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

360

Müreddef der āfiye-yi mücerred incā elif harf revī

Şu kim zıkr-i ħudā her dem dilinde vird ola anıñ
Olur her ħālde pes yār-i elāfı ħudā anıñ

Şu kim her dem hevāya dūşüb olmaya sükün üzre
İşin her demde āhir āh idiser ol hevā anıñ

Şafā diyü şu kim şırb-i müdām ide bu devr içre
Geliser şoñra burnından ne şübhe ol şafā anıñ

Muşaĥıb olma hergiz şol ħarīf ile ki ef' āli
Ola enva' -ı ħuḅṣ ile menāĥı dāyimā anıñ

Seni her dem ki yel gibi hevāya yelmeye bir kes
Kes andañ iĥtilāı terkini ur Naẓmiyā anıñ

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

361

Nev' -i dıġer der an āfiye incā nız elif revī

Anıñ kim ola şānı her kişiyeye hep cefā itmek
Anıñ şānından olmaz kimseyeye hergiz vefā itmek

Mürüvvet her kişiyeye olmaz olursa olur key ān

Olur çok kişiye ‘ādet dilī dāyim cefā itmek

Ḳatī az bulunur bir buñ deminde bulunur kimse
Degüldür degme şahşın şānı bir derde devā itmek

Şovuk günde kişi uyhu hırām idüb turub donla
Namāzı hoş edā itmek olur nefse ezā itmek

Laṭifü’l hulḳ olub ḥalḳa o kim luṭfeyleye dāyim
Olur her kişiye lāzım ana Nazmī du‘ā itmek

mefā‘ ilün/ mefā‘ ilün/ mefā‘ ilün/ mefā‘ ilün

362

Nev‘ -i diğer der an ḳāfiye incā nız elif revī

Ne müşkildir dile bir dilrübā-yı bīvefā sevmek
Ne gücdür cāne bir cānān-ı pür cevri ü cefā sevmek

Belā-yı cāndürür ḥaḳḳā müyesser itmeye mevlā
Dil-i ‘uṣṣāḳa cevri itmek sever bir dilrübā sevmek

[304 a] Şu cānān kim cefā vü cevri māyil olmiya anıñ
Yolına cān revān idüb anı cāndan revā sevmek

Mey ü maḥbūba meyl itmez dil ü cān ḥazḳını bilmez
O kim olmaya ḥālī ḥālet-i zevḳ u şafā sevmek

Cefā ḥū dilbere dil virmemek sa‘ yinde ol dāyim
Belādur mübtelā olub hey anı Nazmiyā sevmek

mefā‘ ilün/ mefā‘ ilün/ mefā‘ ilün/ mefā‘ ilün

363

Nev' -i dīger der ān k̄āfiye incā nīz elif revī

Vefāsız yāre yārān māyil olub bīvefā sevmeñ
Cefā hūdan hāzer eyleñ nigār-ı pür cefā sevmeñ

İde çün cāna bir cānāne cevriyle cefā dāyim
Belā-yı ' aşkına siz olub anıñ mübtelā sevmeñ

Ola bir dilrübā çün yüze güler ' aşıkın āh ol
Cefādan ağladur her dem o yüzden dilrübā sevmeñ

Eger kim yār ola düşmenler ile dostlar bir yār
Siz anı terk idüñ olur çü sevmek hāṭā sevmeñ

Vefāsın görmediñ hergiz devāsız derde düşdiñ āh
Belā oldı saña derdā sen anı Naṣmiyā sevmeñ

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

364

Nev' -i dīger der ān k̄āfiye incā nīz elif revī

Müyesser olmadı sen pür cefādan ben vefā görmek
Nice bir baña āh ey bīvefā senden cefā görmek
Sitārem gör bu devrān içre kim bir zerrece mihriñ
Naşib olmadı āh ey yüzi gün bir gün baña görmek

Nişāb alurdım ola ' ömrden cānā sa' ādetle
Naşib olsa seni ağıyārdan bir dem cüdā görmek

Seniñ ağıyārıla seyirin revā görmezken il anı

Benüm rûḥ-ı revānımsın revā mıdır revā görmek

Güzeller seyrin it kesb-i şafā kıl Nazmi dāyim kim
Göñül eglencesidür dāyimā bir dilrübā görmek

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

365

Nev' -i diğer der kıafiye-yi müreddef bā elif incā nūn revī

Fem-i cānāneden mümkün midir kimse nişān görmek
Olur mı çeşm-i cismiyle cihānda resm-i cān görmek

Olur seyr-i cemāli cānfezā her şūḥ cānānıñ
Katar cānına cān pes kişiniñ bir yār-ı cān görmek

Cemāli seyrine dil virmesün mi cān o cānānıñ
Şu yüzden kim şafādır ' andelibe gülsitān görmek

Şafā virür baña ol servināzıñ seyr-i reftarı
Açar şāfi dil-i ğamgini pes āb-ı revān görmek

Müeyesser olmamışdur Nazmiyā çok ḥayle ḥayliden
Süleymān şāh gibi bir şeh-i şāhibkıran görmek

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

366

**Nev' -i diğer kâfiye bâ vaşl u hurûc incâ nûn evvel revî vü dâl vaşl nûn-ı
şânî hurûc**

Bulunmaz bir güzel sulţân-ı hüsn olmağa senden yeg
Dağı bir ' aşık olmaz şâh-ı ' aşık olmağa benden yeg

Yüziñ gülden laţif ü nâzik alniñ yâsemenden ter
Dehâniñ gonceden ra' nâdurur sineñ semenden yeg

Seniñ memdühdür şol tâze bir güldesteden destiñ
Kadiñ mehzûn u bâlâlıkda serv ü nârvenden yeg

Güzel her barmağıñ bir gonce-yi zanbağdan ey gülruğ
Muşaffâ ' arızıñ şudan haţtiñ tâze çemenden yeg

Letâfetde lebiñ ra' nâdurur la' l-i bedaşşândan
Şafâda dişlerün her vech ile dürr-i ' adenden yeg

Benüm ' ömrüm saçınıñ ' anber-i sârâdan anı bil
Dağı çin zülfiñ ey hûb-ı haţâ misk-i hotenden yeg

Benüm cânım bu zât-ı pâk ile sen hağ bu cevhersin
Güzeller içre gelmez Nağmiye bir dağı senden yeg

mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ mefâ' ilün

367

Nev' -i diğer kâfiye bâ redif vü vaşl incâ râ revî - Musammağ

Hırâmân olsa gönüller alur reftârı maħmûduñ
Dehân açsa söze cânbağş olur güftârı maħmûduñ

İnen h ub inen  afetd r ne diyem p rle afetd r
Şanasın b g-1 cennetd r ru ı g lz rı ma m du 

Lebi gonce dili b lb l g zi nergis Őa ı s nb l
Dil r  serv   ra  n  g l  ad   ru s rı ma m du 

Bel dir anda ol   met o fett n g mzeler  fet
G ren   aşık bu dir  ikmet olur b m rı ma m du 

G zelli de o c n ne d n bd r m h-1 t b na
Vir r Nazm  dil   c na Őaf  d d rı ma m du 

mef  il n/ mef  il n/ mef  il n/ mef  il n

368

[304 b] Der ba r-i hezec m Őemmen m sebba  ta t  eŐ *mef  il n mef  il n*
mef  il n mef  il n der   fiye-yi m reddef b  elif k f rev 

Gerekd r s nesi her   aŐı n    aÇ ile her dem   k
Ki ol   letd r anı eyleyen c n virmege  al k

Sa a c nım rev n itmekde ben sen Şanma b k idem
Ben m c n nım olmaz   aÇ-1 p k olanda hergiz b k

Seni    aŐkun hev sı kim ben m baŐımdadur Şimdi
 lem terk etmeyem   aŐ n  hev sın ben olam ger   k
  Aceb mi s rse  hım dembedem k y n dan a y rı
 a ar ey g l   iz rım b d  nince pes  as     Ő k

Rev n it Nazmiy  c n ne c n na din ki c n  azzın
Ebed g rmez cih n i re ola her kimde kim ims k

Der baħr-i hezec müşemmen şadr u ibtidā aħreb haşv-i mekfûf u ‘arûz ü
 ħarb-i maħzûf taķtî‘eş mef‘ülü mefâ‘ilü mefâ‘ilü fe‘ülün kâfiye-yi
 mücerred

Her demde hevâyî olana yel gibi yelmek
 Bir kâr olur olmaz ebedî andan o münfek

Bir kimsede kim şefkat ola raħm ide ħalka
 Vardır anıñ imānı aña yoķdur ebed şek

‘Uķbā cihetin gör ki saña lâzım odur ol
 Dünyā hevesinden gel eyā ğāfil eliñ çek

Çift oğlanı kim uş ola şayrulıģa urur
 Tur var yüri çifte dimesün kimse diyü tek

Dünyā hevesi birle olur her dem işiñ āh
 Nażmî bu hevā saña nice bir niceye dek

Nev‘-i dıģer kâfiye bā redif ü vaşl incā sîn revî vü elif redif ü kâf vaşl

‘Aşķ ile olan ħāleti Maħmūd ü Ayāsıñ
 Dilde mişlidir nice demlerdir ünāsıñ

Ruħsār u leb-i dılbere beñzer görüb ekşer
 Ehl-i dil olur mâyil-i gül birle kirasıñ

Dil mülkini ğam darbi ħarāb itse ‘aceb mi
 Ħālî budurur ‘asker-i biħadd ü kıyāsıñ

Evlā leke lek şöyle ki bir kesde be yoldaş
Her yirde olur bā^ç isi ol ru^ç b u hirāsıñ

Şol ğarre olub kendüni tutan kişi ğarrā
Ey Nazmī olur māyīli envā^ç libāsıñ

mef^ç ūlū/ mefā^ç ilū/ mefā^ç ilū/ fe^ç ūlūn

371

Nev^ç -i dīger der an kâfiye incā nūn revī

Var bendeki mihri o yüzi bedr-i dücānıñ
Dāyim sebep-i şevkīdurur bu dil ü cānıñ

Ol hūsn ile ān imdi ki āh andadır ānı
Āşüftesi olur gören ol hūsn ile ānıñ

Şu gibi revān gönli aķar kim ki görirse
Reftār-ı revānbaķşını ol serv-i revānıñ

Şol döne döne baña cefā ile eden cevır
Bir āfetidir āh ki bu devr-i zamānıñ

Āşüftesin ol anda olan naķş-ı cemāle
Ol resm iledür Nazmī nigāra nigerānıñ

mef^ç ūlū/ mefā^ç ilū/ mefā^ç ilū/ fe^ç ūlūn

372

Müreddef der kâfiye-yi mücerred incā rā revī

Anıñ kim ola dāyim işi şūr u şer itmek
Her kimseye lāzımdurur andan hāzer itmek

Şūr u şer iden şahsıñ olur faħri o yolda
Virüb boğazı āħir ele şūr u şer itmek

Her t̄alib-i dünyā olanıñ hāli dün ü gün
Olur dil ü cāndan t̄aleb-i s̄im ü zer itmek

Güçdür katı güç degme kesiñ şānı degüldir
Göz göre bu dünyā hevesinden güzer itmek

Terk itmege cehd ile bu dünyāyı ki Nazmī
Āsān ola tā saña cihāndan sefer itmek

mef' ūlū/ mefā' ilū/ mefā' ilū/ fe' ūlūn

373

Nev' -i diğer k̄āfiye bā redif ü vaşl incā lām revī vü elif redif ü yā vaşl

‘ Aşkı beni āşüfte kılalı ramazānıñ
Oldı dile eglence hayāli ramazānıñ

Olur oruc ayından uzun söylenir olsa
‘ Aşkı gāmı vü hicri melāli ramazānıñ
Yılda iki ‘ id olduğına dālldurur dāl
Alnında iki qaşı hilāli ramazānıñ

Leylī saçıdur bu dil-i mecnūna şeb-i qadr
‘ id ayıdurur bedr-i cemāli ramazānıñ

Olurdı sa' âdetle günim 'id ü gicem qadr
Nazmî ele girseydi visâli ramazânîñ

mef' ulü/ mefâ' ilü/ mefâ' ilü/ fe' ülün

374

Nev'-i diğer kâfiye bâ redif ü vaşl incâ lām revî vü elif redif ü yâ vaşl
(derkenâr)

Cânbağşdur ol lezzet-i güftârı Meminiñ
Dilkeşdürür ol şive'-yi reftârı Meminiñ

Nerd-i ğam-ı 'aşkında ki zârîdür işim âh
Her dem olurum döne döne zârı Meminiñ

Cânından ider cevr ile bîzâr demâdem
Cândan ola 'aşk ile o kim yârı Meminiñ

Yanına alur anı beni görmeze urur
Gör kim baña körlik ider aġyârı Meminiñ

Aġyâredurur meyli hemîn Nazmiye bakmaz
Cevr itmek imiş 'aşkına kârı Meminiñ

mef' ulü/ mefâ' ilü/ mefâ' ilü/ fe' ülün

375

[305 a] Der baħr-i hezec müsemmen cüz'-i aħreb ü cüz'-i sâlim taqtî'eş *mef' ulü*
mefâ' ilün mef' ulü mefâ' ilün der kâfiye-yi mücerred elif revî

Bir kimseye beş vaḡtı vaḡtiyle edâ itmek
Ĥaḡḡâ olur dâyim nefsine ezâ itmek

Ol kimsede kim hergiz olmaya haqıkat pes
Gelmez ebedi andan bir 'ahde vefa itmek

Bir himmeti dun kim var varub kişi pes andan
Yok yiredurur haqqā bir nesne rica itmek

Bittabi' olan mevzi izāden ider key hazz
Aniñ pes olur şanı her şahşa ezā itmek

Her kim ki ola Nazmī bir ehl-i kerem aña
Elbette gelür lāzım medh ile şenā itmek

376

Nev' -i diğ er der kafiye-yi müreddef bā elif incā nūn revī

Hüs n ile bu gün sen kim gün gibi 'ayān oldıñ
Ey māhlika haqqā maṭlūb-ı cihān oldıñ

Cevlāniña behcetde bu cilve-yi nāzile
Cānāneler içre sen bir rūḥ-ı revān oldıñ

Cānāne perisin sen kim buse-yi la' liñle
Ėamdan bu helāk olmuş dil-i mürdeye cān oldıñ

Oldıñ şeh-i milk-i 'aşk ben 'āşık-ı zārıñ tā
Sen ey şeh-i hūbānım hüs n iline ḥān oldıñ

La' l-i lebünle Nazmī sen dilberi görelden
Medhiñle aña cānā sen vird-i zebān oldıñ

mef' ulü/ mefā' ilün/ mef' ulü/ mefā' ilün

377

[305 b] **Nazîre**

O kes kim olmaya şânında idrāk
Olur ol nev' e kes mā' nide nāpāk

Anıñ kim ola qalbi pāk o yüzden
Olur her qande kim olursa bībāk

Ola kārında ol kim sedd ü bīmār
Ne iş tütarsa tütmez cedd ü çalāk

Hevāyī olmadan her dem ne aşşı
Olur ölür kişi çün 'ākıbet hāk

Bir özge hāli vardur Nazmi elbet
İde tırmaya ol kim sīnesin çāk

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' il

378

Der baħr-i hezec müseddes 'arüz ü darb maqşūr taqṭī' eş mefā' ilün
mefā' ilün mefā' il der qāfiye-yi müreddef be elif

Dili dildār idübdür tiğ ile çāk
Anuñçün qandur eşk-i çeşm-i nemnāk
Diler dilber dilim iki dile āh
Anuñçün tiğ ile sīnem ider çāk

Diler elmāsveş eşkiyle çeşmim
Nigārıñ seng-i küyın mişl-i hakkāk

Düşübdür dilberin dil 'aşkına çün
İdiserdir beni āh ol hevā hāk

Reh-i dilberde kır ağıyarı bir bir
Yoluñ pāk eyle Nazmī eyleme bāk

379

Nazīre

İder ol yār sīnem tiğ ile çāk
Olur aqar şu ile çāk şan hāk

O cānānım kaçan incinse benden
Benüm cānım olur anıñla ğamnāk

Meyi kimdir gören benge berāber
Tuta gül yirini hāşāke hāşāk

Kerem gelmez mürüvvet bilmez aşlā
Olur nākes şu kesde k'ola imsāk

Be Nazmī dost yolında 'adūdan
Ölürseñ daħi merd ol eyleme bāk

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' il

380

Nazīre

İde 'aşkıñla her kim sīnesin çāk
Anıñla öliser ol olısar hāk

Yiler yel gibi yolında demâdem
Şu dil kim ola ‘aşkıñ birle çalāk

Nişānı ‘āşıkıñ oldur ki dāyim
Ola ğamnāk gönli gözi nemnāk

Yolında ölmege cānlar virirler
Şu ‘āşıklar ki ‘aşkıñla ola bāk

Reh-i ‘aşkıñda ‘aşq-ı pāk birle
Bu Nazmī eylemez hīç ölmeden bāk

mefā‘ilün/ mefā‘ilün/ mefā‘il

381

Nazīre

Şu ‘āşık kim ola ‘aşkıñla ol pāk
Yolında ölmeden hīç eylemez bāk

Bu hūsn ile seni sertāc idinür
Ola kimde ki luṭf-ı ṭab‘ u idrāk

Seni sertāc idündüm ben de şāhım
Anıñ ḥaqqı k’urundı tāc-ı levlāk

Çemen ḥaṭṭıñ mişāli dimek olmaz
Ola sünbülle bir ḥaşāke ḥāşāk

Diler elmās eşkiyle bu Nazmī
Maḥalleñ sengini mānend-i ḥakkāk

mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ mefâ' il

382

Nev' -i diğer der kâfiye-yi muqayyed incâ kâf revî nün kayd

Nider ağıyâr idüb ' uşşâk ile ceng
Zağan urur mı ceng-i şâhına çeng

Çomaz ağıyâr ' uşşâkı gögine
İder gög yaqadan mânendi seg ceng

Taḥammül itdi kim bār-ı cefâña
Gören ey bivefâ dilber olur deng

Lebiñ hicrinde ey ğonce dehânım
Bu gönlim açmaz illâ cām-ı gültreng

Dehâniñ yoqluğında var gümânım
Beni itmişdir aniñ fikri dilteng

Ḥasūd iblise ka' be küyiñ ehli
Nice ferseng yirden ursalar seng

Lebiñ yādına Naẓmî cām içer hep
Yimez şüfi gibi afyon ile beng

mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ mefâ' il

383

Der baħr-i müseddes ‘arüz u darb mahzûf taķtî‘ eş mefâ‘ilün mefâ‘ilün
fe‘ülün der kâfiye-yi mücerred kâf revî

Ķanâ‘ atden o kim olmaya münfek
Sa‘ âdet ehlidir ol kimse bîşek

Sa‘ âdet ehlini her yirde eyler
Ķudūmiyle mübârek ĥaķ tebârek

Yalan dünyâda gerçek erdurur er
Ola şol kimse kim sözinde gerçek

Ķam ü şādî bizimçündür cihânda
Olur gâh ağlamak geh yine gülmek

Sa‘ âdetden dilerseñ behre Nazmî
Geç işgâl-i cihândan cümle el çek

384

[306 a] Nazîre

Bir iylikden o kim olmaya münfek
Zihî devlet sa‘ âdetdir bilâşek

Nice bir dirlik için ģamda olmak
Muķadder olacak eñ soñra ölmek
Kişiyе ĥayrdur bir yalnızlık
Ķoşulmasın bir ehl-i şerrile tek

Ŧuz ekmek gibidir bir yāreye āħ
Kişi gözetmemek hergiz Ŧuz itmek

Demādem yel gibi yelmek hevāya
Saña Nazmī nice bir niceye dek

mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ulün

385

Nazīre

Şafādan olmasağ bir lahza münfek
Mey içsek hoşça geçsek hoş dem itsek

Demādem nağş geçmek resmi birle
Nigārīñ baña cevri niceye dek

Hümā pervāzlar şayd itmek ister
Göñül şahbāzı uçar katı yüksek

Çara yazulı başdır levh-i dilden
Hağ-ı dildār sevdāsın iden hak

Cihān için be Nazmī ğuşşa çekme
Belāya virme başıñ andan el çek

mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ulün

386

Nazīre

Ne deñlü ol hümā uçarsa yüksek
Degül andan göñül şahbāzı münfek

Belāsız ҡande olur ey gönül bāl
Murādın ger vefāyise cefā çek

İder ırmaz cefālar dōne dōne
Baña cevri bu devrin niceye dek

Yalan dūnyā vefāsız pīrezendür
Gönül virmez er olan ana gerçek

Hevāsına düşüb āh ol hūmānuñ
Nice bir Naẓmiyā yel gibi yelmek

mefā^ˆilün/ mefā^ˆilün/ fe^ˆülün

387

Nev^ˆ -i dīger der ān ķāfiye incā mā ķabl revī meksūr

Ne deñlü kim ola çok māla mālīk
Ħasīs olan olur vardıkça mümsik

O kes kim ola lāyefhem pes anıñ
Olur hep şohbeti her gāh muhallik

Olur her ādemiñ şeytānı ādem
Ola ger şūr ile şerre muĦarrīk
Öliserdir muķarrer her kes āĦir
Olırsardır ^ˆadem semtine sālīk

Gücüñ yetdügine dik gelmek ile
Dike baķmaķdan ey Naẓmī göziñ dik

mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ fe' ülün

388

Nazîre

Ġam-ı hicrũnde belâdur cana mühlik
Ben öldüm hey baña sensiz ne dirlik

Şu ' aşık kim ola ' aşkında gerçek
Olur dil virdigi dildârı gerçek

Gül ile gönceden her vech ile hûb
Ruħıñda tâzelik la' liñde terlik

Saña ağıyâr her dem hemdem olmak
Çatı çirkinedir çatı güzelcik

Vefâñ ile cefâñı saña cânâ
Añub bu Nazmî söyler artıg eksik

mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ fe' ülün

389

Nev' -i diğer kâfiye bâ redif ü vaşl ĩncâ bâ revî elif redif ü kâf vaşl

Sebebdir ref' ine külli hicâbıñ
Bu hoş hâline ' aşk olsun şarâbıñ
Dilim pür şevk idübdür mihr-i hüsni
Ol alnı mâh o yüzi âfitâbıñ

[306 b] Olur tâb-ı teb-i firqat gönülde
Vücûdına sebep âh ıztırâbıñ

Bu hey'et birle haqqā mişlidir çarh
Bir āb üzre kurulmuş āsiyābıñ

Nigāriñ vaşf-ı dendānında Nazmī
Söziñ mānendidür dürr-i hoşābıñ

mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ulün

390

Nev' -i diğer der kâfiye-yi müreddef be vāv incā nız bā revī vü kâf vaşl

Ola çün hüsni gibi hulqı hūbuñ
Olur ol hūb maḥbūbı kulūbuñ

Dile dilber firākı güçdurur āh
Eşeddi oldur ālām ü kürūbuñ

Tulū' ı şems-i 'ömriñ āh āḥser
Vuḳū' ın iktizā eyler gurūbuñ

Göñül şükreyle settārül ' uyūba
Seniñ setreyler enva' -1 ' uyūbuñ

Şıgındıķ zenb-i biḥaddile Nazmī
Yine luḫfiyla Ğaffārü' z-zünūbuñ

mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ulün

391

Nev' -i diğer der kâfiye-yi müreddef incā nız bā revī ve kâf vaşl

Lebi üstinde hıttı ol habıbiñ
Belâdır cânına bu ben ğaribiñ

Verir ‘ömre şafâlar merve haqqı
Tavâfı ka‘be-yi kûyi habıbiñ

Nigârım gül gibidir aña qarşu
Ben efgân ile ‘aynı ‘andelibiñ

Devâsı derd-i ‘aşkıñ özge olur
Aña dermânı tokunmaz tabıbiñ

Yüri yan âteş-i ‘aşk ile Nazmî
Ezelden yanmağımış çün naşibiñ

mefâ‘ilün/ mefâ‘ilün/ fe‘ülün

392

Nazîre

Muhabbetim kadîmî sen habıbiñ
Qapıñdan sürme tâ hem ben ğaribiñ

Yiter yaqdıñ firâk odına cânım
Şağın göyneklü âhından ğaribiñ
Serâser od şalarsun milk-i cânâ
Giyüb ey sîm ten altunlu şibiñ

Lebiñde yaraşır beñler k’olur hûb
Hoşâbı şekkeri olsa zebibiñ

Lebiñdür Nazmi-yi bīmāre emsem
‘ İlācı fāyide virmez ṭabībīñ

mefā‘ ilün/ mefā‘ ilün/ fe‘ ülün

393

Nev‘ -i dīger der kāfiye-yi müreddef bā elif incā dāl revī vü kāf vaşl

Şu kes kim iyilikle añmaz ādıñ
Kes andan dostum sen de vedādīñ

Elif ḳaddiñle ‘ ömrüm dāl zülfüñ
Baña yād itdirir her gāh āduñ

Efendi olmasın ‘ aşḳuñ yolında
Ḳuluñdan ḡayrıya hiç i‘ timādīñ

Baña vaşl ol odur senden murādım
Seniñ de ḡaḳ vire cānā murādīñ

Bu Nazmī cevherī sen cevher-i pāk
Nola aniñla olsa ittiḡādīñ

mefā‘ ilün/ mefā‘ ilün/ fe‘ ülün

394

Nev‘ -i dīger der kāfiye-yi müreddef be vāv incā nız dāl revī vü kāf vaşl

Göñül ger ‘ aşḳından olmasa odıñ
Derūndan āh ile gelmezdi düdīñ

Anıñ kim ‘ aşkı yok hoş hali yokdur
Belī od ile olur bŷy1 ‘ ūdıñ

Göñŷlden āhım ānıñçŷn kesilmez
Ki dŷdı eksik olmaz yanar odıñ

Nedŷr mescidde yok yire bu ğavĝa
Be ŷŷfī yokdurur var ise udıñ

Der-i dildāre ey dil tap yŷzŷñ sür
Ayaĝı tozına olsun sŷcŷdıñ

Ğam-ı hicrān u vaŷlıyla be Nazmī
‘ Ademden fark olunmaz hīç vŷcŷdıñ

Eder dīdāra ‘ āŷıklar dŷrŷdun
Servden diñle bustān içre rŷdıñ

mefā‘ ilŷn/ mefā‘ ilŷn/ fe‘ ŷlŷn

395

Nazīre

Efendi pŷr keremdir çŷn vŷcŷdıñ
Demidir ullara iħsān u cŷdıñ
Gŷlistān-ı ser-i kŷyıñda cānā
Diken oldıĝ gözine bir ħasŷdıñ

Ayaĝa dŷŷdŷĝi zŷlfiñ ‘ acebdir
Olurken meyli hep bālāya dŷrŷñ

Ṭarīḳ-i ḥīlede aġyār-ı kâfir
Ne şübhe mişlödür ḳavm-i yehūdîñ

Bu Nazmî düşdi tâ kim ʿ aşḳıñña şan
Düşübdür üstüne bir yanar odîñ

mefâʿ ilün/ mefâʿ ilün/ feʿ ülün

396

Nevʿ -i diġer der ḳāfiye-yi müreddef be yâ incâ nîz dâl revî ve kâf vaşl

Gül örter gibi aġyār-ı ʿ anîdiñ
Yiter ʿ aşıḳlar ey şāhım ʿ abîdiñ

Benüm cānım gider aġyārı kim sen
Perîsin ol mürîdidür merîdüñ

[307 a] ʿ Aceb gördim seniñ aġyāre meyliñ
Şaḳî ḥod ḥaddidür cānâ saʿ îdiñ

Hemîn serdār aġac-ı gülbin ile
Yanuñda mişli aġyār-ı pelîdiñ

Bu Nazmîñ belāġat üzre nazmı
Ne şübhe mişlidir nazm-ı Lebîdiñ

mefâʿ ilün/ mefâʿ ilün/ feʿ ülün

397

Nevʿ -i diġer ḳāfiye bâ redif ü vaşl incâ nûn revî vü elif redif ü kâf vaşl

Şaķınmaz ol ki mekrinden cihānıñ
Olur bir zār u pāmāli zamānıñ

Elin ala o kim bir pāyimāliñ
Ola ھاķ destgiri dāyim anıñ

Eyā gāfil olan añ anı her ān
Ebed ھاılmayıser nām u nişānıñ

Kačan kim yād-ı dīdār itse ol çağ
Olur çağlañlıđı āb-ı revānıñ

Demādem añı an kim Nazmī eñ soñ
Olur tenden revān elbetde cānıñ

mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ulün

398

Nazıre

Gerekse ger saña ārāmı cānıñ
Şaķın ālām-ı kārından cihānıñ

Degülsin sen ھاbır ammā ki devrān
Döne döne döker her demde ھاñıñ
Varıb olmaķ kişi ehl-i ھاřābāt
ھاřābına sebebdır ھاñümānıñ

Ocağına şu koyageldi her çağ
Nice göz yaşı anca ھاñedānıñ

Olur bādîsi şol bād-ı nazarda
Bilāşek ehl-i fitne her belānıñ

Cihānıñ her melekḥū ḥūb-ı pāki
Olur ḥūrîsine hemtā cinānıñ

Gören şi‘ rinde der dūr gibi nazmı
Nizāmîsidurur Nazmî zamānıñ

mefā‘ ilün/ mefā‘ ilün/ fe‘ ülün

399

Nazîre

Güzellerle şafası bu cihānıñ
Olubdur mişli ḥūr ile cinānıñ

Sen ol cānānsın āh ol yār-ı cānsın
Ki sensin ey perî cānı cihānıñ

Benüm yārim bütün dünyāda sensin
Bugün cānānı ḳalbiñ yāri cānıñ

Bu gün gün gibi rüşen bu ki sensin
Güzel bir māh-ı ken‘ ānı zamānıñ
Yolıñda Nazmî kim oldu fütāde
Olurdı bulsa ḥāk-i āsitānıñ

mefā‘ ilün/ mefā‘ ilün/ fe‘ ülün

400

Nazîre

Yüzinde zülfi ol hürî liķānıñ
Cinānda mişli ‘ömr-i cāvidānıñ

Vişāl-i yārdur her gāh u her bār
Murādı bu diliñ maķşūdı cānıñ

Olur sergeştesi devr içre dāyim
Bu göñlim bir meh-i nāmihribānıñ

Revān olub bu eşkim her yaña āh
Düşer pāyine bir serv-i revānıñ

Be Nazmī olamazsın fāriğü'l-bāl
Hevāsında uçarsan her hümānıñ

mefā‘ ilün/ mefā‘ ilün/ fe‘ ülün

401

Nev‘ -i diğer der an ķāfiye incā vāv ĥarf revī

Bilür derdin dil-i zār u zebūnuñ
Çeken bār-ı ğamın gerdün-ı dūnuñ

Nider derdin ki ĥadden oldı bīrūn
Seniñ ey haste dil āh derūnuñ
Dil-i nālān ider her dem ceresvār
Elinden āh baĥt-ı sernigūnuñ

Var ey dilkeşte deşt ü seyr-i kūh it
Tarīķi çün odur ehl-i cūnūnuñ

Bizimle şūfiyā hengāme itme
Seniñ ʿāşıklar ile yok oyunuñ

Heves kııl ʿārif iseñ fenn-i ʿaşka
Ki oldur zübdesi cümle fününuñ

Benüm çekdüklerim Nazmī bilür hep
Çeken bār-ı ğamın gerdün-ı dünüñ

mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün/ feʿ ülün

402

Nevʿ -i diğer der an kāfiye incā yā harf redif

Yine olmuşdurur pür çin cebiniñ
Yine var gibi ben miskine kiniñ

Ruñında zülfiniñ ey rüh-ı revānım
Cinānda mişli Cibril-i eminiñ

Olur nāzik dem-i vaşlında nāziñ
Görem mi ol demin sen nāzeniniñ

Bülend iken seniñ şāniñ revā mı
Olasın hemdemi her bir deniniñ
Ne güne kaldı Nazmī bisitāre
Ki düşdi hicrine sen mehcebiniñ

mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün/ feʿ ülün

403

Nevʿ -i diğer der an kāfiye incā hā revī ve elif redif ve kāf vaşl

Añub çāh olacağın cāygāhıñ
Eyā ğāfil ço fikrin yüce cāhıñ

[307 b] Öliser hāk olırsarsın çün āhir
Aña oldan hemīn imdi niğāhıñ

Eyā ğāfil vücūdıñ hiçe şay var
‘ Adem semtine varur çünki rāhıñ

Dilerseñ cāy-i emn olsun hemīşe
Hudānıñ dergeh-i luḫfi penāhıñ

Ölüm derdini añmak birle Nazmī
Demādem turmasun derd ile āhıñ

mefā‘ ilün/ mefā‘ ilün/ fe‘ ülün

404

Nev‘ -i diğer der an kâfiye incā yā harf revī

Kenārı gülşen olsa kankı çāyıñ
Olur çok hāleti ol nev‘ e cāyıñ

Eyā ğāfil umūr-ı dehr-i fānī
Niçe bir ola dāyim fikr ü rāyıñ
Ölüm derdiyle havf-i haqqı añub
Demādem turmasun āh ile vāyıñ

Ebed yok nef‘ i var ammā ki zarrı
Riyā vechiyle olan hūy ü hāyıñ

Demādem anı añ ağla be Nazmī
Ki bir çāh olısar eñ soñda cāyıñ

mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ülün

405

Nev' -i diğer kâfiye bā kayd u vaşl incā rā revī vü vāv kayd ü kâf vaşl

Bugün bir āfetisin sen bu devriñ
Çeker mihr ehli āh ey māh cevriñ

Yüziñde berķ urur gün gibi nūriñ
Göreyin mişli ol bāğ içre nevriñ

Enisin ey perī hep ehrimendir
Seniñ ādemler öldürür bu tavrıñ

Hasūdiñ hānesine varıcaķ sen
Varur meh şanasın burcina şevriñ

Nigāriñ yād-ı la' li birle Nazmī
Geçür şāfī şafā cām ile devriñ

mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ülün

406

Nev' -i diğer der an kâfiye incā hā harf kayd

Zuhūr ide çü bir mehrüsü şehriñ
Olur bir āfet-i devrānı dehrıñ

Göñül çekme bu dehriñ qahrın aşlā
Güzel sev bāri andan ola qahrıñ

Şafā isterseñ ey dil bīgam olub
Kenārın qoma bir dılcūy-i nehriñ

Güzellerle bulur her şehr şöhret
Güzelsiz luḫfı olmaz hıç şehriñ

Şarāb-ı telḫ içüb aḡyāre Nazmī
Ṭoyunca söḡ öḡüt dök yūri zehriñ

mefā^ˆilün/ mefā^ˆilün/ fe^ˆülün

407

Nev^ˆ -i dīḡer qāfiye bā vaşl ve ḫurūc ĩncā tā revī ve dāl vaşl ü kāf ḫurūc

ˆ Aceb bilsek biz o cānāne netdik
Kim anuñ cevri birle cāna yitdik

Anıñçün sevdik anı pāklikle
Biz ol yāriñ eyü adın işitdik

Nıḡarıñ almadıq būs-ı dehānın
Yolında yoḡ yire terk-i ser itdik
Nice ayrulıḡ odına yanub āh
Niçe niçe yürek yaḡın eritdik

Be Nazmī ˆ āqıbet fikr idelim gel
Cihāna işte geldik işte gitdik

mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ülün

408

Müreddef kâfiye bâ redif ü vaşl incā rā revī vü elif redif ü hā vaşl

Dilim tîriñle kim pür yāre itdiñ
Hemān bir gözden oğ biñ pāre itdiñ

Beni sen ey hümā ṭal' at meded āh
Hevā-yı 'aşķile āvāre itdiñ

Oñılmaz derd imiş 'aşķıñ seniñ āh
Beni ol derd ile bîçāre itdiñ

Beni yād-ı şafā-yı la' liñ ile
Müdām ey yār-ı cān meyḥ'āre itdiñ

Ten-i Nażmiyi ḍarb-ı sengile āh
Duḥān-ı āhı gibi kāra itdiñ

mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ülün

409

Nev' -i dīger der an kâfiye incā nūn revī

Beni sen ey perī dīvāne itdiñ
Bu gönlim mülkini vīrāne itdiñ
Leb-i şīrīn ile ey ḥusrev-i ḥüsn
Beni ferhādveş dīvāne itdiñ

Ṭağıtdiñ ey perī aqlumı başdan
Beni sen 'aql ile bīgāne itdiñ

Ruḥ-ı gülnâr-ı gül şevkıyla gönlim
Cemâlin şem^ç ine pervâne itdiñ

Seni görüb bu Nazmî sevdi cāndan
Aña bilsem ki sen cānā ne itdiñ

Bugün bîhad cefâlar birle cānā
Adıñ bir pürcefâ cānāne itdiñ

Baña cevri için ağıyâre şunub leb
Ḥaḳîkatde o cevri cāna itdiñ

mefâ^ç ilün/ mefâ^ç ilün/ fe^ç ülün

410

Nev^ç -i diğer der ḳāfiye-yi mücerred incā nūn ḫarf revî

Şol āhen-dil güzel ger sen degülseñ
Degülsin imdi sîmîn ten degülseñ

Beni dîvâne itdiñ ^ç aşḳ ile āh
^ç Acebdir ey perî ki sen degülseñ

[308 a] Dil ehlin bülbül-i zâr eyleyen āh
^ç Acebdir sen yüzi gülşen degülseñ

İdersin sîneme tîr urmağı terk
Eger sen terk-i tîr efken degülseñ

İdersen Nazmiyi öldürmege ḳaşd
Beni öldür şu sen rehzen degülseñ

mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ülün

411

Nev' -i diğer der kâfiye-yi müreddef bâ elif incâ nün revî

Göñül maḥbûb sev nādān degülseñ

Ḳul ol nādāna aḥiryān degülseñ

Müdām ol bāde-yi ' aşḳ ile sermest

' Abeṣ efkār ile ḥayrān degülseñ

Muḳallidsin göñül ' āşıḳ degülsin

Eger kim bî ser ü sāmān degülseñ

Degül bir genc-i ' aşḳ öziñde pinhān

Eger kim ey göñül vîrān degülseñ

Degülsin daḥi Nazmî ' aḳldan dūr

Eger ' aşḳ ile sergerdān degülseñ

mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ülün

412

Nev' -i diğer kâfiye bâ redif ve vaşl incâ rā revî

Şafādır bülbüle gülzāre gelmek

Demādem añda āh u zāre gelmek

Ḳatı yolsuzlġ itmekdür degül yol

Kişi bir nāsezā reftāre gelmek

Hevāyî olan oñmaz ādem olmaz

Ki varmaz göñli bir ḥoş kāre gelmek

Kişi kim bir işi göz göre ide
Ne yüzsüzlük dönüb inkâre gelmek

Olur ey Nazmî bed fi'li 'avâmîñ
Demâdem bîhude güftâre gelmek

mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ fe' ülün

413

**Nev' -i diğer kıfiye bâ redif üvaşl u ħurûc u mezîd incâ dâl evvel revî vü
elif redif ü hâ vaşl u dâl tâ nî ħurûc ü nûn mezîd**

Dile eglence olmaz bâdeden yeg
Anîñla bir nigâr-ı sâdeden yeg

Enîs-i eħrimendir ol perîzâd
Görür bed aşlı merdüm-i zâdeden yeg

Bulur mı göreyin dilber beni ger
İderse terk ben dildâdeden yeg

Çosun meyĥâne küncin rinde zâhid
Ki cây olmaz aña seccâdeden yeg

Nişâr-ı nâĥd-i cân itmekde cânân
Bulur mı Nazmi-yi üftâdeden yeg

mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ fe' ülün

414

Nev' -i diğer der an kıfiye incâ nûn ħarf revî

Ne bir cānān var ol cānāneden yeg
Ne ‘āşık aña ben dīvāneden yeg

Sever ma‘ şūkı ‘āşıklar bürāzer
Ne şübhe ata ile anadan yeg

Dil-i ğamgīnleri kıılmaā şādan
Bu devr içre ne var peymāneden yeg

Degül şūfīniñ işi ‘aşk ħānı
Aña bir ħān olur mı dāneden yeg

Ne var ola cihān lezzetlerinde
Be Nazmī vuşlat-ı cānāneden yeg

mefā‘ ilün/ mefā‘ ilün/ fe‘ ülün

415

Nev‘ -i diğer der kâfiye-yi mücerred incā elif revī

Gel ey ħüsniyle bihemtā yigitcek
Güzeller zübdesi zībā yigitcek

Bu ħüsñ ü ħulķ ile sensin bu gün bir
Perī peyker melek sīmā yigitcek
Bu gün bir ħub-ı müsteşnā nigāre
Tuş olmadım saña illā yigitcek

Bu gün sensin güzellik gülşeninde
Dil egler bir gül-i ra‘ nā yigitcek

Cevānıken beni pīr itdi ʿaşkıñ
Seni de pīr ide mevlā yigitcek

Elif der kāmētüne kaşuña med
Saña medh oқыıanlar ā yigitcek

Cemāliyle bu gönlim aldı Nazmī
Cemāle ğırre bir ğarrā yigitcek

mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün/ feʿ ülün

[308 b] Murabbaʿ - muḥammes

416

[309 a] Der baḥr-i hezec müseddes şadr u ibtidā aḥreb ve cüzʾ-i devvüm ü pencüm
maḥbüz ü ʿarüz ü darb maḥzūf taḫtī eş *mefʿ ülü mefāʿ ilün feʿ ülün*

Ġam bir dem eger olaydı münfek
Olurdu gönül şafāya düşmek

Ya gibi dütā olanıñ olur
Destinde ʿaşā mişāl nāvek

Ṭutmaz yerini bir ehl-i merdüñ
Nādān olan ehl-i ʿörf merdek
Ādemliġi olmaya anıñ kim
Olur bir eşek gibi bilāşek

ʿUzlet gerek ise kııl ferāġat
Başdan yūri Nazmī elden el çek

417

**Der baħr-i recez müsemmen mezāl taķtı^ç eş müstef^ç ilün müstef^ç ilün
müstef^ç ilün müstef^ç ilün der kâfiye-yi muķayyed incā kâf revî vü nün kayd**

Bir kes ki tünd olub ebed olmaya bir hoş şūh u şeng
Ķatı gönüllü olur ol baĝrı olur beklıkde seng

Her kim ki ı rz ehli ola faķra düşe haķ şaķlasun
Andan ider nāmūs u neng olur cihān başına teng

Çeng-i cefāya çeng uran şahşıñ olur ķānūnı hep
Bedhūlar ile dembedem demsāz olub ĝavgā vü ceng

Sulţan süleymānıñ görüb şāhibķıran olduĝını
İder el amān el amān tersāndürür cümle fireng

Faķra taħammül eylemek Nazmı güc olur faķr pes
Bār-ı ĝamıyla ādemi ı turmaz ider her bār deng

418

**Der baħr-i recez müsemmen cüz^ç-i matvı ve cüz^ç-i maħbūn taķtı^ç eş
müfte^ç ilün mefā^ç ilün müfte^ç ilün mefā^ç ilün kâfiye bā redif ü vaşl ü ĝurūc**

Cānıma güç gelür benüm āh ki ol nigārumıñ
Ķab^ç ina gelmedüĝi hoş dembedem āh u zārumıñ

Nāle-yi şadhezār dil bülbül-i zār gibi āh
ĝülşen-i kūyını tutar her dem o gül^ç izārumıñ

Bülbülü olduĝum ben ol ĝülruħıñ añlar ehl-i ı aşķ
Neydüĝin āh ol bilür nāle-yi şadhezārumıñ

Seyre revān olub ne dem eylese nāz ile hūrām
Kannış ādem öldürür āh o şivekārımıñ

La' l-i nigāre cān ile meylimi Nazmiyā bilür
Cevher-i lafzını gören şî' r-i şafā şî' ārımıñ

419

**Der baħr-i remel taķtî' eş fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilāt der ķāfiye-yi
müreddef bā elif incā ķāf revî ' arüz u ğarb maķşür**

[309 b] Şol bilen āħir ölüb ħāk olub olmasun helāk
Niçün añub anı andan ķılmaya her demde bāk

Devlet anıñ aña şol ölmezden evvel ölmegi
Zî sa' ādet aña ħāk olmazdan evvel ola ħāk

Kimseye ķin eylemez göñlinde olmaz bir keder
Göñli anıñ k'ola dīn āşarı birle şāf u pāk

Kimde kim ' aşķ-ı ħaķīķi ola olur anda sūz
Her ne söz kim söyleye her demde olur sūznāk

' Āşık oldur kim gide eşki ħaziz-i ħāke dek
Vara āhı Nazmiyā her demde tā evc-i simāk

420

Nazire

Çāk olur mānendi tığ-ı mihr birle rüy-ı ħāk
Şevķ-ı mihriyle ider gögsini ' aşık çāk çāk

Yoğ yirine qor bu dünyāyı ʿavāma ŧey dimez
Kimseden bāk eylemez her kimde kim var ʿaŧq-ı pāk

Kimseyi hağ kimseye ʿālemde muħtāc itmesin
İħtiyācıyle kiŧi derdā ki olur derdnāk

Bir marazdur hırŧ mevlā ŧağlasun andan qulın
Kim oñarmaz ādemi derdā ider āħir helāk

Her ħuŧuŧıñda baŧiret üzre olub Nağmiyā
Yolıñı pāk it daħi var kimseden hıç itme bāk

fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

421

Nağire

Qanqı ʿāŧıq kim ola göñlinde anıñ ʿaŧq-ı pāk
Qalmaz ol ālām dehr-i pür ħağardan hıç bāk

ʿĀŧıqın ʿaŧq āteŧiyle yüregi süzāndurur
Anıñiçün āh ʿāŧıq herdem olur süzñāk

Yüz süren dergāhına ol māh burc-ı behcetün
Zī saʿ ādet kʿidinir sermenzilin evc-i simāk

Hey ŧafā ehli cüvāna ʿiŧ u ʿiŧret añdurur
Dāye adlı baŧlıya rez duğterine tā ki tāk

Cāne cānāniñ cefāsı böyle qalırsa eger
Nağmiyā āħir beni āh idiserdür ol helāk

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

422

Nazîre

Âh kim bir âfetiñ oldım ğamından derdnāk
Boğmayla eyler ol âfet beni âhir helāk

Dāğ-ı hūnālūd kim sīnem tūtubdur serbeser
Lālelerle zeyn olubdur şanasın kim rüy-i hāk

Mihrim ol mehrüya bir gün ola rüşen gün gibi
Şubhveş şol dem k'olam şevk-ı ruhıyla sīneçāk

Dil ğam u endüh-ı devrāndan nola bāk itmese
Bu durur 'ālemde lābūd muqtezā-yı 'aşk-ı pāk

Pāk bāzū merd-i meydān olur ehl-i 'aşk olan
Pīrezen-i dehriñ ğamından aña Nazmī pes ne bāk

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

423

Nazîre

Saña cānā cān revān itmekde itmez hīç bāk
Çankı 'āşık kim ola göñlinde anıñ 'aşk-ı pāk
Cān virir ma' şūqa qurbān olmağa 'āşık nola
Ben seni gördikce cānā dirsem rühī fedāk

Düşse şevk-ı mihrüñ ey meh yiridür bu göñlime
Pertev-i hurşid ile bulur şeref çün rü-yi hāk

Şanma görinen ufuğda tañ yiridir her seher
Şevk-i mihriñle sipihr ey mähım olur sineçäk

Nazminiñ şūçı nedür yāzık degül mi anı āh
Eyledüñ cevr ü cefāyla be hey āfet helāk

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilāt

424

Nev' -i diğer der kâfiye muqayyed incā kâf revî ve rā kayd

Çankı ' aşık kim ola bünyād-ı ' aşkı dilde berk
Hâşelillah kim güzeller sevmegi ol ide terk

Çankı kes kim ola luṭfiyla mürüvvetden berî
Beñzer ol bir devhaya kim olmaz anda bār u berk

Zinde olduğınca bir hoş zindegānî itmeden
Ġāfil olmaz ' ākil olan tā irince vaqt-i merg

Dāyire dik dik eliflerle ağarmış müyile
Başum aq yazılı tācına dönübdür terk terk

İtdigi şūfiniñ oldur ' ilm-i fenn-i ' aşkı terk
Nazmiyā şanurdı ol aḥmaḳ kim anı ide derk

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilāt

425

Nev' -i diğer der an kâfiye incā nūn kayd

Yiye ol kes kim ziyāde bek tutar kıattāl-ı beng
Denk olur bār-ı ğamıyla dehr olur başına teng

Bīvefā dünyā için varı ʿavāmīñ yok yire
Birbiriyle işleri ikide bir ğavġā vü ceng

Şimdiki erkāne olmuş özge kıānūn şöyle kim
Çeng-i cevre her biri kıurmaz urur her bār çeng

Çoġı zenler birle demsāz olmaz idi her zamān
Olmasaydı bezm-i devrān içre erkek sāz-ı çeng

Pāk ü ārī olmayan ʿirfāndan ol ʿārī olan
Oldurur kim Nazmiyā olmaya anda ʿār ü neng

fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilāt

426

[310 a] Nazīre

Gözime şekker dehānīñ hicri itdi dehri teng
Oldım esrāriyle ol bār-i ğāmīñ hayrān u deng

Gög gög kıan bulaşmış cism-i zerdim taş ile
Ben emīr-i ʿāşıkāne cāme oldu olsa reng
Sen şanem mānendi deyr-i hūsne gelmez bir daġı
Naķş-ı zībā bir nigār-ı hūb u raʿ nā şūh u şeng

Āh kim virür ğam-ı ħaţtıñ dile kıurmaz keder
Nitekim deryāda fetret gösterir dāyim fireng

Şol şafâ virür muşaffâ âba beñzer bâde lik
Balçığıyla tuza beñzer Nazmiyâ afyon u beng

fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilât

427

Nazîre be nev' -i diğer

Şeh süleymân ile tırub eylemek Tahmasb ceng
Cenge urmağdur zağan şâhîn ile göz göre çeng

Şayd-ı müş itmekde gürbe kim mişâl-i şirdir
Lik mişl-i müşdır kılsa aña hamle peleng

Şâh-ı 'âlem itdi tâ kim 'azm-i rezm andan yaña
İtdi dilteng idüb anı bâr-ı dehşet birle deng

Bildi kim kâbil degül hergiz muqâbil olmağa
Dirmedi cenge ayağı kaçub itdi 'özü-i leng

Pâdişâhıñ anıñ üstine hücümü dehşeti
Bu cihânı gözine târ eyledi başına teng

Pes süleymân-ı zamân gönderdi aña âşafın
Kâdir olmadı gelüb anıñla da kılmağa ceng

Şaf düzüb âşaf ki oldı hâzır anıñ cengine
Dernek üzre otururken kaçdı kılmadı direng

Tiği üstine ölürdi nâmı olurdu dilir
Ger olaydı anda cür'et birle bir nâmüs u neng

Fıkr-i fâsîd birle anıñ hîle imiş her işi
Böyle eyler her kesi pes hâlet-i tiryâk ü beng

Server-i şâhibkırân ü dâver-i nuşret qarîn
Dâyimâ a' dâyı mağlûb idüb ola şüh u şeng

İde haq ol şâh-ı heft iklîmi dâyim Nazmiyâ
Naşr birle iftihâr-ı devri eyyâm-ı düreng

fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilât

428

[310 b] **Der baħr-i remel müşemmen taqtı' eş fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün**
der kâfiye-yi mücerred incâ kâf revî

Zîsa' âdet ol kula kim tırmayub bir laħza dek
İde mevlâya ' ibâdet tura her şeb şubha dek

Cîfe olub leşlerine anca kınmuşdır mekes
'Ucb ile añlar ki dimezlerdi sîmurğa siñek

Faħr ile olur felâket ehline ekşer maħal
Bir döşek olan ħarâbe yirde toz topraq döşek

Key şaħın mazlûmiñ âhından var ey zâlim kişi
Âhı mazlûmiñ varur yirden göge olur direk
Âdeme ol kim şıgır gibi baqar itmez kelâm
Hey o yüzden âdem ey Nazmî ne şek olur eşek

429

Nazîre

Kâşkî gelse elinden kişiniñ tırmasa dek

Ağlasa kâh inlese her gice vaqt-i şubha dek

Ol ki şeytāna uyub nefsānī bir қа' l itmeye
Olur anıñ gibi ādem imdi ma' nīde melek

Mülk ü mālē şol benüm diyen āceb añmaz mı kim
Āhiri bir āhere qalsa gerek ol māmelek

Ahmaq olub ola ol kim ād meyliñden beri
Ol maqūle kes hemān ma' nīde bir ħardur ne şek

Bikeremden itme bir nesne tevaqqu' Nazmiyā
Ücret ile çift sür bir dūna minnet itme tek

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

430

Nazire

Kesb-i ruzi birle her ruz eyle sa' y aḥşāma dek
Hıdmet için t̄apu kılub qaddiñ iki bükme tek

Sen gidersin qalıserdir bunda cümle māl ü mülk
Āhiri bir āhire naql idiserdir māmelek

Ğirre olma devlete anıñ zevālin fikr kı l
Aldamışdır çoqları ol hāl ile hey bu felek

[311 a] İtme çok t̄ul-i emel yoq yirine qo varlıgıñ
' Ömrüñüñ az olmasın añ öleceksin ölecek

Varlıđıñ ĥod olıserdir Nazmiyā yoğ cümleten
Ya ne lāzım yođ yire dūnyā içün çekmek emek

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

431

Nazire

Didi cismiñ yolım orda nice pāymāl eylemek
Ol řabīb-i cānı gör kim ĥasteye sorar dōšek

Nice ādem ola kim yolında aniñ ölmeye
Ol perīye cān virür bu ĥüsn ile ĥūr u melek

Kūyi cennet gözlere dīdārı seyri nūrbahş
Ol melek sīmāya ĥađđā yaraşur ĥūrī dimek

Hāle veş ol māhı alsa ĥalka-yı zıkr ortaya
Nola şem' -i bezmi dāyim dermiyān olmağ gerek

Ya ıķub oğ gibi gidem başım alub bir yaña
Ya ekem bağruma nerm idüb o şaşı yayı bek

Dūd-ı āhım muttaşıl řurmaz gelür gerdūna dik
Kim olur herdem direk her yirde yirden göge dek

Ol mehiñ dūr dişleründen dūr idelden devr-i dūn
Çıkdı eşmimden benüm Nazmī şüreyyā-yı felek

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

432

Nazire

Sen baña cevri itmegin ey mäh yirden göge dek
Dūd-ı āhım dembedem yirden göge olur direk

Ben seni gördüm bu gün ʿisī lebiñle ben seni
Deyr-i hüsn içinde bir rüh-ı muşavver ey melek

Laʿl ü dendāniñla kaçışñ fikri dilden gitmeye
Gide deryādan dürr ü mercān ile cānā semek

Dil dem-i vaşlıñda āh pür şerer peydā ider
Atılır ʿādetdürür ʿid-i mübārekde fişek

Nerd-i ğamda zār idüb sergeşte kıldıñ Nazmiyi
Yiridir sergeşte olsañ sende ey çarḥ-ı felek

fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

433

Nazīre

Ay gündür yüziñ alnıñ sen benüm mähım melek
Yiridir her kim yüce dergāhıña dirse felek

Serv gibi serkeş ol tenhā şalın ey gülʿ izār
Hemdem olub ğonceveş baş қоşma her bir hāre tek
Firḫatiñde çekdi kim bār-ı belā vü miḥnetüñ
Hey kıyāmet biñde biri şerḥ olunmaz ḫaşre dek

Şanma ʿāşıklar gibi cānā çeker cevruñ yükin
İdemez aña taḫammül şol ḫasūd-ı ḫar ne şek

Sen yüzi mihr alnı mehden olamaz Nazmî cüdâ
Gözleri nûrısın anıñ rûhısın hem ey melek

fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün

434

Nazîre bînuḳaṭ

Sevdüğim kim kim görürse dir melekdür ol melek
Oldurur rûhım odur ' âlemde hem var mâmelek

Ol melekrû rûh kim gördükde her âdem sever
Aña ol resme olur her görmede rûhım desek

Sevdüğim ol rûhdur kim âh kim görse sever
Olur ol resme aña ' âlemde havrâdır dimek

Ol melekdür sevdüğim kim her dem âhım alur âh
Âhım oldur kim varır her gâh u herdem göge dek

Ol hümâ kim her dem âhımla hevâdârım aña
Düd-ı âhım her dem oldur kim göge olur direk

fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün

435

Nev'-i dîğer der an ḳâfiye incâ mâḳabl revî meksûr lüzüm-ı mâ lâyelzem

Bir şeh-i ḥüsniñ reh-i ' aşḳına olan münselik
Milk-i ' aşḳa ḥâl-i istiḥḳâḳ ile olur melik

Olmışam bir mihr-i hüsniñ sāyeveş üftādesi
İşiginde gözlerim ben hāk-i pā bir gölgelik

Āh o sīmīn ten şanem hiç olmaz āhım birle nerm
Çalbini itmişdür ol kâfir firengī bir çelik

[311 b] Dāyimā cānān cemālin cān göziyle görmege
Dāğlarla dil diler sīnem ide göz göz delik

Hüsniyle ol sevdüğim kim bir perīdür yā melik
Milk-i hüsne Nazmiyā ol şāh-ı hūbandur melik

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

436

Nev' -i diğer kâfiye bā vaşl incā tā revī ve kâf vaşl

Rāh-ı rühefzā ile olsun müdāmī şöhetün
Cām-ı canbağş ile olsun yine şāfi ülfetün

Vardürür keyfiyyet-i meyde şu hālet kim müdām
Pādişāh eyler gedāyı neş' esi ol hāletün

Meykede küncin çoma kim kem gedāyiseñ dağı
Meykede pīrinden anda var müdāmī hürmetün

Giceler şevkıla itseñ bezm-i mey cem' iyyetin
Olsa bir sākī-yi mehveş şem' i ol cem' iyyetün

Çoma elden ayağın Nazmī meyiñ devr içre kim
Bā' işi olur yürür şāfi şafā vü behcetün

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

437

Nev' -i diğer der an kâfiye incâ rā revî

Ḳāmetüñ ḳadd-i bülendin pest idübdür 'ar' aruñ

'Ārızuñ 'ırzına doḳunmuşdürür verd-i terüñ

Zulmet-i ğamdan dili şevḳıla rüşen ḳılmada

'Aynıdur rüyiñ senün ey mäh mihr-i enverüñ

Zevḳ-ı cān şevḳ-ı cenān ḥazḳ-ı cināndur vuşlatuñ

Selsebîl ırmāğıdur gūyā müselsel sözlerüñ

Şanma aġyāra senin ben bilmeyem mihr itdüġiñ

Ey iki gözüm bu iki gözlerümdür gözlerüñ

Sen leṭāfet birle bir cevhersün ey zāt-ı şerîf

Cān ile Nazmî ḥarîdārıdırür sen cevherüñ

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

438

Naẓîre

Bilse ger şūfî şafā-yı la' lini sen dilberüñ

Süre' -i kevşer ḥaḳḳı añmazdı adın kevşerüñ

Nice yıllar yel gibi yeldim yolında görmedüm

Āfitābum zerrece mihrîni sen mehpeykerüñ

Nār-ı hicründe yanarken 'aşıḳ-ı üftādeler

Yiri midür cennet-i vaşluñ ḥasūd-ı kāfirüñ

Ayağun  opr gunin gitmez h y li dideden
Cevheri olan bilur  adrini c n  cevherun

D g-1 sinem g n gibi r sen delilimd r ben m
 ubh gibi  adıkım yolında Nazm  ca' ferun

f 'il t n/ f 'il t n/ f 'il t n/ f 'il n

439

Nazire

Mihrun ey m h olmasa g nlinde mihr-i enverun
 evkıla olmazdı ' şıklar gibi h k-i derun

Ra sa girsem g n gibi k y nda her g n germ olup
Nola dil p r  ev dur mihr yle sen mehpeykerun

Lu fıla g y  m selsel s zler nd r selseb l
La' li  ey h ri li a 'aynıdır  b-1 kev erun

Nola sen c n ne c n  c n ile meyl itseler
Kim cih n i re seni c ndan sever ' şıklarun

Na d-i c nile harid r ndır ey p kizez t
Kimdurur  adrin bilen Nazm  gibi sen cevherin

f 'il t n/ f 'il t n/ f 'il t n/ f 'il n

440

Nev' -i diğer der an kâfiye incâ lâm revî

Çekmiyem dirseñ eger bir ta' n ile kahrın iliñ
Tut dilüñ kendüñde epsem kimseye şunma eliñ

Nice bir ey gâfil il tãpūsına tãpū kılub
Tãkatiñ tãk ola hıdmetle dü tã ola beliñ

Kimseniñ baķmaz yüzine kimseyi görmez gözi
Nãgehãn devlet eline giricek bir erzeliñ

Ķatı müşkildür Ķulın Ķaķ şaķlasun ol derdden
K'olasın maĶkūmı bir lâyefhem olan echeliñ

Tã ölünce dār-ı uĶrã Naẓmi aĶir menziliñ
Ķoma elden Ķır' atin dāyim kitãb-ı münzeliñ

fã' ilâtün/ fã' ilâtün/ fã' ilâtün/ fã' ilün

441

Nev' -i diğer der an kâfiye incâ nün Ķarf revî

Ķucamaz kimse seni illã yine pîrãheniñ
Pãyîne yüz süremez illãkine cãnã dãmeniñ

Cãm-ı telĶ öper müdãm âh a gözün şirin lebiñ
Cãme-yi zerrin Ķucar her gãh şol simin teniñ

Başımiñ tãcı efendimsin efendi sen benüm
AyaĶiñ topraĶı bendeñ bende bu yüzden seniñ

[312 a] Āhım ey biraħm hergiz eylemez te`şir āh
Kıalbi sen sımın teniñ beklıkde   aynı āheniñ

Nażminiñ kũyiñda hoş gör nālesin ey gũl   ızār
Revnaķı çũn murġ-ı hoş elħān iledir gũlşeniñ

442

Nażire

Gũl yũzin medħi dilinden dũşmeyũb her sũseniñ
Baġda ũftāden olmuşdur gũzel her sũ seniñ

Sũseniñ medħiñ dilinde olalı gũlzārda
  Āşık-ı dīdāriñ olmuşdur nigārā şu seniñ

Her kime kim yolıma  l diseñ ol dem dostum
Ĥaddi olmaz ol dem-i sa  de revān cān vireniñ

Pāyiñe yũz sũrmege bulur demādem dest ser
Kim ser-i zũlfiñ gibi    mrũm tũtarsa dāmeniñ

Şıveniñ kānı o cevri  ok nigāriñ Nażmiyā
 licek cevriyle sen   uşşāķ idiser şıveniñ

fā ilātũn/ fā ilātũn/ fā ilātũn/ fā ilũn

443

Nażire

Er olan kes diñlemek biħũde s zin her zeniñ
Key ĥamāķatdir fesādın bilmemekdir her zeniñ

Gün gibi yaqar serāser şevq-ı mihrî ʿālemi
Mehlikā bir cāme-yi zerrīn giyer sīmin teniñ

Bülbül-i zārī olub zārī ide başlar o dem
Bu gönül gördüğü qadd-i serv ü haddi gülşeniñ

Bir yüzi gül dilberiñ fikrin kııl açıl gül gibi
Aldığınca gussa vü gam ey gönül pīrāmeniñ

Vaşf-ı zātı hoş şafā tende o kānī behcetiñ
Güyyā cevherdürür her bir söziñ Nazmī seniñ

fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

444

Nevʿ -i dīger der an qāfiye incā hā revī

Sen şeh-i iklim-i hüsn ü kılıyım ben sen şehiñ
Cāy-i qadrim cāh-ı iqbālim o yüzden dergehiñ

Şevkıla rüşen dil olmak hāşıl eylerdim temām
Zerrece mihrin gözim nūrı göreydim sen mehiñ

Mihr iderdin belki bir ey āfitābım baña sen
Saña mihrim bir ne yüzdendir olaydı āgehiñ
Düşdüğim demden hevā-yı mihrine ey meh seniñ
Olmuşumdır zerreveş devr içre bir hāk-i rehiñ

Ehl-i dildir zevk iden Nazmī meyın keyfiyyetin
Ol şafā zevki degüldir imdi şūfi eblehiñ

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

445

Nev' -i diğer kâfiye bâ elif te'sis ü harf-i dahîl ü vaşl

Evveliñ hayr ise ger hayr olıserdir âhiriñ
Ol bilür hâliñ ki bilür bâtınıñ hem zâhiriñ

Evvel ü âhir şıgındık aña kim oldur hemîn
Evveli her evveliñ hem âhiri hem âhiriñ

Hzret-i haq idiserdir 'âkıbet bireyb u şek
Hayr u şerrî ecrin elbet cümle berr ü fâciriñ

Şaklamakdan bir olunca berd ü harden cismi pes
Farkı ne harc-ı kabâ ile libâs-ı fâhiriñ

Cem' -i elfâz u ma' âni itdügi nazmında hûb
Key 'aceb bu Nazmi-yi zâr u perişân hatırıñ

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

446

Nazîre

Ėam yime soñında hiç olmadıgına âciriñ
Luţf-ı haqdan anı iste kim ola hayr âhiriñ
Haqqıla ol koma zıkr-i haqqı dilden her nefes
İster isen ola haq her yirde yâr u nâşırıñ

Devletiyle ne kadar kadre irerse bir kişi
Şükriñi biñ ol kadar itmek gerekdir kâdiriñ

Farkı yokdur nîk ü bed bilmezleriñ yânında hiç
Müslimiñ bir gebr birle berr ile bir fâciriñ

Vardürür derdâ müselmân adına çok kimse kim
Gâh olur kem mişli olur küfr ile bir kâfiriñ

Ey bu dünyâ devletine mâlik olan ehl-i câh
Hayra kaçd it gel ki hayrıla olalar zâkiriñ

Nitekim yokdur seniñ Nazmî soñında âciriñ
Niçeler hayrânıdır öyle soñında âciriñ

fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün

447

Nazîre

Sıhr ile gönüller almağda o gözi sâhiriñ
Hâk budur kim iki gözi 'aynıdır bir kâfiriñ

Ol güzeller pâdişâhın her ne dem görsem derim
Ola sulţânım hudâ her demde yâr u nâşırıñ

Çadre irmekdür vişâl-i yâre irmek 'aşıkâ
Özge bir ihsânıdır ol kâdri Rabb-i kâdiriñ

Yâr yıkar gönlimi dâyim yapar iliñ gönlini
Gözlemez bir hâtırım ammâ ki gözler sâiriñ

Devlet olmazsa müyesser zilleti hoş göre tur
Gülmek olmazsa be Nazmî ağlamak hod hâzırıñ

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

448

Nev' i diğer der an kâfiye incâ kâf revî

Olmuşumdur ben seniñ haqqâ ki cāndan ' aşıkıñ
Ey benüm ma' şük cānım şol yolında şadıkıñ

Mişlisin hüsn-i ' izārıñ birle ' azrānıñ ki sen
Mişliyem ben dañi ' aşkıñla nigārā vāmıkıñ

Sen de şāhidsin ayā şırın şāhid la' liñiñ
Oldığına lezzet ile mişli şehd-i fāyıkıñ

[312 b] Her ne gün gün yüzini ma' şükünıñ kim görmeye
Göñli gözi açılıb egleñmez aşlā ' aşıkıñ

Her gören cānā seni Nazmī gibi cāndan sever
Sevmeyen kimdir seni bir şun' ısın sen hālıkıñ

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

449

**Nev' -i diğer kâfiye bā redif ü vaşl ü hurūc ve mezid incâ dāl revî ü elif
redif**

Şānıdır biñhad cefā her hūb-ı merdümzādeniñ
Cānı doymaz aña degme bende vü āzādeniñ
Ben nice cān virmiyem ol dilrübāya ' aşkıla
Dirübāsına revāndır cānı her dildādeniñ

Zerreveş düşdüm nice demdir hevā-yı mihrine
Bilmez āh o hālın o gün yüzlü bu ben üftādeniñ

Luṭf ile rām itdiğiçün her cefāhū dilberi
Ḳomaz eller elden ayağıını şāfi bādeniñ

Nazmı pür ma' nī gerekdir Nazmi kim pür ḥāl ola
Yoḥsa bīma' nī ne luṭfi ola nazm-ı sādeniñ

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

450

Nev' -i diğer der an ḳāfiye incā rā ḥarf revī

Şevḳ-ı mihr-i ḥüsni günden güne ol mehpareriñ
Artaṭurmak üzeredir gönlinde ben biçāreniñ

Gözlerimden ḳan ile geldügi yaşıım dembedem
Mācerāsıdır bu yir yir dilde olan yāreniñ

Yiri künc-i meykede olursa dāyim yiridir
Şol ḥabāb-ı mey gibi ehl-i hevā āvāreniñ

Merd odur meyl itmeye bu pīrezen dünyāya hiç
İde her yüzden ḥazer mekrinden ol mekkāreniñ

Gün gibi rüşen bu kim bir zerre deñlü mihri yok
Saña āh ey bīsitare nazmi ol mehpāreniñ

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

451

Nazīre

Şol ʿavām içre olan her bîhude efsāneniñ
İstimaʿ itmek degüldür şānı bir ferzāneniñ

Meyl-i dünyā itmek ile fikr-i ʿuqbādan temām
Şol berī olan kes öte ucıdır dīvāneniñ

ʿĀkıl olan ʿibret alur gördiği vīrāneden
K’öyle olur şoñı her maʿmūr devleḥāneniñ

Ölmeden pervāsı olmaz ʿāşık olmaḥ ḥālidir
Kendüni göz göre oda atdığı pervāneniñ

Hergiz oñmaz imdi ḳardaşlık ḥaḳḳiçün Nazmiyā
Bedduʿāsın alan oğlan ata birle ananıñ

fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

452

Nevʿ -i diğeri der an ḳāfiye incā nūn revī

Ol perī ruḥsārīñ ādem cānı ol cānāneniñ
Yolına cānı revān olsun bu ben dīvāneniñ

Düşdi dil bir gözleri mestāneniñ ʿaşḳına kim
Her gören ḥayrānıdır ol gözleri mestāneniñ
Ġuşşa-yı devrānı defʿ idüb şafābaḥş olmağın
Ḳomazam elden müdām ayağın peymāneniñ

Rindleri güp güp düşer her dem varub ḥumḥāneye
Güm güm anıñçün öter her küşesi ḥumḥāneniñ

Nazmi cāndan ʿāşık olmuşdur olub dīvānesi
Bir perīveş yār-ı cānıñ bir güzel cānāneniñ

fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

453

Nazīre

Ehl-i ʿiṣā şānı şēñlik virmedir peymāneniñ
Pür şafā olur anıñla bezmi her kāşāneniñ

Lebbeleb olur seniñle bezm-i şahbāda müdām
Hoş şafāsı var o yüzden zevkıla peymāneniñ

Sen lebi şīrīn nigārīñ hālet-i ʿaşkıyladır
Dembedem ferhādveş feryādı ben dīvāneniñ

Bāğ-ı cennetdür қаpıñ hūridurur cānā ṭapıñ
Āb-ı kevşerdir o yüzden laʿ li sen cānāneniñ

Pīrezen dünyāya Nazmī bir muḥabbet kılmamak
Āferin kim faḥridir her ʿāşık-ı merdāneniñ

fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

454

Nazīre

Sen perīniñ şol vişāli cān deger cānāneniñ
Yolına cānā revāndır cānı ben dīvāneniñ

İşgiñden sürme ben dilhaste vü dīvāneyi
Yiri çün dārüşşifadır haste vü dīvāneniñ

Gördi tā gözim seni bu hālet ile bir nazār
Oldu hayrānı gönül sen gözleri mestāneniñ

Leşker-i gamdan kaçub şāfī şafā ehli müdām
Bir şıgıntı idemez her kūşesin meyhāneniñ

Oldı Nazmī naqd-i cān ile harīdārı bu gün
Mişli yok pākīze cevher bir dür-i yekdāneniñ

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

455

Nazīre

Yolına cān virse cānā nola sen cānāneniñ
Faḥridir ʿaşk ile ölmek ʿāşık-ı merdāneniñ

Husrevā hicrinde sen şīrīn lebiñ ferhādveş
Nālesinden ğāfil olma ʿāşık-ı divāneniñ

ʿÖmre sürer ey perī şān bu perīşanlık eger
Zülfīñe dāyım dolaşmağısa şānı şāneniñ

[313 a] Şemʿ -i ḥüsniñ şevkına dil nola her dem atsa cān
Ey perī per yaqmadan pervāsı yok pervāneniñ

Öpdügiçün alıla yüz kızdırub laʿ liñ müdām
Ehl-i meclis kanın içer dembedem peymāneniñ

Olsa hālî dil hayālînden olur hālî harāb
Revnaķı genciyledir ey sîm ten vîrāneniñ

Dostum Nazmî olaldan āşinā-yı baħr-i ‘aşķ
Daħi mişlin görmemişdir sen dūr-i yekdāneniñ

fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilün

456

Nev‘ -i dīger

Kimse bilmez derdini ben ‘āşık-ı dilħasteniñ
Haķķa kalmışdır işi ben ħaste-yi dilbesteniñ

‘Āşıkıñ hālîni dilber hāl idinmek fikri āħ
Şağdan derd-i dilin şormaķ gibidir ħasteniñ

Gülşen-i ħüsn içre açılsa ne dem bir tāze gül
Bülbüli olur hezār āħ ol gül-i nevresteniñ

Destini destārına ursa ne dem ol nāzenîñ
‘Aynı olur bir semenzār üzre bir güldesteniñ

Nazmiyi çün cevri ile az günden eylersin helāk
Hey benüm çok sevdigüm orānı var her nesneniñ

fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilün

457

Müreddef der ķāfiye-yi müreddef bā elif ĭncā ķāf revî

Tiğ-ı hicrānıñla sen kim bu dilim çāk eylediñ
Cānımı tenden revān olmağa çālāk eylediñ

Sen ki dūr itdiñ nazardan ben kılıñ şāhım benüm
Gözlerim nemnāk idüb gönlimi ğamnāk eylediñ

Cām-ı ‘aşkıñla baña virdin şafalar şöyle kim
Ğıll u ğışdan gönlimi cānā benüm pāk eylediñ

Sen hayāl-i mār zülfiñ hazzı ile dilberā
Bu hazin gönlim ferah mülkine daħħāk eylediñ

Hālet-i ‘aşkıñla Nazmī ‘āşıkı ey pāk zāt
Yolıña cānın revān itmekde bībāk eylediñ

fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

458

Nev‘ -i diğer der an kâfiye incā lām harf revī

Sen beni ey nefsi zālīm veh ki bedhāl eylediñ
Hırşıla vardıkça bu dünyāya meyyāl eylediñ

Ey dil-i bedhāl düşürdiñ beni bir hāle kim
Her şe‘ āmet kim var anı sen baña hāl eylediñ
Ey esir-i māl ü cāh olan sen ol sevdāyıla
Kendüñi key bed me’āl itdiñ bed āmāl eylediñ

Ey kanā‘ at küşesin mesken idinen hağ bu kim
Özge zevk itdün öziñ hoş fāriğü’l bāl eylediñ

Olmadıñ dünyādan aña gāfil uhrādan dirīg
Nazmiyā işi ne mūm itdün ne hōd bāl eylediñ

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

459

Nazīre

Ol perīniñ 'aşkına kendüñ ki abdāl eylediñ
Sen beni ey dil bu hālet birle bihāl eylediñ

Qara bahtıñ rağmına ol gül' izārıñ yādına
Yüziñ ağ olsun göziñ yaşın gönül āl eylediñ

Nār-ı 'aşk içre semenderdir şanasın murğ-ı cān
K'aña ey dil dūd u āhiñdan per ü bāl eylediñ

Dilberin cām-ı lebi yādına şunub sāğarı
Hep dil ehlin sākıyā meclisde hoş hāl eylediñ

Gül yüzi vaşfında ol serviñ serāğāz idicek
Bülbüli bezm-i çemende muṭribā lāl eylediñ

Cāh-ı 'izzet kime qalur aña göre re'y kııl
Nazmiyā ṭap gayreti aqrān u emşāl eylediñ
Hāliş altun gibidir ma' nide haqqā her söziñ
Püte-yi ṭab' iñda güyā anı sen qāl eylediñ

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

460

Nazīre

Tā ki murğ-ı hüsne zülfiñden per ü bāl eylediñ
Çeşm-i ‘āşıkdan anıñ pāyine halhāl eylediñ

Derd-i ‘aşka senden ister ‘āşıkıñ cānā meded
Tā ki ağzıñ mīm iki zülfiñ iki dāl eylediñ

Dostum hicr-i miyānıñla demādem ney gibi
Nāleler itdirmek ile cismimi nāl eylediñ

Büse ‘ahdiyle baña meclisde kim içdiñ tolu
Hey güzel ma‘ nide cānı cāna işāl eylediñ

Cām-ı ‘aşkıñ cür‘ asın meclisde ihsān eyleyüb
Mestdām ol dostum Nazmiyi hoş hāl eylediñ

fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

461

Nazīre

Bu ten-i zerd ü hamīdem sen ki pāmāl eylediñ
Şanki sīmīn pāyine altunlu halhāl eylediñ

Hasret-i ebrū vü kad ü zülfiñ ile āh kim
Cismimi zerd u nizār idüb benüm nāl eylediñ
Dil lebiñ bālin belā ki görüb añmaz oldı āh
Cāndan uşandırdıñ anı fāriğü’l bāl eylediñ

Fenn-i ‘aşk öğrenmede ey h̄āce h̄üsn-i ād için
Mektab-i gamda elif kıddim benüm dāl eylediñ

Nazminiñ murğ-1 dilin zülfiñ hümāsına қоşub
Ol hevā iliñde anı fāriǵu'1 bāl eylediñ

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

462

Nev' -i dīger der an k̄āfiye incā mīm ħarf revī

Dilberiñ yolında kendiñ taht-1 aqđām eylediñ
Ħaқ bu kim ey dil o yolda özge iқđām eylediñ

[313 b] Yüziñ örtüb zülf ile ma' nī yüzinden āh kim
Ey meh-i nāmihribānım şubhımı şām eylediñ

Murğ-1 dil şayd itmege şayyād-1 çeşmiñ öñine
Göz göre ħāliñle zülfiñ dāne vü dām eylediñ

Zümre-yi aǵyārdan ' addeyleyüb ben қulıñı
Ħāy efendi iller içre vah ki bed nām eylediñ

Būsile bezm ehlin idüb tolu üzre şādkām
Nazmiden itdiñ dirīǵ āh anı nākām eylediñ

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

463

Nev' -i dīger der an k̄āfiye incā nūn revī

Cevriñ ile tā ki dil mülkini virān eylediñ
Ey perī şānım beni sen dil perişān eylediñ

Dil perişân itmek ile ey perî şânım benüm
Kıomadıñ kendiñden itdiñ devri bıcân eylediñ

Cevriñ ile dembedem kıan ağladur olduñ baña
Hây iki gözüm güzel göz göre bir kıan eylediñ

Derd-i ‘aşkıñla benüm bildirdiñ âhir neydigim
Bezm-i hicründe beni şol deñlü nâlân eylediñ

Vaşf-ı dendânında nazm-ı şi‘riñ ol la‘lîn lebiñ
Pür şafâ vü lütfıla Nazmî dürefşân eylediñ

fâ‘ilâtün/ fâ‘ilâtün/ fâ‘ilâtün/ fâ‘ilün

464

Nev‘-i diğer der an kıafiye incâ vav redif

Bilmezem yâ Rab baña ne sihr u efsün eylediñ
‘Akl u şabrım dağıdub hâlim diğergün eylediñ

Ey şacı leylî nice ‘âkılleri bu hüsn ile
Vâle vü hayrân ü sergerdân u mecnün eylediñ

Ben ümîd itdikce her lahza vefâ vü mihriñ âh
İtmediñ eksik cefâ vü cevriñ efzün eylediñ

Şol kıadar ađlatdıñ ey dilber beni hicründe kim
Gözlerümiñ yaşını mânend-i ceyhün eylediñ

Nazmiyâ yâriñ leb ü dendânını vaşf ideli
Lafz-ı rengin ile nazmıñ dürr-i meknün eylediñ

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

465

Nazîre

Ey gözi cādū baña ne sihr u efsün eylediñ
Kim bu gönlim bir nazarda böyle meftün eylediñ

Ey lebi şîrîn şacı leylî bu hüsñ ü hulq ile
‘Aşka düşürdiñ beni ferhād u mecnün eylediñ

Ben ümîd itdikce mihriñ bir gün eksik itmediñ
Cevriñi ey āfitābım dañi efzün eylediñ

Ney gibi nālān olub def gibi gögüs dögmegi
Ey nigārim bezmde ‘uşşāka kânün eylediñ

Bāde-yi la‘ liyle meclisde gümiş peymāneyi
Destiñe aldıñsa Nazmî işiñ altün eylediñ

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

466

Nev' -i dîger der an kâfiye incā yā harf redif

Çeşm ile bir hışm idüb kaşñ çatub çin eylediñ
Hışmıla beñzer beni öldürmege kîn eylediñ
Ben siyehbāhtı benim ‘ömrüm ser-i zülfüñ gibi
Göz göre ayağa şaldıñ gör ki miskîn eylediñ

Zülfüñ itdüñ yüzine ben görmiyem diyü niqāb
Āniñ ile āh ben miskîni gamgîn eylediñ

Gün yüziñ āyīnesine ey iki gözüm güzel
Kimi olursa nazar kıılmağı āyīn eylediñ

Nazmiyā nazmıñ seniñ gūyā ki bir maḥbūbdır
Kim sen anı dürr-i elfāz ile tezyīn eylediñ

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

467

Nev' -i diğer kāfiye bā redif ü vaşl incā rā revī

‘ Āşıka her dem derūndan āh u zārī eylemek
Ġill u Ġışdan ḳalbin olur pāk u ārī eylemek

Ḥaḳ bu kim hergiz degūldır kārı ‘ ārī olanıñ
Ma‘ rifetden göz göre kendüyi ‘ ārī eylemek

Ḥālīdir her ‘ āşıkıñ ma‘ şūkıñıñ ḳarşusına
Niçe niçe zār olub her demde zārī eylemek

Ġonce leb gülruḡ güzellerle müdāmi nūş-ı mey
Olur ehl-i dillere ‘ iş-i bahārī eylemek

Faḥridir ‘ aşkı yolında ‘ āşıkıñ ma‘ şūkına
Naḳd-i cānın bezl idüb Nazmī nişārī eylemek

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

468

Nev' -i diğer der kāfiye-yi müreddef bā elif rā revī

‘ Āşıkā cān naḳdini cānāne iṣār eylemek
Rāh-ı ‘ aşk içre olur bir özge āṣār eylemek

Yok yire bir olmaz işdir cān revān itmezden öñ
‘ Āşık-ı zār ārzū-yı vaşl-ı dildār eylemek

Çarşusından her güzār itdikce ‘ uşşākıñ işi
Ol nigārıñ resmidir bir naḳşıla zār eylemek

Alur ol āhen dil āhın ‘ āşıkıñ her demde āh
‘ Āşıkı ister hep ol derd ile bīmār eylemek

Olmayınca sīne bir sīne nesīne Nazmiyā
Yolına cānāneniñ cān naḳdin iṣār eylemek

fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

469

Nev‘ -i diğer der ḳāfiye müreddef bā elif incā dāl revī

Meclise gelseñ mey içüb ‘ iṣā bünyād eylediñ
Çullarıñ bir dem efendi ğamdan āzād eylediñ

Meclis-i meyde şafā ile elüñe cām alub
Ol şafāyla bu ğamgin göñlimiz şād eyleseñ
Meclisi pürşevḳ idüb ey māhım içsen tolular
Būs-ı la‘ liñle o dem ‘ āşıkları yād eyleseñ

Meclisiñ sensin sen ey şūḫ-ı dilāra revnaḳı
Nola gelseñ dil ḫarabābādın ābād eyleseñ

Meclis-i mey eyleseñ gelseñ bu Nazmî bendeñiñ
Göñlini bir dem efendi ğamdañ azād eyleseñ

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

470

Nev' -i dīger der an kâfiye ĩncā dāl revī

Kāşki ' aşğ ile her dem āh u feryād eylesek
Ol dem içre hep hevāyī nefsi berbād eylesek

[314 a] Āh bir ' aşğ-ı haķīkiye düşürsek göñlimiz
Anıñ ile ol ħarābābadı ābād eylesek

Şuğl-ı dünyādañ berī olsağ demādem hūyıla
Şevke düşürsen bu ğamğın göñlimiz şād eylesek

Şol ar edeb birle ħul olmağı kessek herkese
Nefsimiz ol ħahr u derd ü ğamdan āzād eylesek

İş bu dünyā şuğlını cümle unutsağ Nazmiyā
Bāri şimden geru ' uķbā ħālını yād eylesek

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

471

Nazīre

Bāde nūşın yine dildār ile bir yād eylesek
Dilden anıñla ğam-ı devrānı berbād eylesek

Şāḳiyā bezm āletin gelseñ müheyyā eyleseñ
Yine yārān ile biz bir ʿiṣā bünyād eylesek

Çekmesek ğam dembedem şāfi mey içsek yār ile
Anıñ ile göñlimiz pür şevḳ idüb şād eylesek

Nūş-i meyden mest ü medhūş olsavüz ol ḥālde
Yāre qarşu kıla zārī vü feryād eylesek

Fenn-i nazmı biz ki irgürdük kemāle Nazmiyā
Nola başka biz daḥi bir tarz ʿicād eylesek

fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

472

Nevʿ -i diġer der ḳāfiye-yi mücerred ʿincā rā revī (derkenār)

Ḥüsrev-i ʿaşḳ olmaġa ferhādveş bir er gerek
ʿAşḳ meydānında bir serden geçer server gerek

Ol ki cān ile sever bir server-i ḥüsni aña
Rāh-ı ʿaşḳında anıñ cān ile terk-i ser gerek

Rūḥı rāḥat çeşmi pürnür olmaġa bir kişiniñ
Şol nazargāhında dāyim bir melek manzar gerek
ʿİzz ü cāh ü māl u mülkin neylesün bu ʿālemiñ
ʿĀşıḳa bir cān u dil eglencesi dilber gerek

Degme bir ṭabʿ ıñ degüldir fenni nazm-ı dürnişār
Nazmiyā zātında lābüd kişiniñ cevher gerek

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

473

Nazîre (derkenār)

Her seven cānā seni candan saña çāker gerek

‘ Aşk ile yolında başdan aña terk-i ser gerek

Rāh-ı kūyında zelîl ü zār u pāmāl olmağa

Ben kılını gibi begim cevriñ çeker çāker gerek

Ehl-i diller saña cānlar virseler cānā nola

Terk-i cān itmek gerekdir kime kim dilber gerek

Medh-i la' liñ eyleyenden eyleme buseñ dirîğ

Ṭūṭi-yi şîrîn maqālîñ tu' mesi şekker gerek

Ol ki sen zāt-ı şerîfi medh kılmağ isteye

Nazmî gibi sözleri aniñ güzel cevher gerek

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

474

Nev' -i diğer der kâfiye-yi müreddef bâ elif incā nün revî

‘ Āşık olan ‘ aşk birle zār u sergerdān gerek

Her zamanda zerreveş sergeşte-yi devrān gerek

‘ Āşık olan neydigin bildirmek için derdile

‘ Aşk hāliyle demādem ney gibi nālān gerek

Her deniye şū gibi aqmağ gerekmez bir güzel

Şāh-ı hüsñ olan o yüzden imdi ‘ ālişān gerek

Luṭfi olub şanı der-i luṭfi olub dāyim küşād
Luṭfi a' yāndan olana 'ādet ü erkān gerek

Naẓmi her bir naẓmı vaşf-ı la' l-i cānān ile kııl
Çün demişlerdir bilürsin anı sözde cān gerek

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

475

Nev' -i diğeri der kâfiye-yi müreddef bâ elif incâ râ revî

Hey dirîğa 'ākıbet terk-i diyār itsem gerek
Cümleten bu kâr u bârı târumâr itsem gerek

Ya' ni kim rıhlet kılub dâr-ı cihāndan 'ākıbet
Cümleten bu ten esāsın târumâr itsem gerek

Görmeyiser bir daği gözüm cihān yüzün ebed
Hâşr olunca çāh-ı merķadde karar itsem gerek

Çıkmayub tâ rüz-ı maşşer çāh-ı merķadden daği
Cümleten bu cism-i zârı mür u mâr itsem gerek

Şol hevâyıla geçen varlık ki var yok şübhe kim
Hep hebâ olub hemîn Naẓmî nişâr itsem gerek

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

476

Naẓire

Meh gibi bir gece 'azm-i kûy-i yâr itsem gerek
Şevkımı ol şehriyâre âşikâr itsem gerek

Ârzu idüb miyânın varam idem dermiyân
Yâr olursa devletüm yâr-ı kenâr itsem gerek

Tâc-ı zerrîn urunub âhım odından başıma
Kendimi iqlîm-i 'aşka tâcdâr itsem gerek

Leşker-i gam def' ine peykânı tîr-i yârdan
Gönlime sînemde bir âhen hişâr itsem gerek

Ṭâli' im yüz gösterib yârin görürsem gün yüzün
Nağd-i cânı pâyine Nazmî nişâr itsem gerek

fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün

477

Nazîre

Yine sevdâ-yı ser-i zülf-i nigâr itsem gerek
Ol hevâyıla bu gönlüm bîkarâr itsem gerek

Terk idüb nâmûs u 'ârı râh-ı kûy-ı yârda
Kendimi âhir zelîl ü hâr u zâr itsem gerek
Nâle vü feryâd idüb her dem hevâ-yı 'aşkıla
Neydigim bezm-i belâda âşikâr itsem gerek

Gonce-yi peykân-ı hûnâlûdı birle dilberîñ
Serbeser şahrâ-yı sînem lâlezâr itsem gerek

Leşker-i ğamdan ħalāş olmaĝa her dem Nazmiyā
Kendime ħumĥāneyi muĥkem ħişār itsem gerek

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

478

Nazīre

Nāle vü zār ile 'azm-i kūy-i yār itsem gerek
'Āleme 'aşq-ı nihānım āşikār itsem gerek

Gülşen-i kūyında bülbül gibi ol gül yüzlünün
Dembedem 'aşkıyla feryād-ı hezār itsem gerek

Ayaĝına dilberin yüz sürmege irmezse el
Ol hevâyıla bu cismi ħāksār itsem gerek

Ħaĥ virirse ĝarĥ-ı ħün olmuş ser-i aĝyārıla
Serbeser şahrā-yı 'aşkı lālezār itsem gerek

Neydigim bildirmek için bezm-i ĝamda Nazmiyā
Ney gibi nālān olub feryād u zār itsem gerek

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

479

Nazīre

Āteş-i 'aşkıñla āhım pürşerār itsem gerek
Şevĥ-ı mihrim saña ey meh āşikār itsem gerek

Serv addiñ aksini her dem temāşā itmege
Gülşen-i kūyında eşkim cūybār itsem gerek

Pāyiñe yüz sürmek için rāh-ı kūyında seniñ
Küllü eczā' -yı vücūdım hāksār itsem gerek

Hey kıyāmet ger şehīd ide beni kāfir göziñ
Haşre dek ' aşq ehline abrim mezār itsem gerek

Vaşlıñ için nad-i cānım eyleyüb cānā revān
Nazmiyem yolında bilcümle nişār itsem gerek

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

480

Nev' -i diğeri der an āfiye incā nūn revī

' Āıbet gidüb cihāndan terk-i cān itsem gerek
Pes emānet cānı issine revān itsem gerek

Nābedīd olub cihāne gelmedü ki dönüb uş
Kendimi ' ālemde bīnām u nişān itsem gerek

Cāh-ı dünyā birle cāy-i hūb fikr eylerken āh
Çāh-ı abrimi kendime āhir mekān itsem gerek

Ger gidersem ha müyesser eyleyüb imān ile
Şübhe mi var meskenim dār-ı cinān itsem gerek

[314 b] Cāy-i fānidir bu dār-ı dehr āhir Nazmiyā
oyub anı ' azm-i cāy-i cāvidān itsem gerek

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

481

Nazîre

Yolña cānāneniñ cānım revān itsem gerek
Aña cāndan 'aşkum anıñla 'ayān itsem gerek

Hasret-i ebrūsı ol māhiñ ki kıaddım itdi yāy
Ben de āhım oqına çarhı nişān itsem gerek

Dilde derdim cānā geçdi şabra tākāt kıalmadı
Derdile şimden gerū āh u figān itsem gerek

Gizlenür mi hiç billāh çuval içre sūñü
Dūd u āhı ben nice dilde nihān itsem gerek

Yana yana 'arz idüb dāğ-ı nihānım Nazmiyā
Mihrimi gün gibi ol māha 'ayān itsem gerek

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

482

Nazîre

Dāğ-ı mihrin nice bir dilde nihān itsem gerek
Anı ey meh gün gibi bir gün 'ayān itsem gerek
Şerha şerha sīnemiñ göynüklerini 'arz idüb
Nāme-yi 'aşkında hep şerh u beyān itsem gerek

Naqd-i cān ile kamu nem var ise eşkim gibi
Pādişāhım yolña cümle revān itsem gerek

‘ Aşkıla kūyında sen hūrī liķānın cān virüb
Hey kıyāmet meskenim bāğ-ı cinān itsem gerek

Nazmiyem kim yoluña varam nişār itdim seniñ
Göresin ‘ aşkıñla āhır terk-i cān itsem gerek

fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

483

Nev‘ -i diğer der kâfiye-yi müreddef be elif incā rā revī

‘ Āşık olan kendini ‘ aşk ile zār itmek gerek
‘ Aşk yolında melāmet ihtiyār itmek gerek

Her kimiñ kim ‘ aşkıla pāk ola gönli pes ne bāk
‘ Āşık olduğın o bībāk āşikār itmek gerek

Hālını devrān elinden zār u sergerdān görüb
‘ Āşık olan anıñ ile iftiḥār itmek gerek

Dembedem olmaz hevāya yelmek ile bir kişi
Bīķarār olmaķ belāsından firār itmek gerek

Bir kişi maķşūdı ḥāşıl olmağa cānānıñ
Naķd-i cānı yolına Nazmī nişār itmek gerek

fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

484

Nev‘ -i diğer der an kâfiye incā nız rā revī

‘ Āşıkā her demde āh u nāle kār olmak gerek

‘ Aşkī anı anıñ andan āşikār olmak gerek

Şevk-ı mihr-i mehlīkāsı birle ‘ āşık rūz u şeb

Zerreveş sergeşte hāl-i rūzigār olmak gerek

Bir hüner bir ma‘ rifet daħi bir erlik olmağa

Bir kişide ğayret ü nāmūs u ār olmak gerek

Bir yire varmak gerek bir yādigār ile kişi

Kişi yāhūd kendüzi bir yādigār olmak gerek

Māhasāl kendüyi yoğdan var iden hağ yoluña

Bir kişiniñ varlığı Naẓmī nişār olmak gerek

fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

485

Nev‘ -i diğer der an kâfiye incā nîz rā revî

‘ Āķibet ben sâkin-i kūy-i nigār olsam gerek

Pāyine yüz sürmege yāriñ ğubār olsam gerek

Göre uş ağyār olmak nice olurmuş hele

Ben daħi yārin saña kūyile yār olsam gerek

Gülşen-i kūyında ol gül yüzlüniñ bülbül gibi

Dembedem karşıısına ‘ aşkıyla zār olsam gerek

Dilberüñ dil yeltenür her dem hevā-yı ‘ aşkına

Anıñ ucundan yine ben bîkarār olsam gerek

Medhedüb la' l-i leb-i cânanı cāndan Nazmiyā
Nazm ile her dem yine cevher nişār olsam gerek

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

486

Nev' -i diğer der kāfiye-yi mücerred incā elif revī

Kişi dehr iqbālını bāle belā bilmek gerek
Her şafāsın göz göre ' ayn-ı ' anā bilmek gerek

İşbu dehriñ kahrı kim olur şafāniñ māni' i
Mā' ni yüzinden kişi anı şafā bilmek gerek

Bu cihāniñ şevk u zevkı kişiniñ ' uqbāsına
Bir zarar dur anı pes maḥz-ı ḥaṭā bilmek gerek

Şol ' anā kim olmaya aniñla dīn yoḥsullığı
Ol ' anāyı bir kişi özge ğinā bilmek gerek

Nazmi bir şā' ir laṭif idüb leṭāfet virmege
Sözde nazmı ḥüb u hoş rengin edā bilmek gerek

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

487

**Nev' -i diğer kāfiye bā vaşl u ḥurūc incā elif revī ve yā-yi evvel vaşl ve yā-
yi şāni ḥurūc**

' Aşık ol dem saña sen ben mübtelāyı bilmediñ
Daḥi şol ' aşkıñla çekdüğim belāyı bilmediñ

Ḳānde olsa ḳanlu yaşım kim aḳar her dem benüm
Derd-i ‘aşḳıñdandürür ol mâcerāyı bilmediñ

Cān u dilden ‘aşḳıla kūyıñda āh ey şāh-ı ḥüsn
Ayağıñ tozuna yüz süren gedāyı bilmediñ

Ḳāl u ḳıyl itdüm saña ben şol ḳadīm-i ‘aşḳdan
Veh ki sen ḳālū belīden āşınāyı bilmediñ

[315 a] Rāh-ı ‘aşḳıñda revān itdi saña cān naḳdini
Ḥānümāndan çıḳdı Nazmī bīnevāyı bilmediñ

fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

488

Nev‘ -i dīger der an ḳāfiye incā elif revī

Luṭfi yoḳ bir yārmış ol bīvefāyı bilmedik
Cevri çoḳ dildārmış ol pürcefāyı bilmedik

Aldı göñlin zülf ü ḥāl ü çeşmi biz bīdilberīñ
Bir belā oldı bize ol pürbelāyı bilmedik

Āhımız kār itmedi āhen dil imiş āh kim
Geçdi bunca rüzgār ol dilrübāyı bilmedik
Ṭa‘ n ider şūfi şarāb-ı şāfa görüb meylimiz
Kendü gibi şanır ol biz ol şafāyı bilmedik

Rāyı mekr imiş nigārīñ rā ḳaşıyla kārı āh
Naḳmiyā şimdiye dek āh o rāyı bilmedik

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

489

Nev' -i diğer der kâfiye-yi mücerred incā nün revî

Bî edeblikdir kişiye dimeyüb siz sen demek
Kişi kendin görmedir biz dimeyüb hem ben demek

Ol ki zen sözine uyub ola gâyet zenperest
'Āklı naqş üzredurur ma' kûl aña kevden demek

Ol ki bîrahm ola qalbine eşer kılmaya āh
Qalbine anıñ münāsibdir qatı āhen demek

Göñlin açar gül gibi faqr ehliniñ pürşevk idüb
Qış günü pes vech o yüzden külhana gülşen demek

Nażmiyā şol kim ħarāmı bir ħarāmī gibi yir
Pes o yolda yürüyen şahşa olur rehzen demek

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

490

Nev' -i diğer der kâfiye-yi mücerred incā rā revî

Qāmetiñ virür kıyāmetden nişān yekser seniñ
Fitne-yi āħir zamāndır ħattıñ ey dilber seniñ
Dil viren sen server-i ħübāna cāndan ' aşk ile
Serverā başdan ider yolında terk-i ser seniñ

Derd-i bîħaddiñle zerd olmışdürür derdā yüzim
'Āşka bir reng virmekdür işiñ ekşer seniñ

Dembedem āh eylemezdim derd ile cevriñden āh
Olsa luṭfiyla nigāhıñ baña geh geh ger seniñ

Öliser ḥāk oliser ʿaşkıñ belāsı birle āh
Naẓmi kim her dem hevā-yı vaşlıña yiler seniñ

fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

491

Nevʿ -i diġer der kâfiye-yi mücerred incâ vāv revî

Rûze-yi hicründe ḳalub ey hilāl ebrū seniñ
Nice bir ʿîd-i vişâliñden olam ayru seniñ

Ola mı ol rûz rûzi rûze-yi hicründe gidüb
ʿîd-i vaşlıñla müşerref olam ey mehrū seniñ

Nitekim gül seyrin umar cū o mercūdır aña
Seyr-i didârıñdır eşk-i çeşmime mercū seniñ

ʿAşk u meşk aġyārıla ʿuşşâḳa yoḳ bir merḥabā
Bir selāma degmedik yanıñda biz yāhū seniñ

Naẓminiñ kim cānıdır iḥsānı laʿ liñ būsıñ
Aña luṭf it gāh gāh iḥsānıñ olsun bu seniñ

fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

492

Naẓire

Dil dilerse tîr-i ğamzeñ ey kemān ebrū seniñ
Hey revāndır yolıña ol şū gibi her sū seniñ

Ṭālî' i yoğdur seniñ mihriñden ol kim göz göre
Ay yüziñden ayru düşe ey hilāl ebrū seniñ

Sen ğazalñ şaydına her şîr dil kim kaçd ide
Kendü başdan şaydñ olur ey güzel āhū seniñ

Yürece uğratma aġyār-ı 'abūsü'l vechi hîç
Uğramasun dir isen ger yürece kayġū seniñ

Nazmi la' liñden ki ölümlüsidir bir būseniñ
Eyle ihyā anı olsun aña luṭfiñ bu seniñ

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

493

Nev' -i diġer kāfiye bā redif ü vaşl incā dāl revî vü elif redif ü kāf vaşl

Aña sa' y it yād olınsa her dem ādıñ seniñ
İdeler bir hoş du' ā-yı ħayrıla yādñ seniñ

Göñliñe her fîkr-i fāsîd kim gele nef' it hemān
Fîkr-i fāsiddir iden her gāh efsādñ seniñ
Ey demādem yel gibi nefsi hevāsına yilen
Ġamdan āzād olamazsın derddir zādñ seniñ

Uyma nefse nefsi uydur kendüñe kıl cedd ü ceħd
Her nefes nefis ola tā her yirde münkādñ seniñ

Nefsin işlâh eyle Nazmî şöyle kim kâr-ı şalâh
Dâyim alan ola bir hâl üzre mu' tâdîñ seniñ

fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün

494

[315 b] Nev' -i dîger der an kâfiye ĩncâ râ harf revî

Dâyimâ haq yoluña gitmek k'ola kârîñ seniñ
Haq olur her varçada dâyim nigehdârîñ seniñ

Cân u dilden zıkr-i haqqı koma dilden dembedem
Ola dâyim haq ' inâyet birle tâ yârîñ seniñ

Ey rasûlin haq nebî olduğına ikrâr iden
Olmasun aşhâbdan bir ferde inkârîñ seniñ

Ey dalâlet üzre olan düş hidâyet semtine
Ola bir hoş rûz-ı rûşen tâ şeb-i târiñ seniñ

' Aşıkâne eyle her nazmı ki Nazmî vire şevk
Sûz-ı ' aşk iş'âr ide anıñla eş'ârîñ seniñ

fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün

495

Nazîre

Yâre hoş gelmez meger kim âhıla zârîñ seniñ
Anıñıçün olmaz ey dil ol hevâ dârîñ seniñ

Nāleñe demsāz olur her dem seg-i kūy-i nigār
Ey gönül oldur olan yine hevādārıñ seniñ

Yanıñ alub künc-i firqatde kim eglerdi seni
Ġuşşay-yı yār olmasaydı ey gönül yārıñ seniñ

Ol tabīb-i cān tutub nabzını ben bīçāreniñ
Didi kim olmışdürür bīçāre tīmārıñ seniñ

Zer nişār itmek nedür Naẓmī o sīm endām içün
Nağd-i cān işār kııl kim ola āşārıñ seniñ

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

496

Naẓire

Şol leṭāfet kim bulubdur verd-i ruḥsārıñ seniñ
Nice olmasun hezārān bülbül-i zārıñ seniñ

Servi sergerdān idüb dembeste eyler gonceyi
Şive-yi reftār ile şol luṭf-ı güftārıñ seniñ

Her ne dem kim ' arz-ı dīdār itsen ey şāḥib cemāl
Aқıdır gönülleri şu gibi dīdārıñ seniñ

Teşne cāniñ қande қandırdı leb-i la' lim didiñ
Қande қandırdı beni la' l-i şekerbārıñ seniñ

Gönlin aldı naẓminiñ ey cevher-i pākize zāt
Şol leb-i la' liñle güftār-ı dürebārıñ seniñ

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

497

Nazîre

Nerd-i ğamda ' aşıkı zār itmedir kārıñ seniñ

Nice zārī kılmason ya ' aşıkı zārıñ seniñ

Ħüsñ bāzārında ey mısr-ı melāḥat Yūsufı

Naḫd-i cān ile olur gören ḥarīdārıñ seniñ

Nuḫḫa gelseñ ey mesīḥādem leb-i cānbaḫşıla

Mürdeler iḫyā ider lüḫfiyla güftārıñ seniñ

Rūzgārı dembedem ' ālemde āhıyla geḫer

Ey ḥümā ḫal' at şu kim ola hevādārıñ seniñ

La' l-i nābıñ şerbetiyle ey ḫabīb-i cān u dil

Naḫmi-yi bīmāre olsa nola tīmārıñ seniñ

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

498

Nev' -i dīger der an ḫāfiye incā vāv revī

Vechi mi var kim olub aġyār manzūrıñ seniñ

' Aşıkı bīçāre her gāh ola mehcūrıñ seniñ

Ħüy-ı şirretcū ile mezmūmiken aġyār-ı şūm

Dūr olub senden niçün olmaya menfūrıñ seniñ

Yas idüb yaş aḫıdır gözim benümçün hicrde

Şād ü ḫandānsın sen oldı mātemim sūrıñ seniñ

Göz kamaşır āh sen mäh-ı kemāhı göremez
Berç urur zırā yüziñden gün gibi nürin seniñ

Müstedām ol zıkr idermişsin efendi Nazmiye
Muhlışiñdir cān ile ol ʿabd-i mezkūrın seniñ

fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

499

Nevʿ -i diğer der an kâfiye incā yâ harf revî

Ey cüvān bir pendi kim ide saña piriñ seniñ
Olmasun anı kabül itmekde taqşiriñ seniñ

Ger oñup bitmek dilersen hoşca berçurdār olub
Olsun ādem hāşıl olur bir mekān yiriñ seniñ

Qalmayam ayaqda muhtāc olmayam derseñ ile
Dāyim öz hāliñçün olsun hūb tedbiriñ seniñ

Tevbe idem dir isen her zenbe istiʿ cāl kıl
Olmasun hayr işte zinhār imdi teʿhiriñ seniñ

Niceye dek Nazmiyā her gördüğün naqş-ı nigār
Gönlüñiñ āyinesinde ola taşviriñ seniñ

fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

500

Nazire

Rāh-ı aşk içinde çün ferhāddur pīrūñ seniñ
Yiridir kūh-ı belā olsa gönül yiriñ seniñ

Cānı cānāna revān itmek dilermişsin dilā
Ben de bildim var imiş bir hūsn-i tedbīriñ seniñ

Vaşf-ı hātṭ-ı yāri yazub her kime kim oқudam
Didi taḥrīre muvāfiқ hūb taḥrīriñ seniñ

Buldı şūret āķibet ey hātṭ-ı ruḥsār-ı nigār
Gerçi bu vech üzre zāhir oldı tezvīriñ seniñ

Bezm-i devrān içre oldıñ çünki mest-i cām-ı aşk
Nażmiyā kūy-i melāmetdür yūri yiriñ seniñ

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

501

[316 a] Nāzīre

Ey şanem rūḥ-ı muşavverdir çü taşvīriñ seniñ
Deyr-i cān içindedir bu vechile yiriñ seniñ

Dide naққāşı ki gördi sen nigārı bir nazār
Deyr-i dilde ey şanem naқş itdi taşvīriñ seniñ
Daқılıb yanuña senden kesmek ister āşıқı
Ādem öldürür bu cünbişlerle şemşiriñ seniñ

Şadra geçse nola dārbı kande gönderseñ revān
Ey kemān ebrū göre kimden gelür tiriñ seniñ

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

502

Nazîre

‘Âşıkâ vaşl olmağa var ise tedbiriñ seniñ
Hey güzel gel olmasun hayr işte te’ħiriñ seniñ

Sen bugün mihr-i sipihr-i ħüsnisin k’olmuşdürür
Cümleten mihr ehliniñ gönlinde te‘şiriñ seniñ

Sivrilüb ortaya gelmez ħanceriñ gibi begim
Yanıñı bekler yüzi şuyıla şimşiriñ seniñ

Yüzi şuyıla yanıñı beklerdi şimşiriñ gibi
Ey kemān ebrū hevāyī olmasa tiriñ seniñ

Meyl idersin gördügiñ ‘Azrā ‘izārā cān ile
Nazmiyā bu vechile Vāmıķdurur piriñ seniñ

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

503

Nazîre

Şerr-i düşmen def' ine var ise tedbiriñ seniñ
Dostum gel olmasun hayr işte te’ħiriñ seniñ
Mihriñ ey meh ħāyeti te’şiri alçaķ yiredir
Gönlime mihriñle oldur ħati te’şiriñ seniñ

Kendü yanıñdan kesilmez ‘āşıkı senden keser
Bir cefālar kılıcı ħattāl şimşiriñ seniñ

Çande göndersen yüzün döndürmez ol dem cân atar
Baş açık yürek dilâverdir begim tiriñ seniñ

Sen ğazālı kim ğazal birle dilerdi şayd ede
Oldı Nazmî derdmend amma ki naħciriñ seniñ

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

504

Nev' -i diğer der kâfiye-yi müreddef ba elif incâ nün revî

Sa' y kıl kim ola tã' at üzre her anıñ seniñ
Geçmeye dâyim dâlâlet birle devrâniñ seniñ

Eyleme hergiz me 'âlî māl u âmāl celāl
Diñle bu sözim benüm kim diñlene şânuñ seniñ

Şefkat it yoldaşıña kim şefkat imândandurur
Tâ ki yoldaş ola şoñ dem saña imâniñ seniñ

Luţf u iħsânın ħudâniñ sen ne yüzden umasın
Görmeyince ğayrlar bir luţf u iħsâniñ seniñ

Çâl ü kâli kâl olunmuş zer kıl ol sözimde kal
Tâ ki Nazmî okuyan ħaţţ ide dîvâniñ seniñ

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

505

Nazîre

Her ne dem kim bezme sākī olsa cānānıñ seniñ
Ey gönül pürşevk olub sürer şafā cānıñ seniñ

İşiginde görmedim cānānı bir ‘ārif didi
Andan ey āşüfte dil çıkmadı mı cānıñ seniñ

Derde yār ol derde dermān ister isen ey gönül
Derd-i yār olur olursa derde dermānıñ seniñ

Bilmezem ey çeşm-i hūnbārum saña kanden gelür
Kānde olsa bunca demlerdir aqar qanıñ seniñ

Ehl-i nazm içinde her yüzden tefāhūr itmege
Besdürür Nazmī saña nazm-ı dürefşānıñ seniñ

fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

506

Nazīre

Pāyiñe yüz sürmege zülf-i perīşānıñ seniñ
Sāyeveş miskīn fütāde tıtdı dāmānıñ seniñ

Ḥavf iderdim ben seniñ tiriñden ammā kim beni
Ey kemān ebrū yüreklendirdi peykānıñ seniñ
‘İd-ı vaşlıñla müşerref olduğı dem ‘āşıkıñ
Ey kemān ebrū olur cānıyle qurbānıñ seniñ

Akıdır şu gibi gönlin ādemin ey servnāz
Şīve-yi reftārıla qadd-i hıramānıñ seniñ

Varsa h ak-i p ayine y uz s urse men' itme begim
Varisa Nazm i  ulu na lu f u i hs n ni  seni 

f 'il t n/ f 'il t n/ f 'il t n/ f 'il n

507

Nev' -i d iger der  n  afiye  nc  v v harf rev 

Dil olaldan h alet-i ' a  n la meft n ni  seni 
Oldi ey Leyli  ifat ol  imdi Mecn n ni  seni 

Her naz ar anı vir r c ne  af   albe fera 
Ey semen s m  g zel  ol  add-i g lg n ni  seni 

Ba da reft re gelse  ey g l end mım rev n
Servi sergerd n ider  ol  add-i mevz n ni  seni 

Ey  ab b-i c n bu ben b m re t m r etmedi 
Bu mıdır yo sa  if  b bında   n n ni  seni 

Nazmiyi va lın la c n  nola   d n eylese 
Nice bir hicr nde g miyle ola ma z n ni  seni 

f 'il t n/ f 'il t n/ f 'il t n/ f 'il n

508

Naz re

Nerd-i g mda  imdi z r olma dır oyunu ni  seni 
Devr ider  urmaz dil  h l-i d igerg n ni  seni 

Ey gönül hengāme-yi ʿaşk içre idüb māhiye
Başnı tūb itmek olsun yūri oyunıñ seniñ

Mübtelāsın yir isen yimezsen olursun helāk
Dilberiñ ey dil gamı olmuşdır afyonuñ seniñ

[316 b] Bezm-i gamda sīneñi def nāleñi nāy eyleyüb
Kāmetiñ çeng itmek ey dil oldı kārūnıñ seniñ

Şöyledir ol dilbere meyliñ ki Nazmī yolına
Harc iderdiñ ger olaydı māl-ı kārūnıñ seniñ

fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

509

Nevʿ i dīger der an kâfiye incā yā revī

Husrevā cānımdurur şol laʿ l-i şiriniñ seniñ
Dinim imānım ruħıñla zülf-i pür çiniñ seniñ

Kāged-i āl üzre yazılmış gülistān beytidir
Hadd-i renginiñdeki şol haţţ-ı müşginiñ seniñ

Yüz çevirürsün beni gördikce baķub hışm ile
Baña bilsem kim nedir bu vech ile kīniñ seniñ
Naķş geçmekdir işiñ ʿuşşāķa her dem ey nigār
Bu mıdır bu devr içinde resm ü āyiniñ seniñ

Pāyiñe yüz sürmek için zülf-i miskīniñ gibi
Oldı üftādeñ güzel bu Nazmī miskīniñ seniñ

Çande olsa çurmaz açar cūy-i bīpāyān olub
Ey gözüm çanden gelür bu eşk-i hūnīniñ seniñ

Ey gönül gelse eliñden kāşki kim dembedem
Āh ile geçe ölüm yādıyla her hīniñ seniñ

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

510

Nev' -i diğer kâfiye bâ redif ü vaşl incâ nūn revī ve elif redif ve mīm vaşl

Cān dilerseñ yolña olsun revān cānım seniñ
Bende-yi fermāniñim ben bende sulţānım seniñ

Bezm-i meyde her çolu içdikce cāndan nālişim
Ārzū-yı būs-ı la' liñdir benüm cānım seniñ

Gözime dünyāyı zülfiñ gibi tār itdi benüm
Gün yüziñ hicri bu gün ey māh- tābānım seniñ

Gözlerimüñ rüşenāası çalması Ya' çübveş
Giryeden hicrüñde āh ey māh-ı ken' ānım seniñ

Medħ ider rengīn ğazellerle seni gūyā olub
Bülbüliñdir Nażmi ey yüzi gülistānım seniñ

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

511

Nażire

ulıñ oldum cān ile ben bende sulţānım seniñ
Yolıña  urbānd r r cānım ben m cānım seniñ

Kimsele hergiz naz riñ g rmemişdir bir dağı
 usn ile ey Y suf-ı ken  an-ı devrānım seniñ

  Ařđ ehlinden hezārāndır bug n b lb llerin 
G lřen-i k y n da ey g l y zli cānānım seniñ

Rađm iderdin g ricek h l-i perišānım ben m
 demilik řānıñ olsa ey per  řānım seniñ

Dembedem ha   u řafāsından d rer elf z ile
Medđ ider Nazm  leb-i la  liñ ben m cānım seniñ

f  il t n/ f  il t n/ f  il t n/ f  il n

512

Nev  -i d ger der an  afıye inc  h  harf rev 

Dergehiñ sa  asıdır bu eşkim ey řāhım seniñ
Yolıña her dem yiler peykiñdir r āhım seniñ

Bendedir her ehl-i dil sen ş h-ı h sne cānıla
Cān u dilden bendeñim ben de ben m ş hım seniñ
Nice yıl yel gibi yeldim yolıña bir g n dağı
G rmedim bir zerrece mihrin  ben m m hım seniñ

 uşluğa dek eylesen ey tıfl-ı n zik h  b-ı n z
Tañ mı uy un u urur āh-ı se erg hım seniñ

Nazmiyem şāhım nedür dirseñ baña cāh-ı cihān
Dergehiñ derbānı olmağdūr benüm cānım seniñ

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

513

Nev' -i dīger kâfiye bā vaşl u ħurūc incā elif revī ve kāf u vaşl u mīm ħurūc

Sen güzeller şāhısıñ kemter gedāñım ben seniñ
Bende-yi üftāde kim bir ħākpāñım ben seniñ

Mübtelālar gerçi çoğdur saña çoğlar sevdigüm
LİK çoğdan derde düşmüş mübtelāñım ben seniñ

Ey der-i pākīze ' aşkıñ baħriniñ ğavvāşıyam
Şöyle bil kim tā ezelden āşināñım ben seniñ

Gülşen-i kuyıñda her dem gül yüziñ yādına āh
Nāle eyler bülbül-i nağmeserāñım ben seniñ

Ḳulluğında sen tamāma şay efendi eksigim
Nazmiyem eksiklü ' abd-i biriyāñım ben seniñ

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

514

Nev' -i dīger der kâfiye-yi müreddef bā elif incā nūn revī

[317 a] Olmışam āzurde-yi devrān elinden dilberin
Döne döne daħi sergerdān elinden dilberin

Dil virelden baña her dem cevr ile gam çekdirir
Olmadım bir dem daği şādān elinden dilberin

Ağladır bin derd ile bir güle bakmaz yüzime
Nice bir bin gam çekem her an elinden dilberin

‘Aşk ıla pāmāliyem bir destgīr olmaz baña
Neyleyim ben biser ü sāmān elinden dilberin

Neydigim bildirmek için Nazmiyā derdinden āh
Dembedem olsam nola nālān elinden dilberin

fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilün

515

Nev‘ -i dīger kāfiye bā vaşl u ħurūc incā elif revī vü dāl vaşl u rā ħurūc

Çekdiği ma‘şūkdan her dem cefādır ‘āşıkın
Ol cefā başına bir özge belādır ‘āşıkın

Ĥāli her dem nāle vü feryād ü āh ü zāridir
Dembedem kullandığı özge hevādır ‘āşıkın

İşi güci gerçi ma‘şūkın cefādır ‘āşıkā
Līk ma‘şūka hemīn ĥāli cefādır ‘āşıkın
Yād-ı ma‘şūk ile cān-ı ‘āşıkā irer şafā
Egleyen gönlini her dem ol şafādır ‘āşıkın

Ĥāli sögmekdir demādem ‘āşıkā ma‘şūkın āh
Nazmiyā ma‘şūka ammā kim du‘ādır ‘āşıkın

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

516

Nev' -i diğer der an kâfiye incâ elif revî vü sîn ü vaşl ve yâ hurûc

Eksik olmaz derd-i 'aşk ile belâsı âşıkıñ

Artıg olur ol belâyıla şafâsı 'âşıkıñ

Muhteżâ-yı 'aşkdur çünkim belâ vü derd ü ğam

Ol sebebden derdiniñ yoğdur devâsı 'âşıkıñ

Râh-ı 'aşkında revân cân virmede bâk eylemez

Olcak ma' şûka teslim ü rızâsı 'âşıkıñ

'Aşk âhir bâ' iş-i râh-ı hidâyet olmağın

'Aşkdan ayrulmamağdır muhteżâsı 'âşıkıñ

Bu tarîk-i 'aşk içinde Nazmiyâ ma' şûkdan

Bir muhabbetdür haqîkatde recâsı 'âşıkıñ

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

517

Nev' -i diğer der an kâfiye

Sînesine gelmez âh ol kucalası kimseniñ

Olmasun bir bîvefâ yâr âşinâsı kimseniñ

'Ahd-i vaşl eyler nigâr itmez yine 'ahde vefâ

Bîvefâ olmağ ne müşkil dilrübâsı kimseniñ

Bir dem ârâm idemez her demde olur bîkarâr

Ol hümâya düşmesin hergiz hevâsı kimseniñ

Sāķi-yi bezm olmayınca sāderū bir yār ŧuĥ
Olmaz ancaķ cām-ı ŧāfile ŧafāsı kimseniñ

‘ Ārif oldur dünyeye hergiz baķası gelmiye
Nażmiyā yoķ dünyede çünkim beķāsı kimseniñ

fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

518

Nażire

Sensizin soĥbet degüldir muķtezāsı kimseniñ
Meyden olmaz būs-ı la‘ liñsiz ŧafāsı kimseniñ

Ben nice dūr olayın senden ki cānā göz göre
Cāndan ayrulmaķ degüldir muķtezāsı kimseniñ

Ĥālet-i ‘ aşķıñla eşkim gibi ķapuñda senin
Düşmemiŧdir kimse ile mācerāsı kimseniñ

Ķalmıya ‘ aşķlarıñ incitdigi aġyār kim
Kimseye ĥayr eylemez çün beddu‘ āsı kimseniñ

Nażmi-yi dilĥasteniñ derdine sendendir devā
Ey tabīb-i cān aña olmaz devāsı kimseniñ

fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

519

Nev‘ -i diġer der ķāfiye-yi müreddef be yā ve vaŧl rā revī

Yār yanında bu tavr olmazdı yiri hanceriñ
Olmasa nāzıñ miyānı ger zahīri hanceriñ

Sivrilüb ortaya gelmek olmağın her dem işi
Çoğı begler yanıdır her yirde yiri hanceriñ

Bende-yi muğbil gibi rüz-i veğāda ‘ādeti
Yanın alub beklemekdür her diliri hanceriñ

Bir yalıñ yüzlü şanemdir cāme-yi zerrīn ile
Diller almağda dilā yokdur nazīri hanceriñ

Nazmiyā ‘āşık gibi şāf olmağın āyīnesi
Gün gibi rüşendürür dāyim zamīri hanceriñ

fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

520

Nazīre

Ey şeh-i hüsn olmasañ sen destgiri hanceriñ
Dāyimā olmazdı begler yanı yiri hanceriñ

‘Ādeti ceng ü vefā üzre yüreklendirmedi
Yanına girib şehā her bir diliri hanceriñ
İki yanında iki keskin dilāver bendedir
Biri tığiñ ey güzeller şāhı biri hanceriñ

Ķatline kaçd eylemezdiñ ben gedāniñ dembedem
Pādişāhım olmasa koltuğ vezīri hanceriñ

Māni^ʿ olur āh kim her dem miyānıñ қоçmağa
Öldürür bu cevrile Nazmī faķiri ħanceriñ

fā^ʿilātün/ fā^ʿilātün/ fā^ʿilātün/ fā^ʿilün

[317 b/ 318 a/ 318 b/319 a] Muhammesler

521

[319 a] Der baħr-i remel müseddes ^ʿarüz u ħarb maķşür taķtī^ʿ eş *fā^ʿilātün fā^ʿilātün*
fā^ʿilāt der ķāfiye-yi müreddef bā elif incā ķāf revī

[319 b] Ħırş-ı dünyāyıla olan derdnāk
Hep o derd ile ölür olur helāk

İdemez dünyāyı terk aślā kiři
Bulmayınca ħırşda tā infikāk

Kimse bir dem idemez terk-i hevā
Bulmayınca bir sükün manend-i ħāk

Ola anıñ kim dilinde nār-ı ^ʿaşķ
Sözi pür süz olur āhı sūznāk

Dāyim olur alnı açık yüzi aķ
Kimseden bāk itmez ol kim ola pāk
Pāk bāz ol olur olmaz varıadan
Pāk bāz olanlar itmez hiç bāk

Cevri cūdiñ ķahrı dehriñ Nazmiyā
Ādemin bağrını eyler çāk çāk

522

Nazîre

Geç hevâdan kıl sükûn mânend-i hâk
Gıll u gışdan göñliñ it şu gibi pâk

Geç hevâdan kesb kıl kâr-ı şalâh
Hiç kesden itme andan soñra bāk

Dermendin hâlini bilmez ebed
Olmayan bir derde düşüb derdnāk

Añalım ol hâli kim âh âhiri
Tutıser cān cānib-i cāy-i helāk

Hâkdir çün âhiri her nesneniñ
Ola gör hâk olmadın ey Nazmi hâk

fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün

523

Nazîre

Nice bir kıлмаğ dilim tıgıñla çāk
Ol hüd olmuşdır seniñ yolıñda hâk

Derd-i hicründe gamıñ çekmekden âh
Ben helāk oldum behey âfet helāk

Düşdüğim demden olubdur 'aşkıña
Gözlerim nemnāk göñlim derdnāk

Yoluña ölmek nedir kim bāk idem
‘ Aşk-ı pāk olanda hīç olur mı bāk

Nağd-i cān virmezdi Naẓmī bilmese
Sen ne cevher oldığıñ ey zāt-ı pāk

fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilün

524

Nev‘ -i diğer der kâfiye-yi muḳayyed incā kāf revī ve rā ḳayd

Dādın alan ‘ aşıñ itmez ‘ aşkı terk
Telḫ-i ‘ iş ide meger kim ide merg

‘ Āşık oldur kim ḫayāl-i dilberi
Şara ḳara bağına her gice berk

Her zamān olmaz vefā dildārda
Nitekim eṣcārda her bār berk

Ḳara başım pür elifle ideyin
Aḳ yazılı tācı gibi terk-i terk

Naẓmiyā bir özge fendir fenn-i ‘ aşḳ
Kimse anı idemez kühile derk

fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilün

525

Nev‘ -i diğer der an kâfiye incā nūn ḳayd

Olmaya bir kesde kim nāmūs u neng
Yir yürür her gāh ol afyon u beng

Ġuşşadan keyfiyyet eyler ādemiñ
Denk idüb başına dār-ı dehri teng

Şoġbetinden ħazz olunmaz ġam gelür
Tend olub olmaya ol kim şūġ u şeng

‘ Ārif oldur kim uyub nādānlara
Bivefā dünyā içün kılmaya ceng

Ķaddi olur bir kemān gibi dütā
Ol ki yir Nazmī ħavādişden ħadeng

fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

526

Nazīre

Ol ki bengī ola dāyım yiye beng
Ĥavf ile olur cihān başına teng

Bār-ı ġam çekmekle her bār ölür āh
Bir kişi ‘ āciz ħalub dilteng ü deng
Bir dem itmez ħalbine te’şir āh
Bağrı ħatı olanıñ mānend-i seng

İşbu dünyā varlığıçün hep ‘ avām
Biri biriyle ider yok yire ceng

Nazmiyā olur bir ebter bîhüner
Olmaya bir kesde kim nāmūs u neng

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

527

[320 a] **Der baħr-i remel müseddes 'arüz u ħarb maħfuf taqtı' eş *fā' ilātün fā' ilātün*
*fā' ilün der kâfiye-yi mücerred kâf revî***

Eller ile ol bir işde tırma dek
İşsiz olub yalnız oturma tek

Ol sükün üzre hevādan yürü geç
Şuğl-i dünyādan eliñ bilcümle çek

Nice bir ehl-i hevā olmağ bize
Añalım anı ki ħāk olsağ gerek

Ola bir ādem ki gāyetde ħalim
Olur ol ħāl ile ħaqqā bir melek

Yāremiz bir vechile ol kim eme
Yoğ yire var çekme aniñçün emek

Ola erzānı o kim her ne diseñ
Nola Nazmî biz aniñ medħin diseğ
Dayanub ey devlet ıssı devlete
Gırra olma bu felekdir bu felek

528

Nazire

Kişi olsun yalnız bir yirde tek

Olmasun bir kimse ile müsterek

Gördüğine tıflveş meyl itmegin
Merdüm-i çeşme dimişlerdir bebek

Dil kim anda çirk ola olur çürük
Anda dağıdır anıñ küfli çörek

Döne döne zâr u segerdân ider
Her kimi kim xor felâketde felek

‘Ârif alışmaz ebed nādânile
Nitekim dîv ile üns itmez melek

Ol ki bedmest ola mest olub geze
Dik gelür her şahşa tırmaz hîç dek

Her söziñ nazmıñda güyâ dürdürür
Yaraşur Nazmî saña Nazmî dimek

fâ‘ilātün/ fâ‘ilātün/ fâ‘ilün

529

Nazîre

Giyse ol sîmîn beden zerrîn benek
Naħle döner bir serâser pür çiçek
Bir şecerdür būsîtân-ı ‘aşqda
Dūd-ı âhım her şerer aña çiçek

Gözlerüm yaşına baħr öykünmegin
Yüregine ħançer urur her semek

İşiginde hāk olayın vaşl için
Yalvarayın yāre yirden göge dek

Sāk-ı yāri görmesünler tek diyu
Tek tururken pāyine düşer enek

Leblerinden buse almasun müdām
Yār elinden sākıyā al cāmı çek

Alma ağıyār adını hergiz dile
Tut diliñ Nazmī budur senden dilek

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

530

Nazīre

Lebleriñ gözler gözimden merdümek
Nitekim helvāya meyl eyler bebek

Eyleseñ kapuñda ben hāke nazar
Luṭf iderdiñ baña yirden göge dek

Serverā sen server-i hūsni seven
‘Āşıka yolıñda terk-i ser gerek
[320 b] Yirde buldum gökde isterken seni
Hūsni ile ey mihr ü mehpeyker melek

Nazmi-yi piriñ du‘ āsın al ki tā
Ancılayın pīr olasın hey bebek

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

531

Nazîre

Gözlerim nûrı gözimde merdümek
Giryeden bahriñle gūyā bir bebek

Mihribān eylerdi sen māhı baña
Ger murādım üstine dönse felek

Āh-ı ' aşık göklere irerken āh
İşigiñde saña irmez ey melek

Beñdeş olmasa halilim hāliñe
H̄ānı olmazdı haliliñ mercüme

Haşma ma' nîsi güzel teşbih olur
Sen perîye Nazmi cānā cān dimek

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

532

Nazîre

' İş için döşense rüz u şeb döşek
Olur ol yir illere ekşer döşek
Ey yüzi gül saña her dik baķana
Gelme dik dek tır yirinde servtek

Ġirrelik ġarrālıġ itmekdir o kim
Dik gele irdüġine tırmaya dek

Dūna hıdmet eyleyüb çekmek emek
Yoğ yire olur aña çekmek emek

‘ Ādeti ra‘ nā ğazeller dimedür
Nazmi gül gibi güzeller göricek

fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

533

Nazīre

Serkeş ol dek tır yiriñde servtek
Gül gibi elden ele gel varma tek

Ĥārken her ĥār hemdem hep güle
Cāniken bülbül tırur hep öterek

Gül gülüb oynamada her ĥārile
Bülbül ağlamakda her şeb şubħa dek

Oldı ĥālīm vah ki qahr-ı dehrden
Olmayub āzad zād-ı ğam yimek

Gerçi kim ma‘ şūğ olur göñli qatı
Nazmiyā ‘ aşıq olur hem cānı bek

fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

534

Nev‘ -i diğır der an qāfiye incā lüzüm mā lāyelzem bā ĥarf mīm

Ola çün ra' nā nefāisden yimek
Cānā virür hoş şafā anı yimek

Dost olmaz dostlık bilmez nedir
Bir kişi kim bilmeye nān u nemek

Devlet-i dehre heves kılamak ki var
Yoğ yire çekmek degül midir emek

Ehl-i dünyānıñ demādem hālidir
Nazmiyā bihūde efkār eylemek

‘Āşık oldur düşse baır-i hayrete
Hep süküt üzre ola mişl-i semek

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

535

[321 a] Nev' -i diğer der an kâfiye incā mā kabl revî mazmûm heme kâfiye mechûl

Gülşene tā kim benefşe şaldı kök
Bir nihāli döşedi gūyā ki gök

Üstidir dünyā eviniñ işbu gök
Rengi tavanınıñ olmuş cümle gök
Al ele dest-i sebūyı var müdām
Rind olub hum-ı mey ayāğına çök

Meclise geç geldiği demler müdām
Sāęarıñ sāķi ayāğına şu dök

Geldi Nazmî başıma bir özge bûñ
K'oldı h̄ân-i vaşl-ı yâr agyâre buk

fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün

536

Nev' -i dîger kâfiye bâ vaşl incâ bâ harf revî ve kâf vaşl

Birdir ol mâhiyle ey dil kevkebiñ
Cân ile anıñçün oldur mañlabıñ

Mezhebiñ ey dil ki dilber sevmedir
‘Aşķile tüt yolıñı ol mezhebiñ

Olmışam ferhâdveş dīvānesi
‘Aşķıla bir hüsrev-i şirînlebiñ

Seyr-i hadd ü zülf-i yâr ile seniñ
‘İd rüzıñ kadirdir ey dil şebiñ

‘Āşķ-ı didāriyuz Nazmî revān
Şu gibi bir pāk u şāfi meşrebiñ

fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün

537

Nazîre

Bâğ-ı hüsñ içinde şeftâlû lebiñ
Sib o yüzden hey güzel hem gabğabiñ

Cānım idi luḡfı yüzinden baña
Būse luḡf itse benüm cānım lebiñ

Cā mile cānā olursın leb be leb
Acıdır cānım seniñ ol meşrebiñ

Cānım āzād olmağičün guşşadan
Beklerim her gāh rāh-ı mektebiñ

Naḡmiyā yār olsa her dem hemdemiñ
‘İd ü ḡadr olurdı hey rüz u şebiñ

fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilün

538

Naḡire

Ḥaḡzın alan kimse ḡāl-i vaḡdetiñ
Yöresine uğramaz bir keşretiñ

Yoḡ beḡāsı çün fenāsı ḡod ‘ayān
Nef‘ine pes dünyevī bir devletiñ

Cān ile dilden esīridir ‘avām
‘İzz-i dünyāyla ferr-i şevketiñ

Ya ilāhī biz günahlı ḡullara
Raḡm ḡıl bīḡaddürür çün raḡmetiñ

Anı iste dāyimā ḡaḡdan ki tā
Naḡmiyā ḡayr ile ola ḡāyetiñ

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

539

Nev' -i diğer der an kâfiye incâ tâ harf revî

Ey perî itmezdi kimse ğaybetiñ
Gezmese her ehrimenle hazretiñ

Olma hâzır ehrimenler bezmine
İtmesünler ey perî pes ğıybetiñ

Rüşen olmağ bezm-i nādān nice bir
Pertev-i hüsn ile sen meh tal' atıñ

Ādemîye kıl nādānı ço
Hey güzel cinsüñe olsun nisbetiñ

Ger dilerseñ nāmı hūb evşāfi hūb
Ehl-i diller birle olsun şöhetüñ

Ey der-i pākîze cevher qadr ile
Kimse Nazmî gibi bilmez kıymetiñ

Cān dilerseñ vaşlıña olsun revān
Nola cān üstine cānā hizmetüñ

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

[321 b] **Nev' -i diğer der an kâfiye incâ dāl revî**

Hüsni yüzinden gül-i terdir ħadiñ
Rāst mevzūnlıkda ‘ar‘ardır ħadiñ

Gün yüziñ manzūrı olmış hey meded
Sāyeveş bir nice yüzi esvediñ

Bir görürsen ‘āşıkıñ aġyār ile
Eylemezsın farkımı nāik ü bediñ

Yüzime sürsem ser-i zülfiñ o ħāl
Bā‘ işi olurdu ‘ömr-i sermediñ

Şevġ-i ħüsn-i ħadd-i dilber Nazmiyā
Yüzü nūrından eşerdir Aġmediñ

fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilün

540

Nazīre

‘Aynıdır şemsiñ güzellikde ħadiñ
Kim var anda şevġı nūr-ı Aġmedin

Būs-ı la‘liñdir benüm cānım seniñ
Cānıma şol öte ucı maġşadiñ
Hey benüm ‘ömrüm seniñ zülfiñdürür
Zāhirā mānendi ‘ömr-i sermediñ

Olmış ey ħūrīlikā key mūntehā
Sidreye hemtā seniñ bālā ħadiñ

Görme ağıyar ile bir ʿ uşşâkıñı
Farqın eyle hey güzel nîk ü bediñ

Devlete irerdiñ olsa Nazmiyâ
Ol şeh-i hüsn âsitân-ı mesnediñ

Vardurur nūr-ı Muhammeden eşer
ʿ Ayn-ı şems olan ruğında Aḥmediñ

fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

541

Nevʿ -i diğer der an kâfiye incâ râ harf revî

Gelmesi vü gitmesi sîm ü zeriñ
Bâʿ işidir göz göre derd-i seriñ

Geç hevâya yelmeden her dem ki çün
Kara yerdir şoñ dem ey gâfil yeriñ

ʿ Ömri arta iylik eyler âdemiñ
Virmesin eksiklügin ḥaḳ iyleriñ

Ḥikmet-i ḥallâḳa idince nazâr
Mişlidür her bir gedâ bir serveriñ

Nazmi her nazmı leṭâfet birle der
Mişlin eyler ḥaḳ bu nazm-ı cevheriñ

fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

542

Nazîre

Ṭālībi olan atı sīm ü zeriñ
Düşer anca derdine şūr u şeriñ

Serkeş olub ide ol kim şūr u şer
Eylemez endişesin şūr u şeriñ

Ḥākini bāde virübdür rūzigār
Nīçe baş baş serkeş olan serveriñ

Ey ḥatırdan bīḥaber mihr eyleyüb
Nikh'āhı olma bir bed āḥteriñ

Nazminiñ zer gibi almış ol sözi
‘Aynıdır nazmında ḥaā cevheriñ

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

543

Nazīre

La' l-i canbaḥş olmağın ol dilberiñ
Aña meyli cāndan olur dilleriñ

Bu dil-i tār kim eyler gün gibi
Şev-1 mihri rūřen ol mehpeykeriñ
Ol mehiñ ruḥsāridur bu ḥüsn ile
‘Aynı olan āfitāb-1 enveriñ

Būse-yi la' li o ḥūrī ihreniñ
‘Aynıdır lezzetde āb-1 kevşeriñ

Sen bilürsün Nazmiyā gāyet güzel
Kıymet ü kıadrin o zāt-ı cevheriñ

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

544

Nev' -i diğer der an kâfiye incâ zâ harf revî

Ehl-i ' irfân olmyan bir bilmeziñ
Bezmine varma degüldür merkeziñ

Saña mihr ey meh degül haddim velî
Haddi yok bu nev' e haddin bilmeziñ

Pîrezen dünyāya meyl itmez o kim
Hâl idine sohbetin bint-i reziñ

Ey olanlar ' aşk ile mecnûn-ı vaqt
Güş-t-i deşt idüb yürüñ turmañ geziñ

Cism-i zerdinde bu Nazmî hasteniñ
Murğ-ı cānı mişlidir kirm-i qazıñ

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

545

Nev' -i diğer der an kâfiye incâ sîn revî

Dostlar ma' nide düşmen bir kesiñ
Bir deminde nef' i ümmidin kesiñ

anı kes kim ol bir bāneᶑ o kes
Mişli vü mānendidür ħār u ħasıñ

Ehl-i dūnyā olmayan yanında hīç
Farı yodur şāl birle alasıñ

Merd-i ħa olanlara dār-ı cihān
Filħaıa   aynıdır bir maħbesıñ

Her dem āh it derd ile Namī ki āh
Bir dem ola  ımaya hergiz sesiñ

fā ilātün/ fā ilātün/ fā ilün

546

[322 a] Nev -i dīger der an k fiye ĭnc  şĭn ħarf revĭ

Dilde mihri   aynıdır sen mehveşĭñ
Göz g ginden  apdığı bir āteşĭñ

Ĥüsn ile alnĭñ bir ay iki g zim
Yüziñ ol vech ile   aynı g neşĭñ

Ĥ b u ra  n  ħ ller birle seniñ
Hey g zel ħ sn ile olmaz bekdeşĭñ
Olarıñla sĭnem ey  aşı kem n
Tĭr birle oldu p r bir tĭrkeşĭñ

Dilde şalar Nami c n  c n gibi
D yim el  an mihriñi sen mehveşĭñ

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

547

Nev' -i diğer der an kâfiye incâ lām harf revî

Hey güzel bir deste aķ güldür eliñ

Göñlini alır o yüzden ol eliñ

İncedir kıldan aña ne kâl ü kıl

Şöyle kim var yok gibidir şol beliñ

Ehl-i 'ırza 'arz kıl hüsniñ güzel

Olma hey manzûrı her bir erzeliñ

Mühmil ol haķķımda bātıl diyene

Diñleme sözün hasûd-ı mühmeliñ

Her dem añ her işde Nazmî evvelâ

Añı k'oldur evveli her evveliñ

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

548

Nazîre

İncelikde kılcadır belki beliñ

Mişl-i ağzıñ hürdelikte hardeliñ

El virirdi baña devlet âh eger

Yüze göze sürüb öpeydim eliñ

Tapuña bir 'arz-ı hâl âsandı

Müşkil ol yanıñda her gâh engeliñ

Ne revā ālicenābıñ hey begim
Melce 'i ola Һasūd-ı erzeliñ

Қара gözden қара қаşдан Naзmiyā
Geçmediñ aғardı gerçi шақalıñ

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

549

Nev' -i diğer der an kâfiye incā mīm revī

Çün bilürsün yok sebākı 'ālemiñ
'Ālem içün ya ne vechi var ğamiñ

Öliceksin 'āķıbet āh ışşı ne
Cümle 'ālem tut kim ide mātemiñ

Şoñ demiñ fikr eyleyüb ölmezden oñ
Kāşķi āh ile geçse her demiñ

Dilden endüh ile peydā olan āh
Dembedem bağrın deler āh ādemiñ

Naзmiyā meyl itme Һazı-ı 'āleme
Çekmeyim dirsен belāsın 'ālemiñ

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

550

Naзire

Ger dilerseñ dilde olmaya ğamiñ
Nūş-ı bāde birle geçsin her demiñ

Cām-ı rāhı hoşca peydā eylemiş
Rūhı rahat birle şād ola cemiñ

Ṭutsalar hürmetle el üzre müdām
Nola egler cām gönlin ādemiñ

Ola ol kim şuğl-ı dünyādan berī
Ol sürer zevk u şafāsın ‘ālemiñ

Cāmiñ elden koma ayāğın müdām
Def’ ider çün Nazmiyā def’ i ğamiñ

fā’ ilātün/ fā’ ilātün/ fā’ ilün

551

Nev’ -i diğer der an kâfiye incā nūn revī

Doğunırsa gönliñe her kim seniñ
Ḳo doğunısın sen doğunma kimseniñ

Ḳo hevāya yelmegi gel anı añ
Ḥāk olıser cümleten şoñ dem teniñ
Ġaflet uyhusın gider hāy aç göziñ
Var beliñce nefis gibi rehzeniñ

Ḥarc-ı zer itmekde beklikde baḫıl
Ḥaḳ budur kim ‘aynı olur āheniñ

Nazmi sen kim çođuñ itdiñ Őivenin
Yoğ seniñ ammā kim eyler Őiveniñ

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

552

Nazire

Pāyine yüz sürmek ecliyçün seniñ
Qomazam elden olanca dāmeniñ

Ey perī bulsam alurdım cānını
Baña qarşu saña cānım diyeniñ

Olsa dünyā bārı altunım eger
Harc iderdim qoçmağa sīmīn teniñ

Ālem-i vaşlıñ şafāsın cümleten
Hoş güzel bilür güzel pīrāheniñ

Nazmiyem kim şındı gönlim şīşesi
Ey cefāhū seng-i cevriñle seniñ

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

553

Nev' -i diğer der an kāfiye incā vāv harf revī

Cānda kim var ey lebi şīrīn sevüñ
Qulıyam sen milk-i hūsne hūsrevüñ

Düşdi mihrin gözlerimden gönlime
Pes girür gün revzeninden her evün

[322 b] Rüşen ol hatıñla mehveş ruğlaruñ
Mişli vü mánendi mışbâh u zavuñ

Ey perî dīvaneñ olmuşdır seniñ
Nazminiñ cānına düşelden sevün

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

554

Nev' -i diğer der an kâfiye incâ hâ revî

Bendesiyem ben de çünkim sen şehiñ
Nola şāhım bekler isem dergehiñ

Olmışam rüşen dil ü rüşen zamîr
Şevk-ı mihrine düşelden sen mehiñ

Pāyine yüz sürmege bir destresin
Bulmağičün olmuşam hāk-i deriñ

Cāna geçdi tîr-i cevriñ derd o kim
Olmadı ey yār-i cān āh āgehiñ

Ka' be-yi maşşüddır kıblem nola
Secdegāh idinse Nazmî dergehiñ

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

555

Naẓire

Hey begim ben kim uliyam sen ehiñ
Niçün olmıyam seniñ ħāk-i rehiñ

Neyleyem kim cān u dil derdinden āh
Ey abīb-i cān u dil yok āgehiñ

Düşdi çün ey māh mihrüñ evına
Beklese gün nola her gün dergehiñ

Gül gibi āfi mey içerdi eger
Bir afası olsa üfi eblehiñ

Rūy-ı dilberdür bu yüzden ħüsn ile
‘ Aynı mihrüñ Nazmiyā mişli mehiñ

fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

556

Nev‘ -i diğer der an āfiye incā yā ħarf revī

Zevını ehl-i afā bilür meyiñ
Ĥazzını ehl-i hevā alur neyiñ

Ger dilersen ev u zeve destres
oma elden ayağı āfi meyiñ
Pir olanlar içse āfi mey nola
Ĥazz-ı āteş bābıdır faşl-ı deyiñ

‘ Āıbet nār-ı ecel key derd ile
Key urubdur bağrına nice keyiñ

Defter-i alemde yārān Őaĝarvār
Nazmiyi bir yoĝ ħesābına Őayıñ

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

557

Nev' -i dīĝer kāfiye bā elif te'sis ü ħarf daĝil ü vaşl rā revī

Māyili olmaĝ libās-ı fāĝiriñ
Ĥālidir elbette her bir fāciriñ

Kişi kılletle geĝinmek olıcaĝ
Pes nedir ya nef' i māl-ı vāĝiriñ

Ādem oldur cem' ine kaşd eyleye
Luĝf birle bir periŐān ħāĝiriñ

Sen ki ħaĝ ile olasın dāyimā
Nāĝiriñ olub olur ħaĝ nāŐiriñ

Öldiĝine acıma Nazmī ebed
Yoĝdururr ardınca ĝün bir acırıñ

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

558

Nazīre

Göñlim aldı āĥ ĝeŐm-i sāĝiriñ
Göz göre gör siĝrini ol kāfiriñ

Ġāyibāne Őol dehānıñ būsene
Cān dilerseñ işte cānā ħāzırıñ

Ger dilerseñ terk-i ser baş üstine
Tek ħoŐ olsun Şol mübārek ħātırıñ

Ola ey māhım o kim rüşen nazār
Gün gibi Őevķ ile olur nāzırıñ

Nazmiyā naķŐ-ı nigārıñ vaŐfıdır
Nazmına Şüret viren her Őā^ˆ iriñ

fā^ˆ ilātün/ fā^ˆ ilātün/ fā^ˆ ilün

559

Nev^ˆ -i diğer der an ķāfiye incā ķāf revī

Bilmez ol cānāne ķadriñ ^ˆāŐıķıñ
Şol reh-i ^ˆāŐkında cāndan Őādıķıñ

İtse ^ˆāŐıķ biñ niyāz ol nāzenin
Yüzine baķmaz dönüb bir ^ˆāŐıķıñ

Bilmese dilber ^ˆaceb mi ħālimi
Ĥālını azrā ne bilsün vāmıķıñ

Vaşf-ı la^ˆ l-i yār idübdür her sözüm
Mişli ķand-ı nāb ü Şehd-i fāyıķıñ

Bārekallāh ħüsn-i yāre Nazmiyā
Ĥüsn ile bir Şun^ˆ ıdır ol ħālıķıñ

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

560

Müreddef der **ķāfiye-yi müreddef bā elif ĩncā rā revī**

Kişi nādān ile güftār eylemek

Olur öz cānını āzār eylemek

Ehl-i 'ırza lāzım u elzemdürür

Söz gelür bir nesneden 'ār eylemek

Ŧatlu dillü bir kerīmiñ şāmidur

Bir dil-i bīmāre tīmār eylemek

Nerd-i ğamda işbu çarĥıñ oynıdır

Döne döne ādemi zār eylemek

Nażmiyā bed fi'ldir bir kiřiye

Dembedem bīhūde güftār eylemek

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

561

[323 a] **Nażire**

Kiřiye bīhūde efkār eylemek

Dāyim olur göñlin efkār eylemek

Ħālidir faķrıñ cihānı kiřiniñ

Gözlerine göz göre tār eylemek

Āh-ı mażlüm āĥiri bir zālime

Bir dem olur kim olur kār eylemek

Ḥūy olur ḥaqqı koyub her bāṭıla
Dembedem bīhūde güftār eylemek

Naẓminiñ beḥcet ū ar eṣ ar ile
Ḥālidir aḥvālin iṣ ar eylemek

fā ilātün/ fā ilātün/ fā ilün

562

Nazire

Nice bir ben ar aşığı zār eylemek
Hicre şalub böyle bīmār eylemek

Eyleyüb sergeşte ben üftādeyi
Nerd-i ğamda nice bir zār eylemek

Ey tābībim senden umar derdine
Bu dil-i bīmāre tīmār eylemek

Ben tururken āh kim aġyāre sen
Vechi midir arz-ı dīdār eylemek

Naẓmiyem kim borcum olsun ar aqıbet
Yolıña cān naqdin iṣār eylemek

fā ilātün/ fā ilātün/ fā ilün

563

Nev -i diğer der an kâfiye incâ nün harf revî

Çeşmiñe her dem neden kân eylemek
Göz göre kaçd-ı dil ü cān eylemek

Şāne ile zülfiñiñ şānındadır
Ey perī şān dil perişān eylemek

Yüziñ üzre zülf-i kāfirkeşiñe
Vechi midir kaçd-ı imān eylemek

Ġāyet āsāndır tabīb-i la' liñe
Haste dil derdine dermān eylemek

Şol müferrih la' liñe maḥşūşdur
Naẓmiyi şevkıla ḥandān eylemek

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

564

Nev' -i diğeri kâfiye bā vaşl u ḥurūc incā elif revī

İşleri cāna cefādır dilberin
Sevgüsü bāla belādır dilberin

Nice olmasun giriftār-ı belā
‘ Aşkına dil mübtelādır dilberin
‘ Āşık olaldan ‘ ināyet görmedim
‘ Aşkı bir ‘ ayn-ı ‘ anādır dilberin

Ehl-i diller nola cāndan itse meyl
Dillere vaşlı şafādır dilberin

Her marîz-ı ʿaşka maʿ nide hemân
Nazmiyâ derd mi devâdır dilberin

fâʿ ilâtün/ fâʿ ilâtün/ fâʿ ilün

565

Nevʿ -i diğer kâfiye bâ redif ü vaşl u hurûc incâ be revî vü vâv redif ü dâl
vaşl ü râ hurûc

Seyr-i hüsnî hûbdur dilberlerin
Sevgüsi maḥbûbdur dilberlerin

ʿĀlem-i vuşlatları her vech ile
Ġâyet-i maṭlûbdur dilberlerin

Luṭfîla bir hoşca nâz ü şîvesi
Hûbdur merġûbdur dilberlerin

Filḥakîka ʿâşık-ı bîdilleri
Cümleten meczûbdur dilberlerin

Nazmiyâ ʿuşşâka vaşl oldukları
Ġâyet ile hûbdur dilberlerin

fâʿ ilâtün/ fâʿ ilâtün/ fâʿ ilün

566

Nevʿ -i diğer der kâfiye-yi mücerred incâ elif revî

Saña zîbâdır gül-i raʿ nâ demek
Baña hoşdır bülbül-i gûyâ demek

‘Aynıdır haqqā güzel teşbıhdır
Gözleriñe nergis-i ra‘nā demek

Ḥūb u mevzūn u bülend ü rāst söz
Serve bālā ḳaddiñi hemtā demek

Ḥaḳ bu kim ey meh mürecceh sözdürür
Yüziñe mihr-i cihānārā demek

Ġāyet ile luḫf-ı ṭab‘ıñdandırür
Saña Nazmī ŧi‘r ile inŧā demek

fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilün

567

Nev‘-i diġer der ḳāfiye-yi müreddef bā elif incā nūn revī

Yaraŧır yāriñ lebine cān demek
Kendine cānbaḫŧ bir cānān demek

Yaraŧır ol ḫūblar sultānına
Ḥūblıḳda Yūsuf-ı ken‘an demek

La‘l-i cānbaḫŧına ol cānāneniñ
‘Aynıdır çaḳ çeŧme-yi ḫayvān demek

Ol semen ten servi nāzıñ la‘line
Nāzik ü zībā gül-i ḫandān demek

Bu kemāl-i nazm ile Nazmī saña
Vech ü lāyıḳ ḫāfiḫ u selmān demek

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

568

Nev' -i diğer der kâfiye-yi mücerred incâ rā revî

Biz seni gördik güzel dilber didik
Bir perî peyker melek manzar didik

Ṭāpuña hūrî vü ṭübā ḳaddiñe
Leblerüñe luṭfila kevşer didik

Alniña mehden münevver yüzine
Mihr-i 'ālemtābdan enver didik

[323 b] Ḥaṭṭiña tāze benefşe zülfiñe
Sünbül ü reyḥān ü nāzikter didik

Göziñe bādām ü piste aḡziña
Ġabḡabuña ḥüb sīb-i ter didik

Ġamzeñe ebrün ile tîr ü kemān
Daḡi hem şimşîr ile ḡancer didik

Naẓmi eyler bir nice şāḡibnaẓar
Zātuña bîmişl bir cevher didik

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

569

Nev' -i diğer kâfiye bā redif ü vaşl incâ nün revî

Ben ki cāndan Çuluñum hānım seniñ
Yolıña urbandurur cānım seniñ

Sen şeh-i hūbān olaldan hūsn ile
Bende kim ben bende sulṭānım seniñ

Hep uluñ urbānıñ olur her gören
Cān ile ey şāh-ı hūbānım seniñ

Her gören anıda şevkıñla düşer
Mihriñe ey māh-ı tābānım seniñ

Bülbüliñdir her dem āh eyler hezār
Naẓmi ey yüzi gülistānım seniñ

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

570

Nev' -i diğeri der āfiye-yi mücerred incā elif revī

Cān bağışlar cāne cānā sözleriñ
Hep dem-i nağd-i mesīhā sözleriñ

Ağıdır şū gibi gönlim kendine
Şol müselsel hūb u ra' nā sözleriñ
Şādır oldu ğonce la' liñden revān
Dür döker luṭfıla gūyā sözleriñ

Cāna āfet olmaz illā gözleriñ
Diller almaz her dem illā sözleriñ

Nazmi cānı gibi cān ile sever
Cān bağışlar aña zirā sözleriñ

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

571

Nev' -i diğer der kıfiye-yi mücerred incā nūn revī

Önce lebler ey yüzi gül Şen gerek
Saña hemtā bir yüzi gülşen gerek

Mehlikā dildārdan dildādeniñ
Göñli Şevk-ı mihr ile rüşen gerek

Sevdügi tül-i emel birle diliñ
Bir sehī kad serv-i nesrin ten gerek

Hāy efendi kulluğundan kaçmazam
Cevr ile ben kuluñ öldürsen gerek

Utanur cānā saña vaşl añmağa
Ol kerem bu Nazmiye senden gerek

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

572

Nev' -i diğer der kıfiye-yi müreddef bā elif incā nūn revī

Vaşlıña dirseñ ki cānā cān gerek
Hoş revān olsun hemān ihsān gerek

Vaşlıñ için şaklarım ben cānımı
Cān gerekmez ‘ aşıkā cānān gerek

Cān helāk olub gider derdiñle āh
Ey tabīb-i cān meded dermān gerek

‘ İd-ı vaşlıñ şevkına cānım benüm
Ka‘ be kūyında seniñ qurbān gerek

Vaşl-ı cānān ister iseñ Nazmiyā
‘ Aşkıla yolında terk-i cān gerek

fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

573

Nev‘ -i diğer der an kâfiye incā rā harf revī

Bir kişi ‘ aşk ile yār olmağ gerek
Hemdemi her dem nigār olmağ gerek

Sırr-ı ‘ aşk-ı yār olub ilden nihān
Yāre ammā āşikār olmağ gerek

Hālet-i ‘ aşk ile her dem ‘ āşıkıñ
Nālesi biihtiyār olmağ gerek
‘ İş-i niş olub gamıyla ‘ āşıkıñ
İşi her dem āh u zār olmağ gerek

‘ Āşıkıñ yanında dünyā devleti
H̄ār olub bii‘ tibār olmağ gerek

‘ Āşıkıñ ma‘ şükı rāh-ı ‘ aşkıda
Luţfila kendüye yār olmağ gerek

Nağd-i cānı ‘ āşıkıñ cānānına
Māḥaşal Nazmī nişār olmağ gerek

fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

574

Nev‘ -i diğer der kâfiye-yi mücerred incā rā revī

Ḥoş şafâdır cāna dilber gözlemek
Kıalbi açar ḥüb-ı peyker gözlemek

Küfridir ma‘ nīde ehl-i zāhiriñ
Her kişide zīb ü zīver gözlemek

Birbirinden farkı var her nesneniñ
Herkesi olmaz berāber gözlemek

İtdi terk erbāb-ı devlet himmeti
İşleri hep sīm ile zer gözlemek

Naẓmiyā ḥoş ‘ ādet olmuşdır benüm
Gözime dāyim güzeller gözlemek

fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

575

Nev‘ -i diğer kâfiye bā redif ü vaşl u ḥurūc incā nūn revī vü elif redif

Dāyimā kim şuḥ u şādāndır lebiñ
Gūyiyā gülberg-i ḥandāndır lebiñ

Ağzı şekkerbār u şīrīn ü lezīz
Hey benüm cānım ne ḥoş şāndır lebiñ

[324 a] Yaraşır dirlerse cānā cām-ı la^ˆl
Pürşafā vü luṭf bir kāndır lebiñ

Sözde cānbaḥş olsa cānā dembedem
Nola çüñkim āb-ı ḥayvāndır lebiñ

Gitmese nola dilinden Naẓminiñ
ˆAşıka cānā senin cāndır lebiñ

fā^ˆilātün/ fā^ˆilātün/ fā^ˆilün

576

Der baḥr-i remel müşemmen maḥbūn ˆarüz ve ḍarb maḥşūr taḳtī^ˆeş
fe^ˆilātün fe^ˆilātün fe^ˆilātün fe^ˆilāt der ḳāfiye-yi müreddef bā elif kāf revī

Ḳalbi anıñ ki şafāyıla ola şāfi pāk
Ġam-ı ˆālemden aña pes o şafāyıla ne bāk

Ādemīlik gelüb olmaz ebedī bir ādem
Ḳanḳı kes kim ola nāḳābil olub bīdrāk

Añmaz anı ki telef itse gerek vārişler
Mālını mümsik olub eyler o kes kim imsāk

Her hevādan geçelim her dem añalım anı kim
‘Āķıbet ölıseriz olıseriz āķiri ħāk

Nazmiyā lafz ile ma‘ nıde letāfet güzele
Tā ki nazmıñ o letāfetle ola cevher-i pāk

577

Nazıre

Sınesin ħāk-i nihād olan ider dāyım çāk
Çāk olur kesb-i ħarāretle hemın nıteki ħāk

‘Āşıkıñ işiginiñ olur yiri tā taĥt-ı semek
Āheniñ cāyi hemān dem hem olur fevķ-ı semāk

Cüst ü cū üzredurur ķandeyise ma‘ şūķı
‘Āşıkıñ her dem olur ķanlı yaşı kim çālāk

Ādemiñ luţf iledir ħāşılı ādemligi pes
Gülbün olur güli olmasa ħās ile ħāşāk

Ādem olmaz daĥi gelmez ebedi ādemlik
Nazmiyā bir ķışide olmayıcak bir idrāk

fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün

578

Nev‘ -i dıger der an ķāfiye incā yā ħarf redif

Nice kimse kim olur devlet ü māl ıssı ve lık
Olmaz idrāki bilmez ebed bed daĥi nık

Ey cihān cāhı ile devlete mālīk mālūñ
Artırır ʿömriñiñ eksildigin añmazsın līk

İtme ol fiʿl-i ḥabīši kʿola mānend-i şirk
Aña kim yoḡdur ebed bir daḥi mānend ü şerīk

Ol ki çoḡ yiye çoḡ iḡe ola tenperver ol
Semriyüp şanki olur revḡanla pür bir ḡīk

Naḡmiyā ola ebed hemdem aña kim her dem
Seni şol bed ḥarekāta ide ṡura taḥrīk

feʿilātün/ feʿilātün/ feʿilātün/ feʿilün

579

Naḡire

Siḥr fenninde idüb ol iki zülfiñi şerīk
Dili dilber ider anlarla hevāya taḥrīk

ʿAynıdır şems güzelliḡde o güzel yüziniñ
ʿAyni bulunmaz o güzel göziniñ bir daḥi līk

Gözim ol dilberi gördikce olur dil pür şevḡ
Mihr ile rüşen olur ḥāne pes olsa tārīk

Firḡat ü vuşlat olubdur daḥi aḡyārla yār
Rüz u şeb fikr ile endişe göñülde bed ü nīk

Şimdi şāʿir olur oldu ne ʿaceb her keḡtabʿ
Naḡmiyā dimek ile her biri bir naḡm-ı rekīk

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

580

Nazîre

Ne güzel şehri olur inşâf idicek rüberü nîk
Aña zîbâ yaraşur dirler ise Dubrovenik

Anda ol serv-i semenbûlar o sünbül mûlar
Âdemi ' aşk hevâsına iderler taḥrîk

Anda her ḥ'âce-yi ḥüsn âh öper esbâb-ı cemâl
Şöyledir k' olmaya her birine mânend ü şerîk

Şol maḥâbîb-i firengiyle şeref bulduğıçün
Şâh-ı rûm eylemiş ol şehri firenge temlîk

Naẓmiyâ dilleri mehpâreleri seyri anıñ
Gün gibi rûşen ider olsa ne deñlü târîk

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

581

Nev' -i diğeri der kâfiye-yi muḳayyed incâ kâf revî ve râ ḥarf kayd

Her dıraḥt üzre güzel raḥt olan her bir berk
Döyemez bâd-ı ḥazâne ne ḳadar olsa da berk
Başdan ol torlığa bir yüzden olur ḡonce şebîh
Kim anıñ başda ḳazâ tâcı ola bir nice terk

Baḳma gördikce ebed ârif iseñ şaḥş ola gör
Ola bir yâr ki hercâyi ide yârini terk

Kişi rıhlet yarağı üzre gerekdir yoğsa
Şöyle vü böyle diyince irişür bir gün merk

‘ Ařđ ĥāletine bir ĥadd ile pāyān olmaz
Nařmiyā kimdir iden anı kemāl ile derk

fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün

582

Nev‘ -i diđer der an ĥāfiye incā nūn ĥarf ĥayd

Merd odur kim seg-i nefsi ile dāyim ide ceng
Özge řehbāzdır ol k’ura anıñ cengine çeng

Nefs-i řūm ādeme itdikce hücūm ānide
‘ Ālemi gözine tār idüb ider bāřına teng

Herkese bend geçüb lu‘ b ile bir renk virir
Kimseye ĥiç vefā eylemez eyyām-ı düreng

[324 b] Lu‘ b u lehv ile şu mevzu‘ da k’ola bir dernek
Aña uğrasa yoliñ itme şaşın anda direng

Nařmiyā ayađıñ almağ dileye kim ki seniñ
Ayağı sürçe vü düşe doğına başına seng

fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün

583

Naşire

Ne karar ile bir kimse ki şüh ola vü şeng
Doğınur dest-i havādişden aña āhiri seng

Düşse bir kimse ki bir zilletle ʿ izzetde iken
Teng olur başına ʿ ālem gelür ol deñlü ki neng

Varır ol hāle ki mālīk olamaz kendüne hīç
Dāyimā ekl ide ol kimse ki afyon ile beng

ʿ Aşk ısrārına düşüb düşünen efkāre
Hayrete varub olur bār-ı hayālāt ile deng

İde çün ikide bir bir kişi bir yolsız iş
Nazmiyā kaç sen o kesden yūri bir kaç ferseng

feʿ ilātün/ feʿ ilātün/ feʿ ilātün/ feʿ ilün

584

Nazīre

Ol ki geh mey içe vü geh yiye afyon ile beng
Dehr-i ğam birle ider başına geçginligi teng

Çanķı meyhor k'ola bedmest katı mest olıcaķ
Ellere hamle ider alub ele çüb ile seng
Olsa afyon ile geçgin katı bir tiryākī
Dāyimā işi güci eller ile olur ceng

Bir ziyāfetde k'ola bir lute hayrān bengī
Teng olur aña o dernek olıcaķ lutda direng

Nazmiyā ger ola keyfiyyet esiri bir kes
Düşer ol bende ğama dembedem olur dilteng

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

585

Müreddef der kâfiye-yi mücerred incā rā revī

Dilde her ' aşkı olanlar kim olur yekser pāk
Hem olar kim ola bībāk olur ekşer pāk

Ğıll u ğış olmayıcağ dilde olur elbetde ' aşk
' Aşk pes ol yeri ister kim ola ol yer pāk

Dil-i şāfi kişiyi pāk ider elbet şāfi
Her neyi olurısa şu nitekim eyler pāk

Pāklik birle sever pāklik üzre gözler
Her kim olursa ola şöyle ki bir dilber pāk

Nazm kim nazmı vü ma' nīsi leṭāfetde ola
Nazmi ol nazm olur elbet nitekim cevher pāk

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

586

Der baḥr-i remel müsemmen maḥbūn ' arūz u ḍarb meczūf taḳṭī' eş
fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün der kâfiye-yi mücerred incā kâf ḥarf
revī

Māsivāyı ide hep levḥ-i dilinden o ki şek

Z̄isa' ādet kim olur vāşıl-ı ḥaḫ ol bīşek

Devlet ü ' izz ü sa' ādet o dūrür kişiyek kim
Geçe hep t̄ā' at ile dirliḡi olıncıya dek

Z̄isa' ādet añña cāndan olıcak münfekk ol
Anı ḥaḫ itmeye imāndan o demde münfek

Bīḥıreddir o ki bir bikerem ü bīnef' a
Derdine em uma yoḡ yire çeke vara emek

Şabr ḫıl Nazmı saña bir elem ü ḡam gelicek
Başına çün gelür elbetde kişiniñ gelecek

587

[325 a] **Naz̄ire**

Çün beraber olıser şāh u gedā hep ölicek
Niçün añmaz anı ol kim ölecekdir ölecek

Gerçek erler çü görür p̄irezen-i dehri yalan
Aña meyil eyleyene merd dimezler gerçek

Nice mü 'mindir o kim gözlemeye ḥaḫ emrin
Mü 'min olan kişi ḥaḫ emrine münḫād gerek

Ādemilik olıcaḡ bir kişiniñ şānında
Aşıl ādem o durur kim olur ol mişl-i melek

Māsivā naḡşını ey Nazmī ḡöñül levḫinden
Allah allah diyü ḫıl ḥancer-i tevḫid ile şek

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

588

Nazîre

Saňa ey dil bu hevâyıla heves niceye dek
Bir huzûrîñ gözedüb hoşca sükün kııl tır dek

Çurtulursuñ ğam-ı devrāndan olursun bîğam
Her hevā vü hevese yelme ikide bir tek

Yel gibi yelme hevâyıla sükün eyle sükün
Ki naşibiñ geliserdir saňa bîşübhe vü şek

Dembedem yelme hevā vü hevese anı gider
Ötesi ' aķıbet anıñ eyü olmaz giderek

Felegiñ mekrine aldanma tevekkül ide gör
Çomiya tā ki seni Nazmî felâketde felek

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

589

Nazîre

Kişi hūd olsa gerek āhîri hāk olsa gerek
Ya demādem nice yel gibi hevāya yelmek
Olma maġrūr iken devlete ey şāhib-i cāh
Seni aldayı yürir hey bu felekdir bu felek

Çoma her ğāh sükünı ki huzûr eyliyesin
Ço hevā vü hevesi her dem o ğam niceye dek

Meyl-i dünyā ne ʿaceb dāyim olur gâfletde
Ölümin kişi yakīn üzre bilürken bîşek

Naẓmiyā görür iken pīrezen-i dehri yalan
Eylemez meyl-i yer ile er olanlar gerçek

feʿilātün/ feʿilātün/ feʿilātün/ feʿilün

590

Naẓire

Kimde kim ola hevā yolına her dem yelmek
Rūzigār anı ɗalāle düşürür vah giderek

Dāyim alan oña işgāl-i cihān üzre ola
Olamaz ol ebedī guşşa vü gamdan münfek

Himmet uma em için derdine bir dūndan o kim
Göremez nefʿ ini yok yire çeker imdi emek

Dembedem ehl-i hevāyı düşürüb nerd-i gama
Zār ider döne döne hāl-i felāketle felek

Ölmedin hāk ola gör Naẓmī hevādan geç kim
Öleceksin ölecek hāk olacağsın ölecek

feʿilātün/ feʿilātün/ feʿilātün/ feʿilün

591

Naẓire

Levh-i dilden ola dirsen şuver-i sevdā şek
Geç hevādan bu cihānıñ hevesinden el çek

Ölümüñ añ ki çeker derdini herkes ölümüñ
Kişiy e çünkü muqarrerdürür āhir ölmek

Kimse bir mihr yüzinden nazār itmez aña kim
Yılduzı düşgün olub qoya felāketde felek

Ādemī olan olur hālk ile hoş hāl üzere
Ādem oldur kim ola hūlk ile mānend-i melek

Fikr-i dünyā ile her dem işiñ āh u zārī
Bu hevālar saña Nazmī nice bir niceye dek

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

592

Nazīre

Kişi bir şöhet e hoş gönül eri er görmek
Olur ārām ile gönline şafā ırgürmek

Ahmaq olan kime olursa şıgır gibi baqar
Olmaz idrāki olur cünbişi har gibi ne şek
Eylar āvāre edüb döne döne sergerdān
Qoya bir ehl-i hevāyı ki felāketde felek

Hiç olur mı ki gele şevqıla şādī gönle
Ġam ile guşsa ki olmaya gönülden münfek

Diler iseñ dile bir Һaz̄z u Һuz̄r irgürmek
Naz̄miyā cümle hevāyıla hevesden el çek

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

593

Naz̄ire

Bir yalancı Һarıdır çünki bu dünyā bışek
Buña dil virmez erenler er olanlar gerçek

İşbu dünyā ki var āҺir olıser yoҺ yağılub
Tālīb olmağ buña hep yoҺ yire çekmekdir emek

Yüziñe medħiñ idüb zemmiñ ider ardiñca
Ehl-i dünyā ile hiç yimeyesin nān u nemek

Yeri oldı Һara yer nice nice mağrüriñ
Felege gerçi kelek dimedi sımurğa siñek

Naz̄miyā çün olıser Һāk öliserdır herkes
Dirliğinde kişi añmamağ anı niceye dek

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

594

Naz̄ire

‘Ucb ile şöyle ki dimez felege hiç kelek
Dimez anıñ gibi kimse dağı sımurğa siñek

Çankı âdem k'ola gâyetde hâlîm ü hoş hû
Cândurur ol olur ol hâl ile mânend-i melek

Kişi kim rāh-ı dālāle düşe haç şaklıya hey
Küfre düşer hey ol ol yolda çalınca giderek

Kişi bir dūna ki hîdmet ide himmet için
Şöyle kim var çeker ol yok yire bir olmaz emek

Zār idübdür gamıla döne döne niceleri
Bîvefâdır aña ne şübhe be Nazmî bu felek

fe' ilâtün/ fe' ilâtün/ fe' ilâtün/ fe' ilün

595

Nazîre

Seyre gitse giyer ol sîm ten altunlu benek
Dir gören dehre od urur bu serâser giderek

Yârimiñ 'ahdi bütün kavli yalân dirler idi
Varmış hem anı didükleri deñlü gerçek

[325 b] Bilmezem baña ne verdi alımaz kim benden
Bir dem olmaz gam ü endüh ü melâlet münfekk
Hıyır ola şerre yeler oldu demâdem ağıyâr
Yememişdir daği 'aşıklar elinden o kötek

Nazmiyâ öge öge göge çıkarmazlardı
Olmasa ger melik-i mülk-i melâhat o melek

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

596

Nazîre

Felege dimez eşigiñde olan kişi felek
Sen hümā hemdemi dimez daħi simurğa siñek

Gözleri gözleri āhū güzeliñ merdümdür
Aña meyl eylemez ol kim ola ħarṭab' ne şek

Be güzel yirdemisin gökde mi görünmezsın
Bilmeziz saña perī mi diyelim yoħsa melek

Beni hicrūñle çoğ ađlatma ki ŗāyed bir gün
Kūyıñı seyle vire eşk-i revānım giderek

Nazmiye olmadı mümkün leb-i la' liñ emmek
Çekdi cāndan nice dem āh ki yoğ yire emek

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

597

Nazîre

Āşık-ı ħaste ki kūyıñda arar ölecek
Yiridir cennet olursa yiri anıñ öliceğ
Dilde cānā mişl olmazdı leṭāfet birle
Ĥüsñ ü ħulḫıla eger beñzemese saña melek

Çünkü yoğ mihr ü vefā etmege meyliñ bāri
Dile cevriñ nice bir cāna cefā niceye dek

Meyl eder gördüğüne tıfl gibi merdüm-i çeşm
Anıñiçün dediler iki gözüm aña bebek

Yüz sürüp ayağıña ‘aşkile yoluñda seniñ
Naqd-i cānını revān Nazmı nişār etse gerek

fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün

598

Nev‘ -i diğer der ān kâfiye incā harf revī kâf-ı ‘acemī

Cümle güzeller alayına bugün olmağa beg
Mülk-i hüsn içre efendi kim ola senden yeg

Hîç olur mı ki ola ‘uşşāka muqābil agyār
Şiriñ ey gözleri āhū vara mı yanına seg

Dil hayāl-i leb-i la‘liñle toludur nitekim
Toludur kan ile cismde serāser her reg

Bir zamāndır bu zamān kim zer ü simiñ varsa
Badveş serv-i sehī qadleriñ eg serkeşin eg

Zülfı ‘aķrebdır o yüzi qameriñ el degemez
Nazmiyā sen dege gör t̄ali‘ñi bir dege deg

fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün

599

Nev' -i diğer der ân kâfiye incâ nîz harf revî kâf-1 'acemî be nev' -i diğer

Ey 'adûlar baña ne dirseñüz ta' nile deñ
Dil-i 'aşık çün olur baħr-i firāvān gibi geñ

Baña bu cev̄ ü cefālar nice bir niceye dek
Dostlar bir meded eyleñ o cefā pîşeye deñ

Ĥaħ bu kim ĥüsn ü cemāliyle cihān içre bugün
Biñ güzeller arasında o şanemdir bir beg

Sā' id ü sākile dilber beni eylerdi helāk
Etegi ayaġa düşüp elini öpmese yeg

Bezm-i devr içre müdām ey dil ayak tutmaġıla
Küştgîr-i ġamı tırma yürü yek destle yeñ

'Aşķ aĥvāline ey vākıf olam diyenler
Siz de 'uşşāk gibi zār-1 ġam-1 dilber yeg

Yoķ yire eyleme sermāye-yi 'ömri zāyi'
Bu cihān içre be Nazmî daġı var daġı neñ

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

600

[326 a] Nev' -i diğer der ân kâfiye incâ nîz harf revî kâf-1 'acemî be nev' -i diğer

Ĥılsa zārî dögünüp taşile 'aşķ ehline tañ
'Aşķ divāsı pes şu gibi olur çağlañ

Şu gibi ayağı toprağına var yüz süre gör
Yel gibi yel o hevāda gönül olma gel uşañ

Sürdüğüñce ayağı tozına yüz ol serviñ
Ben hevādārını ey bād aña luţf eyleyüp añ

Vaşl-ı cānāne murād ise eger ‘aşıklar
Başdan aniñ reh-i ‘aşkıñda revān-ı can oynañ

Nażmiyā rüşen o kim gün gibi hercāyī durur
Baña mihr etmese ol yüzden o meh çehre ne tañ

fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün

601

Nev‘ -i diğer kâfiye bā vaşl incā bā harf revī

Ġamdurur şoñı beherhāl meyile tarabiñ
Pes ne ma‘ nīsi var ol hāle müdāmī talebiñ

Bunuñ soñında eder teng-i dil elbet kişiyi
Naşş lübb virip olur māni‘ güftarı lebiñ

Vardır ol haşşa keyfiyyet afyonda hemīn
Kim olur bā‘ işi her hālde ğayz ü ğazabiñ

Sāde dillik gibi olmaz kişiyeye keyfiyyet
Hem odur vācibi İslāma münāsib edebiñ

Düşme keyfiyyete Nażmī sen eger ‘āķıliseñ
Ġam-ı keyfiyyetile olmaya tā bir ta‘ abiñ

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

602

Nazîre

Her gören kim şulu şeftälüye beñzetdi lebiñ
Anı benden şorariseñ dañi ' aynı ruñbeñ

Leb-i la' li şulu şeftälü güzellerle durur
Bezme şevkıle şafā verdiği mā'ül' ünnābiñ

Leb-i la' lüñe şebih olduğıçün filcümle
Bādedir bā' işi her bezmde ' iş ü tarabiñ

Ben kuluñ hālet-i ' aşkum nice diyem saña kim
Beni luñfuñla utandırdı efendi edebiñ

' Ayn-ı ' izzetdür o yariñ yuri olsun Nazmī
Yüzüñi na' liçesi izine sürmek talebiñ

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

603

Nev' -i diğer der ān kâfiye incā tā harf revī

Variken şükr idegör şıñhatile ' āfiyyetiñ
Dañi hañdan dile hayr ola dilā ' āfiyyetiñ
Kimseden göremeziz cūd eşerin ' ālemde
Kalmadı gibi vücudı kerem ü merhametiñ

Ehl-i dünyāya verir şimdi kemāl-i rağbet
Kalmadı rağbeti ehl-i hüner ü ma' rifetiñ

Dilde dünyā hevesi beñzer erenler aña kim
Hākim ü zābiṭi ʿ avret ola bir memleketiñ

Geç bu dünyā hevesinden ki zararlır külli
Nazmiyā āḫiretiñ ḫālını gör āḫiretiñ

feʿilātün/ feʿilātün/ feʿilātün/ feʿilün

604

Nevʿ -i diğer der ān ḫāfiye incā dāl revī

Güle raʿnālanırise nola terlikde ḫaddiñ
Serve dik gelse olur luṭf-ı ḫırāmıle ḫadiñ

Dür gibi ḫurdelerim dişleriñ evşāfında
Cümle maḫbūlidurur luṭfile ehl-i ḫurediñ

Elif cehd eyledim ol deñlü lebiñ vaşfında
Ki leṭāfetle o maḫbūlidurur her aḫadiñ

Beni aldı deheniñle iki zülfüñ hicri
Beni irgür o murāda güzel irsün medediñ

Seni nazm ehli mümeyyiz idinirse maʿḫūl
Nazmiyā vardurur ol fende kemālile yeriñ

feʿilātün/ feʿilātün/ feʿilātün/ feʿilün

605

Nevʿ -i diğer der ān ḫāfiye incā rā revī

Dembedem başda hevā bā' işidir şūr ü şeriñ
Māḥaşal māyesidir şūr ile şer derd-i seriñ

Her dem ey şerre yelen kimse ki yoğ bir ḥayriñ
Ḥışm-ı ḥađdan ebedi varısa yoğdur ḥaberiñ

Ağarınca gözi beñzi şararınca derdile
Ehl-i dünyā talebin kıomaz ebed sım zeriñ

Nażmiyā kıara şađalıñ ki ađardı pes yā
Nice dünyā hevesinde geçe şām ü seḥeriñ

Bu yalan pırezen-i dehre ki meyl eylemeye
‘ Aşđ ola ğayretine ancılayım gerček eriñ

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

606

Nażıre

Her gün ey māḥ kıucar bilini sen sımberinñ
Göre devriñde ne ḥoş ‘ ālem eder zer kemerinñ

Nażariñ ḥāki zer eyler nola ben ḥāke dađı
Serverā ‘ ayn-ı ‘ ināyetle olursa nażariñ
Şems-i ḥüsnüñ ki sa‘ ādetle ṭulū‘ itdi seniñ
Ey melek devri tamām oldu o günden kıamerinñ

Türk çeşmiñ nitekim eylemedi ḥışmını terk
Kıomadı ‘ aşđ ile ğamzelerin ğamzeleriñ

Yoğdurur kıymeti vaşlın güheriniñ güzelüm
Nazmiyem ben bilürüm kıymetini ol güheriñ

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

607

Nazīre

Hağ bu kim ' aşkile ben hāki zer itdi eşeriñ
Kimyādır seniñ ey ' ayn-ı sa' ādet nazarıñ

[326 b] Güzelüm kuhl-ı cilādır şol iki gözüm için
Göz açub gözlerisem nola seniñ hāk-i deriñ

Şöylesi hüsniye sen şimdi ki hūbān-ı cihān
Cān verir olmağa ey server-i hūbān nökeriñ

Rağbetiñ olduğı sīm ile zere bellüdurur
Belli ki sīm ü zer ile kucar işte kemeriñ

Ey perī gizlüce cām-ı mey içer olmuşsun
Haberiniñ yok seniñ aldı hele Nazmī haberiniñ

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

608

Nev' -i diğeri der ān kāfiye incā sīn harf revī

Nice bir ' işretle ' işa hevā vü hevesiñ
Hażz-ı nefsiñ ço eyā gāfil ān āhir nefesiñ

Hemdem olma ebedi ehl-i hevā bir kesle
Şoĥbetinden kesil ol ĥālile şürīde kesin

Çankı kes kim ola ġāyetde ĥasīs olup eĥass
Mişl ü mānendidir anin gibi kes ĥār ü ĥasın

Erse bir ĥāle kişi kim dün ü gün ağlamadan
‘ Aynı olsa gözi şol menba‘ -ı cūy erseñ

Nażmiyā biĥüde ġüftarı ħo nādānlarla
Çıkmasun ‘ arifiseñ bātıl olan sözde sesin

fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fe‘ ilün

609

Nażire

Dembedem nāleyile mişli olaldan ceresin
Pür hevā oldu derünı bu dil-i pür hevesin

Eylese nāle vü zārī dil-i zārım nola kim
Nāle vü zārī olur kārı demādem ceresin

Cūy-ı pür cūş olup olsa nola çāġlıñ her çāġ
Gözlerim yaşı revān ‘ aynı olupdur arasin
Dilberin olmasa ĥālī dudaġından ĥālī
Çandedir meyli nola çandeyise her mekesin

Nażmiyā yāriñ ayaġına düşüp yüz süregör
Destbūsına eger olursa destresin

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

610

Nazîre

Ey gönül yârden ol himmete olsun hevesiñ
Ola ayağına yüz sürmege tã destresiñ

Nãkesiñ olmaz ebed kimseye luḡfi nitekim
Nef' i olmamağ ebed ḡab' ıdurur ḡâr ü ḡasıñ

Sernigün baḡtı evcinden dil ' aşık gibi hep
İşi her demde hemîn nãle olur her ceresiñ

Urasın yarma ile başına hep ḡaş ü kesek
' Aşķile başı ḡoş olmayan o ḡarḡab' kesîñ

Ḥãliñ ağlarsın o yãre ne nihãn kim erseñ
Eriseñ ' aynını it yaşıñı Nazmî arasıñ

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

611

Nazîre

Ey gönül cevher-i iksîre olursa hevesiñ
Yãriñ olsun ayağı tozına bir destresiñ
Ġaybden mã'ide ummağ gibidir ma' nide
Deheni būsına yãriñ seniñ ey dil hevesiñ

Girmege ' aşķ ḡarîķine ciger der gerek er
Yüregi döymez aña girmege pes degme kesîñ

Herkesiñ dilde olur derdi aña şübhe mi var
Dembedem nālesi dildendir anıñçün ceresiñ

Naẓmile Naẓmī nice şā^çir ola saña bedel
Farqı şahbāzile pervāzda çoğdur megesiñ

fe^çilātün/ fe^çilātün/ fe^çilātün/ fe^çilün

612

Naẓīre

Yoğdur ey dil bu cihān içre cināna hevesiñ
Vaşl-ı cānāne meger var ola bir destresiñ

Çīn-i zūlfine nigāriñ yoluñ uğradı meger
Ey şabā müşk feşān olduğı budur nefesiñ

Seyl-i eşkiyle firāqında ol iki gözümüñ
^çAynıdır iki gözüm cūy-ı fīrat ü arasıñ

Ney gibi olmasa nālān neye yarardı gönül
Hāleti nāle vü feryādile olur ceresiñ

Naẓmiyā ḥasret-i la^çl-i leb-i cānāne ile
Kānde üşmekdir işi kadayısa her megesiñ

fe^çilātün/ fe^çilātün/ fe^çilātün/ fe^çilün

613

Nev' -i diğer der ān kâfiye incâ şîn revî

[327 a] Süz-ı mihri bu dilimde ki var ol mähveşiñ
Yerde haqqā eşer-i tâbı gibidir güneşiñ

Āh kim firqati qopardı kıyāmet başıma
Lebleri kevşeriñ ol ' aynı olan hūrīveşiñ

Ĥālimi bilmese cānāne ' aceb mi benüm āh
Ne bilür derdini bīderd olan derdkeşiñ

Gözlerim merdümi kim eşk-i revān içre durur
' Aynıdır şuda yüzer bir iki tıfl-ı hābeşiñ

' Arz kıl ' arızını teşne dile dildārıñ
Nazmī şāfī şudurur def' ine çāre ' ateşiñ

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

614

Nev' -i diğer der ān kâfiye incâ tā harf revî

La' liñ üzre haṭṭ-ı yāqūtdurur şanki haṭṭıñ
Ĥaller mişlidurur anda o yer yer nuḡaṭıñ

Beñzer ey şūḡ gülistān kitābına tamām
Ĥüsni-i haṭṭ birle seniñ şol ḡadiñ üstünde ḡaṭṭıñ

Kemeriñ nola kenār etse miyāniñ dāyim
Bilür ol ḡayru'l-umür olduḡun ey cān vasaṭıñ

Mişlidir nite ki kūyîñ güzelüm baġdadîñ
‘Aynıdır bu gözümüñ yaşı revān anda şatîñ

Vaşf-ı la‘ liñde seniñ yoġdurur ey ġusrev-i ġüsn
Mişli Nazmî gibi bir şā‘ ir-i şîrînnemaţîñ

fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün

615

Nev‘ -i diġer der ān kâfiye incā ‘ayn ġarf revî

Vaşf-ı dildāre dilā cānile kim var tama‘ iñ
Var ayaġı tozına bildir anîñ mâvaġa‘ iñ

Diñlemez ol yüzi ġül āh ki bir dem ey dil
Ger hezārān ola bülbül gibi āh ü feza‘ iñ

Gerġi her derdiñ olur bir veci‘ i amma kim
Hicr derdi veci‘ idir eñ eşeddi veci‘ iñ

Zāhidā aña ki olmaya hidāyet ġaġdan
Nedurur fāidesi pes ġurı zühd ü vera‘ iñ

Saña vaşl olmaz o dilber o hevesden yüri geġ
Seniñ olmaz yiredir aña be Nazmî tama‘ iñ

fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün

616

Nev' -i diğer der ân kâfiye incâ gayn revî

Kākülün sünbül ü haṭṭın çemen ü gül yañağın
Ḳāmetin serv-i sehî gonce-yi terdir dudağın

Raḥm ederdin ola ben bülbül-i aşüfteñe āh
Gül gibi tutsañ eger nāleme bir dem kulağın

Başıma konardı devlet elüm erse benüm
Yüzüme gözüme sürüp öpebilsem ayağın

Daḥi ey pîr olası tāze civānım seniñ āh
Tıflığın bilirdim ehl-i cefā olacağın

Ey perî varma şağın yanına her ehrimenin
Bir keser eñseli daḥi dili çalar nacağın

O sa' ādet kanı cānıñ gibi cānāneyi āh
Çekesin sineñe Nazmî tulu ola kucağın

Şanki darı ekinidir bu felekde encüm
Meh-i nev' aynıdurur biçmege anı orağın

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

617

Nev' -i diğer der ân kâfiye incâ fâ harf revî

Olurum bezmde demsāzı ney ü çeng ü defin
Şavt-ı uşşāk nigārā tuta tā her tarafın

Olsa her gāh ḥayālīñ nola ey cān dilde
Sen dūr-i pāksin ol vechile dildir şadefiñ

Her sözümiñ ki şerīf-i ismiñledir şrefi
Ḥaḳ ziyāde ede ey zāt-ı şerīfim şrefiñ

Oḳuñı yoḳ yire niçün atasın yabana
Ey ḳaşı yā varken sīne gibi bir hedefiñ

Naḫmiyā vuşlat-ı cānāne içün cān naḳdin
Etme olmaz yere şarf olmasun anda telefīñ

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

618

Nev' -i dīger der ān ḳāfiye incā ḳāf revī

Sen meleksin güzelüm ḥüsñile bir sun' ı ḥaḳḳıñ
Meşel-i ruḥ-ı muşavveriñe var ol māşadaḳıñ

Güldurur ruḥlarıñ ol ḥüsñ ü letāfetle seniñ
Gül şuyıdır güzelüm ruḥlarıñ üzre ' araḳıñ

Naziñ ey yār ne nāzik varsa mektebde
Tıflığın nāz kitābındanmış her sebaḳıñ
Kebkebiñ na' liçeñ iziyle ḳapıñda dem-i eşk
' Aynıdır necm ü hilālile felekde şafaḳıñ

Giryeden hicrile kim Naḫminiñ ağardı gözi
' Aynıdır sīmden ol iki gözüm bir tebaḳıñ

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

619

Nev' -i diğer der ān kâfiye incā kâf revî

Düşeli 'aşkına ey rûh-ı revān sen melegiñ
Urmışam terkini 'aşkıñla kamu māmelekiñ

Sen bu güzellekle hüsñ ü behā milketine
Müstaķil şehsin efendi daħi yoķ müşterekiñ

Kime olursa görünme iki gözüm nāgāh
Saña yavuz nazarı doķına bir merdümekiñ

Şekl-i ejderde niyām içre beliñde hañçer
Şikem-i mārda mişlidurur ey cān semekiñ

Nażmiyā niceye dek böyle felāketlerle
Çekvüz döne döne cevri ü cefāsın felegiñ

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

620

Nev' -i diğer der ān kâfiye incā harf revî kâf ' acemî

[327 b] El urup niteki zülfüñ seniñ o haşr eñegiñ
Āstīniñ daħi tıttup şıķar ey cān belegiñ
Kimseler ayağıña yüz süremez āh seniñ
Ey şeh-i hüsñ ü cemālim yine illā etegiñ

Eylemez āhım eşer āh ki sen sīm tene
Yoħsa āhen midir āy āfet cānım yüregiñ

Kimdurur bendesi olmayan efendi kimdir
Bir seniñ gibi güzel hüsniye mümtâz begiñ

Büs-ı la' liyçün anıñ çekme āhiñ Nazmivār
Yoq yere zāyi' ola qorkum o miskīn emegiñ

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

621

Nev' -i diğer der ān kâfiye incā lām harf revī

Her zamānda gönül āşüftesidir bir güzeliñ
Bir güzellikte tamām āfet olan bī bedeliñ

Şimdi gönülüm benüm ey hüsniye bimişl olan
Cāndan āşüftesidir ' aşkı ile sen güzeliñ

Nola bir luḫfıla ki gāh nigāh eyleseñ āh
Olmışam ' aşkıñla çünki seniñ mübtezeliñ

Derdime la' l-i lebiñden nola umsam emsem
Çünki her qandeyise şānı şifādır ' aseliñ

Nazmī ' aşkıñla ki āşüftedir anıñla seniñ
Qıssa-yı leylī vü mecnūna dönüpdür meşeliñ

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

622

Nev' -i diğer der ān kâfiye incā mīm harf revī

Ḥubb-i dünyādır olan bā' işi endūh ü ğamiñ
Ehl-i dünyā sebebin bilmez o derd ü elemiñ

Varlığında niçün añmaya kişi yoqlığını
Bā vücūd āḫiri yolın tutasardır 'ademiñ

Tek ü tenhā gidecek bir kişi bu dünyādan
Pes nedir nef' i o taqdirce ḫayl ü ḫaṣemiñ

Feth-i bāb ola gözüm şevḳ yüzün göre diyü
Seniñ ol bābda Nazmī nice bir ola ğamiñ

Eyle her eylediğiñ zenbi añub derdile āh
Aña sa' y eyle her dem geçe āhile demiñ

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

623

Nazire

Göreyiñ anı vücūdın oña ḫāk-i ḳademiñ
Görür ol fehmile ol zādını rāh-ı 'ademiñ

Buyruğında olur ölür yolına velḫāşıl
Ḳulı ḳurbānı olur her kişi ehl-i keremiñ
Şerr eden server ser āḫiri ḫayr etmeyiser
Şerr olur bā' iş çün her elem ü derd ü ğamiñ

Evvel ol hiç ola mı terk ede zulm ü sitemin
Āḫirin añmaya ol kimse ki zulm ü sitemiñ

Ölümün aña çeke hep elemin ol ki ölümün
Naẓmiyā fāidesin göriser öl ol elemin

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

624

Naẓire

Yārda kimse vücūdun edemez fehmiñ
Büsesiz varsa da ' aynıdurur ol ' ademiñ

Boynı bağlu olı mercān bugün ol la' l-i lebiñ
Başı aı ' āşı-ı şeydāsı gül ol once femiñ

Ayru düřdüñ add ü zülf ü dehen-i dilberden
Ey dil-i zār seniñ öldürür āh ol elemin

Dāl zülfı ile mīm ağzı firāında görüp
Āhım ü anlı yaşım didi ziyād ola demiñ

Naẓmiyā la' l-i lebi yādına yāriñ řāfi
Bāde-yi řāf ferabaşile def' eyle amiñ

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

625

Naẓire

Dile şıat erişür derd ü belā vü elemin
Cāna rāat yetişür cevri ü cefā vü sitemiñ

Özge derd ü gama düşdüm düşeli hicründe āh
Gel hey āfet ki helāk itdi beni derd ü gamıñ

Çatı ol dem ki şafâyile kademler getirüp
Başa gelse yüzüm ey rûh-ı revânım kademıñ

Ey nigārım büt-i çiniñ ki ögerler naşsın
Naşs-ı hüsni gibi hûb olmaya ol sen şanemiñ

Yoğ deme būs-ı leb-i la' liñ Nazmî kuluña
Varsa luţfila ger aña efendi keremiñ

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

626

Naẓire

Büsesi olurıdı ola seniñ olsa femiñ
Getürür ol gözedince dile fikrin ' ademiñ

Luţf-ı güftārile vü hāndeyile her demde
Müşterekdir gönül almağda lebiñ birle femiñ

Çadd ü zülf ü deheniñ hicri ile her demde
Gönlüme niçe bir ey yār cefāhū elemiñ

Cām-ı cem sen şeh-i hüsniñ kadehidir elde
Ey süleymān zamānım adı var cām-ı cemiñ

Rūzgārıñ gamla geçme naşibiñmiş ezel
Ki geçer Nazmî seniñ ' aşk-ı hevāsıyla demiñ

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

627

[328 a] Nev' -i dīger der ān qāfiye incā nūn revī

Māl ü mülke taleb ü hırşıñ eyā h'āce seniñ
Sebeb ü bā' işidir cümle ğumūm ü miheniñ

Dembedem başda hevā niçeye dek ey ğāfil
Cümleten hāke varır şübhe mi var çünki teng

Ādemi āldar erenler er olup aldanmañ
Mekrdir dāyim işi dehr-i deyn-i pīrezeniñ

Hüsñ ü hūlqı kişiniñ maṭlabı eyler hālkı
Māhaşal māyilidir her kişi hūlq-ı hüsñüñ

Naẓmiyā söz verir söz kim ola ' aşkile
Sen de sa' y it aña kim söz vere her süḥanıñ

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

628

Naẓire

Ey cevān etme heves aña ki bir pīrezeniñ
Dege pīrāheni ucına seniñ pīreheniñ
Bir qarīniñ ki qarīni olur ey nice yigit
Bu cihāna hevesiñ döndi gönül aña seniñ

Qurb-ı nādān zarar-ı maḥzıdurur dānāya
Ādeme niteki irer zararı ehrimeniñ

Ey cihān devleti birle hep olan tenperver
Ol hevāyı o ki opraq olısar k lli teni 

Dembedem var oma tev id kelāmın dilden
Nuka gelmekden eyā Nazm  alınca deheni 

fe' ilāt n/ fe' ilāt n/ fe' ilāt n/ fe' il n

629

Nazire

Devlet-i vaşlı a irip şanma p reheni 
Cān şafāsını s rer a bu ki devri nde seni 

Var ola ılca beli  belki ıyās olunsa
Yodur ey y zi g neş zerrece ammā deheni 

Nola sevd mse seni cevri le  ld rme beni
Seven  ls n mi ne Őuı var efendi seveni 

Ne revādır bu ki bi  Őiveyle diller alup
Y z ne bamayasın yolu a cānlar vereni 

Nazmiyā be zedii nd r o yāri  lebine
Rabeti la' l-i bedaşān   ' aı-i yemeni 

fe' ilāt n/ fe' ilāt n/ fe' ilāt n/ fe' il n

630

Nazire

Ḳaddiñe nisbet iñen revnaķı yoķ nārveniñ
Ḥaddiñe göre degül luḫı o deñlü semeniñ

‘ Anberīn zülfüñe hoşbüyile olmasa şebīh
Ḳadri çaķ bu ķadar olmazdı misk-i ḫoteniñ

Ḥatḫıñ aşıftelerine seniñ ey serv-i revān
Ḥāleti hoşca gelür ḫāşılı seyr-i çemeniñ

Leb ü dendāniña nisbetleri olmağıladı
Rağbeti la‘ l-i bedaḫşānile dürr-i ‘ adeniñ

Nazmī ķan ağlamadan hicr-i lebiñle her dem
‘ Aynı olmuşdur iki gözi ‘ aķıķ-i yemeniñ

fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fe‘ ilün

631

Nev‘ -i diğeri der ān ķafiye incā vāv revī

‘ Āşıķ olduķ saña biz tā ki bize düşdi sevüñ
Her gören der kim o cānāneyi cānile sevüñ

Dile pertev şalar ey yüzi güneş her demde
Mihr-i ḫüsnüñle olan ḫālet-i güft ü şineviñ
Şu‘ le-yi āhıma mihriñle yer oldı dil pest
Ṭab‘ ı ey yüzi güneş gerçi ki ‘ ulvī ‘ aleviñ

Güneşin ‘ aynı yüzüñ mişlidir ayıñ alnıñ
Ḳaşıñ ol vechile mānendidurur māh-ı neviñ

Ĥaṭṭ-ı ĥaddiñ za‘ ten yazar oĥur Şimdi güzel
Düşdi Nazm Şanasın Őuĥlına mıŐbaĥ  zavıñ

fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün

632

Nev‘ -i dger der ān kfiye ĩnc he rev

Tevbe kıl dembedem ey ĥfil añub her günehiñ
Cnib-i āĥirete eyle hemıŐe niĥehiñ

Eyle yd ol güni ey devletine ĥırre olan
K’olmaz ol günde ebed farkı gedyile Őehiñ

Ĥac Őevbımı bulursun göñül alursañ ele
Hem seniñ daĥi erer ka‘ be-yi maĥŐda rehiñ

Nazar etmez mi olamnkir ĥaŐr-i ecsd
Ĥk olup yine zhr itdigine her giyehiñ

Nazmiy ‘afv-ı ‘afvv ide md ol ki saña
Eger añar olasın tevbe ile her günehiñ

[328 b] Ol mehiñ gün yüzüne her gün olur ĥn niĥehiñ
Belki yanıda anıñ oldurur ey dil günehiñ
Ol nigrıñ budurur olduĥı ‘aŐıĥları ĥoĥ
Şevketi ĥoĥ klı olmaĥıladır pdiŐehiñ

Dilberiñ beñzemeñin ‘arızı ĥaṭṭına ĥemen
Ab rydurur ol vechile ol her giyehiñ

Hüsın içinde yerle gökcedurur farkı tamām
Çārdehsāle güzellerle meh-i çārdehiñ

Āğzın öpdükce nezāketle saña sögdügi yār
Nazmiyā yok yeredir zerrece yokdur günehiñ

feilātün/ feilātün/ feilātün/ feilün

633

Nazire

Yüzüne alınına kim var o nigārıñ nigehiñ
Var dilā şevkı aña beñzer oñat mihr ü mehiñ

Görmek isterseñ eger meryemi ʿİsiye qarın
Dilberiñ zülf ü lebine gönül olsun nigehiñ

Çārdeh sāle nigārınlere teşbih olunur
Oldurur olduğı pür şevk meh-i çārdehiñ

Dilberiñ hattı gamıyla ger ölem kabrimde
Haş mişālinde ola resmi hemān her giyeñ

Pirezen-i dehr be Nazmī seni oñdurmadığı
Nevcivān hūblarıñ mihridurur hep günehiñ

feʿilātün/ feʿilātün/ feʿilātün/ feʿilün

634

Nazire

Devlet anıñ ki eşigiñde olup hāk-i rehiñ
Süre dāyim yüzün ayağına sen pādişehiñ

Şaġlu şollu yürüyen kullarıña pādişehim
Gūşe-yi çeşmiñle olsa nola bir nigehiñ

Şubhġāhiñ yüzi ağıdır o sīmīn sīneñ
Gözleri nūrıdır alnıñla ruġuñ mihr ü mehiñ

‘Anberīn zūlfüñüñ öldüre beni ħasreti ger
Būyı ‘anber ola kabrimde biten her giyehiñ

Naġd-i cānı yoluña Nazmī nişār etse nola
Kıulı kurbānıdır ol cānile sen pādişehiñ

fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün

635

Nev‘ diġer der ān kâfiye incā ye ħarf revī

Ehl-i dil ‘ālem eder zevk u şafāsıyla meyiñ
Ĥazız alup ħoş dem eder şavt u şadāsıyla neyiñ

İzi tozına yüz ur buse-yi la‘lin alı gör
Ey dil ol dilber-i ‘īsī nefes ü ħızır peyiñ
Mişlidir faşl-ı bahārīñ nitekim vaġt-i şebāb
Vaġt-i şeyb aña göre mişlidurur faşl-ı deyiñ

Ĥānı şol şevket-i Kāvus ü Ĥubād u Ĥusrev
Defterin dürdi bu devr ancılayın nice keyiñ

Ėam-ı cānānile cānımda ki Nazmī varken
La' li tebħalesi mānendidir anıñ o keyiñ

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

636

Nev' -i diğer kâfiye bâ redif ü vaşl incā mīm revī vü elif redif ü kâf vaşl

Cām elinde k'ola sen şūħ şafā fercāmıñ
Göñline şevk-ı tamāmile düşer fercāmıñ

Bezm-i Ėüsñünde ki Ėoş çeşm-i çerezdir çeşmiñ
'Aynıdır ol güzelüm nāzik ü ter bādāmıñ

Şatsalar Yūsuf-ı Mışrī gibi alurlardı
Nıce bir āĖır altuna o sım endāmıñ

Ele aldıķça seni gül gibi meclisde açar
Ayağın öpmelüdür cām-ı mey-i gülfāmıñ

Dehen ü kāmetsü ebrūña varır anıda
Her ne an Nazmī ki yād ide niĖarā nāmıñ

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

637

Nev' -i diĖer der-ān kâfiye incā nūn revī

Var ise vaşlile 'aşıklara bir iħşānıñ
Hāy efendi meded it bende Ėuluñ Ėurbānıñ

Ān-ı hüsniñle her ān ederidiñ seni seyr
Ola mı yine naşib āh seniñ ol āniñ

Lebiñiñ haţt-ı ğubarıyla olan esrārın
Kimse keşf idemedi oldu seniñ hayrāniñ

Rūşen ol yüzüñ ile alniñ olupdur şimdi
Mihr-i raşşān ile manzūrı meh-i tābāniñ

Nazminiñ sensin efendisi efendi sensin
Bendesidir dil ü cān ile o sen cānāniñ

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

638

Naẓire

Dil diler kim dem-i vuşlatda ola qurbāniñ
Eline gire mi sen dilbere ol qurb āniñ

Reh-i 'aşkıñda seniñ cāna qalur mı cānā
Cān ile ol kim ola 'āşığı sen cānāniñ

Sen şeh-i hüsniñ eşiginde qul olmağ cānā
Āh kim maţlab-ı ā' lāsı olubdur cāniñ

Devlet āniñ ki qulı ola benüm sultānım
Bir seniñ gibi güzeller şehi bir sultāniñ

Hicründe öldürdi beni vaşlıña yoğ mı imkān
Hey meded varsa kıl derdime bir dermāniñ

[329 a] Ādemiñ göñlini göz göre perişān etmege
Ey peri-şān seniñ āh olmasa bārī şāniñ

Leb-i la' liñ kim odur cevher-i iksir-i hayāt
Cān ile t̄alibidir Nazmī-yi bī-dil āniñ

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

639

Nazīre

Var seniñ şöyle ki bu cezbe-yi hüsñ ü āniñ
Cān ile māyilidir her kişi cānā āniñ

Māyil olursa saña 'aşq ile cānā cānım
Nola kim sevgüli cānānesisin sen cāniñ

Anı kim irgüresin 'id-i vişāle cānā
Cān ile ol niçün olmaya seniñ qurbāniñ

Cān t̄abibisin eyā la' l-i lebi şehd-i şifā
Cān-ı bīmāra seniñ maḥz-ı şifādır şāniñ

Yaraşur dinse saña mısr-ı behā sultānı
Sen ki hüsñile bugün Yūsufısın devrāniñ

Oldı şürīde çemen ey yüzi gül gülşende
Yād kıldı aña çün bād-ı ḥaṭṭ-ı reyḥāniñ

Büse-yi lāl-i lebiñ cānı idi Nazmīniñ
Olsa ki gāh aña anıñla güzel ihsāniñ

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

640

Nev' -i diğer der-ân kâfiye incâ vāv harf redif

Çekmeden qahrını her luḫ ü keremde dūnuñ
Olur āh işi tamām anca dil-i maḫzūnuñ

Ol ki himmet uma olmaya elinde altūn
Beñzi ol gāmdan anıñ ' aynı olur altūnuñ

Ḥırs-ı mālile şol aç gözlü olanlar kim var
Ṭoymaya gibi gelür malı ile Qārūnuñ

Her biri kendü çalar kendüzi oynar oldı
Adı qaldı bugün erkānda hemān qānūnuñ

Naḫmiyā döne döne cevr ü cefālar ezeli
Resmidir şimdiki erkāna göre gerdūniñ

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

641

Naḫire

Gül gibi gönlün açar şevḫ ile her maḫzūnuñ
Ne güzel meşrebi var sākī mey-i gülgūnuñ
Milket-i ' aşḫ-ı süleymānı diñlemişse eger
Vaḫş ü ṭayr emrine rām olmazdı mecnūnuñ

Mihri derdiyle o māhiñ ne bilür çekdügimi
Çekmeyen bār-ı gāmın döne döne ger dūnuñ

Şeb-i firkatde kara günler ile geçdi günüm
Görmedim zerre kadar mihrini ol mehrünüñ

Bilür ol kim döge gögsün ide dilden zārī
Neydigin şavt u şadāsını def ü qānūnuñ

Olmasun Nazmī sözüñ tarz-ı selefden hāric
Dağlıni diñleme her nāhalef ü her dūnuñ

Ĥālīş it sözleriñi cānlar āriyyet kim vire söz
Qıymeti artıg olur qāl olıcak altūnuñ

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

642

Nazīre

Mācerā-yı ġam-ı aşkıñla bu ben maḥzūnuñ
Aynıdır gözleri yaşı güzelüm ceyḥūnuñ

Saña tāvus-ı cinān reşk eder ey serv-i revān
Nazla cilveler itdikce qadd-i mevzūnuñ

Ney gibi nālem işiden ġam u derdiñle bilür
Aşq-ı leylī ile ḥālī neyimiş mecnūnuñ

Ġam-ı baḥriyle bugün sen büt-i sīmīn bedeniñ
Rūy-ı zerdim şanma aynıdurur altūnuñ

Qaşıña öyküneli bildi ġünāhını tamām
Qalma eksikligini māh-ı nev-i gerdūnuñ

Ḥaste-yi ʿ aşkıña hikmet ne şifā vermeyesin
Ey ṭabīb-i dil ü cān böyle midir ḵanūnuñ

Derdile ağlamadan iki gözüm Nazmīniñ
ʿ Aynıdır iki gözi dicleyile ceyḥūnuñ

feʿ ilātün/ feʿ ilātün/ feʿ ilātün/ feʿ ilün

643

Nazīre

Nazar saña ḥāline bu ben maḥzūnuñ
Leylī ḥālin göre gelmek gibidir mecnūnuñ

Yaşım ırmak diler ʿ aḡyār işigiñden ḥāşā
Sava ḥāşāk yolın tuta gibi bir şunuñ

Beni reddeyleme ʿ ālī eşigiñden şāhā
Ḷuluñum ṭaʿ nımı çekdirme baña her dūnuñ

Ḷullarıñ tīḡ-i cefāyile helāk eyleyüben
Yerlere çalma mıdır pādişehim ḵanūnuñ

Ġam-ı devrān ile N azmī diriseñ başa çıķam
Ḷoma elden ayāḡın cām-ı mey-i gülgūnuñ

feʿ ilātün/ feʿ ilātün/ feʿ ilātün/ feʿ ilün

644

Nazīre

Yeridir yāreleyüp yerlere dökse hūnuñ
Nege yarardı gönül sevgüsü ol bed hūnuñ

Saña bed hōdisem incinme ki bu hūsn ile sen
Çadr-i ā' lādayiken hemdemisin her dūnuñ

Dem-i vuşlatda miyānuñı kenārına çeken
Ne bilür çekdigini hicrile ben maḥzūnuñ

Müdde'iler işigiñden yaşım ırmağ ister
LİK ḥāşā tuta ḥāşāk yolın ceyḥūnuñ

[329 b] Ney gibi her dem işin Nazminiñ itdiñ feryād
Vah ki 'uşşāka nigārā bu mudur kānūnuñ

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

645

Nev' i diğer der-ān kāfiye incā yā ḥarf redif

Seniñ ey ḥusrev-i ḥūbān olup şiriniñ
Cānidurur cānı ḥaḳīkatde bu ben miskiniñ

Mūr kim ḳandayısa ḳande üşer cānā pes
Ḳandedir lā' liñ ü mūr anda ḥaṭṭ-ı müşginiñ
Sen nigariñ daḥi bu resmile naḳş-ı ḥūsnün
Görmemişdir şanemā seyrin edenler çiniñ

Yüz sürüp yüzüne hoş sineye alur seni āh
Geceler şubḥa degin pister ile bāliniñ

Seni haqq Nazmiye vasl eyleye bir gün āmin
Bu du'āda bile olsun güzelüm āminiñ

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

646

Nazire

Ey dil ol hūb hıṭā ol saçı misk-i çiniñ
Ḥasret-i bŷy-ı vefāsiyla geçer her ħiniñ

Ḥüsni ol hūb melek hūnuñ o nŷr-ı 'ayniñ
Mişl ü mānendidurur haq bu ki hŷr-ı 'iniñ

Delü gönŷlüm yine āh oldı bugŷn ferhādı
Ḥŷsrev-i ħŷsn ü bahā bir deheni şiriniñ

Gördügi zinete hergiz özeni qalmaz merd
Zen gibi olmaz esiri özüni tezyiniñ

Göricek düşer o dilber de haṭṭ-ı müşginiñ
Dili sevdāsına Nazmī gibi her miskiniñ

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

647

Nev' -i diğer kāfiye bā vaşl ü ħurŷc incā ye revī vŷ nŷn vaşl ü kāf ħurŷc

İttifākı bu seni cümle gören Mışriniñ
Yŷsufı sen olasın ħŷsn ü behā Mışrınıñ

‘ Ārız u haṭṭıña baḡsa gözüm ider dile haḡ
Pes bu haṣṣıyyetidir āb u çemen seyriniñ

Canfezāsın leb-i la‘ liñle ki nuṭqa gelesin
Dem-i naḡdidurur ey cān nefesiñ ‘ isiniñ

Çin-i zülfüñle ruḡuñ naḡşı nigāristāndır
Berg-i rümī vü ḡıṭāyısıdurur Māniniñ

Vaşf-ı ḡüsnün k’ide sen şūḡ-ı sa‘ ādetmendüñ
Naḡmi ḡüyā ki Gülistānın oḡur Sa‘ dīniñ

fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fe‘ ilün

648

Müreddef der ḡafiye-yi mücerred incā elif revī

Beni öldürdi sen aḡyāra vefā eylediḡiñ
Görmesem āh seniñ baña cefā eylediḡiñ

Vah ki zārılıḡım işitmek içündür ḡaddim
Cevrile çeng gibi böyle düta eylediḡiñ

Ey ṭabīb-i dil ü cān ḡastedile raḡm edüp āh
Bende görem mi seniñ derde devā eylediḡiñ

Vaşlıñı kim dilerem āh görem mi bir gün
Ḥācetim ḡüsn-i ḡabülile revā eylediḡiñ

Be hey āfet ne durur şive midir naz mıdır
Naḡmiye ikide bir cevri ü cefā eylediḡiñ

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

649

Nev' -i diğer der kâfiye-yi müreddef beelif incâ re revî

Bugün ey mäh ruhuñ manzar-ı ağıyar itdiñ

Åh kim mihriñ aña gün gibi izhâr itdiñ

Târ edüp hicr ile zülfüñ gibi dehri gözüme

Deheniñ gibi cihânı başıma dâr itdiñ

Mâr zülfüñ baña göstermez olup şimdi anı

Ġayra râm itmek ile sen beni bîmâr itdiñ

Baña etseñ nola bir bûse ' aţâ la' liñden

Eyle tut cür' añı bir topraġa işâr itdiñ

Nażminiñ derd-i firâkıñla tamâm itdiñ işin

Öldürüp ya' nî o bîmârıñı tîmâr itdiñ

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

650

Nev' -i diğer der ân kâfiye

Kendümüz dilbere karşı ki dilâzâr itdik

Sögmeg öğritdi k aña ânı dil âzâr itdik

Câna cânâneden irgürdük o deñlü ġam kim

Cânımızdan bizi biz haġ bu ki bîzâr itdik

Olalı ' aşġ ile pervâne o şem' -i hüsne

Yirimiz göz göre haġġâ bu ki biz nâr itdik

Leb-i yāriñ o ğubār-ı haṭṭı ğayrānı olup
Kendümüz āniñla vāķıf-ı esrār itdik

Mümkün olmadı o cānāneye biz bir yaramaķ
Naķd-i cānı yolına Nazmī ki iṣār itdik

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

651

Nev' -i diĝer der ķāfiye-yi müreddef be elif incā nün revī

‘ Āṣıķa lāzım olur dembedem eĝān itmek
Daĝı her ķandeyise ğözi yaṣın ķan itmek

‘ Āṣıķı ‘ ādetidir ķandeyise ma‘ ṣūķuñ
Dembedem ‘ aṣķı ile ney gibi nālān itmek

Ġazab ü ğıṣmile sürmek daĝı döĝmek söĝmek
Hep olur ‘ āṣıķa ma‘ ṣūķdan iḥsān itmek

Bir kiṣi cānını gezdirmedurur ma‘ nīde
‘ Aṣķ bīmārı iken yārile seyrān itmek

Nāzik ü ğüb kelāmıle kemālile tamām
Nazminiñ ‘ ādetidir ṣıve-yi selmān itmek

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

652

Nev' -i diğer der kâfiye-yi mücerred incâ elif revî

Ĥüsn ile sen melek ü ĥüriye hemtâ olduñ
İkisinden daĥı bir vechile zībâ olduñ

Ĥüznilen ben bedel oldum be güzel Ya' kûba
Ĥüznilen sen ki bugün Yūsufa hemtâ olduñ

Nuṭṭ-ı cānbaḥş ile dil mürdeler iḥyāsında
Sen lebiñ birle bu demlerde mesīḥâ olduñ

Ben nola 'aşkile ger Vāmıka hemtâ olsam
Sen güzel ĥüsn-i 'izārile ki 'azrâ olduñ

[330 a] Ğırre olmasañ eger ĥüsne ne ġarrâ idi āḥ
Gerçi ġayetde güzel ĥüsnilen ġarrâ olduñ

Sen nigāra virir ānide dil olan nigerān
Naḡş-ı ĥüsn ile güzel şöyle dilārâ olduñ

Ol perīveş güzelüñ ḥālet-i 'aşkı ile sen
Naḡmiyâ hey ne 'acep 'āşık-ı şeydâ olduñ

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

653

Nev' -i diğer der kâfiye-yi müreddef be elif nün revî

'Aḡıbet āḥ ecel gelse 'ayān olsa gerek
Cān gidüp cān gibi ten dāḥi nihān olsa gerek

Gelmedüğe döniserdir bu cihāna kişi āh
Tenden ol dem kim aniñ cānı revān olsa gerek

Teni yaprağa dönüp düşse gerek toprağa
Kişiniñ ömri bahārı ki hazān olsa gerek

Qalmayısar kişiniñ hīç vücūdundan eṣer
Ebedī şöyle ki bī-nām ü nişān olsa gerek

Naẓmī anı ki il eyliğile aña eylik aña
Dāyim elān sebep-i emn ü emān olsa gerek

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

654

Naẓire

Yār bu kāmitle rūḥ-ı revān olsa gerek
Seyr-i reftārı murād-ı dil ü cān olsa gerek

Naqş-ı ḥüsnile kaçan kim kıla cilve o nigār
Çeşm-i ' uşşāk aña cümle nigerān olsa gerek

Kim ki bu ḥüsnile görse sever āşüfte olup
Ol perī şöyle ki var cān-ı cihān olsa gerek

Tıfl iken ḥüsnine zār etmedik ādem qomadı
Giderek daḡı o cānāne ne cān olsa gerek

Naẓmiyā dil vere her kim o kemān ebrūya
Tır-i cevriye aniñ qaddi kemān olsa gerek

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

655

Nazire

Gözleriñ fitneyile āfet-i cān olsa gerek
Lebleriñ lezzetile kıt-ı revān olsa gerek

Ėamzeye başlar irişdüğüne Ėamzeñ ānı
Kim bilür ānı ne fettān-ı cihān olsa gerek

Vuřlatıñ bāĖ-ı 'ademdir aña ben nice erem
Cān gibi gözden o cānā çü nihān olsa gerek

Ėüsnüñ ayına bugün şevk ile āyine miřāl
Çeşm-i 'uřřāk nigārā nigerān olsa gerek

Ėasret-i la' liñle Nazminiñ ey Ėonce dehen
Dembedem lāle şıfat yüregi kıan olsa gerek

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

656

Nazire

Derd-i 'ařkıñ niçe bir dilde nihān olsa gerek
Eşk ü āhımla ol eñ řoñra 'ayān olsa gerek
Cüst ü cüyıñla varup Ėülřen küyuña revān
Yaşım ey serv-i revān anda revān olsa gerek

Ruřuña Ėař gelicek maĖv olışardır zülfüñ
Ėh kim 'ākıbet ol 'ömre ziyān olsa gerek

Lebiñe başladı haṭ gelmege ey cān-ı cihān
Āḥiri āh kim ol āfet-i cān olsa gerek

Nazmī kaşınla gözüñ sevdi güzel tā ki aña
Süre-yi şād ile nūn verd-i zebān olsa gerek

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

657

Nev' -i diğ er der ān kâfiye incā nîz nūn revî

‘ Aşk dilde niçe bir ola nihān nolsa gerek
İdelüm āh ile ol sırrı ‘ ayān nolsa gerek

Eşk-i ḥūnīnimi ol serv-i revānıñ yolına
Edeyin ‘ aşk ile her demde revān nolsa gerek

Bu cefā kim var o zālimde cefāsından anıñ
Dembedem ṭolsa gerek bağıma kan nolsa gerek

Kimseye çün degül ikbālile devlet bākī
Ya ne ğamdır kişiy e cāh-ı cihān nolsa gerek

Devlet el vermeyicek zillet ile ayakda
Kālıcak Nazmī olup ḥār ü mehān nolsa gerek

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

658

Nev' -i diğ er kâfiye bā vaşl ü ḥurūc re evvel revî

Hüsünüñ āyinesine şanma kederdir ھاٲٲüñ
Saña āyin-i cefāyı ھا giderdir ھاٲٲüñ

‘Āşıkıñ ھاٲli için āhiri tezvīrile āh
Hüccet ibrāz idüp yūriyserdir ھاٲٲüñ

Hüsünüñi oldı kemālile mütemmem cānā
Rif at-i hüsnden elھاq bir eşerdir ھاٲٲüñ

Semen-i tāze teng serv-i revāndır ھاٲdiñ
Gül-i ra‘ nā yañağıñ sünbül-i terdir ھاٲٲüñ

Leb-i la‘ liñ ki gelüp ide ihāta cānā
Cān-ı Naẓmīye o hālile ھاٲırdır ھاٲٲüñ

fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fe‘ ilün

659

Nev‘ i diğer der ھاfiye-yi müreddef be elif incā hā redif

Hemrehiñ ehl-i hevā ola çü her gāh seniñ
Ey göñül dembedem āh olur işiñ āh seniñ

Ne belādır düşesin bir gama bir derde dağı
Kimse hālinden ebed olmaya āgāh seniñ
Ne sa‘ ādetdir o kim bilmeye adıñ hergiz
Cümle ā‘ yānile erkān dağı hem şāh seniñ

Eylik eyle ile eylikle çıkar bir eyü ad
Aña tā eyligile adıñı efvāh seniñ

[330 b] Yel gibi hā yelesin sen ki hevā vü hevese
Nazmiyā her dem olur imdi işiñ āh seniñ

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

660

Nev' -i diğer der kâfiye-yi mücerred incā rā revī

Şevk ü zevkile şafadır dile dilber görmek
Hoş gelür tıfla belī zīb ile zīver görmek

Nazar itmek ruḥ-ı cānā ne güzeldir zīrā
Şalavātıma sebep olur gül-i aḥmer görmek

Hicr ile geçdi günüm baña naşib olmadı āh
Devletüm yād oluben vuşlat-ı dilber görmek

Şimdi beglerde ağalarda olubdur 'ādet
Ehli nāehlile yeksān ü berāber görmek

Hūblar görmege Nazmī nola meyl etse olur
Cevherīye gönül eglencesi cevher görmek

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

661

Nev' -i diğer der ān kâfiye incā nīz rā revī

Olsa āsān elem ü derd ü gamı ger 'aşkıñ
Hevesin eylerdi götürü eller 'aşkıñ

‘Aşka her kim ki haķikitle düşe ser viriser
Terk-i serdir şoñ ucı ‘āşıkā yekser ‘aşkıñ

Dembedem miħnet ü derdile hemān ehline
Ĝuşşa çekdirmedurur ħālī muķarrer aşkıñ

Reh-i ‘aşka girebilmek ķatı gücdür ķatı güc
Ehli az olduĝı pes oldurur ekşer ‘aşkıñ

Evvelā cānile serden geçer elbet Nazmī
Şoñra eyler hevesin dāyim edenler ‘aşkıñ

fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün

662

Nev‘ -i dīger der ān ķāfiye incā elif revī

‘Āşıkā olsa nola işi cefā ma‘şūķuñ
Çün gelür gönllüne anıñla şafā ma‘şūķuñ

Reh-i ‘aşkıñda şadāķatle olan ‘āşıkına
Her cefāsı gelür elbette vefā ma‘şūķuñ

Cān ķatar cānına ‘āşık ferahından anı
Her ne dem kim dem-i vaşlını aña ma‘şūķuñ

‘Āşıkıñ gözine her gāh iki gözüm için
Ayaĝı tozı olur kühl-i cilā ma‘şūķuñ

Cān verir ķandeyise ‘āşıkı ma‘şūķuna çün
Nazmī ‘āşık yolına olsa nola ma‘şūķuñ

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

663

[331 a] **Der baħr-i remel müseddes maħbün ' arüz ü ğarb maħşür taħtî' eş *fe' ilātün***
fe' ilātün fe' ilāt der kâfiye-yi müreddef be elif kâf revî

Ĥıdmetinde ola ol kim çālāk
Eylemez kimseden ol hergiz bāk

Ĝıll ü ğış olmaz o dilde ki ola ' aşk
' Aşk-ı olan dil olur elbet pāk

' Aşk-ı ĥālile nefesler olıcak
Sıneler olur o demler hep çāk

Ölmedin ĥāk olalum hey geliñüz
Ölürüz çün oluruz āħiri ĥāk

Nazmı ey Nazmî kemālile bilür
Ola bir kimsede kim ĥüb idrāk

664

Der baħr-i remel müseddes maħbün ' arüz ü ğarb maħzûf taħtî' eş *fe' ilātün*
fe' ilātün fe' ilün der kâfiye-yi mücerred kâf redif

Her kişi çün ölecekdir öliceğ
Ĥayr ü şer itdigini görse gerek
Ādem oldur kişi oldur kim ol
Ĥüsñ ü ĥulķıla ola mişl-i melek

Dünyede merdlik oldur kim anıñ
Ĥalbi yumuşak ola vü ķuřağı bek

Pîr ola kim şaķınur nāhevesin
Kānķı oġlān kim ola bir yigidek

Nażmiyā felek felāketde eder
Rūzigāriyle çevġan felek

665

Nażîre

Niçe bir yel gibi her dem yelmek
Bu hevā āh saña niçeye dek

Dembedem kişi hevāyî olmaķ
Oñmadıķlıķdurur imdi bişek

Yel gibi her dem olur yelmede pes
Olmaya ol ki hevādan mūnfek

Şol hevā yolına dūşen her dem
Neye varır göre ģālin giderek

Nażmiyā niçe hevāya dūşüp āh
Niçe bir yel gibi her dem yelmek

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

666

Nażîre

Hey hevāyile heves niçeye dek
Geç yūri ey gōñül andan el çek

Geç bu dünyâ hevesinden yüri var
Çekme gel yoğ yere ol yolda emek

Dikilür burnı yire bir gün o kim
Dik gele erdigine tırmaya dek

Geliñüz ölelim ölmezden öñ
Āhiri çünki muğarrer ölmek

Pirezen-i dehre ki yalancıdurur
Nazmiyâ bađmaz er olan gerček

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

667

Nazıre

Yel gibi yelme sükün kııl tır dek
Hey hevâyile heves niçeye dek

Ĥaberiñ yoğ seni aldayı yürür
Gözüñ aç hey bu felekdir bu felek

Dirlik için niçe bir hırş ü tama'
Yoğmıdır yoğsa cihānda ölmek

Öliceğ nice ola ĥaliñ anı gör
Hāy miskīn öleceksin ölecek

Varma gel kār-ı cihāna gitdiñ
'Āğiliseñ bu cihāndan el çek

Dünyevî lâyiḥ olan efkârı
Levḥ-i ḥatırdan idegör yürî ḥakk

Kimde kim olmaya bir âdemlik
Nazmiyâ olur eşek gibi ne şek

fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün

668

[331 b] **Nazîre**

Düşe her kim ki şalâḥa bîşek
Ḥâlin işlâḥdan olmaz münfek

Şâf dil mü’min olur mescidde
Olduğı gibi revân şuda semek

Bir münâfık ki gire mescide ol
Ḳafes içre ḳuşa döner bîşek

Pîrezen-i dehr yalânolduğıçün
Sevmez anı er olanlar gerçek

Döndürür yüzine ‘ aksine döner
Bir iki gün kime yüz tıtsa felek

‘ Ālemiñ neydigin ol kim ede derk
Āhı her yirde olur göge direk

Ola âdem ki kerîmü’l-aḥlâḳ
Nazmiyâ olur o mânend-i melek

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

669

Nazire

Hey Şu kim gözlemeye tuz itmek
Hağdır anıñ gözine tuz ekmek

Biribiriyle tuz itmek hađđın
Kişi gözetmege key sa' y gerek

Derdine em dilemek bir dünden
Çekmek olur kişi yoğ yire emek

Ėüb haşlet olıcağ bir ādem
Olur ol haŐletle mişl-i melek

Ölmedin ölmege sa' y etse kişi
Her kişi Ėod ölecekdir ölecek

Yel gibi yelmegi Ėo dünya için
Bu hevā Nazmī saña niçeye dek

Bihüde yire gönül mezra'ına
Hırşıla yiter emel toğmın ek

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

670

Nazire

Her kişi çün ölecekdir ölecek
Kimse bilmez ötesi nolsa gerek

Kiřiniñ yoğ olısar varlığı çün
Yoğ yire yana çeker kişi emek

Dehr-i fānī ki Őebāt üzre degül
Aña yalān demek elhağ gerçek

Fikr-i fāsidden ebed ehl-i hevā
Olamaz āh ki bir dem münfek

Gāh olur niçe felāketde olur
Demeyen kes felege hiç kelek

Yüksek uçarken olur gāhi pest
Demeyen kimesne simuręa siñek

Nāşinās olup olur sīreti dūn
Ol ki ĥar ṭab^ç ola ne Şüphe ne Şek

Ehl-i dūnyā olanıñ ehl-i niyāz
Olmaz aŐlā ᥑasenātın görmek

Vire erzāę-ı bilāᥑadd Rezzāę
Aña kim gözliye ol nān ü nemek

Ādem oldur ki ede insāniyyet
Ola aᥑlāęile mānend-i melek

Ġam-ı dehrile eşk her dem āh
Nazmiyā hey bu hevā niçeye dek

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

671

Nev' -i diğer kâfiye bā vaşl ĩncā bā redif ü kâf vaşl

Luţf-ı şānile o la' li raţbĩñ
Būsesi bā' iřidir her ıarabĩñ

Şevk eder bir lebi ' ünnābile
Zevkın alan kişi mā 'ü'l- 'inebiñ

Mihr ü mehrūlara dūřmekle gōñül
Āh ü zār ile geçer rūz ü řebiñ

Şöyle kim vār olur elbet küstāh
Kimde kim bir eşeri yok edebiñ

Ĥazţ-ı cāndır ki var ol cānānĩñ
La' li būsına be Nazmĩ talebiñ

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

672

Nev' -i diğer kâfiye bā redif ü vaşl nūn revī

Şivesi behcetle cānānĩñ
Ġıbtası gāyetle ĥūbānĩñ

Gönlümüñ milketini yağmalar
Gözleri gâretile cānāniñ

Yoğdurur sevdicegim mānendiñ
Ferdisin behcetle devrāniñ

Çulluğa olursağ maqbūlüñ
Olalum pādişehim qurbāniñ

Gitdi Nazmī kuluña pādişehim
Olmadı luḡfuñla ihsāniñ

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

673

Müreddef der kâfiye-yi müreddef be elif kâf revî

Ḥanceriñle ki dilim çāk itdüñ
Ḥāki şabn şuyla nemnāk itdüñ

Beni ' aşkile bugün yoluñda
Cān revān etmede bībāk itdüñ

Gün yüzüñ hicri ile ey māhım
Āhımıñ yirini eflāk itdüñ

[332 a] Bezm-i ağıyāra ki ḥāşā gitdiñ
Gül gibi yiriñi ḥāşāk itdüñ

Didüñ ol zāt-ı şerīfe cevher
Anı Nazmī güzel idrāk itdüñ

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

674

Nev' -i dīger der kâfiye-yi mücerred incā elif revī

Āh kim baña vefā eylemedüñ
Gitdi sen terk-i cefā eylemedüñ

Ey tabīb-i dil ü cān derdime āh
Nideyin gitdi devā eylemedüñ

Āh kim baña leb-i la' liñden
Gitdi bir buse ' aṭā eylemedüñ

Cām içüp āh bezmile bir gün
Hoşça bir zevk ü şafā eylemedüñ

Naẓmī bir gün seni vaşl ihsānın
Ede derdi şanemā eylemedüñ

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

675

Nev' -i dīger der kâfiye-yi müreddef be elif incā re revī

Yār bilür dili bīmār itmek
Bilmez ammā yine tīmār itmek
Vah ki kim ' ādeti oldı derdā
Seni dildār dilāzār itmek

Zār ol ey dil ki o dildāra hemīn
Oldı bed hūy dil āzār itmek

Âdemi haḳ bu dilfikâr eyler
Dâyimâ bihüde efkâr itmek

Nazminiñ şânıdurur nazmında
Dürr-i meknûn gibi güftâr itmek

fe' ilâtün/ fe' ilâtün/ fe' ilün

676

Nev' -i diğer kâfiye bâ redif ü vaşl nûn revî

‘ Aşık olan kişi divâne gerek
Dâyimâ cünbüşi merdâne gerek

‘ Aşk da‘ vâsını iden kişiniñ
Şem' -i ‘ aşka dili pervâne gerek

Ḳanḳı dilde ki ola gencîne-yi ‘ aşḳ
Özge bir hâlîle vîrâne gerek

Zevḳ-i humḥâne-yi vahdet iden
Şevḳ-i hâlâtile mestâne gerek

Çekmege pîrezen-i dehr ḡamın
Nazmiyâ bir kişi merdâne gerek

fe' ilâtün/ fe' ilâtün/ fe' ilün

677

Nev' -i diğer kâfiye bâ vaşl ü hurûc nûn evvel revî

Ḥaddiñ ey ğonce semenden nāzik

Ḥaṭṭiñ ey serv çemenden nāzik

Hîç olur mı ola bir ğülbün nāz

Ki olasın ğonce dehenden nāzik

Zülf-i pür çiniñ eyā ḥüb-ı ḥıṭā

Būyla misk-i ḥotenden nāzik

Ḥaḳ bu kim her vechile nāzik nazıñ

Kimdir ol kim ola senden nāzik

Dilberiñ dişleridir luṭfile

Naḫmiyā dürr-i ‘adenden nāzik

fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün

678

Nev‘ -i diĝer der ḳāfiye-yi mücerred incā elif revī

Cāna kar eyledi cānā nāziñ

Beni öldürdi diriĝā nāziñ

Hey ğüzel gerçi ki nāziñ nāzik

Nāzikāne degül ammā nāziñ

Nāzenin nāzını az idendir

Çoĝ seniñ özge temāşā nāziñ

Ey cefā ḥünadır ola aşlı

Gitdi dögünmedi aşlā nāziñ

Bülbülüñdür iñen etme biħased
Naẓmiye ey gül-i ra' nā nāziñ

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

679

Nev' -i diğer der kıfiye-yi müreddef be elif incā nün revī

Ol perī zād ki cān olsa gerek
Gözden ol niçe nihān olsa gerek

Nice bir ola nihān ol gözden
Ya ne vechile ' ayān olsa gerek

Ol ūeker leble o ūiriñ deheni
Göreler bir ki ne ūān olsa gerek

Naķ-ı ħüsnini bu resmile gören
Ol nigāra nigerān olsa gerek

Ĥasret-i la' l-i leb-i yār ile āh
Naẓminiñ yüregi kıan olsa gerek

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

680

Nev' -i diğer der ān kıfiye incā nız nün revī

Yā Rab ol ğonce dehān nolsa gerek
Āh o gülberg zebān nolsa gerek

Cānı cevriye helāk eylerse
Nola ol āfet-i cān nolsa gerek

Hep anıñ ‘aşkına şāfī mey içüp
İdelüm āh ü fiğān nolsa gerek

Nağd-i cānı bugün ol cānāne
Edecek cümle revān nolsa gerek

Āha āhenk idüp āhir Naẓmī
İdelüm sırrı ‘ayān nolsa gerek

fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün

681

Nev‘ -i dīger der ān kâfiye incā he revī

[332 b] Dünyevī devlete her gāh seniñ
Meyliñ ey dil niçe bir āh seniñ

‘Acebā götüre mi dünyādan
Hevesiñ ey gönül Allah seniñ

Olma her kime olursa hemrāh
Ki yolıñ urmaya hemrāh seniñ
Aña kaçd eyle ki esrārından
Olmaya kimseler āgāh seniñ

Naẓmī her dem ki hevāya düşesin
Dembedem işiñ olur āh seniñ

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

682

Nazîre

Çekerim cevriñi her gâh seniñ

Niçe bir baña ğamiñ âh seniñ

Saña âh etmez eşer gönlüñi âh

Taşdan etmişdurur Allah seniñ

Âh kim gözüme târ oldu cihân

Düşeli hicründe ey mâh seniñ

Ayda bir gün yüzüñ ey meh bārī

Görmek olaydı naşib âh seniñ

Bir ' acep derde şataşdı Nazmī

Olalı ' aşkıña hemrâh seniñ

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

683

Nev' -i diğer der kâfiye-yi mücerred incâ elif revī

Baña cānā bu cefā niçeye dek

Böyle bu terk-i vefā niçeye dek

Olmaya hicründe pâyān niçe bir

Baña vaşluñı ricā niçeye dek

Muttaşıl seniñ cefāñile seniñ

Şına gönلüm şanemā niçeye dek

Dik gele ırmaya dışmen dağı dek
Dostum olda bağa niçeye dek

Ol cefā ħū içün āh oldu iřiđ
Sağa Nazmī bu hevā niçeye dek

fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün

684

Der bağr-i serī‘ matvī ‘arüz ü arb mağşür tađtī‘ eş müfte‘ilün müfte‘ilün
fā‘ilāt der kāfiye-yi müreddef be elif

Kimde ki řıdķıla ola ‘aşk-ı pāk
Eylemez ol kimesneden hiç bāk

Söyleyincek ‘aşk ile söylense söz
‘Aşkile olan söz olur süznāk

Ėulķ şu vechile gerek kişide
Ėalk diye tā ađa rūđı fidāk

[333 a] Ol mehe mihr ideli dil āhımıđ
Her dem olur menzili evc-i simāk

Her dem o dilber dil zārım diler
Tiğ-i cefāyile ide çāk āk
Cānıma cevr itmekle Nazmiyā
Eyler ol āfet beni āđir helāk

Zulme zeberdest uzatmazdı el
Açsa yiri olacağın zīr-i ħāk

685

Nazîre

Tîğ-i cefâñ itdi dilim çāk çāk
İdiser āh ol beni āḫir helāk

Tîğ-i müjeñ cān dilese dil revān
Der güzelüm ʿaşķile rūhı fīdāk

Dilde yir itseñ nola ey sīm ten
Genciñ olur çünki yiri künc-i ḫāk

Yüz sürebilsem yüce dergāhıña
Olurıdı menzirim evc-i simāk

ʿAşķıñ odı olmasa göñlünde ger
Nazminiñ olmazdı sözi sūznāk

müfteʿ ilün/ müfteʿ ilün/ fāʿ ilün

686

**Der baḫr-i serīʿ maṭvī ʿ arüz ü ḫarb maḫzūf taḫtīʿ eş müfteʿ ilün müfteʿ ilün
fāʿ ilün der ḫāfiye-yi mücerred kāf revī**

Gel bu cihāndan eliñ ey ḫāce çek
Sevgüsini dilden anıñ eyle ḫakk
ḫaḫķa düşür sevgüyi ḫaḫķile ol
Saña eyā ḡāfil odur çün gerek

ḫayrıla iḫsān edegör dāyimā
Kim seniñile odurur gidecek

Sen gideceksin bu cihāndan dağı
Sen gidicek bunda alur māmelek

Ola aıatden okes kim biri
Anıñla var yeme nān ü nemek

Umma ebed ayrını anıñ kim ol
Şerreyile yürüye urmaya dek

Olmaya afletde o kim Namiyā
Her gice oş ā' at ider şuba dek

687

Nazıre

Zārı ile zāre döner giderek
oya felāketde kimi kim felek

Kişi ki ayret deñizine düşe
ıkmaz ebed bir sesi mişl-i semek

Devleti işler kesiñ kim urup
Düşe seerden işe aşāma dek

Gördüğüne ıflveş özenmegin
Merdümiñ dıdeye derler bebek
Ol ki şıgır gibi baar ādeme
ar yirine or anı eller ne şek

Dönerseñ bir ara dön ey asūd
ifte oşulmuş önünde dönme tek

Nazmî oñarsın aña hiç itme şek
Kandaysañ tek yiriñi bekle bek

müfte' ilün/ müfte' ilün/ fā' ilün

688

Naẓīre

Olur o yerdekileri ednā yimek
Ġayetle açā nefāyis yimek

Bağmaz olur yüzüne ħalk-ı cihān
Koya felāketde kimi kim felek

Varlığı her şahşıñ olur çünkü yok
Yok yire pes yana çeker ol emek

Āhın alur elleriñ etmez eşer
Kimde ki āhen gibi ola yürek

Yerde qalur mı ola āhı anıñ
Ol ki ede yerden göge āhın direk

Bağrı qatı bir kes-i āhen dilüñ
Geçmez ebed hiç yanında dilek

Kimseye raħm etmez özine daħi
Ola o kim gönli qatı cānı bek

Her kime kim güci yete dik gelür
Tırmaz o kim qatı şaķi ola dek

Ahmak olan kimesne har tab' olur
Kimseye ademligi olmaz ne sek

Sohbetine halk kılur meyl tam
Ola bir ademde ki hulq-ı melek

Ölecegüz ahiri çün ölecek
Nazmî nola hâlimiz ah ölice

müfte' ilün/ müfte' ilün/ fâ' ilün

689

Nazîre

Ay ü gün alnıñla yüzüñ sen melek
İşigiñe nola derisem felek

Varsa ruhuñ yadı eyle bāga bād
Aqçe saçar başına her bir çiçek

Āh ki kuca meger ey cān belin
Boynin umar yaqa yeñ oşar bilek

Pür şerer ile görünür dūd-ı āh
Yüksege çıkdıkça hevāyi fişek

Şıdķını 'aşķında güzel bilesin
Nazmî seniñ 'aşķıñla ölice

müfte' ilün/ müfte' ilün/ fâ' ilün

690

[333 b] Nev' -i diğer kâfiye bā vaşl incā tā harf revī ve kāf vaşl

Bilmeye ¼adrin o ki bir devletiñ
Çekse gerek bir ğamını zilletiñ

Bilmeye yeriyle vaþan haþtını
Çekmeye ol kim elemin ğurbetiñ

Etmez ebed keşrete meyl ü heves
Hażzın ala bir kiři kim vaħdetiñ

Şöhret ü zinet hevesi devrde
Lāzımıdır dāire-yi keşretiñ

Nazmi tazarru' yla gerekdir niyāz
Tā ki revā eyleye haķ haċetiñ

müfte' ilün/ müfte' ilün/ fā' ilün

691

Nev' -i diĝer der ān kaĝfiye incā mīm harf revī

Handesi gül gibi o ğonce femiñ
Ğöñlini anıda alur ādemiñ

Yāda getür ol püser-i şūhı tā
Def' ola daf' ı seniñ ey dil ğamiñ
Gül gibi maħbüb meye meyl ider
Zevķ ü şafāsını duyan 'ālemiñ

Şevķile kim cām iċe ol şāh-ı hüsn
Şād kılor rūhını ol dem cemiñ

Āhuñla anlu yaşıñla saña

‘Aş ola Nazmī demiñ olsun demek

müfte‘ ilün/ müfte‘ ilün/ fā‘ ilün

692

Nev‘ -i dīger der ān āfiye ĩncā he arf revī

ālden isterseñ ola āgehiñ

Olma ebed hemdemi bir eblehiñ

Dergeh-i mevlāya yüz urmada ol

İste arīin o yüce dergehiñ

Dergeh-i ada olısar cümleten

āli gedāyile berāber ehiñ

Anı diler ehl-i derāmed ki hī

Arası a‘ olmaya penc ü dehiñ

Ma‘ rifet arturmaısa eksigiñ

Nazmī her ehl olanı ıl hemrehiñ

müfte‘ ilün/ müfte‘ ilün/ fā‘ ilün

693

Nev‘ -i dīger der ān āfiye ĩncā ye arf revī

Süre müdām ol ki afāsın meyiñ

Her dem eder azzını avt-ı neyiñ

Bilmez ebed ıssı şovuk çekmeyen
‘Ālemini mevsim-i şayf ü deyiñ

Baħr-i ğama düşmüşüz uş görseñ āh
Yüzini bir hıızr-ı huçeste peyiñ

Āteş-i qahrile urupdur bu dehr
Bağrına berki niçe şāh ü keyiñ

Nazmī müdām isterseñ şevk ü zevk
Qoma ayağını eliñden meyiñ

müfte‘ilün/ müfte‘ilün/ fā‘ilün

694

Müreddef der qāfiye-yi mücerred incā elif revī

Gönlümi kim aldı elā gözleriñ
Belki daħi cānım elā gözleriñ

Ādemi eyler behey āfet helāk
Vah ki seniñ ‘ayn-ı qazā gözleriñ

Böyle kıya bağışla āh kim
Qorqum odur cāna kıya gözleriñ

Qanlar eder varsa cellāddır
Yoħsa ħarāmīdir ola gözleriñ

Oldı seniñ iki gözüm gözleriñ
Qıldı nazār Nazmiye tā gözleriñ

müfte‘ilün/ müfte‘ilün/ fâ‘ilün

695

Der baħr-i hafif ‘arüz ü darb maqşür taqtı‘ eş *fâ‘ilātün mefâ‘ilün fe‘ilāt*
der kâfiye-yi müreddef be elif

Hıdmetile ola o kim çalāk
Sīnesini eder yürür hep çāk

Oldurur haq bu yahşī hıdmetkār
Pāk ola tutdığın hep tuta pāk

Pāk olan kimse her kimise olur
Kānde kim olsa dāyimā bī bāk

Şarḫ-ı islāmdan berī olanıñ
Biridir malın eyleyen imsāk

Nazmiyā kâbil hitāb olmaz
Olmayınca kişide bir idrāk

696

Nazīre

Bağrın anıñ ki tıg-i ‘aşk ede çāk
Reh-i ‘aşk içre olur ol çalāk

Haq budur kim cihānda bir kişiniñ
Göñli pāk olıcaq olur bī bāk

Nik ü bed farkın eylemek edemez
Olmaya bir kişide kim idrāk

Degme kes añmaz anı kim her kes
Hep öliser olısar āḥir ḥāk

Ḥadd-i zātında Nazmī cevher olan
Olur elbette her şıfatla pāk

fā' ilātün/ mefā' ilün/ fe' ilün

697

Nev' -i diğer der kāfiye-yi muḳayyed incā kāf revī ve nūn ḳayd

Başa 'ālem yüzün eder ḡam teng
Kişi her bār olur o ḥālile denk

Şaḳınur kendini rez altından
Ola filcümle bir kişide ki nenk

[334 a] Turamaz zāl-i dehr pençesine
Ādem olursa daḥi bebr ü peleng

Ḥara döner alaca cüll birle
Geyicek ādemiñ denīsi sireng

Eyler ey Nazmī niçe kimseye āl
Ehl-i ḥada' a verüp hemīn bir reng

fā' ilātün/ mefā' ilün/ fe' ilün

698

Der bahr-i hafif ‘arüz ü darb mahzûf taqtî‘ eş *fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün*
der kâfiye-yi mücerred kâf revî

Kişi dek тұrmasa ölineye dek
Haqqa tā‘ atden olmasa münfek

Nāmı şakk-i vücūddan kişiniñ
Hancer-i mergile olısar hakk

Qanqı kes kim hasīs ola olur ol
Yek derim harcına dümür gibi bek

Türk ider bir kazanc her yirde
Bir iki çift öküzi olsun tek

Nazmī haq sözleriyle her nazmı
‘Ādet idindi hep haqīki dimek

699

Nazire

Zen sözün tutmayandurur bî şek
Bu yalān dünyede bir er gerçek

Her hevāya ‘abeş yiler her dem
Kişi çün kara toprağ olsa gerek
Zi sa‘ ādet aña ki tā‘ at ola
Dāyimā hāli tañdan aqşama dek

Her felāketde olana тұrmaz
Döne döne cefā eder bu felek

Nazmî nazmı haqîki demekden
Şükür haqqa ki olamaz münfek

fe' ilātün/ mefā' ilün/ fe' ilün

700

Nev' -i diğer der ân kâfiye incâ mâ kıabl harf revî meksür

Ola ol kes ki mälile mümsik
Olur elbette şöhbeti mühlik

Girelim bir yeñi tarîke gelün
Giyelim hep ayağa eski gelik

Erligile olur sözi gerçek
Rüm ili yigidi k'ola gerçek

Bildirir biri saña kendülügün
Kime olursa gelme dek tur dik

Nazmiyâ kııl du' â ki lâzımdır
Mülk-i islâma ol ki ola melek

fe' ilātün/ mefā' ilün/ fe' ilün

701

Müreddef der kâfiye-yi müreddef be elif kâf revî

Beni cevruñle sen helâk itdiñ
Cismim âhir yoluñda hâk itdiñ

Tiğ-i cevriñle çāk edüp dilimi
Behey āfet beni helāk itdiñ

‘Aşka düşüp saña gönül vireli
Beni cevriñle derdnāk itdiñ

Menzil ü mesken eşk ü āhıma sen
Semek idip daħi simāk itdiñ

Qılıcıñ hake sürdüñ açmağa şan
Nazminiñ sinesin ki çāk itdiñ

fe‘ilātün/ mefā‘ilün/ fe‘ilün

702

Nev‘-i diğer der ān kāfiye incā nūn revī

Saña tā şevkımız beyān itdik
Mihrimiz gün gibi ‘ayān itdik

Sen bize emr-i terk cān itdiñ
Biz ol emr üzere terk-i cān itdik

‘Aşkımız eylediñ tamām işbāt
Biz ki yoluñda cān revān itdik
Āhımız şāhbāzına biz çāk
‘Arş-ı ā‘lāda āşiyān itdik

Bildirince nigāra neydigimiz
Nazmiyā niçe dem fiğān itdik

fe' ilātün/ mefā' ilün/ fe' ilün

703

Nev' -i diğer der ān **ḳāfiye incā nīz nūn revī**

‘ Āşıḳa dembedem fiḡān itmek

Derd-i ‘ aşḳın olur ‘ ayān itmek

Ḫālidir hey hemīşe cānānıñ

Özge ḫālide ḳaşd-ı cān itmek

Naḳd-i cānı yolında cānānıñ

Borcum olsun benüm revān itmek

O deliḳanlu yāre ḫūy olmuş

Dembedem ḳande olsa ḳan itmek

fe' ilātün/ mefā' ilün/ fe' ilün

[334 b] Mihrim ol māha gün gibi her gün

Naẓmī bir şevḳdir ‘ ayān itmek

704

Der baḫr-i muzāri' şadr u ibtidā aḫreb ü ḫaşv-i meḳfūf ü ‘ arūz ü ḍarb

maḫzūf taḳṭī' eş *mef' ūlü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün*

Göz merdümüñi var olur ol nitekim bebek

Meyl eyler anda kim göre altunlu bir benek

Her dilde olmaz ol kim ola ' aşk hâli pes
Ol hâle dilde şevk ile şâfi şafâ gerek

Şâfi şafâda ol yüri şâfi mey ile var
Câmı müdâm al eliñe tolu tolu çek

Devlet anuñ ki kıoya bu ' âlemde bir eşer
Kim eyligile yâd olına adı haşre dek

Ol yâr Nazmiyâ ola mı k'ola saña yâr
Hiç ins birle üns ide mi vara bir melek

705

Nev' -i diğer kâfiye bâ vaşl incâ nün revî (derkenâr)

Zülfüñ gibi ayağıña yüz sürmege senüñ
Elden kıomaz yüzi kıaralar âh dâmenüñ

Ol ân-ı hüsñ kim güzelüm sende vardır âh
Ol añ saña göñli düşer ânı görenüñ

Olur hezâr şevk ile bir ' andelîb-i zâr
Seyr eyleyen cemâlini sen yüzi gülşenüñ

Nâzik tenüñ ne vechile ben beñzedem güle
Güldeñ senüñ leţâfet ile terdürür tenüñ

Görse bu nazmı Nazmî Nizâmî-yi gence ger
Genc-i dürerdurur dirdi tab' uña senüñ

mef' ulü/ fâ' ilätü/ mefâ' ilü/ fâ' ilün

706

Nev' -i diğer kâfiye bâ elif te'sis ü harf-i daḥîl ü vaşl incâ be harf-i daḥîl

Şoñı sa' âdete varısar ' ilme ṭâlibiñ

Pes öldürür güzîni hemîn her meṭâlibiñ

Ğam birle varlığı kişinüñ yoḡluğa varır

Yoḡ yire varı derd-i ser olur münâşibiñ

Ḥaḳḳâ budur ki mühlik olur şoḡbeti hemîn

Olmaya nef' i kişiye çün bir musâhibiñ

Yoḡdur ne şübhe luṭf-ı ilâhiye hiç ḥased

Çoḡdur mevâhibi ḳulına Rabb-i Vâhibiñ

Nazmî teşebbüş eyle hemîn rây-ı şâyibe

Eylikdurur neticesi çün rây-ı şâyibiñ

mef' ulü/ fâ' ilätü/ mefâ' ilü/ fâ' ilün

707

Nev' -i diğer der ân kâfiye incâ dâl harf-i daḥîl

Olmaḳ cihânda ṭayfı nice ma' âbediñ

Olmaḳ gerek hemîşe hemîn ḥâlî ' âbidiñ

Zâhid odur ki olmaya anda ebed riyâ

K' olur tebâh zühdi riyâyile zâhidiñ

Her fikr fâsid işini kâsir ḳılur hemîn

Oldur neticesi kişiye fikr-i fâsidiñ

Olur mu'îni her kim olursa mu'ayyen ol
Bir 'avni ola her kime kim Rabb-i Vâhidiñ

Nazmî kişiye virir elem hâşıl-ı kelâm
Her lahızada muşahabatı bir mu'ânidiñ

mef'ülü/ fâ'ilâtü/ mefâ'ilü/ fâ'ilün

708

Nev'-i diğer der ân kâfiye incâ ra harf-i dağıl

Sen ğaflet üzre dâyim ecel lik nâzırñ
Ey ğâfil olırsadır o vaqtinde hâzırñ

Ey dembedem hevâya yelen eyle anı yâd
Kim hâke varmağ olırsar uş âhîr âhîrñ

'Âkîl odur ki kudreti yitdikce dâyimâ
Kudretlerini fikr ede ol Rabb-i Qâdiriñ

Haqqâ ki her demi geçer özge şafâyile
Her demde şevk ü zevkile bir haqqı zâkiriñ

Haqqâ letâfetele olupdur bu Nazminiñ
Nazmında 'aynı sözleri nazm-ı cevâhiriñ

mef'ülü/ fâ'ilâtü/ mefâ'ilü/ fâ'ilün

709

Nazîre

Olmağ esîri cāme-yi zerbeft fāhiriñ
Şānıdurur o dehr talebkārı fāciriñ

Ey ġāfil isteriseñ eger mesken-i huzūr
‘Uzlet bucağı meskenet ocağı hāzırıñ

Bir nekbetîye karar verir vaqt olur tamām
Bihaddir öyle kudreti ol Rabb-i Qādiriñ

Her yirde gül gibi yiri baş üzredir hemîn
Bir şan‘at ile başa çıkan merd-i māhiriñ

Ehil olmayan seniñ ne bilür Nazmî nazmuñ
Pes cevherî bilür yine aşlın cevāhiriñ

mef‘ülü/ fā‘ilātü/ mefā‘ilü/ fā‘ilün

710

Nev‘-i diğer der ān kâfiye incā ha harf-i dağil

Olan enîsi şālih olur merd-i şālihiñ
Hem hemnişini t̄alih olur şahş-ı t̄alihiñ

Eylikden ala behre beherhāl o kim varıp
Dāyim muşāhibi ola bir hūb nāşihîñ
Qomaz bir ehl dāmenin elden o kimse kim
Her gāh t̄alibi ola her şire rācihiñ

[335 a] Ādem odur ki hayr şana her kimesneye
Hayr ile ola maşlahı nice meşālihiñ

Ketm etme Nazmiyā getir anı zuhūra gel
Ola o hāl-i levh-i dilünde ki lāyihîñ

mef^ç ülü/ fâ^ç ilâtü/ mefâ^ç ilü/ fâ^ç ilün

711

Nev^ç -i diğer der ân kâfiye incâ ç ayn harf-i daħil

Her hûb vaz^ç ı kim görünür nice vâzi^ç iñ
Âşâr-ı şan^ç ıdır o hemîn Rabb-i Şâni^ç iñ

ç Âbid odur tâ^ç at için haqqa dâyimâ
Bir güşesini câ kıla bir câmi^ç iñ

Yüz şevk ile getir şalāvâtı Muhammede
Her şabağ gördüğünce yüzün şems-i lâmi^ç iñ

Olur ferâğ-ı bâl daħi hem huzûr-ı hâl
K'olmaya bir cihetde ebed bir menâzi^ç iñ

Bugün ola ki başına gün doğub ola sen
Nazmî murâd-ı vaşlı var ise tâli^ç iñ

mef^ç ülü/ fâ^ç ilâtü/ mefâ^ç ilü/ fâ^ç ilün

712

Nev^ç -i diğer der ân kâfiye incâ fe harf daħil

Üftâdesidir ehl-i dil ol merd ç ârifiñ
Kim ola menba^ç ı nice nice ma^ç ârifiñ

Hîç añma adını o kesiñ etme yādını
Kim ola ʃabʿ ile seniñ ol bir muḥālifiñ

Bādīsidir bu ʿaşrda ḥükkāmuñ ekşeri
Çokluk mezālimiyle oransız meḥayifiñ

Ey bulmağ isteyen niçe aḥvāle bir vuḳūf
Hemdemligini ḳoma bir aḥvāle vāḳıfıñ

Ḥoş ḥulḳ ile diril yūri ey Nazmī ḥalḳ ile
Öldükde ḥayr ile olalar tā ki vāşıfıñ

mefʿ ūlū/ fāʿ ilātū/ mefāʿ ilū/ fāʿ ilün

713

Nevʿ -i dīger der ān ḳāfiye incā ḳāf ḥarf-i daḥīl

Yār ol o kimse ile kim ola muvāfıḳıñ
Zinhār uğrama yöresine münāfıḳıñ

Ḳudretini bil riʿ āyetine dāyim eyle ḳaşd
Bir kimse kim seniñ ola bir yār-ı şādıḳıñ

Dilden giderme fikrini al zıkrini dile
Mecmuʿ -ı ḥalḳı ḥalḳ eden ol Rabb-i Ḥālıḳıñ

ʿAşḳ ile terk-i ser ḳatı şıdḳile olısar
Olmaz o ḥāli ḥaḳ budurur degme ʿāşıḳıñ

Her demde Nazmiyā olagör yār ü hemdemi
Bir ḳavli şādıḳıñ daḥi bir ʿahdi vāşıḳıñ

mef' ulü/ fâ' ilätü/ mefâ' ilü/ fâ' ilün

714

Nev' -i diğer der ân kâfiye incâ kâf harf-i dağıl

Olma ebed enîsi şalâtını tärekiñ

Ol hemdemi hemîşe hemîn merd sâlikiñ

Adını añma dünyede bir şahş-ı mazhakiñ

Yādını etme ol ki seniñ ola zâhikiñ

Her şaha ' askerini ri' âyet gerek tamām

' Asker eder çü şevketi şāhib erā'ikiñ

Bir merd ' askeri şahmerdāndan ursa dem

Cāndan mücāhidi gerek ol her ma' ārikiñ

İrerdî Naẓmiyā fuḡarāya birez ğinā

Degse zekātı anlara her mala mālikiñ

mef' ulü/ fâ' ilätü/ mefâ' ilü/ fâ' ilün

715

Nev' -i diğer der ân kâfiye

Olmaz hemîşe ḡayr işe te' ḡiri ' āḡiliñ

Ḥālî odur niteki nice şahş-ı ğāfiliñ

Her kişi āferin oḡur ol luḡf-ı ḡab' ina

Her demde ḡaḡ söziyle o ma' ḡüle ḡāyiliñ

Ḥalk-ı cihāna lāzım ü lābüddurur o kim

Dāyim du' āsın eyleye bir şāh-ı ' ādiliñ

Ketm etmemek gerekdir efâzıl-ı fezâyilin
Ma' lûmı ola fazlı anıñ kim efâzılıñ

Yüz sür ayağına etegin iki elle tut
Bir kimse ki ola menba' ı Nazmî fezâyiliñ

mef' ulü/ fâ' ilätü/ mefâ' ilü/ fâ' ilün

716

Nev ' -i diğer der ân kıfiye incâ mîm harf-i dağil

Zulme nihâyet ile muşirr olma zâlimiñ
Hiç anda haddi olmamadır ol mezâlimiñ

Baş kaldırır ayaklamağa halkı ehl-i zulm
Zulme ki meyli ola bir el assı hâkimiñ

Oldur münâsib ehl-i menâşib olanlara
Göre ne ise lâzımını her melâzımıñ

' Âkil odur ki ola hemîşe melâzımı
Bir ' ilmi ile ' âmil olan hûb ' âlimiñ

Şabr eyle cû' a zahmete katlan ki her nefes
Nefs olmaya o hâlile Nazmî mezâhimiñ

mef' ulü/ fâ' ilätü/ mefâ' ilü/ fâ' ilün

717

Nev' -i diğer der ân kâfiye incâ nûn harf-i dahîl

Halkıñ maḳām-ı ma' bedi olan mesākiniñ
Ḳuliyuz ol mücāviri olan sevākiniñ

İlmile 'āmil olur o 'ālim ki vardır ol
Haḳḳā budur ki menba' ıdır her meḥāsiniñ

Ya ḳaṭ' -ı ser görür varısar pāyidāre yā
Ḥālî o yüzden olısar eñ soñra ḥāyiniñ

Dünyā ḥarāba varacağınıñ nişānıdır
Yir yir nişānları o ḥarābe müdāyiniñ

Ehliñ yerini tuta mı nāehl Naḫmiyā
Hiç ide mi zağın hünerin vara şāhiniñ

mef' ulü/ fā' ilātü/ mefā' ilü/ fā' ilün

718

[335 b] **Nev' -i diğer kâfiye bâ vaşl ü ḥurüc ü mezid incâ elif revî**

Cānā çekerken āh bu cānım cefālariñ
Lāyık mı ğayra ola hemişe vefālariñ

Niçe bir ola ğamzede vü ğamdan ola āh
Ey pürbelā belāña düşen mübtelāleriñ
Zülfünle ḳaddiñe ola her kim ki mübtelā
Başdan ayağa çekmede olur belālariñ

Ağyār olup meyile müdām āh hemdemiñ
Sürer seniñ o zevḳile şāfi şāfālariñ

‘Aşkıñ yolında vardurur ey pâdişâh-ı hüsñ
Nazmî gibi fütâde iñen çok gedâlarıñ

mef^ˆülü/ fâ^ˆilâtü/ mefâ^ˆilü/ fâ^ˆilün

719

Müreddef kâfiye bâ redif ü vaşl ü hurûc incâ ra revî

Nerd-i belâda derdile ben zârıñım seniñ
Sergeşte vü fütâde dilfikârıñım seniñ

Âhım yirile gök arasın tutdı serbeser
Raħm eyle ey hümâ ki hevâdarıñım seniñ

Âzâdeyiken itdi boyuñ servi bende çün
‘Âlemde ben de bende-yi reftârıñım seniñ

Ey mısr-ı hüsñ Yūsufı naqd-i revânile
Bâzâr-ı hüsñ içinde ħarîdarıñım seniñ

Sen cân tabîbisin baña la^ˆliñden em buyur
Ben Nazmiyem ki derdile bîmarıñım seniñ

mef^ˆülü/ fâ^ˆilâtü/ mefâ^ˆilü/ fâ^ˆilün

720

Nazîre

Ey muṭrib-i nigâr ki ben zârıñım seniñ
‘Uşşâk içinde ħayli hevâdarıñım seniñ

Ey cān ṭabībi ḥālīme raḥm eyleseñ nola
Bīmār-ı zār ü ḥaste-yi nāçarıñım seniñ

Luṭf eyle seyr-i servḳadiñ gel benüm begim
Bende esīr-i şīve-yi reftarıñım seniñ

Seyrān-ı serv sünbül ü gül itdigim bu kim
Ḥayrān-ı ḳadd ü kākül ü ruḥsarıñım seniñ

Dilber didi ki baḥrdurur Naẓmiyā di gel
Ol baḥr içinde ben dürr-i şehvāriñım seniñ

mef^ˆ ulü/ fā^ˆ ilātü/ mefā^ˆ ilü/ fā^ˆ ilün

721

Nev^ˆ -i dīger der ān ḳāfiye incā nūn ḥarf revī

Dilber dedi ki ben gül-i ḥandāniñım seniñ
Didim ki ben de bülbül-i giryāniñım seniñ

Dilber dedi ki neydigiñi bilmişem tamām
Didim ^ˆaceb mi derdile nālāniñım seniñ

Didim benüm ḥayātım efendi seniñledir
Dilber dedi ne şübhe ki ben cāniñım seniñ

Didim hemīşe senden erer cānıma şafā
Dilber dedi muḳarrer o cānāniñım seniñ

Ol Naẓmiyem fütādeñe bir ḥāk-i pāyiñim
Ben de efendi bende-yi fermāniñım

mef' ulü/ fâ' ilätü/ mefâ' ilü/ fâ' ilün

722

Nev' -i diğer der kâfiyeyi mücerred incâ elif revî

‘İzz-i beķā diler kişi ehl-i fenā gerek

Gönlinde anıñ ol taleb üzre beķā gerek

Her kim dilerse kim çeke dünyā-yı dündan el

El gayretine düşmeyüp elden cüdā gerek

Her kim dilerse rāhat-ı rūḥ imdi ol şafā

Şabr u sükündadır aña terk-i hevā gerek

Zevķ ü şafā kanā‘at ü ‘uzletdedür hemān

Ol devlete ‘ināyet ü luḥf-ı Ḥüdā gerek

Dürr-i vişāle ermege Nazmī o kim diler

Ġavvāş-ı baḥr-i ‘aşķile ol āşinā gerek

mef' ulü/ fâ' ilätü/ mefâ' ilü/ fâ' ilün

723

Nazīre

Mehpārelerde ‘āşķa mihr ü vefā gerek

Simālarında ḥālet-i şevķ ü şafā gerek

Kime olursa etmemeye meyl bir güzel

Ma‘nide bir ṯarīķile ehl-i cefā gerek

Olmaz vişāl-i yār mücerred-i füsün ile

Zer levḥada yazılma mücerreb du‘ā gerek

Cānānelerden almağičün cān murādını
Şāfi mey ile meclis-i cām-ı şafā gerek

Şāfi şarāb-ı nūşı ki pürçüş eder dili
Şufi ne bilsün anı o Nazmī baña gerek

mef^ç ūlū/ fā^ç ilātū/ mefā^ç ilū/ fā^ç ilün

724

Nev^ç -i dīger der ān kāfiye incā ra revī

‘ Ālemde evvelā kişide bir hüner gerek
Şoñında bir sa^ç ādete bā^ç iş eşer gerek

Ġāfil gerekmez ol kişi kim ‘ āķil ola pes
Pür mekrdir cihān aña andan hāzer gerek

Yalancı dehr-i pīrezeniñ şol yalanına
Aldanmamağā hey yine bir gerçek er gerek

Nūş-ı şarāb-ı ‘ aşķile mest-i mūdām olan
Dīvānevār özünden ebed biħaber gerek

Nazmī cihān cihātı umūrile oñmağā
Elde avucda hāşılı sīmile zer gerek

mef^ç ūlū/ fā^ç ilātū/ mefā^ç ilū/ fā^ç ilün

[336 a] Nazîre

Yâriñ cefâsı tîrine sîne siper gerek
Meydân-ı ‘aşka girene cândan güzer gerek

Meydân şol ki heves idegörmege
Evvel qademde başdan aña terk-i ser gerek

Devr-i zamānda ʔālî‘ imiz rüşen olmağa
Meclisde bir yüzi güneş alnı kamer gerek

Gönlümüz almağa ala zerrîn ayağıla
Meclisde sâķi bir şanem-i sîmber gerek

Qaşı gözi dehānı güzel çok güzel velî
Dilber-i zarîf ü şüh gerek şiveger gerek

Olmaz ‘izārı hāline beñdeş nigārımıñ
Yoqdur dehānı mişli sühan-ı muhtasar gerek

Yâriñ dehānı hicrine çün şabra çäre yoq
Nazmî ‘adem diyārına lābüd sefer gerek

mef^ʔ ulü/ fâ^ʔ ilätü/ mefâ^ʔ ilü/ fâ^ʔ ilün

Nazîre

Du‘ â-yı ‘aşk iden kişiye terk-i ser gerek
Terk-i ser itmege hele hayli ciger gerek

‘Āşık odur ki ‘aşkile ma‘şūkı yolına
Cānın revān ede bu aşl bir hüner gerek

Yād-ı ‘izār ü zūlf- i nigāriyle ‘āşıkā
Her demde nāle-yi şeb ü āh-ı seher gerek

Dilberine dil virüp olası mübtelāsı ol
‘Ārif gerek zarīf gerek şiveger gerek

Bu dehr-i pīrezenile bugün başa çıkmāğa
Hakķā budur ki haylice merdāne er gerek

Pür mekrdir bu pīrezen-i dehr kişiye
Ġaflet gerekmez imdi hey andan hazer gerek

Hıdmetle şanma hāşıl ola Nazmiyā murād
Elde avucda hāşılı sımile zer gerek

mef‘ūlü/ fā‘ilātü/ mefā‘ilü/ fā‘ilün

727

Nev‘ -i diğer kâfiye bā vaşl ü hurūc incā elif revī vü sîn vaşl

Olursa hemişe cevri ü cefāsı güzelleriñ
Olmaz inende mihr ü vefāsı güzelleriñ

Bezm-i şafāda bāde müdām eksik olmasun
Ki artık olur anıñla şafāsı güzelleriñ

Ağyārı qahrı birle firāķı gamıdurur
Hadden ziyāde derd ü belāsı güzelleriñ

Nerm eylemek gönüllerini kâtı gücdurur
Şol kucağa gelüp kucalası güzelleriñ

Nazmî cihānda başına sultān olur şu kim
‘Āşıklığıla ola gedāsı güzelleriñ

mef‘ülü/ fā‘ilātü/ mefā‘ilü/ fā‘ilün

728

Der bâhr-i muzâri‘ cüz’-i aḥreb ü cüz’-i sâlim taḳṭi‘ eş *mef‘ülü fā‘ilātün*
mef‘ülü fā‘ilātün der kâfiye-yi mücerred incā kâf revî

Her kim bilişleriyle gözetmeye tuz itmek
Anıñ gibi kişiyle olmaz bilişik itmek

Düşmen kim ola çokluğ ulaşmayınca korkma
Bir yalnız başıñla dik tır sen imdi bir tek

Sevdüğüñ ol yüzi gül bilsün gönül gel imdi
Āh eyle bülbül olup var aña karşı yendek

Gördükçe yâri ey serv gel gelme boyına dik
Şaḳın seni yonarlar epsem yiriñde tır dek

Yoḥsulluğuñ gücimiş yayını Nazmî çekmek
Yoḥsulluğuñ olurmuş oḡ yayı key kâtı bek

729

Der baḥr-i müctes‘ arüz ü darb maḥzûf taḳṭi‘ eş *mefā‘ilün fe‘ilātün*
mefā‘ilün fe‘ilün kâfiye bâ vaşl te revî

Dilerseñ anı ki ḥayr ola vara ‘âḳıbetiñ

Hemîşe âhîretiñ hâlini gör âhîretiñ

Gerekse ‘âfiyetiñ iste ‘âkıbet hayrın
Ki bâ‘ işi odurur ol kemâl ‘âfiyetiñ

Gözetmez oldı aña bir aşâgiri beñzer
Vücûdı mün‘adim oldı cihânda ‘âtıfetiñ

Hemîşe halkıla elden koma müdârâyı
Diler iseñ anı ki ma‘mür ola her cihetiñ

Murâdıñ üzre olurduñ kemâl-i vüs‘atde
Olaydı rağbeti Nazmî eger ki ma‘rifetiñ

730

Müreddef kâfiye bâ redif ü vaşl ü hurûc ra revî

O dilrübâyı biz ey dil ne yâr imiş bildik
Dil ehlini aña zâr etme kâr imiş bildik

Dili hezâr şafâ ile özge bülbül eden
O serv gonce leb ü gül‘izâr imiş bildik

O gülruhuñ ser-i küyında âh ü zâri eyle
Biz işte bülbül-i zârı hezâr imiş bildik

Ne bîvefâ imiş ol pür cefâ ki ‘uşşâka
Hemîşe naqş geçer bir nigâr imiş bildik

Bu Nazmî naqd-i revânın ki yâre itdi revân
Aña nesi var ise hep nişâr imiş bildik

mefā' ilün/ fe' ilātün/ mefā' ilün/ fe' ilün

731

Nev'-i diğer der ān kâfiye incā nūn revī

Bu dehr guşşaları bīgerān imiş bildik
O guşşalar bize bār-ı girān imiş bildik

Fezā-yı gamda birer pūteye dönüp tenimiz
Havādiş oğlarına hey nişān imiş bildik

Geçürdük āh ki ğafletde nāzenīn 'ömri
O hāl hağ bu ki 'ömre ziyān imiş bildik

[336 b] Dilin tutan kişiyе kimseniñ sözi olmaz
Kişiyе söz getüren pes zebān imiş bildik

Şafā-yı devri ki gördük be Nazmī döne döne
Görülmedüğe dönermiş bir ān imiş bildik

mefā' ilün/ fe' ilātün/ mefā' ilün/ fe' ilün

732

Nazīre

Ġam ü belā-yı cihān bīgerānmış bildik
Cihānda herkes bār-ı girānmış bildik
Ola ğamile demādem o kim perīşān hāl
O hāl hāşılı 'ömre ziyānmış bildik

Bu dehr kim kimi olursa aldar ol hağğā
Yalancı bir zen nāmihribānmış bildik

Vefā ümīdini itmek bu dehr-i fānīden
Ne şübhe aña ki yañlış gümānmış bildik

Şebātı yoķ bu cihānıñ ne şübhe Naẓmī aña
Ġam-ı cihān ki var ol derd-i cānmış bildik

mefā' ilün/ fe' ilātün/ mefā' ilün/ fe' ilün

733

Naẓīre

Şu nāzile gelen āfet ne cānmış bildik
Gönüller alıcı rūḥ-ı revānmış bildik

Kenār olur dedilerdi miyānın ol yāriñ
Belī dedik aña yañlış gümānmış bildik

O mehlikāyı bugün gün gibi ' ayān imdi
Cefālar idici nāmihribānmış bildik

Hevā-yı ' aşķa düşen ' āşık-ı fütādeleriñ
Hemīşe ney gibi kārı fiğānmış bildik

Bu ḥüsñile degül ins ü melek naẓīri anıñ
Biz ol perī daḡı Naẓmī ne cānmış bildik

mefā' ilün/ fe' ilātün/ mefā' ilün/ fe' ilün

734

Naẓīre

Eyā perī leb-i la' lüñi cānmış bildik
Bu gözden anıñçün ol nihānmış bildik

Seniñ қапиñda efendi kemine bendeñ olan
Tamām-ı ʿizzile şāh-ı cihānmiş bildik

Şifadır ey dil ü cānlar tabībi her derde
Cihānda şehd-i lebūni ne şānmiş bildik

Tapuñdan ayru düşelden ğam oldu fāyidemiz
Metāʿ -ı vuşlata hicrān ziyānmiş bildik

Bahār-ı gülşen-i hüsünüñ leṭāfeti Nazmī
O serv-i gülruḡ ü gonce dehānmiş bildik

mefāʿ ilün/ feʿ ilātün/ mefāʿ ilün/ feʿ ilün

735

Der baḡr-i medīd ʿarüz ü ḡarb maḡzūf taḡṭīʿ eş fāʿ ilātün fāʿ ilün fāʿ ilātün
fāʿ ilün der ḡāfiye-yi mücerred incā kāf revī

Muḡaffā

Levḡ-i cāndan ey gönül kıl ḡayāl-i ḡayrı ḡakk
Dilrübādan ḡayrıdan gel eller bilcümle çek

Gören ey Yūsuf-cemāl mışr-ı ḡüsn içre seni
Cān ile alḡışlayup hep der Allah maʿ ek

Gözüme tār eyledi ʿālemi zülfüñ gibi
Gün yüzüñden ey melek dūr edüp devr-i felek

Öldürürseñ rażıyım ḡüşe-yi ḡamda beni
Gel tek ü tenhā ḡoyup iki gözüm gitme tek

Naẓmiye emdir lebiñ didim ol dilbere dedi
Gel ferāgat eyle var yoğ yire çekme emek

736

Müreddef der ẓāfiye-yi mücerred incā elif revī

Cevrile ẓaddim büküp k'eylediñ yā ey felek
Delmesün mi tīr-i āh bağrını ya ey felek

Cevr edersen cānıma sen dağı cānāne veş
Ne belā olduñ baña sende eyā ey felek

Çünkü serkeşlikdurur her nihān işiñ seniñ
Yiridir olsa başıñ ger aşāğa ey felek

Devlet anıñ kim şaya hiçe dünyā devletin
Tā ğamiñdan yimeye hiç pervā ey felek

Naẓmi-yi üftāde rā tā beçend in küne āh
Hem çü mīrān-ı zamān ẓulm ü izā ey felek

fā' ilātün/ fā' ilün/ fā' ilātün/ fā' ilün

737

Der bađr-i mütekārib müşemmen 'arüz ü darb mađzūf tađtī' eş fe'ülün
fe'ülün fe'ülün fe'ül/ ẓāfiye bā vaşl incā ra revī kāf vaşl

Ola peyki ol kes ki şūr ü şeriñ

Olur hey muzilli niçe kesleriñ

Cihān kārı haqqā bu kim serbeser
Olur bā' işi cümle derd-i seriñ

Yalān pīrezen-i dehri kim terk ede
Kemāline şaddağ o gerçek eriñ

Olur t̄alibi her kişi cānile
Bir ağası cevriñ çeker çākeriñ

Şafāda revān şudurur gūyiyā
Seniñ Naẓmiyā cümle şî' r-i teriñ

738

Der baħr-i müteķārib müşemmen cüz'-i eşlem ü cüz'-i sālīm taķtî' eş
fa' lün fe' ulün fa' lün fe' ulün der ķāfiye-yi mücerred incā ķāf revī

Her dem niçe bir yel gibi yelmek
El çek hevādan bir yerde t̄ur dek

Hırş ü hevesdir dünyāya cāndan
Ĝam dilden olmaz bir dem ki münfek

[337 a] Göñlüñde olan nefis 'arzūsın
Bilcümle ķıl hakk dünyādan el çek

Şabr it beherhāl uyar saña nefis
İkide bir sen uyma aña tek

Terk itmeyince dünyāyı Naẓmī
Ķurtulamazsın Ĝamdan bilāşek

Der bahr-i mütedārik cüz²-i maqtū⁶ vü cüz²-imaḥbūn taqtī⁶ eş *fa' lün*
fe' ilün fa' lün fe' ilün der ḳāfiye-yi mücerred kāf revī

Her ehl-i tarīḳ olur giderek
 Ādemlik ile mānend-i melek

Olmaya o kim ādemligi pes
 Olur bir eşek ma' nīde nesek

Gül ḥāre yaḳīn ammā ki turur
 Nāle ederek bülbül öterek

Zār itmek ile vah döne döne
 Sergeşte eder insanı felek

Terk eylemedüñ āvāreligi
 Nazmī bu hevā hey niçeye dek

Naẓīre

Bir yir kim ola nādāna döşek
 6 Ārif döşemez ol yirde döşek

Bir kimsede kim luḫf olmaya pes
 Ḥar ḫab⁶ durur ol kimse ne şekk
 Bir bīkese kim ādemlik ede
 Ol ādem olur mānend-i melek

Ḥākile gelüñ yeksān olalum
 Āḫir kişi çün ḥāk olsa gerek

Nazmî taleb it bir dirlige kim
Yite saña ol ölinceye dek

fa' lün/ fe' ilün/ fa' lün/ fe' ilün

741

Nazîre

Olurdı baña meyliñ giderek
Üns etse eger ins ile melek

Âdem mi döyer güzel kim ola
Hüsñ ile perî hulq ile melek

Qıl baña cefâ bir garre velî
Ey mâhlikâ mihr eyleme tek

Ben hastedile la' liñden emmek
Varısa buyur çok çekdim emek

Nazmî kuluñuñ hey canı çıkar
Qapıñda seni görinceye dek

fa' lün/ fe' ilün/ fa' lün/ fe' ilün

742

Nev' -i diğer kâfiye bâ vaşl incâ ra revî vü kâf vaşl

Sîmîn zeķanı sen sîmberiñ
Mânendidurur bir sîbteriñ

Hicrũnde gözũm ağlamağıla
Oldı kızarup uş ʻaynı zeriñ

Hep naķş-ı cefā çekmekmiş işiñ
Ey şũh nigār aldım ħaberiñ

Bu Nazmĩ ki dir vaşfiñda ğazel
Mānendidir ol nazm-ı güheriñ

Virir nazarıñ bir karar baña
Ĥāk-i zer ider zīrā Nazarıñ

faʻlün/ feʻilün/ faʻlün/ feʻilün

743

Nazĩre

Ĥuca bilini sen sĩmberiñ
Cān ħazızın eder şol zer kemeriñ

Ĥadre erişür devlet bulur ol
Kim ola ħuluñ yāħod nökeriñ

Ey server-i ħüsn ey şāh-ı kerem
Ben ħuluña bir olsun nazarıñ
Ĥüsniile bugün mānendi güzel
Alnıñla ruħuñ şems ü ħameriñ

Nazmĩniñ olur vaşfiñla seniñ
Her nazmı güzel aynı güheriñ

fa' lün/ fe' ilün/ fa' lün/ fe' ilün

744

Nev' -i diğer der ān kâfiye incā nūn revī

İsī-leble her demde seniñ
Cānbaḡşdurur her bir sūḡanıñ

Cāndan özenib varını veren
Yoḡ yire umar būs-ı deheniñ

Sen merdümiken lāyık mı saña
Yāri olasın her ehrimeniñ

Görince ḡucar göz göre güzel
Zerbefṡ ḡabā sīmīn bedeniñ

[337 b] Bu şī' rdurur bir naẓm-ı dürer
Naẓmī ki dedi vaşfiñda seniñ

fa' lün/ fe' ilün/ fa' lün/ fe' ilün

745

Nev' -i diğer der ān kâfiye incā he ḡarf revī

Mihrini görürsen yüzi mehiñ
Her kime güzel olsa nigeḡiñ
Kim olursa olur hevesi
Olmaḡa ḡulı sen pādişehiñ

Alup elimi ḡaldırmādıñ āh
Ayaḡda ḡoduñ ben ḡāk-i rehiñ

Gülşen gözedir bir tıfl-ı habes
Haddiñde güzel hâl-i siyehiñ

Yâriñ dehenin öpdüñse ne var
Yok zerre kadar Nazmî günehiñ

fâ' lün/ fe' ilün/ fa' lün/ fe' ilün

746

Harfî'l-Lâm

Der baħr-i hezec sâlim taqtî' eş *mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün*
der kâfiye-yi mücerred incâ lâm revî vü hareketî ki piş ez revî âmede
tevcih pes der in kâfiye yek harf ü yek hareketest

Ne müşkil bir kese karşı turasın kavşarasın el
Daħî tapu kılasın ' izzet ile iki büküp bel

İlâhî ehl-i ' ırz olanlara verme o derdi kim
Belâ-yı faqr birle nekbete düşüp ola erzel

Kişi ħod ölecek ħâk olacağdır dünyede âħir
Pes ol hâl üzre ħâk olmağ gerekmez mi kişi evvel

Umûr-ı dünyevîde ekşeriyâ ħalk olur muğdim
Huşûş âħir vire mühmil olup lik olur mühmel

Şu kes kim ehl ħadrin bilmeye kes ülfeti andan
O nev' i şaħşa varup gelme ' ırzuñ şaħla Nazmî gel

747

Nazîre

Demādem yelmede olur muḳarrerdir nitekim yel
Eyā ehl-i hevā ḡāfil o nev'e sende yiter yel

Kişi ḡayr işde dāyım cedd ü cehd üzre gerek bir ḡoş
O kim ol bābda mühmil ola ḡaḡḡā olur mühmel

Cihāna gelmege bā' iş çü kendüm oldu pes 'ālem
Gerek kim ādeme görünmeye bir dāne-yi ḡardal

' Aceb kim ḡiçbir yüzden degülken elden āzürde
Eli azāra başlar başdan ol kim vire devlet el

Cihānıñ şübhe yoḡ ḡod vār fenāsı Nazmiyā āḡir
Degül mi ḡatı ḡaflet aña meyl itmek kişi evvel

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

748

Nazīre

Nigārıñ devlet-i pābūsı āḡir vermeyiser el
Nice versün ki hicrinden ḡalāşa çāre yoḡ evvel

Nigārımsız görünmez baña cūce kāyināt-ı cū
Bütün dünyā degül yārimden ayru dāne-yi ḡardal

Dem-i vaşlında dildārıñ dile virir keder şol kes
Ki bir kimse aña gel dimedin düşe gelüp engel

ḡatı üzre nigārıñ zülfüne öykünmegin her dem
Çemende sünbülün saçın yolar bād-ı şabā tel tel

Yüzüñ her gün sür ayağı tozına dilberin cehd it
Ki Nazmî hizmetinde mühmil olanlar olur mühmel

Ricā-yı devlet-i cāh-ı cihāndan eyleyüp ʿ uzlet
Kānāʿ at idelim bir hoş ferāgat gūşesinde gel

Bir özge hālile bir nekbetin çekmek muḳarrerdir
Varup bir şāhib iḳbāle hemdem olsa bir erzel

mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün

749

Nevʿ -i diğer der ān ḳāfiye incā mā ḳabl harf revī meksūr

Beniādemden ol kimse ki filcümle ola ʿ āḳil
Ölüm hālın añar dāyım ölümden olmaz ol gāfil

O kim olmaya ʿ āḳil hergiz etmez ʿ āḳıbet fikrin
Olur lāyefhem ol gāfil mişāl-i mest lāyaʿ ḳil

Ebed ʿ uḳbāyı añmaz almaz anı ḫaṭıra hergiz
O kim dünyāya māl ü cāh fikriyle verüpdür dil

Kişi gāfil gerekmez ḳabre dāḫil olmasından çün
Odur her kişiye elbette āḫir varacaḳ menzil

Saʿ ādet aña kim dāyım ölüm fikrinde ola hep
Cihāniñ olmaya iḳbāli birle malına māyil

mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün

750

[338 a] **Nazîre**

Seniñ ‘aşkıñla biz dīvāneyüz şanma bizi ‘āķil
Muħabbet cāmı birle olmuşuzdur mest-i lāya‘ kıl

Mey-i la‘ līn içüp yād-ı lebiñle gūşe ber gūşe
Ceresvār idelim nāle olalum dembedem ķanzil

Lebūñe reng ü būyile müşābih olmağın cānā
Mey-i la‘ līnile hemdemdurur her ķandeyise dil

Seniñle ey perī ikide bir maħfi ederken seyr
Ĥasūd-ı dīv-i bedşekliñ yüzün görmek ķatı müşkil

Benüm Nazmī bugün şarrāfıyım ĥüsn ehliniñ cümle
Seniñ gibi güzel yok nice olmayam saña māyil

mefā‘ ilün/ mefā‘ ilün/ mefā‘ ilün/ mefā‘ ilün

751

Nev‘ -i dīger der ān ķāfiye ĭncā mā ķabl revī mazmūm

Hezār efgān eder gül ķarşusına cūş edüp bülbül
Aña bir gūş urup gūş eylemez yüz vermez aşlā gül

Açar gül gibi ĥoş zerrīn külāh ol serv-i sīmīni
Daği güzel yaraşır hem libās-ı zer benek gül gül
İşiginde gönül ķaldırma bir yatur itin yāriñ
Ki başub geçmek olmaz ķişi ulusun olursa pül

Ĥasūd-ı dīv boyınına isteme ipi bağlamış
Urulmuş gerden-i ĥull-i beyābāna şanasın ĥul

Müşābih olmağın la' l-i lebine Nazmiyā yārūñ
Bu ğamgīn göñlümi açmaz benüm illā ki cām-ı mül

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

752

Nev' -i dīger kâfiye bā elif te'sīs ü harf-i daħıl

Ĥüdā idip müyesser bir murāda kim ola vāşıl
Kişiniñ rūhı rāhat kesb eder filhāl velhāşıl

Yalancı pīrezen dünyāya göñül virip ol yüzden
Göze göstermez olmaz gerçek erler bir nazar māyıl

Ŧurup başlar hemān el yakmağa baş başınca zālim
Olup bir māyil-i ' adl olmaya bir şāh kim ' ādil

Olunmaz şöhetinde hāz olur hemdemligi mühlikiñ
Ĥiṭāba kâbil olup ol ki olmaz hāḳḳ söze kâyıl

Geç añlar her ne söylerseñ güç olur bir söz añlatmaḳ
Olup kectab' o kim Nazmī ḥiṭāba olmaya kâbil

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

753

Müreddef der kâfiye-yi müreddef be elif ra revī

Cihāndan el çekem dirseñ yūri var ' aşkile yār ol
Metā' -ı ' aşka ey dil naḳd-i cānile ḥarīdār ol

Umūr-ı dünyevīden el çeküp dünyāyı terk eyle
Cihāndan çün sefer kılsañ gerek bāri sebūkbār ol

Şol ehl-i cāh olan kim bir murādıñ görmeye bizer
Varup gelme aña sen andan ol hālile bīzār ol

Ögünde çok hañr ardınca gelmekde ecel dāyim
Nice bir h̄āb-ı gāflet hey gözün aç imdi bīdār ol

Nice olmaz hevāya düşüp andan Nazmiyā her dem
Nice bīhūde efkār eyleyüp yiter dīfikār ol

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

754

Nev' -i dīger der kāfiye-yi mücerred incā nūn revī

Beni diñle naşīhat ideyin gel saña ben ey dil
Cihān fānīdurur terk it cihānı yūri sen ey dil

Ġanīmet gör vücūduñ bir nefes ' ömrün ğanīmet bil
Ki dünyāya gelen āñir gider gelmez giden ey dil

Şaķın meyl eyleme merdāne ol aldanma ālına
Ķatı mekkāredir zīrā bu dehr-i pīrezen ey dil

Özün bir ' ankebūt ü tentenende beyti farz eyle
Ķanā' at Ķıl sūkūt ile sūkūn it tende sen ey dil

Düşersin gördüğün dildāra anı sevdırırsin āh
Bu Nazmiye demādem sen belā olmağ neden ey dil

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

755

Nev' -i diğer der kâfiye-yi mücerred incâ te revî

Ĥüdāya şükr kı1 islāmı bir ĥāl-i selāmet bil
Muĥammed ümmetinden olduĥuñ özge sa' ādet bil

İbādet birle tāt at itmek ile dāyimā ĥaĥķa
Delālateden berī olmaĥı ĥaĥķdan bir hidāyet bil

Azīz olanlarıñ kı1 ĥidmetin elden ĥoma anı
Olarıñ pāyine yüz sürmegi var ' ayn-ı ' izzet bil

Hevā-yı nefis derdiniñ eger dermānın isterseñ
Ĥanā' at birle ' uzlet eyleyüp ĥāl-i ferāĥat bil

Müselmānlıķ tārīķin Nażmiyā ĥadd-i nihāyetse de
' İbādet birle mevlāya resūline iĥā' at bil

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

756

Nev' -i diğer kâfiye bā vaşl ü ĥurūc incâ elif revî

Göñül devlet saña yār olmaduĥın sen ĥüdādan bil
Şaķın anı ne paşadan daĥi ne pādişādan bil
Şu kim ĥaĥķkı koyup himmet umar erbāb-ı devletden
Degüldir ol sa' ādet ehli anı eşķıyādan bil

Tevekkül ehli kim dāyim ĥināsı ber kemāl olur
Sen anıñ ĥikmetin bilcümle teslīm ü rızādan bil

Şu kim şeyh adına olup özün naşb ide cerr için
Mürīdidir merīdiñ ol anı ehl-i riyādan bil

Bir iki gün geçinmekdir bu dünyāda hemān Nazmī
Eyü yatluna kim geldise hoş geldi hüdādan bil

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

757

Nev' -i diğer der kıfiye-yi mücerred incā te revī (derkenār)

Göñül gel terk-i keşret eyle var bir künc-i vaḥdet bul
O ḥālile düşüp bir özge zevke rūḥa rāḥat bul

Cihān alāmı kim var 'ālem-i keşrettedir ekşer
Düşegör vaḥdete anıñla bir ḥāl-i selāmet bul

Cihānda bir sürür ile ḥuzūra düşmek isterseñ
Kına' at kııl ferāgat birle var bir cāy-ı 'uzlet bul

Ço dünyā şuglını kim bir şekāvet bā' işidir ol
'İbādet eyle tã' at kııl hüdāya bir sa' ādet bul

Müşāhib ol bir ehl-i ḥāl yārile eyā Nazmī
Anıñ her şöḥbetinden hoş şafā ile meserret bul

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

758

Nev' -i diğer kâfiye bâ elif te'sis ü harf-i dahîl

Hidâyet yolını biz kula yâ Rab sen ' inâyet kıl
Dalâletden halâşa yâ ilâhî bir hidâyet kıl

Eyâ gâfil nice bir her hevâya yel gibi yelmek
Sükûn üzre olup ârâm idüp var rûhı râhat kıl

[338 b] Niçe bir gâflet üzre olasın eyle o hâli terk
Ölüm hâlini fikr it dâyimâ haqqa ' ibâdet kıl

Ne dem kim nâgehâni bir günâhı idesin dönüp
Nedem idip o dem aındıkça soñra biñ nedâmet

Dilersen hâcetiñ ola revâ ey Nazmî her demde
Hüdâ-yı bîniyâza çok niyâz it ' arz-ı hâcet kıl

mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ mefâ' ilün

759

Nazîre

Göñül yiter cihânda fikr-i câh-ı ' izz ü devlet kıl
Yiter yelten yüri olmaz hevâya var ferâgat kıl

Niçe bir ehl-i dünyâ hıdmeti şimdengerü dâyim
İtâ' at eyleyüp haqqa ' ibâdet eyle tã' at kıl
Niçe bir ibtizâl-i erkân işigine mezelletle
Ferâgat eyle ol derd ü belâdan istirâhat kıl

Niçe bir meyl-i dünyâ birle dâyim kesret-i işgâl
Ferâgat güşesinde ' uzlet eyle yüri vahdet kıl

Çapuñdan özge bir ğayrı çapuya eyleme muhtâc
İlâhî Nazmî-yi nâçâra luţfuñdan   inâyet kı1

mefâ  ilün/ mefâ  ilün/ mefâ  ilün/ mefâ  ilün

760

Nev  -i diĒer çâfiye bâ vaş1 incâ ra revî vü he vaş1

Olur her tâlib-i dünyâ ki hep sîm ü zere mâyil
Olur ma  nide yekser her biri derd-i sere mâyil

Cihânda cümleten câh ehli olur oldu her yüzden
Elinde avucunda sîm ü zer olanlara mâyil

Eder hażz ehl-i kibr ü kîn fesâd ü fitne itmekden
Şaķi olanlar elbette olur şûr ü şere mâyil

Vefâ yoķdur o kesde var kes andan yarlıķ fikrin
Seni koyup daĒi âĒir ola bir âĒere mâyil

Bu dünyâyı koyup yoķ yirine ehl-i fenâ varı
Varup dünyâya olmazlar yirile yoķ yire mâyil

mefâ  ilün/ mefâ  ilün/ mefâ  ilün/ mefâ  ilün

761

**Der baĒr-i hezec müsemmen müsebbag taķtî  eş *mefâ  ilün mefâ  ilün*
mefâ  ilün mefâ  ilün der çâfiye-yi müreddef be elif**

Güzeller sevmegi Ħâl idinüp eyler beni biĒâl

Demādem derde uğradır beni derdā dil-i meyyāl

Cemāl ü ħüsnile bir nāzenīn dilber k'ola peydā
Ĥaķīķat böyledir ĥāl anı her gören sever derĥāl

Firāķında nice geĥsün günüñ andan gönül dāyim
Temannā-yı vişāl it nāme şal ol yāre kıl işāl

Yolında ol ĥümāniñ bīper ü bāl olsa dil mürġı
Nola ki olmaz belāsız bāl aña düşmez ferāġ-ı bāl

Ĥāyāl-i simtenlerle ki pürdür Nazmiyā gönülüm
Şu vīrāne gibi künc ola anda māl-ı mālāmāl

762

Nev' -i dīġer der ķāfiye-yi müreddef be vāv

Dedim cānāne cānā ben saña cānile oldum ķul
Gülüp nāz ile didi ki yaraşır hem nola ma' ķul

Güzel sevmek gönül bu 'ālem içre rāygān olmaz
Gerekdir naķd-i cānı 'āşıķıñ cānānına mebzül

Nigār için kıra gelmişdurur 'uşşāķ aġyārı
Bu rāh-ı 'aşķdır bunda şorulmaz ķātil ü maķtül

Fezā-yı dil ki 'arşullahdur pes vüs'ati anuñ
Şu deñlüdür ne hergiz 'arż var anda aşlā tül

Melek sīmā vü ĥūri ĥehre dilberlerle ey Nazmī
Dönüpdür cennete şehr-i Edirne daĥı İstanbul

mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ mefâ' ilün

763

Nev' -i diğer der kâfiye-yi müreddef be ye

Sitâremde bugün ol meh benümle seyre gitdi il
Görüp didi esed burcına etmiş günbegün taḥvîl

Lebinde ḥaṭṭını zülf ile cānāniñ görenler dir
Şanasın âyetile nāzil oldı 'İsiye Cibrîl

Çeker ağyâr-ı dīviñ dil şu deñlü bar-ı ḳahrın kim
Taḥammül idemezdi anı ḳāfa etseler taḥmîl

Dilim sūzān olunca yaşımıñ seyli olur cūşān
Belî eyyām tābistān olur vaḳt-i ḥurūş-ı nîl

Mey-i 'aşḳile mest olup geçem ben dünyeden Nazmî
Yatam ol ḥāletile tā urunca şūrı isrāfil

mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ mefâ' ilün

764

**Der baḥr-i hezec aḥreb 'arüz ü ḍarb maḥzūf taḳṭî'eş mef'ülü mefâ' ilü
mefâ' ilü fe'ülün der kâfiye-yi mücerred**

Ṭurup biriniñ ḳarşusına ḳavşurasın el

Bir kayddurur bağlayasın hıdmetine bel

[339 a] Bir himmeti dūnuñ dūn gün hıdmeti kim vār
Yoq yire belā hāşıl olur kār-ı muhaşşal

Mala olacaq meyl ulularda olur elbet
Ā' lā cihete malla mālīk nice esfel

Şol ölecegin hāk olacağın kişi āhır
Her gāh niçün añmaya hāl idinüp evvel

Düşer kişi bir müşkil işe gaflet idince
Kendü iderken niceniñ müşkilini hāl

Vāy ol kese her demde hevāyiliğıla hep
Bihūde kelām ide dimāğı ola muhtel

Yeltenme hevāyiliğa gel Nazmī demādem
Kaşd eyle sūkūn itmege yel gibi yeter yel

765

Nazīre

Bir kimseye kim yüz çuta devlet vere hoş el
Yüz sürevarır ayacağına hıdmet için el

Bu 'aşrda bī māl-i me'al-i kerem ü luḫf
Taḫşil-i merām için olur lāğ-ı maḫaşşal

Devletle o kim kesb-i gurūr eylemeye başdan
Olur o gurūr ile dimāğı daḫi muhtel

Bir cāh ile bir cāhile ikrām eder elbet
Ger olsa dağı kişi kemālile mükemmel

Ařlā yüzine bağmaz olur kimse ‘aceb ĥāl
Anıñ ki ğınāsı ola bir fağra mübeddel

Ƙor niceleri şöyle felāketde felek kim
Oñmaz ebedī māĥaşal olur gider erzel

Bir kāmīl ü ekmel yirini tuta mı hergiz
Nazmī ola şol řaĥş ki bir cāhil ü echel

mef^ˆ ūlū/ mefā^ˆ ilū/ mefā^ˆ ilū/ fe^ˆ ūlūn

766

Nazīre

Dilberde ki var anca ĥayāle dönen ol bel
Vaşfında olur şi^ˆ rim anıñ ĥayāli muĥayyel

Giderdi ğam ü ğuşşa gelürdi feraĥ ü řevĥ
Ger firĥat-i yār olsa idi vaşla mübeddel

şol ĥadriniñ ā^ˆ lāyidigin ĥüsnile bilmez
Dilber kim ola hemdemi her demde bir erzel

Her bir sūĥanı mühlik olur řoĥbeti müşkil
Nādān ki mülebbes ola hem ola müşekkel

Yār olmaması Nazmī o yāriñ saña āĥir
Ma^ˆ lūmdı hercāyiliĝinden dađı evvel

mef'ülü/ mefā' ilü/ mefā' ilü/ fe'ülün

767

Nev' -i diğer der āñ kâfiye incā mā kıabl revī meksūr

Bir 'ālim olan 'ilmi ile olmasa 'āmil

Ol 'ālim olur ma' nī yüzünden kıatı cāhil

'Ālim odurur 'ālem-i fānīde muhaşşal

'İlmi cihet-i dehr için olmaya maḥaşşıl

Oñmak dilemez hiç der-i şāh-ı cihānda

Olmaq dileye dergeh-i ḥaḫda o ki muḫbil

Dünyādurur uş göz göre bir cīfe-yi mühmel

Pāk olan olur āña ḫaleb etmede mühmil

Ol kimse ki bir ḫayr 'amelden ola ḫālī

Dāyim ola ḫālī şer işe sa'y ne müşkil

'Ālem ki bulur 'ālemle Naẓmī niẓāmı

'Ālim odurur kim ola ol 'ālim-i 'āmil

Cehdile ebed irgüremez 'ilmi kemālse

Bir kimesne kim 'aḫlı anıñ olmaya kāmil

mef'ülü/ mefā' ilü/ mefā' ilü/ fe'ülün

768

Nev' -i diğer der āñ kâfiye incā mā kıabl revī mazmūm

Almış o güzel destine bir deste kıaranfil

Görindi kıaranfille benüm gözüme ol gül

Göründi baña çün o perî gitdi bu ‘aqlım
Kendüm yitirüp idemedim hîç te‘ aqqul

Gün gibi bu rüşen yüzidir nūr-ı Muḥammed
Güzellikde Yūsuf-ı şānīdir ol oğul

Bir ḥüsn-i gülistānīdür ol şūḥ kim anıñ
Ruḥsār u lebi gonce vü güldür saçı sünbül

Naẓmī ki o gül yüzlü güler yüzlüyü gördi
Güftār-ı hezār itdi olup şevķile bülbül

mef‘ ūlū/ mefā‘ ilū/ mefā‘ ilū/ fe‘ ūlūn

769

Nev‘ -i dīger ḳāfiye bā elif te’sīs ü ḥarf daḥil

Bir kimse ki bir ḥaḳ söze her dem ola ḳāyil
Ḥaḳḳāki nefes tutar olur nefsinı ḳātil

Dūn himmetiñ olur dili bir seng mişālī
Toḥm-ı emel ekmekden aña imdi ne ḥāşıl

Devletlü odur kim aña ḥıdmetde olanıñ
Maḳşūdı ola ḥāşıl ve maḳşūdına vāşıl

Hep kesr bulur ḥākim zālīm kesilür zulm
Bir server-i ‘ādil k’ola kisrāya mu‘ ādil

‘Ārif odurur imdi bu ‘ālemde ki Naẓmī
Dünyā cihetine ebedī olmaya māyil

mef' ulü/ mefā' ilü/ mefā' ilü/ fe' ulün

770

Nazire

Ġāfil yürimez 'ālim olup ol ki ola 'āqıl
İllā o kifehm olmayup anda ola cāhil

Ma' nide olur cāhil o 'ālim ki o hergiz
Ĥaḡ gözlemeyüp 'ilmi ile olmaya 'āmil

Elbette olur māḥaşal ol kimse ki her dem
Ḳāyil ola ḥaḡ söze ḥatāya ola ḳābil

[339 b] Hāyil gerek ol nesneden ādem ki o her dem
Elṭāf ü 'ināyāt-ı ḥüdāya ola ḥāyil

Olmaz ebed ḥāşılı biñ cehdile Nazmī
Ḥaḡ vermeyicek bir kişi maḳşūdına vāşıl

mef' ulü/ mefā' ilü/ mefā' ilü/ fe' ulün

771

Müreddef ḳāfiye bā vaşl incā ra revī

Olsam nola ben la' l-i leb-i dilbere māyil
Şāfi çün olur ehl-i şafā sāğara māyil
Gül gönün içre çün nazar itdikçe kişiniñ
Olsam nola pes bende ruḡ-ı dilbere māyil

Çün kuḡl-ı cilādır göze ḥāk-i der-i dilber
Olursa nola gözüm o ḥāk-i dere māyil

Bağmaz yüzüme āh kim ol şüh cefāhū
Güzeller olur gerçi ki dāyim zere māyil

Bağdıqca verir cāna şafā çünkü güzeller
Bu Nazmī nice olmaya güzellere māyil

mef^ˆülü/ mefā^ˆilü/ mefā^ˆilü/ fe^ˆülün

772

Nev^ˆ-i diğer kāfiye bā redif ü vaşl ĩncā şın revī vü yā redif ü he vaşl

Dilber ki gele naza rīşe ne müşkil
Mihr eylemeye ˆ aşık-ı dilrīşe ne müşkil

Ağyāra vefālar ede ˆ uşşāka cefālar
Dāyim idine āh bunu pīşe ne müşkil

Öpdürmemek için dehenin zülfile örte
Düşe bu gönül yok yire teşvīşe ne müşkil

Göstermemek için yüzini zülfile örter
Bu yüzden odur bir uzun endīşe ne müşkil

Devr içre mürīd olduğıçün pīr-i muğāna
Ta^ˆ n itdigi il Nazmī-yi dervīşe müşkil

mef^ˆülü/ mefā^ˆilü/ mefā^ˆilü/ fe^ˆülün

Der baħr-i hezec cüz'-i aħreb ü cüz'-i sālīm taķtı' eş *mef' ulü mefā' ilün*
mef' ulü mefā' ilün der ķāfiye-yi mücerred

Dünyāya Şu kim cāndan dil virip ola māyil
 Cānına aniñ andan ayrılmağ olur müşkil

Ādem odururkim ol her yüzden ola her dem
 Hemdemlige hoş ķābil ma' ķül söze ķāyil

Envā' -1 kerāmetle mecmū' -1 kemālātı
 Hāķķā ki olur cāmi' insan olıcaķ kāmil

Keşretde olan ħālī yelmekden olur ħālī
 Cām-ı mey-i vaħdetden ol kim ola lāya' ķıl

Ger ğuşŞa vü ger Őādı ger zillet ü ger devlet
 Her ne ki gelür Nazmī bilcümle ħüdādan bil

Nazire

Ādem o perī rūya kim cānile virir dil
 Her gören olur anı ol ħüsñile lāya' ķıl

İns olana üns etmez dāyım kaçar ādemden
 Olur o perī peyker her ehrimene māyil
 Luťfeyle benümle gel söyleŐ dedim ol yāre
 Ķābil olup olmadı ħiç ol sözüme ķāyil

Zevķile Őafā içün Őāfi mey-i nāb içüb
 Hep mest müdām olur ol kim ola ehl-i dil

Bir kılcıca o dilberde vardır ola belkim bel
Yoğ dimekle olmaz Nazmî anıñ aşlın bil

mef' ulü/ mefâ' ilün/ mef' ulü/ mefâ' ilün

775

Nev' -i diğer kâfiye bâ elif te'sis ü harf-i dağil

Bir kimse ki hağ virip mağşudı ola hâsıl
Rûhına anıñ râhat ânide olur vâşıl

Ġâfil olanıñ hâli dünyâya ta' alluğdur
' Âkil ebedi olmaz dünyâya varub mâyil

' İlmiyle ' amel kılmaz ' âlim yine câhildir
' Âlim odurur kim ol ' amelile ola ' âmil

Nâkâbil olan bilmez bâıl nedurur hağ ne
Her kim ki ola kâbil hağğa olur ol kâyil

Nazmî ki Nizâmivâr irgürdi kemâline
Nazmî gibi kim var kim fenninde ola kâmil

mef' ulü/ mefâ' ilün/ mef' ulü/ mefâ' ilün

776

Nazîre (derkenâr)

Nâzikter olur tağ' ı ol kim ola ehl-i dil
Ol anıñçün olur mağbûb ü meye mâyil

Her dem seni eyler sevķ şol hāle ki maħz-ı sevķ
Cāmiñ ayağın elden gel ķoma müdām ey dil

Her gāh o ki dünyāya tālib ola her demde

Ėam olur aña hāşıl ol hāl ile velhāşıl

‘ Ālemde hużūr-ı hāl ‘ uzletle ķanā‘ atdir
Her kim ki ola ‘ āķil olmaz oradan ġāfil

Nazmī ki berī olduñ ‘ ālemde ta‘ alluķdan
Şükr eyle tecerrüdle geçdiñ bu hużūrı bil

mef‘ ülü/ mefā‘ ilün/ mef‘ ülü/ mefā‘ ilün

777

Nazīre (derkenār)

Sen dilberi her gören virir saña anı dil
Her dil saña cānā hem cānile olur māyil

Gül şöhetini idip gülşende şafāyile
Gül gibi müll iç şāfi gel gül gibi gül açıl

Cānā ki perīsin sen her kim ki tek ü tenhā
Ola tapuña vāşıl maķşūdı olur hāşıl
Ağlamağıla her dem gözüm yaşı olur seyl
Ağlatma beni luţ it gözüm yaşını gel sil

Fāş eyledi tā ‘ aşķiñ pes çıkdı gözümden eşk
Gözden düşer elbette olmaya o kim muķbil

Çekmez ğamını devriñ bilmez nedurur ğam hem
Mest-i mey-i ‘aşk olup olan kişi lāya‘ kı1

Cān naq̄di nişārıdır yolıñda seniñ cānā
Nazmī seni cānile sevmişdurur anı bil

mef‘ ūlū/ mefā‘ ilün/ mef‘ ūlū/ mefā‘ ilün

778

Der baħr-i hezec müseddes ‘arüz ü darb maqşūr taqtı‘ eş mefā‘ ilün
mefā‘ ilün mefā‘ il der kâfiye-yi müreddef be elif

Bilen iqbālîñ evvel soñını bā
Bilür soñra kim aniñ soñıdır āl

İder āzār ħalkı ekşer āzer
Gele bir şaħşa kim bir cāh-ı iqbāl

[340 a] Bilā şübhe mürīdidir merīdiñ
İde bir kimse bir kes ki idlāl

Fenā ehline yaz ü kış hemīşe
Yiter bir şāl hey nice meh ü sāl

İden behr-i hüdā ey Nazmī bir ħayr
Sa‘ ādetden alur behre beherħāl

779

Nazīre

Yağar pervāne çün şem‘ e per ü bāl
Girü olmaz ol andan fāriğü’l-bāl

Seniñ cevriñle ben senden kesilmek
Ne mümkündür belâsız mı olur bâl

Seniñ yâd-ı şafâ-yı la' liñile
Eder şâfi bu göñlüm câm-ı hoş hâl

Kesüp âdemden itmiş sen periyi
Hasûd-ı dîv şeytân gibi idlâl

Ayağıñ tozıdır Nazmî gedâya
Me 'âl-i mâl ü fikr-i ' izz ü iqbâl

mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ mefâ' il

780

Nev' -i dîger der kâfiye-yi müreddef be vāv

Çü sensin bir nigâr-ı şüh-ı ma' kûl
Efendi saña kimdürür olmayan kûl

Nolaydı âh cānâ h'ân-ı vaşlıñ
Olaydı naqd-i cānım gibi mebzûl

Virirdim vaşlıña cān naqdini ger
Huşûle olsa ol me 'mül-i mevşûl

Çoşulma ey perî ağıyâr diyü
Seni yoldan çıkarır şakın ol ğul

Efendi yolıña ölmekte âhir
Saña olmaz bu Nazmî gibi bir kûl

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' il

781

Nev' -i diğer incā heme kāfiyhā mechül

Ola şāğ ol gözi bīmār kim ol
Bu ben dilhastesine hep baqar şol

Sa' ādet aña kim ol şāh-ı hūsne
Kul olup boynına geh geh şala kol

O cānāne dedim yoluñda cānım
Revān olsun dedi bizden revān ol

Saña oq zaḥmın oḡ eksik komaz yār
Gerekse ey yürek sen kanla tol

Yolında vermemek cānāneniñ cān
Degüldir Nazmiyā ' aşk ehline yol

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' il

782

Nev' -i diğer der kāfiye-yi müreddef be yā

Olunmaq dāyim ehl-i fazl tafzīl
Gelür lāzım nelāzım aña tafşil
Sa' ādet aña kim ' ilmile fazlı
Rızā-yı ḥālİK için ide taḥşil

Eger kim bilselerdi fazl-ı ' ilmi
Olurdu ' ilme ṭālib cümleten il

Elinden gelse kişi etmese kâş
Ma‘ ârifden birün bir kâlile kı̄l

Bilenler Nazmiyâ fazlını ‘ ilmiñ
Ederler ‘ âlime ta‘ zîm ü tebcîl

mefâ‘ ilün/ mefâ‘ ilün/ mefâ‘ il

783

Nazîre

Girüp ğam dil şafâ eylerdi taşşîl
Edeydüñ hicri cânâ vaşla tebdîl

Seni ben sevdigüm mevlâ bilür bes
Sen anı bil ki bilmez sevdigüm il

Belâdır şol kadar her târ-ı zülfüñ
Ki çokdur uzun uzağ enda tafşîl

Olupdur nice vaqtim vah ki zâyî‘
Zamân hicriş eyyâm ta‘ tîl

Benem Nazmî bugün bu fenn-i nazmı
Tamâm iden kemâli üzre tekmîl

mefâ‘ ilün/ mefâ‘ ilün/ mefâ‘ il

784

Nazîre

Nigârım kim cefâya el qarâr ol
Olursa vay anıñla berqarâr ol

Ġam-ı devrânı def itmek dilerseñ
Hemân ey dil ġam-ı yâr ile yâr ol

Kimiñ kim ola göñlünde muḥabbet
Hemîşe nâr-ı aşkile yanar ol

O kim ʿibret ala kâr-ı cihândan
Ebed kılmaz cihâna iʿtibâr ol

Nigârıñ vaşf kıl zât-ı şerîfin
O yüzden Nazmîyâ cevher nişâr ol

mefâʿilün/ mefâʿilün/ mefâʿil

785

Müreddef der kâfiye-yi mücerred elif revî (derkenâr)

Yeter egnüñe hep fâḥir kabâ al
Ne yetmez ḥâliñe var bir ʿabâ al

Olup şûfi-yi şâfi dil hemîn var
Demâdem zikr-i ḥaḡdan bir şafâ al
Umûr-ı dünyevî bir derd-i serdir
Yiter ol ḥâlile başa belâ al

Dilerseñ bir şafâ vahdet-i meyden
Elüñe şâfi câm-ı canfezâ al

Dilersen Nazmiyā haqdan bir eylik
Hemişe her kişiden bir du‘ā al

mefā‘ ilün/ mefā‘ ilün/ mefā‘ il

786

Nev‘ -i diğer müreddef der kâfiye-yi müreddef be elif (derkenār)

Olursañ yār var anıñla yār ol
Ola tā vara bir hayra yarar ol

Hevāya t̄abi‘ olmağıla her dem
Yiter yel gibi t̄ap bīkarār ol

Yiter çek cevr-i devri döne döne
Yeter nerd-i gam ü miḥnetde zār ol

Qo irḥā-yı ‘ inānı nefse dāyim
Semend-i ḥiddete yiter süvār ol

Görürseñ Nazmī bir ğamgīn dili var
Aña dil ḥoşlığın kıl ğamkār ol

mefā‘ ilün/ mefā‘ ilün/ mefā‘ il

787

Müreddef der kâfiye-yi müreddef be elif ra revi

Dilā dildāra qarşu t̄ur zār ol
Demādem zārī eyle ber qarār ol

Demādem artur eksik koma zārı
Eger rāziden etmezse qarār ol

Dilersen dilberin pābūsin ey dil
Yüz urup yollarında hāksār ol

Dehānīn būsesin yok dime didim
Didi dilber nola didim ki vār ol

Nigārīn Nazmiyā zāt-ı şerīfin
Demādem vaş edüp gühernişār ol

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' il

788

[340 b] Nev' -i diğer der kâfiye-yi müreddef be elif incâ nün revî

Görün gün gibi ey meh gel ' ayān ol
Gözümde cān gibi yiter nihān ol

Demādem cānfezā sözlerle cānā
Dem-i vaşlında gel cān içre cān ol

Kelām it muntazam elfāz birle
Leb-i la' liñle ya' ni dūrfeşān ol
Yürüt cām-ı şafākāmı eliñden
Ele al cāmı şāfi kāmran ol

Diler bir cām sen cānān elinden
Murād-ı cāmı Nazmīniñ hemān ol

mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ mefâ' il

789

Nev' -i dīger der kâfiye-yi mücerred incâ elif revî

Göñül bir ehl-i hâl ehl-i vefâ bul
Anıñ her şöhetinden hoş şafâ bul

Bulursan hayırdan behre beherhâl
Qarın ol aña bir merd-i hüdâ bul

Dilersen ger beķâ mülkünde rāhat
Fenâ mülkünde zaħmet çek fenâ bul

Bir özge derde düş ol derdile ol
Göñül öz derde ki bir hoş şafâ bul

Dilersen ger ħalāşın baħr-i ħamdan
Be Nazmî ħızır pey bir āşınâ bul

mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ mefâ' il

790

Nev' -i dīger der kâfiye-yi mücerred incâ ra revî

Güzeller dudığına diseler bal
Nola kim canlara canlar katar bal
Qarışur şanasın kim bala kaymağ
Yise bir hoşca dudığı şeker bal

Görünir ādemiñ yüzi içinde
Süzüldükde ki gözgüye döner bal

Bile her kim ki bir hoş ağızı dadan
O kimse şandıyısı key sever bal

Güzeller sevgüsü gibi be Nazmî
Olur tatlu daği yürek yaşar bal

mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ mefâ' il

791

Der bahır-i hezec müseddes 'arüz ü darb maḥzûf taḫṫî'eş mefâ' ilün
mefâ' ilün fe'ülün der kâfiye-yi mücerred lām revî

Gözünden yaşı döken 'âşık-ı müselsel
Eder yaşın o yüzden nitekim sel

Nolur fânî cihândan kim olısar
Şamu şâdisi endüha mübeddel

Fenâ olunca her devletde âḫir
Neye yarar aña meyl itmek evvel

Beli olur düta bir ḫıdmete tā
Belî diyü bir âdem bağlaya bel

Cihâna meyl ederse eylesün el
Cihândan sen çekegör Nazmiyâ el

792

Nazîre

Şarâb ile getür bezm âletin gel
Hemân tutar sâḫiyâ ur ayağa el

Zehî mey kim eder şâfi şafâsı
Ġam-ı devrânı şâdiye mübeddel

Şafâ taḥsîl eder dil bâde ile
Dil ehli bâdesiz olmaz muḥaṣṣal

Geçinmekdir gönül bir acı tatlı
Leb-i yârile meyden geçme sen gel

Mey ü maḥbûba şol kim mâyil olmaz
Baña gelmez be Nazmî andan echel

mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ fe' ulün

793

Nev' -i diġer der ân kâfiye incâ mâ ḳabl revî meksûr

Cihân kim vâr olur yoġ âḫiri bil
Sen anı öyle bir zâyil olur zıl

Şu ' âlim kim ola ma' lümü ' âlem
Olur ol mâḫaṣal ' ilmile ' âmil

Şaḫîḫ oldur müselmân ḫaḳ budur kim
Ola her demde her ḫaḳ söze ḳâyil

Olur ḫırş ey ḫarîş-i mâl bir derd
Ḳanâ' at birle ol derde devâ ḳıl

Olur Nazmî güzel gördükce mâyil
Belâya uğradır âh âdemi dil

mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ülün

794

Nazîre

Ṭutar dünyâyı bir zāyil olur zıll
Pes anı hîçe şaymaz hîç ' ākil

Ne yüzden hoş geçile sāyesinde
Cihāndır çünki mişl-i zıll-i zāyil

Añ ey gāfil demādem çāh-ı kabri
Ki eñ soñrā odur her şaḥşa menzil

[341 a] Olurlar hep berī şol māsivādan
Olar kim olmuş ola ḥāḳḳa vāşıl

Vefāsı olmaya anıñ ki hergiz
Aña sen Naẓmiyā verme ebed dil

mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ülün

795

Nazîre

Eyā bī' āḳl olan dāyim du' ā kıl
Ki sen de olasın bir hoşça ' ākil
Nice bir ölümüñ añmazsın andan
Ölürsün dirlik āmāliyle gāfil

Şu varlık kim anıñla ġarre sen hāy
Ṭayanma sen aña var anı yok bil

Olur her vechile maqbül   alem
Şu   alim kim ola   ilmile   amil

Tehevvür birle herbir ŐaŐı eyv y
Bel ya uğradır hep Nazmiy  dil

Dem dem n leler eyler ceresv r
M d m olan mey-i   aŐıle  anzil

Gele bir yire  n d n  v  n d n
Olur g l birle gelmek bir yere kil

mef    il n/ mef    il n/ fe    l n

796

Naz re

Sel olup oldu c  hem n sel sel
DolaŐır p yime g z m yaşın sil

Ayağın  prağı iki g z m n
Şu cevherdir ki c nile diler dil

Lebi  canbaŐŐdur  n s zde c n 
Sa a c n ile kim olmaya m yil
Ba a bu Şan   at-1   aŐı i re Ferh d
Olurdu ola bir Ő kird maŐbil

Bel -y1 ħ rdandır  n fiğ n1
Bel  bil Şavtını Nazm  bel  bil

mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ülün

797

Nev' -i diğer der añ kâfiye incâ mâ kıabl revî mazmüm

Saña beñzer güzellikde güzel gül

Baña aşüftelikde yine bülbül

Leb ü ruhsarıña beñzer anıñçün

Verir bezme şafâ şâfi gül ü müll

Hañ üzre ki zülf olmuş perişân

Çemen üzre dökülmüş şanki sünbül

Hevāya yeltenür zülfüñle āñir

Çıkarır kendini başdan o kākül

Mey-i ' aşkıñla lāya' kııl olupdur

Bu Nazmî idemez günden te' aqqul

mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ülün

798

Nazîre be tarîk tecnîs mükerrer

Neye demsâz olıcağ defle cülcül

Şürāhî zıkr eder meclisde kulkul

Güzeldir sineñ üzre beñler olmağ

İder kâfûrı zirā hıfz fülful

Benüm şāhım süvār oldıçça seyre

Semendiñ görünür mânend-i düldül

Gel ey gonce dehen meclisde mey iç
Yüzüñ mey-i humretile ola gül gül

Yüzüñ gülzârına karşı bu Nazmî
Olupdur nâle zâr ile bülbül

mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ fe' ülün

799

Nev' -i diğer kâfiye bâ elif te'sis ü harf-i dağil

Olaydım ayağıñ tozına vâşıl
Olurdu dostum maşşud hâşıl

Sen ey cân bir perî peyker güzelsin
Olur âdem saña cânile mâyil

Ço ben bülbül gibi ağlayayın sen
Benüm karşımda gül gibi gül açıl

Olur gül yüzlülerle bezm-i gülşen
Fiğân-ı ' aşıkân şavt-ı belâ bil

Güzellikde bu Nazmî görmemiştir
Güzel sen server-i hüsne mu' âdil

mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ fe' ülün

800

Müreddef der kâfiye-yi mücerred incâ mîm revî

Hevâyi olmağıla her dem ey dil
Getürürsin baña her dem gam ey dil

Fenâ fikr ile kim fânî olursun
Degül bâkî bilürsün ' âlem ey dil

Bu ' âlemde şafâ yokdur yirile
Toludur daği ' âlem gam hem ey dil

[341 b] Kaçarsañ gamdan etme meyl-i dünyâ
O hâlile olasın hürrem ey dil

Verirdiñ Nazmiye râm olup arâm
Hevâyi olmasañ sen her dem ey dil

mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ fe' ülün

801

Nev' -i diğer der kâfiye-yi müreddef be elif ra revî

Gel ey kendüyi ' aşka yâr iden dil
Beni ol derdile bîmâr iden dil

Güzeller mübtelâsı olmada âh
Bu ben biçâre-yi nâçâr iden dil
Bir âfet dilberiñ ' aşkıyle her dem
Beni bîmâr bîtimâr iden dil

Vişâl ü firqat-i yârile her dem
Olur olmaz yere efkâr iden dil

Beni devr içre nerd-i ğamda derdā
Demādem döne döne zār iden dil

Belā vü derdile āh ü fiġānı
Demādem kendine bir kār iden dil

Güzeller yolına naqd-i revānın
Bu Nazmīniñ revān işār iden dil

mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ülün

802

Nev' -i dīger der ān kâfiye incā nūn revī

Gel ey ğam mülküne sultān olan dil
Ki ya' ni bende-yi cānān olan dil

Ġam ocaġında şol ' aşķ āteşine
Yanup döne döne biryān olan dil

Belā bezminde cānān firqatiyle
Demādem ney gibi nālān olan dil

Muħabbet ' āleminde genc-i ' aşķa
Nihānı özge bir vīrān olan dil
Belā bezminde her şeb şem' gibi
Cigerden sūzile giryān olan dil

Tuş olup ' aşķa yār olduġı demden
Demādem miħnetile kıan olan dil

Demādem ʿ aşk-ı cānānile derdā
Bu Nazmīye belā-yı cān olan dil

mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün/ feʿ ülün

803

Nevʿ -i dīger der kâfiye-yi mücerred ĩncā elif revī

Vefāsın rūzgārīñ sen cefā bil
Cefāsın maʿ nī yüzünden vefā bil

Ola şol bir ğınā kim şerre bāʿ iş
Sen anı şübhesiz ʿ ayn-ı ʿ inā bil

Her eylik kim görürsen her kişiden
Kamu sen luţf ü ihsān-ı hūdā bil

Gülistānda güle karşı demādem
Belā bil şavtını özge belā bil

Hevāya yelmegiñ yel gibi her dem
Soñın fikr eyle Nazmī hep hebā bil

mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün/ feʿ ülün

804

Nevʿ -i dīger der kâfiye-yi müreddef be vāv dāl revī

Ola her kime kim maqşūd hāşıl
Aña olur bir özge sūd hāşıl

Oña ide bir kesi maqşūda vāşıl
Ede maqşūdını ma‘būd hāşıl

İde dāyim o kim hayr işde sür‘at
İde maqşūdını haq zūd-ı hāşıl

Ehass-ı nās ola bir kes ki andan
Ol olmaz kim ola bir cūd hāşıl

Mürüvvet umma Nazmī bed dünyeden
Edāniden pes olmaz şūd hāşıl

mefā‘ilün/ mefā‘ilün/ fe‘ülün

805

Nev’-i diğer kâfiye bā vaşl ü hurūc incā elif revī

Kişiye cāh-ı dünyādan ne hāşıl
Hemīn bir qurı gavgādan ne hāşıl

Şoñı derde mübeddel olıcaq āh
Şafā-yı ‘iş-i dünyādan ne hāşıl

Fesādı var çü le‘ab ü lehvüñ anı
‘Abeş yire temāşādan ne hāşıl
Kelām-ı hezlile hāşıl olur zenb
Kişi pes anı aşfādan ne hāşıl

‘Abeş tül-ı emel gönül qarardır
Bir olmaz qurı sevdādan ne hāşıl

Muṣāhib olup eṣrā ile Nazmī
Ġarez birle mudārādan ne ḥāşıl

Şu kesden kim murādın ḥāşıl olmaz
Anın luṭfın temennādan ne ḥāşıl

mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ulün

806

Nev'-i diğer der kâfiye-yi müreddef be elif incā ra revī

Ġama düşmek kişi her bār müşkil
Dil olmak derdile efkār müşkil

Fakīr olan zelil olur beherḥāl
Olur ol ḥalile nāçār müşkil

Geçer 'ömri gamıla ehl-i fakrın
Çeker bār-ı belā her bār müşkil

'Aziziken refāhiyyetle bir hoş
Kişi olmak zelil ü ḥ'ār müşkil

Olur her şaḥşa Nazmī şöyle kim var
Umūr-ı dünyevī hemvār müşkil

mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ulün

807

[342 a] Nev' -i diğer der kâfiye-yi mücerred incâ te harf revî

Kişiye dāyimā zillet ne müşkil
Çeke ol hālile nekbet ne müşkil

İde bir kes ki dünyāya muḥabbet
Görür her yüzden ol miḥnet ne müşkil

Ola ol kim demādem bir hevāda
Ebed bulmaya ol gāyet ne müşkil

Anıñ kim yoḡ yire var bir hevāsı
Yeler her dem çeker zaḥmet ne müşkil

Dil āzār olmağı bir şaḥş-ı bed hū
Edine Nazmiyā 'ādet ne müşkil

mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ulün

808

Nev' -i diğer der kâfiye-yi mücerred incâ elif revî

Ço nefse uymağı nefse ezā kııl
Var ey gāfil hūdā emrin edā kııl

Eger mevlāya ḡurbiyyet dilerseñ
Olup 'uzletde terk-i māsivā kııl
Sa' ādet tutmağı yüz saña dāyim
Niyāz it ḡaḡka ol yüzden du' ā kııl

Ḍalāletden ḡalāş eyle hūdādan
Hidāyet bulmağı dāyim ricā kııl

Hidāyetdür bu Nazmīnūñ niyāzı
İlāhī hācetin anuñ revā kıł

mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ulün

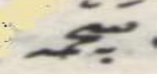
809

Nazīre

Behey zālīm baña yiter cefā kıł
Cefādan el çek imdi gel vefā kıł

Demādem eyleyüp seyrāne taħrīk
Beni ey serv-i kıddim pürhevā kıł

Bu ben dilhasteye ey cān ṭabībi
Şifādır şehd-i la' liñle devā kıł

Ḥasūd ol kim mişkīn geçinür
Cüdām olsun kıpıñdan gel cüdā kıł

Gel bir yire Nazmī tā du' ā kıł
Üçünci olasın anda du' ā kıł

mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ulün

810

Nev' -i dīger der ān kıfīye incā nīz elif revī

Göñül kıł cehd edüp terk-i hevā gel
Heves kıılma demādem hāy aña gel

Yelüp yel gibi her demde hevāya
Varup āvāre olma her yaña gel

Her ol kes ki olmaya anda haķıķat
Varup ummasın andan bir vefā gel

Dilersen rūhuña rāhat hemīşe
Demādem nefsiñe eyle ezā gel

Olursañ saña her gāh rehzen
Varup uyma aña sen Naẓmiyā gel

mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ulün

811

Nev' -i dīger der ān kāfiye incā ra revī

Yüzüñ gülsün yañağıñ ey püser gül
Ola dāyim o gülşen serbeser gül

Ruḥ-ı zībā ki mānend oldıģıçün
Kişiniñ her naẓar göñlün açer gül

Benüm servim seni gülşende görüp
Düşer ayağıña yüzün düşer gül

İder ayağıña gülşende işār
Semen sīm-i laṭif ü la' l-i ter gül

Bu çeşmim her naẓar ' aks-i ruhuñla
Olur ' aynıyla ey nūr-ı başar gül

Nola karşında āh etsem demādem
Ki her bir bülbüli pür şevk eder gül

Maħalleñ gülşen anda Nazmī bülbül
Yine sen ey gözüm nūrı pes gül

mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ülün

812

Nev' -i diğer der kāfiye-yi müreddef be elif dāl revī

Gülüñ idip firākın yād bülbül
Eder her dem turup feryād bülbül

Olur elbette hemdem hārile gül
O ğamdan olımaz āzād bülbül

Gül her dem çü hemdem hār anıñçün
Çeker ğam bir dem olmaz şād bülbül

Güle göz dikmeye diyü seħergāh
Oķur hoş şavtile evrād-ı bülbül

Benüm yārile hālīm gibi Nazmī
Eder gül yādına feryād bülbül

mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ülün

813

Nev' -i diğer

Güle olduğu gibi bende bülbül
Gel ey gül yüzlü saña bende bülbül

Ruḥuñda dil tutuldu zülfüne şan
Düşüpdür bāğ içinde bende bülbül

Seniñle şoḥbet-i gül idelim gel
Ki şevkıle ola kūyında bülbül

Eder kūyında dil feryād gūyā
Hezār efgān eder gülşende bülbül

Bu Naẓmī āhile kūyında gūyā
Gülistān içre bir nālede bülbül

mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ulün

814

[342 b] **Der baḥr-i hezec müseddes şadr u ibtidā aḥreb ü cüz'-i devvüm ü pencüm
maḳbūz ü 'arūz ü ḍarb maḥzūf taḳṭī' eş mef' ulü mefā' ilün fe' ulün der
ḳāfiye-yi mücerred**

Gül devridir ey 'izārı gül gel
Gülşende mey ayağına ur el

Görsem seni her tarḥ-ı gönülde
Def' i feraḥa olur mübeddel

Āḥar kese mihr ederseñ āḥir
Ey māh beni gel öldür evvel

Dīvāne-yi ʿarızıñdurur şu
Zencirini sürer ol müselsel

Ṭül-ı emeliyle Nazmî dāyim
Vaşf-ı kıaddiñi eder muṭavvel

815

Nevʿ -i dıger der añ kıafiye-yi incā mā kıabl revī meksür

Ḥaķ söze olur hemişe kıāyil
Her kim ki ola kııṭāba kıābil

El çekmesi göz göre güç olur
Dünyāya o kimse kim vere dil

Yoķluk elemi ki var cihānda
Ölür kime olurise müşkil

Devr-i feraḥ ü şafā olur hoş
Bir dāvir-i devr olunca ʿādil

El kııdmetine ki bağlaya bel
Ṭabʿ in o kesiñ kıatı denī bil

Her dem cerese döner fıgāndan
Olan mey-i ʿaşkıle o kanzil
Nazmî elem ü ğam-ı cihāndan
Olmaz oña ʿāķil ola ğāfil

mefʿ ülü/ mefāʿ ilün/ feʿ ülün

816

Nazîre

Uymaya hevāya tā ki bir dil
Gördüğüne olmaz imdi māyil

Anıñ kim ola elinde nağdı
Her işi olur hemîşe hāşıl

Düşe delükanlu kim şarāba
Her қandayise olur o қanzil

Oğlı gibidir kişiniñ elhağ
Bir bende ki ola hoşca muқbil

Hemdem ola gör hemîşe Nazmî
Her kim ki ola hiṭāba қābil

mef' ūlū/ mefā' ilün/ fe' ūlün

817

Nazîre

Öpmek dehenin degül çü қābil
Bir nuṭқа bāri olaydı қāyil

Қıl cānı revān la' line çünkim
Cānile seversin anı ey dil
[343 a] Dil dilbere vāşıl olabilse
Olurdı murādı cümle hāşıl

Bir yāre ki ola biñ niyāziñ
Baқmaya yüzüñe ol ne müşkil

Nazmî bu cihân mekâyidinden
Olmaz o ki 'âķil ola ğâfil

Dil verme aña kim ol saña hep
Bir sevildiĝince vire biñ dil

mef'ülü/ mefâ'ilün/ fe'ülün

818

Nev' -i diĝer der ân ķâfiye incâ mâ ķabl revî mazmûm

Ol ĥatıı benefşe ol yüzi gül
Ol kâkül ü zülfi tâze sünbül

Feryâd ile dehr gülşeninde
Zâr itdi beni mişâl-i bülbül

Gülzâr-ı cihâna gelmemiştir
Yârîñ ruĝına şebîh bir gül

Zülfine şebîh olalı yârîñ
Baş üzre eder yerini sünbül

Ķılsañ beline nazâr nigârîñ
Ķıl deñlü olunmaz ol taĥayyül

Gül gibi ĝüşâde ĥatır olur
Nüş ide müdâm o kimse kim müll

Aĝladıĝım ol ki baña Nazmî
Yâr olmadı ol nigâr-ı sünbül

mef' ūlū/ mefā' ilūn/ fe' ūlūn

819

Nazire

Gül devridurur çemende ey gül
Gel nūş idelim şafāyile müll

Bezm ehlin eder çemende pür şevk
Feryād-ı ney ve figān-ı bülbül

Gülzār-ı cemāl içinde olmaz
Ḥaddiñ gibi bir laṭif ü ter gül

Fettānlıgıla güzel nigāрім
Başdan aşar oldu āh o kākül

Nazmī ki sever seni efendi
Olmuşdur o cānile saña kul

mef' ūlū/ mefā' ilūn/ fe' ūlūn

820

Müreddef kāfiye bā vaşl incā elif revī ve yā vaşl

Gülşende ki var şadā-yı bülbül
Her demde odur şafā-yı bülbül
Seyr-i gül ü gülşen idip uçmağ
Her demde olur hevā-yı bülbül

Bir ' arz-ı cemālidir gārağ hep
Güldeñ odurur ricā-yı bülbül

Gel karşısına ki nağme ide
Hüb olur o dem edā-yı bülbül

Eyler o dem içre rağbet-i gül
Nazmî işiden şadā-yı bülbül

mef'ülü/ mefā'ilün/ fe'ülün

821

Der baħr-i recez sālīm taķtī'eş müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün
müstef'ilün der kāfiye-yi mücerred incā lām revī

Çün her kişiye 'ākıbet irer beherhāl āh ecel
Ya ecel 'izz-i dehr için ne kayd ola tül-ı emel

Her gāh devriñ cevriñ her laħza dehrinñ qahrını
Çekmek olupdur ellere tül-ı emel birle 'amel

Ol kim kuşūr-ı 'aqlile bünyād eder anca kuşūr
Andan ne aşşı iricek bünyād-ı 'ömrine ħalel

Yapar nice 'ālī binā çāk kaşr-ı kayser resmine
Yapmaz velī dilhānesin şimdiki erbāb-ı divel

Dünyā hevāsında yelen şahşınñ demādem ħāşılı
İtmekdir uħrā mezra'ın berbād cümle māħaşal
Dünyā ħamından bir kişi kurtulmağ olmaz hiç ebed
Şol dünyevī işğalden tā çekmeyince başdan el

Nazmî ne şübhe evvelā herkes göriser āħiri
Anı ki taķdır eyledi ħayy ebed rüz-ı ezel

822

Müreddef kâfiye bâ vaşl

Var ol perîniñ ‘aşkına sen ey gönül dīvāne ol
Şem‘-i cemāli şevkıne pervāz edüp pervāne ol

‘Aşkına ol şîrîn leb ol leylî şıfat cānāneniñ
Ferhād ü Mecnūn tek gönül sen daği bir dīvāne ol

İsterseñ ey dil ‘aşkıle yād ide ‘āşıklar seni
‘Aşkıle terk-i cān edüp hāk-i reh-i cānāne ol

Ey çekmeyem diyen ebed bu pīrezen-i dehrîñ ğamın
Meydān-ı ‘aşka gel kadem baş ‘āşıq-ı merdāne ol

Dīvāne itdi ol perî ‘aşkıyla çün Nazmî seni
Şimdengerü şeydālıĝ it var sākīn-i vīrāne ol

müstef‘ ilün/ müstef‘ ilün/ müstef‘ ilün/ müstef‘ ilün

823

[343 b] Nazīre musammaṭ

Çün mülk-i ‘aşkıñ şāhısın sen ey gönül ferzāne ol
Dehr-i ‘acūze ‘aczile meyl eyleme merdāne ol
Sevse kaçan bir dilberi ‘aşkından olmaz dil berî
Yolında terk eyler seri ol yolda kalmaz cāna ol

Ey dil dilerseñ dilrübā luṭfiyla meyl ide saña
Göñlince olup dāyimā yanında bir dīvāne ol

Can naqdine olan saḥî cānāne irer āḥî
Ver naqd-i cāniñ sen daḥi var ṭālib-i cānāne ol

Sen mübtelā-yı faḥriken nazmıñdan açılmaz süḥan
Nazm-ı güherbār ile sen Nazmî gerek bir dāne ol

müstef' ilün/ müstef' ilün/ müstef' ilün/ müstef' ilün

824

Nev' -i dīger der kāfiye-yi müreddef be elif incā ra revî

Olmasa ḡāyet luṭfile ger revnaḥ-ı gülzār gül
Olmazdı zīb ü ferrile başdan şeh-i izhār gül

Nūr-ı ḥabībullahdan rüşen bu kim virir eşer
Gün gibi gösterdügi gün bu 'āleme didār gül

Ḥandān olup kim açılır açar dil-i ḡamḡinleri
Bülbül gibi pür şevḳ eder hep elleri her bār gül

Başdan güler yüz gösterüp bezm ehlini pür hāl eder
Eyler o yüzden gülşeni pür şevḳ hem hemvār gül

Bülbül demādem şevḳile ḡüyā olur naḡmeserā
Varını eyler Nazmiyā bezm ehline işār gül

müstef' ilün/ müstef' ilün/ müstef' ilün/ müstef' ilün

825

Der bahr-i remel müsemmen ‘arüz ü darb maşşür taķķı‘ eş fâ‘ilātün
fâ‘ilātün fâ‘ilātün fâ‘ilāt der kâfiye-yi müreddef be elif

Ħıfz ider bir cāme çünkim cismi nice mäh ü sāl
Bir degül mi pes libās-ı aţlasile qurı şal

Gitdügi dem gelmedü ki döner ādem ‘āleme
Ger haķķat gözleriseñ işbu ‘ālem bir ħayāl

Varlığı yoķ gibidir ‘ālemde haķķā ādemiñ
Ādeme dāyim o niçün olmaya fikr ü me’āl

Ħālbaşş olur demādem ādeme her vechile
Her süħan kim ola bir hoş ħālet üzre ħasb-i ħāl

Ehl-i ħāl olmaķ gerekdir kişi Nazmī kim aniñ
Ħasb-i ħāl olur demādem eyledügi ķil ü ķāl

826

Nazīre

Rüzgār itdikce ben sergeşte ħāli pāyimāl
Dönüp āh ey çarĥ-ı serkeş sende yiter pāyim āl

Bir refāhiyyetde iken güçdurur ħaķ şaķlasun
Zillete düşüp kişi çekmek belā-yı ibtizāl

Yoķ yirine qor bu dünyāyı aniñ kim ‘aķlı var
Yoķ yire ider eden dünyā için cenk ü cidāl

Şöhrete bel bağlamaz dünyādan ol kim el çeke
Bir qurı şal aña yiter nice mäh ü nice sāl

Hasb-i hāl olur sözi her kim ki ola ehl-i hāl
Etmez ehl-i hāl olan bihüde Nazmî kıl ü kâl

fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün

827

Nazîre

‘Âşıkâ itdikçe cânânıñ yüzi ‘arz-ı cemâl
Âh kim eyler gözi göz göre izhâr-ı celâl

Hasretile ağladur Ya‘kübveş her dem beni
Ol melâhat mışrına sultân olan Yûsuf cemâl

Cânına cânlar katar ‘âşıklarınıñ her nefes
Leblerinden içse söz ol hüsrev-i şîrîn mekâl

Âteşin âhile hünin eşk olur her dem delîl
Dergeh-i cânâneye varmağa ben âşüfte hâl

Nice bir yâ Rab bu ben zâre şeb-i hicrân-ı yâr
Ola mı bir gün ki rûzî ola şol rûz-ı vişâl

Hikmet-i Loqmân ağızından dimişler Nazmiyâ
Haste cânıñçün lebinden kıl şifâ bâbın su’âl

Al ele cām-ı şarâb-ı âlî devr itdir müdâm
Sâkiyâ devr-i zamâna etmedin mekrile âl

fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün

828

Nazîre

Ḥadd-i dilberde ḥayāl-i ḥaṭ daḥi hem fikr-i ʿḥāl
Âdemi eyler beherḥāl âh kim şürideḥāl

Bir kenâr itmek miyânın ol nigârîñ âh kim
Göñlüme olmuşdurur bir inceden ince ḥayāl

Niceler gün gibi rûşen kıлмаğa mihrin eder
Ol meh-i ferḥunde ḥâl için şevkıle ḳâl

Ḥüsne mağrūr olup iñen daḥi açılmañ deyü
Gülleri gülşende her dem güşmâl eyler şimâl

İstemez ehl-i fenâ zînetile günagün ḳabâ
Nazmiyâ yiter aña bir şal nice mâh ü sâl

fâʿ ilâtün/ fâʿ ilâtün/ fâʿ ilâtün/ fâʿ ilün

829

Nazîre

Ḳankı ʿ âşık kim ola ʿ aşḳ ile ol şürîde ḥâl
Aña ḥâlî olmağ ol hoş ḥâlden olur muḥâl

ʿ Âşıkıñ kim giryeden sürḥ ola gözi zer gibi
İmdi pes olur o göz maʿ nî yüzünden ʿ ayn-ı mâl
Şemʿ -i ḥüsni nūr-ı çeşm olmasına olur delil
Bir ḳamer ruḥ dilrübâda ki ola çok ḡunc ü delâl

[344 a] Olma hemdem bir dem ol nādânile gel kim gele
Şoḥbetinden saña anıñ dembedem bir infîʿ âl

Mü miyānile şeker güftārını dilden kıoma
Her güzel vaşfında Nazmī eyledikçe kıl ü kıāl

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

830

Nazīre

Fitneden kim dāyimā hālī degül hāddiñde hāl
Hālile andandır olduđum benüm şūrīde hāl

Şām-ı zülfüñden meşām-ı cāna 'ömrüm çin-i sihr
İrgürüp bir şemme bû 'anber şemim eyler şimāl

Āfitāb-ı tal' atüñe öykünürmüş germ olup
Yiridir mihr-i sipihre her gün irerse zevāl

Āfitāb-ı hüsnüñ ey meh bir gören bīñ şevkıle
Zerreveş olur reh-i 'aşkıñda başdan pāyimāl

Sözde söz olmaķ gerek Nazmī kim ola hasb-i hāl
Hālīş altun it sözüñ cānlar erit bu sözde kıāl

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

831

Nazīre

Firkatüñe kıalmadı şabr etmege hergiz mecāl
Bilmezem kim neyleyem vaşluñ dağı cānā mađāl

Hasretiñden dilberā dil şöyle bīmār oldu kim
Kalmadı bir zerre cān-ı nātüvānımda mecāl

Levh-i cān üzre ederse nice yıl Yāķūt meşķ
La' liñ üzre haţţ-ı reyhānuña olmaya mişāl

Germ olup da' vā-yı hūsn itdi seniñle çün güneş
Yiridir her gün aña irerse ey mehrü zevāl

Cismi oldu mişl-i mūy ü rüyı oldu ' ayn-ı zer
Da' vā-yı ' aşķıñda Nazmīye kim eyler ķil ü ķāl

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

832

Nazīre (derkenār)

Her belāya ķıl taħammül eyleyüp şabr-ı cemāl
Vire tā ecr-i cezil andan bedel Rabb-i Celil

Haķ murādın vire aña kim murāda irgüre
Bir zelil nāmurāda ola luţfindan delil

Ķandıra āb-ı keremle teşne-yi luţfı o kim
Ola cennetde ilāhī selsebil aña sebil

Dostıla düşmen olmaya o kim dünyā için
Eyleye ā' dāsımı Rabb-i Celil aña ħalil

Ola ol kim şādıķu'l- ħavlolmaya sözünde lāf
Ekşeriyā anda Nazmī ķāl ü ķil olur ķalil

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

833

Nev' -i diğer der kāfiye-yi müreddef be yā

Gel berü ey vaşla ʔālib hicrde ʔıl şabr-ı cemīl

Her ʔılan şabr-ı cemīl āhir bulur ecr-i cezīl

Gözlerim dörd oldı yāri gözlemekden her yaña

Giryeden eşkim firāt ü dicle vü ceyhün ü nīl

Kūyı gūyā kim cinān bağıdır ol cānāneniñ

Kendü mişl-i hūr-ı 'ayn ü la'li 'ayn-ı selsebīl

Cām-ı 'aşķıle müdām ol mest-i medhūş ey gönül

Ki oldur olan guşşā vü endüh-ı devrānı müzīl

İşbu dünyādan sefer ʔıldıķda ʔılmaz hīç bāk

'Aşķ-ı pāk anıñ ki hemrāhı ola rüz-ı raķīl

Ādemi devlet kör eyler dirler ol haķ sözdurur

Ġālibā dest-i gurūr anıñ çeker gözine mīl

Zülf-i yāre sen meger Nazmī şu vaķtin iresin

Kim saña miskīn müyesser ide haķ 'ömr-i ʔavīl

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

834

Nazîre

Ol nigârı kim cemâlile cemîl etmiş celîl
Eylemiş mecmu‘ -1 dil ehlin aña cāndan hâlîl

Dilde şevk-1 mihrî olduğına ol mâhıñ benüm
Āteş-i âhımdurur gün gibi bir rüşen delîl

La‘ l-i dilberden şorardım kanını kanını ben kosalar
Kûy-1 dilberde dil ehlinden bulunduğça katîl

Olmasun mı dergeh-i dildāra varılmağ maḥāl
Anda bizden yaña göz degmişdir ağıār-1 meḥîl

Cāna virirse dehānı būsını cānāne ger
Nazmiyā ver cānıñ ammā innehü şeyin ḳalîl

fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

835

Nazîre

Ḥüsrevā bildi leb ü zülfüñiçün iden ḳāl ü ḳîl
Cān şîrindir lebiñ zülfüñdurur ‘ ömr-i ṭavîl

Sâkin-i kûyıñdan etme şerbet-i la‘ liñ dirîğ
Selsebîl olur behişt içre çü ey ḥūrî sebîl
Şem‘ -i ḥüsnüñden çerāğ uyardığına āsumān
Ey melek işte saña mihr ile meh iki delîl

‘ Āşıkı ḳorḳutmasun cānā ḥasūd āzāriile
Āzer-i nemrūddan bāk etmemişdir çün hâlîl

Yârelü dil kânını dildâre kıoma Nazmiyâ
Şorayın la' linden anıñ gel beni eyle vekil

fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün

836

Nazîre

Cennet-i küyüñda yaşım oldı ' ayn-ı selsebîl
Olur ey hürî nitekim rûz-ı bâran sel sebîl

Seyr ederken kim göre gözüm arçalardan seni
Meyl eder senden yaña yaşım revân bir niçe mîl

[344 b] Her ne deñlü medh ederlerse perî birle melek
Baña görünmez cemâl ü hüsñile senden cemîl

Şanma yanıñdan gire tiriñ gibi tiğîñ seniñ
Ol benüm şâhım benüm boynuma aña ben kefil

Naqd-i cânın eyler âhîr pâyiñe Nazmî nişâr
Eşk-i çeşmin nitekim yolıñda etmişdir sebîl

fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün

837

Müreddef kâfiye bâ vaşl ü hurûc incâ elif revî

Eyleyen şol gâyetile zînet-i dünyâya meyl
Cân ile eyler libâs-ı aţlas ü dîbâya meyl

Mürğ-1 cān kim dembedem uçmağ hevāşındadırur
Eyler elbet gördügi cennet gibi me`vāya meyl

Dilde derd-i `aşkı olan kimseler biihtiyār
Nāle birle dembedem eyler şadā-yı nāya meyl

`Aşık-1 didārılıkda mācerāsın yād edüp
Ādem elbette eder gördükçe cāri māye meyl

Naẓmiyā şol himmeti `ālī olanlar kendine
Eylemezler t̄alib-i olup denī dünyāya meyl

fā`ilātün/ fā`ilātün/ fā`ilātün/ fā`ilün

838

Müreddef k̄āfiye bāvaşl ü hurūc elif revī (derkenār)

Ol gözüm nūrı güzel kim bir melek sīmādır ol
Sidreveş bir müntehā kıdd-i h̄usnile ā`lādır ol

Bir perīrūdur ki ādem cānıdır h̄usniyle āh
Cümle h̄übān-ı cihāndan nāzik ü zībādır ol

Cümleten h̄übān-ı `ālem bir yere cem`olsalar
Cümleden mümtāz olur h̄usniyle bīhemtādır ol

Māhrūlar karşı t̄urmaz ğayra illā kim aña
Gün gibi rüşen bu kim h̄usniyle müsteşnādır ol

Pirlikde eski derdin añdıran bu Naẓmiye
Bir yigitcekdir ki güzelliğe nāpeydādır ol

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

839

Der baħr-i remel müsemmen 'arüz ü ğarb maħzûf taķtî'eş fā' ilātün
fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün der kāfiye-yi mücerred lām revî

Her kişiye ğod muķarrer āħirü'l-emr āh ecel

Ecl-i dünyā için eyā nige ya tül-ı emel

Kişi dünyā mülküne meyl eylemek evvel neden

Çünkü anıñ iriser bünyādına āħir ğalel

Ĝāyetile ğubb-ı dünyādandurur āh el'ıyāz

Birbiriyle kişi ekşer itdigi cenk ü cedel

Āħirin şanup demādem fikr-i 'uķbā eyleyüp

Zî sa' ādet aña dünyādan çeke bilcümle el

Şol beķāsız devlet ile kişi olmaķdan 'azîz

Yegdir olmaķ Nazmiyā faķrile ğ'ār ü mübtezel

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

840

Nażire

Devlet anıñ k'ola rûzi ermedin rûz-ı ecel

Ecl-i 'uķbā için ide ğaķķa yarar bir 'amel

Yok şebâtı çün bu dünyanıñ buña dāyim taleb

Eylemek 'ömr-i kaşirile niçe tül-ı emel

Faķr derdinden ğaberdār olup olmaz ehl-i ğāl

Ol ki derd-i faķrile olmaya ğ'ār ü mübtezel

oma elden ha rızāsın kovma el nāmūsını
Geç hevādan Nazmiyā gel ya‘ nī çek dūnyādan el

fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

841

Nazīre

ün eriser hā deyince āh kim bir gūn ecel
Ecl-i māh ü cāh iūn pes nice bir tūl-ı emel

Sen hevā-yı nefis ōñince yel gibi yelmekdesin
Hem seniñ ardiñca ol yūzden yeler tūrmaz ecel

Devlet-i dehr ile ol k’ide ğarūrāsā ğurūr
‘ Ādeti iblisveş telbīs olur kārı cedel

Ġarre olup devlet-i dūnyā ile ğarrū’n-nūr
Elleri ayalar ol devlet kime kim vire el

‘ Āil olan ğarre olmaz devletine Nazmiyā
Ġāh olur kim devlete nāĝāh erer zīrā halel

fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

842

Nazīre

Eylemek bir kiři bu dūnyā iūn tūl-ı emel
Hırş-ı dūnyādan gelūr bir bed ‘ ameldir bed ‘ amel

Bir qurı şāl içre olup bir kişi her mäh ü sāl
Eylese fikr-i fenâyile gözi yâşını sel

[345 a] Nefs-i şumuñ muqtezâsıdır muqadder her nefes
Ehl-i dünyâ birbiriyle itdigi cenk ü cedel

Çekmeyen zillet belâsıyla rezâlet derdini
Kimse hâlinden habîr olmak degüldir muhtemel

Nazmiyâ etme heves şol nesneye zinhâr kim
Kişiniñ nâgeh gele ‘ırzına andan bir hâlel

fâ‘ ilâtün/ fâ‘ ilâtün/ fâ‘ ilâtün/ fâ‘ ilün

843

Nazîre

Fahr anıñ el hıdmetinde qomayup el üzre el
Hıdmet-i haqqa belî diye aña bağlaya bel

Vay aña el hıdmetin etmegile ayakdan çıqa
Başına qonmaya devlet ola gide mübtezel

Nekbet-i ‘uzmâdurur haq şaqlasun ol şahşa kim
Vermeyüp dünyâ ebed el çekmeye dünyâdan el

Hey ne müşkil varlığı qadrin kişi fehm etmeye
Ola yoq yire telef şol naqd-i ‘ömr-i bîbedel

Bir kişi kim ola bir hoş zât-ı ferhunde şıfât
Aña cevher dimek ey Nazmî sezâvâr ü mehal

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

844

Nazîre

Ey müneccim gel benüm bu müşkilim bir eyle ħal
Kim yüzünde var günüñ zerħall ü ayıñ sîm ħal

Mey ħalel bulduğda olur ħall o ħâlile hemân
Kara şu olup geçer yine bulduğda ħall

Bâb-ı luţfı kim olur meftûħ pes ol bâbdan
Ayağına yüz sürer erbâb luţfiñ varup el

Viriserdir ħākini şoñ demde bāde rûzgār
İriserdir herkesiñ bünyād-ı ' ömrine ħalel

Nazmiyâ lâyıķ mıdır ol yāre k'aniñla varup
Her maħalde bir maħalle tołana her nāmaħal

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

845

Nazîre

Tā ki nevrûz irip ola āfitāb-ı ender maħal
Her maħalde olur ol günlerde nûş-ı mey maħal
Geldi bir ħoş dem ki ' ālem pür şafā vü şevķ olub
Seyr-i bāg-ı varāğ ede her bir güzel güzel güzel

Hey ne ' ālemdir bu ħoş demlerde kim gire ele
Bir bed el doķınmamış ħoş yār-i şūħ-ı bîbedel

Şöyle kim var yok yire bir bed' ameldir kim bu halk
Birbiriyle ha eder dünyā için cenk ü cedel

Varını hoş gör bu dem var varlığını kıadrını bil
Yok yire cenk ü cidalden Nazmiyā gel vaz gel

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

846

Nazire

Añdırırken baña her laħza ğam-ı haııññ ecel
Zülfüñññ sevdāsı virir göñlüme tül-ı emel

La' lüñññ haıına yāķūtuñ haıı olmaz mişāl
Haıı-ı reyħān yazsa levħ-i cāna cānā fi'l-meşel

Cim ü dāl ü lāma teşbih eyledim zülfüñ seniñ
Kimdurur ' ömrüm benümle iden anıñçün cedel

Yüzüñ üzre enf-i zibā ħācib-i ra' nā ki var
Şanasın medd ü elifdür āfıtāb üzre güzel

El görüp el arķası yerde diyü hep der belı
Müdan ince olduğına sende bir yüzden o bel

El virir devlet hemān dem gösterir yüz hem şafā
Sürerse yüz ayağıña nola seniñ ol yüzden el

Hoş maķām-ı ' işret ābād idi bu ķaşr-ı cihān
Ermeseydi Nazmiyā bünyādına anıñ ħalel

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

847

Nazîre

Bildim esrâr-ı dehânîñ hayli güçdür olma hal
Her hıred hayrân olur anda bilinmez ol maḥal

Öykünürmüş gülistânîñ sünbüli anıñla pes
Lâm-ı zülfüñ etse 'ömrüm ceddile olur cidal

Yollar üzre saña ey servim selâma tıruben
Gör ki 'izzetile ḫomuşdur her çenâr el üzre el

'Aşkıñ esrârındayım gösterme aḡyârîñ yüzün
Kim mizâcına verir hayrân olanîñ ḡall-i ḡalel

Bir kara yazu imiş sevdâ-yı ḡaḡtuñ başıma
Yazılan âḡir gelür pes hey güzel rûz-ı ezel

Saña beñzer bir sitemkâr ü cefâ âyîn olur
Olmayınca nîk ḡûy ü ḡûb ḡaşlet bir güzel

'İzzet-i câh-ı cihândan yegdurur ey şâh-ı ḡüsn
Râh-ı 'aşḡuñda senüñ olmaḡ bu Nazmî mübtezel

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

848

Nazîre

Gerçi nazîñ nâzik ü mergûb ü hem ḡâyet güzel
Çoḡ gerekmez nazîñ azı ḡoşdurur ammâ güzel

‘ İzzet ü rif atdedür ma‘ nīde ey sultān-ı hüsñ
Rāh-ı ‘ aşkuñda şu ‘ aşık k’ola h̄ār ü mübtezel

Görünür sevdā-yı zülfüñle dile ‘ ömr-i dirāz
Cānıma haṭṭuñ gamı birle gelür bīm-i ecel

Mihrüñ ey meh gitmeye cān ü gönüldeñ tā ebed
Kim virilmişdir seniñ ‘ aşkuñ baña rüz-ı ezel

Naẓmīyi kūyıñda görüp görmeze urur ḥasūd
Görmez ola gözleri vārise olmuşdur sebel

fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

849

[345 b] **Naẓīre**

Luṭfila olur güzeller içre mümtāz ol güzel
Kim begāyet nāzik ü zībā ola anda göz al

Bāğ-ı hüsñ içre semen sīmā güzeller çok velī
Baña gelmez ol güleñdām ü semenberden güzel

Serv ḳaddi sünbül-i zülfī hevāsı dilberüñ
Oldı bu miskīn ü zār olan dile ṭül-ı emel

İrişirdim ‘ izz ü devlet pāyesine ben gedā
Pāyine yüz sürmege ol şāh-ı hüsñüñ iderse el

Mihr-i ruḥsārı o māhıñ āh o rüz-ı rüşenim
Olıcaḳ pür ḥazḳ baña ‘ arz idiser şām-ı ecel

Vālih ü dilteng olur ʿallāmeler keşf itmede
Müşkilāt-ı fenn-i ʿaşkı kimdir ol kim ide hal

Fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilün
Hâk bu kim baħr-i düreder Nazmiyâ baħr-i remel

fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

850

Nevʿ -i diğer der añ kâfiye incâ mâkabl revî meksür

Yiridir ser menzil-i sultân-ı ʿaşk olursa dil
ʿAsker-i gam dilde çün lâyenkaṭʿ ıdır muttaşıl

Dest-i hacletden yüzünde kim mehiñ vardır eşer
Mihr-i hüsn-i dilrübâ etmişdurur anı hacil

Var şanup yâriñ belî didiñ beline yok yire
Bel degül belkim hayâliñdir gönül sen anı bil

Her ne kim dil anı maṣşud idine kim menʿ ider
Pâdişâh olur umûrunda muṣarrer müstaṣil

Her belâya şabr ü her derde taḥammül kıl hemân
Kendü fiʿ iliñden bil anı olma Nazmî münfeʿ il

fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

851

Nazîre

Ol kıyâmet sidre kâmet yâre var gel muttaşıl
Yolına hâk ol hevâ-yı vaşlın eyle ol diril

Gün gibi her cāyı seyr itmek diler hep yalıñuz
Sen sen ol hercāyî olan dilrübāya verme dil

Bir cefâhû dilberin cevri gamından ağlayup
Eyleme bārân gibi sel gözlerin yaşını sil

Her neden kim hâşıl ola tab' mña cüz'î kesel
Andan i' rāz eyle anın gibiden külli kesil

Dilberin hançer gibi koltuğına girip hasûd
Dağılır yanına Nazmî tîğ gibi muttaşıl

fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün

852

Nev' -i diğer der ân kâfiye incâ mâ kabl revî mazmûm

Hemdem hâr olduğıçün dembedem gülşende gül
Âteş-i gam birle bülbül yana yana oldu kül

La' l-i cānānın gamından bezm-i firqatde müdām
Gönlümi açmaz benüm gül gibi illā cām-ı mül
Gül yüziñe k'ola hâyil bîhad endüh ü gama
Görünür her tār-ı sünbül āh kim bîhad sübül

Yâre kim vaşl olasın ol dem yürek duyuldısı
Aña beñzer çalınur 'id erdiği demde dühül

Yāre karşı nola her dem Nazmiyā āh eylesem
Nālesiz olur mı bülbül iricek hengām-ı gül

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

853

Nev' -i diğer der kıfiye-yi müreddef be elif nün revī

Çankı ādem ki olmayup Şen bir yüzi hāndān degül
Ādemlik anda pes ol vechile çendān degül

Gördüğine göz nazardan men' olunmağ gücdurur
Lācerem insāna mu' tādını terk āsān degül

Olmaya bir kesde kim ' ayn-ı ' ināyetle nazar
' Ayn-ı hayvāndır o ma' niye nazar insān degül

Ġāret-i cünd-i vesāvesden ebed olmaz emīn
Çankı dil mülkinde kim ' aşğ-ı hüdā sulţān degül

Nazmiyā diller perīŐān itmek olur Şanı hep
Ol ki bed ahlāğ olup bir hoş kerīmü' Ő-Őān degül

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

854

Nazīre

Hālet-i ' aşkile ol kim dembedem nālān degül
Muţlakā hayvāndır ma' nide ol insān degül

Çalmaz ābādān-ı cihān vīrān olur çün ʿāķıbet
Pes o yüzden dāyim ol vīrāndır ābādān degül

Yoķ yire anca belā çekmekde ķahr-ı dehrile
Var mı bir dirlik dil kim dāyimā vīrān degül

[346 a] Bilmedin vaķdet huzūrun terk-i keşret güç gelür
İhtiyār-ı künc-i ʿuzlet herkese āsān degül

Nażmiyā Manşūrveş miʿrāc olur terk-i ser
Sırr-ı ʿaşķ ol ʿaşķıñ gönlünde kim pinhān degül

fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

855

Nażire

Aña kim eglence bir laʿl-i leb-i ħandān degül
Lezzet-i cāndan anuñ ħaţtı iñen çendān degül

Açılıp gülmez yüzi sürmez şafā gönli gözi
Her kimiñ kim hemdemi gül yüzlü bir cānān degül

Künc-i miĥnetde ġam-ı dildārile derdim benüm
ʿAşķ ħālinden ħaberdār olana pinhān degül
Bir perī peyker ħayāli cilvegāhıdır gönül
Anıñçün dāyim ol vīrāndır ābādān degül

Luţf edüp vaşlına cān isterse ol cānān eger
Nażmiyā biñ can fedā olsun aña bir can degül

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

856

Nazîre

Var mı bir dil k'āteş-i ' aşkıñla ol sūzān degül
Var mı bir cān ey perī yā қаşıña қurbān degül

Nice ayırsun nazardan merdüm-i çeşmim seni
Ey perī insāna lābūd terk-i cān āsān degül

Қанқı gōñülde k'ola ' aşkıñ seniñ ey şāh-ı hüsñ
Devletiñ devrinde ābāndur ol vīrān degül

Ҳанде itdikçe dehānıñ luṭfına ey serv-i nāz
Gonce-yi ḥandānbirez beñzer velī çendān degül

La' l-i cānān Nazmiyā ' aşq ehline canbaḥş iken
Nice ḥayvāndır diyen ol çeşme-yi ḥayvān degül

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

857

Nev' -i dīger der қāfiye-yi müreddef be vāv

Ol ki bir ḥālile bir derd ü ğama maqrūn degül
Dāyimā ol bir meserret üzredir maḥzūn degül
Şübhe yoқ var eksigi daḥi tarīқ-i ' aşqda
Kimde kim derd-i derūn ḥadden bürūn efzūn degül

Ola ol kim mübtelā hergāh afyon yimege
Zehr olur ma' nīde ol tiryāқ iken afyon degül

Olmaz olmuşlardurur demsâz sâz-ı luḫf ebed
Şimdiki erkânda ol bozgundurur kânûn degül

Şanma yok vardır giriftâr-ı cenûb-ı ʿaşk çok
Nazmiyâ ol derde düşmüş yalnız mecnûn degül

fâʿ ilâtün/ fâʿ ilâtün/ fâʿ ilâtün/ fâʿ ilün

858

Nevʿ -i diğer der kâfiye-yi müreddef be yâ

Ol ki bir ehl-i vaḫâr ü şâhib-i temkîn degül
Anıñ ol yüzden dili ğamġin gözi temkîn degül

Kişiye dâyim gerekdir ḫâdd ġâyetde ḫazer
Her bir özge ḫâlden kim muḫtezâ-yı dîn degül

Ḥâsir olmak ḫâlidir dünyâda ʿuḫbâda dirîġ
Şol gedâ kim kendü ḫâlin bilmeyüp miskîn degül

Şimdiki erkân kim özge bir kem âyîn ḫullanur
Şol selef âyîni mânendi dürür âyîn degül

ʿÂḫil olan kimse herġiz ġâfil olmaz Nazmiyâ
Etmez aşlâ ol işi kim müceb-i taḫsîn degül

fâʿ ilâtün/ fâʿ ilâtün/ fâʿ ilâtün/ fâʿ ilün

859

Nev' i diğer kâfiye bâ redif ü vaşl incâ nûn revî

Tâ ki düşdi sen perî peyker güzel cānāna dil
Oldı cānā hālet-i 'aşkıñla hoş dīvāne dil

Cām-ı 'aşkıñ nûş edüp geçdim cihāndan ey perî
Düşdi tâ sen gözleri mestāneye dīvāne dil

Cān revān itmek saña cānā nedür ya terk-i ser
Şanma kim 'aşkıñ yolında kıla baş ü cāne dil

Hey benüm cānım vişāliñ ābını irgür meded
Niçe bir dāyim firākıñ āteşiyle yāna dil

Neydigin bezm-i belāda yāre Naẓmî bildirir
Derd-i hicrānıyla her dem ki gelür efgāna dil

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

860

Nev' -i diğer der kâfiye-yi mücerred incâ elif revî

Sen ki devr olduñ gözümde ey melek sīmā güzel
Giryeden ağardı gözüm oldı şanar sīm ā güzel

Cān ü dilden gitmez olmuşdur hayāliñ dāyimā
Ben seni kim cān ü dilden sevmişimdir tā güzel

Yüz sürer yüz şevkıle güzel güzel her gün seniñ
Ayağıñ toprağına mihr-i cihānārā güzel

Hey güzel şāhım güzeller içre bulunmaz bugün

Bir saña hemtâ laḫif ü ḫüb ü müsteḫnâ güzel

Çün seniñledir ḫayâtı Naẓmî-yi dilḫasteniñ
Cânı gibi sevmesün mi pes seni ol yâ güzel

fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün

861

[346 b] **Naẓîre**

Şafḫa-yi ḫaddiñde ḫaḫḫiñ ḫoñdurma a güzel
ḫüb-ı ḫaḫ mescidde zibâ yaraşır zirâ güzel

Muttaşıl ḫaddiñ ḫayâli birle sensin sen revân
Cân içinde bir elif gibi eden cây a güzel

Diller oḫlar râst oḫlardır seniñ kirpikleriñ
Diller almaz mı pes ol ḫâlile ḫaşıñ yâ güzel

Şol güzel destiñde aya aya beñzer çün seniñ
Yüzüñe beñzer mi gün ol vechile eyâ güzel

Naḫd-i cânın rāh-ı 'aşḫıñda seniñ itdi nişār
Naẓmi sen cânāneyi cânile sevdi tā güzel

fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün

862

Nev' -i diğەر der ḫāfiye-yi mücerred incā nün revî

Ey kemāliyle leḫāfetde yüzi gülşen güzel
Yine sensin bir güler yüzlü yüzi gül şen güzel

Ey cihān mehrūlarından her cihātile bugün
Gün gibi hüşniyle mümtāz olduğı rüşen güzel

Diller alur nāz ile reftāra gelse kāmētīñ
Ey elif gibi revān cān içre cāy iden güzel

Key yaraşır cāme-yi zerrīn serāser saña giy
Ey nihāyetde leţāfet birle sīmīn ten güzel

Mişli yok şol dür gibi fem-i la' l-i leb kim sende var
Cān ile bu Nazminiñ sevdügi sensin sen güzel

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

863

Nazīre

Ey bahār-ı hüşni çağında yüzi gülşen güzel
Bir güler yüzlü yüzi gülşen güzelsin sen güzel

Şāh-ı hūbān-ı zamān u pādişāh-ı hüşn-i ān
Sensin ey hūr u melekden hüşnile ahsen güzel

Bir güzel yoğdur seniñle kim ede da' vā-yı hüşn
Hüşn meydānında sen nola diriseñ ben güzel

Olmasañ āhendil āhın işidip ben ' aşıķıñ
Raħm ederdiñ baña ey biraħm-ı sīmīn ten güzel

Dişleriñ dürr ü lebiñ la' l ü haţtıñ pīrūzedir
Nazmiye gelmez güzeller içre bir senden güzel

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

864

Naẓire

Her güzelden ħüsn-i ān ile güzelsin sen güzel
Sensin anı göreniñ şol gönlini alan güzel

‘ Āşık olur cānile ānıda sen cānāneye
Şol seniñ ħüsn ü cemāliñ bir naẓar gören güzel

Bu güzelliilde güzeller içre bir hemtā saña
Sen güzeller şāhısın kim var güzel senden güzel

Aradan kim gitmeye kim çekse pehlūya seni
Anı candan bezdirir göz göre pīrāhen güzel

Vaşf-ı la' liñde işitseñ ħüb ü rengin sözlerin
Sözde gevherbārmış Naẓmī diridiñ sen güzel

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

865

Nev' -i dīger der kāfiye-yi mücerred incā he revī

‘ Āşıka cevır eylese dāyim nola ger her güzel
‘ Āşıka cevır etmeden sürer şafālar her güzel
Gördüğü dem her kişi nice revān dil vermesün
Diller almağda olur zīrā dilāviz her güzel

Şevk ile rüşendil olur görse her ādem hemān
İmdi ol yüzden gün ile aya beñzer her güzel

Beñzedirlerse perîye nola ger güzelleri
Hüsniye çün âdemi dîvâne eyler her güzel

Cândan etse gördügi dem medhîni her dem nola
Cânidır bu Naẓmî çün zâtı cevher her güzel

fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün

866

Nev'-i dîger der kâfiye-yi mücerred incâ elif revî

Görmedim 'ömrümde ben cânâ saña beñzer güzel
Bu güzellik birle kim ola saña beñzer güzel

Gerçi gördüm çok güzel 'âlemde illâ görmedim
Böyle bir maḥbûb-ı müsteşnâ saña beñzer güzel

Eyledim her dilberin güzelligin aşlıyla seyr
Görmedim ben sevdiğüm aشلâ saña beñzer güzel

Küy-ı dîlcü-yı meserret baḥşınâ bağı-ı cinân
Hüsniye bîhemtâyile ḥürâ saña beñzer görmedim

Hây efendi şâh-ı ḥübânım dese nola saña
Görmedi Naẓmî kuluñ zirâ saña beñzer güzel

fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün

867

Nev' -i diğer kâfiye bâ vaşl ü hurûc (derkenâr)

Didim ey dilber dağı ben görmedim senden güzel
Didi dilber baña kim kim var bugün benden güzel

Bir semencebhe çemenhağ gonceleb gülruğdurur
Bu şıfatda kimdurur ol yüzi gülşenden güzel

Bir semen ol nâzeniniñ şol teni nâzikligi
Hiçbir nâzik ten olmaz imdi ol tenden güzel

Ummamışdur dâmenine el meger bād-ı şabâ
Bir semen ten yokdurur ol pāk dâmenden güzel

Naşmi gitmez gülşen-i kūyından ol gül yüzlünüñ
Olmaz ol miskîne bir mesken o meskenden güzel

fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün

868

[347 a] Nev' -i diğer der ân kâfiye incâ elif revî

‘Aşğ peydâ itdigi dem kim olur şeydâ gönül
Derde düşer düşürür derde beni derdâ gönül

Dembedem yilüp yupurmağda hevâyî olmada
Bādile hempâ olup olur aña hemtâ gönül
Dembedem yilüp hevâya тұramaz bir yerde āh
Tutamaz miskîn olup bir mesken ü me`vâ gönül

Böyle kim āvâredir bir dem qararı yok ebed
Pes hevâdan bir kesilmek yok gibi қағ`ā gönül

Her zamānda dād ü şeydā olmadır hāli hemān
Yā eyā Nazmī o yüzden kıala mı ayā gönül

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

869

Nev' -i diğer der ān kâfiye incā nūn revī

Ĝuşşa-yı hicr-i nigāra verme kendüñ sen gönül
Fikr-i vaşlıyla anuñ hoş hāl olup ol şen gönül

Māyil olmaz toĝru bil ol serv-i sīmīnten saña
Bu hevāya yel gibi her dem yiter yeltin gönül

Gözlerim gördükçe yāriñ ruħların fi'l-hāl olur
Gül gibi hāırgüşāde gün gibi rüşen gönül

Ka' be-yi kūyında irersem vişāli ' idına
Cān ile kıurbān olayın ol hābībe ben gönül

Bir dem olmaz ĝuşşa vü endūh ü miħnetden berī
Nazmiyā bir pür cefā cānāneye düşen gönül

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

870

Nazīre

Gün yüzüñ kim gördüm ey meh saña verdim ben gönül
Şevk-i mihrüñle senüñ olmuşdurur rüşen gönül

Zār olursa karşıña bülbül gibi ey gül' izār
Nola tek cevır ile bızār olmasun senden gönül

Qātı gönlün āh ' aşık nice nerm etsün senün
Kim saña virmiş hüdā ey simten āhen gönül

Zülfüne gönül viren kurtulmaz imiş āh aña
Bende oldum bende düşdüm ben de virelden gönül

Sevdi tā Nazmī seni dīvāneñ oldı ey perī
Pes muqarrerdir delürmek şol saña düşen gönül

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

871

Nev' -i diğer der ān kâfiye incā te revī

İtdi ñ ise ' aşk ile ger muhkem ülfet ey gönül
Şihhat adın aña çek her gāh miñnet ey gönül

Olmağ üzre ol hemīn bir hāl-i keşretten berī
Aña kaşd it k'idesin bir hoşça vañdet ey gönül

Bir vefā ehlin gözer her bivefāya kılma meyl
Olur olmaz nesneyi idinme ' ādet ey gönül

Çekme dünyānıñ gamın eşğāl-i dünyādan çekil
Bivefāya eyleme hergiz muhabbet ey gönül

Virmeyen sensin hevāyī olmağıla dembedem
Nazmī-yi biçāreniñ rūhına rāhat ey gönül

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

872

Nev' -i diğer der kâfiye-yi müreddef be elif dâl revî

Nice bir her dem edersin āh ü feryād ey gönül
Diñlemez çün ol şeh-i hübân-ı bîdād ey gönül

Bîvefâlar sevme didikçe işitmezsin sözüm
‘ Āciz oldum ben eliñden dād ü feryād ey gönül

Düşdüñ ol şimşād kaddiñ tā hevā-yı ‘ aşkına
Kurtulup bir an ğamdan olmaduñ şād ey gönül

Acıdır cānım olup cām ile şāfi lebbeleb
La' l-i şîrîninden anuñ hey meded dād ey gönül

Ol saçı leylî lebi şîrîñ nigārîñ ‘ aşkına
Naẓmîyi sensin eden mecnûn ü ferhād ey gönül

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

873

Nev' -i diğer der ān kâfiye incā nûn revî

Cevr-i cānānile kim miñnet çeker cān ey gönül
Senden ölmüşdür eliñden āh ü efgān ey gönül
Ol perî şānîñ ki düşdüñ ‘ aşkına bir dem anı
Göremezsin her dem olursun perişān ey gönül

Derdile her demde sen biñ āh ü efgān eyleseñ
Āh ü efgān diñlemez bir ān o cānān ey gönül

Āteş-i hicrān ile biryān olupdur bağrım āh
Var benüm bu göynügüm cānāne bir yan ey gönül

Uğradan gözdür seni her derde ammā kim yine
Nażmiyi sen uğradırsın derde her ān ey gönül

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

874

Nev' -i diğer der ān kāfiye incā dāl revī

Ol leb-i şīrīni emdiñ dād eliñden ey gönül
Cānım acıtdıñ benüm feryād elüñden ey gönül

[347 b] Çekdirirsin baña her demde ğamın bir dilberin
‘Āciz oldum āh ben nāşād elüñden ey gönül

Sen beni āhır hevā-yı ‘aşq ile idip helāk
Olısar hākım seniñ berbād elüñden ey gönül

Saña kim sūr-ı beden mesken olupdur qorqarım
Yıkıla göz göre ol bünyād elüñden ey gönül

Qurtuluş yok senden āhır olmayınca tā senüñ
Mürğ-ı cānı Nażminiñ āzād elüñden ey gönül

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

875

Nev' -i diğer der ān kāfiye incā nūn revī

Nice bir her dem edem efgān elūnden ey göñül
Nice bir her ān olam nālān elūnden ey göñül

Nālişin den derde düşmüşdür olup āzürde cān
Nālişin birle senüñ efgān elūnden ey göñül

‘ Aşkına hercāyī her cānāneniñ düşersen āh
Kaldı ol derdiyle ‘ āciz cān elūnden ey göñül

Olmayınca dūr candan ölmeyince māḥaşal
Kurtuluş yokdur seniñ āsān elūnden ey göñül

Naḫmiyem kim bulmadım fi‘ lūñle hergiz bir nizām
‘ Ācizem ben bī ser ü sāmān elūnden ey göñül

fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

876

Nev' -i diğer der kāfiye-yi mücerred incā ra revī

Āh ü zārile etme beni demādem zār gel
Etme cānā cevri le candan beni bīzār gel

Gün yüzüñ seyrinden ey meh dūr edüp ben zerreyi
Eyleme ‘ ālem yüzün bu gözlerüme tār gel
Vādī-yi hicrūñde ben kuluñ edüp zārile zār
Baña çekdirme begim bār-ı belā her bār gel

Baña gelmezsin gidersin gayrılarla seyre āh
Böyle a zālīm güzel olma ḫatı cevvar gel

Ola kim luṭf ide ey Nazmī saña raḥm eyleyüp
Ol güzeller serveriniñ dergehine var gel

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

877

Nev' -i diğer kâfiye bā redif ü vaşl rā revī

İşiden can ḥazzın alsun luṭfila güftäre gel
Her gören ḥayretde ḳalsun nāzile reftäre gel

Ḥadd ü la' liñ yādına ḡonce şürāḫī gül ḳadeḫ
Luṭfila ey serv-i nāzım şoḫbet-i gülzāra gel

Bu yalān dünyāda gerçek 'āşık isterseñ eger
Gitme yabana perī yüzlüm beri ben zāra gel

Saña kim der buse 'ahd idip hey āfet şoñradan
Bilmeze urup nedür o diyü dön inkāra gel

Pāre pāre oldı baḡrı cevriñ ile Nazminiñ
Cevriñ a çok sevdigüm az it aña bir pāre gel

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

878

Nev' -i diğer der kâfiye incā mīm vaşl

Ey benüm gül yüzlü sünbül saçlu yārim gitme gel
Gice gündüz alma bülbül gibi zārım gitme gel

Gül yüzünden eyleme ben bülbül-i zârı cüdâ
Eski derdim tâze kıлма nevbahârım gitme gel

Dembedem ‘aşkıñ hevâsıyla baña itdirme âh
Geçmesün âvârelikle rûzigârım gitme gel

Nağş-ı hüsnüñ seyridir gönlüm açan resmi anıñ
Gitmesün dâyim nazardan ey nigârım gitme gel

Zât-ı pâkiñ cevher-i bîmişldir ben cevheri
Nazmiyem sensin benüm ‘âlemde vâрім gitme gel

fâ‘ ilâtün/ fâ‘ ilâtün/ fâ‘ ilâtün/ fâ‘ ilün

879

Nev‘ -i diğ er kâfiye bâ vaşl ü hurûc incâ elif revî vü dâl vaşl ü nün hurûc

Ey gönül şahbâzı sen var ol hümâdan vazgel
K’ol seniñ olmaz şikârıñ ol hevâdan vazgel

Dilberiñ çünkim vefâ itmez cefâ eyler saña
Pes ne umarsın dilâ ol bîvefâdan vazgel

Gün gibi rüşendir ol olmaz haķîkat zerrece
Ey gönül hercâyî olan dilrübâdan vazgel

Nice bir ‘arz idesin seyl olduğın yaşıñ aña
Raħmı yok anıñ saña ol mâcerâdan vazgel

Nazmiyâ çün ‘aşka düşdüñ ol oñulmaz derddir
Dermend ol derde sen fikr-i devâdan vazgel

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

880

Nev' -i diğer der kâfiye-yi müreddef be elif incâ ze revî

Olduğiyçün muttaşıl her hârile hemrâz gül
Bülbüle eyler o yüzden göz göre hep nâz gül

Zâr-ı 'âşık gūyiyâ bülbül hezâr efgânile
Nâz yüzünden şanasın dilber-i şannâz gül

Karşusına bülbül âh etmezdi her demde hezâr
Olmasaydı hârile ger dembedem demsâz gül

Arta başlar âh-ı bülbül komaz eksik nâlede
İtdi gi demlerde göçüp gitmege âgâz gül

Gelmedü ki döniser işbu cihâna Nazmî
İdiser bir dem gelüp bülbül gibi pervâz gül

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

[348 a] **Murabba' lar**

881

[348 b] **Der baħr-i remel müseddes 'arüz ü çarb maḳşūr taḳtî' eş fā' ilātün fā' ilātün
fā' ilāt der kâfiye-yi müreddef bā elif**

Eylediñ tâ kim baña 'arż-ı cemâl

Eylediñ ben ʿ aşığı aşüfte hâl

ʿ Āşıkıñ cānıdurur cānānesi

ʿ Āşıka cānānesiz dirlik maḥāl

Naqd-i can var beñzeriyle laʿ liñe

Daḥi yoḫdur artıga cānā mecāl

Noḫtadır can üzre ben cezm itdigim

Hey benüm cānım lebiñ üstünde hâl

ʿ Aşqdan ecvefdurur şūfi ne şek

Anda Nazmī kimdir iden ḳıl ü ḳāl

882

Nazīre

Günden ezher mi degül ḥaddiñde ḥāl

Göñlüm ey māh itdigi aşüfte hâl

Rāh-ı ʿ aşkıñdan eger yüz döndürem

Başımı tıgile götür yire çal

Dest-i cevrüñle yolup dil mürğını

Bī per ü bāl etme olmasun vebāl

Ḳādd ü zülfünüñ hevāsıyla senüñ

İki ḳat oldu bu ḳaddüm ʿ ayn-ı dāl

Yüz sürem diyü güzel ayaguña

Oldı Nazmī yollaruñda pāyimāl

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

883

Nazîre

Şol leb-i cānānda kim var hūb hāl
Hükmi cān üzre revādır özge hāl

Ol gözüm nūrunuñ olmuş hūsni
Yüzi alnı mihr ü meh kaçı hilāl

Bağışından alagör ol ala göz
Eyledükçe saña ey dil kaçd-ı āl

Hüsni sulţānı diyü oldı meşel
Hüsni yār oldı tā Yūsuf mişāl

Eyle pürma' nī demādem sözlerüñ
Nażmiyā bihūde kıılma kııl ü kıāl

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

884

Nev' -i dīger der kāfiye-yi müreddef be vāv

Nola itseñ vaşla can nağdin kabūl
Sen efendi baña ben hod saña kul
Baña olurdu sa' ādet yār eger
Devlet-i vaşluñ senüñ bulsa huşul

Şanma dilden gide ey meh mihrüñi
Cāna ' aşkuñ söyle etmişdir dühul

Gönlüme hicründe durur viren melâl
Senden ayru nice olmayam melûl

Ḥazrı Nazmî ' aşıkun ma' şūqdan
Hiç bir yüzden degül illā vūşul

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

885

Nev' -i diğer der kâfiye-yi müreddef be yā

Vireli kıblem baña ' aşkın celîl
Ka' be haqqı tapun idindim halîl

Berkemâl eydirübâ sende cemâl
Haq seni halk eylemiş gâyet cemîl

Zerreden kem kıldan ince olmada
Yoğdur ağzunla belüne qāl ü qîl

[349 a] Hicrile yaşım yeter seyl eyledün
Dest-i vaşluñla anı raqm eyle sil

Secde kılsa nola Nazmî tapuña
Qıbletü'l-'uşşāk min haze'l-kabîl

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

886

Nev' -i diġer der kâfiye-yi muġayyed incâ lâm revî vü yâ kayd

Sen k'edersin seyr-i seviyy cûya meyl
Yollarında eşkim itdim bende seyl

Mışr-ı küyünde bu seyl-i eşkime
Nîl-i cûş-ı tām ile bulmaya neyl

Server-i hûbân begim sensin bugün
Hep güzeller şimdi sen tıfla tufeyl

Āh kim sâķ-ı laţifñ seyrine
Māni' olur göz göre her gâh zeyl

Āh ü vāveylā miskîn Nazmîye
Oldı künc-i firġatüñ mānend-i veyl

887

Müreddef

Ey gönül gel ' aşkile dîvâne ol
Zenperest olma řaķın merdâne ol

Mihriye rûşendil olup řevķe gel
' Aşķ bezmi şem' ine pervâne ol

' Aşķ cāmın hoş şafâyile müdām
Nüş kıl pürcüş olup mestâne ol

Gördüġüñ naķş-ı nigāra kılma meyl
Ya' ni yiter sâyer-i büthâne ol

Genc-i ‘aşkı künc-i dilde Nazmiyā
Şakla kim olsun aña vīrāne ol

fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilün

888

Nazīre (derkenār)

Çalır ayakda yüzine bakmaz el
Kimse olmasun cihānda mübtezel

Bir muħall olur ki irer nāgehān
Çadr-i ‘āliye denī bir nā maħal

Himmet-i ‘āliye yüz tutmaz ebed
Bir denīye kim vire bir devlet el

Çadr-i ‘ālī çadrini kim bir denī
Bilmeye anı bulur andan ħalel

Şoħbet-i nādāndan ey Nazmī kesil
Gelmeye tā ṭab‘ iña andan kesil

fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilün

889

**Der baħr-i remel müseddēs ‘arūz ü çarb maħzūf taḳṭī‘ eş *fā‘ilātün fā‘ilātün*
fā‘ilün der **çāfiye-yi mücerred lām revī****

Ĥüsnilē sen bībedelsin bībedel

Bir güzel yokdur saña beñzer güzel

Şanma hādīs-i ‘aşkumı cānā benüm
Sevmişümdür ben seni rüz-ı ezel

İl güler görüp benüm ağladığum
Gül gibi gül günde cānā baña gel

Hatt-ı la‘ lüñ iricek ey yār-ı cān
İrişir cān-ı ‘azīze āh ecel

Ger iderseñ dürr-i vaşl iḥşānını
Aña kim var ola Nazmīden maḥal

fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilün

890

Nazīre

Zülfüñ için eylemek tül-ı emel
Baña olmuşdur benüm ‘ömrüm ‘amel

Başımı meydān-ı ‘aşkıñda kodum
Tüpveş çevgān-ı tığiñ birle çel

[349 b] Senden özge vardurur bir sevdiğüm
Varsa senden güzel ger bir güzel
‘Arz-ı ḥüsn eylerdi elbette perī
Ḥüsnile ger saña olaydı bedel

Tıfl-ı dil dildārı vaḥdetde komaz
Sen çıbuğ çal aña Nazmī k’oldı çel

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

891

Nev' -i diğer derān kāfiye incā māḳabl revī meksūr

Tiği yanından çü gitmez muttaşıl
Var gönül şimdengerü andan kesil

Hep benefşe gizlü yerde olduğı
Buña edüpdür haṭṭ-ı yārānı hacil

Bulmadım teşvīş-i dünyādan ḫalāş
İtmeyince 'aşḳ aḳlı mużmaḫil

Eşḳ ü āhım daḫi cism ü dil ki var
Cem' olupdur āb ü bād ü nār ü kül

Bīḳarār olup hevāyī oldu āh
Tā ki Nazmī ol hümāya düşdi dil

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

892

Nazīre

Didi dilber ḳarşuma ṭap yan yaḳıl
Gel elimden bir ayāğ iç ṭur yıḳıl
Dilrübāda kim diñledir bellü bel
Belki bel yoḳdur gönül sen anda bil

Nāleyile baḡrıñı ney gibi del
Gördüğüñ dem dilberi ey ḫastedil

Yiter itdiñ gözlerim yaşını sel
Merhamet kıl gözlerim yaşını sil

Nazmiye vaşl ol güzel luḫ eyle gel
Bir yere gelmiş gibi gül birle gil

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

893

Nazire

Ḥaddüñe beñzer ṭarāvet birle gül
La' lüñe beñzer leṭāfet birle mül

Anıñçün dilberā ehl-i diliñ
Şoḫbeti şāfi gül ü mülsüz degül

Boynı baḡlu ḫuluñum ey şāh-ı ḫüsn
Boynıma zülfüñ ḫayāli urdı gul

Gül yüzüñden ayru bülbül gibi āh
Nār-ı ḡam birle yanup dil oldı kül

Yāre ḫarşu dögme sineñ Nazmiyā
Kim arḫadan ḫoşdur avāz-ı dühül

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

894

Müreddef der kâfiye-yi mücerred elif revî

Kirpigiñ oğ kaşlarıñdır yâ güzel
Kim var andan sehm almaz ya güzel

Bu cemâ ü hüsñile ey nâzenîn
Görmedim ben bir saña hemtâ güzel

Ây ü gündür yüzüñ alnıñ hüsñile
Hem kaşındır ğarre-yi ğarrâ güzel

Şöyle kim var yok nazîriñ hüsñile
Sevmeyen kimdir seni ya a güzel

Dembedem Nazmî seni güzel güzel
Medh eder ey şüh ü müsteşnâ güzel

fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün

895

Nev' -i diğer der ân kâfiye incâ ra revî

‘ Ğşıka elbette cevri eyler güzel
Cevri mâyildir belî hep her güzel

Ummasun kimse güzellerden vefâ
Kim vefâdan devri olur yekser güzel
Bâr-ı dünyâca eder her bâr-ı ğağğ
‘ Ğşıka cevri etmeden ekşer güzel

[350 a] Ğazğı şevğ itmekdurur leyl ü nehâr
Mihr ü mâha öykünür beñzer güzel

Gördüğü dem Nazmî başlar midhate
Bir laṭifü'z-zāt bir cevher güzel

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

896

Nev' -i diğer kâfiye bâ vaşl ü hurûc incâ te revî

Gayrılarla gezmek etme gel güzel
Bensizin yabana gitme gel güzel

Etme terk ağıyar söziyle beni
Kimseden bed söz işitme gel güzel

Âteş-i hicrân ile yakup beni
Yüregim yağın eritme gel güzel

Alma âhım ayrulup benden daği
Gözlerim yaşın aqıtma gel güzel

Olamaz sensiz bu Nazmî bir nefes
Qoyup ol miskîni gitme gel güzel

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

897

Nev' -i diğer kâfiye bâ vâsl incâ lām revî

Gördi tā gözüm cemâliñ hey güzel
Qaldı gözümde hayâliñ hey güzel

Rūz ü şeb kūyîñ tolanur mihr ü māh
Görmege ferruḡ cemālîñ hey güzel

‘İddır seyr-i cemālîñle seniñ
Seyr-i ebrū-yı hilālîñ hey güzel

Uzadı rūz-ı vişālîñ ḡasreti
Olmadı rūzı vişālîñ hey güzel

Ḥüsn ü ḡulḡıla perīdir ya melek
Varsa şebh ü mişālîñ hey güzel

‘Aşḡile ferhādîñ olur diñleyen
Bir nefes şīrīn maḡālūñ hey güzel

Naḡmiye eyler yürürsün ḡışm-ı çeşm
Ġālib olduḡça celālîñ hey güzel

fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

898

Nev‘ -i dīġer der ḡāfiye-yi müreddef be elif nūn revī

Vaşlîñ ey cān baña iḡsān eyle gel
Derdime anıñla dermān eyle gel
‘İd-ı vaşla irġürüp ḡıbleme beni
Ka‘ be-yi kūyînda ḡurbāñ eyle gel

Ḳıl cemālîñle müşerref ḡül gibi
Bezmimiz tāze ḡülistān eyle gel

Gül gibi aç ehl-i bezmiñ göñlini
Hâtır-ı yārānı şādān eyle gel

Tāz can vir k'öldürüpdür firqatıñ
Vuşlatıñ Nazmīye ihsān eyle gel

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

899

Nev' -i dīger der kâfiye-yi müreddef be elif

Sen ki āh ü zār idersin ey göñül
Cānı āh āzār idersin ey göñül

Her dem āh ü zār ile candan beni
Haq bu kim bīzār idersin ey göñül

Nerd-i ğamda döne döne kendüñi
Niçeye dek zār idersin ey göñül

Āh kim her dem hevāyī olmağı
Kendüñe bedkār idersin ey göñül

Varlıgundan naqd-i 'ömrün Nazminiñ
Yok yire iṣār idersin ey göñül

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

900

[350 b] Der bahr-i remel müşemmen maḥbūn ‘arūz ü ḍarb maḥşūr taḫṭī‘ eş
fe‘ilātūn fe‘ilātūn fe‘ilātūn fe‘ilāt der ḳāfiye-yi müreddef be elif

Dāyim ol kim ede dūnyā hevesiyle āmāl
Ḥayf aña kim eder ol ḥaḳḳa yaramaz ā‘ māl

Olısar yoḳ yire hep varı hebā-yı menşūr
Şol hevāyile heves birle olan fikr ü me’āl

Ḳatı bī ‘ aḳl olanıñ ḥālidir ol kim dāyim
İtdi gi fikr ü me’āl ola ḳamu ḥāl muḥāl

Sebeb olur elem ü ḡuşşa vü teşvīşe hemān
Ola bir kimsede kim devlet ü ‘ izz ü iḳbāl

Nazmiyā devlet-i dūnyāya heves iden kes
‘ İzz-i ‘ uḳbāyı dirīḡā kim idinmez bir ḥāl

901

Nazīre

Her fenā ehli ki her ḡāh giyer bir ḳurı şāl
Zī sa‘ ādet kim anıñla geḳinür māl ile sāl

Şadaḳa birle zekāt aña gerekdir kim ol
Ehl-i ‘ ırz ola vü şāliḥ ola hem ehl-i ‘ iyāl
Kişi ḳaçmaḳ gerek andan ki ḥuşūline anıñ
Olmaya ḥiç mecāl ola o bir emr-i muḥāl

‘ Āşıḳ-ı āşüfte olup olsa nola her dem zār
‘ Aşḳ ḥāli kimi olursa pes eyler biḥāl

Nazmiyā sa‘ yiñ aña olsun aña her dem kim
Tā haqıķı ola her eylediğın kı̄l ile qāl

fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün

902

Nazıre

Zır-i tūbıde ki maşşerde olur nice zılāl
Müstezıll olmayısar anda varup ehl-i dālāl

Şaklaya kişiyi şerrinden o şahşıñ haq kim
Ola bir ehl-i zalāl eyleye hālķı izlāl

Hulle-yi sündüs ile donanısar cennetde
Giye dünyāda o kim şāl nice māh ile sāl

‘İzz ü ‘ıķbālını ‘uķbānıñ ebed añdırmaz
Dünyevı olan o bıfāyide ‘izz ü ‘ıķbāl

Mecd ü iclāl-i cihānile gurūr itmekden
Nazmiyā şaklaya bir kulını haqķı celle celāl

fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün

903

Nazıre

Elif ol qad ol iki zülfdurur lām ile dāl
Anı görmek olur elbette hemın devlete dāl

Çeşm-i müjgānile hūsn-i türkdurur tīrendāz
K'olmaya cenk ü kıtāl itmede andan kıattāl

Çanıımı dökse harāmī gibi bir dem ol yār
Kanıımı eylerdim ben aña ol demde helāl

‘ Āşıkın güldürücek ağladır anı yine yār
Gösterir ‘ arz-ı cemāl itdiği dem yine celāl

Bilmezem hāl nedür hīç ne sihr eyler kim
Göreniñ gönlin alur āh beherhāl ol hāl

Bülbüle karşı gül etdügi gibi şīve vü nāz
Eder ol gonce dehen ehl-i dile ğunc ü delāl

Ol ki dervīş ola olmaya hevā vü hevesi
Nazmiyā pes nesine yetmez anıñ bir kıurı şāl

fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fe‘ ilün

904

Nazīre

Bu cihān içre olan cümle şihārī vü cibāl
İtdürir gönlüme mecnūn ile ferhādı hayāl
Bu gözüm kim göre bir yüzi gün alnı kıameri
Dilde mihri yer eder şevkıle anıñ derhāl

İhtiyārıñ gider elden göricek bir güzeli
Neyleyem kim kıatı meyyālsin ey dil meyyāl

Kişiye lâzım olan kendüzini bilmekdür
‘ Ārif oldur k’edine kendüziniñ ħālını ħāl

[351 a] Ğam belāsı gibidir cāme belāsı Naẓmī
Besdurur bir ıurı řāl ehl-i fenāya nice sāl

fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün

905

Naẓıre

Yāriile gözülmegin dāyire-yi ħüsn ü cemāl
İrişür devrde āy ile güne naķř ü zevāl

Rūĥımız rāĥatider rāyiĥa-yı tayyibeden
Zülf-i dilber tarafından gele şol dem ki řimāl

Öldürürdi beni çoķdan elem ü derd-i firāk
Delü gönümde eger olmasa ümmid-i viřāl

Fıkr-i müstaķbel ü māziyi gönülden nefy it
Ĥālını ĥoř görüben eylemegil fıkr-i muĥāl

Naẓmiyā nāzik ü rind olduğına yār delil
Budurur kim ola her vechile pür ğunc ü celāl

fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün

906

Nazîre

Geldi çün meclîse ol hüsrev-i hurşîd cemâl
Sâkıyâ devr-i süleymândır ele cām-ı cem al

Yoğ yire al diyüp emsem edeyin saña diyü
La' li ben haste diliñ vay ki çalar ağızına bal

Dilberiñ zerrece ağızına vü kılcı beline
Yoğdurur kimse cihāñ içre k'ede kı̇l ile kı̇l

Büy-ı zülfiyle nigāriñ pür eder her tarafı
Bu yaña kim gele bir şemme şemîmiyle şimāl

Düşeli derdile dendānı firāqına anıñ
Nazmiyâ çıkdı gözümdeñ götüri dürr ü le'āl

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

907

Nazîre

Hüb kim hüsniyle mümtāz ola olur filhāl
Yūsuf-ı mısr-ı bahā husrev-i iqlim cemāl

Şevk-i mihriyle eder göñlümi rüşen şeb ü rüz
Bir yüzi mihr ü bir alnı meh ü bir kaşı hilāl
Vermeşün kimseye hağ derd ü ğam-ı firqati āh
Olur ol derd ü ğama şabr u mecāl emr-i muhāl

Dembedem bihüde sözler diyüp işitmekden
Yegdurur bir kişi kim ger ola dağı ola lāl

Beñzedüp Nazmî ruḥ-ı dilbere şebnem her şubḥ

Tâc-ı la' lînin eder lâleniñ envâ' -ı le 'âl

fe' ilâtün/ fe' ilâtün/ fe' ilâtün/ fe' ilün

908

Nazîre

Nâr-ı ' aşkum şererin yâre gırıv ü âşâl

İdeyin âh ü derûnumla demâdem îşâl

Dilden anıñ ki degül ḥâlî ḥayâli ḥâlî

Her dem eyler beni ol ḥâl-i ḥayâli hoş ḥâl

Al yaḳalu o gönlek ki giyer gül gibi yâr

Göreniñ gönlini almağičün eyler ol âl

İle ḳattâldır ol yâr ki ' uşşâka diler

Her dem ağıyârile etdüre ḳattâl ol ḳattâl

Ḳatre ḳatre ' araḳ ol yâr lebinde Nazmî

Şanki la' l üzre ḳonupdur nice şehdâne le 'âl

fe' ilâtün/ fe' ilâtün/ fe' ilâtün/ fe' ilün

909

Nazîre

Mürğ-ı cânımı ḳafes-i gamda edüp bî per ü bâl

Eyleme münkesirü' l-bâl ki olur saña vebâl

Ser-i zülfüñ gibi ben bahtı siyâhı luṭf it
Ayagıñ tozına şâl eyle murâda îşâl

Eliñ ayagıñ öpüp iziñe yüz sürmekdir
Bu cihân içre baña devlet ü ' izz ü ' iḳbâl

Saña ḳul olsa ' aceb mi gönlüm güzeller
Ki cihân şâhların bende eder ḥüsn ü cemâl

Ehrimen cinsi ile şoḥbet edersen maḥfi
Ey perî Nazmî bilür neydidini hep aḥvâl

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

910

Nazîre

Ey hümâ dökdi hevâñile seniñ kim per ü bâl
Mürġ-ı dil oldı o düşkünlügile fâriġ-i bâl

Ḥusrevâ lezzeti şîriñ lebiñiñ özgedurur
Ḳande beñzer hey aña beñzeyemez şekker ü bâl

Leb-i şîriñ ü şeker ḥandile sensin be güzel
Yūsuf-ı mısr-ı bahâ ḥusrev-i iḳlîm cemâl
Ne ḳılam za' nile kim yazmışimiş başda ḳalem
Ki beni derdiñ ede nâleyile nite ki nâl

Şanemâ şanma bu Nazmî seni ḥâşâ ede terk
Seni terk eylemek olmuşdur aña emr-i muḥâl

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

911

Nazîre

Rūşen oldu ki bugün sende olan hüsñ ü cemāl
Mihr ile mehde dağı olmaya ey kaçı hilāl

Saña hem ser geçinür mihr-i sipihr ey mähım
O kadar gün göre devr içre o başına zevāl

Misk-i çin rüm iline gelmege eylerdi yemān
Büy-ı zülfünden iletse aña bir şemme şimāl

Dil-i aşüfteden olmadı hayāli hālī
Hāl-i pür fitne vü ' ayyarıñla nice ola hāl

[351 b] Beligiñ varlığına nice belī diyebilem
Nesne yoğ ortada bir kııl kadar illā ki hayāl

Qıl yārin diqqātle zerrece ey yüzi güneş
Beliñ ü ağızıñ içün eyleyemez kıil ile qāl

Hüsrevā hüsñüñi vaşf eyleyeli hüb ü hüsñ
Nazminiñ nazmına taşsın eder erbāb-ı kemāl

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

912

Nazîre bî nuḳaṭ

Āh o dildāre ki her gāh olur kār-ı dellāl
Aña kim der ola ammā ki dilā ṭurma dil al

Gelse dildāra ḥasūd olsa o dildār aña rām
Rūḥuma derd gelür āh o demde derḥāl

Ol dilārāma ki dil verdim o demdir k'oldum
Her dem āvāre meded āh o hevāda meh ü sāl

Mekr ile āldurur kār demādem aña āh
Āh o dildārda olmasa dilā mekrile āl

Mül gülāsā ki dil egler odur ehl-i dile kār
Mül müdām elde gerek gel eliñe ṭurma mül al

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

913

Nev' -i dīger der ḳāfiye-yi müreddef be vāv

Eyledi bir güzeliñ ' aşḳı yine cāna ḥulül
Kim odur şimdi güzeller arasında maḳbül

Ol güzeller güzeli nāzik efendiye bugün
Olmuşum işte ben üftādeler üftādesi ḳul
İşiginde beni ḳulluğa ḳabül etmededir
Cānile ol şeh-i ḥübān-ı cihāndan me'hül

Gālebe itdigi rūmuñ ' arabile ' aceme
Māhrūlarladurur gün gibi rūşendurur ol

Nazmiyā rûm iliniñ yüzi şuyıdır zîrâ
Hûblar mecmu' ıdır Edirne ve İstanbul

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

914

Nazîre

Sen efendimsin efendi saña ben cānile kul
Çünkü itdiñ beni sen luţfile kulluĝa kabul

Ben saña nice kul olmayam efendi ki seniñ
Zātıñ cümle şıfâtı dil ü cānda maqbul

Dil ü cān sevdiği cānā seni sen cānānı
Bu ki her vaz' ın ınen nāzik ü ınen ma' kul

Sen huzūruñda begim cān ü dili hāzır bil
Her sözüm kim ayaĝıñ topraĝına bula vuşul

Nazmiyem kim seni ben sevmişdim rüz-ı ezel
Cismime cevher rûh eylemedin daĝı hulul

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

915

Nev' -i diĝer der kâfiye-yi müreddef be yâ

Düşkün olduĝı sitārem yetmez mi delil
K'oldum üftāde ayaklarda kalup ħ'ār ü zelil

Kiřiniñ t̄ali' i yār olmadığı h̄aḳdandır
Vay aña kim anı oñarmaya ol Rabb-i Celil

Yoḳdurur şimdi aña birde huřuřā ol kim
Ehl-i himmet ola himmet ile ide ḫayr-ı cemil

Himmeti şimdi aña bir iki eyler kim ol
Māldār ola yaḫod müfsid ü řāver ü meḫil

Yoḳdur ol ehl-i kerem kim fuḫarā ḫaḳḳında
Luṭf ü iḫsānını Mevlā yolına ide sebil

Ne sebebden eder eyā o baḫil olan baḫl
Ḫod bilür cennete girmez ola her kim ki baḫil

Faḫr derdini bilen faḫr çekendir ancak
Çekmeyen şöyle şanur anı ki bir şey'-i ḫalil

Naḫmiyā faḫrıñ için ḡam yeme 'ālemde yuri
Sāḡlıḡ olsun ḫulınıñ rızḫına mevlāsı kefil

Şaḡlıḡa şükr idüp Allaha tevekkül eyle
Zikriñ olsun yuri dāyim seniñ Allah vekil

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

916

Nazire

Ruḫ-ı ḡülnāriña māyildigine şem' delil
Budur ey māh ki el cinsü ile'l cinsi yemil

Deme kim sâ' id sîmîniñe ağıyâr ura el
Sen benüm boynıma şal anı ben ey dost kefil

Hîç ağızıñla belîñ varlığına hüküm idemez
Ehl-i diğğat ne kadar eylerse kâl ile kıl

Saña bu vechile kimdir k'ola hemtâ güzelüm
Âferîñ hüsni ü cemâlüne zehî hüsni cemîl

Cevher-i cânı diler Nazmî k'ide saña revân
Gerçi çok nesne degül tuhfesi bir şey'-i kâlîl

fe' ilâtün/ fe' ilâtün/ fe' ilâtün/ fe' ilün

917

Nazîre

Ben ki üftâde olup oldum ayaklarda zelîl
Başdan ayağıña yüz sürmegi itdim taḥsîl

Zerrece mûrı görem bir iki mil uzağdan
Çekile gerd-i rehiñ ger gözüme bir iki mil

Ḥatt-ı dilkeş ki kenâr-ı leb-i la' liñdedurur
Şan mesîḥâniñ önünde turur ey cân incîl

[352 a] Gösterirdi baña yüz devlet ü 'izz ü iğbâl
Yüz sürüp dergehiñe işigiñ etsem taḥbîl

Nazmî yüz sürmege ḥâk-i ser-i kûyuña seniñ
Meyl iderse nola el cinsü ile'l cinsi yemîl

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

918

Müreddef der kâfiye-yi müreddef be elif nün revî

Ġarre olmağıla ġarrālıgıla tap handān ol
Dāyim ey ġāfil añub mevtiñi hep giryān ol

Neydigiñ bilmege añ evvel ki āhiriñi
Ney gibi dembedem ol hāletile nālān ol

Küll-i eczāñi yaqup eylemedin hırş odı küll
Gel sen eliñ āteş-i ' aşkile hemīn sūzān ol

Şıdk ü iḡlāşile dāyim ele alup şubḡa
Dāyimā ṭālib-i luṭf ü kerem-i sübhān ol

Ṭutmağ isterseñ eger Nazmī selāmet yaqasın
Dāmen-i ' uzleti ṭut kāni' -i āb ü nān ol

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

919

Nazīre

Var gönül yüz sürüyü ḡāk-i reh-i cānān ol
Başa geçdikçe qadem yüzüñe tā her ān ol
Olduñ ol leylī ḡarāmıñ gönül āvāresi çün
Deşt-i ġamda yūri mecnūn gibi sergerdān ol

Yūri keyfiyyet esrārına düş ' aşkıñ uñut
Dilberiñ ḡüsni ḡayāliyle gönül ḡayrān ol

Hicr-i zülf ü ruḥ-ı dildārile dolāb şıfat
Rūz ü şeb döne döne ağla gönül nālān ol

Naẓmiyā ẓat' ı ' alāyık ẓıluben ' ālemde
Terk-i tecrīdile öz başıña var sulṭān ol

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

920

Nev' -i dīger der ān ẓāfiye incā he revī

Aña kim mihr idesin ola bugün bir māh ol
Şevḳ-ı mihrinñden olur mı ola āh āgāh ol

Şevḳ-ı mihrim benüm ol māha olurdu rüşen
Gün gibi ' arz-ı cemāl etse baña ki gāh ol

Sāyeveş yanına düşerdim o yüzi güneşinñ
Olmasa her kime kim olursa hemrāh ol

Ġam-ı bīḥadd ile sen kim gönül olduñ pürgam
Yüri şimdengerü ğam milketine şāh ol

Ol güzeller şehiniñ bekle der-i devletini
Aña Naẓmī ẓul olup muḥliş-i devletḥ' āh ol

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

921

Nev' -i diğer der ân kâfiye bâ vaşl ü hurûc ü mezîd incâ mîm revî

Femiñ îşâr-ı dürer birle hâtimdurur ol
Büse îhsânını itmekde velî kimdurur ol

‘aşkum işigiñ ile fâş diyü incinme
Ben bırağdım anı gözden çü benüm nemdurur ol

Budurur hemdem edindügi nesîmi âhım
Ki harîm-i harem-ı kûyıña maħremdurur ol

Çanlu yaşım ki yolında sürünür âhım ile
Bu hevâdâr aña her dem buña hemdemdurur ol

Büs-ı la‘ lüñe merd var m’ola şorduğum o kim
Nazmî-yi haste diliñ derdine emsendurur ol

fe‘ ilâtün/ fe‘ ilâtün/ fe‘ ilâtün/ fe‘ ilün

922

Nev' -i diğer der ân kâfiye incâ nûn revî

Ol gülendâm ki bir serv-i semen tendurur ol
Ġunc ile bir leb-i gonçe yüzi gülşendurur ol

Ol yüzi gülşeniñ ol kim ede seyrin dâyim
Açılır gül gibi gönli dün ü gün şendurur ol
Gül gibi gonçe püserler varken anı koyup
Mâyil-i zen olma ol kim katı gödendurur ol

Nice hâlî ola dil hânesi vîrânlıqdan
Bir perî çehre hayâline ki meskendurur ol

Cevher-i dürr-i ma'ânî ile tab' -ı Nazmî
Pür durur şöyle ki bir haşşa maḥzendurur ol

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

923

Nev' -i diğer der ân kâfiye incâ yâ revî

Nefs kim her kişiye göz göre yağıdurur ol
Haḫ yolında kişiniñ ayağı bağıdurur ol

Şol püser kim ola pend-i pezir dāyim
Āferîn kim halef-i ḫayr olacağıdurur ol

Ḥıdmetin kim vaḫtiyle göre ḫıdmetkār
İmdi pes bir kişiniñ yüregi yağıdurur ol

Şöyle kim söz bile söz añlaya bir ḫıdmetkār
Ḳande varırsa kişiniñ yüzi ağıdurur ol

Her delükanlu ki şürîde olur ḳande olur ḳandeyise
Nazmiyâ çäre ne 'aşıklığı çağıdurur ol

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

924

Nev' -i diğer der kâfiye-yi müreddef be elif nün revî

Ol perî gönlümi kim aldı nice cān ola ol
Can bağışlardım vaşlile ne cānān ola ol

Bir güzel yok kim ola ancılayın Yūsuf-ı hūsn
Varsa hūsn ü bahā mışırına sulṭān ola ol

Nice hemtā ola mehpāreleri şehriñ aña
Behcetiyile ki şebīh-i meh ken' ān ola ol

Cümle mihr ehli o mehrūya ki virir dil ü cān
Bu cihān içre nice āfet-i devrān ola ol

Ol boyı serv-i revāna şu gibi her dil aḡar
Bāğ-ı hūsn içre ki nāzile hırāmān ola ol

'İd-ı vaşlile ider şübhesiz ol cānāniñ
Ol ki cānile aniñ yolına ḡurbān ola ol

[352 b] Ol güzel kim ola şekker leb ü şirīn güftār
Naḡmiyā fikr ḡıl anı ne güzel şān ola ol

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

925

Nev' -i diğer der ḡāfiye-yi müreddef be elif ĩncā mim revī

Vay ne hoş demlerdi yāriile eyyām-ı vişāl
Ele girseydi yine āh o hengām-ı vişāl

Her murāda dil ü cānı eder anı işāl
Rūşen oldur ki şeb ḡararır şām-ı vişāl

Ola mı bir daḡı ol rüz-ı mübārek rüzı
Ya' ni eyyām-ı şerīf āh o bayrām-ı vişāl

Ola mı bir daği ol şevkıle zevk āh o şafā
Bezm-i cānānede cāna şunıla cām-ı vişāl

Qanı Nazmī o sa' ādet ki nigār āña gelüp
İde mektüb-ı şafā başşile ā' lām-ı vişāl

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

[353 a] **Muhammesler**

926

[353 b] **Der baħr-i remel müşemmen heme eczā maħbūn ü 'arüz ü ğarb maħzūf
taĳti' eş fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün der kāfiye-yi mücerred**

Vay āña ki olmaya bir ħaĳĳa yarar anda 'amel
Dāyimā eyleye olmaz yire ol tül-ı emel

Ol muĳarrer ki muĳadder olan āħir geliser
Ne ki yazıldı ise başa hemīn rüz-ı ezel

Geliser ĳünkü muĳadder olan elbet āħir
Kişiyē tül-ı emel ya neye yarar evvel

Īaĳ te' ālā ĳulını şaĳlaya andan kim ol
Yelmeden devlet-i dūnyā iĳün ola erzel

Nazmiyā āħiri her nesneniñ olinca ölüm
Qo bu dūnyā hevesin āħiretiñ fikr it gel

927

Nazire

Özge derd āh o ki irinceye dek vaqt-i ecel
Vara tā ʿömrine süre kişiniñ tül-ı emel

Dile almaz kişi hîç öleceğini āhır
Dile gelmekmi olur āh ki ol hâl-i evvel

Her sözden yazmaludur hâşılı zerhallile
Müşkilin her kişiniñ eyleye ol kişi ki hâl

Ehl-i cāha ne diyüp kişi belî
Dāyimā bağlaya her hıdmetine kul gibi bel

Yel gibi yelmeyelim özge hevāya her dem
Hākveş Nazmî sükûn eyleyelüm şoñ dem gel

feʿilātün/ feʿilātün/ feʿilātün/ feʿilün

928

Nazîre

Hüb haşlet katı güzeldurur âdemde güzel
Aña ol vechile haq bu ki melek dense maḥal

Ḳatı murdârdurur bir kişi bedhū olmaḳ
Kʼede dünyâ için ellerle ʿabeş yire cedel

Āhîrûʼl-emr muḳarrer kişiye ḥod ölmek
Anı fikr eylememek cehl degül mi evvel

Āh elden ne gelür kim geliserdir āhır
Her ne kim yazmış ise başa ḳalem rüz-ı ezel

Nazmiyā gence Nizāmisi ki var ʿab ı anıñ
Genc-i nazımıydi bugün sensin olan aña bedel

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

929

Nazīre

Şol güzel k'ola anıñ hüsni gibi hulkı güzel
Can revān etse anıñ yolına ʿaşq ehli maḥal

Bir nazar gördi gözüm gözgöre anıda hemān
Aḥ kim aldı benüm göñlümi bir gözi güzel

Dest-i būsına elim erse o şāh-ı hüsniñ
Devletüm yār olup iqbāl verirdi baña el

Dostlar ḥaḥ budurur kim o ʿabīb-i cānıñ
Derdi bir derddurur cānıma dermāna bedel

Nazmiyā la' line ol hüsrev-i şir'in deheniñ
Ḳande mānend ola lezzetde şeker birle ʿasel

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

930

Nazīre

[354 a] Gerçi çokdur gül-i nevreste gibi tāze güzel
LİK yokdur bu leḫāfetde güzel saña bedel

Cevr-i bîḥad olmaya mı bir pāyānı
Bu güzellik saña bākī mi şanursın be güzel

Beni aḡyāre uyup terk ederiseñ āḫir
Ānı ben görmeyeyin gel beni öldür evvel

Bağ-ı ḫüsnüñde yine güller açılsun luḡf it
Ġonceveş munḡabız olma gül açıl gül gibi gel

Gül gibi ḫüsn ü cemāliñ güzelüm medḡ kı lup
Didi Naẓmī seniñ için yine bir tāze ḡazel

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

931

Nazīre

Olalı ḫüsñile sen Yūsufa mānend güzel
Olmuşum bende begim ḫüznile Ya' ḡūba bedel

Uḡramazsın yolıña can vereniñ yöresine
Seni can ile sevenden ne ḡaçarsın be güzel

Bezme cānā nice revnaḡ gele sen gelmeyecek
Gele gel bezme ki ḫoşgerm ola şoḡbet gele gel

Bülbülüñ ey yüzi gül ḡülşen olur çünkü yeri
Mesken idinse maḡalleñ nola ' aşḡ ehli maḡal

Naẓmī ' aşḡıñdan eyā dost cüdā olmaz ebed
Ki seni cāñile sevmişdurur ol rüz-ı ezel

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

932

Nev' -i diğer der ān kâfiye incā mā kabl revī meksūr

Bağrı kanını çıkarsa nola gözden bu dil
Pes düşer gözden o dem ol ki degüldir muqbil

Baňa ta' n etme güzel sevdigüm için zāhid
Güzele sen ' aceb olmaz mısın ola māyil

Hā deyince haṭṭı dilberleriñ irer yürür āh
Şol ecel gibi k'ol vaqt iricek müsta' cil

Yan yaqıl ḥāliñi giryān olup ey dil yāre
Şem' veş karşusına her gice tā şubha dikil

Zāt-ı pākiñle olur Nazmī qarīn-i ' izzet
Başlar üzre yir ider ḥult ola tā kim güle gil

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

933

Nazīre

Bu ben āvāreyi ' ömrüm ser zülfüñ gibi kııl
Ayağıñ tozına vāşıl kerem it velḥāşıl
Çün mişlidur bu ki elcinsü ile'l cinsi yemil
Ayağıñ tozına anıñçün olur dil māyil

Hemdem-i ehl-i dil ol dilde dilerseñ her dem
İyliğiñ söylene ey dilber eyā mūnis-i dil

Geh geh at seyrine bindikçe bu kâşāneneme kâş
Şehsüvārım gelüben nāzile olsañ nāzil

Ey perī Nazmiye müşkil elem oldu hicründe
Pes ne var ādeme cān ayruluğundan müşkil

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

934

Nazīre

Bezmi kim rüşen ide meh gibi bir şem' -i çigil
Sen de ey āhım o şevkile o dem göge çekil

Dilrübādadır kim saña dilā yokdur bel
Bu kim ol saña kucalmağ ebedī yokdur bil

Ömri uzun ola āfetden özün şaklaya hağ
Ol kim ehl-i dile dildār için uzatmaya dil

Şu' le-yi āhıñla şevke gelüp meclisde
Tā dem-i şubh o mehiñ karşusına Nazmī dikil

Ķāyil olmaz sözüñ ādem gibi ma' kŭlüne hıç
Ol ki nādān olup olmaya hiṭāba kābil

Seni söyletmege kaşd eyledigince düşmen
Sen aña māḥaşal ey dost gel olma kāyil

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

935

Nazîre

Sûy-ı vaşlîñ gözedir cānile her gāh ki dil
Sû'-i zann etmege kıyıl degülüz velhāşıl

Dil verir her kim olursa saña cān ile revān
Sende şiriñ kelimātile ki var tatlu dil

Cüst ü cūyîñdadurur çünki demādem nola pes
Bağ-ı kūyîñ bu yaşım cūyına olsa menzil

Ķankı bedhū ki seniñçün eyü dimez kıt'ā
ŞoĶbetinden sen anıñ gibi kesiñ imdi kesil

Vaşf-ı hūsnūñ ki kemāliyle eder nazmında
Fenn-i nazm içre odur olduğı Nazmī kāmīl

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

936

[354 b] Nev' i diğer der āñ kıfiye incā mā kıabl mazmūm

Açılıp hūb bahār erdiği hoş çağda gül
Bağ-ı verāğ içre anıñ şüreti her çağ degül

Nevbahārım her o meclisde ki sen olmayasın
Bezm-i gül hāletini göstere mi şoĶbet-i mül
Dembedem ağlayayın kıo beni bülbül gibi sen
Tek benüm Ķonce lelim kıarşıma gel gül gibi gül

Hāk-i pāyüñe revān kendini itmezdi sebīl
Zülfüñüñ olmasa şürīdesi başdan sünbül

Ayağıñ tozı ele girmese göz göre olur
Nazminiñ kuhl diyü gözlerine egdigi gül

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

937

Müreddef der kâfiye-yi müreddef be elif he revî

Her kişiye iriser āhiri nāgāh ecel
Gelicek vermeyiser hîç amān āh ecel

Her ne dem kim gele vermez ebedî bir dem amān
Olmaz ol kim ola bir kimseye dilh'āh ecel

Nice şād ola olup bir kişi mağrūr-ı hayāt
Eylemişdir çü havāle aña Allah ecel

Kişi gāfildurur andan ki kamu maḥlūkıñ
Ökçesin başa yürir her dem ü her gāh ecel

Añalım şol günü Nazmî bize daḥi āhîr
Hā deyince iriserdir nidelüm āh ecel

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

938

Nev' -i diğer der kâfiye-yi mücerred incā elif revî

Kişiye dāyım olur özge belā tül-ı emel
Çomaz eyvāy dil ü cānda şafā tül-ı emel

Ṭül-ı fāsıdlerle nice nice yoğ yire
Kimse var mı ola etmez ʿacebā ṭül-ı emel

Seçmez olur ğam ü endühile ağdan ıarayı
Ol ki ṭurmaya ede şubḥ ü mesā ṭül-ı emel

Aşşı yilile poyrāz ancağ her dem
Kim eder yürür o her ehl-i hevā ṭül-ı emel

Düşüp āh uzun uzağ şol heves-i dünyāya
Nażmiyā niceye dek böyle saña ṭül-ı emel

feʿilātün/ feʿilātün/ feʿilātün/ feʿilün

939

Nevʿ -i diğer kāfiye bā redif ü vaşl lām revī

Derd ü ğamdan ʿacebā kim var ola ḥālī degül
Bu cihān içre bu her ğāh kimiñ ḥālī degül

Ehl-i dünyā ṭayanur devlet-i mālā ammā
Kişiniñ devlet-i āʿ mālī gerek malı degül

Devletiñ olduğı vü olmadığı ḥađdandır
Aña bāʿ iş kişiniñ saʿ yi vü ihmālī degül
Felegiñ gerdişi fānūs-ı ḥayāle beñzer
Likin eşkālī vefā ḥāleti eşkālī degül

Müşkil olur ıatı nācinsile şoḥbet Nażmī
Göz ıarardup olur olmaz yere varmalı degül

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

940

Nazîre

Nâleden benüm belâ içre şevkım hâlî degül
Neydigin bilmek anıñ her kişiniñ hâlî degül

Dil ü cân eglemek içün bu cihân bezminde
Bir nefes cāmile cānānesiz olmalı degül

Nice kıymet ola ol Yūsuf-ı mışr-ı hüsne
Kıymeti hüsniñ bu cihân malı degül

Bağ-ı hüsniñde ki bir dānedir anıñ hâlî
Beñ koyup mürğ-ı dil avlamadan ol hâlî degül

Nazmiyâ büse revān etmeyicek la' l-i nigār
Sāğarı bezm-i mey içre ele almalı degül

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

941

Nev' -i dīger der ān kâfiye incā nūn revî

Şol güzel kim ola hüsniñ anıñ ānı güzel
Getürür ehl-i nazār gayetle anı güzel
Cānile māyil olur ehl-i nazārlar anı
Göricek ānile bir şīvelü cānānı güzel

Güzel oldur ola şekker leb ü şīrīn güftār
Olur anıñ gibi olan güzeliñ şānı güzel

Leb-i şekker şikeni hānde-yi şirīni ile
Hadden artık eder ol hüsrev-i hūbānı güzel

Ehl-i dil kullarına luḫ ü vefā ihsānın
Eyledikçe olur ol hüsni ili sulṫānı güzel

Şol güzel kim ola şūḫ ol güzeliñ ol yüzden
Olur elbette temāşası vü seyrānı güzel

Midḫat-i zāt-ı şerīfinde olur her güzeliñ
Nazminiñ cevher-i nazmı ile dīvānı güzel

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

942

Nev' -i diğer kâfiye bā vaşl ü hurūc incā elif revī

Sen ki dil hasteye vaşluñla devāsın be güzel
Hey meded eyle anıñ eyle devāsın be güzel

Nice bīmihir olasın meh gibi hercāyī olup
Nice bir gün gibi ben ḫāki yaqasın be güzel

Gün gibi rūşen o kim saña gönül virene āh
Mihri yok zerrece bir mählikāsın begüzel

[355 a]

Donanub ālile ' aşıklara karşı her dem
Nice bir ālile gönümüz alasın be güzel

Begliñ var süregör bil bu güzellik kadrin
Bir gün ola ki bu devrānı añasın be güzel

Sen bu güzellekle cümle güzeller içre
Şâhsın beğsin efendisin ağasın be güzel

‘Āşık olduğu gibi Nazmî saña sen daği āh
Dilerim bir güzele ‘āşık olasın be güzel

fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün

943

Nev‘-i diğer kâfiye bâ vaşl ü hurûc ü mezîd ü nâyire nûn revî

Ne ‘aceb ‘âdet ü hūyuñ ne şanursun be güzel
Yār olur ‘āşığa yine uşanursın be güzel

Hüsn çağı bir aşarşu gibi çağlar geçer āh
Sen aşarşuya ne yüzden tayanursın be güzel

Gül-i nesrîne dönersin ter ü ra‘ nālıkda
Zerd ü surh aţlasla kim donanursın be güzel

Mārlar şanki şarılır şecer-i kâfūra
Sen ki tegbend kuşāguñ kuşanursın be güzel

Ķıl vefā Nazmiye kim hattıñ irişdikde anı
Göricek cevriñi añub utanursın be güzel

fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün

944

Nev' -i diğer kâfiye bâ redif ü vaşl nûn revî

Ol nigârın ki sever her gören anı ne güzel
Anıñ ol diller alan hâlet-i ânı ne güzel

Nağş-ı dilkeş şanem-i şühdurur şüh o nigâr
Gören anı aña gönül verir ânı ne güzel

Behcet ü hüsn ü bahâ mısrına sultân olmuş
Hüblar hüsrevi ol Yûsuf-ı şânî ne güzel

Uğrun uğrun o harâmî güzele ikide bir
‘ Aşıkına o nigârıñ nigeranı ne güzel

Nażmiyâ kıldı sühan şol leb-i şîrîn ile âh
Gördüm ol hüsrev-i hübân-ı cihânı ne güzel

fe' ilâtün/ fe' ilâtün/ fe' ilâtün/ fe' ilün

945

Nev' -i diğer der kâfiye-yi müreddef be elif nûn revî

Ey gönül hep heves-i kâr-ı cihân eyleme gel
Kendiñi göz göre âzürde-yi cân eyleme gel

Yoğ nihâyet hevese bâri varub kendüziñe
Bîgerân derd ü gamı bâr-ı girân eyleme gel
Nağd-i ‘ ömrüñ telef etme olur olmaz hevese
Fâyideñ hod yoğ ebed bâri ziyân eyleme gel

Çıkma eṭvâr-ı selefden k’olasın hayr-ı halef
Heves-i cünbiş-i ebnâ-yı zebân eyleme gel

Ėam ile varlığını yoğluğa tebdil eyler
Nazmiyā hey hevesin cāh-ı cihān eyleme gel

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

946

Nev' -i diğer der kāfiye-yi mücerred incā rā revī

Gördüđi hūba ađar vay gönül vay gönül
Beni o dilāra yağar vay gönül vay gönül

Gördüği dilberin eyler ruğ-ı zibāsına meyl
Göze göz ura düşer vay gönül vay gönül

Her nigārin ġam-ı ' aşkına giriftār olup āh
Kendini oda atar vāy gönül vay gönül

Gördüği serv kaddin ' aşkı hevāsına düşüp
Yel gibi vay ki yeler vay gönül vay gönül

Geç hevāyile hevesden didikçe Nazmī
Oldı vah dağı beter vay gönül vay gönül

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

947

Nev' -i diğer der kāfiye-yi mücerred incā elif revī

Lebi terğonce o serviñ yüzi bir ra' nā gül
Olmaya bağ-ı cemāl içre aña hemtā gül

Hüsniyle her güzeliñ yüzine teşbîh olunur
Kendini tutsa o yüzden nola ger ra' nâ gül

Beñzedirler çü güzellikde güzeller yüzine
Cümle izhârdan olsa nola müsteşnâ gül

Desti güzellikle deste-yi gül ol güzeliñ
Desem olmaz mı güzel âyasına eyâ gül

Bir güzel kim ola güzellikle müsteşnâ
Naẓmiyâ olmaz o ra' nâlıgla illâ gül

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

[355 b] (Murabba' lar)

948

[356 a] Der baḥr-i remel müseddes heme eczâ maḥbûn ü 'arûz ü çarb maḥşur
taḫṭî'e eş *fe' ilātün fe' ilātün fe' ilāt* der kâfiye-yi müreddef be elif

Nice bir münkaẓî-yi ḥayr âmâl
Nice bir muḫteẓî-yi şerr â' mâl

Nice bir idesin ey dil dâyim
İşe güce yaramaz fikr ü me'âl
Ol ki bir eylige ḫaşd eylemeye
Olur aniñla ebed ol bed ḫâl

[356 b] Ḳaddi aniñ k'ola ḫıdmetle dütä
Aña olmaḫdır o bir devlete dâl

Ḥāb-ı ğafletden uyan aç gözüñ
Nice bir göz göre dāyim ihmāl

‘Ālim oldur k’ide ‘ilmiyle ‘amel
Oldurur ‘ālime ‘ālemde kemāl

‘Aşķ esrārına muḥkem düşünen
Her duraķdan alur ey Nazmī ḥayāl

fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün

949

Nazīre

Ola ol kimse ki bir ḥüb ḥaşāl
Meyl eder her gören anı filḥāl

Ṭālī‘ -i sa‘d ile müsta‘id olan
Baḥtiyār olup olur ferruḥfāl

Ola bir kimse ki dünyāya ḥarīş
Māl olur ekşer aña fikr ü me’āl

Yoķ yire cevr ü cefā kim var olur
Aña bir şabr ü mecāl emr-i muḥāl

Nazminiñ itdigi her ḳil ile ḳāl
Güiyā zerdir olunmuş ola ḳāl

fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün

950

Nazîre

Ola ol kimse ki bir hûb haşâl
Tatlu söz şânı olur nite ki bâl

Şuğl-ı dünyâ ile teşvîşe düşen
Müşkil işe düşer olmaz hoş hâl

Dünyevî olmasa bir kimsede âh
Âhîrevî olsa kamu fikr ü me'âl

Çok nedâmet çeker elbet sonra
Ede hayr işde o kim bir ihmâl

Bâ' iş-i derd ü gam ü guşsa olur
Nazmiyâ devlet ü 'izz ü iqbâl

fe' ilâtün/ fe' ilâtün/ fe' ilün

951

Nazîre

Çankı dilber k'ide çok günc ü delâl
Olur ol derd dil-i 'âşıka dâl

Hasret-i vuşlat-ı dildârile âh
İtdi dilhaste beni fikr ü hayâl
Şeb-i hicrâna nihâyet olup âh
Yine rûzî ola mı rûz-ı vişâl

Yâre kim oldu muķârin düşmen
Oldı vuşlat baña âh emr-i muḫâl

Nazmiyā vay aña kim firqatle
Gün geçüre geçe nice meh ü sāl

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

952

Nazīre

Her nazarda beni iden pür hāl
Degül illā ki ruḥuñda ḥatt ü hāl

Yoluña cān ü dil al ey dilber
Eyle tek qarşuma gel gunc ü delāl

Baş eger cümle güzeller tapuña
Sensin ol pādişeh-i ḥüsn ü cemāl

Bulmadı şüret ayağñ tozına
Eyledim nice resāyil irsāl

Nazmile midḥatiñ için Nazmī
Lāl ola etmezse neşr-i le 'āl

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

953

Nazīre

Seniñ ey pādişeh-i ḥüsn ü cemāl
Ḳuluñ olmaḳ kişiyē ' izz ü celāl

Ger Һarāmī gözün öldüre beni
İdeyin Һanımı göz göre Һelāl

Rāzıyım öldürüriseñ beni tek
Eyle bir kerre murāda işāl

Dirseñ vaşlıma olma māyil
Baña ol Һāl güzel emr-i muħāl

Naẓmī her şi'ri ayağın tozına
Bir risāle edüp eyler irsāl

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

954

Nev' -i diğer der kâfiye-yi müreddef be vāv

Ola mı ol ki bulam yāre vüşül
Bula mı yā Rab o maqşüd Һuşül

Ben ne yüzden sürem ayağına yüz
Çatı müşkildür dildāre vüşül

Zīsa' ādet o şeh-i Һüsn ü cemāl
Eylrise beni Һulluğa Һabül
Baña olmazdı o deñlü iħbāl
Hıdmetinde anıñ ölsem maqıbül

Eksigiñ yār ise artık tek vār
Eyle cāñ naqđini Naẓmī mebzül

fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün

955

Nev‘ -i diğer der kâfiye-yi müreddef be yā

Yüz sürüp ayağıñ etsem taqbîl

Zillet-i iqbāle olurdu tebdîl

Cümle nem varsa yoluñda revān

Olsun eşkim gibi ‘aşk ile sebîl

Şeb-i ğamda bulamazdım yolumu

Āhımıñ şu‘ lesi olmasa delîl

[357 a] Kāl olunmuş zere dil kıla bütün

Beñzer ol bābda yoq kāl ile kâl

Göre bir gün seni berüce cemîl

Naẓmiye virirse Rabb-i Celîl

fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün

956

Müreddef der kâfiye-yi müreddef be elif incā nün revî

Hemdem oldur ki sühandān ola ol

Sühan-ı hūbile bir cān ola ol

‘Ārif oldur ki hevā terkin edüp

Dāyimā t̄alib-i ‘irfān ola ol

‘Āşık oldur ki t̄urup ‘aşkile

Muttaşıl derdile giryān ola ol

Şübhe yok vardır anıñ bir derdi
Dembedem şöyle ki nālān ola ol

Nazmiyā şā' ir odur kim bir hoş
Şāhib-i defter ü dīvān ola ol

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

957

**Der baħr-i remel müseddes maħbūn' aruz ü darb maħzūf taqṭi' eṣ *fe' ilātün*
*fe' ilātün fe' ilün der kāfiye-yi mücerred incā lām revī***

Etmeye bir kişi kim fikr-i ecel
Ecl-i māl için eder tül-1 emel

Añmamağ añlamamağdır soñını
Aña kim tül-1 emel ola 'amel

Her kişi çün öliserdir āħir
Niçün añlamaya ol ħāli evvel

Cife dünyā için eyler bu 'avām
Seg gibi uş biribiriyle cedel

Hep ezā olur işi erdigine
Ere bir devlete çün bir erzel
Eli ayaqlamağ ister ne 'aceb
Yüz tutup devlet aña kim vire el

Boynı bağlu kul olur ol ki turup
Bir kesiñ ħıdmetine bağlaya bel

Geliser başımıza hep āhır
Her ne yazılmışsa rüz-ı ezel

Göre kendin o ki nāçiz ekşer
Göremez kimseyi kendinden eķall

Rağbet etmezler ebed ma' rifete
Nazmiyā şimdiki erbāb-ı düvel

Her biri vahşet ider mişl-i ğazāl
Yanlarında oķısa kim ki ğazel

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

958

Nazire

Olmaya kimde ki ĥayr üzre emel
Lācerem şerr olur itdügi ' amel

Kişiniñ niyyeti ĥayr olmayıcaķ
Şerr işiyle bulur elbette ĥalel

Çāh görem yerin anıñ ki göre
Nāmaħall olanı bir cāha maħāl
Ĥaķķa baķmaz olur āfet ĥaķķa
Ĥaķķı bātıl eden erbāb-ı düvel

Vay aña k'ola namāza mühmil
Ola ol ĥālile dāyim mühmel

Hazer itmek gerek andan su 'āl
Āhır andan olısardır evvel

Olasın Nazmī sa' ādetde ebed
Ger sa' id oldıñısa rüz-ı ezel

fe' ilātün/ fe' ilāñün/ fe' ilün

959

Nazıre

Bir elemdir kişiyē tül-ı emel
Çopar andan nice bihūde ' amel

İşbu dünyā cihetiçündür hep
Birbiriyle kim eder halk cedel

' Ömr-i fānī olısar ĥod āhır
Niçün añmayavuz ānı evvel

Āh bilseñ ne durur bu ġaflet
Hā deyince iriserdir ĥod ecel

' Ömr-i ma' nide bir andır Nazmī
Anı fikr eyleyelüm biz dañı gel

fe' ilātün/ fe' ilāñün/ fe' ilün

Nazîre

Dāyimā gönümüze tül-1 emel
Nidelüm āh ki bîhûde 'āmel

Şoñımız fikr idelüm tırmayalım
Ökçemiz başa tırur hāy ecel

Geliser başımıza āh āhîr
Ol ki yazılmış ola rûz-1 ezel

Başına ne geliserdir āhîr
Anı almak gerek ādem evvel

Nefs şerrinden erer her kişiye
Nāgehān anca belā nice hālel

Nefs mağlûbıdır eşnâf-1 ümem
Nefs mağbûnîdir envā' -1 melel

Zulmile elleri eller elbet
Nazmiyā aña ki devlet vire el

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

Nazîre

Bir güzelde ki güzel ola göz el
Çatı dilkeş olur ol nev' e güzel

Ol ki cān vireler āḫir yolına
Sevmemek anı olur mı evvel

[357 b] Ḳanḳı cānān k'ola bir canpāre
Bir kişi yolına can verse maḫal

Ḥüsn ile kim diyeler aña belī
Anıñ el ḫıdmetine baḡlar bel

Naḫmiyā şöyle k'ola mişl-i perī
Ādemiñ cānı olur öyle güzel

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

962

Nazīre

Sevmişim ben seni çün rüz-ı ezel
Dilde 'aşḳıñ yer edüpdür be güzel

Öldüriser beni 'aşḳıñ āḫir
Ölmemek var mı bu yolda evvel

Öldürürsen beni aḡyāra lebiñ
Şunma gül kıyma benüm cānıma gel
Çeşm ü zülf-i deheniñ evşāfın
Şavt edinmek baña ḫoş oldı 'amel

Naḫmiye oldı elem bir yüzden
Zülfüñ içün kim eder tül-ı emel

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

963

Nazire

Bu güzellikte bugün saña bedel
Bir güzel görmemişem ben be güzel

Var başımda ki haṭṭıñ sevdası
Kara yazuyımış ol rüz-ı ezel

Zülfüñ altında ki haṭṭıñ görüne
Görünür 'aşıkıña şām-ı ecel

Beni terk itmek ederseñ aḥir
Bārī öldür beni andan evvel

Heves-i kaddiñle toḡru haber
Nazmī hep tūrup eder tūl-ı emel

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

964

Nev' -i diġer der ān kāfiye incā mā ḳabl revī meksūr

Çekemez 'aşḳ belāsın her dil
Müşkil olur pes o ġāyet müşkil
'Aşḳ bir baḥr-i firāvandır kim
Anda ne ḳa' r ne vardır sāḫil

Şol güzel kim ola māyil ehle
Ḳuliyuz ol güzeliñ velḫāşıl

Ādem olmaz Şu perī peyker kim
Ehrimen cinsine olur māyil

Mihribān olmayıcaĥ bir mehrū
Verme Naẓmī sen aña gōz gōre dil

Bīvefālar yolına kim yelesin
Kendiñ ol yolda hāy sen yoĥ bil

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

965

Naẓire

Sevdi cānā seni kim cānile dil
Cān revāndır yoluña velhāşıl

Her gören sende bu ĥüsn ü ānı
Sever ānı seni anı sen bil

Ehrimen cinsine meyl eylemeñ
Ey perī ādeme olsañ māyil

Yeter aĥlat beni cevır ile benüm
Gözümüñ yaşımı sel eyleme gel

Naẓmiyā 'āşıĥa hicr-i ma' şūĥ
Olur ölüm gibi kār-ı müşkil

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

966

Nev' -i diğer der ân kâfiye incâ mâ kabî revî mazmûm

Olmasa luṭfile gülzârda gül
Ma' niye baksañ o gülzâr degül

Yârsiz küyını neyler ' aşık
Ugramaz gülşene gülsüz bülbül

Bezm-i hüsünde o nâzik güzeliñ
Ġabgabı sîb ü daḡi gül lebi mül

Yaḡşi ton nâkesi âdem mi eder
Nice olur ḡar giyecek aṭlas cül

Eyle zârîleri sineñ döğicek
Defe Nazmî çü gerekdir cülcül

fe' ilâtün/ fe' ilâtün/ fe' ilün

967

Nev' -i diğer kâfiye bâ elif te'sis ü ḡarf-i daḡîl

Ola bir kimse ki bir ḡoş ' âkîl
Olmaz ol meger cihândan ḡâfil

Himmetin kendine ' âlî eyler
Olmayız dehr-i dünyeye mâyil
Olur olmaz kese söz söylemege
' Âkîl olan kişi olmaz kâyil

Kesmeyen kes hevesin dünyâdan
Olamaz kâr-ı şalâḡa vâşıl

[358 a] Nazmiyā olma meşāhib hergiz
Ol ki olmaya ھیāba qābil

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

968

Nazīre

Bu cihānda ola ol kim ' āqıl
Olmaz ālām-ı cihāndan gāfil

Özge ihsānidurur mevlāniñ
Kişi maqşūdına olmaq vāşıl

Hāşıl olmaq kişiniñ maqşūdı
Luḫf-ı mevlā iledir velhāşıl

Kimiñ olursa olur maqbūli
Ola bir kimse ki bir hoş qābil

Bir sūhan kim ola Nazmī ma' qūl
' Āqıl olan aña olur qāyil

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

969

Nev' -i diğer der añ qāfiye incā lüzüm mā lā yelzem

Geh geh olur yüzüne kim hāyil
Gönlümi zūlfüñ edüpdür hāyil

Sen perî çehreyi gören âdem
‘ Aqlın eyler behey âfet zâyil

A benüm iki gözüm gördüğüne
Olmasaň gözüm önünde mâyil

Mâcerâsı yaşımıñ özge durur
Kim olur қаpiña varıp sâyil

Naẓmî her dem ki seniñ medhiñ eder
Olmaz ol bîhüde söze қâyil

fe‘ilātün/ fe‘ilāṭün/ fe‘ilün

970

Müreddef der қаfiye-yi mücerred incā nün revî

Ey benüm göñlüm alan gel berü gel
‘ Āşık saña ben gel berü gel

Saña canlar veririm ‘ aşkile ben
Baña cevr eyleme sen gel berü gel

Ey lebi gonce yüzi gül boyı serv
İdelüm seyr-i çemen gel berü gel

Varalım bağa gül-i ter yüzüñi
Görsün ey gonce dehen gel berü gel

Şevkıñ ile nola gülsün yüzümüz
Ey yüzi berg-i semen gel berü gel

İçelim gül gibi zerrîn kadehi
Gele ey sîm beden gel berü gel

Nazmiyem kim benem ey rûh-ı revân
Seni cân ile seven gel berü gel

fe' ilâtün/ fe' ilâfün/ fe' ilün

971

[358 b] **Der baħr-i serîc maṭvî c arüz ü darb mahzûf taḳṭîc eş müfte' ilün müfte' ilün**
fâ' ilün der kâfiye-yi mücerred

Her kişiniñ müşkilin ol ki ide ħal
Kâmil ü ekmel demek aña maħal

İşleri her gâh c avâmiñ ki var
Yok yire hep biri biriyle cedel

İkide bir birbirine hep c avâm
Kâşd ider irgürmege nice ħalel

Eylige yüz tutmaz ebed ellere
Ola kimiñ kim işi hep bed c amel

İşi güci olur ezâ ellere
Câh ile dünyâ kime kim vire el
Şol heves-i câh-ı cihân kişiye
Türmaz olur bâc iş tül-ı emel

Şimdiki âc yândan olur behre mend
Ola o kim pür fiten ü pür ħiyel

Her dem olur derdile ğam hāşılı
Ehl-i hevā kimseleriñ māḥaşal

Neydigini bilmez ebed ibtizāl
Olmaya   omrinde o kim m btezel

Nefs hevāsınıñ  nince yeler
Añmaz o ki ardıncadır anıñ ecel

Nazmī nizāma ḫalel ermekdurur
Şāḫib-i cāh olduğı her tā maḫal

972

Naz re

İde y riye ki t l-ı emel
Aña olur gider o bir bed   amel

  Aḫil olan andan ider key ḫazer
  Aḫl vire ol ki bir  zge ḫalel

G rse gerek her kişi hep āḫiri
Ol ki muḫarrer ola r z-ı ezel

D yim aňalım anı kim nāgeh n
Erse gerekdir bize elbet ecel
Baŗa alur g z g re Nazmī bel 
Bağlaya bir ḫıdmete her kim ki bel

m fte il n/ m fte il n/ f  il n

[359 a] Nazîre

Düşmüş imiş ‘ aşkıña rûhum güzel
 ‘ Ālem-i ervāḥdayiken ezel

Saña sevüm rûz-ı ezeldendurur
 Şanma benüm ‘ aşkumı ḥādîş güzel

Ḳonardı başıma devlet benüm
 Pāyiñe yüz sürmege ger erse el

Zülfüñe yüz sürmege el ermek āh
 ‘ Ömrüm olupdur baña ṭül-ı emel

Ḳanı bu ḥüsnile bugün ey nigār
 Saña bedel bir şanem-i bîbedel

Şenlik için gülşene ey ḡonce leb
 Gül gibi bir hoş gül açıl var gel

Devlet-i ḥüsnünde efendi bugün
 Nazmî ḳuluñ niçün ola mübtezel

müfte‘ilün/ müfte‘ilün/ fā‘ilün

Nazîre

Sen ki güzellikde perisin güzel
 Ehrimeniñ da‘vetine varma gel

Ḥūr ü melek gerçi güzel añılır
Sen kadar olmaya güzel ol güzel

Ḥūblar içre bugün ey şāh-ı ḥüsn
Ḥüsniye sensin sen olan bī bedel

‘İzzile irerdi başım devlete
Pāyiñe yüz sürmege āh irerse el

Dime bu Nazmīye maḥallüñ degül
Mesken edinse o maḥalleñ maḥal

müfte‘ilün/ müfte‘ilün/ fā‘ilün

975

Nazīre

Gül gibi şāfi mül içüp hey güzel
Bağda gül şöḫbetini eyle gel

Beñzemegin luḫ ile ruḫsārīña
Bir çiçek olmaz daḫi gülden güzel

Lebleriñiñ ḫasreti ehl-i dili
Cāndan eder māyil ḫand ü ‘asel

Sevdi seni ‘ālem-i ervāḫdan
Rūḫum eyā ruḫ-ı revānım ezel

Zülfüñe ‘ömrüm heves-i destres
Āh kim oldu baña ṫül-ı emel

Kaçmazdı ādeme görünmeden
Saña perī hüsniyle olsa bedel

Ġāyetle nāzik ü zībā olur
Nazmī seniñçün didigi her ğazel

müfte' ilün/ müfte' ilün/ fā' ilün

976

Nev' -i diğer der ān kāfiye incā mā kıabl revī meksūr

Ol ki muzıll ola seni muttaşıl
Olma kıarın aña o kesden kesil

Haķ bu ki şeytānıdurur ādemiñ
Ol kim ola zāll ola hem muzıll

Şeyh odurur kim nazarında anıñ
Ola kışi hayretle muzmaķıl

Āhiretin añmaz olur hey dirīĝ
Ol kışi kim vire bu dünyāya dil

Haķķa yarar her 'ameli Nazmiyā
Eyleme fevt eylemege cehd kııl

müfte' ilün/ müfte' ilün/ fā' ilün

977

Nev'-i diğer kâfiye bâ vaşl ü hurûc incâ nûn revî vü ba'z kâfiye-yi
ma'mûli üftâde

Cây edinür şöyle ki dikende gül
Bülbüle hancerdir o diken degül

Girye vü zârın işidip bülbülüñ
Bağda eyler açılıp hânde gül

Bağda şovuk geçer açılmasun
Bādile şalınsun inende gül

Bülbül ederse nola zâr-ı hezâr
Cilve kıılır hârile gülşende gül

Yâr ki Nazmî vara bir gülşene
Bağ-ı behişt olur o gülşen degül

müfte' ilün/ müfte' ilün/ fâ' ilün

978

Nazîre

Olmayıcak luţfila gülşende gül
Külhan olur bülbüle gülşen degül

Gülmese nola yüzi şolkim aña
Hemdem olan bir yüzi gülşen degül

Hicr ile dil üns ede mi bülbülüñ
Gülşen olur çün yeri külhan degül

‘Āşıkā itdirdigi yāriñ fiğān
Şankim eder bülbüli gūyende gül

Her ne kadar cevri ederse nigār
Ağlama derd ile gönül sen de gül

Tek yalıñuz cevri saña eylesün
Kim anıñ āşüftesi bir sen degül

Neyleye Nazmī o perī baña kim
Hüsnüne āşüfte hemān ben degül

müfte‘ilün/ müfte‘ilün/ fā‘ilün

979

Nazīre

Bende olan hüsnüñe bir ben degül
Oldı aña bencileyin bende gül

Āyine-yi hüsnüñe idip nażar
Kendini gün görmesin iñen degül

[359 b] Qandeyise la‘l ü ruḥuñdur sözüm
Nāzik olur hılt olıcağ qande gül

‘Aşkıñı kim eşkile āh itdi fāş
Göz gönül itdirdi o benden degül

Nazmiyā olsam nola zārıñ seniñ
Zār olan ancağ saña bir ben degül

müfte' ilün/ müfte' ilün/ fā' ilün

980

Nazîre

Oldı ruḥ-1 hūbuña tā bende gül
Oldı güzel gün gibi tābında gül

Ḥüsnüñe ḥayrān olan ey gül' izār
Bāg-1 cihān içre hemān ben degül

Ḳaddiñi görüp olur āşüfte serv
Ḥaddiñi görüp olur efkende gül

Bende olan ruḥlarıña yalıñuz
Ben degül oldı götüri bende gül

Beñzeye mi saña leṭāfetde hiç
Ol ki gül endām ü semen ten degül

Āh niçün saña eşer etmez āh
Çün diliñ ey sīm ten āhen degül

Vaşf edeli Nazmī ruḥuñ gülşene
Oldı hevāñile pür iñende gül

müfte' ilün/ müfte' ilün/ fā' ilün

981

Nazire

Pür ola bir demde ki gülşende gül
Bağ-ı irem olur o gülşen degül

Hande ede şöyle ki bir hüb zât
Şan açılır luḫfıla gülşende gül

Şoḫbeti vermez dile hergiz şafâ
Ol ki güler yüzlü olup şen degül

Olmaya bir kimsede kim ḫüsn-i ḫulḫ
Aḫbeḫ ḫulḫ olur ol aḫsen degül

Şol gözine kimseyi göstermeyen
Kendüzini görmesün inen degül

Başına bu dār-ı cihān dar olur
Künc-i ferāğ aña ki mesken degül

Her kişi bir derde olur mübtelâ
Nazmî o ḫälile hemān sen degül

müfte' ilün/ müfte' ilün/ fâ' ilün

982

Der baḫr-i münseriḫ maṭvî 'arüz ü ḫarb maḫşür taḫṫî' eş müfte' ilün fâ' ilat
müfte' ilün fâ' ilât der ḫāfiye müreddef be elif - Musammat

Vuşlat-ı dildānı dil etmese fikr ü me 'āl

Cānı ederdi helāk hicrile hūzn ü melāl

Dembedem āh derūn olduđu haddeden birūn
Buña olupdur füzūn dilde elemden melāl

Etse beni ol nigār zārī ile nola zār
Güldür idinür hezār bülbül-i şürīde

Nice eder ola devr döne döne baña cevri
Cevri anıñ hod bu tavr itdi beni pāyimāl

Vaşf-ı leb-i la' l ān-ı hüsrev şirīn dehān
Nazmī be güyed be cān bā dūr ü güher maqāl

983

**Der baħr-i münserih matvī ' arüz ü ğarb mahzūf taqtı' eş müfte' ilün fā' ilün
müfte' ilün fā' ilün der kâfiye müreddef be elif**

Oldı ğam-ı ' aşkile āh ki bīmār dil
Bulmadı derdā ebed derdine tīmār dil

Hağ bu ' izār ü lebi fikri ile dilberin
Oldı laţif ü nefis gülşen ü gülzār dil

[360 a] H̄āce-yi hūsn olan ol pāresi çok dilberin
Vaşlı metā' ina āh oldı ğaridār dil
Nāle vü feryād idüp meclis-i dildārda
Anıñla eyledi neydigin izhār dil

Olmazdı Nazmiyā tākati tāk āh eger
Bār-ı ğamın dilberin çekmese her bār dil

984

Der baħr-i ħafif müseddes ‘arüz ü darb maķşür taķtî‘eş fâ‘ilâtün
mefâ‘ilün fe‘ilât der ķāfiye-yi müreddef be yâ incâ lâm revî muķaffâ

Bu cemâli ki vermiş aña celîl
Ka‘ be ħaķķıyçün oldum aña ħalîl

Muştafâ nûrı ħaķķıyçün oldum
Ka‘ be-yi ħüsn burcına ħalîl

Naķş-ı ħüsnile olmaz ol resme
Aña mânend bir nigâr-ı cemîl

Dili dîdârı seyri ol mâĥıñ
Rüşen etdügine ‘izârı delîl

Olur ey Nazmî ‘izzetine delîl
‘Aşķ yolunda ‘âşık olsa zelîl

985

Müreddef ķāfiye bâ vâşl incâ bâ revî vü yâ vaşl

Her gören sever o ter lebi ol
Göñlümüñ candan oldu maţlabı ol

Fenn-i ‘aşķı benümle oķısa ķays
Görüridi şerîk-i aĝlebi ol
Mezheb-i ‘aşķa zâhib ola o kim
Eylemez ĥiç terk o mezhebi ol

Bir tutar her kimi olursa şarâb
Öyle ancaķ müdâm meşrebi ol

‘ Āşık isterse yār bir şādık
Bulamaz benden ensebi ol

fā‘ilātün/ mefā‘ilün/ fe‘ilün

986

Nev‘ -i dīger der āñ kâiye ĩncā te revī şifateş đayfā ya‘ ni kelime-yi bī nuqat
ve kelime-yi bā nuqat

Ġayz eder haşyeten dile katı ol
İrgürür ceyş-i rûha haşyeti ol

Ķannışı rûhbaşş-ı elem-i ġayz
Ol beni āh ġaşş eder katı ol

Rûhbaşş ol cebīn ol şefeteyn
Zikerem başş ederse şefkati ol

Ġunc ider nağz ġāh Ķannış ider
Bīş ider nağş-ı hūr zīneti ol

Kākülünñ nağz-ı misk-i çīn ‘ ömrüm
Başş eder yaşşi ‘ ıtr-ı cenneti ol

fā‘ilātün/ mefā‘ilün/ fe‘ilün

987

Der baħr-i ħafif ‘ aruz ü đarb maħzūf taķtī‘ eş *fā‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün*
der kâfiye-yi mücerred ĩncā lā revī

Yāri yaratmış ol şıfatda ezel

Vaḥdehu lā ŧerīke leh ne güzel

Dil verüb kim görürse ‘ aşık olur
Olmaz öyle güzel bir aña bedel

Her seven yolına ölür āḫir
Yolına kimdir ölmeyen evvel

Şaḳlaya ḫaḳ ḫatırdan ol güzeli
Aña irgürmeye ḫaḫā vü ḫalel

Bu güzelliğe ol güzel meşelā
Nazmiyā eller içre oldu meşel

988

Nazīre

Vere bir kimseye ki devlet el
Aña ḫapu kıılır o yüzden el

Geliserdir muḫaḳḳaḳ āḫir hep
Başa ol kim yazıldı rüz-ı ezel

Olısar başı ḳayusı ḳiḧiniñ
Aldığı dem boğazın āḫ ecel

Dehr kim bulısar fenā āḫir
Aña meyl eylemek neden evvel

Ölürüz Nazmiyā ki ḫāk oluruz
Añalım dāyimā o ḫāli gel

fā' ilātün/ mefā' ilün/ fe' ilün

989

Nev' -i diğer kâfiye bâ elif te'sis ü hârf-i dahîl

Çankı kimse kim ola bir 'âkil

Olmaz âlâm-ı dehrden gâfil

Haqqı ketm etmedir hâkîkatde

Haq söze olmaya o kim kâyil

'Âlem ahvâline olan 'âlim

Olmaz anıñ şafâsına mâyil

'İlm ile 'amel olmayan 'âlim

Filhâkîka olur hemîn câhil

Nolısar hâlimiz geliñ añalım

Dergeh-i haqqa olıcağ vâşıl

Naẓmiyâ mevtüñ añ demâdem hây

Gelür ol hâ deyince ey gâfil

Haq te'âlâ kulına vermeyicek

Hâşıl olmaz murâd velhâşıl

fā' ilātün/ mefā' ilün/ fe' ilün

990

[360 b] Nev ‘-i diğer kâfiye bâ elif te’sîs ü harf-i dağıl lüzüm mâ lâ yelzem

‘ Aşk-ı dilber ki derddir hâyil
Dilden olmaya ol ebed zâyil

Ayda bir görünür hilâl kaşı
Anda da ebr-i zülf olur hâyil

Seyl-i eşkim demâdem ol yâriñ
İşigine varup olur sâyil

Düşmene söyleme dir ise o dost
Baña olam mı ben aña kâyil

Beleb-i la‘l-i dilrübâ Nazmî
Dil-i men mişod be cân mâyil

fâ‘ilâtün/ mefâ‘ilün/ fe‘ilün

991

Der baır-i muzâri‘ şadr u ibtidâ ağreb ü haşv-i mekfûf ü ‘arüz ü đarb
mağşür tağı‘ eş *mef‘ülü fâ‘ilätü mefâ‘ilü fâ‘ilât*

Ehl-i hevâda şanma kim ola huzûr-ı hâl
Anıñ huzûrı var k’ola anda ferâğ bâl

‘ Ākil odur ki etmeye ‘izz-i cihâna meyl
Kendüye vermeye o heves birle ibtizâl

Vay aña ‘ömri bihüde âmâlile geçe
Hep gaflet ile gün geçüre şöyle mâh ü sâl

Zevk ü şafâ-yı   aleme olmayıcak be a
Eyler kıyâs   a il olan anı bir  ayâl

 âlet bulunsa olmasa bi ude Nazmiyâ
Bir  âl ile Şu dem ki eder kişi bir ma âl

992

Naz re

P rhâl olur tamâm  a ı i ki olan ma âl
Olur hem ol ma âl beher âl  asb-i  âl

Bi ude her s hânı ki   avâma verir ferah
Olur  a ı at ehline ol m ceb-i melâl

Ehl-i hevâya kim yi ni  onlar dem artırır
Ehl-i fenâya yek gel r andan bir eski Şâl

Ne  ayd ola libâs-ı  ar r ile z b   zeyn
Bir Şâl-i  od yeter kişiye nice m h   s l

Yo luk belâsı kim var a na  h Nazmiyâ
Şabr etmege mec l kişiye olur ma âl

mef   l / f   il t / mef   il / f   il n

993

Naz re

Dilberde berkem l olıca    sn ile cem l
G rd kde anı sevmemek kimde var mec l

Mihrine müşteri olur ol mähpeykeriñ
‘Arz etse gün gibi kime kim hüsniyle cemāl

Sevdā ile çıkardı beni başdan ol nigār
Şaldı ayağa zülfi gibi itdi pāymāl

Āhım cihānı āteş ü dūd ile taldurur
Zülf ü dehanın ne dem ki edem dilberiñ hayāl

Hağ bu ki özge miñnetmiş derd-i ‘aşğ dost
Düşmenlerüme virmesün ol derdi zülcelāl

Bir meclisiñ ki olmaya sākisi sāderū
Olur belā dil ehline gelmez server-i bāl

La‘l-i lebi şafāsına Nazmī o dilberiñ
La‘līn kadehle al ele şāfi şarāb al

mef‘ülü/ fā‘ilātü/ mefā‘ilü/ fā‘ilün

994

Naẓire

Hicriñde mäh-ı nev gibi ey kaçları hilāl
İtdi gamıyla devr-i zamāna beni hayāl

Şehr içre şöhretüñ şu kadardır ki illere
Barmağla gösterür seni ey mährü hilāl

Miskīn ü pāyimā ü perīşān edüp beni
Zülfüñ belāsı āh kim eyler şikeste bāl

Bir ʿanberīn mekes gibi hicrīnde ey perī
Her dem benüm gözümde uçar ol hayāl-i hāl

Dil bülbüline şol kıara zülfüñden ağ edüp
Bāğ-ı ruḥuñda aña bu yüzden edersin āl

Gönüllerini büse ʿatāsiyla şād edüp
ʿĀşıkıların hemīşe efendi duʿāsın al

Vaşf-ı miyānuñ ile görüp anca sözlerin
Nazmiye cānı yokdur ede kimse kıl ü kıāl

mefʿ ulü/ fāʿ ilātü/ mefāʿ ilü/ fāʿ ilün

995

Nazīre

Şanma egledi bağda gonceyle her nihān
Baş egdigi hevāñ ile sen serve oldı dāl

Gül ruḥlarıña beñzedip ey serv-i serfirāz
Ezhārı götürür başı üstünde her nihān

Bāğ-ı cihānı kıanlı yaşım lālezār eder
Ey gonceleb ne dem ki edem gül ruḥuñ hayāl

Yād eyleyüp miyānuñı hicründe her nefes
Ney gibi nāle eylemeden cismim oldı nāl

Cānā yoluñda etmezse Nazmī cān revān
Olsun ḥarāmī çeşmüñe kıanı anuñ ḥelāl

mef'ülü/ fâ' ilätü/ mefâ' ilü/ fâ' ilün

996

Nev' -i diğer der kâfiye-yi müreddef be vāv

Dilber seven şafasını itmek gerek kabül

‘ Āşık dimezler aña ki ol olmaya hamül

[361 a] Dildār cevridir baña hep çekdiren melāl
Ağyār qahrıdır beni her dem iden melül

‘ Uşşākı naqş-ı dilkeşi seyri nigāruñ

Şalar maqām-ı hayrete zī naqş-ı pürüşül

Dünyā belāsıdır heves-i nām ü neng çün

Terk it sen anı güzele gönül gūşe-yi humül

Yār ile Nazmī ücreti buseyle eyle qavl

Ger hizmetine yanaşub olursañ aña kul

mef'ülü/ fâ' ilätü/ mefâ' ilü/ fâ' ilün

997

Nev' -i diğer der kâfiye-yi müreddef be yā - Muqāffā

Cennetdurur yüzüñ lebüñ ey hūrī selsebīl

Būsı anuñ niçün ki ‘ aceb olmaya sebīl

Hıçbir güzelde olmaya sen de olan cemāl

Sensin gelen güzel baña hep cümleden cemīl

Zülfüñ komaz ki ruḥlarıñuñ seyrin idem ol

Neyler yüzüñde cennete girmezdi ḥodbaḥīl

‘Uşşâk cem‘ i içre şol ağıyâr-ı dīvşekl
Güyâ ki şâh ‘ askeri birle bir iki fil

Nağd-i revân-ı Nazmî gibi la‘ lûñûñ revân
Bûsı nolaydı âh olaydı güzel sebîl

mef‘ ulü/ fâ‘ ilâtü/ mefâ‘ ilü/ fâ‘ ilün

998

Müreddef der kâfiye-yi mücerred incâ te revî

Her demde pend-i nâşih işit bir naşihat al
Andan o hâlile nice zevk eyle hâlet al

Her bir ‘ azîzi ki işidesin yüz sürüyüvar
Andan bir özge hâl şafâ ile himmet al

Bir mürşid ara k’ola tarîkinde kâmil ol
Var dest-i tevbe eyleyüp andan icâzet al

Ol hemdem ol kişiyle ki şîrîn kelâm ola
Her demde sözlerinden anuñ bir hâlâvet al

Hikmetlerini haqqıñ edüp Nazmiyâ hayâl
Her şeyden ol hâyâlile bir özge ‘ ibret al

mef‘ ulü/ fâ‘ ilâtü/ mefâ‘ ilü/ fâ‘ ilün

999

Nev' -i diğer kâfiye bâ vaşl ü hurûc incâ elif revî vü sin vaşl ü nûn hurûc

Ey dil yiter başuña cihāniñ belāsın al
Şimdengerü var egnüñe ' uzlet palāsın al

Sa' y it kim ire merhem-i vaşlına yāriñ el
Var hicr yāresinüñ anuñla hevāsın al

Medḥ eyle leblerini dilā büsesin dile
Ol pādişāh-ı ḥüsn ü cemāliñ ' atāsın al

Gül bülbülün ki ḳanına girmiştir ey şabā
Gel var sen anı ḳanda bulursañ yaḳasın al

Büse revān ederse leb-i canfezā-yı dost
Nazmī toyınca ' aşḳile rūḥuñ ḡidasın al

mef' ulü/ fā' ilātü/ mefā' ilü/ fā' ilün

1000

Nev' -i diğer kâfiye bâ vaşl ü hurûc incâ elif revî ve ye vaş ü he hurûc

Her demde ṭurma kendüñi ey dil hevāya şal
Şahbāz-ı ' aşḳı her yüce uçan hümāya şal

Gün yaḳmasun dilā ruḥ-ı dildārı seyrde
Ebr-i duḥān-ı āhdan üstine sāye şal
Oldum fütāde hicr ile yā Vāhibü'l-merām
Ben dilfikārı yine der-i dilrübāya şal

Ey ' aşıḳuñ ne çekdigini bilmek isteyen
Düş ' aşḳa sen de kendüñi derd ü belāya şal

mef'ülü/ fâ'ilâtü/ mefâ'ilü/ fâ'ilün

1001

Der baħr-i muzâri' 'arüz ü ğarb maħzûf taqtı' eş *mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü*
fâ'ilün der kâfiye-yi mücerred lâm revî

Bir kimse kim ayakda alub ola mübtezel
Bamaz yüzine badan anun hi o yüzden el

Baına herkesn geliserdir muaa ol
Baında her yazulmı olan ol dem-i ezel

Her gh mevti yda getür hırunı gider
Baun yaraın it ki alısar boazun ecel

afletde lmeden gelür eyvy dyim
Her kimse kim eder yürür uzun uza emel

Nam u kes ki eylemeye ehl-i i' tibr
Anun yir ile yo yire yanına varma gel

1002

Naire

Yrin yolında olmayıca h'r ü mübtezel
Yüz sürmege ne yüzden ider ayaına el
Her kii dil virirdi o dildra cn ile
Bir br-ı cevri olması olmasa mutemel

adr idi bu gice ki eln irdi zülfüne
adrin bil ey dil eldeyiken 'ömr-i bbedel

Def gibi gūş-ı cānile meclisde gūş edüp
Ḳavline göre eyleyelüm muṭribiñ ‘amel

Şayd olsa Nazmiye nola her gözler biğazāl
Kim siḫrdır ol anlara didügi her ğazel

mef‘ülü/ fā‘ilātü/ mefā‘ilü/ fā‘ilün

1003

Nazire

Didiklerince varmış āhsenet ol güzel
Naz ile şivede nice nāzik ne bī bedel

Bu vechile perī mi diyem aña ya melek
Kim ḫüsn ü ḫulḳ ile iñen āfet iñen güzel

[361 b] Seyr eyledim güzel güzel anuñ güzelligin
Zibā yaratmış anı ‘aceb ḫālīḳ-ı ezel

Seyr eyler idi nāz ile kūyında gördüm āh
Vallah aña ḫūr-ı cinān diseler maḫal

Her kim görürse kim aña gönül virir hemān
Biz naḳd-i cān nişār idelim aña Nazmī gel

mef‘ülü/ fā‘ilātü/ mefā‘ilü/ fā‘ilün

1004

Nazîre

Sen mâh gibi göremedim bir güzel güzel
Seyr eyledim güzelleri bugün güzel güzel

Yâķût yazamazdı ĥaţtuñ mişlini bir mişâl
La' l üzre lâcüredle ĥaţ yazsa filmeşel

Ben bende düşmüşî gam-ı hicrûñden it ĥalâş
Ben bende ĥâline nazâr eyle efendi gel

‘ Arz-ı cemâl iderdi senüñ gibi dostum
Ĥüsniile saña olsa eger kim perî bedel

Sen bî bedel güzelsin anuñçün bu Nazminüñ
Ĥâyret güzel olur saña her didigi ĥazel

mef' ulü/ fâ' ilâtü/ mefâ' ilü/ fâ' ilün

1005

Nazîre der vaşf-ı mey

Eyle benüm bu müşkilim ey meyfürüş gel
Ĥikmet nedür ĥalel bulup olur şarâb ĥall

Bâde ĥalel bulup anuñ olduğı ĥall eger
Şu ĥatmadınsa çek öz yanı saña maĥal
Şu ĥatmağıñ ne dâdı var ol gül gibi müle
Yazık degül mi sen daĥi inşâf eyle gel

Bu ĥîle ile sen yatacağ yir mi bulasın
Vardur senüñ şu sinüñe söğdügi deñlü el

Görem evüñ ħarāb ola kim kem şarāb ile
Ey meyfürüş Nazmiye verdüñ ögüt ħalel

mef' ulü/ fā' ilātü/ mefā' ilü/ fā' ilün

1006

Nev' -i diğer der ān kâfiye incā māḳabl revī meksür

Andan berü ki candan o cānānı sevdi dil
Anuñ ħayālidür aña eglence muttaşıl

Dilden ħayāli olmasa ħālī o dilberüñ
Nola ğam-ı firāḳ olur anuñla muzmaḳıl

Ġamdan berī olur mı bulur mı yaḳod şafā
Bir dilberi sevmeye bir kişi müstaḳıl

Şol bir nigār kim ola ' uşşāḳı bişümār
Ey dil anuñ müşāḳabetünden yüri kesil

Dilden kem olmadı ebedī oldı Nazmiyā
Günden güne ziyāde o mehrüya şevḳ-ı dil

mef' ulü/ fā' ilātü/ mefā' ilü/ fā' ilün

1007

Nazīre

Cānānenüñ dehānı ki vār anı zerre bil
Daḳı miyānın ey dil anuñ ḳıl ħayāl ḳıl

Seyr eyleyen dehān ü miyān-ı nigārımı
Elbet birine zerre der anuñ birine kıl

Dil pürdurur hayāl-i ʿizār-ı nigār ile
Şol resme şanki hılt olunubdur gül ile gil

Birdilrübâyı kim göre hüsñ ü cemāl ile
Yā Rab kim ola virmeye cān ile aña dil

İnsana Nazmiyā görünürdi perī eger
Cānāneler cemāli anı etmese hıcel

mefʿ ulü/ fāʿ ilātü/ mefāʿ ilü/ fāʿ ilün

1008

Nevʿ -i diğer der ān kâfiye incā mā kıabl revī mazmūm

Oñmağ ya oñmamağ kişiyе kimseden degül
Ol emr-i hağdurur anı hağdan bil ey gönül

Dār-ı cihāna meyli ço mātemserādurur
Bir vağt olur kişi giyer atlas yirine cüll

Yoldan çıkardı vah beni azdırdı hemçü ğul
Urdu bu nefis-i şüm benüm gerdenüme ğull
Ey tıfl-ı dil hiç idemedim zabt ben seni
Olmağdan olmamağ yeg imiş oñmadığ oğul

Düşdi reh-i dālāle bu Nazmī hidāyet it
Yā Rab bihağkkı hürmet serdefter-i rüsul

mef' ulü/ fâ' ilätü/ mefâ' ilü/ fâ' ilün

1009

Nazîre

Nâr-ı ğamıyla ben olayın yana yana kül
Sen şenlik ile gül gibi qarşumda nola gül

Zülf ü hattuñ benefşe vü sünbül dağı gözüñ
Nergisdurur ruđuñla lebüñ ğonce ile gül

Mey meclisinde ikide bir tolular içüp
Ağyäre baña qarşu hey âfet yiter öpül

Her bezme nice virmeye hoş şevk ü hoş şafâ
Kim tıfl-ı bāĝ ü duğter-i rezdir gül ile mül

Rahmet atasına o niĝaruñ ki Nazmiyâ
Olnca işte şöylece olmak gerek oĝul

mef' ulü/ fâ' ilätü/ mefâ' ilü/ fâ' ilün

1010

Müreddef der kâfiye-yi mücerred incâ elif harf revî

[362 a] Ey cevr ü nâz ü şivesi çok pür cefâ güzel
' Aşıklarına şefkati yok bî vefâ güzel
Zülfüñ gibi bu kâmet-i bālâ ile baña
Başdan ayaĝa sensin olan pürbelâ güzel

Ğaddüñdurur mişâl-i elif şekl-i med qarşuñ
Kimdür ki sevmeye seni bu resme a güzel

Yāķūt-1 ter mi luķ ile ya ķūt-1 cān lebūñ
Şorduğum ol ki derdüme oldur devā güzel

Ben pürmelāli   arz-1 cemāliyle Őād idüp
Sildūñ gözüm yaŐımı benüm çok yaŐa güzel

Candan saña muğabbet Şol ki dil vire
Luķ eyleseñ mağal aña ey dilrübā güzel

Ol la 1 leb nigārı d rerb r-1 nazmile
MedĖ it g zeller i re y ri Nazmiy  güzel

mef   l / f   il t / mef   il / f   il n

1011

Naz re

Ė sn   cem le yok  u bulursun bek  güzel
  UŐŐ ka b ri luķ ile geh geh baka güzel

Deyc r-1 Ėam ki itdi g n l Ė nesini t r
Mihr nle r Ően it anı ey mehliķ  güzel

Ay alnıññ fir ķı ile derde d Őd m  h
Ay  bu derde   re olur mı ey  güzel

Ey Ė ri  ihre sidreye hemt  bu ķaddile
Sensin g zeller i re bug n m nteh  güzel

Vaş olmağa beni nice z rincıdırsn  h
A n zen n m a beg m a dilber a güzel

Sen pür belā cefāsı baña bir belāyiken
Ağyār ʿa nı oldu belāberbelā güzel

ʿAşkuñla oldu Naẓmi-yi dīvāne dāstān
Lāzım degül mi pes aña mihr ü vefā güzel

mefʿülü/ fāʿilātü/ mefāʿilü/ fāʿilün

1012

Naẓire

Ağyāre kim vefādur eşk dāyimā güzel
Pes ya niçün cefā baña hep dāyim a güzel

Kaşduñ yoğ ise katlime göz göre dāyimā
Neyler elüñde ya senüñ oğ ile yā güzel

Şimdi güzellik ile güzeller içinde āh
Sensin cemāl ü hüsn iline pādişā güzel

Cānānelerde can seni sevdi güzel seni
Dilberler içre dil dil saña düşdi saña güzel

Naẓmī vefā içün saña hod virdi nağd-i cān
Ya niçe bir cefā aña āyā eyā güzel

mefʿülü/ fāʿilātü/ mefāʿilü/ fāʿilün

1013

Nev' -i diğer der ân kâfiye incâ lâm revî

Gel ey bahâ vü behcetle bîbedel güzel
Gelmez baña bu hüsni ile senden güzel güzel

Ağyâr bezme da' vet ede sen perîyi ger
Meyl eyleyüp o dâyireye varma gel güzel

İrerdî ' izz ü devlete bu oñmaduğ başım
Yüz sürmege ayağña erseydi el güzel

Haṭṭuñ gamıyla böyle helâk olmağ âhiri
Yazıldı ola alınma rûz-ı ezel güzel

Gülzardan çü bülbül zâr olımaz cedel
Mesken idinse Nazmî maḥalleñ maḥal güzel

mef' ulü/ fâ' ilâtü/ mefâ' ilü/ fâ' ilün

1014

Nev' -i diğer der ân kâfiye incâ nün revî

Hammâma girdi nâz ile bir şüh ü şen güzel
Lâle ' izâr ü gül ruḥ ü gonce dehen güzel

Şîrîn leb ü şeker dehen ü şekkerîn kelâm
Zerrîn kabâ vü zer kemer ü sîm ten güzel
Yoğdur anuñ dehân ü miyânına kıl ü kâl
Her ' uzvı pür leṭâfet ü hep cümleten güzel

Dîvâne itdi ' aşk ile ferhâdveş beni
Ol ḥusrev-i şeker leb ü şîrîn dehen güzel

Didim ki adrini bil efendi g zelligiñ
Didi o dilr b  bil r m anı ben g zel

La' l n ab  v  zer kemer   zer k l h ile
Nami-yi aldı  h o s m n bedeb g zel

amm m germ olursa nola kim anuñ gibi
Her bir periyi oynuna oyar iñen g zel

mef'  l / f ' il t / mef ' il / f ' il n

1015

Nazire

Gord m cih nda geri ki o s h   en g zel
Almadı g nl mi per  ill  ki sen g zel

Gord m cih n g zelleirini c mleten vel 
Sen gelduñ a g zel baña hep c mleden g zel

Oldum vialiñ ile m erref bug n tam m
Seyr eyledim cem l-i erif ñ iñen g zel

Ey em   add   gerden ile iveger nig r
Vey a    l   gamze ile p rfiten g zel
Sen mis n  h ol ikide bir ' izz   n z ile
'  ıklarına cevr   cef lar iden g zel

Yolına can virenleri ' aynına almayup
C n ile kendini seveni sevmeyen g zel

Vaşfiñda Nazminiñ gazeli güzel olduĝun
Ĝālib bulursun ola kemāl ile sen güzel

mef^ʿ ūlū/ fā^ʿ ilātū/ mefā^ʿ ilū/ fā^ʿ ilün

1016

[362 b] Der baħr-i muzāri^ʿ cüz^ʾ-i aħreb ü cüz^ʾ-i sālim taķtī^ʿ eş *mef^ʿ ūlū fā^ʿ ilātün*
mef^ʿ ūlū fā^ʿ ilātün der ķāfiye-yi mücerred lām revī

Her ķişıye olur çün eñ soñra ķabr menzil
ʿ Āķil olan olur mı pes andan imdi ĝāfil

Fānī cihānda ĥaķķā olmaz ķişıye aşlā
Āħir ecel gibi āh bir özge emr-i müşkil

Her dem ma^ʿ ārif olsa dilde sözi ķişinün
Bihūde söze aşlā olmasa ĥiç ķāyil

Şer^ʿ -i ķavīm gibi naşş-ı ķavī var iken
Şer^ʿ iñ ĥilāfi sözi olma ebed mü^ʾ evvil

Ṭül-ı emeller ile virüp nice elemeler
Sensin bu Nazmiyi āh^ʿ āciz koyan sen ey dil

1017

Nazīre

Dünyā hevesleriyle düşse hevāya bir dil
Her demde āh olur āh velĥāşıl aña ĥāşıl

Dünyâ huşûşî kim var yoğ yire bir hevesdir
‘ Ömr ol hevesde geçmek hağ bu ki kâr-ı müşkil

Bîhaddurur hağarlar kâr-ı cihânda hağğâ
Etmez heves aña hiğ her kim ki ola ‘ âğil

Yüce sarây ü köşki neyler şu kimseler kim
Âğir birer çuğurdur her birisine menzil

Bir şâh Nazmiyâ ger hağ üzre ola ‘ âdil
‘ Adliyle çaryâre hağğâ olur mu ‘ âdil

mef' ulü/ fâ' ilâtün/ mef' ulü/ fâ' ilâtün

1018

Nazîre

Sen yâr-i cânı sevdi cân ile dilberâ dil
Zātuñladur hayâtım cânımsın ânı sen bil

Eyler beni belâya her gâh mübtelâ âh
Gördüğü dilrübâya meyl eyledüğü bu dil

Her dem derûn-ı dilden feryâd ider ceresvâr
Gül gibi mülden ol kim olur müdâm çanzil

Bâr-ı emelle kimdir bulan fenâ mağâmın
Kim olmayan sebükbâr çatı idemez menâzil

Nazmî kemâli ile şimdi bu fenn-i nazmı
İtdüñ tamâm tekmîl olduñ o fende kâmil

mef' ulü/ fâ' ilâtün/ mef' ulü/ fâ' ilâtün

1019

Nazîre

Sevdâ-yı 'aşka düşdi tâ cān ile ma' ān dil
Bir hāl ol kim olmaz bir hāl aña mu' ādil

Ma' şūkuñ olmayub āh bir ünsi ' aşıkına
Ağyāre ola mūnis her demde hey ne müşkil

Müşkil belādur ol kim ma' şūq ' aşıkına
Kılmaya bir nazar āh ağyāre ola māyil

Ol dilrübāda kim var gāyetde ince bir bel
Gelmezse ger kenāra Nazmī sen anı yoq bil

Haqqā budur kim irer cān hazzuna revān āh
Firqatde iken ol kim cānāne ola vāşıl

mef' ulü/ fâ' ilâtün/ mef' ulü/ fâ' ilâtün

1020

Nev' -i dīger kâfiye bā elif te'sis ü harf-i daḥil

Olmaz cihāna māyil her kim ki ola ' āqil
Rıḥlet deminden olmaz her demde hem o gāfil
Her kim ki fikr-i ' uqbā ide cihānda aşlā
Nefsine uyup olmaz zevk ü şafāya māyil

Dil mezra' ina ādem toḥm-ı emel eker līk
Virmezse ḥaḳ eger āh andan aña ne ḥāşıl

Ehl-i sa'âdet oldur kim naqd-i 'ömrini hoş
Şarf ide cümle 'ilme 'ilmiyle ola 'âmil

Yilter beni demâdem tırmaz hevâ-yı nefse
Her gâh Naẓmiyâ âh olur belâ baña dil

mef' ulü/ fâ' ilâtün/ mef' ulü/ fâ' ilâtün

1021

Naẓire

Her kim ki 'âlim olup 'ilmiyle ola 'âmil
Zıdevlet öyle olur insan olunca kâmil

Her kim ki 'âlim olup 'ilmiyle 'âmil olmaz
Ma' nide olmuş olur ol hâl ile o câhil

'İlmiyle 'âmil olmaz her kim ki ola bî 'aql
'İlmiyle 'âmil olur her kim ki ola 'âkil

'Âlim odur kim ola her demde fikr ü zikri
Kaşd-ı şevâb birle şer'î olan mesâ'il

'Âlim ki 'âmil ola 'ilm ile aña Naẓmî
Cân ü gönülden olur islâm ehli mâyil

mef' ulü/ fâ' ilâtün/ mef' ulü/ fâ' ilâtün

1022

Nazîre

Bir kes ki olmaya hîç bir hoş hitâba kâbil
Bir bed söze anuñla olma ebed muķâbil

Mezmûm-ı ‘âlim olur bir ‘ırzı kıalmaz aşlâ
Anuñ ki hemdemi hep her dem ola erâzil

Dînin deĝişmiş olur dünyâya hey meded hey
Anlar ki ola dâyim mâl ü menâle mâyil

‘Âlem ne hâl iledür ‘âlim gerekdurur şâh
‘Âlem harâba varur şâh olmayınca ‘âdil

Nazmî o kes kim her dem dünyâ için yiye ĝam
Her ne yise olur ol ma‘nide zehr-i kâtil

mef‘ülü/ fâ‘ilâtün/ mef‘ülü/ fâ‘ilâtün

1023

[363 a] Nazîre

Gülşende kim hezârân feryâd ider belâbil
Gül hasretinden anda ol hâli bir belâ bil

Ayaĝı tozına sen cânânenüñ şu bir dem
Olaydım âh vâşıl maķşûd olurdu hâşıl
Gönlüñ dilerse olmaķ dilberler içre mümtâz
Cevr eyleme nigârâ ‘uşşâķa gel vefâ kııl

‘Uşşâķuñ alma âhın ey kıalbi seng ü âhen
Kim rûzgâra döymez bir nesne olma ĝâfil

Karşumda düşmenümle söyleşmege sen ey dost
Lâyık mıdur olasin her demde şöyle kıyil

Oldı baña firâkıñ bir özge vâkı' â âh
Derdi anuñ degüldür ta' bîre hiç kıabil

Her cāmı bezm-i meyde Nazmî ki içe sensiz
Olur müdām aña ol ma' nide zehr-i kâtil

mef' ulü/ fâ' ilâtün/ mef' ulü/ fâ' ilâtün

1024

Der baır-i mücettes' arüz ü darb maışür taıı' eş *mefâ' ilün fe' ilâtün*
mefâ' ilün fe' ilât der kıafiye-yi müreddef be elif

Sa' âdet aña ki zıkr-i ilâh celle celâl
Enisi ola hemîn bilgırvv ü illâ şâl

Anuñ ki ' aklı ola fikr ü zıkr-i haıııı kıoyup
' Abes me 'âl idüp etmez hilâf-i şer' -i makâl

Ne müşkil ol kese kim ola tãlib-i dünyâ
Me 'âl-i mâl ide ol ola hep aña âmâl

O kimse kim ola ' âkıil o gâfil olmaz ebed
Şu nesneden kim ola anda bir selâmet hâl
Berî olup ğam-ı dünyâdan olur ehl-i şafâ
Ola o kimsede kim Nazmiyâ ferâğat bâl

1025

Nazıre

Olursa t̄alib-i d̄unyāda b̄ih̄ude āmāl
‘ Aceb mi māl ü menāl olur aña fikr ü me’āl

‘ Aceb mi h̄ācedede d̄unyāya olsa meyl artık
K’olur me’āl ü hem āmāl aña keşret-i māl

Harīş-i māl kıomaz mal hırşını hergiz
Eger olursa dağı ‘ ırz yıkılırsa pāmāl

Şafāya d̄üşemez ol kes ki d̄üşe d̄unyāya
Me’āl-i māl aña ekşer virir ğam ile melāl

Sa’ ādet ol kişiyeye Nazmiyā ki eylemeye
Hemīşe hırşile d̄unyāya fikr-i māl ü menāl

mefā‘ ilün/ fe‘ ilātün/ mefā‘ ilün/ fe‘ ilün

1026

Nazire

Ola o kimse ki d̄unyaya key kıatı meyyāl
İder hemīşe o hırş ile māl ü menāl

‘ Aceb añar mı ola anı ehl-i d̄unyā kim
Gidüp özi kıalısar bunda h̄isset itdiği māl
Murādı olmaz ebed h̄iç d̄ünyevī devlet
Murād idine o kimse ki uđrevī iķbāl

O kes ki ehl-i riyā ola olmaz ol dervīş
Eger giyerse dağı māl ü sāl o bir kıurı şāl

İder çü tarz-ı selefde hemîşe her tarzı
İder kelâmda gūyâ ki Nazmî neşr-i le 'âl

mefâ' ilün/ fe' ilātün/ mefâ' ilün/ fe' ilün

1027

Der bahr-i müteķārib sālīm taķtī' eş fe' ulün fe' ulün fe' ulün fe' ulün der
ķāfiye-yi mücerred incā lām ĥarf revī
Mukaffā

Şafâ ile gel bir tolu iç bize gel
Ayāguña yüz sürelim öpelim el

Leb-i la' lüñe beñzedüp cāmı şāfi
El üzre tutar ĥürmetle müdām el

Beni öldürür ey perī cevruñ āĥir
Döyer mi bu çevre güzel ādem evvel

Vefāsız olan dilrübādan ne ĥāşıl
Cefākār olur bīvefālar muĥaşşal

Ne müşkil müşekkel ola bir kes anı
Sen ehl añlayasın ola ol bir echel

İdüp anca ince ĥayāli bu Nazmî
Belüñ vaşfi birle ĥazel der muĥayyel

Ĥoş ān dem ki yār āyed ü ān ki āgyār
Reved mişod ĥam beşādī mübeddel

1028

Müreddef der kâfiye-yi mücerred incâ elif revî

Heves eyle bu fenn-i aşka dilâ gel
Eger ehlin ister iseñ anuñ baña gel

O cānānenüñ ey şabā bŷy-ı zŷlfin
Eger kim bu yaña gelürseñ tuta gel

Didim bŷy-ı zŷlfüñle bu cān meşāmin
Mu'attar kıl ey cān didi bu yaña gel

Didim emsem it haste cāna lebüñden
Gelüp didi cānān nola hoş ola gel

Didi baña cānāne vaşlım dilerseñ
Nişār eyle can naqdini Nazmiyā gel

fe'ülün/ fe'ülün/ fe'ülün/ fe'ülün

1029

Der baħr-i müteķārib müşemmen cüz'-i eşlem ü cüz'-i sālīm taķtī' eş
fā'lün fe'ülün fā'lün fe'ülün der kâfiye-yi mücerred lām revî

Bir kimse virse bir kimseye dil
Olur firāķı ğāyetde müşkil

Dünyānıñ imdi sevgüsini sen
Andan kıyās it ol hāl ile bil

Her ne olursa kim ola mühmel
Ol nesnede ol bilcümle mühmil

[363 b] Bir nesne k'ola nāfi' muḥaṣṣal
Sa'y eyle anı var ol muḥaṣṣıl

Olmaz kiṣiye Nazmī ebed āh
Ölümden özge bir kār-ı müşkil

1030

Nazīre

Olmaya ol kim ma' ḳūle ḳāyil
Olmaz ḥiṭāba hergiz o ḳāyil

El ḥıdmetine var baḡlama bel
Ol ḥıdmeti sen bāle belā bil

İtmezseñ itme gözüñ yaşın sel
Tek bir yetimiñ gözi yaşın sil

Ḥaḳḳa baḳınca her ehl-i ḥükme
Bir ḥayr olmaz 'adle mu'ādil

Mal ıssı olur mal üzre ölür
Ḥırş ile olan dünyāya māyil

Ḳan eylemekde çalgusın oynar
Bedmest olan kes kim ola ḳanzil
Her sözi Nazmī zer gibi ḳıl ḳāl
Anuñla Nazmī ḥāliş güher ḳıl

fa' lün/ fe' ülün/ fa' lün/ fe' ülün

1031

Nev' -i diğer kâfiye bâ elif te'sis ü harf-i dahîl

Her kim olursa haq söze kâyil
Olur o kimse nefsinî kâtil

Var çün fenâsı yoq bir beqâsı
Ma' nîde dünyâ bir zıll-i zâyil

Dâyim añalım ol menzili kim
Olsağ gerekdir hep aña nâzil

Zulm ile eller ayaklanur hep
Hükm ıssı kimse ki olmaya 'âdil

Meyl etme Nazmî ekl-i harâma
Ma' nîde olur ol zehr-i kâtil

fa' lün/ fe' ülün/ fa' lün/ fe' ülün

1032

Der ân kâfiye incâ lüzüm mâ lâyelzem

Dünyâyı bilen bir zıll-i zâyil
Olmaz yir ile dünyâya mâyil

Vağdet idenler hoşhâl olurlar
Keşret olur âh ol hâle hâyil
Ma' nîye baqmaz zâhirde kalan
Herkesde gözler şekl ü şemâyil

Bâıldur elhağ nâdândur alçağ
Olmaya ol kim haq söze kâyil

Dünyā gamından Nazmī berīdir
Dünyāya ol kim olmaya māyil

fa' lün/ fe' ülün/ fa' lün/ fe' ülün

1033

**Der bāhr-i mütedārik sālīm 'arüz ü çarb maqşūr taqtı' eş *fā' ilün fā' ilün*
fā' ilün fā' ilān der **ķāfiye-yi müreddef be elif****

Döne döne ider vermeyüp mecāl
Ādemi devr cevriyle sergeşte hāl

Nikh'āh olmaz imdi ebed kimseye
Ol bed nefis ola olur ol bed fa' āl

Ol ki āmāl añā cem' -i māl ola hep
Olmaz anda ebed ğayrı fikr ü me'āl

Zīsa' ādet ki her bir fenā ehlinüñ
Bir qurı şāl olur giydügi mäh u sāl

Kişinüñ hālın añlar bilür māḥaşal
Nazmiyā ola ol kimse kim ehl-i ḥal

1034

**Der baḥr-i mütedārik cüz'-i maqtū' ü cüz'-i maḥbūn taqtı' eş *fa' lün*
fe' ilün fa' lün fe' ilün der **ķāfiye-yi mücerred lām revī****

Bir kimse de kim bed ola 'amel

Āhır viriser ol aña h̄alel

Olur kişiyeye bir müşkil elem
Kim tırup ide hep t̄ül-ı emel

Bir pāk nihād olsun kişi tek
Her ne dirse disün aña el

Bir dem gele kim añlamayavüz
Her dem añalım biz ol demi gel

Nazm-ı dūr ider gūyā ki nişār
Oķunduđı dem Nazmī bu ğazel

1035

Ĥarfū'1-lām

Der baħr-i hezec sālīm taķtī' eş *mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün*
der k̄āfiye-yi mücerred incā mīm revī vü hareketi ki piş ez revī āmede
tevcih pes der in k̄āfiye yek ĥarf ü yek ĥareketest

Degül bākī olısar çünkü fānī ' āķıbet ' ālem
Degül mi key cehālet fāniye meyl eylemek ādem

Sa' ādet aña kim dāyım olup beş vaķtine k̄āyım
Dili cān ile dilden zıkr-i tevħid eyleye her dem

Bulur rāh-ı hidāyet ķurtarır kendin dālāletden
Tuta ĥabl-i metin-i şer' i cān ile o kim muħkem

Kişi her demde ğıybet söyleyüp işitmeden yegdūr
Olup şol kendü ĥālinde aşamm olup dağı ebkem

Sa‘ âdetden alur behre beherhâl ol ki ey Nazmî
İdüp yād āhiret hâlin çeke her dem anuñçün ğam

1036

[364 a] **Nazîre**

Cihânda ‘ âķil oldur kim ölüm hâlin añub her dem
Demâdem kendü hâlin ağlaya vü eyleye mâtem

Hidâyet yolına sevķ etmege olur sebep elbet
Tuta ħabl-i metîn-i şer‘ i ol kim muttaşıl muĥkem

Şu ‘ âlim k’ olmaya ‘ ilmiyle ‘ âmil yine câhildür
Eger ol olsa daĥi mişli yok bir ‘ âlim-i ‘ âlem

Gelüp bir mülhid itse baĥş-i dîn bir mü’min ile pes
O mü’min anı mülzem eylemekdür lâzım ü elzem

Sa‘ âdetdür ħabûl-i faķr ile terk-i ğinâ ammâ
Aña şabr idebilmek müşkil olur Nazmiyâ âdem

mefâ‘ilün/ mefâ‘ilün/ mefâ‘ilün/ mefâ‘ilün

1037

Nazîre

Müselmân olana şol bâb-ı dінде lâzım ü elzem
Ķadem başmaķdurur rāh-ı hüdâya cümleden aķdem
Bu dünyâ kim var aşlâ yok şafâsı imdi pür ğamdur
Çeker hem aña dil viren hep anuñçün demâdem ğam

O kim bir derde düşe derdine bulmaya bir dermân
Enîn olur hemîn anuñ o derd ile işi her dem

Bu redd-i ʿadl ehli olana destin ŧikest eyler
Sitem ehli olan kes kuvvet ile olsa ger Rüstem

Varup bir dirlik ümmidiyle bir dūn himmete Nazmī
Aña ben etmezem minnet helāk olsam dağı ölse

mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün

1038

Nazīre

Dil-i bīmāra dildāruñ leb-i laʿ li olur emsem
Pes andan māʿ adā elbette olur aña her em sem

Baña ol can řabībi der ki laʿ lim derdiñe emdir
Meded emdür baña anı didikçe dimez ammā em

O māh-1 burc-1 ħüsnüñ āsitānına irişmez āh
Olur peyveste eflāke egerçi dembedem nālem

Düşelden hicrüne cānānenüñ derdā gelür çurmaz
Gözümden eşk-i ħūnīn dilden āh-1 āteřin her dem

İşidür ħod demādem nāle vü feryād ü efgānım
Niçün bilmez benüm derd-i dilüm ol dilrübā bilsem

Demādem ol perī kim ehrimenler birle seyr eyler
Diriğā ādem öldürür anuñ bu cünbişi ādem

mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün

1039

Nazîre

O kim şâfi şafâsın zevk ide câmuñ mişâl-i cem
Humm-i mey ayağına yüz sürüp kıddini eyler ham

Şafâ vü zevk-ı maḥbûb ü meye kim olmaya vâkıf
Şafâ vü zevk-ı   alemden nice odur ol âdem dem

Beni dîvâne itdi gördüğüm an sevdi can anı
Eger can dir isem can bir perî yüzlü güzel âdem

O pümnâziñ o nâzik nâzeninüñ bir nezâketle
  İzârın ya lebün öpsem baña der hışm idüp epsem

Şarâb-ı la  lini Nazmî bu ben diḥasteye dilber
Eger luţf eylese anı olurdu derdime emsem

mefâ ilün/ mefâ ilün/ mefâ ilün/ mefâ ilün

1040

Nazîre

Kerem kıl ey tabîb-i cân beni öldürmedin bu ğam
Lebüñ dârü'ş-şifâsından buyur ben ḥasteye emsem

Beni dūr ideli devrân güneş yüzüñden ey mâhım
Kara zülfüñ gibi oldu kırañu gözüme   âlem
Hezâr âh idüp ey gül bülbül-i dil bâĝ-ı ḥüsnünde
Gözünden akıdur ḥâr-ı belâ zaḥmetle her dem dem

Şu deñlü vardurur peykân-ı tîrüñ sinede cânâ
Ki can mürĝına bir âhen kıafesdür güyiyâ sinem

Hevā-yı ‘aşk ile her dem fiğān ü nāle itmekde
Belā bezminde ‘uşşāka nigārā nāy olur hemdem

Çara yaslu olup tağlar bulutlar yaş döküp ağlar
Tutup ey husrev-i şirindehen ferhād için mātem

Bu Nazmī ‘aşıkı kim cennet kūyuñdan itdiñ dūr
Döyer mi andan ey hūrīlikā bu firqate ādem

mefā‘ilün/ mefā‘ilün/ mefā‘ilün/ mefā‘ilün

1041

Nazīre

Efendi ben kuluñ sensiz ne dem kim bādenüş olsam
Baña ol nüş-ı nış olur helākimçün olur ol semm

Harām ender harām olsun içersem bādeyi sensiz
Elüme hey kıyāmet almazın cāmı eger ölsem

Elinden bezm-i meyde sen şeh-i hüsnuñ alan bir cām
Bulur ey şāh-ı hūbānum o dem ol hazz-ı cām-ı cem

Şafālar birle sen mey şöbetin itdikçe hayfā kim
O demler yokdurur yanuñda bir adum ekşer ādem

Şafā ile içüp şāfi şarābı sen olursın şen
Müdām ammā çeker bu Nazmī derd-i hicriñ ile ğam

mefā‘ilün/ mefā‘ilün/ mefā‘ilün/ mefā‘ilün

1042

Nev' -i diğer der ān kâfiye incā mā kabl revî meksūr

Gireydi āh ele bir mürşid-i kâmil anuñ tã kim
Ayağına yüz uraydıķ bileydik kimdurur ol kim

Ne dem bir maķşada ķaşd eyler ise cümleden haķķã
Muķaddem varur ol kãrında olan kimseler muķaddim

Revãfızdan hevãricden nedür farkı tarıķ ile
Ri' âyet itmeye her şart-ı islãmı ki bir müslim

[364 b] Günehden 'afv için varub şafã ile iderler sa' y
Haremde kim olurlar mücrim olan kimseler muħrim

Ne deñlü mücrim ise yine ol Mevlã-yı Raħmãnuñ
Recãyı raħmetin ķomaz ebed bu Nazmi-yi mücrim

mefã' ilün/ mefã' ilün/ mefã' ilün/ mefã' ilün

1043

Nev' -i diğer der ān kâfiye incā mā kabl revî mazmüm

Añalım anı dãyim kim gelince ' aķıbet ölüm
Kim olursa kem olup ortadan olsa gerekdir güm

Kişiye göz yaşın dökmek bu dünyãda gerekdir lĩk
Ebed ' uķbãda yokdur nef' i yaşın eylese ķulzüm
Ebed seçmez olur aķdan ķarayı rüz ü şeb haķķã
Ėarūr-ı cãh birle şol geyen semmür ile ķãķum

Ėadeħ ayağına baş ķor sebũveş ķaddi olur Ėam
Mey ile şişirir ķarnın müdãm ol kim mişãl-i Ėam

Şu zālīm kim ola bir mevzī-yi biṭṭab^ʿ ol her dem
Öñine Naẓmiyā kim gelse urur nitekim kejdüm

mefā^ʿ ilün/ mefā^ʿ ilün/ mefā^ʿ ilün/ mefā^ʿ ilün

1044

**Nev^ʿ -i diğer kâfiye bâ redif ü vaşl ĩncā rā revī vü elif redif ü mīm vaşl ü
hareketi ki piş ez revī āmedi cüz^ʿ -i hareket revī cüzī pes der ĩn kâfiye ħarf
ü dü hareketest**

Göreydi dilde yārüm tığ-i cevrenden olan yārem
Bulurdum bir şifā diseydi yazık saña biçārem

Nice āy ü nice yıldır ki sergerdānım dāyim
Baña bir zerrece mihr itmedi bir gün o mehpārem

Baña kim yār raħm etmez ne deñlü eylesem zārī
Nice zār olam anuñ qarşusına nice yalvaram

Yüzüm kim dembedem eyler gözüm eşkiyle ħünālūd
Bu yüzden dergehüne bilmezem yārūñ nice varam

Diğer gūnest ħālem Naẓmiyā der künc-i hier ammā
Beān şādem merā yār miķoned her dem ġam-ı yārem

mefā^ʿ ilün/ mefā^ʿ ilün/ mefā^ʿ ilün/ mefā^ʿ ilün

1045

Nev^ʿ -i diğer der ān kâfiye ĩncā nūn revī

Didim artar gözümde gül yüzūñ gördükce cānānem
Bahār irse şular taşķun olur didi o cānānem

Didim qorqum bu kim hicrüne düşem gam çeke cânım
Didi cânân ki gam çekme saña ben münis-i cânem

Cihānda qışsa-yı ferhādveş şirîn unudıldı çün
Benüm ol husrev-i hüsn ile meşhūr oldu efsānem

Nigāruñ hāl ü zülfi revnağın çün bozdı mūr-ı hağ
İrişdi āhır-i ‘ömrüm döğindi bilirim dānem

Baña rüz-ı ezel rüzī olan budur dimiş derdā
Ki nār-ı hicr-i yār ile demādem Nazmiyā yanam

mefā‘ilün/ mefā‘ilün/ mefā‘ilün/ mefā‘ilün

1046

Nazīre

Be hey āfet bu nār-ı firqatüñle nice bir yanam
Baña raħm eyle kim bir qalbi sūzān bağrı biryānum

Perişān zülfüñe dest urdı şāne ey perī şānum
Bu reşk ile daħi hātırşikest ü dil perişānum

Nigārā kandesin qan itdi bağrım ħasret-i la‘ lüñ
O demler qanı ben teşne zülāl-i la‘ lüñe qānum
Firaqūnda senüñ ey dürr-i bihemtā sirişkümler
Bilürsün mācerāmı ben garīq-i baħr-i ‘ummānum

Bugün sen mülk-i hüsn pādışehsin tā ki sulṭānum
Senüñ pes devletüñde ben de mülk-i ‘aşqa sulṭānam

Bile geldim senüñ ben ey pes ʿ aşkuñla dünyāya
Dilersen aşıımı bilmek yörügüñ atam ü anam

Menem Nazmî ki dil dâdem torâ ey yâr-i cân-ı mâ
Beyâ ber râh-ı ʿ aşk-ı tu fedâ bâşed dil ü cânem

mefâʿ ilün/ mefâʿ ilün/ mefâʿ ilün/ mefâʿ ilün

1047

Nevʿ -i diğer der ân kâfiye incâ mâ kıabl revî mazmûm

ʿ Aceb mi bilmese kimse beni añlamasa âdem
Ġarîbim kimseler etmez benüm ʿ âlemde pes yâdum

Ebed tuş olmadım bir kân-ı luţfa baña luţfundan
İdüp bir raĥm ele ala benüm bu kıalb-i nâşâdum

Sitâremdür ki bir mihr-i sipihr-i câh olan maĥdûm
Ebed mihr eylemez derd ile göge çıksa feryâdum

Demâdem yanımı bekler ebed benden cüdâ olmaz
Şafâsın kim olupdur ğam benüm bir ʿ abd-i münkıâdüm

Cihâna derd ile geldim yine derd ile gitmemdür
Ezelden derd olubdur Nazmiyâ derdâ ki muʿ tâdum

mefâʿ ilün/ mefâʿ ilün/ mefâʿ ilün/ mefâʿ ilün

1048

Nev' -i diğer der ân kâfiye incâ râ revî

O dilber kim aña maḥşûş olubdur dilde efkârum
Dimez bir dem añup hey neyler ola ol dilfikârum

Nice demlerdurur gülzâr-ı kûyında anuñ zârum
Dimez ol yüzi gül bir dem nedür ey bülbül-i zârum

Didüm cânâ vefâ kı l didi cânân ben cefâkârem
Ezelden cümle-yi 'uşşâka olmuşdur cefâkârum

Gözüm kim kanlar ağlar ḥâlîme raḥm eyleyüb her dem
Yine ol olisardır üstüme şoñ demde ağlarum

O dilber Naẓmiyâ cevherdurur çün cevheriyem ben
Anuñ zât-ı şerîfi vaşfidur her demde güftârum

mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ mefâ' ilün

1049

Naẓire

[365 a] Belâlu 'aşıkım ben nâledür her dem benüm kârum
Belâ budur ki bir dem diñlemez nâlem benüm yârüm

Cemâli şem' inüñ pervânesi olduğımı görüb
Beni cevri odına yaqar gör ol ruḥsârı gülnârum
Fiğân ü âh kim baqmaz o gül ben bülbüle bir dem
Görüp zârî ile her dem benüm qarşusına zârum

Benüm yârümden özge bir daḥi dünyâda nesnem yok
Bütün dünyâda yârümdür benüm ey dostlar varum

Bu Nazmî sen güzeller şâhınıñ kim bendesidir gel
Demâdem bağrun anuñ cevır ile hûn etme hûnkârum

mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ mefâ' ilün

1050

Nev' -i diğer der ân kâfiye incâ lâm harf revî

Egerçi bir faķirim yoķ yir ile mülküm ü mâlüm
Velikin var nice bihüde efkâr ile âmâlüm

İlâhî nola bu bihüde âmâl ile hâlüm kim
Ŗamu şerr üzre ef' âlüm ebed yoķ hayr â' mâlüm

Ėam ü teşvîş-i dünyâ ile ben kim mużtarib hâlem
Gidersem bu belâ ile nola yâ Rab benüm hâlüm

' Alâyıķdan mücerredlik hâlâyıķdan cüdâlıkdur
O devlet dâr-ı haķdur anda neyler sa'y ü ihmâlüm

Kesülsem ehl-i dünyâdan bulurdum hoş ferâğ-ı bâl
Uçub kaçsam olardan Nazmiyâ olsa per ü bâlüm

mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ mefâ' ilün

1051

Nev' -i diğer der ân kâfiye incâ nün revî

Benüm kim nice Ėam birle geķer her hîn ü her ânüm
Bu hâl ile geķüpdür döne döne âh devrânüm

Ne vech ile görem şādī yüzün hey ben belākeş kim
Ġam ü ğuşşa ihāta eylemişdür āh her yanum

Ġam ü teşvīş-i dünyādan muqarrer kırtarurdum baş
Olaydı ger benüm bu oñmaduğ başuma dermānum

Sebeb oldur ki ben ğam birle her demde perīşānem
Düşübdür nerd-i derde bu dil-i zār u perīşānum

Sefer ālāmı birle Nazmiyā kim zıllite düşdüm
Düşübdür göz göre bir yanar oda haq bu kim cānum

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

1052

Nazīre

Teħassürden leb ü dendān-ı cānāne benüm cānum
İder teşbīh la' l ü dürre her dem eşk-i ğaltānum

Fiġān kim ol hümā tal' at uyanmaz naz h' ābından
Uçurur gerçi uyhusun hümānuñ gökde efġānum

Ĥayāl itse beni devrān meh-i nev gibi tañ mıdur
Ki bir ay oldı şehr içre görünmez māh-ı tābānum

Gül ile ğoncaya revnaq kıomaz ĥüsn ü leṭāfetde
Gülistān seyirin itdükce benüm serv-i ĥırāmānum

Geçer kıarşumdan aġyār ile cevri için baña cānān
Diriġā kim geçer Nazmī cihānda cevri ile cānum

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

1053

Nazîre

Firākuñda ne dem yād eylesem la' lüñ benüm cānum

Qızıl yāquta döner ol dem içre eşk-i gālṭānum

İzār ü la' lüñe zülfüñ benüm 'ömrüm uzadup el

İder ikide bir göz göre qaşd-ı cān ü imānum

Cemālün ḥasreti birle şalub dil mülkine āteş

Yiter yaqduñ ben ḥāki benüm ḥurşid ü raḥşānum

Yüzüm kim ḥār ḥār-ı 'aşk ile gülzāre dönmüşdür

O gülzār içre 'ayn-ı çeşmedir bu çeşm-i giryānum

Yoluñda terk-i cān itmekde bībāk olduğı bu kim

Seni candan sever Nazmī kuluñ devletlü sulṭānum

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

1054

Nazîre

Ne yirde cüst ü cū itsün seni bu eşk-i gālṭānum

Ki sen gün gibi bir hercāyisin ey māh-ı ṭābānum

Sitārem gör vefā ile feraḥşād eyleyüb gönüm

Baña mihr itmedüñ bir gün benüm ḥurşid-i raḥşānum

Qaḍimī 'āşık olan kullara biğāneveş bakma

Güzeller pādişāhı olduñ ise nola sulṭānum

Melāḥat sen de ğayet de leṭāfet hem nihāyet de
Saña ey şāh-ı ḥübānum revān olsun benüm cānum

Serir-i ḥüsne serversin ser-i ḥübāna efsersin
Güzellikde nazirün yokdurur ey şāh-ı ḥübānum

Perişāñ eylemek cevr ile gönlün cem' -i ' uşşākuñ
Düşer mi saña ādemlik midür bu ey perī şānım

Benüm gün yüzlü cānānum ne mümkündür sa' ādetle
Sitāremde gelüp bir gice Nazmī ola mihmānum

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

1055

Nev' -i dīger der ān kâfiye incā he revī

Bu rüşen gün gibi ḥüsn ile mişlüñ yokdur ey mähım
Bu ḥüsniye güzeller şāhısın sen hey güzel şāhum

Görenler sen nigārı ey şānem cāndan olur ' aşık
Saña bu resme naqş-ı ḥüsni kim virmişdir Allahum

Senüñ ' aşkuñ ki yār oldı baña ey yār ol demden
Benüm eglencem oldur yokdurur ğayrıdan āgāhum

Senüñ şol ḥasret-i ruḥsār ü zülfüñdendurur her dem
Benüm bu nāle-yi şebkır ü feryād-ı sehergāhum

[365 b] Karin olmuş saña ey yüzi mähım āh ol yüzden
Dirigā nıkbaht olmuş bugün āgyār-ı bedḥāhum

Güc olmaz baña ʿuqbā mülkine güç rüz-ı rıhletde
Benüm cānum senüñ ʿaşkuñ olursa yār-i hemrāhum

Çuluñ kim Nazmiyem bende diyār-ı ʿaşq şāhıyam
Nite kim sen diyār-ı hüsn şāhısın güzel şāhum

mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün

1056

Nevʿ -i diğer kıfiye bā vaşl ü hurüc incā elif revī vü dāl vaşl ü nün hurüc ü
hareketi ki piş ez revī āmede tevciʿ u hareketi ki baʿ d ez revī āmede nefād

Dirigā bir perıpeyker melek sımādan ayrıldum
Görüp can acısın bir laʿ li şekkerhādan ayrıldum

Dirigā kim bir alnı mäh-ı tábāndan cüdā düşdüm
Nidem kim bir yüzi mihr-i cihānārādan ayrıldum

Nigāruñ olmuşm gülzār-ı küyından cüdā derdā
Belālu bülbülem vah bir gül-i raʿ nādan ayrıldum

Cüdā düşdüm nidem bilmezlik ile küy-ı cānāndan
Hemān ādem gibi ben cennet-i meʿvādan ayrıldum

Nola bülbül gibi her dem hezār āh eylesem Nazmī
Ki ben bir gönceleb gülruğ semensımādan ayrıldum

mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün

1057

Nev^ç -i dīger kâfiye bâ redif ü vaşl ü hürüc ü mezîd incâ nûn evvel revî vü
elif redif ü mîm vaşl

Bu ben dilhaste kim derd ile cānānumdan ayrıldum
Ne dirlik baña ben öldüm meded cānımdan ayrıldum

Belā vādisine düşmüş elem seylābı ğarķ itmiş
Ben ol mūr-ı za^ç ifem kim Süleymānumdan ayrıldum

Deler elmāsveş bağrın sirişkim seng-i hārānuñ
Ben ol hāzīnem māh-ı ken^ç ānımdan ayrıldum (vezin !)

Cüdā düşdüm meded bir Yūsuf-ı mışr-ı melāhatden
Ben ol ^çabd-i za^ç ifüm vah ki sulţānumdan ayrıldum

İderdi hāk-i pāyi cevheri bu gözlerüm rüşen
Nidersin Nazmiyā kuhl-ı Şıfāhanumdan ayrıldum

mefā^çilün/ mefā^çilün/ mefā^çilün/ mefā^çilün

1058

Naẓīre

Dirīgā kim bir alnı māh-ı tābānumdan ayrıldum
Meded kim bir yüzi hūrşīd-i raḥşānumdan ayrıldum

Benüm bir can ṭabībi derdüme dermān iderdi hoş
Bu ben dilhaste āh ol derde dermānumdan ayrıldum

Hezārān āh ü feryād eylesem bülbül gibi her dem
^ç Aceb midür ki bir yüzi gülistānumdan ayrıldum

Periřān oldu göñli zülfi gibi ben siyeh bahtuñ
Çün ol yār-i melek haşlet perī řānumdan ayrıldum

Gözüme oldu  alem zülfi gibi tār tā Nazmīyā
O la' li çeřmesārı āb-ı hayvānumdan ayrıldum

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

1059

Nev'-i diğer der **ķāfiye-yi müreddef be elif ĩncā rā revī vü elif redif ü**
hareketi ki piş ez redif āmede ģazf

Döküp yaşlar dögüp taşlarla ki cismim fiğār itdüm
Tenüm hep cümleten gülzār ü çevrem lālezār itdüm

Dögünmekden ten-i zerdüm siyāh ü surĥ-ı naķř idüp
Bu resme naķř ile kūy-ı nigārumdan güzār itdüm

Yüzüm üzre ķadem başmaķ ümīdiyle revān dilber
Vücüdum rehğüzārında serāser ģāksār itdüm

Ĥalāř olmağā ceyš-i hemm ü ģamdan dār-ı dünyāda
Ĥanā' at gūřesini kendüme muĥkem ģiřār itdüm

Reh-i  aşķında naķd-i cānı cānānuñ bugün yekser
Revān bu ķatre-yi eşkim gibi Nazmī niřār itdüm

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

1060

Nev' -i diġer der kâfiye-yi mücerred incâ elif revî

Şu demden kim hevāya yeltenüb ehl-i hevā oldum
Olup āvāre haqqā oñmaduġ bir bīnevā oldum

Ferāġ-ı bāl birle olmayup 'ālemde bir hoş ħāl
Düşüp dünyā umūrına belāya mübtelā oldum

Heves birle ki düşdüm dünyevî bīhūde efkäre
Dilfikār olup ol ġamdan giriftār-ı belā oldum

Diriġā rūzigārūm āh ile geçmekde olup āh
Demādem her hevāya yelmek ile bir yaña oldum

Dür-i vaşl olmadı rūzî eyā Nazmî egerçi kim
Nice ġāvvaş-ı baħr-i 'aşġ birle āşinā oldum

Biri birinden ayru görmeyüp āl ile aşġbı
Biħamdillah ġamusına muħibb-i bīriyā oldum

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

1061

Nazîre

Senüñ ben 'aşġuña tā sevdigüm kim mübtelā oldum
Giriftār ü esîr-i ġuşşa vü derd ü belā oldum
Şataşdum özge derde āh ġam deryāsına düşdüm
Senüñ 'aşġuñla tā ben mübtelā kim āşinā oldum

Virüp dil saña düşdüm cān ile tā 'aşġuña cānā
ġam ü derde şataşdum şevġ ü rāħatdan cüdā oldum

Seni t̄a sevdigüm sevdüm dil ü c̄ān ile ben ʿāşık
Reh-i ʿaşkuñda başdan baş açık bir b̄nevā oldum

Kuluñ kim Nazmiyem sen şāh-ı h̄übānum efendümsün
Saña ben ʿaşk ile candan muḥibb-i b̄riyā oldum

mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün

1062

Nevʿ-i d̄iger der k̄āfiye müreddef be elif incā nūn revī

[366 a] Mürüvvet ḥālını çok kimselerde ben nihān buldum
Huşuṣā nice ʿayānda o ḥāli hep ʿayān buldum

Bir ādemlik ki var bir luṭf-ı şān birle olurmuş ol
Vefāsın gördüm elḥaḳ kimde kim bir luṭf-ı şān buldum

Vefā yine fenā ehli olan dervişlerdeyimiş
Vefā anlarda gördüm cümle luṭf-ı dermiyān buldum

Ḥaḳīḳat ehli şūfiler ki var şoḥbetlerin ḥaḳḳā
Ne demler diñledimse hoş şafā-yı b̄igerān buldum

Ferāḡat ʿālemi kim var ḳanāʿat birle olur hep
Tuş oldum Nazmiyā ol ḥāle ben bir ḥazz-ı c̄ān buldum

mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün

1063

Nev' -i diğer kâfiye bâ redif ü vaşl incâ râ revî

Güni gökde güzellik birle rûy-ı yâre beñzetedüm
Kamer şeklin cebîn-i dilkeş-i dildâra beñzetedüm

Meh-i bedre kevâkib birle dün gice baķub gökde
‘Asâkir birle göçmüş giceden hünkâra beñzetedüm

Görüp her cûda şunîñ cüşını özge hurûş ile
O yüzden anı ben bir ‘âşık-ı dîdâra beñzetedüm

Baňa çeşm-i nigârîñ nîgâhın sađ degül gördüm
O yüzden anı bir bîmâr-ı bîtimâre beñzetedüm

İşiginde görüp hâk ile yeksân olduğum dilber
Didi Nazmî seni bir ‘âşık-ı bîmâra beñzetedüm

mefâ‘ilün/ mefâ‘ilün/ mefâ‘ilün/ mefâ‘ilün

1064

Nev' -i diğer der kâfiye mücerred incâ elif revî

Sa‘ âdet aña kim haķķa ‘ibâdetde ola dâyim
İde beş vaķtini terk etmeyüp farzâ edâ dâyim

O kim rûhına râhat isteye haķ rahmeti birle
Ol olmaz bir nefes gâfil ider nefse ezâ dâyim
Hüdâñuñ buyrugundan bir tecâvüz etmeye ol kim
Karîñ eyler aña luţfın o hal ile hüdâ dâyim

Göriser bir sa‘ âdet lâcerem ol dâyim Allahdan
Niyâz üzre olup cân ile diye ol ki yâ Dâyim

Ola bir kimse kim beş vaktine vaḳti ile ḳāyim
Niyāzı candan olur ḫaḳḳa anuñ Naẓmiyā dāyim

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

1065

Nev' -i dīger der ān ḳāfiye incā nīz elif revī

Olup āvāre hep ol kim ola ehl-i hevā her dem
Olur olmaz yire āh eylemek bir kār aña her dem

Hevādan ol ki el çekmez eliñ ṭa' nın çeker yürir
Olur ol eller içre pes o yüzden bīnevā her dem

Ola her kim ki gerçek 'āşık anuñ derd-i 'aşḳıyla
Göziniñ yaşı ḳan olur ider çok āh ü vā her dem

Gülün hep ḫālet-i 'aşḳıyladır her şeb seḫer birle
Seḫerde bülbülün şol itdügi şavt ü şadā her dem

Anuñ kim dilde derdi ola başdan baḡrı ḳan olup
Olur ḫadden birün āh-ı derūnı Naẓmiyā her dem

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

1066

Nev' -i dīger der ḳāfiye-yi mücerred incā rā revī

Göñül kim derd-i hicrūñle senün feryād ider her dem
O feryād ile virir baña āh ol derd-i ser her dem

Nigārā neydidüm 'uṣṣāk bilse derd-i hicrūñle
Nola kim eyledüm dilden ıurup feryādlar her dem

İrişmez āh dergāhuñda sen māha egerçi kim
Benüm āhum nice demlerdurur göge ağar her dem

Olaldan senden ayru āhım āteşbār olupdur āh
Gözüm yaşı nice demlerdurur kim ıan ağar her dem

Dehānuñla miyānuñ kāl ü ıılın ıılsa bu Nazmī
Birisin zerreye birin ııla teşbih ider her dem

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

1067

Nev' -i diğer der ān kâfiye incā nız elif revī

Yine bir sidre kâmet dilrübā-yı muntehā sevdüm
Yine bir hoş kıyâmet dilber-i hūrîlikā sevdüm

Cihānuñ cānı vü cānānı hüsñ ile melâhatde
Zamānıñ Yūsufi bir şüh ü nāzik dilrübā sevdüm

Demādem can bağışlar cānına her sözde 'uṣṣākuñ
Mesîhā lebleriyle bir nigār-ı canfezā sevdüm
Dil ü cān ile yolında ıulı ıurbānı olmalı
Melâhat milketinüñ serveri bir pâdişā sevdüm

Gözüm gönlüm nola Nazmī olursa şevk ile rüşen
Ki devrān içre mihrine düşüp bir mehlikā sevdüm

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

1068

Naẓire (derkenār)

Gelür kŭy-ı nigārum cānibinden çün şabā her dem

Esen olsun virir cān ü dile şevķ u şafā her dem

Şabā kim rehğüzārından güzer ide o dildāruñ

Getürür izi tozından gözüme tütüyā her dem

Nigārumdan cüdā bu şanlı yaşıım birle āhımdan

Nice demlerdurur kim pür olur arz ü semā her dem

Düşüpdür bir hümānuñ mürğ-ı dil ' aşķı hevāsına

Virir bir inkisār-ı bāl āña āh ol hevā her dem

Bu Naẓmī la' l-i canbağşını ol cānānuñ idüp yād

İder candan güher elfāz ile medħ ü şenā her dem

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

1069

Nev' -i dīger der ķāfiye mücerred elif revī

Murādum hağdan ol bulduķça ' ālemde beķā ' ömrüm

' İbādet üzre olam anuñ ile ħatm ola ' ömrüm

[366 b] Ķanı āh ol sa' ādet kim ' ibādetde olup dāyım

Ebed ayrılmayam ol ħālden olduķça tā ' ömrüm

Varaydım ka' beye sürüp yüzüm gözüm göreydi nūr

Naşīb olaydı āh ol güne ideydi vefā ' ömrüm

Hevā ile geçürdüm rūzigārum nice demler āh
K̄ara başuma topraqlar kim oldı hep hebā ʿömrüm

Hevādan kırtulup bir dem sükūn bulmadum aqlā āh
Dirīgā kim hevāyīligle geçdi Nazmiyā ʿömrüm

mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün/ mefāʿ ilün

1070

Nazıre

İdersin gerçi dāyım sen baña ʿahd-i vefā ʿömrüm
Hüdā bilür benüm ol ʿahde eyler mi vefā ʿömrüm

Kelāmuñ leblerüñle cān içinde candurur ammā
K̄ad-i bālāñ ile zülfüñ belā üzre belā ʿömrüm

Benüm rūḫum lebüñe ʿaşk ile kʿitdim revān rūḫum
Benüm ʿömrüm hem olsun zülfüñe daḫi fedā ʿömrüm

Cemālüñ kaʿbesin kıble idinmek bir şafādur kim
Cihānda merve ḫaḫkı ʿömre sürer ol şafā ʿömrüm

Periṣān zülfüne şāne el urur sen perī şānuñ
Eger ben ʿömr dörpisi disem aña nola ʿömrüm
Nişāb almaḫdurur çün ʿömrden zülfüñe el şunmaḫ
Naşib olmadı bu ḫālet velī ʿömrā baña ʿömrüm

Geçerken yār karşımdan demādem āh olur işim
Nice bir böyle āh ile geçürem Nazmiyā ʿömrüm

mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ mefâ' ilün

1071

Nazîre

Erenler būs-ı la' lüñe sürer candan şafâ ' ömrüm
Sürenler zülfüñe yüz ' ömrden bulur vefâ ' ömrüm

Görüp ruhsāruñ üzre zülfüñi candan şafâ sürdüm
Bihamdillah benüm ol güne irgürdi hüdâ ' ömrüm

Cihān içinde çünkim ' ömr gibi bīvefāsın sen
Eger ' ömrüm disem sen bīvefāya ben nola ' ömrüm

Cefāsı çok vefāsı yok bir āfet ben seni gördüm
Benüm hey pürcefā cānum benüm hey bīvefâ ' ömrüm

İderse revnaķını nesh-i reyḫān zülfüñüñ ḫaṭṭuñ
' Aceb midür cihānda ' ömre çünkim yok beķā ' ömrüm

Periṣānhātır idüp gāh ü gāh idüp ūikesteḫāl
Beni zülfüñdurur iden belāya mübtelâ ' ömrüm

Belā-yı cān olan sensin bu Nazmī mübtelāya sen
Ḳad ü müjgān ü zülfiyle benüm hey pürbelâ ' ömrüm

mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ mefâ' ilün

1072

Nev' -i diğer der ân kâfiye incâ nîz elif revî

Tapuña toğru kılsam secyeler dāyim nola kıblem
Gözüm kıblenümādur pes gerek toğru ola kıblem

Elif kıaddüñ mināre med kaşuñ mihrāba beñzer çün
Tapuñı kıble idinse nola ' aşk ehli a kıblem

Cemālüñ ka' besinde her cihetden merve haqqıyçün
Ruđuñdur zülfüñ altında senüñ ' ömre şafā kıblem

Gözetsem nola dāyim ka' be-yi küyuñ ki olmuşdur
Cemālüñ nūrı haqqıyçün benüm sen mehlikā kıblem

Cemālüñ nūrını her kim görürse ka' be küyuñda
Kılur şol zülf ü çeşm ü kıaddüñe bağup du' ā kıblem

Ruđuñ seyri şafası ' ömre sürer merve haqqıyçün
Bu vechile cemālüñ ka' bedür dirsem nola kıblem

Minār-ı ravza kıaddüñ anda nūr-ı Muştafā ğaddüñ
Ħabībüm anuñiçün Nazmî dāyim dir saña kıblem

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

1073

Nazîre

Cemālüñ ka' be-yi Ħüsn ü kaşuñ mihrāb aña kıblem
Anı gözler gözüm dāyim olup kıblenümā kıblem

Ṭarīḳ-i ehl-i ‘aşḳ oldur idine bir büti kıble
Nigārā olsa tañ mıdur benüm sen mehlikā kıblem

Yüzüñ gördükçe ‘aşıklar vişālüñ istese tañ mı
Seherde müstecāb olur dimişler çün du‘ā kıblem

Cemālüñ ka‘besin dāyim ṭavāf itmekdurur sa‘yim
Bu hālet merve haḳḳıyçün virir ‘ömre şafā kıblem

Kemān ebrūña ḳurbān olayın biñ cān ile çünkim
Vişālüñ ḥacc-ı ekberdür senüñ a ka‘bem a kıblem

Olup ka‘be ḳapuñda ‘id-i vaşluñ şevḳıne ḳurbān
Saña cān ü dil ü ‘ömrüm fedā kılsam nola kıblem

Bozup mihr ü vefā ‘ahdini bünyād eyledüñ cevre
Göñüller ka‘besin yıḳmaḳ revā mıdur saña kıblem

Nice bir berr-i hicründe ceresvār eyleyem nāle
Cemālüñ ka‘besin göster ki ‘ömre yoḳ beḳā kıblem

Güneş yüzlü şanemler içre olmuşdur benüm Nazmī
Muḥammed nūrı haḳḳıyçün ḥabībüm Muştafā kıblem

mefā‘ ilün/ mefā‘ ilün/ mefā‘ ilün/ mefā‘ ilün

1074

Ne v‘-i diğeri der ḳāfiye-yi mücerred elif revī lüzüm mā lā yelzem

Bu gice zülf-i müşğınüñ benüm ‘ömrüm aña geldüm
Ayağüñ tozına yüz sürüyü bugün aña geldim

Hevā-yı bŷy-ı zŷlfŷñle ki dŷşdŷm kŷyŷña cānā
Mu‘ aṭṭar ḳılmaḡa bu cān meṣāmin bu yaña geldim

[367 a] Gŷlistān-ı ser-i kŷyuña kim geldim yŷzŷm sŷrŷb
Beni redd eyleme ey servḳad ṭoḡru saña geldim

Buḡŷn meyhānede mest olmuṣam ‘ aṣḳıñla ṣol ḡadde
Kim iṣḡŷñde buldum kendimi tā ben baña geldim

İṣḡinde gŷrŷp dilber beni didi niye geldŷñ
Yŷz urup pāyine Nazmī didim iṣṭe ṣuña geldim

mefā‘ ilŷn/ mefā‘ ilŷn/ mefā‘ ilŷn/ mefā‘ ilŷn

1075

Nev‘ -i dīḡer der ḳāfiye mŷcerred elif revī

Musammaṭ

Beni gŷrdŷkḡe ol dilber niḡŷn benden ḳaḡar bilsem
Hey ol cānum perī peyker niḡŷn benden ḳaḡar bilsem

O yār-i ṣŷḡ-ı bīhemtā naḡar ḳılmaz baña aṣlā
Hemīṣe ḳaṣd idŷp īzā niḡŷn benden ḳaḡar bilsem

Sevelden ben o cānānı yolına ḳomıṣam cānı
Beni ol gŷricek anı niḡŷn benden ḳaḡar bilsem
Hemīn yār olur aḡyāre naḡar ḳılmaz bu ben zāre
‘ Aceb nitdim ben ol yāre niḡŷn benden ḳaḡar bilsem

O ṣāh-ı ḡŷsne kim dāyım mŷlāzimlik baña lāzım
Beni gŷrdŷkḡe ammā kim niḡŷn benden ḳaḡar bilsem

Benüm her dem o cânānem ki ma' nīde odur cânum
İşidüp āh ü efgānum niçün benden kaçır bilsen

Benüm Nazmī o dildārum kim andan ğayrı yok yārüm
Bu 'ālemdede odur vārum niçün benden kaçır bilsen

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

1076

[367 b] **Der baħr-i hezec müşemmen müsebbag taķtī'eş mefā' ilün mefā' ilün
mefā' ilün mefā' ilün der ķāfiye-yi müreddef be elif incā mīm revī**

Müdām olduķça pür bezm içre gün gibi hilāl-i cām
Olur bedr-i tamām anuñla irer bezme şevķ-ı tām

Serāser güller ile pür döner bir gül nihāline
Benek altunlular giyse kaçır ol ser ü sīm endām

Beni gördükçe zülfīyle o dilber yüzünü örter
Benüm olur hemāndem bu ğam ile gündüzüm aħşām

Nigārum ağladı mestāne meclisde döküp yaşlar
Gelüp şevķe şanasın kim nişār itdi gül-i bādām

Kimiñ var nazmuña hemtā dūr ü cevher gibi nazmı
Saña Nazmī münāsib māħaşal olduğı Nazmī nām

1077

Nev' -i dīğer der ķāfiye-yi müreddef be vāv

Vişālũnden senũn kim olmuşam ey bīvefā maħrũm
Beni ol ğam dehānuñ gibi āħir idiser ma' dũm

Cehennemdũr baña kũnc-i firākuñ āh kim anda
Yidigũm içdigũm māye ħamĩm olur daħi zaķķũm

İşitdiñ derdiñ ile nālemi kanı baña raħmuñ
Saña hep oldu ħod neydũgi ħālim ħāliyā maħrũm

O kim menfũr-ı ħalk ola olur merdũd-ı ħaķ lābũd
Niçũn cānā ħasũd olmaya yanũnda senũn mezmũm

Senũn cevruñle Nazmĩ öldũgi dem diyeler yazıķ
Helāk oldu Şu bir zālim elinde ħayf bir mazlũm

mefā' ilũn/ mefā' ilũn/ mefā' ilũn/ mefā' ilũn

1078

Nazĩre

Vişāl-i yārden kim olmuşamdır āh ben maħrũm
Çũ maħrũm oldum ũmmĩdũm bu kim āħir olam merħũm

Gũnũm geçdi ħara gũnlerle vah deycũr-ı firķatde
Başuma ħutlu gũn doĝmaz nedũr bu tāli' -i meş'ũm

Ĝam-ı hicriyle her dem girye vũ zārĩdurur kārum
Şol ũslũb ile kim ħaste ola nāreste bir ma' şũm

Elinden dād u feryād ũ Őikāyet bīvefā çarħuñ
Kim anuñ gerdişinden āh mihr āşārı nāma' lũm

Bu cevr-i devr ü qahr-ı dehr Nazmî cānuma geçdi
Ol iki zālīmüñ zulmiyle oldum āh ben maẓlūm

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

1079

Nazîre

Murādāt-ı cihāndan şöyle külliyā olur maḥrūm
Benüm gibi ola şol kimsenüñ kim ṭālī' i meş'ūm

Refāhiyyetle qarn içre qarīn olmadum aqrāna
Diriğā kim beni hergiz oñarmadı bu baḥt-ı şūm

Ne dirlik bu nefāyisle tena' um ide aqrānum
Ben ekl idim belā-yı faqrđan dāyım piyāz ü sūm

Bu deñlü derd olur mı kim olam ben faqr ile çāker
Ola aqrānımuñ her biri māl ü cāh ile maḥdūm

Diriğā ve diriğā qalmışuzdur bir zamāna kim
Cihānda cümleden iḥsān olupdur cümleten ma' dūm

Ğañiler mu' teber şimdi eger nādān daḥi olsa
Gedālar līk şāḥib ma' rifet olsa daḥi mezmūm

Eger tā ḥaşr Nazmî şerh-i ḥāl-i pürmelāl itsem
Anuñ hiç olmaya bir vechile biñde biri merqūm

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

1080

Nev' -i diġer der k̄āfiye-yi müreddef be yā

Saňa ben cān virüb olsam yoluňda nola ger teslim
Benüm cānum saňa ol cān ile itmekdurur ta' zīm

Vişālũñle firākuñdur dün ü gün fikr ü endişem
Daġi yok dilde ġayrı nesne ancak var ümīd ü bīm

Benüm hicrũñ ġamıyla bu tenüm zerd olup oldı zer
Senũñ nāzik tenũñ aqlıkda nite kim olupdur sīm

Kaşuñ gözũñ daġi zũlfũñle aġzuñ yādına cānā
Benüm virdüm olupdur Şimdi nũn ü Őād ile hā mīm

Bu Naẓmīye ġuzel būs-ı dehānuñ yok dime luţf it
İderseñ h'ān-ı ġüsnũñ sen eger 'aşıklara taġsīm

mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

1081

Müreddef der k̄āfiye-yi mücerred incā rā revī

Nigāruñ olmasaydı çeşmine mānend eger bādām
O deñlü olmaz idi eller iġre mu' teber bādām

Leb ü çeşm-i nigāra olmaġın bir vechile hemtā
Olur ehl-i dilũñ cān ile memdũhı Şeker bādām
ġüzellikde ġüzeller ġözlerinũñ 'aynı ġördiler
O yüzdendür ġüzeller luţf-ı tab' ıyla sever bādām

Nitekim çeşm-i dilber dilden eyler def' ġam-ı def' i
ġider Şudan keder bādām ile Őuyı süzer bādām

Gülâc ü baqlavānuñ dağı hem her nev^ç i helvānuñ
Zuhūrına sebep olduđı luţfıyla yiter bādām

Fevākıh kısmı içre cismi şöyle hūbdur k'olmuş
Müşābih mūncemid şıre hemīn şırīn ü ter bādām

[368 a] Güzeller gözüne luţfıyla mānend olduğıçündür
Olur her kıandeyise pürdimāđ elbette her bādām

Müşābih olmağın yārüñ leb ü çeşmine luţf ile
Bu Nazmī dembedem tırmaz şeker birle öger bādām

mefā^ç ilün/ mefā^ç ilün/ mefā^ç ilün/ mefā^ç ilün

1082

**Der baħr-i hezec aħreb ^çarüz ü darb maqşūr taqtı^ç eş me^ç ulü mefā^ç ilü
mefā^ç ilü mefā^ç il der kıāfiye-yi müreddef be elif**

Her demde hevā ile geçüre o ki eyyām
Bir dem idemez ol ebedī hoşca bir ārām

Başa ne ki yazıldı ise hep geliser āh
Āħir göriser her kışı her neyse serencām

Olur o muqarrer diyemez kimse aña lā
Ĝam çok kışinüñ ekşer elif kıaddin ider lām
Bilmek gerek ol kimse gerekmez aña küfrān
Her kim ide bir kimseye luţf ü kerem-i tām

Nazmuñda ħaķıķī kelimātuñ ki var elħaķ
Ĝaķdan saña olmuşdurur ey Nazmī bir ilhām

1083

Nazîre

Can isterse vaşlına senden o dilārām
‘Aşķ ile revān it ola tā saña dilā rām

Yāre o ki vaşl olup ide zūlf ü ruḡun seyr
Ḳadr olur anuñ gicesi vü gündüzi bayrām

Cānānelerüñ sīne-yi sūzānda ḡayāli
Gūyā ki perīlerdür ider şoḡbet-i ḡammām

Şol ‘āşıķa ‘aşķ içre kimesne diyemez lā
Kim ide elif ḡaddini ālām ile ol lām

Oldı tırup üşürdügi başına tıyūrı
Mecnūna reh-i ‘aşķda bir özge serencām

Ma‘nīde ‘imāret gibidür bu dil-i vīrān
Kim anda misāfir elem ü derd aña ḡaddām

Yüz şevķ ile yüz süreyin ayağına Nazmī
Ol māha bu yüzden ideyin mihrimi ā‘lām

mef‘ülü/ mefā‘ilü/ mefā‘ilü/ mefā‘il

1084

Nev‘ -i dīger der ḡāfiye-yi müreddef be vāv

Hicrūñ odına yanmağ ile dil nitekim mūm
Āḡir öliserdir göresin sen anı ma‘dūm

ıl bezme adem rence sa' detle kerem ıl
ıdmetde olalum yzmz stine madm

Ta' lm-i vef eylememi saa mu' allem
Sen baa vef itmedignden pes o ma' lm

Gel ttma sa' detl iignde ad
apuda senn ıdmete lyk mdur ol m

adrini bilrsn be gzel Naminn ir
Adua sen an didgn vat aa merm

mef' l/ mef' il/ mef' il/ mef' il

1085

Nev' -i dger der fiye-yi mreddef be y

Tgnla benm sen ki tenm eyleyesin nm
a'  dile ' aunla senn gelmeye bir bm

urbn olayn yolua gel tek ebni ldr
Ben eylemiem kendmi cna saa teslm

Alnnla yzn ay ile gn olduğ ren
Sensin gzelm bhe mi var asen-i tavm
Biln zer  sm ile ucarsa kemern ger
Hey ucalas bizde dağ vara zer  sm

Vaf-ı dehenn nzk ider Nam ki gyet
Hep htif-i gyb ider an saa ta' lm

mef'ülü/ mefâ'ilü/ mefâ'ilü/ mefâ'il

1086

Der baħr-i hezec aħreb 'arüz ü ğarb mahzûf taķtî'eş mef'ülü mefâ'ilü
mefâ'ilü fe'ülün der ķāfiye-yi mücerred

Her dem göge peyveste olur gerçi ki nālem
Ol māha veli irmez işiginde şu bir dem

Her ehrimene hemdem olur āh o perī zād
Derdā ol elem birle nice ölmesin ādem

Şāfi içelüm rāhı ki rūha vire rāhat
Kim rūha ğam irgürdi elem ķalbe daħi hem

Şol pīr-i muğāndan el alan pīr-i ħarābāt
Baş ħor ħum-i mey ayağına ķadin ider ħam

Nazmī ne resed dereş ān māhliķā rā
Peyveste ba felāk resed gerçi ki āhem

1087

Naẓire

Bir māh-ı melek manzara mihr eyleyen ādem
Rūşendil olur gün yüzi şevķıyle demādem

Bir cān olur olur daħi hem şoħbeti canbaħş
Cānān ki perirüy ola ħüb ādem ola hem

Şāfi mey içüb ħoş geĉüp öyle geĉiren devr
Devriñ elemin çekmez ü görmez ebedi ğam

Olmaya o kim ʿālemiñ aḥvāline ʿālim
Bilmez ebedī ol nice olur dem ü ʿālem

Maʿ şūkı yüzün ʿāşığı kim görmeye bir dem
Nazmī o ne yüzden ola hoş ḥātır ü ḥurrem

mefʿülü/ mefāʿilü/ mefāʿilü/ feʿülün

1088

Nazīre (derkenār)

Meclisde ki cām oldı saña hemdem ü maḥrem
Mihriyle kırān eyledi şan mäh-ı muḥarrem

Bezmüñde olur şevḳ ile ʿuşşāḳa nigārā
Āvāze-yi hoş şavt ʿamel sāz ile her dem

Hicrūñ kılıcı yāresine kıl meded eyle
Ey cevr ü cefālar kılıcı vaşluñ merhem

Şol ḳāmet ü zülf ü dehenüñ birle bu gönülüm
Dām eyleyüp alduñ göze göz hey güzel ādem

Çeşm ü ḳadd ü zülf ü dehenüñ luḫfina Nazmī
ʿĀlim olalı eyler anuñ yādına ʿālem

mefʿülü/ mefāʿilü/ mefāʿilü/ feʿülün

1089

Nev' -i diğer kâfiye bâ redif ü vaşl be rā revī

Dünyā ciheti olmasa bir vech ile kārüm
Olurdu tamām āh ki ārām ü qarārüm

Dünyā ciheti birle nice bir dün ü gün āh
Kim zāyi' ola yoğ yire vara gide vārüm

[368 b] Hāyfā nideyiz kara şaçalım ağarınca
Geçdi dögeli ğafletle ley ü nehārüm

Kimde ki hađıķat ola 'ahdi bütün olur
Olsa benüm āh imdi bir anıñ gibi yārüm

Dünyā cihetiçün nice bir āh ki Nāzmī
Yoğ yire ola varlıđımıñ vārı nişārüm

mef' ūlū/ mefā' ilū/ mefā' ilū/ fe' ūlūn

1090

Nev' -i diğer der-ān kâfiye incā lām revī

Dünyā ciheti ola çü her fikr ü me'ālüm
Pes gitmek olur mı benüm endüh ü melālüm

İşim gücüm āmāl ü me'āl-i cihet-i dehr
Yā Rab bu bed ā' māl ile āđir nola hālüm
Hoş hāl ile bir tā' atine hāzret-i hađķuñ
Her fikr-i mađālüm ķomaz eyvāy mecālüm

Dünyāya gelelden götüri gördüğüm ahvāl
Güyā ki ebed görmedim uş oldu hayālüm

Pür dürdür eyā Nazmi hemīn cümle-yi nazmum
Her nazmda çün luḫf iledür cümle maḫālüm

mef^ˆ ūlū/ mefā^ˆ ilū/ mefā^ˆ ilū/ fe^ˆ ūlūn

1091

Nev^ˆ -i dīger der-ān ḫāfiye īncā nūn revī

Dār-ı ḡam idüpdür heves-i dehr mekānum
Ḥayfā ki cihānda ḡamile geḫdi zamānum

Her demde hevāyīlig ile iḫim olup āh
Endüh ü ḡamile geḫer uḫ cān ü cenānum

Levh-i dile hep mūntekīḫ olur nideyin āh
Her naḫḫ ü nigāra k'ola görüp nigerānum

Cānum ki emānetdurur eyvāy tenümde
Eñ ūnda revān ola tenümden yine cānum

Nazmī nideyiz dūnyede ben nām ü niḫānı
Kim ḫalmayısar dūnyede bir nām ü niḫānum

mef^ˆ ūlū/ mefā^ˆ ilū/ mefā^ˆ ilū/ fe^ˆ ūlūn

1092

Nazīre

İsterseñ eyā rūḫum eyā rūḫ-ı revānum
Olsuñ yoluña cümle revān naḫd-i revānum

Bu resm ile bu naqş-ı behā sende ki vardır
Oldur saña cān ile nigārā nigerānum

‘Azmüñ ki revān ola uluñdan yaña bir an
Cānım saña ānide revānım ola hānum

Būs-ı dehenüñ baña ebed yok gibi cānā
Olıncaya dek yok ebedi nām ü nişānum

Çok tül-i emel eylemedin Nazmī daı āh
urtulamazam geri ki az aldı zamānım

mef^ˆ ūlū/ mefā^ˆ ilū/ mefā^ˆ ilū/ fe^ˆ ūlūn

1093

Müreddef afiye bā redif ü vaşl ü hurūc nūn evvel revī

Şol deñlü ki cevr ü am-ı cānāndan uşandım
Ol cevr ü am ile hele ben cāndan uşandım

Derdā ki benüm derdüme bulunmadı dermān
Bu derdile aā bu ki dermāndan uşandım

Dünyā-yı deni devletiniñ soñunu görüp
‘Uzlet gözedüp ıdmet-i erkāndan uşandım
Bu cāh-ı cihāniñ görüben ‘azlin ü naşbın
Bir māaşalı yok uru ‘unvāndan uşandım

Bir andurur uş devlet-i ma^ˆ nide cihānuñ
Nazmī hele ben ‘ibret alup andan uşandım

mef' ūlū/ mefā' ilū/ mefā' ilū/ fe' ūlūn

1094

[369 a] **Der baħr-i hezec müşemmen cüz'i sālīm taķtī' eş** *mef' ūlū mefā' ilūn*
mef' ūlū mefā' ilūn der ķāfiye-yi mücerred

Bu 'āleme devletle ey ğirre olan ādem
Bilmez misin anı kim ķalmaz saña bu 'ālem

Bu 'ālemi hāy añla bu 'āleme zīrā kim
Her kim gele ğüm olup bundan olııardır kem

'İbret ğözi birle baķ ğör 'ālemi ey ğāfil
Kim āħiri her sūruñ elbette olur mātem

Olayıdı kişi ķādir āh aña ki 'ālemde
Āh ile ğeçdi hep 'ömri dün ğün her dem

'Ālemde ğuzūrı var Nazmī řu kiřinüñ kim
Bu 'ālem iķün çekmez yoķ yire ebed bir ğam

1095

Nazīre

Pürdür ğamla her dem çünkim ğötürü 'ālem
Hiç ola mı kim bunda ğam çekmeye bir ādem
Her demde yiler ol kim dünyā hevesi birle
Dünyāda çerer yürür her dem elem ile ğam

'Ömrin ğeçürir her dem āh ile vü zār ile
şol nefsi hevāsına yel gibi yelen her dem

Çok dağdağalar virir haqqā bu durur ʿaqla
Maʿ k̄ul ile şol kes kim olmaya ebed mülzem

Şol nefis hevāsıyla Nazmī olup āvāre
Yilüp yürüme her dem ol sākin olup epsem

mefʿ ūlū/ mefāʿ ilün/ mefʿ ūlū/ mefāʿ ilün

1096

[369 b] **Nazīre**

Ġamdan nola olmasa ħālī ebedī ādem
Zirā ğamla pürdür dāyim götüri ʿ ālem

Çaçmaq gerek elbette ol nesneden ādem kim
Ola şoñı aniñ ger bir bāʿ iş-i derd ü ğam

Nādān olaniñ olmaz ādemligi hiç aşlā
Aniñla ebed olmaz bir ʿ ārif olan hemdem

Ġāyetde ʿ inādıdır hep ħāl-i fesādıdır
Maʿ k̄ulle olmaya bir kez ki ebed mülzem

Dünyā ciheti artıq hiç eksigüm olmasun
İşitmeyeyin Nazmī tek kimesneden verhem

mefʿ ūlū/ mefāʿ ilün/ mefʿ ūlū/ mefāʿ ilün

1097

Nazîre

İrsem dem-i vaşlına cānānenüñ āh ol dem
Cānum yolına anuñ ‘aşk ile revān itsem

Ḳānı o sa‘ ādet kim emr itse o cānānım
Dergāhına yüz süre varsam daḥi can virsem

Cānān yolına kim can kılmaya revān ‘āşık
Ḥaḳḳā ḥüm-ı ‘aşka hergiz olamaz maḥrem

Kim görse perīdir der bir cāndır ol cānānum
Yüzün göricek anuñ ‘aqlın yitirir ādem

Can naḳdini cānān kim senden dileye Nazmī
Yolına nişār eyle ‘aşk ile revān ol dem

mef‘ülü/ mefā‘ilün/ mef‘ülü/ mefā‘ilün

1098

Nazîre

Bir şūḥdur ol cānān kim anı ne an görsem
Ānide olur zāyil göñlümde olan her ḡam

Bayrām-ı vişālinde cānım hey o cānānım
Ḳurbān ḳabūl itse anı da revān itsem
Yā Rab bu cihān içre var mı ola lezzetde
Vaşlı gibi cānānuñ bir dem daḥi bir ‘ālem

Oldur o ḥümā ḡal‘ at oldur o ḥümāyünbaḡt
Kim ‘aşkı hevāsıyla āh eyler işim her dem

Şol la^çli şarābın ger ben haste dile dilber
Luţf eylese ey Nazmī olurdı laţif emsem

mef^ç ūlū/ mefā^ç ilūn/ mef^ç ūlū/ mefā^ç ilūn

1099

Nev^ç -i dīger der ān kâfiye bā redif ü vaşl ĩncā rā revī

Bülbül gibi zārīdir zār olmağıla kārım
Zirā yüzüme bakmaz āh ol yüzi gülzārım

Başdan başa bu dilde tiğından olan yārem
Görsün diyü bu sīnem yārem göre tā yārüm

Ben anıñiçün her dem kan yaş döküb ağılaram
Kim ölicecek aşlā yoğ ardımca bir ağılarum

Ben menzil-i maqşuda hiç ola mı ki varam
Zirā ol ümīd ile yoğ oldu kamu varum

Yüzim başa gelseydi cānān bu yaña Nazmī
Olurđı bu cān nağdı ayağına işārım

mef^ç ūlū/ mefā^ç ilūn/ mef^ç ūlū/ mefā^ç ilūn

1100

Nev^ç -i dīger der ān kâfiye ĩncā nūn revī

Sevdüm seni ben cāndan ey sevgüli cānānım
ç Aşğ ile revān itsem yoluñda nola cānım

Sen pādīşeh-i hūsnūñ kim bendesiyim ben de
Luţf ile naţar eyle ben bendeñe sultānım

Şol mışr-ı melāhatde hūsnile olan sultān
İşte yine sensin sen ey Yūsuf ken' ānım

Gün yüzüñe ḥasretten ben zerreyi devr içre
Sergeşte iden sensin ey āfet-i devrānım

Bende kıomadı hergiz cem' iyyet ḥatır āh
Ol zūlf-i perīşāñıñ ey yār-i peri şānım

Al yaķalu ferāce alma güzel egnüñe
Alırsān eger yine boynuñadır al kıanım

Cān naķdini yoluñda itdügi revān bu kim
Nazmī seni la' liñle cāndan sever ey cānım

mef' ūlü/ mefā' ilün/ mef' ūlü/ mefā' ilün

1101

Der baḥr-i hezec müşemmen heme eczā maķbūz taķtī' eş mefā' ilün
mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün der kıāfiye-yi mücerred

O kimse k'ide derdile derūndan āh dembedem
Gönülde ' aşkı vardurur o ḥāle göre lācerem
Şu cāhile ki cāh ile bir özge kıadr virile
Virir o ḥāl ' ālim olan ehle ğāyet ile ğam

Virilse kıadr cāhile olur o ğurer ' āleme
Olur mı ehle andan özge imdi derd ile elem

[370 a] Olsa bu cismim hilālāsā ‘aceb midir ḥayāl
Döne döne cevri devriñ tāk idüpdür tākātım

Bende kim var Nazmıyā faqr ile zillet pes odur
Yoğdurur devletlüler yanında hergiz rağbetüm

1102

Nazıre

Rāḥ-ı rüḥefzāya ḥürmet birle vardur rağbetüm
Kim müdām andandurur devr içre rüḥa rāḥatum

Ḥālet-i mey birle dilde cem‘ olup cünd-i feraḥ
Mülk-i ğam üzre müdām anıñla olur ğāretüm

Yoğdur ol dilber lebi gibi müferriḥ şöyle kim
Vardır anıñ keşf-i esrārında ğāyet ḥayretüm

Şāḥ-ı ‘aşq olduğuma olmuşdurur rüşen delİL
K’oldı āhım āteşi başımda tāk-ı devletüm

Yolına cānāneniñ cān nağdini itmek nişār
Ḥālet-i ‘aşq ile ey Nazmı olupdur ‘ādetüm

fā‘ ilāṭün/ fā‘ ilāṭün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

1103

Nazıre

Ol mehiñ gün yüzüne yüz sürmek oldı niyyetüm
Zerreveş ednāyım ā‘ lādır velikin himmetüm

Gün gibi rüşen bu kim mihrin görürdüm zerrece
Olsa ol hürşid-i ruḥ yanında bir şey 'iyyetüm

Rüşen oldu gün gibi hercāyī olduḡuñ didüm
Didi ol meh sen benüm bilmezmidin māhiyyetüm

Çün dimişlerdür ki elcinsü ile'l cinsi yemil
Oldurur yāriñ ayaḡı topraḡına nisbetüm

La' l-i cānān kim benüm cānımdurur ol Nazmiyā
Büsesine āh anıñ vardır kemāl-i ḡasretüm

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

1104

Nazire

Eksik olmasun benüm ' aşkuñ yolında zilletüm
Artar ol zilletle çün ' aşıklar içre ' izzetüm

Çadr ile başım göge irerdi ey sultān-ı ḡüsn
Āsitān-ı devletüñde olsa ger bir raḡbetüm

Sözlerim cānbaḡş olursa nola cānā dembedem
Vardurur çün cān ile ' ĩsī lebüñe nisbetüm
Sen nigāriñ deyr-i ' aşkıñda ceresvār ey şanem
Dembedem feryād ü nāleyle geçer her sā' atüm

Cevher-i vaşlıñ bahāsın baña şor ey ḡonceleb
Nazmiyem ben cevherilükdür cihānda şan' atüm

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

1105

Nazîre

Sen mehiñ mihriyledir şehr içre gerçi şöhretüm
Gör sitârem zerrece yoqdur yanıñda rağbetüm

Qand-i la' liñden niçün hażz almayam la' liñ gibi
Bir megesce yoq mı cānā kande gitdi gayretüm

Ayağıñ tozına yüz sürmek virirdi el baña
Olsa ger başımda ey tāc-ı sa' ādet devletüm

Sen şeh-i hüsn işigine yüz sürüp kul olayın
Nola ednāyisem ā' lādır bu yüzden himmetüm

Nazmiyem kim cevherîlik şan' at olmuşdur baña
Ayağıñ tozına bu yüzdendir ekşer nisbetüm

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

1106

Nev' -i dîger der ān kâfiye incā rā revî

Ser verem ben kim yoluñda ' aşk ile ey serverüm
Zî sa' ādet bir gelüp pāmāl iderseñ sen serüm
Mülk-i ' aşkıñ şāhı oldum bende başka serverem
Bende olaldan saña ey mülk-i hüsne serverüm

Her ne yola gitsem anda hāk-i pāyüñ gözlerem
Neyleyem muhtācdır kuhl-i cilāya gözlerüm

Ben saña kim ayağıñ toprağı Nazmiyem derim
Sen baña diseñ nola bir luř edüp ħāk-i derüm

Āteş eyler şande ārām eylesem āhum o dem
Āteş eyler āhım ol ħālile her yirde perüm

fā' ilāñün/ fā' ilāñün/ fā' ilātün/ fā' ilün

1107

Nazire

Gerçi her dem işidir bülbül gibi nālişlerüm
Baña raħm itmez velī āh ol ruħı verd-i terüm

Derd-i hicrān ile derdā telħkām itdi beni
Ol kelāmı şekkerinüm ol zebān-ı şekkerüm

Ol yüzi gün alnı aydan ayru düşdi yıldızum
Yıldızım düşgünlügidir çatre çatre yaşlarum

Zerrece mihr eylemezdim gördüğüm dem şevķile
Māhrūlar birle ger āleşmeseydi aŗterüm

La' l-i leb-i cānānlara cān ile virmezdim gönül
Olmasaydı Nazmiyā zātımda ger bir cevherim

fā' ilāñün/ fā' ilāñün/ fā' ilātün/ fā' ilün

1108

Nev' i diğer der-ân kâfiye incâ nûn revî

Dembedem bülbül gibi âhım o yüzi gülşenüm
Âh kim bir güş urup güş eylemez bir dem benüm

Od şalar göz göre gönline serâser göreniñ
Her kaçan kim giyse zerrin câme ol simin tenüm

Ölsem itmezdim heves hergiz cinân bâğına âh
Olsa ol hürî likâ küyında ger bir meskenim

Vardığımca yâre ağıyârile bir olup iti
Yaşamı alur biri tutar biri biñ dâmenim

[370 b] Varmag olurdu kanâ' at menziline Nazmiyâ
Nefs-i zâlim olmasaydı âh eger kim rehzenim

fâ' ilâfün/ fâ' ilâfün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün

1109

Naẓîre

Nâleme incinme karşımda demâdem sen benüm
'Andelîb-i hoş nevânım ben yüzüñdür gülşenüm

Yâd-ı ruhsâr gele hicrânıñ şebinde dembedem
Şu' le-yi âhımdırur ey meh çerâğ rüşenüm

Şöyle bî tâkat kılpdur derd-i hicrânıñ beni
Kim baña bâr-ı girân olmuşdurur pîrâhenüm

Yoluña yilmekde cest olmağičün geymen kabā
Kim ayak bağı olur ol yolda baña dāmenüm

Dembedem karşıñda Nazmī nola zārī kılsa āh
Bülbül-i zārīñdurur ol ey yañağı gülşenüm

fā' ilāṭün/ fā' ilāṭün/ fā' ilātün/ fā' ilün

1110

Nev' -i diğer kâfiye bā vaşl ü hurūc

Ben ki faqr u fāqa birle bir kemīne bendeyem
Hağdan özge kimesnem yok bir garīb efkendeyem

Şol kerīmiñ bendesiyem māḥaşal cān ile kim
Luṭf ü ihsānından anıñ dāyimā şermendeyem

Cüy olup aқduğı her dem қande olsa қan yaşum
Buña bu dil derdünüñ dermānını cüyendeyem

Bendeyem bir şāha kim қādir degülven āh aña
Bendeyim ben saña dimek lafzın aña ben diyem

Cāhile bir cāh ile baş egmezem başa diyü
Nazmiyem erbāb-ı 'ilm ü fazla ammā bendeyem

fā' ilāṭün/ fā' ilāṭün/ fā' ilātün/ fā' ilün

1111

Nev' -i diğer kâfiye bâ redif ü vaşl u hurûc nûn revî

Zerreveş bir mihr-i hüsnüñ ben ki sergerdānyam
Bir güzeller şāhıdır kim bende-yi fermānyam

‘İddır şol ‘ālem-i vaşlı mübārek demdurur
Bir kemān ebrū şeh-i hüsnüñ kulı qurbānyam

Nola her dem zār olup zārī kılırsam şad hezār
Bir gül-i gülzār-ı hüsnüñ bülbül-i nālānyam

Yārīñ ol haṭṭ-ı gubār-ı la‘li esrārına āh
Vākıf olmak hāletinüñ vālih ü hayrānyam

Çün kemāliyle müsellemdir baña bu fenn-i nazm
Ben nola Nazmī disem devriñ bugün selmānyam

fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilün

1112

Nazire

Ben ki bir sulṭān-ı hüsnüñ bende-yi fermānyam
Bir kemānebrū efendidür kulı qurbānyam

Tā ki oldum ol şeh-i hüsnüñ gedā-yı kūyı ben
Tā o demden ben de ‘aşk ikliminiñ sulṭānyam
Kılsa bir rüşen nazar pürşevk olur göñlüm gözüm
Zerreveş bir mihr-i hüsnüñ ben ki sergerdānyam

Ḥān-ı hüsnünde ben ol şāh-ı cemāliñ her zamān
Cān ile şol lebleri helvāsınıñ hayrānyam

Pārelense tīġ-i ġamdan nola Nazmī yüregim
Nice demlerdir ki yāriñ haste-yi hicrānıyam

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

1113

Müreddef der kâfiye-yi mücerred incâ elif revî

Ķādir olsam kâşkî yüz dīde peydā eylesem
Kim o yüzden göz yaşın bir özge deryā eylesem

Virse haĶ her Ķaylim itsem Ķil ü Ķāl için zebān
Zikr-i haĶda her birin her demde ġüyā eylesem

Ķaflet uyġusından açılsa gözüm gördüklerim
Cümleten 'ibret gözi birle temāşā eylesem

ĶaĶ tevekkül virse minnet itmesem bir ferde āh
Her negim olursa hep haĶdan temennā eylesem

İtmez olsam meyl bu dünyāya cūca kendümi
Nazmiyā bedĥāl-i ādemden müberrā eylesem

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

1114

Nev' -i diġer der ān kâfiye incâ nız elif revî

Nice bir varlık yüzinden meyl-i dünyā eyleyem
Nice bir yoĶ yire her şahşıla ġavgā eyleyem

Hāl-i 'uqbā fikrine gönlümde yir qalmaz ebed
Her ne derdā ki fikr-i kār-ı dünyā eyleyem

Hāle virir bir teğayyür özge şüretten hemān
Gördüğüm naqş u nigārı kim temāşā eyleyem

Dürr-i maqşūduñ huşūlin etmeyince haq naşīb
Aşşı ne tütkim gözüm yaşını deryā eyleyem

Nazmiyā hāşā ki mihrüm ide mülī ben qulın
Şol umūrı hayrı kim cāndan temennā eyleyem

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

1115

Nazīre (derkenār)

Rūhuma virir müdāmī rāh bir rāhat benüm
Hem eder kesb-i şafā gönlüm bulur kuvvet tenüm

Rāha rāhatbaşş ü rühefzā dirisem nola ger
Kim müdām ālile alur gam elinden dāmenüm

Cevr-i devrile daği hem qahr-ı dehrile bugün
Ben o miskīnim ki künc-i meskenetdir meskenüm

Hadden artıq āhı eksik eylemezdim bir nefes
Nefs-i şerr āh olmasaydı māni' hayrım benüm

Za' afdan ey Nazmī görmezdi tenüm kimse benüm
Ger ihāta etmese pīrāmenim pīrāhenüm

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

1116

Nazîre (derkenâr)

‘Aşkı dildârîñ dilimden gitmeyiserdir benüm
Cümleten hâk olduğı vaqtin dağı işbu tenüm

Bağr-i ğamda kaldım eyvây âşinâlık gösterib
Âh elim alaydı bir hızr-ı hüceste pey benüm

‘Andelîb-i zârî olaldan nice demdir baña
Dembedem âh etdurur âh ol ‘izârı gülşenim

Gördi ben miskinem işiginde miskînüm diyü
Bir kerem gösterdi yâz oldı işigi meskenim

Ağlaram dâyim ki yoğdur soñuma bir ağlarum
Eylirim ölmezden öñ ma' nîde Nazmî şivenim

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

1117

Nev' -i dîğer der kâfiyeyi müreddef be elif incâ rā revî

Her dem ol cānān benüm karşusına zār olduğum
İstemez ister gibi cāndan o bîzār olduğum
Ol tabîb-i dil diler miydi ola tîmārım âh
Derd-i ‘aşkı birle bir görseydi bîmār olduğum

Künc-i firğatde beni bir dem tek ü tenhâ çomaz
Öldürür her dem ğam-ı yār ile ben yār olduğum

[371 a] Dilberîñ eyler dil efkâr-ı cefâsın dembedem
Âh kim oldur benüm böyle dilfikâr olduğum

Şimdi yoqdur ehle bir rağbet nazâr nâehledir
Nazmiyâ oldur zelîl olup benüm ḥâr olduğum

fâ' ilâṭün/ fâ' ilâṭün/ fâ' ilâṭün/ fâ' ilün

1118

Nazîre

‘Aşkıñ efkârıyladır her dem dilfikâr olduğum
Hicründe âlâmıyladır her gâh bîmâr olduğum

Hâlet-i ‘aşkıñıladır her dem işim âh olduğu
Ġuşşa-yı hicründeleder derde giriftâr olduğum

Diñlemezsene âh ü zârî itdigim görmezsene âh
Karşuña bülbül gibi ey yüzi gül zâr olduğum

Bu hevâyî gönümün yeltenmesidür dembedem
Sen hümâya âh ben böyle hevâdar olduğum

Görmeseydim ben senün ağıyâr ile yâr olduğun
Görmez idün sen benüm candan bu bîzâr olduğum
İsterem kim cânım almadan hüdâ ey yâr-i cân
Göre ağıyârın benüm sen yâr ile yâr olduğum

Nazmiyem kim sen dür-i pâkîze vaşfi ile dir
Nazm tarzında demâdem ḥübgüftâr olduğum

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

1119

Nev' -i diğer der ān kāfiye incā nūn revī

Şem' veş hicr āteşiyle görse sūzān olduğum
Hānde itmezdi görüp dildār giryān olduğum

Ben tūrurken ġālibā aġyāre şunmazdı lebin
Bilse ol cānān benüm āzürde-yi cān olduğum

Çomadı cem' iyyet-i hātır bu ben dīvānede
Ol perī şānuñ ġamundandır perīşān olduğum

Rūze-yi hicri ġamı k̄ān baġırum k̄andedür
Ol vişāli ' idına cān ile k̄urbān olduğum

Hālet-i ' aşkıyladır ol h̄usrev-i şīrīn lebüñ
Nażmiyā ferhādveş ' ālemde destān olduğum

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

1120

Nazīre

Cān ü dilden çeşm-i bīmāruña kurbān olduğum
Gelmesün güç şol kemān ebrūña kurbān olduğum
İçmişem ' aşkuñ meyin esrār-ı la' lüñ şevķıne
Ol şafādandır benüm sermest ü h̄ayrān olduğum

Ayaġıñ topraġuna yüz sürmek içündür senüñ
Çatre-yi eşkim gibi her yirde ġaltān olduğum

Nāleme demsāz olur her ŧeb demādem tā seher
Ol hevādandır seg-i kūyuñla yārān olduđum

Olmuşam ğāvvās-ı baħr-i nazm ħünkim Nazmiyā
Nazm ile oldur benüm her dem dūr efřān olduđum

fā' ilāḩün/ fā' ilāḩün/ fā' ilātün/ fā' ilün

1121

Nev' -i dığer der ān kāfiye ĩncā dāl revī

Gerçi yārāndan cüdā olup ebed yād olmadum
LİK yārāndan yine bir luḩf ile yād olmadum

Görmedim řādī yüzün göstermedi yüz bir řafā
Ğuşşadan ħurtulmadum bir ğamdan āzād olmadum

ḩutmadı yüz baña devlet virmedi el bir ħuzūr
Bulmadum ğamdan daha bir laḩza dilřād olmadum

Bir ħarābābāda döndi beni yoħluħ ki var
Bir düzelmek bulmadum herğiz bir ābād olmadum

İḩtiyār ile ħul olup Nazmiyā bir kimseye
Emrine münħād olup anuñla mu' tād olmadum

fā' ilāḩün/ fā' ilāḩün/ fā' ilātün/ fā' ilün

1122

Nev' -i diğer der kâfiye-yi mücerred incâ te revî

Ben ki keşretten geçüp bir cāy-ı vaḥdet bulmadum
Bir şafâ kesb eyleyüp ' âlemde râḥat bulmadum

Gör sitârem olmayup bir ṭālî' -i sa' de qarîn
Ḳadre anuñla qarîn olup sa' âdet bulmadum

Şimdiki ' aşruñ nice â' yānını gördüm ' ayān
Şānlarında anlaruñ ben bir ḥalâvet bulmadum

Çok tefahḥuş eyledim çok kimsede bir luṭf-ı şān
Luṭf yüzünden birinde bir ' alâmet bulmadum

Ḥoş cehâlet itmemişdür Nazmiyâ kim nice dem
Hep hevâya yelmegin bir ḥoşca ḥâlet bulmadum

fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün

1123

Nev' -i diğer der kâfiye-yi mücerred incâ elif revî

Nâlede taḳlîdim eyler bülbül-i gūyâ benüm
Özge kuşdur ol hevâm ile uçar gūyâ benüm

Variken kūyında dāyim seyr-i dîdâr-ı nigâr
Görünür mi gözüme hey cennet ü ḥavrâ benüm
Şabr iden Eyyübveş ' aşḳ içre her derde benem
Derd-i bîdermândurur derdim ki var derdâ benüm

Şâf dil şūfi libâsı cāme-yi şūfi koyup
Ne murâdum ḥüb zîbâ aṭlas ü dîbâ benüm

Pürdurur pür nazm-ı elfāz ü me'ānī birle çün
Nazmiyā ṭab' umdurur pür durer-i deryā benüm

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

1124

Nazīre

Gönlüm aldı gördüğüm dem bir melek sīmā benüm
Āhum ol demden irer her dem semāya tā benüm

Gözüme tārīk olur 'ālem ne dem kim görmesem
Hey gözüm nūrı olupdur ol melek sīmā benüm

[371 b] Ol melek kim ḥüsn ile bir ruḥdur rāḥatresān
Ādemem pes aña meylim olmasun mı ya benüm

Gözlerem şevk ile anuñ her gün ol gün yüzini
Gözlerüm rüşenligi anuñladur zīrā benüm

Söylese bir söz o yārüm yarım ağız ger baña
Nazmiyā ol dem olur güyā bütün dünyā benüm

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

1125

Nazīre

Aldı gönlüm göz göre bir gözleri elā benüm
Almadı başdan bu 'aqlum yine ol illā benüm

‘Arz-ı hüsni itdi bugün ol yüzi gün yārüm baña
Oldı ol şevk ü şafadan şan bütün dünyā benüm

Serv kıaddın rāst seyr itdürdi ol gülruğ baña
Gönlüme ol olısar hep maḡlab-ı ā‘ lā benüm

İşigünde ḡasret-i vaşl ile eyler dembedem
Menzil-i āhum semā āh ol melek simā benüm

Eyledi kıaddüm düta tā kim ġam-ı hicrān-ı yār
Nazmiyā āhum oğına oldı kıaddüm yā benüm

fā‘ ilāḡün/ fā‘ ilāḡün/ fā‘ ilāḡün/ fā‘ ilün

1126

Nev‘ -i diğeri der ān kıāfiye incā bā revī

Cānuma canbağş olur her ġāh o luḡf-ı leb benüm
Gönlüme virür şafā ol ḡālet-i ġabğab benüm

İde mi ol meh baña bir gün gelüp ‘arz-ı cemāl
Göre mi bu gözlerüm āh ol ġüni yā Rab benüm

Gözüme hem gönlüme irerdi nūr ile sürür
Olsa mihmānum gelüp ol mehlikā bir şeb benüm

Ayağına yüz sürerdim cām-ı şaḡbāveş müdām
Ger elüme girse bir ḡoş yār-i hemmeşreb benüm

Cām-ı cānānuñ ki Nazmī hemdem-i la‘ lidurur
Cānuma cām oldı eglence anuñçün hep benüm

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

1127

Nev' -i diğer der ān kāfiye incā te revī

Ḥālīmī eyler mükedder dāyimā ğaflet benüm

‘Aqlumı her gāh alur ol ḥāl ile ḥayret benüm

‘Asker-i bīḥadd-i endūh ü ğam ü ğuşşa üşüp

Ṭurmaz eyler vah ki göñlüm mülkini ğāret benüm

Bir ğam-ı dünyā ile ol zār-ı pürmiḥnet benem

K’itdi zārī işim ol ğam birle ol miḥnet benüm

Düşebilsem rāḥ-ı vaḥdet birle bir keyfiyyete

Rūḥıma virse müdām ol rāḥ bir rāḥat benüm

Ehl-i dünyādan iderdim Nazmiyā ‘uzlet hemīn

Āh elüme girse ger bir ğuşe-yi ‘uzlet benüm

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

1128

Nazīre

Ṭālī‘ üm yārī kııup ol yārime ṭal‘ at benüm

Mihr idüp bir şeb olursa hemdemim devlet benüm

Gör sitārem ṭālī‘ imdür ol ḳamer ṭāl‘ at gelüp

Bir şeb olmaz hemdemüm mihr ile bir sāl‘ at benüm

Hey ne ādem cānıdur kim aldı anı göñlümi

Naḳş-ı ān-ı ḥüsn ile āh ol perīşüret benüm

Ol perī şān ehrimen cem‘ iyyetine kim varur
Hāṭırım eyler perīşān āh o cem‘ iyyet benüm

Kār idüpdür cānuma cānāndan ayru Nazmiyā
Hāsret-i vuslāt daḡi hem miḡnet-i firḡat benüm

fā‘ ilāṭün/ fā‘ ilāṭün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

1129

Nazire

Gönlümi mihr ile aldı kamer ṭal‘ at benüm
Zīsa‘ ādet mihr iderse baña ol devlet benüm

Būs-ı la‘ lüm himmet itdüm saña didi yā ki yār
Beynüme ṭurur demādem ‘ aḡl urur let benüm

Ḥayrete vardum ḡayāl itmekde esrār-ı femin
‘ Aḡlumı almışdurur ḡaḡḡā ki ol ḡayret benüm

Giceler seyr eylesem mehpāreler ṭañ mıdır
Nazmiyā faḡrimdurur şehri çre ol şöhret benüm

fā‘ ilāṭün/ fā‘ ilāṭün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

1130

[372 a] Nev‘ -i diḡer der ān ḡāfiye incā rā revī

Gönlümi uş itdi şeydā bir perī peyker benüm
Rūḡuma irgürdi rāḡat bir melek mañzar benüm

Dembedem ʿ aşkı hevāsıyla idüp āvāre āh
Kıomadı ārāmım ašlā dilde bir dilber benüm

Ĥasret-i dildār ile dilden demādem itsem āh
Nola kim hicrinde anuñ göñlüm āh egler benüm

Şāh-ı ʿ aşk olduğıma rüşen delil uş gün gibi
Nār-ı āhım kim olubdur başıma efser benüm

Her ne dem kim eyleasem bir hūb zātuñ vaşfını
Nazmum olur Nazmiyā haqqā bu kim cevher benüm

fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

1131

Nazire

Şol leb-i canbağş ile cānumdurur caʿ fer benüm
Hem gözüm nürüdurur ol cānān meh peyker benüm

Göñlümüñ eglencesidür cānumuñ cānānıdur
Ĥāşıl-ı ʿ ömrümdurur velhāşıl ol dilber benüm

Lebleri yādına ol hūrī liķānuñ dāyimā
Viridim olmuşdur dilimde sūre-yi kevşer benüm

Ol perī cān gibi gerçi oldı gözümde nihān
Lik her lahza hayāli göñlümi egler benüm

Bezm-i meyde bensiz ađyār ile cām içüp müdām
Cānumı acıtmasun ol lebleri şekker benüm

Tapusından ayrulalı kıble haqqı Nazmiyā
Şādığım sözümde gözümde uçar Ca' fer benüm

Can bağışlar ādeme güftār için ol perī
Cān ile medh itdügim ānı budur ekşer benüm

fā' ilāṭün/ fā' ilāṭün/ fā' ilātün/ fā' ilün

1132

Nev'-i diğer der ān kāfiye incā mīm revī

Eyledi hālüm digergün hicrūñ ile ğam benüm
Uş helāk idecek āhır o ğamdur hem benüm

Cānuma cānā cefālar kıлмаğ ile göz göre
Baña āh itdürme alma āhumı her dem benüm

Sen yüzi gün alnı ayuñ firqatünde āh kim
Tār olupdur göz göre bu gözüme 'ālem benüm

Ḳāmetüm olup muzā' if āhım olsa medd ile
Nola biñ ğam ğamum ğam içindedür müdğam benüm

Ben ki derd-i 'āşka düşdüm 'āşık oldum Nazmiyā
Nola bir dem tırmasa feryād ile nālem benüm

fā' ilāṭün/ fā' ilāṭün/ fā' ilātün/ fā' ilün

1133

Nev' -i diğer der ân kâfiye incâ nûn revî

Yüzüme kim hışm yüzünden baķasın sen benüm
Nice olsun gönlüm a güzel o yüzden Şen benüm

Āl ile gül gibi ey ruĥsārı ālim sensin āh
Bir Őafā yüzünden anı gönlümi alan benüm

Hep demādem nola çāk itsem ki cānā dembedem
Māni' imdür her dem-i vaŐluñda pīrāhen benüm

Yok yire 'ömrüm geçürdüm ben baña itdüm baña
Bilmedüm bu varlıĝ ile ķadrimi hey ben benüm

Nazmiyem kim sen mehüñ mihrine düŐdü kim tamām
Süznāk eş' ārum eyler gün gibi rüşen benüm

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

1134

Nazire

Sensiz olmaz gönlüm aŐlā ey yüzi gülşen benüm
Anlayan sensin bu gönlüm ey yüzi gülşen benüm

Ey yüzi gül hep güle baķsam yüzüñe nola kim
Bir nazarda gönlüm alduñ çünkü başdan sen benüm
Şol nacaķ lalañ ucundan ķapuñı ķodum velī
Öz elimle ayaĝuma balta urdum ben benüm

Ķapuña varmaķ ĥasūda ķarŐu tırmaķ tıpuña
Gönlüm almaz iŐigüñde iken ol iñen benüm

Nazmiyem kim ben seni cān ü gönülden sevmişem
Dostum sevmez o hālüm göz göre düşmen benüm

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

1135

Nev' -i diğer der ān kāfiye incā vāv revī

Çanlu şu olup gözüm yaşı açar her sū benüm
Çande olsa gözümüñ yaşı yiñilmez şu benüm

Ayrulup benden nice gündür yüzün göstermedi
Gözüme 'ālem yüzün tār itdi bir mehrū benüm

[372 b] Nice görüp görmeze uram o yārūñ bed işin
Kim göz eyler ğayra turup gözüme karşı benüm

Ħüy idindi ağladup her dem yaşum cūy itmege
Nazmiyā şürīde ister hālüm ol bedĥū benüm

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

1136

Nev' -i diğer der ān kāfiye incā yā revī

Cānuma virir şafā meclisde şāfi mey benüm
Gönlümi egler yine her dem neyeyse ney benüm
Bezm-i endūh ü ğam ü miĥnetde nār-ı hicr-i yār
Bu dil-i pürderdime her gāh yaçar key benüm

Baĥr-i ğamda ğarĥa varmaz ĥurtuludum hey meded
Āşinām olaydı bir ĥızr-ı ĥuceste pey benüm

Būs-ı la' lin baña karşı bezl ider ağıyāre āh
Cānuma karşı eyler ol cānāne Nazmī hey benüm

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

1137

Nazīre

Devrde hemşoḫbetümdür çün müdāmī mey benüm
Nāleme demsā olur hem hemdemümdür ney benüm

Derd-i hicr-i dilber ile tırmaz oldı āhum āh
Her dem oldur eyleyen ḫālüm digergün hey benüm

Ol nigārum āfitāb ü zerre-yi nāçiz ben
Nola ger gelse vücūdum aña bir lāşey benüm

Defter-i ā' mālūmi taşḫih idebilmem āh
İtmedin bu defter-i zamāne tay benüm

Nār-ı hicr-i yār sūzān itmek ile Nazmiyā
Key belādur olduğı bağrum serāser key benüm

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

1138

Nev' -i diğer kāfiye bā redif ü vaşl dāl revī

Ol elif kad dāl zülf olan perizādum benüm
Bir dem añmaz āh kim ādem diyü adum benüm

Naşş virir ‘āşıkılarınuñ katline haţtıyle gör
Göz göre ol kaşı búb āh ol gözi şādum benüm

Lebleri şırın güzeller can virir kul ılmağa
Hüsrev-i iklīm-i hüsñ olalı ferhādum benüm

Ben kulına her nazār hep hışım ile eyler nazār
Hışımı gālīb begdür āh ol çeşmi cellādum benüm

Āsitānundan o mehrūnuñ ki ben oldum cüdā
Göge çıksa yiridür her demde feryādum benüm

Ol mehüñ Nazmī görelden dür dişiyle gün yüzün
Rüz ü şeb vennecm ü veşşems oldı evrādum benüm

İntizār ile ben öldüm ey mu‘allim kuluñum
Vaqtidür āzād iderseñ serv-i āzādum benüm

fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

1139

Nazire

Firkatüñde hun-ı dildür ey perī zādum benüm
Raħm kıl ādemlik eyle ey perizādum benüm
Sen kıyāmet kāmētüñ yolında canlar vireyin
Haşre dek dillerde tā kim söylene adum benüm

Şür ü şerr ile ne deñlü hayr ide zālīm haşūd
Ey şekerleb alısar andan hüdā dādum benüm

Ḥusrevā hicrinde sen şîrîn lebûñ ferhâdveş
Ṭâğ ü taş inledür derd ile feryādum benüm

Yād olanlar Nazmiyā yād ide mi hergiz beni
Āşinā olanlar itmez oldular yādum benüm

fā' ilāṭün/ fā' ilāṭün/ fā' ilātün/ fā' ilün

1140

Nev'-i diğer kâfiye bâ vaşl ü hurûc ü mezîd dâl revî

Vaşl-ı cānān kim var aqşā-yı murādumdur benüm
Yok hilāfım aña ol candan vedādumdur benüm

Cānumı cānānuma teslîm kılmak haq bilür
‘Aşk birle aña candan inkıyādumdur benüm

‘Aşk-ı dilber dilden olmaduğı hālî dembedem
Dilden anuñla ezelden ittiḥādumdur benüm

Şol tarîk-i ‘aşk kim var ḥadd ü gāyet yok aña
Tā ki düşdüm aña ben gam ḥāñı zādumdur benüm

Nazmiyem her zāt-ı pāki cevherî medḥ eylemek
Tā ezelden ‘ādetüm ḥaqqā nihādumdur benüm

fā' ilāṭün/ fā' ilāṭün/ fā' ilātün/ fā' ilün

1141

Nev' -i diğer ân kâfiye incâ nîz dâl revî nûn mezîd

Hâşıl olan 'aşk ol yâre vedâdumdan benüm
Cân ü dil zevk ile koymuşdur nihâdumdan benüm

İtmemişdür yâd nâmum hergiz ol dilber benüm
Gitmemişdür nâm-ı dilber gerçi yâdumdan benüm

Hâşıl olur dâyim alan anca hâletler baña
'Aşk-ı cânân birle candan ittihâdumdan benüm

Hamdillah yokdurur şübhe hudûs-ı 'âleme
Mü'minem ben dönmezem ol i' tîkâdumdan benüm

Umarım hizmetde yâre intikâşum olmaya
Dostluk bâbunda Nazmî izdiyâdumdan benüm

fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün

1142

Nev' -i diğer kâfiye bâ redif ü vaşl incâ revî

[373 a] Sünniyem vardur kamu aşhâba ikrârum benüm
Râfîzî ve Hâricîveş yokdur inkârum benüm

Hîçbir cây-ı haţar baña gelmez bir hazer
Ola 'avn ü luţf-ı haķ her yirde ger yârüm benüm
Bir sürûra kalmadı hergiz yir ile dilde yir
Bâr-ı ğam çekmek ki her bâr oldu uş kârum benüm

Çoķdan eylerdi beni hâk ile yeksân ğuşşa âh
Olmasaydı âh eger her dem hevâdarum benüm

Ben nice hāl idinem dünyā umūrın Nazmī ki
Dāyimā işğāl-i dünyā ola efkārüm benüm

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

1143

Nazīre

Olsa nola naqd-i cān yoluñda işārüm benüm
Olmasun mı 'aşk ile 'ālemde āşārüm benüm

Ben seni 'ālemde candan sevdigüm iş'ār ider
Sevdigüm vaşf-ı lebūñle olan eş'ārüm benüm

Zār idüp ben bülbülüñ gülzār kūyuñ içre āh
Diñlemezsın bir nesef ey yüzi gülzārüm benüm

Çande olsa çand-i la' lüñ vaşfidur zıkr itdügüm
Hüsrevā şirīn olursa nola güftārüm benüm

Ey dür-i yekdāne şimdi vaşf-ı la' lüñle senüñ
Nazmiyem cevherdurur nazm-ı dürer bārüm benüm

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

1144

Nev' -i diğer kâfiye bā redif ü vaşl ü hürüc ü mezid rā revī

Hayr ile yārānı dāyim yād kārümdür benüm
Anlaruñ dilde hayāli yādgārümdür benüm

Cāh ile bir cāhile hıdmet baña müşkil gelür
‘ Ālime hıdmet velikin iftiḥārumdur benüm

Dembedem āvāre idüp bir qarārum ḳomayan
Āh kim başda hevā-yı berḳarārumdur benüm

Ḳande gitsem benden ayrılmaz olupdur hiç ğam
Şanki yoldaşdur ḳadimi eski yārümdür benüm

Devlet-i dünyā baña el virmedüğine sebep
Nazmiyā elden hiçābum birle ‘ ārumdur benüm

fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

1145

Nazīre

Ol semenber ğonceleb dilber ki yārümdür benüm
Ḥāşıl-ı ‘ ömrüm o serv-i gül‘ izārumdur benüm

Rūḫa viren rāḫat ü ‘ ömre şafā ḳalbe feraḫ
Bezm-i vuşlatda leb-i la‘ l-i nigārumdur benüm

Şehrimüzde şimdi bir mehpāre sevdüm kim bugün
Şehr-i āfāḳ olan ol şehr-i yārümdür benüm
Server ü serdār ser cümle şaff-ı rindān olan
Ḥüsn meydānunda şimdi şehsüvārumdur benüm

Cevher-i cānı nişār itmek demādem Nazmiyā
‘ Aşḳ ile cānānenüñ yolında kārumdur benüm

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

1146

Nev' -i diğer der ān kāfiye incā nız rā revī vü nūn mezīd

Bellüdür ben nolduğum bīhūde kārūmdan benüm
Añlanur sergeşte hālüm ıztırārūmdan benüm

Her gören bilür hevāyī olduğum gördüğü dem
Dembedem āh ile hāl-i bīkarārūmdan benüm

Her müselmändan ümīdim oldurur ihlāş ile
Fātiha luṭf ide geçdikde mezārūmdan benüm

Bir muvāfiḳ yār düşmez degmede aña zīrā ki āh
Çekmişem anca elem ben nice yārūmdan benüm

Ṭarz-ı nazmı cevhere dönderdigim ben her gören
Bile Nazmī cümle nazm-ı dürnişārūmdan benüm

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

1147

Nazīre

Ben ne miḥnet çekdigüm hicr-i nigārūmdan benüm
Ehl-i derd olan bilür feryād ü zārūmdan benüm
Ehl-i hāl olana bir hālet gelür bīihtiyār
Derd ile bu nāle-yi bīihtiyārūmdan benüm

Mülk-i ḥüsne şāh olaldan yaḳdı gönlüm şehrinin
Kime feryād ideyin ol şehriyārūmdan benüm

Yol degüldür gözlemek ʿ aşk ehline nāmūs ü ʿ ār
Geçmişem bu yolda ben nāmūs ü ʿ ārumdan benüm

Naẓmiyā zātında anuñ kim ola bir cevherī
Hāzz ider cān ile nazm-ı dūrnişārumdan benüm

fāʿ ilāṭün/ fāʿ ilāṭün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

1148

**Nevʿ-i dīger der ān ḳāfiye incā nīz rā revī vü mīm vaşl ü sīn ḥurūc ü nūn
mezīd**

[373 b] Saña cānā cān revān olsun ki yārumsın benüm
Cümleten varım senüñ ʿ ālemde varumsın benüm

Saña Vāmıḳ gibi şol bir ʿ āşık-ı şādık benem
Sen o vechile güzel ʿ Azra ʿ izārumsın benüm

Deyr-i cānda ey şanem taşvīrūñi dil resm idüp
Hüsni-i şūret birle naḳş itmiş nigārumsın benüm

Ḳarşuña zār ile zār olsam nola kūyuñda kim
Bülbülem ben sen gül-i bāğ-ı bahārumsın benüm

Naẓmım işār için cānā saña cānum revān
Yoluña varım nişār olsun ki yārümsin benüm

fāʿ ilāṭün/ fāʿ ilāṭün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

1149

Nev' i diğer kâfiye bâ redif ü vaşl incâ nûn revî

Tenden ayrılmalu olduĝda revân cānum benüm
Şerr-i şeytāndan İlähi şakla imānum benüm

Düşmüşümdür şugl-i dünyâyile hey bir derde kim
Haĝka ħalmışdur hemîn ol derde dermānum benüm

Vāy ben ' aşīye itdügim günehlerden eger
' Afv kılmazsa beni Mevlā-yı sübhānum benüm

Kāşki gelse elümden diñmesem diñlenmesem
Turmasa öz ħālim için bir dem efgānum benüm

Raĝmet ide Haĝ aña kim Nazmiye raĝmet diye
Nazmiyā her kim ele alursa divānum benüm

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

1150

Nazire

Olduĝı demde bu cismimden cüdā cānum benüm
Umarım Haĝĝ şaklaya şeytāndan imānum benüm

Eyle yā Mevlā müyesser ben ħuluña anı kim
Fikr ü zikrũnle geçe her ħin ü her ānum benüm
Zerreveş devr içre sergerdān idüp devrānını
Vah ki sergerdānlıĝıyla geçdi devrānum benüm

Gelmeñ olurdu feraĝ gāhıde bir dem yanuma
Ĝam ihāta itmese her gāh her yanum benüm

Bir du‘ ā ihsān ide ben müznib için umarım
Nazmiyā her okıyan luṭf ehli dīvānum benüm

fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

1151

Nazīre

Ḳanı ol gün kim gelüp ol mäh-ı Ken‘ ānum benüm
Gün gibi ide müşerref beytü’l-aḫzānum benüm

Dīde-yi ğam dīdede uçar ḥayāli dāyimā
Ġāib olaldan nazardan ol perī şānum benüm

Ol meh-i bīmihre te şīr itmedi bir zerre āh
Göklere çıkdı egerçi āh u efgānum benüm

Ġonceler baş ḳor ayağına düşer güller yüzün
Seyr-i gülzār eylese serv-i ḥırāmānum benüm

Baḫr-i ṭab‘ uma diye Nazmī Nizāmi āferīn
Ger şadefveş güş ide nazmefşānum benüm

fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

1152

Nazīre

Kim ki sen cānānı görse saña dir cānum benüm
Hey ne ādem cānısın sen ey perī şānum benüm

Tañrı haqqıçün tarıķ-i ʿ aşķ içinde şübhesiz
Küfr-i zülfüñdür senüñ a dīnum īmānum benüm

Yüz süren her dem saʿ ādet birle bulur fetḥ-i bāb
Āsitānuñ bir saʿ ādethānedür ḥānum benüm

Ḥıdmete varur gelür her dem der-i iķbālüne
Tıfl-ı dil olmuşdurur şimdi der oĝlānum benüm

Niçe bilmek niçe cevher olduĝun zātuñ senüñ
Nazmiyem pes cevheri olmaķdurur şānum benüm

fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

1153

Nazire

Ğamdan öldüm ey leb-i ʿ isā-yı devrānum benüm
Eyle ihyā ben ķuluñ devletlü sulṭanum benüm

Pāymāl itdi hevāñile beni ĝam leşkeri
Raḥm ķılar ben mūr-ı mazlūma Süleymānum benüm

Ey ṭabīb-i can lebüñ şekker mi yā şehd-i şifā
Şorduĝum budur ki oldur derde dermānum benüm
Tā ki gördüm laʿ lüne ḥaṭ geldigin cānā senüñ
Başdı ol yüzden ķasāvet āh kim cānum benüm

Kirpigüñden oķlar idip dembedem oķlar yürür
Türk çeşmüñ dilleri tātārveş ḥānum benüm

Ehrimenler birle bir görürsün ehl-i dilleri
Âdemîlik böyle olmaz ey perî şānum benüm

Nazmiyem kim kaçre-yi eşkiyle cānā dembedem
Dür nişār eyler yoluñda çeşm-i giryānum benüm

fā' ilāṭün/ fā' ilāṭün/ fā' ilātün/ fā' ilün

1154

[374 a] Nev' -i diğer kâfiye bā redif ü vaşl ü hurûc ü mezîd nūn revî vü rā mezîd

Künc-i guşsa gūşe-yi ğam kim mekānumdur benüm
Anda miḥnetler çeken cān u cenānumdur benüm

Sūznāk āh itdiren her dem baña bu dilde kim
Nār-ı kahrile olan dāğ-ı nihānumdur benüm

Naqd-i ömri şöyle kim bihūde yire şarf idem
Hey dirîğ ü ḥayf ol özge ziyānumdur benüm

Ḥaḳ murādın virür ol kim ide şıdḳ ile niyāz
Şübhe itmek aña bir yañlış gümānumdur benüm

Cānile meddāḥıyam bir ḥübzātuñ māḥaşal
Nazmiyem cevherşinās olmaḳ ki şānumdur benüm

fā' ilāṭün/ fā' ilāṭün/ fā' ilātün/ fā' ilün

1155

Nazîre

Yâre her dem nola dirsem yâr-ı cānumdur benüm
Cānımuñ ārāmı ol rûḥ-ı revānumdur benüm

Ḥüsni yârüñ āfitāb u āsitānı āsumān
Anda kemter zerre cism-i nātüvānumdur benüm

Cüst ü cū iden o serv-i gül' izārı bāğ bāğ
Göreyin çok yaşasın eşk-i revānumdur benüm

Cām-ı mey devrüñ ğamın def' itdügiçün her zamān
Āsitān-ı meykede şimdi mekānumdur benüm

Naẓmiye cānānesiz çünkim olur dirlik muḥāl
Oldurur anuñ didigi cānāne cānumdur benüm

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

1156

Nazîre

Ḳünc-i ğamda hemdemüm āh u fiğānumdur benüm
Ḳande gitsem hemrehim eşk-i revānumdur benüm

Gün yüzüñle āy alnuñ şevḳına cānā senüñ
Rüz ü şeb nūr āyeti vird-i zebānumdur benüm
Cezbe-yi 'aşḳuñla geldüm 'ālem-i ervāḥdan
Cān metā'ı saña cānā armağānumdur benüm

Gün yüzüñ gördükçe her dem k'eylerim göynüklü āh
Dilde miḥrüñden olan sūz-ı nihānumdur benüm

Ĥařılı bu kim leb ü zülfiyle Nazmî ol nigâr
Cānum ü ‘ömrümdurur rûĥ-ı revānumdur benüm

fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilün

1157

Nazîre

Leblerüñ güftârile cān içre cānumdur benüm
Ķāmetüñ reftârile rûĥ-ı revānumdur benüm

Leblerüñe dilberā dil virdigüm aġyārdan
Şaĥlarum cānum gibi rāz-ı nihānumdur benüm

‘Ařıĥāne na‘ ralar ĥapuñda kim peydā olur
Āsumāna irişen āh u fiġānumdur benüm

Acıyup cāndan benümçün vay ki yanar yaĥılır
Dāġ-ı mihrüñ dilde yār-i mihribānumdur benüm

Cānfezā lā‘ line sen cānānenüñ meyl eylemek
Nāzmiyem lāzımdurur şab‘ uma řānumdur benüm

fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilün

1158

Nev‘ -i diġer der ān řāfiye incā nîz nün revî vü nün diġer mezîd

Ġam beni bîzār ider her gāĥ cānumdan benüm
Bezürür miĥnet beni her dem cenānumdan benüm

Ėam yimekten ġayrı yimekten kesüldüġüm tamām
Bellüdüŕ tende görinen üstüġānumdan benüm

Her ne demler kim gele bu göñlüme fāsıd ġayāl
Ĥāşıl olur ol hemīn yañlış ġümānumdan benüm

Kāşķi olsa ġaķķi hep mecāzī olmasa
Her ne sözler kim gelür her dem zebānumdan benüm

Eylemek teşġiş her zātı ne cevher olduġun
Nazmiyem olmaz ‘aceb ġaķķā ki şānumdan benüm

fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

1159

Nazīre

Baña şol ġam kim gelür ol yār-ı cānumdan benüm
İsterüm kim gitmeye ol hiç yānumdan benüm

Şöyle oldum za‘ file kim āyaġım altında mür
Ėam yimez bir zerre cism-i nātüvānumdan benüm

Ĥanķı ġülşen seyrin eyler luţf idüp gel ey şabā
Baña vir toġru ġaber serv-i revānumdan benüm

Āsitān-ı devletinden ben ġulun redd itdi āh
Böyle ummazdım ben ol devletlü ġānumdan benüm

Bezm-i ġamda Nazmiyā ġālāt-ı ‘aşķ-ı yār ile
Neydigüm ma‘ lümdur her dem fiġānumdan benüm

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

1160

Nazire

Bellüdüür ' aşkum benüm eşk-i revānumdan benüm

Añlanur derd-i dilim āh u fiğānumdan benüm

Künc-i firkatde demādem egleyen sensin beni

Billah ey ğam luḡ idüp gel gitme yanumdan benüm

Cevr ider her dem baña bir zerrece mihr eylemez

Āh ü feryād ol meh-i nāmihrbānumdan benüm

[374 b] Cism-i cān ile bulur ārāmı cān cānānile

Yeg seversem ben nola cānānı cānumdan benüm

Naẓmiyā yārüñ leb ü dendānını vaşf itdigüm

Bellüdüür naẓm-ı dür ü gevherfeşānumdan benüm

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

1161

Nev' -i dīġer der ān kâfiye incā sîn ħurüc ü nün şānı mezīd

Cānfezā leblerle cānā ḡatlu cānumsın benüm

Dilġüşā ruġlarla tāze ġülsitānumsın benüm

Kāmetüñ kim cilve-yi nāzile öldürdi beni

Hey kıyāmet fitne-yi āġir zamānumsın benüm

Ben senüñ Ferhādıñum cānum revāndur yoluña

Sen begim bir ħusrev-i şīrīn dehānumsın benüm

Şol ad-i mevzūnile sen ey semenber onceleb
Gūlşen-i ūsn ire bir serv-i revānumsın benūm

Nazmiyem kim saa ben cānum revān itsem revā
Sen ki bir dildār-ı şū u dilsitānumsın benūm

fā' ilāūn/ fā' ilāūn/ fā' ilātūn/ fā' ilūn

1162

Nazire

ūsrevā şirīn lebūnle sen ki cānumsın benūm
Cilve-yi add ile hem rū-ı revānumsın benūm

Saa cānā olamaz ūsn ile bir cānān şebīh
Bir perīsın sen hey ādem cānı cānumsın benūm

Pirlikde sevdi ōnlūm sen kıyāmet dilberi
Nevcivānum fitne-yi āir zamānumsın benūm

Kām-ı dildūr cām sūrmek sen k'olur şādı saa
Disem ol meclisde bat-ı kāmranumsın benūm

Nazmiyem med eyledim sen zāt-ı pāki cevherī
Bir leb-i la' li dūr ü gevherfeşānımsın benūm

1163

Nev' -i dier āfiye bā redif ü vaşl incā he revī vū mīm vaşl

ar şanmayup şu kes kim ola bed-āhum benūm
Şala şerrinden anu ben ulu Allahum benūm

Ey hālilim bir hālel irgüremez a' dā baña
Olıcağ Rabb-i mu' inüñ ' avni hemrāhum benüm

Şaqlaya bir şerr-i nāgehden o hayru'n-nāşirīn
K'olmaya bir hāl ile andan bir āgāhum benüm

Āh kim olmasa eksik hādden artuğ kāşkī
Havf-ı Mevlādan demādem derdile āhum benüm

Şuğl-i dünyāyile Nazmī niçeye dek niçe bir
Kim geçe niçe niçe gam birle her gāhum benüm

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

1164

Nazīre

Çün bu gün bir aydurur görünmez ol māhum benüm
İşiginde göge çıksa yiridir āhum benüm

Ol dilārāmuñ yüzün göstermez oldı baña āh
Görmesün iylik yüzün āgyār-ı bedh'āhum benüm

Gün yüzün görüp o māhuñ mihrini görem mi āh
Sen naşib eyle baña ol günü Allahum benüm

Küyı güyā ol nigāruñ deydür kendü şanem
Anda avāz-ı ceresdür nāle vü āhum benüm

Zāhir ü bāṭın gam u derdile āh u eşkdür
Nazmiyā her kande gitsem yār u hemrāhım benüm

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

1165

Nazîre

Görinen şanma şafağ hicründe ey māhum benüm
Yirini od itdi çarhuñ nāle vü āhum benüm

Sen yüzi gün ālnı āyuñ derd-i hicrindendür
Nāle-yi şebgîre āh-ı sehergāhum benüm

Gün yüzüñ görmekdur ey meh maṭlab-ı a' lā-yı cān
İde mi rüzı baña ol günü Allahum benüm

Ġurbete düşdükte düşmenden ne pervā baña kim
Dostum ' aşquñ olupdur çünki hemrāhum benüm

Āsitān-ı devletüñden nola hālî olmasa
Senden āyru olamaz Nazmî kuluñ şāhum benüm

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

1166

Nev' -i dîger kıāfiye bā redif ü vaşl ü hurüc ü mezîd he revî

Dergeh-i luṭf-ı hudā cāy-ı penāhumdur benüm
Ġaflet ol dergāhdan hāl-i tebāhumdur benüm
Nafi' olan baña ' uqbā hālî için hāşılı
Dāyimā yaşımdur andan her dem āhımdur benüm

Hep hevāye yelteyen her dem beni göz göre āh
Başdan işbu ehl-i dünyāya nigāhumdur benüm

Luṭf idüp her kim baña bir büñ deminde buluna
Ol muhibb-i muḥliş-i bîiştibâhumdur benüm

Şaḳalum ağardı hey daḫı hevesden geçmedüm
Aña bâ' iş Nazmiyâ baḫt-ı siyâhumdur benüm

fâ' ilâṭün/ fâ' ilâṭün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün

1167

Nazîre

Ol şeh-i ḫüsn âsitâni kim penâhımdur benüm
Müceb-i iḳbâl ü ' izz ü ḳadr ü câhumdur benüm

Kendü ḳıblemdür ḫabîbüm âsitâni ḳa' bedür
Sürerim her vaḳt aña yüz secdegâhumdur benüm

[375 a] Gündüzüm ' id eyleyen şevḳ ile gicem ḳadr iden
' Ālem-i vuşlatda ol gün yüzlü mâhumdur benüm

Künc-i miḫnetde beyâbân-ı belâda dembedem
Münisüm ḡam hemdemüm feryâd u âhumdur benüm

Nazmiyem kim cân u dilden sevdigüme ben seni
' Aşḳ ile feryâd u efḡānum güvâhumdur benim

fâ' ilâṭün/ fâ' ilâṭün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün

1168

Nazîre

Sen ḥabîbüm ka‘be-yi kûyuñ penāhumdur benüm
Ṭal‘atüñ kıblem işigiñ secdegāhumdur benüm

Ḳıble-yi âmāldür ‘izzetle sürsem nola yüz
Āsitānuñ pādişāhum kim penāhumdur benüm

Dür olaldan senden ey şîrin dehen Ferhādveş
Kūh-ı ğamda hemdemüm feryād u āhumdur benüm

Nār-ı āhum olduğına şevḳ-i mihrüñle şafaḳ
Subḥ ey ḥürşidruḥ şādıḳ güvāhumdur benüm

Gördi iḥlāş ile ḳul olduğum ol şulṫān-ı ḥüsn
Didi Nazmī bende-yi bîiştibāhumdur benüm

fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilün

1169

Nev‘-i diğer der ān ḳāfiye incā nün mezîd

‘Afv birle geçmegi bîḥad günāhumdan benüm
Etmezem ye’s umaram luṫf-ı İlähumdan benüm

Nefret itmek ḥālî ḥāşıl olur elḥaḳ göñlüme
Devlet ehlinüñ ğurūrına nigāhumdan benüm
Hemdem olup bir hevādār olmağ aşlā baña āh
Hiç kesden gelmez illā yine āhumdan benüm

Bend iderün göñlümi şerr-i hevādan her ne dem
Pend işitsem luṫf ile bir ḥayrḥāhumdan benüm

Baňa Nazmî bir naşîhat hep muhâbbetden gelür
Bir muhibb-i muhliş-i biştibâhımdan benüm

fâ‘ ilâṭün/ fâ‘ ilâṭün/ fâ‘ ilâtün/ fâ‘ ilün

1170

Nazîre

Bîhuzür olmasa her dem her gün âhumdan benüm
Yâr luṭfindan geçerdî her günâhımdan benüm

Ehl-i hâle neydiğüm zâhirdurur maḥfi degül
Bezm-i gamda dembedem feryâd u âhumdan benüm

Gice gündüz dembedem peydâ olur dūd u ‘alev
Nâle-yi şebgîr ü âh-ı şubḡâhumdan benüm

Ebr zülfi gün yüzün göstermez ol mâhuñ baňa
Ben neler görem daḡı baḡt-ı siyâhumdan benüm

Ây olur bir gün baňa bir zerrece mihr eylemez
Yoḡ sitârem Nazmî ol gün yüzlü mâhumdan benüm

fâ‘ ilâṭün/ fâ‘ ilâṭün/ fâ‘ ilâtün/ fâ‘ ilün

1171

Nazîre

‘Âcizem hicründe her dem dūd-ı âhumdan benüm
Virür ol zirâ ḡaber baḡt-ı siyâhumdan benüm

Ġāfil olma zülf ü ruḥsāruñ ğamıyla dembedem
Nāle-yi ŧebġir ü āh-ı ŧubḥġāhumdan benüm

Yār olurdu ṭālī' im devriñde hem baḥtım sa' id
Ger sitārem olsa sen ğün yüzlü māhumdan benüm

Derd-i hicrānuñla ḳaddim büküb yā itdi çarḥ
Ol daḥı sehm itsün ey meh tır-i āhumdan benüm

Ḥāk-i pāyi cevherin Nazmiye iḥsān eylemek
Umulur sen luṭf ü himmet kānı ŧāhumdan benüm

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

1172

Nev' -i diġer der ān ḳāfiye incā sīn ḥurūc ü nūn mezīd

Sen ki bir mihr eylemez ğün yüzlü māhumsun benüm
Hey gözüm nūrı begümsin pādiŧāhumsın benüm

Ka' be ḳāpuñ o yüzden ḳıbledür ṭapuñ senüñ
Hey ğüzel ol bābdan sen secdegāhumsın benüm

Devletümsin sen sa' ādet birle ḥaḳḳā devletüm
Zāt-ı ferruḥfāliñ ile ' izz ü cāhumsın benüm

Yollarıñda ḥāk-i rāh oldum ben ol ümmīde kim
Bir ğün añub diyesin sen ḥāk-i rāhumsın benüm

Nazmiyem kim kem gedāñum ben de kemter bendeñüm
Sen efendümsin sa' ādet birle ŧāhumsın benüm

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

1173

**Nev' -i diğer kâfiye bā redif ü vaşl ü hurüc incā gayn revī vü elif redif ü
lām vaşl ü rā hurüc**

Şande olsa gözlerüm her dem ki kân ağlar benüm
Seyl olup yaşım o çağlar cüş idüp çağlar benüm

Dâğ-ı hicrân dāyimā kim bağrıma dağlar yaçar
Cânıma göz göre od şor bağrumı dağlar benüm

Nāle kılduğça varup Ferhādveş tağlarda ben
Nāleme demsāz olurlar dembedem tağlar benüm

Ağzımı yāriñ ki yok dirler görünmez var ise
Hoğkabāzāsā demādem gözlerüm bağlar benüm

Gözlerümdür gözlerüm Nazmī benüm ancak hemān
Ölicecek hem gözlerümdir üstüme ağlar benüm

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

1174

Nev' -i diğer kâfiye bā redif ü vaşl rā revī

Nağş-ı dilkeş bek güzeldür bir nigārum var benüm
Aña kul olmağıla hoş iştiḥārum vār benüm

Ḥüsn meydânında esb-i nâz ile cevân ider
Dilrübâlar serveri bir şehsüvârım var benüm

[375 b] Mâh-ı bedre ta‘n ider on dördini sürer tamâm
Şöhreti var ḥüsniye bir şehir-i yârim var benüm

Keyḳubâdî tâcdır başında yelken taḳyesi
Mülk-i ḥüsniñ ḥüsrevi bir tâcdârum var benüm

Başım üzre yiri var ol şâh-ı ḥüsniñ ḳuluyam
Naḳmiyem bir dâne dürr-i şâhvârum var benüm

fâ‘ilâṭün/ fâ‘ilâṭün/ fâ‘ilâṭün/ fâ‘ilün

1175

Nazîre

Raḥmı yok ‘uṣṣâḳa bir âfet-i nigârum var benüm
Anuñiçün dembedem feryâd u dâdum var benüm

Dâyimâ ‘uṣṣâḳını gördükçe ‘arz-ı kîn idüp
Çîn ider ebrûlarını bir nigârum var benüm

Nâz ile reftâre gelse luṭf ile güftâre âh
Gönlün âlur ‘âṣıḳuñ bir şivekârum var benüm
Şoḳbetinde bülbül eyler şevḳile ‘âṣıḳları
Bir güler yüzlü yüzi gül şūḫ yârüm var benüm

Gülşen kūyunda ol gül yüzlünüñ bülbül gibi
Nâle-yi biḥadd ü feryâd-ı hezârum var benüm

Dilrübālar sevmeye biihtiyārum ḥaḳ bilür
Naẓmiyā sen şanma elde ihtiyārum var benüm

Ol nigāruñ naḳş-i ḥüsnün vaşf idelden Naẓmiyā
Ḥayli ʿuşşāḳ içre ḥaylî iʿtibārum var benüm

fāʿ ilāḫün/ fāʿ ilāḫün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

1176

Nevʿ -i dīger der ān kāfiye incā nün revî

Sevmişimdür cān ile bir yār-ı cānum var benüm
Bir lebi cān maḫlabı rūḥ-ı revānum var benüm

Bir leb-i cānbaḫş ʿayn-ı çeşme-yi āb-ı ḥayāt
Bir müselsel zülf-i ʿömr-i cāvidānum var benüm

Bir dudāğı ʿayn-ı kevşer zātı ʿayn-ı ḥürî iñ
Dilgüşā bir kūyı gülzār-ı cinānum var benüm

Tāze tıfl iken düşübdür ʿaşḫına cān ile dil
Cān deger bir pîr olası nevcivānım var benüm

Lezzet-i güftarı her dem cān bağlar cānıma
Naẓmiyā bir ḥüsrev-i şîrîn zebānum var benüm

fāʿ ilāḫün/ fāʿ ilāḫün/ fāʿ ilātün/ fāʿ ilün

1177

Nev' -i diğer der ân kâfiye incâ he revî

Kim görürse mihr ider bir yüzi mâhum var benüm
Aña şevk-i mihrile her gün nigâhum var benüm

Bir gedâyım işiginde ben de kemter bendeyim
Mülk-i hüsnuñ şahıdur bir pâdişâhum var benüm

Bir çapusu ka' bedür ol bir çapusu kıbledür
Feth-i bâb andandurur bir secdegâhum var benüm

Her günâhum bilirüm yanında yârüñ neyleyem
Oldurur bîhad günâhum her gün âhum var benüm

Hayli düşmen Nazmiyâ bir haylidür ammâ ne gam
Âsitân-ı dost gibi bir penâhum var benüm

fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün

1178

Nev' -i diğer der kâfiye-yi mücerred incâ rā revî

Bezm-i devrâne ayak başdıkça sâgar dembedem
Çeşm-i ' aşık gibi tırmaz kanlar ağlar dembedem

Gözlerüm yaşı demâdem niçe kan olmaya kim
Kân ider bağrum gam-ı hicrân-ı dilber dembedem
Büse almağın müdâm âl ile la' l-i yârdan
Ehl-i diller cām-ı bezmüñ kanın içer dembedem

Çatre çatre kanlu yaşum her yaña gâltan olup
Hâk-i pâyi dilbere yüzini sürer dembedem

Hicre düşüp hey meded cânımdan ayrıldum diyü
Nazmi la' l-i yâri añup qanlar aqlar dembedem

fâ' ilâṭün/ fâ' ilâṭün/ fâ' ilâṭün/ fâ' ilün

1179

**Nev' -i diğer kâfiye bâ redif ü vaşl ü hurüc ü mezîd ü nâyire incâ râ revî vü
elif redif ü mîm vaşl ü şîn hurüc sin mezîd ü nûn nâyire**

Gözleri diller alur dildâr imişsin dostum
Sözleri cânlar bağışlar yâr imişsin dostum

Hüs n ü hulķile güzeller içre sen cânānenüñ
Mişli yoķ didiklerince var imişsin dostum

Rüşen olur göz gönül seyr-i cemālünle senüñ
Zî sa' ādet bir qamerruhsâr imişsin dostum

Sen efendüm ben quluñ sen benden ayrılmaq neden
Ben de bildüm hemdem-i aġyâr imişsin dostum

Nazmi bülbül gibi nālān hemdem āġyârile sen
Āh ü efġān bir gül-i pürhâr imişsin dostum

fâ' ilâṭün/ fâ' ilâṭün/ fâ' ilâṭün/ fâ' ilün

1180

Nev' -i diğer der kâfiye-yi mücerred incâ nûn revî

Sen qamerruhsârı ben cân u gönülden sevdigüm
Gün gibi rüşen ' aceb bilür müsün sen sevdigüm

Yüzine mihr-i cihānārā derin ben sen mehiñ
Hep bu yüzdendür seni medḥ itdigüm ben sevdigüm

Gül gibi gülşen olup sen kim sa‘ âdetle senüñ
Oldıgıñ yerler ola luḥ ile gülşen sevdigüm

Şubḥveş çāk eyleseñ sīnem bu gönümde saña
Dāğ-ı mihrüm gün gibi olurdu rüşen sevdigüm

Pāyiñe sürmek diler yüzün gözüñ Nazmī senüñ
Olduğičün zāt-ı pākīñ pāk-i dāmen sevdigüm

fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

[376 a] **Murabba‘ lar**

1181

[376 b] **Der baḥr-i remel müseddes ‘arüz ü ḍarb maḥşür taḳtī‘ eş *fā‘ ilātün fā‘ ilātün*
*fā‘ ilāt der ḳāfiye-yi müreddef be elif***

‘ Āleme anuñ ki luḥfi ola ‘ām
Yolına olur ḥavāşile ‘avām

Cāh-ı ‘ālīye irince bir denī
Kimseye baş egmeyüp vermez selām
Ne müselmānlıḳ ne kāfirlik bilür
Ol ki fark etmez ḥelālile ḥarām

Rūḥı rāḥat bulup ārām idemez
Nefsin ol kim itmeye kendüye rām

Nazmiyā göz göre olmaz bîhüner
Gözleye bir kimse kim neng ile nām

1182

Naẓīre

Devr itsün cām-ı meclisde müdām
Devr-i dūndan alavuz tā intiķām

Bāde zevķinüñ bilenler aşlını
Elden ayağı kıomaz aşlā müdām

Yāre mey içür müdāmī hāşılı
Rām olup tā ola taḥşīl-i merām

Çārdeh sāle güzeller ḥüsnine
Nisbeti vardur meh-i bedrūñ tamām

Zülfî rā kıaddi elifdür ağızı mīm
Her dil anuñçün olur dildāre rām

Dāl u mīm ol zülf ü fem ol kıad elif
Oldur olan mürğ-ı dil şaydına dām

Hıçe şayma Nazmiyā nādānı hıç
Çün dimişler el^c avāmü kelhevām

fā^cilātün/ fā^cilātün/ fā^cilün

1183

Nazîre

Yād idüp la‘ lüñ benüm cānum müdām
Nüş-ı cāmîle olur dil şādkām

Gönlüm alup eyledüñ mecnün beni
Luţf-ı refţāriyle ey leylî hırām

Bāş eger cümle güzeller tapuña
Hüsnuñe dirler selām olsun selām

Olmasa cānā lebüñ tiryāk eger
Mār-ı zülfüñ olmaz idi saña rām

Vaşf-ı dendānuñda olur dür nişār
Nazmiye nazmı anuñçün oldu nām

fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

1184

Nev‘ -i diğer der kıfiye-yi müreddef be vāv

Āh kim hicründe ālām u ğamüm
Muttaşıl üstüme eylerler hücüm

Hücreme sen rence kııl tek bir kıadem
Naqd-i cānum vireyin haqqı’l-kudüm
İttişali zülfünüñ ruhsārına
Budurur kim muttaşıldur şāma rüm

Yanmağa karşıñda her şeb ‘ aşıkuñ
Mümdur cānā dil-i sūzānı müm

‘Aşq fennin göre ol kim Nazmiyā

Ola bifi‘ li anuñ sāir ‘ulūm

fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilün

1185

Nev‘ -i dīger der kāfiye-yi müreddef be yā

Vuşlatuñdur lezzet-i bağ-ı na‘īm

Fırkatüñdür miḥnet-i nār-ı cahīm

Her yidügüm içdigüm hicründe āh

Hep olur zaḳḳūm ile mā‘-yi ḥamīm

Dāyimā sürsem yüzüm ayağuña

Vechi var çün yaraşır zer birle sīm

Saña her nāmem ki ḥaṭṭuñ vaş ider

Budurur olduğı ol ‘anber nesīm

Ḥıdmete toğruldı Nazmī kıl ḳabūl

Bir ḳul isterseñ efendi müstaḳīm

fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilün

1186

Der bahr-i remel müseddes ‘arūz ü ḍarb maḥzūf taḳṭi‘ eş *fā‘ilātün fā‘ilātün*

***fā‘ilün* der kāfiye-yi mücerred mīm revī**

Zıkr-i Mevlā ide ol kim dembedem

Çekmez ol dünyâ için bir lahza gam

Hağdan özge her ne kim vār her vücūd
Tutısardır ‘ākıbet rāh-ı ‘adem

Zevk ü hazz oldur kişiyeye kim anuñ
Gelmeye şonında hergiz bir nedem

Viriserdir boğazı başdan ele
Ellere göz göre her iden sitem

Hağkımız kalsun ko mağtallarda biz
Nazmiyâ hağ diyelim hep dembedem

1187

Nazire

[377 a] Bir günāhı eylese ādem ne dem
Etse bāri şonına muhkem nedem

Bir günāha nādim olmayan kişi
Aña ahrār üzre olur lācerem

Kişi her işiñ şonın añmak gerek
Hem odur her kişiyeye kār-ı ehem

Gāfil olmaz ‘ākıl iħrādan ebed
Kār-ı dünyā birle çekmez hiç gam
Hayra yüz yumaz ebed ehl-i hevā
Şerre āmmā kim başar her dem kadem

Ola anuñ kim dimāğı pür hevā
Kellesi döner habāba dembedem

Nazmiyā añmaz o kim hergiz ölüm
Çekmez ol derdā ölem diyü elem

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

1188

Nazîre

Görmeyen kes rüy-ı dinār ü direm
Kesb ider ol yüzden endüh ü dijem

Kişi qahr-ı dehr esîriyken ne güç
Cevr-i devr ile çeke gam dağı hem

Key digergün hâl olur bir kimse kim
Bir nedem birle diye her dem nidem

Yârlıgar Mevlâ kulun ümmîdvâr
Her ne dem itse günâhına nedem

‘Afv ider zenbin ‘afüv Allah hemîn
Ya ‘Afüvv Allah dise âdem ne dem

Bildürür neydüğini hâdden bürün
Şol derünü nâle iden dembedem

Zîkr-i haqqı qoma Nazmî dembedem
Cümleden oldur kişiye hem ehem

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

1189

Nazîre

Olıcağ bir kimse bir ehl-i kerem
Olur elbet eller içre muhterem

İde me'vâsın Hudâ dâr-ı na'îm
Eyleye bezl ol ki envâ'-ı ni'am

Var ola her kınde vār ise seher
Yoğ ola nâkes dağı her yirde hem

Bir 'alî sîret 'aliyyü's-şân olur
Kıanķı şâhuñ kim ola luḫfi e'am

Nazmiyâ ḫâliñ ne diyeydi baña
Nazmiyâ yiterdi bir ehl-i kerem

fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün

1190

Nazîre

'Aşķa düşen olsa nālân dembedem
Nola kim dīvâne olur lâcerem

Derdi vardur 'aşķ birle şübhe yoķ
Ol ki āh u nâle eyler dembedem
Eksik itmez ḫadden artıķ āhını
Derd-i 'aşķile olunca dilde ğam

'Aşķa düşenler muḫarrerdür çeker
Dembedem endüh ü ğam derd ü elem

‘Aşka düşen derde düşer Nazmi hem
Aña olmaz özge bir kâr-ı ehem

fâ‘ilātün/ fâ‘ilātün/ fâ‘ilün

1191

Nazîre

Ol ki yir dâyim nefâysiden ni‘am
Dâhi diñler dembedem sâz u nağam

Bilmez anuñ hâlün ol kim muttaşıl
Âhı şavtın diñledür yir zâd-ı ğam

Ehl-i dünyâ işbu dünyâ emrini
Hâl-i ‘uqbâdan görür hayfâ ehem

‘İzz-i dünyâ kim şebâtı yoğ aña
Tâlib olur her kim ola ‘aqlı kem

Ol ki bâkî olmayup fânî ola
Pes vücûdudur anuñ ‘ayn-ı ‘adem

Çanda kim vârise zâlim ehl-i hükm
Anı mağbûn eyleye Rabb-i hakem

Boğazına çor gire anuñ ki çor
Yimek için halkı bir resm-i sitem

Devlet anuñ kim cihândan el çeküp
Çekmeye dünyâ için derd ü elem

Ol kim anuñ olmaya şânında luţf
Gelmez andan Naẓmiyâ hergiz kerem

fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün

1192

Naẓire

Vaşlıdur cānānenüñ bāğ-ı irem
Aña ben can virmedin nice erem

Cānıma kim cevri ider cānān benüm
Yoluna cān virecek bilür benem

Cevri dildār ile bîñ bîñ derdimi
Kimse olsa diñlese bir bir disem

Şavt-ı 'uşşâkıle meclis k'ola germ
Olmasa sâz u nağam anda ne ğam

Çankı kes kim bir 'abūsü'l-vech ola
Gelmez ol vechile andan bir kerem

[377 b] Dirhem-i eşkimden artuğ Naẓmiyâ
Māmelekde pes dağı nem var nem

Bir elemdür ādeme derdā ölüm
K'olmaz anuñ gibi bir müşkil elem

fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün

1193

Nazîre

Niçe bir âhım oķına dembedem
Bu ĥamîde ķaddimi ben yâ kılam

La' line öykündüģün dilberin
Ķurudur 'unnâb kıanım dembedem

Gönlüm egler naķş-ı ĥüsniyle benüm
Bir nigâr-ı şüh ü bir şengül şanem

Dökmedigümçün ĥasûduñ kıanını
Her ne dem añsam nedem irer nidem

Dem ķadem eylerdi Nazmî âh eger
Yüzine dilber ķosa bir dem ķadem

fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün

1194

Nazîre

Ol elif ķad lâm zülf ü mîm fem
Cevrile dâyim bañâ virir elem

Âsitânında yiridür ol mehiñ
İrgürürsem göge âhım dembedem
Hemdem-i ehl-i dil olan dilberin
Dilde ķomaz şöĥbeti endüh ü ĥam

Pây-ı yâre sürmege yüz 'âķıbet
Ölürüm yolunda ben ĥâk olurum

Nazmiyā yoğ bil bu dünyā varlığın
Olısar çün āhiri anuñ ‘adem

fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilün

1195

Nazīre

Baňa dilberden ümīd-i būs-ı fem
Yoğ yire olmaz hevesdür dembedem

Cevr-i dilberdür dili nālān iden
Andan irer āh elem hem dağı ğam

Cānile sevdüği cānān kişinüñ
Yā İlahī olmasun bir pür sitem

Sürmedi cānānenüñ cān zevkıñ āh
Görmedi dildārdan dil bir kerem

Eksik olmayup kesilmez benden āh
Āhımile ıanlu yaşıñ dembedem

Dilberile bāde içdikçe müdām
Def^o olur def^o ĩ göñülden cümle ğam

Ni‘ met-i vaşlile Nazmī zevk idüp
Ziğānīmet aňa k’ola muğtenem

fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilün

1196

Nazîre

Bezm-i ğamda nâleler kııl dembedem
Eyle ey dil öyle ‘ aşķile nağam

Olmaz âsân vuşlat-ı cānān ebed
Çekmeyince niçe niçe derd ü ğam

Dilberüñ yüz süremez āyağına
Yollarında olmayan ħāk-i ğadem

Cānı diñlenmez ebed bir ‘ āşķuñ
İdicek cānānesi her dem sitem

Ṭolu içüp Nazmiyā yār olsa germ
Būs-ı la‘ lin itse ben zāre kerem

fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

1197

Nazîre

Baña ol körpe ħuzıcuğdan kerem
Oldurur kim vara ħoynına girem

‘ Āşķuñ cānına dāyim cevır ider
Ola şol cānāne kim bir pür sitem
Ol şeh-i ħübān elinden nüş-ı cām
Gösterür zevķ ü şāfā-yı cām-ı Cem

Gülmedük başım ki yaşıım diñmez āh
Ağlarım başım belāda dembedem

Nazmiyā olunca bir kes bikerem
Görmez andan kimse illā kim elem

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

1198

Nazīre

Deyrdir kūyuñ nigāra sen şanem
Āhım āvāz-ı ceresdür anda hem

Cānumı var kim büt-i Çin-i hüsni
Beñzeye şüretde saña ey şanem

Neydigim bilmek dilerseñ derdile
Bezm-i ğamda diñle nālem dembedem

Būse iḡşāniyle cānā luḡ ile
Çanı ol dem kim görem senden kerem

Pāyuña cānā ne yüzden yüz sürer
Yollaruñda olmayan hāk-i ḡadem

Bir benüm gibi yoluñda can virür
Hey yolunda öldigüm yine benem
Māyil olsa nola Nazmī ḡaḡtuña
Hüsni-i ḡaḡta meyl ider ehl-i ḡalem

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

1199

Nev' -i diğer der ân kâfiye incâ mâ kıabl revî meksür

[378 a] Ol nigāruñ bñsesin kim uma kim
Ey gönñl başdan dehānı mñn' adim

Qanqı cānān kim ola ahlāqı hñb
Sevmeyen pes kimdür ol cānānı kim

Beklesem dāyim nola yār işigin
' Āşıkā hñdmet mi var andan mühim

Yāre düşmen kim selāma baş eger
Beñzer ol gebre virir şāha kesim

Yirde kıalmaz Nazmiyā ahuñ senñ
Yirine kıor anı çarh-ı mñntakim

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

1200

Nev' -i diğer der ân kâfiye incâ mâ kıabl revî mazmñm

Mihr ü meh hñsnñ görñp dir sevdigñm
Enzarunā naqtebes min nevrükñm

Zir-i pāy-ı esbñne ey şehsñvār
Yüz sürem mi ben kıluñ mñnend-i sñm
Āsitānuñdan hñşñduñ birkaçın
Kim ola kim eyleyñp kem ide gñm

Olma āyık bir dem ayaq al ele
Qānde kim gire elñne pāy-ı hñm

Der firāķ-ı ān meh-i nā mihr bān
Āh-ı Nazmī reft tā çerķ-i nühüm

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

1201

Nev' -i diğer kâfiye bā vaşl ĩncā lām revī vü mīm vaşl

Fıkr-i haķ birle k'ola dāyım dilüm
Zıkr-i haķ birle olur her dem dilüm

N'ola tıtsam varlıķı yoķ yirine
Şübhe yoķ varlıķdur olan ģāyilüm

Mezra' -ı fikre emel toģmın ne dem
Eksem olur ģuşşā vü ģam ģāşılum

Cāh-ı kadr evvel nedür ' alemde āh
Çāh-ı kabır olunca āģır menzilüm

Nazmiyā bār-ı ģam-ı dehr ile āh
İki büküldi belüm şaşdı bilüm

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

1202

Müreddef der kâfiye-yi müreddef be elif ĩncā mīm revī

Ben ne vaķtin ģoşca bir ārām idem
Kendüme yāri meģer kim rām idem

Olmaya sākı ki bir ğonce dehen
Ben nice nūş-ı mey-i gül-fām idem

Zülf ü ħadd-i yāri añup dembedem
Nāle vü feryād şubḡ u şām idem

Göz göre düşüp ħarābāta müdām
Ġayeti bu kendümi bed nām idem

Būs-ı la‘l-i yāre irmezse elüm
Naẓmiyā şāfi şafā-yı cām idem

fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilün

1203

Nev‘ -i dīġer der ān kâfiye ĩncā nūn revī

Gözlerüm giryān ider dilber benüm
Göñlimi nālān ider dilber benüm

Cānıma cevır itmegile dembedem
Yüregümü kıan ider dilber benüm

Ġam tenūrında firāķ oduyla āḡ
Baġrımı biryān ider dilber benüm

Āteş-i hicrānile göz göre āḡ
Cānımı sūzān ider dilber benüm

Her kıaçan kim eyleye ‘arz-ı cemāl
Ĥātırım şādān ider dilber benüm

Bir nazār bu gözlerümden olsa dūr
Cismimi bīcān ider dilber benüm

‘Aşķ esrārıyla başdan Nazmiyā
‘Aķlımı hayrān ider dilber benüm

fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilün

1204

Nev‘ -i diğer kâfiye bā redif ü vaşl incā nün revī

Görsem ol cānānı hey cānum disem
Bendeñim ben de sulţānum disem

Zülf ü ruĥsārına şalup bir nazār
Sen misin a dīnüm imānum disem

Görsem ol şīrīn lebinüñ ĥandesin
Ĥüsrevā sensin benüm cānum disem

Eyledüñ rüşen gözüm göñlüm benüm
Gün gibi ey māh-ı tābānum disem

Bülbül-i şūrīde kim çoķdan senüñ
Ey yüzi tāze gülistānum disem

Her cihetden cümleten esbāb-ı ĥüsn
Sendedür ey şāh-ı ĥübānum disem

Az degül çoķdan sever Nazmī seni
Saña ĥālīş bendedür ĥānım disem

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

1205

Nev' -i diğer kâfiye bā redif ü vaşl incā rā evvel revī vü vāv redif ü rā-yı
şānī vaşl

Āh ile ' aşık ki yürür dembedem

Dūd-ı āhı ānı budur dembedem

Zıkr idüp cānānı ' aşık kim gezer

Ĥastedür cānını sürer dembedem

Bād-ı āhı birle ' aşık yārinüñ

Yolların siler süpürür dembedem

Gerd-i rāh-ı yāri āhı ' aşıkuñ

Başı üstünde götürür dembedem

[378 b] Kōmayup dilden nigāruñ nāmını
Naẓmi yādına getürür dembedem

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

1206

Nev' -i diğer kâfiye bā vaşl ü ĥurūc incā elif revī

Luṭfi yok bir bīvefādur sevdigüm

Cevri çok bir pür cefādur sevdigüm

Āşinādan yād olur yād eylemez
Yādlarla āşinādur sevdigüm

Ben nice yolunda anuñ ölmeyem
Bir kıyāmet dilrübādur sevdigüm

Yüzi kıblemdür ḥabībimdür benüm
Ka‘ be ḥaqqı Muştafādur sevdigüm

Rūşen olur gördüğümce göz gönül
Nażmiyā bir mehlikādur sevdigüm

fā‘ ilātün/ fā‘ ilātün/ fā‘ ilün

1207

Nażire

Ġayre işüñ hep vefādur sevdigüm
Baña āh ammā cefādur sevdigüm

Ben seni sevdüğüme incinme kim
Kişiyē gönül belādur sevdigüm

Kıble yüzüñ seyri merve ḥaqqıçün
‘Ömre sürer bir şafādur sevdigüm

Rāstī bālālīg ile sidreden
Serv-i ḫaddüñ müntehādur sevdigüm

Mübtelālar gerçi çokdur saña līk
Nażmi çokdan mübtelādur sevdigüm

fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün

1208

[379 a] **Der baħr-i remel müsemmen heme eczā maħbün ü 'arüz ü ğarb maqşür**
taqtı' eş fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilāt

Ol perīşāne idüp dāyireden ħalka-yı dām

Niçe da' vet ide yūriye ħ'āħile ' avām

Baħtiyārī kılp olurdı baña devlet yār

O dilārām eger olaydı bu ben bīdile rām

Ķāmetidür dile ol dilberüñ a' lā-yı murād

Lebidür cāna o canānenüñ aqşā-yı merām

Görevüz mi yine āħ demi kim cām-ı meyde

Ele alup idevüz dilberle nūş-ı müdām

Nażmiyā sen meger andan göresin himmet kim

Ola anuñ kerem ü merhameti ' āleme ' ām

1209

Nazīre

Bezm-i devrānda müdām alup ele gül gibi cām

Puħte keşlerle nūş idelim bāde-yi ħām

Sāķiyā cāmı ne dem şevķe gelüp pür idesin

Ehl-i bezme gelür anuñla o dem şevķ-ı tamām

Bāde ref' i kim ider def' ğamın devrānuñ

Şevķ ü zevķ eyleyüp anı içelim biz de müdām

Sāḳiyā gel berü gel eyleyelüm şoḥbet-i ḥāş
Yār ile bir sen ü bir ben anı duymaya ‘avām

Leb-i la‘ line şebīh olduğıçün cānānıñ
Naẓmiyā gönlümi açmaz benüm illā yine cām

fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün

1210

Naẓire

Sāḳiyā al ele devr it ayağı ıurma müdām
Devrden alına şāfi mey ile tā kim kām

Çün degül devr-i zamān kimseye bākī sāḳī
İçelim bāde-yi sāfi idelim ‘ış-i müdām

Yüri sāḳī yürüd ayağı müdāmī ele al
ıolularla bize kıll bezmde bir rağbet-i tām

ıurma şevḳ ile elüñ depredüp ayağı yürüt
Yüri sāḳī ideğör bezmi ıolularla tamām

Sāḳiyā Naẓminüñ ayağı şunarken eline
Büse-yi la‘ lüñi luḫ it kim odur aña merām

fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün

1211

Nev' -i diğer der kâfiye-yi müreddef be vāv

İrmeyüp kişi murādına olursa maḥrūm
Ne ğam ol kişiyе ger āḥir olursa merḥūm

Şoñ ucı ölmek olınca ne durur pes bu heves
Bir kişi ḥādım ola öle gerekse maḥdūm

Virme dünyāya gönül gūşe-yi ' uzlet gözle
Saña tā itmeye her dem ğamla ğuşşa hücūm

' İbret almak gerek andan ki niçe niçe kuşūr
Yıkılup geldi kuşūr āḥir olup mesken-i būm

' Aşq fennine kemālī ile eyle kūşiş
Nazmiyā ger diler iseñ olasın baḥr-i ' ulūm

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

1212

Nev' -i diğer der kâfiye-yi müreddef be yā

Dilberin vuşlatıdır ' aşıka gūlzār-ı na' im
Hemçünān firḫatidür āh anuñ nār-ı caḥim

Bivefāsın be güzel āh senün üstāduñ
Varsa saña cefā fennin idüpdür ta' līm
Ne ḫabāḥatdurur olmaḫ işigünde aḡyār
Sen meleksın saña hemdem mi olur dīv-i racīm

Can dimekdür saña ma' nide didigüm ey cān
Ḳaddiñe ḫaşuña nūn ile elif zūlfüñe cīm

Hicrũne Nazmĩ elem dimek olur anıñçün
Dir qadd ü zülfũne ol lām ü elif ağıña mĩm

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

1213

Nev' -i diğer der qāfiye-yi muqayyed ĩncā mĩm revĩ vü ze qayd

Her ne demde ki idem ben țarf-ı dilbere 'azm
Dil ider cānile evvel nice dem niyyet-i cezm

Bir güzel gülşen olur tāze güzel güllerle
Her ne demler ki güzellerle müzeyyen ola bezm

Meye meyl itdigi şāfĩ budurur ehl-i şafā
Ki virir cünd-i ğama anuñla anı hezm

Bir yere gelse ger ağıyār ile 'uşşāq ol yer
Cedel-i 'aşķile ma' nide olur arşay-ı rezm

Nazmiyā ğün gibidür devri çün ol yüzdendür
Dehen-i dilbere öykündügi ekşer hep cezm

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

1214

Müreddef der qāfiye-yi mücerred rā revĩ (derkenār)

Ey bugün ğusn ilinüñ ğusrevi dilber behrām
Lebleri ğande-yi şĩrinile şekker behrām

Ĥūblar içre serāmed güzel ol ĥüsnile hem
Ĥūblar cem‘ine ser defter ü server behrām

Sīnesi ġāyet luṭfile anuñ bir ter ber
Can baġıřlar ola anuñla ki dir ber behrām

O semenber semen endām ki bir berberdür
Gülşen-i ĥüsn gülidir aña dirlere behrām

Başdan aşıftesi vü baş açıġ ebed eli olur
Bir kez anı ki terāř eyleye berber behrām

Gösterir mu‘cize mūsīveř elinde tıġı
Gösterir tā yed-i beyzā ele yekser behrām

İstedüġini keser yonar oñat ādem ider
Tıġını ala ele öñe gele ger behrām

Elde mıķrāz ki lā řeklī olur pes lā şek
Rişte-yi şabrı anuñla keser ekşer behrām

Niş iken nüş olur ānıda anuñ nişteri
Ķaşd-ı faşd itdüġi dem görenler eyler behrām

‘Ayn-ı mirriĥdurur çeşmi ki pür ĥiřmdurur
Ol şamer çeşreye pes nām şomuşlar behrām

Naķd-i cānı yolına Nazmī niřār itse nola
Cevherīdir pes o bu ĥüsnile cevher behrām

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

1215

[379 b] **Der baħr-i remel müşemmen heme eczā maħbün taḳṭī' eş** *fe' ilātün*
fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün der ḳāfiye-yi incā mīm revī

Nice dem çekmemiş ola o ki derdile elem

Ne durur añlamamış olur o ḫāl-i 'ālem

Ġam ü endüh ile 'ālem ki ṭoludur imdi

Ġam ü endüha düşer bunda demādem ādem

Şoñra ayrılması ġāyet güc olur derd çeker

Bağlaya göñlini ol kim bu cihāna muḫkem

Rūḫı rāḫat bulamaz her dem elem birle geçer

Ola ol kimse ki nācins ile her dem hemdem

Cān ü dilden ḳulı ḳurbānı gerekdür Naẓmī

Göre bir kimse ki bir kimseden envā' -ı kerem

1216

Naẓire

Bildürür ḫüsrev-i ḫüsn olduğun anı o şanem

Eylese ḫande-yi şirīn ile güftār ne dem

Gelüp inşāfa uşanmazsa baña cevrden ol

Şanmasun kim o şanem ben varam andan uşanam

Dil-i bīmārıma her emsem olur āh velī

Dilberüñ la' l-i lebin emsem olur ḫüb emsem

Büse var mı dehenüñden didükçe yok dir
Eylemez ol yüzi gün baña şu bir zerre kerem

Bilmezem bār-ı ğamı nice getürür ola dil
Nazmiyā hey buña tākātmi getürür ādem

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

1217

Nazire

Bezm-i ğamda ki baña āh ü figān oldu nağam
Ġuşşa-yı devr-i zamāndan daĥi 'ālemde ne ğam

Şāh-ı 'aşķam ki olubdur baña bu eşķ daĥi
Dūd-ı āh ile figān t̄abl ü 'ālem ĥayl ü ĥaşem

Başıma oldu nigāruñ ĥaṭṭı sevdāsı belā
Ne kılam çünki ezel yazmış anı başda kalem

'Āşık olan diline her ne gelür ise söyler
Nitekim nāle ider mest olan olmaz epsem

Devr elinden kim ola olmaya Nazmī 'āciz
Böyle geldi yine pes böyle gider bu 'ālem

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

1218

Nazîre

‘Âşıkâ ğuşşa vü ğam kim olur envā‘ -ı ni‘ am
Āh ü efgānı o ħālile olur nice nağam

Bir şeh-i ħüsnile şāfî o ki nūş eyleye cām
Ol şafādān alur ol zevk ü dem şöhet-i cem

Her dem anuñ kim ola hemdemi bir dilber-i şūħ
Ne şafādır ki o yüzden ebedî görmez o ğam

Ben ħazîn bülbüli nālān olup olsam giryān
Ĥande eyler görüp āh ol gül-i ħandān her dem

Yārden kimse beni ayıramaz likin ölüm
Nażmiyā andan o dem ayrulurum ben ki ölem

[380 a] Ehl-i dünyānıñ olur rağbeti hep birbirine
Görmez anlardan ebed faqr u fenā ehli kerem

Dāyimā ola qarīn-i kerem-i Rabb-i kerīm
Luţfila ola o kim bir kerem ehli ādem

fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün

1219

Nazîre

Başıma rüz-ı ezel her ne ki yazdıysa qalem
Anı görsem gerek elden ne gelür pes ne kılam

ara yazuyımış anuñ atı yazusı benüm
Başıma rüz-ı ezel baht-ı siyāhımdur hem

Fıkr-i çeşm ü add ü zülf ü deheni dildāruñ
Özge  ālemdurur ehl-i dile özge  ālem

Ol cefālar ılıcı hep ılıcı birle beni
Yāreler ande ise anımı doker her dem

Nazmiyā hey ne ara günlere aldım kim āh
Ol yüzi şems ol alnı ameri göremezem

fe ilātün/ fe ilātün/ fe ilātün/ fe ilātün/ fe ilün

1220

Nazire

Dost yolunda  adūdan baña  ālemde ne ğam
Ĝāyeti bu ki ben ol yolda helāk olam ölem

Bir elemdir elem-i hier ki gitmez dilden
Ol elemden ger ölem gide benümle ol elem

Ĝasret-i būs-ı femiyle tutam ol yār beni
Öldüre āhiri ben dağı tutam rāh-ı  adem

Yüregim opa gelür gelse ıyāma addi
Ol ıyāmet getirür fitneye āmet pes o dem

Hier-i ma řūkı olur  āřıka kim özge ölüm
Nazmiyā orķum odur ben ol ölüm birle ölem

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

1221

Nazîre

Dehen ü zülf ü qadiñ hicri baña oldı elem
Hem hemîşe çekerüm âh ol elemden ben gam

Lebüñ emdür baña sen anı dimezsın ammâ
Lebüñ emsem dil-i bîmâre olurdu emsem

Sen hümânuñ düşeli ' aşkı hevâsına gönül
Rûzgârım benüm âh ile geçer hep her dem

Varsa luţf yüzünden nazârîñ kullaruña
Hây efendi nazâr it baña ki ben de kuluñam

Nazmiyâ cānı revān ideyin ol cānâne
Şâyed anuñ irem-i vaşlına anuñla irem

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

1222

Nazîre

Ser-i zülfüñ dehenüñ üzre ne demler ki görem
Hâţıra âh haţır eyler o dem rāh-ı ' adem
Hüsniye kim saña ' âlemde bulunmaz hemtâ
' Aşkıle sevdigüm olmaz baña da hemtâ hem

İtdigiyçün seni meyyâl-i mey ehl-i diller
Hum-ı mey pâyine yüz sürer idüp qaddini ham

Derd-i ‘aşkuñ verem irgürdi dile qorqum o kim
Dem virem ben o verem birle bu cāna şoñ dem

Naqd-i cānuñ yolına cümle revān eyle revān
Naẓmiyā yāre nişāruñ hem ol olmaqdır ehem

fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün

1223

Naẓire (derkenār)

Olmaz ol deñlü kerem baña ki qoynuña girem
Hiç olur mı ola senden ben ol eylügen görem

Dehenüñ būsını kim baña gelürsin yoqdan
Kim olursa senüñ ol hāliñe cānā der kem

İtme üns ehri men ile dime ins ehri mene
Ey perī olsun enīsüñ melekāsā ādem

Cāna cānā dem-i vaşluñdurur ihsān-ı tamām
Sāde pehlūdurur ol demde dañi luṭf-ı etem

Naẓmi kim vaşluñ esiridür efendi çoqdan
Ola mı senden o biçāreye luṭf āh o kerem

fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün

1224

Nazire

Öldürürseñ saña dil vireni ey dost ne ğam
Reh-i ‘aşķuñda senüñ ölmege ben cān verirem

Bezm-i vaşluñda gönül nāleler itdügi ħazīn
Aña beñzer k’ola envā‘ -ı ni‘ am birle naĝam

Emsem umsam leb-i la‘ lüñden olurdı ammā
Her ne dem kim elüñ öpsem dimeseydüñ epsem

Bulmaya şöyle ki cānā dehenüñ būsı vücūd
Tutısar yüz baña āħir o heves birle ‘adem

Āteş-i hicr-i hevāñile iderdi beni ħāk
Aña şu sepmese bārān-ı sirişķüm her dem

Eyle pür sīnemi terkeş gibi tīrūñle benüm
‘Āķıbet ħod saña ķurbān olacaķ bende benem

Nāzmiyem baña tapuñ kıbledurur ka‘ be ķapuñ
‘İd-ı vaşluñda ħabībüm saña ķurbān oluram

fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün

1225

Nev‘ -i diĝer der ān ķāfiye incā lüzüm mā lā yelzem be ħarf-i dāl

Kār-ı dünyāya cihān şuĝlına düşen ādem
Elem ü derd ile ğam çekmede olur her dem

Varta-yı gāvṭayı baḥr-i ğam ü hemden çıkarur
Āşinā ola gele aña ki bir hızr ḳadem

Evvelā kişi niçün varlığını bilmeye yok
Āḥirü'l-emr vücūdı olısar çünki ʿadem

Evvel añmak gerek anı kişi kim bir fiʿle
İrtikāb itse ne dem gelmeye soñunda nedem

Naẓmiyā şaḳlaya mevlā ḳulın ol işden kim
İşleyüp diye soñında nidem eyvāy nidem

feʿilātün/ feʿilātün/ feʿilātün/ feʿilātün/ feʿilün

1226

Nevʿ -i diġer der ān ḳāfiye lüzüm mā lā yelzem be ḥarf-i lām

[380 b] Niçe bir cevri ü cefāñile çekem derd ü elem
Nic'ola ġāyeti bu derd ü elem birle ölem

Tiġ-i hicrūñ ki çalub iki dilim itdi dilüm
Merhem-i vaşluña bir çāre ki mecrūḥ-ı dilem

Şāh-ı ʿaşḳam gözümüñ yaşı sipāhımdur hem
Āteşin āhım ile nālelerüm ṭābl ü ʿalem

Beli fikrinde bilim ḳalmadı büküldi belüm
Pes vücūdına anuñ nice belı diyebilem

Ḥāṭırım k'itdi müşevveş ḥaṭṭı sevdāsı anuñ
Naẓmiyā pes ne ḳılam yazmış imiş başda ḳalem

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

1227

Nev' -i diğer der ān kāfiye incā mā kabl revī meksūr

Yāre didim saña qurbān ola cānım didi kim
Ölüriseñ de olur kim ne diye pes saña kim

La' li kim ' aynı durur āb-1 hayātuñ andan
Şusuz ölse baña mā dimez o bir şu bir içim

Zulm ile cevr ü cefādur işi her ' aşıkā hep
Görmedüm ben o güzeller şehi gibi zālim

Şāh-1 zālimdür o hüsn ili şehi şöyle ki āh
Vay o mülke k'ola anuñ gibi zālim hākım

Kesmek olmaz kişi bir rahmet ümīdin haqdan
Olsa ' işyānile Nazmī ne kadar kim mücrim

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

1228

Nazīre (derkenār)

Zulm idüp ellere zālim olıcak bir hākım
Haq virür aña daği kendü gibi bir zālim
Dāyimā tã' at ider haqqa o kim mü'min ola
Olmaz ašlā aña tã' at gibi bir kār-1 mühim

Çıkarur başa işin her ne işe kim ura el
Ola bir kimse ki her maşlaḫatında muqdim

Olur elbette görür gözi daħi tutar eli
Bir kişiye ola bir nesne ki dāyım lāzım

Bu cihānuñ ğam ile ğuşşasını çekmez ebed
Nażmiyā ‘uzlet ile ola қanā‘ atde o kim

fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün

1229

Nev‘-i dıger der ān қāfiye incā mā қabl revī

Şavt-ı mestānile ħumĥāne ötünce ğüm ğüm
Kem olup ğuşşa vü ğām dilden olur ol dem ğüm

Göz göre ğayr ile geh seyr ü gehī şoĥbet-i ĥāş
Nice bir baña bu cevır ikide bir iki gözüm

İki ĥumdur bu gözüm pür‘ araқ ü ya pürmey
Hiç ĥālī degül uş ol ikiden bu iki ĥum

‘Aşq deryāsıdurur eşk-i firāvānum aña
Hiç büyüklenemez қatrece baĥr-i қulzüm

Sine vü çeşm ü dilem ĥālī vü mihreş dercān
Nażmiyā pes bezükā cā şode çarĥ-ı çārum

fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün

1230

Nev' -i diğer kâfiye bā vaşl incā dāl revī vü mīm vaşl

Hüblar içre serāmeddurur ol servkādüm
Cümle hūbuñ yüzi şuyıdurur ol lālehadüm

Qadd-i bālāyile her dilbere dik gelse olur
Toğrusı cilvede bīmişldurur ol servkādüm

Ağzı bir mīimdurur zülfi nigāruñ iki dāl
Benüm anlarla olur 'ālem-i vaşla mededüm

Pāy-i cānāneye yüz sürmek ümīdin qomazam
Hāk olunca reh-i 'aşkında bu cism ü cesedüm

Naḫmiyā pāye-yi 'alāya irerdüm ben de
Olsa dergāh-ı mu' allāda eger bir senedüm

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

1231

Nev' -i diğer der ān kâfiye incā rā harf revī

Baña bir zerrece mihr itmez ol alnı qamerüm
Āh kim gün yüzi seyrinde qalupdur naḫarum

'Āşıkıñ āhın alur ol dili āhen her dem
Qoçdurur zer kemere çün belin ol sīmberüm
Zār olup qarşusına eyledikçe zārī
Diñlemezem āh ki ben bülbülün ol verd-i terüm

Zülf ü ruhsārı firāqıyladur ol dildāruñ
Dembedem şöyle figān-ı şeb ü āh-ı seşerüm

Görmedüm luṭf ū bir zerre dehānından anuñ
Naḫmiyā būs-1 dehānında ḳalupdur naḫarum

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

1232

Nev' -i dīger der ān ḳāfiye ĩncā sīn revī

Olsa ol ḫūrīveŝiñ kūyına bir destresüm
Ölürisem benüm olmazdı cināna hevesüm

Hevesim gitmeye ol zāt-1 nefisiñ hergiz
Hemnefes olmasına gelmez olunca hevesüm

Ṭalmıŝam baḫr-i ğam ü ğuŝŝaya bir māhīveŝ
Benüm ol ḫayretle pes nola ḳıḳmasa sesüm

Ḳurıdır ḳanumı aĝyārile öpüŝdüĝi dem
Benüm āh ol lebi 'ünnāb ü o ḫāli 'adesim

Oñmadan rişte-yi ümmīdimi kesdüm Naḫmī
Bīkesem yoḳ bu cihān içre benüm çünki kesüm

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

1233

Nev' -i dīger der ān ḳāfiye ĩncā şın revī

Āy olur baña görünmez benüm ol māhveŝüm
Her ĝün aĝyārile seyr eyler o yüzi ĝüneŝüm

Ġam-ı hicriyle görür derdimi bir gün dimez āh
Nedurur ħālũñ eyā ğamzede vü derdkeşüm

Dost yolında benüm kim gele düşmen yolıma
Dostlar ben yalıñuz kıomazam elbette leşüm

Şunsa kıand-i lebini ağızıma luţfiyla nigār
Def olurdı teb-i hicrānile olan ‘atışum

Nażmiyā t̄ali‘ im ol gündən olurdı mes‘ūd
Baña bir zerrece mihr itse o yüzi güneşüm

fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün

1234

[381 a] Nev‘ -i dığer der ān kıafiye ĩncā kıāf revī

Seni gözlerse güzel hep bu gözümde bebegüm
Nola kim göze yasaķ var mıdur andan be begüm

Lebleriñden umaram ħayliden em ben ħaste
Ben emekdāra yazıķ zāyi‘ olursa emegüm

Seni ağıyāriyle bāzīçe iderken görsem
Ol dem ey rūĥ-ı revānum benüm oynar yüregüm
İşgiñde beni ādem yirine kıomazsañ
Bārī düşmen yüzine bir diseñ itim köpegüm

Bim cānile varup gülşen-i kūy-ı yāre
Bururum başa benefşe gibi Nażmī

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

1235

Nev' -i diğer der ān kâfiye incā lām revî

Neyleyem āh ki yoğ hađđa yarar bir 'amelüm
Vah ki varduğça ziyād olmada tül-ı emelüm

Ben nice idebilem hađđa yarar bir 'amel āh
Ki hevā yolına yelmekden ebed degmez elüm

Nefs-i zālīm baña āñdırmaz o ħāli derdā
Ki beher ħāl iriser āñir-i kār āh ecelüm

Ĥāl-i teşvīşile nisyāna varır oldı bilüm
Bār-ı ħam çekmegile āh ki büküldü belüm

Ekşer olursa ħađđikī nola Nazmī nazmum
Baña ħoş gelmez olur oldı mecāzī ħazelüm

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

1236

Nazīre

Ser-i zülfine nigārıñ ire mi āh elüm
Ki o sevdā benüm oldı yine tül-ı emelüm
Ölümümdür leb-i cānāneye ħađđ gelmesi āh
Ey diriğā benüm andandurur āñir ecelüm

Şevk-i mihriyle ben ol māhuñ olaldan pürşevk
Oldı Ĥurşid ü Feraşād mişāli meşelim

Topuqlamak niçe bir tapusına erkānuñ
Toğrusın diyeyin ol qahrile büküldü belüm

Şol qadar qaraladım vaşf-ı haq-ı dilberi kim
Nażmiyā āh bu sevdāda aġardı saqalım

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

1237

Nażire

Leb ü ruhsarıñı medh eyledigimçün güzelüm
Oldı rengin ü ter ü taze benüm her gazelüm

Sen mehün gün yüzini ben ne gün idem yine seyr
Göre mi bir dağı ol günü bu gözüm güzelüm

Ben dilerdüm dolayam boynıma 'ömrüm zülfün
İrmedi neyleyeyin rişte-yi maqşūda elüm

Göz gönül bezmde kesb eylemege nūr ü sürūr
Şāhid-i şem' ile rez duğterini seyr idelüm

Nażmiyem la' lüne dil vireli ey hüsrev-i hüsn
'Aşq-ı şirīnile ferhāda dönüpdür meşelüm

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

1238

Nazîre

Muttaşıl zülf ü ruḥuñ medḥ iderüm çün güzelüm
Nola bir yılda bir ayda dirsem her ğazelüm

Ben senüñ ‘aşkuñla olalı sergeşte vü zār
Döndi leylî ile mecnûna nigārâ meşelüm

Seyr iderken ruḥuñı irdi setr itdi
Nideyin āh hebā oldı kamu mâḥaşalum

Çeşm ü zülf ü dehenüñ vaşfını fen idindüm
‘İlmi olmuşdur o fenniñ benüm ey cān ‘amelüm

Göz ile gördi seni cān ile sevdi Nazmî
Gözle sen de seni candan seveni hey güzelüm

fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün

1239

Nazîre (derkenār)

Şöyle ki eksilmeye arta tura tül-ı emelüm
Āh kim nice ola ḥaḳḳa yarar bir ‘amelüm

Şerre ayak başup olmağıla başdan bed ḥāl
Hiç olur mı dege ol yüzden ebed ḥayra elüm
Mübtelâ eylemeye ḥaḳ o belāya beni kim
Ola ellerle bu dünyā cihetiçün cedelüm

Nice bir tapusına tapu kırup her dūnuñ
Göz göre ol elemile iki ḳat ola belüm

Lafz ü ma' nîsi ki ey Nazmî letâfetde durur
Dürr-i meknûn gibi olsa nola her bir ğazelüm

fe' ilâtün/ fe' ilâtün/ fe' ilâtün/ fe' ilâtün/ fe' ilün

1240

Nazîre (derkenâr)

Hep hevâyile geçer âh ki her demde demüm
Artar eksilmez aniñçün dün ü gün derd ü ğamum

İşbu dünyâ hevesinden çekebildüm elüm
Hergiz olmazdı daĥi âh o yüzden elemüm

Ėurtulam mı reh-i bâtılda revân olmağdan
Vara mı âh reh-i ĥağğa bir iki ĥademüm

Dar ider başuma dehri gözüme târ anı
K'olur elinde diremüm olmaduğı dem dijemüm

Ne için varlıgımı bilmeyem ey Nazmî yoğ
Olısar çünkü vücūdumla berâber 'ademüm

fe' ilâtün/ fe' ilâtün/ fe' ilâtün/ fe' ilâtün/ fe' ilün

1241

Nev' -i dîger der ân ĥâfiye incâ mîm revî

Ėaşret-i vaşlıñla her dem olur tâze ğamum
Mihnet-i hicrũñ ile muţtaşıl artar elemüm

Fırķat ü vuşlatuñuñ ħāli baña kayd olalı
Oldı yanuñda vücūdumla berāber ʿademüm

Bir dem idi ki dökerdiñ kılcuñla kıanum
Āh kim Şimdi benüm kıaldı gözümde o demüm

Sen güzeller Őehinüñ ʿaŐkına kim meclis idem
Devr ider elden ele ayağ ayağ cām-ı cemüm

Ayađuñ altına her dem ki yüzün ħāk eyler
Yiridir ger dir iseñ Nazmīye ħāk-i kıademüm

feʿilātün/ feʿilātün/ feʿilātün/ feʿilātün/ feʿilün

1242

Nevʿ -i dīger der ān kıāfiye ĩncā nūn revī

Ėam ü ħuŐŐa ki dil ü cānıma kār itdi benüm
Öldürür böyle naĥıf olduğı zaʿ file tenüm

Dāyimā top-ı ħevādiŐ ki doğunmağda durur
Döndi bir burc-ı ħiŐāra o cihetle bedenüm

İderüm ħazret-i ħađdan o temennāyı kim
Zıkr-i tevĥid ola cān virir iken her sūĥanum
Eyle yā Rab müyesser o fenāyı baña kim
Gözüme görüne her gah kefen-i pīrehenüm

KāŐkī gelse elimden oña bir dem Nazmī
Açmasam ħiç mecāzī sūĥan için dehenüm

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

1243

[381 b] **Nazîre**

Üzerümde ölicecek olmağa hâzır kefenüm
Çomadum mâmelek illâ ki hemân pîrehenüm

Dâyirem tâ ki muhîṭ oldı firāvân-ı eşküm
Vasaṭ-ı baḥrde bir burca dönüpdür bedenüm

Hey ne cüz' idurur âh işbu vücūdum mülki
' Adem-i âbâd olısar âḫiri çünkim vaṭanum

Baña Firdevsî diye ḫüsrev-i maḥmūdḫışâl
Nazmiyâ işide ger bu kelimât-ı ḫasenüm

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

1244

Nazîre

Gözlerüm yaşı revân olmasa her anda benüm
Âteş-i ' aşḫ kül eylerdi yaḫub küll-i tenüm

Doḫına doḫına ṭop yaḫmışdı ṭop elüm
Seng-i ḡam birle ṭolu olmasa burc-ı bedenüm
Çanı ṭâli' ki sa' âdetle o mâh-ı ken' ân
Gele gün gibi müşerref ide beytü'l-ḫazanum

Bâḡ-ı cânda açılır tâze gül-i ḫandânlar
Nâz ile ḡunca gelüp gülse o ḡonce dehenüm

Vaşf-1 dendān ü leb-i yāmile Nazmī her dem
Güherefşān ü dürebār durur her sühanım

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

1245

Nazīre

Şevk-i mihrüñle ölüsem eger ey māh benüm
Şemsi dülbend ide mihr ehli olanlar kefenüm

Dāl zülfüñ ğamı dāl eyledi kıaddım derdā
Çekdigüm derde dağı dāldurur hem sühanım

Gül' izārım yeri çün bülbülüñ olur gülzār
Lācerem baña mağall olsa mađalleñ vaşanım

Gözlerim yaşı öñümde ki revāndur her dem
Leb-i deryā gözedür burca dönüpdür bedenüm

Nazmiyā nazm-1 Nizāmīye müşābih dir idi
Ĥüsrevā yeşte kemāl ile bu nazm-1 ĥasenim

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

1246

Nazīre

Cāhile lebbeleb olub gözüm öñünde benüm
Cānum acıtma gel ey ĥüsrev-i şīrīn dehenüm

Muşafâsı bu cihân hūblarınıñ sensin
Ey kamu haşleti maḥmūdum ü hulkı ḥasenim

Rūşen ol encüm arasında dönersin ḳamere
Zer benek gey yaraşur saña benüm sīm tenüm

Can şafâsın bulurum dembedem ey rūḥ-ı revân
Nola ger vaşf-ı lebüñ olursa her süḥanum

Yiter ağlat yüzüñe bir güle baḳsun Nazmī
Bülbülüñdür senüñ ey gülruḥ ü ḡonce dehenüm

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

1247

Nev' -i diġer der ān ḳāfiye incā he revī

İncinürseñ göricek ḥüsnüñe geh geh nigeḥüm
Güzelüm baña baġışla kerem it ol güneḥüm

Bir selāmile baḳub al ele göñüllerini
Şaġlu şollu dizilen ḳullaruñıñ pādişehüm

Süz-ı ' aşḳuñla ölürsem senüñ ey dost eger
Ḥār otlar ola ḳabrümde biten hey giyeḥüm
Dūd-ı āhum şereriyle ki başımdan gitmez
Şāh-ı ' aşḳum benüm olmuşdur o zerrīn küleḥüm

Reh-i ' aşḳuñda bu Nazmī olısar āḫiri ḥāk
Şol hevāyile ki añub diyesin ḥāk-i rehüm

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

1248

Nazîre

Ben gedāñum ayağũñ tozınadır hep nighüm
Kuluñum bir nazār it baña benüm pādîşehüm

Ben kuluñ cevır ü cefâyile helāk eylediñ āh
Seni sevdüğim içün midür efendi günehüm

Hâcetim bu ki görem nūr cemālũñi senũñ
İşigũñ ka' besi kıblem olalı secdegehüm

Dostum ger ğam-ı ğamzeñle ölem kabrimde
Düşmenũñ gözüne hancer görine her giyehüm

Nazmiyem cevheredür nisbetim elbette benüm
Olsa sen zāt-ı şerîfe nola dāyim nighüm

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

1249

Nev' -i dîĝer kâfiye bā redif ü vaşl ĩncā rā revî

Yüzüne bir güle baqsam o yüzi gülzārum
Aĝladub nāle ider bülbüle hemtā kārüm
Kıldırır derdile zārî baña bülbül gibi āh
Karşusına göricek zār o yüzi gülzārum

Şādılığdan benüm olurdı bütün dünyā hey
Yarım aĝız beni bir dem eger añsa yārüm

Nazar-ı dilbere bir yol ile ben kim varam
Virürüm yok dimezem yolına anuñ varum

Nazmiyâ irersem vaşlına ol cānānıñ
Naqd-i cāndır o sa' ādetlü dime işārum

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

1250

Nazire (derkenār)

Yıkısar tūp-ı ecel āhıri burc-ı bedenüm
Cümleten varlığıla yoğ olısar āh tenüm

Bir dem içre varısar bāde hemīn maḥv olup āh
Cümleten olduğı dem işbu tenim ḥāk benüm

Bende kim var ğam-ı bīḥadd yiridir pes her dem
Gözlerim yaşı ile pür ola beytü'l-ḥazanum

Cāme kaydından ebed olıсарum cümle berī
Şol zamān kim olıсарdır kefenim pīrehenim

Ḥüsrev etseydi nazār şöyle ki burūca ḥasen
Nazmi irerdi kemāle kelimāt-ı ḥasenim

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

1251

[382 a] Nev' -i diğer der ân kâfiye incâ nûn revî

Her ne dem kim lebine cām ala ol cānānum
İrer ol şevkıle anıda şafāya cānum

Göz gönül rüşen olup cāna irer şevk-i tamām
‘Arz-ı hüsn eyledigince o meh-i tābānum

İşidir diñlemez ol lebleri gonce yüzi gül
Dembedem derdile bülbül gibi āh efgānum

Her perirüy hayāli ki degüldir hālî
Çok şeref bulur anuñla bu dil-i vîrānum

Naẓmiyā itse heves görmege ehl-i diller
Nola dilberlerle çün tölüdür dîvānum

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

1252

Naẓire

Baña bir luṭfile vaşl olsa eger cānānum
Aña ben dāḥi revān eyler idüm bu cānum

Nāz ider görmeze urur beni görse dāyim
Nāz ile göñlüm alan āh o gözi fettānum
Tār olur zülfi gibi gözüme ‘ālem her bār
Baña görünmese bir an o meh-i tābānum

Ṭālî' im sa' d olub anuñla irerdüm ḳadre
Olsa bir şeb benüm ol māhliḳā mihmānum

Yar bakmaz yüzüme nice ki gördükçe derüm
Hey bu Nazmî kuluña bir nazâr it sulţānum

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

1253

Nev' -i diğer der ān kâfiye incā he revî

Fırkatinde o yüzi mihrüm ol alnı māhum
Dembedem leyl ü nehār āh ki alur āhum

Ṭālî' im sa' d olup olurdu sitārem baña yār
Olsa bir alnı yüzi ay ü güneş hemrāhum

Sitem itmezdi baña āh o güzeller şāhı
Eger inşāf vireydi aña bir Allahum

Baña yüz tutardı ' izzile devlet Nazmî
Bir nazâr eylese ben bendesine ol şāhum

Ol şeh-i hüsn ü cemālũñ der-i ferruḥferidür
Bu cihān içre benüm devlet ü ' izz ü cāhum

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

1254

Nazîre

Ḳande ' azm eylessem kanlu yaşımla āhum
Dembedem olur aşāğa yuḡaru hemrāhum

Başa gelse güzel ayağını çirkin yüzüme
Bermurād etse ben üftāde kılun ol şāhum

Güniler gün yüzi seyrini o māhuñ benden
İstemez şevkıle bir hoş demümi bedh`āhum

Āh o māhuñ ben o gün yüzini görem mi yine
Baña ol günü `aceb göstere mi Allahum

Baña bir gün yüzün ay olur o meh göstermez
Nazmiyā her dem alur āh yüzden āhum

fe`ilātün/ fe`ilātün/ fe`ilātün/ fe`ilātün/ fe`ilün

1255

Nev`-i diğer kâfiye bā vaşl ü hurūc mezīd incā yā revī

Zīnet-i dehri koyup fakr libāsın giyelüm
Eyleyüp hoşça kanā`at ne bulursağ yiyelüm

Yoğ hesābına koyalum bu fenā hānesini
Varlığın şıfrveş anuñ daği hiçe şayalum

Cümle hağdan bilelüm başımıza her geleni
Şükr idüp hem daği her nesnede hep hağ diyelüm
Şabrımız eyleyelüm çok idelüm hırşımız az
Hoş tevekkül kılalım hağğa niyāz eyleyelüm

Olalum Nazmī yūri hemrehi dervīşleriñ
Ne olursa yiyelüm her ne bulursağ giyelüm

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

1256

Nev' -i dīger

Gelüñüz hālimiz añub dün ü gün ağlayalum

Şu gibi her yaña göz yaşı ile çağlayalum

Yanalım âteş-i derdile ölüm fikrin idüp

Şöyle bir hālile kim cān ü ciger dağlayalum

Bu cihān varlığını yok bilelüm bilcümle

Māsivādan geçelüm haqqa gönül bağlayalum

Bir fenā hāşıl idüp ölüm añalum her çağ

Māhaşal hālimizi anıñla çağlayalum

İñleyüp döne döne nite ki Nazmī dolāb

Dökelim göz yaşını tırmayalum ağlayalum

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

1257

Nev' -i dīger der kâfiye-yi müreddef be elif incā rā revī müreddef

Dostum tā ğam-ı aşkuñla senüñ yār oldum

Elem ü miñnetle derde giriftār oldum

Saña virdüm dili cevruñle helāk itdüñ anı

Çanına girdüm anuñ vah ki günehkār oldum

Cevrile sen beni canumdan uşandırduñ āh

Terk-i cān eylemede haq bu ki nāçār oldum

Dembedem nāle vü āh oldu işüm derdile āh
Sen cefākāra ki ʿ aşk ile hevādār oldum

[382 b] Nazmiyem laʿ l-i revānbaḥşuñi cānā göricek
Cān atub naḳd-i revānile ḥarīdār oldum

feʿ ilātün/ feʿ ilātün/ feʿ ilātün/ feʿ ilātün/ feʿ ilün

1258

Nevʿ -i dīger der kāfiye-yi müreddef be elif incā nūn revī

Düşse bir yol ben o cānānuma ḳurbān olsam
Bāri ol fırsat ile geşte-yi cānān olsam

Ağladuğım bu görüp olur o dilber ḥandān
Ġam-ı cevriyle ne dem derd ile giryān olsam

Gül gibi ʿ arz-ı cemāl eylemez ol yār baña
Bende bülbül gibi her dem nola nālān olsam

Acıyub cāmdur üstüme dönen devr içre
Ġamla her ne dem āzürde-yi devrān olsam

Düşmüşüm ḥatt-ı ḡubār-ı lebi esrārına çün
Nazmiyā dāyım o yüzden nola ḥayrān olsam

feʿ ilātün/ feʿ ilātün/ feʿ ilātün/ feʿ ilātün/ feʿ ilün

1259

Nev' i diğer der ān kâfiye incâ kâf revî

Geliñüz aşlımızı fikr edüp idrāk idelüm
Ölmedin varlığımız aşlı ile hāk idelüm

Ya' ni kim kendümüz alçaq turalım hāk gibi
Gönlümüz kibr ü riyādan arıdup pāk idelüm

Añalum āhirimiz her dem o havfile hemîn
Dili ğamnāk idelüm dideyi nemnāk idelüm

Olalum mest mey-i ' aşq-ı şafâyile müdām
Şevkile coşa gelüp yaqamızı çāk idelüm

Şuğl-ı dünyā-yı deniden çekelim el Naẓmî
Hatarından biz anuñ pes nice bir pāk idelüm

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

1260

Nev' -i diğer der ān kâfiye incâ hâ revî

Dembedem nāle kırup zārî ile āh idelüm
Kendümüz anuñla hālden āğāh idelüm

Dembedem cüş edüp ol cüşile hoşhāl olalum
İdelüm ' aşkile tevḥīdi gel Allah idelüm
Ehl-i sünnet yolını gözleyelüm her vaqtin
Ehl-i bid' at olan eşḥāşdan ikrāh idelüm

Hemdem-i ehl-i hevā olmadan olup fāriğ
Kendümüz zühd ü şalāḥ ehline hemrāh idelüm

Öykünüp Nazmî hemîn dembedem ehl-i ʿaşka
Âh-ı şebgîrile feryâd-ı sehergâh idelüm

feʿilâtün/ feʿilâtün/ feʿilâtün/ feʿilâtün/ feʿilün

1261

Nevʿ -i diğer der ân kâfiye incâ râ revî

Nice bir hırşile dünyāya talebkâr olalum
Ol cihetde nice bir zâr ü dilfigâr olalum

Ġâm-ı dünyâyile olan elemiñ tîmârın
Görelüm nice bir ol derdile bîmâr olalum

İşbu dünyâ ciheti birle düşüp nerd-i ğama
Nice bir döne döne zârî kı lup zâr olalum

Ĥâb-ı ğaflet nice bir niceye dek uzun uzak
Açalım gözümüzi biz daĥi bîdâr olalum

Bekleyüp Nazmî ʿabeş yire cihân bāzârın
Nice bir ğuşşa metâʿına ĥarîdâr olalum

feʿilâtün/ feʿilâtün/ feʿilâtün/ feʿilâtün/ feʿilün

1262

Nevʿ -i diğer der ân kâfiye incâ nîz râ revî

Ġam-ı ʿaşkuñla ki biñ derde giriftâr benem
Yine bir ʿaşık-ı ğamĥâr ü dilfigâr benem

Reh-i ʿaşkıñda benüm derdimi bilseñ bāri
Bār-ı cevruñ çeken ey yār ki her bār benem

Terk-i ser isteriseñ yoluña evvel başdan
ʿAşķile āh bugün cān viren ey yār benem

Kimseler eyleyemez derdime tīmār benüm
Bīdevā derde düşen ʿāşķ-ı bīmār benem

Naķd-i cān virmeyene virme metāʿ -ı laʿ lüñ
Nażmiyem candan aña yine ħarīdār benem

feʿ ilātün/ feʿ ilātün/ feʿ ilātün/ feʿ ilātün/ feʿ ilün

1263

Nevʿ -i dīger der ān ķāfiye incā nīz rā revī

Dileriseñ bilesin derdimi ey yār benüm
Dilimi iki dilüp ħancer ile yar benüm

Görmeyince seni ey serv-i revān kūyında
Egmez göñlümi seyr-i gül ü gülzār benüm

Baña hicründe ħamuñ yār olup ey yār senüñ
Göñlümi añlar o bāri hele her bār benüm

Baña firķatde yaşumdur acıyan çok yaşa sen
Ölmesem nola ben ansız daħi nem var benüm

Laʿ l-i cānānede ħať olalı peydā Nażmī
Eyledi cānıma endüh-ı belākār benüm

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

1264

Nev' -i dīger der ān kāfiye ĩncā hā revī

Gitdi 'aşkumdan ebed olmadıñ āgāh benüm

Bilmedüñ derdümi derdā nideyin āh benüm

Seni benden ki ayırdı felek andan yeg idi

Benden ayırsa eger cānumı Allah benüm

Saña lāyık mıdur ey dost ki ben cevruñden

Ağlayam hālime düşmen güle her gāh benüm

[383 a] Yād-ı zülf ü ruḥ ü kıddüñle dehānuñ ğamı āh
İtdi her demde işim şubḥ ü mesā āh benüm

Naḫmiyā yāri diler ki ayıra benden aġyār

Gözüme cānıma kaçd eyler o bedḥ āh benüm

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

1265

Nev' -i dīger der kāfiye-yi mücerrd ĩncā elif revī

Cānuma sensin iden cevr ü cefā āh benüm

Göñlüme senden irer derd ü belā āh benüm

Düşeli göñlüme ey dost hevā-yı 'aşkuñ

Ķomadı hıç kıarārum bu hevā āh benüm

Naḫş-ı dilkeş ki bu resmile cemālũñde durur

Göñlüm anuñ ile sen alduñ şanemā āh benüm

Başdan ayağa belâ oldı benüm göñlüme tã
Düşdi göñlüm kıadd ü zülfüñle saña âh benüm

Naẓmiyem kim görelı hüşn ü cemâlüñi seniñ
Düşdi mihrüm saña ey mâhlikâ âh benüm

fe' ilâtün/ fe' ilâtün/ fe' ilâtün/ fe' ilâtün/ fe' ilün

1266

Nev' -i dıger bã redif ü vaşl ü hürüc ü mezid

Beni hep firķatüñe şalma yekcegizüm
Dembedem âhımı gel alma benüm yekcegizüm

Bezm-i hüşnüñde leüñ bãde vü çeşmüñ bādãm
' Arızuñ gül zeķanuñ alma benüm yekcegizüm

Hadden artık k'iderüm nãle ser-i küyuñda
Benüm eksiklögüme ķalma benüm yekcegizüm

Göz göre yerlere çalup beni her demde baña
Hışmile tıg-i cefã çalma benüm yekcegizüm

Vaşluñ isterse ne var yoķ yire cevr eyleyüb âh
Naẓminiñ âhını gel alma benüm yekcegizüm

fe' ilâtün/ fe' ilâtün/ fe' ilâtün/ fe' ilâtün/ fe' ilün

1267

Nev' -i diğer der kâfiye-yi müreddef nûn revî

Gel tapuñ hemdem-i cān eyle benüm yekcegizüm
Gözlerüm üzre mekân eyle benüm yekcegizüm

‘ Āşık-ı bîdile mihriñ yüzi var mı görelim
Gün gibi anı ‘ ayān eyle benüm yekcegizüm

Būs-ı la‘ l-i lebüñ ölümlüsidir haste gönül
Anı gel aña revān eyle benüm yekcegizüm

Luṭfı yok ‘ āşıka dirmiş senüñ için ağıyar
Luṭf kıl anı yalān eyle benüm yekcegizüm

Bezm-i vaşluñda şunub Nazmîye cām-ı la‘ lüñ
Pir iken anı civān eyle benüm yekcegizüm

fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fe‘ ilātün/ fe‘ ilün

1268

Nev' -i diğer der ān kâfiye incā nûn revî

Yine bir şüh güzel cān gibi cānān sevdüm
Dirliğim anıñladır yine bir cān sevdüm

Muştafâsı bu cihān hūblarınıñ şimdi
Yine bir hüsn iliniñ Yūsufi sulṭān sevdüm
Göz gönül rüşen olur seyr-i cemāl ile tamām
Yine bir yüzi gün alnı meh-i tābān sevdüm

Olmuşum hālet-i ‘ aşkı ile bülbül gibi zār
Yine bir tāze güzel yüzi gülistān sevdüm

Olmuşum gün gibi sergeşte vü sergerdānı
Naẓmiyā ben yine bir āfet-i devrān sevdüm

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

1269

Nev' -i diğer der ān kafiye incā nız nün revī

Göricek alnını yāriñ meh-i tābān şandum
Yüzünü seyr idicek mihr-i dıraḥşān şandum

Ruḥların lāle güzel gözlerini nergis anuñ
Daḥi nāzik lebinu gonce-yi ḥandān şandum

‘Arızın āb-ı şafābaḥş ü ḥattın tāze çemen
Zülfini kākülünü sünbül ü reyḥān şandum

Gelicek şive vü nāz ile kıyāma ol ān
Ḳadd-i mevzūnıñ anıñ serv-i ḥırāmān şandum

Luṭfile nuṭḳ-ı revānbaḥşın işidüp Naẓmī
Anı ben ‘aynı ile çeşme-yi ḥayvān şandum

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

1270

Nev' -i diğer der kafiye-yi mücerred incā elif revī

Sende bu vechile kim var ruḥ-ı zībā güzelüm
Ḥazḳ-ı cān irer iden anı temāşā güzelüm

Her nazār ehl-i dili hūsnūne āşūfte idüp
Sensin ol diller alan dilber-i ra' nā güzelüm

[383 b] Mihr-i envar yañağūñ māh-ı münevver alnuñ
Saña bu vechile kimdür ola hemtā güzelüm

Çaşūñıla gözūñ alnuñ ile yüzūñ cümle güzel
Sende her hūsn ü behā cümle hüveydā güzelüm

Bedenūñ berg-i semendür ter ü nāzıklükde
Kimde vardur görelüm sendeki sīmā güzelüm

Nazmiyem la' lūñle saña idüp cānı revān
Eylirim vaşluñı cān ile temennā güzelüm

Vay ne devlet ne sa' ādet ne şafāyıcı eger
Seni vaşl eylese ben ' aşıkā mevlā güzelüm

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

1271

Nev' -i diğer der kâfiye-yi müreddef be elif incā nūn revī

Ben ki bülbülveş olam āh ile giryān her dem
Yār gül gibi olur āh ki handān her dem

Gül gibi ' arz-ı cemāl eylemez oldu baña yār
Eylere oldu beni bülbül gibi nālān her dem

' Aşkı birle kamu ' aşıkları bülbüller olup
Ol güle karşı ider āh-ı hezārān her dem

Elem-i cāndır o kim gözüme karşı benüm āh
Söyleşür gördügi aġyārile cānān her dem

Devr dūr eyledi bu Nazmīyi bir mehrūdan
Eylese ol ġara ġünli nola efgān her dem

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

1272

[384 a] **Der baħr-i remel müseddes heme eczā maħbūn 'arūz ü ġarb maħşūr
taġtī'eş fe' ilātün fe' ilātün fe' ilāt der ġāfiye-yi müreddef be elif**

ġıla bir kimse ki beş vaġte ġıyām
Fi'lħaġīġa odur ehl-i islām

Şart-ı islāmdurur gerġi namāz
ġāfil ol ġālden ammā ki ' avām

Bāb-ı dīnde ġomasa āh eksik
Tā olunca ġişinüñ ' ömri tamām

Gider imānile āħir demde
Ola her kim ki sa' ādet fercām

İriserdir soñı nākāmlıġa
Ne ġadar alsa cihāndan ġişi kām
ġimseniñ derdini görüp acımaz
Çekmeyenler miħnet ile ālām

Sa' y ġıl hep ki ġaġīġatden ola
Her ne dem eyler iseñ Nazmī kelām

1273

Nazîre

Mâhâşal her kişiye devlet tām
Oldurur kim ola hayr ile tamām

Şuğl-ı dünyāda olan kimse çeker
Muttaşıl nice ğumūm ü ālām

Var iken şol kelimāt-ı hūsne
Kişi niçün ide bihūde kelām

Elden ayağını vaḥdet meyinüñ
Ḳomaz ol zevḳın alan kimse müdām

Her ḥaḳıḳî söz olur Nazmî saña
Güyyā cānib-i ḥaḳdan ilhām

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

1274

Nazîre

Göstere ' ucbe o kimse ki kıyām
Baş egüp kimseye virmez o selām

' Acebā nice müselmānum der
Ol ki gözetmeye şart-ı islām

Yoḳ yire sa' y ider iden dāyim
Devlet-i dehrde yoḳ çünki devām

La‘ b ü lehv için eden hengāme
Geçirir bihüde yire hengām

Қuvvet-i nāzimesi birle durur
Nazmi nazmīlikle ki oldı benām

fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün

1275

Nazire

Kerem-i şānile her gāh kirām
Ādemīye ider elbet ikrām

Her işiden eyü adın söyler
Kişi kim iyiligile ola benām

Gözüne ağ ü kara görünmez
Ol ki hep ğam çeke her şubhile şām

Başa ğavgā şatun alur başdan
İde hengāme o kim her hengām

Nazmiyā emrini tutmaz haққuñ
Zulmile yir o kim māl-ı itām

fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün

1276

Nazîre

Gözleye bir kişi kim neng ile nām
Nāsezā işden ider nefret-i tām

Gösterür özge temāşā hey hey
Ol hengāme ide her hengām

Eylemez hîç tecāvüz hağdan
Hağ yolında olan ehl-i islām

Mü`min oldur ki resûle dāyim
Vire biğadd şalāt ile selām

Verdi çün hağğımı fenn-i nazmuñ
Nazmî nazımıyle nola olsa benām

fe`ilātün/ fe`ilātün/ fe`ilün

1277

Nazîre

Kendine nefsi anuñ kim ola rām
Bulur ol her cihetile ārām

Hayf ol `ömre ki bihūde geçe
Hep o hāl üzredurur hāl-i `avām

[384 b] Olamaz hālden āgāh kişi
Çekmeyince nice nice ālām

Cām-ı `aşkı ele alub bir ayak
Nüş iden kimse olur mest-i müdām

Nazmiyā özge temāşā ancağ
Ol ki hengāme ide her hengām

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

1278

Nazīre

Emriñe cānile olsa nola rām
Sensiz iştmez gönül ey cān ārām

Ĥūblar tapuñña kıblem dirler
Ĥüsñile saña selām ola selām

Her ne gün vaşlıña irsem cānā
Olur ol gün baña düğün bayrām

Vaşluñ ihsānı meger senden ola
Yoğsa benden saña düşmez ibrām

Sünbülün gül yüzüne hayil olub
Nazminiñ her dem ider şubhını şām

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

1279

Nev' -i diğer der kâfiye-yi müreddef be vāv

Dile kim ġuşşa vü ġam ide hücüm
Bāde iç kim ide anı ma' düm

Ol ki nūş eylemeye bāde-yi nāb
Olur ol zevk-ı cihāndan maḥrūm

Heves itse leb-i yāre nola dil
Meyl ider tatluya tıfl-ı ma' dūm

Dūd-ı āhım k'olur üstümde ğımām
Bā' iş olmaz aña illā ki ğumūm

Yāre aġyār qarīn olmasıdur
Nazmiyā tāli' imüñ ololduġı şūm

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

1280

Nev' -i dīġer der kāfiye-yi müreddef be yā

Pāyiñ öpsem nola ey şāh-ı kerīm
Ḳul efendisine eyler tekrīm

Vaşluñı eylerdüñ baña kerem
Sen olayıduñ eger ey şāh-ı kerīm

Şāh-ı gül ġonceyile ġülşende
Baş egüp tapuña eyler ta' zīm

Yād-ı zülf ü dehenüñ birle senüñ
Dāyimā virdim olupdur ḥā mīm

Bülbüle ġülşen olur çünki maḳām
Olsa Nazmī nola kūyiñda muḳīm

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

1281

**Der baħr-i remel müseddes heme eczā maħbün 'arüz ü ğarb maħzūf
taħtī' eş fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün der ħāfiye-yi mücerred mīm revī**

Ādem olan kişi olmaz biġam

Biġam olan kişi olmaz ādem

Ŗol ħadar rām ħılır kendine kim

Virmez ārām dile bir dem ġam

Gele geh ġāħ ki bir ħalbe feraħ

Zāyil eyler teraħ anı ol dem

Devlet-i ' ālemi neyler kişi kim

Kimseye ħalmayırsadır ' ālem

Nice virir kişi dünyāya ġoñül

Nice ħaħrın ħeker iken pür elem

Feraħıñ Ŗoñı teraħdır lābūd

Ŗoñı her sūrıñ olısar mātem

Ĥaħ ġünāhını baġıŖlar kiřiñüñ

Ne dem itse nedem ol dise nidem

Ĥāk olur ħalka tevāzu' la hemīn

Kendin aŖlı ile bilen ādem

Ola Ŗol kimse ki Ŗān-ı kerīm

Naźmiyā anuñ olur Ŗānı kerem

1282

Nazîre

Heves-i dehri o kim eyleye kem
Diñlenür çekmez iñen ğam dañi hem

Ehl-i dünyāya umūr-ı dünyā
Derd olur hem yine bir kār-ı ehem

Ħurrem olmağ mı olur   alemdede
Pürdurur çünki ğam ile   alem

Bilse dünyā cihetinüñ zararın
Aña atmazdı adım bir ādem

Kişi añmaz ölümün āh ammā
Kişiyeye olmaz ölüm gibi elem

Zisa  adet aña Nazmī ki tuta
Sebeb-i kār-ı şalāhı muħkem

Ola dāyim kerem-i ħağğa ħarīn
Ola bir kimse ki bir ehl-i kerem

fe ilātün/ fe ilātün/ fe ilün

1283

Nazîre

Her vücūda gelen ibn-i ādem
  Āķıbet tutsa gerek rāh-ı   adem

Gidecekdür kişi ħod   alemden
Ya ne ġamdur aña k r-1   alem

[385 a] K r-1 d nyaya d şen derde d şer
M haşal ħařıl ider ġam dağı hem

D r-1 ġamdur bu cih n bunda gelen
Çeker elbette nice derd   elem

L zımı fikr-i fen dur kişin n
Nesne mi var dağı hem andan ehem

 l ıapusına ıapu kıılmağıla
Ne bel dur o ki şaddin ide ħam

Ħaķ m kerrem ıuta Nazm  dilerim
Eyleye bir kişi kim ħalka kerem

fe il t n/ fe il t n/ fe il n

1284

Naz re

D r-1 miĥnetdurur işbu   alem
P rd r env  -1 ġam ile dağı hem
İşbu   alem ki ġ m ile p rd r
Bunda ġam  ekmemek olmaz   adem

  Alemin ħaline şol   alim olan
  Alem i  n ebedi  ekmez ġam

‘İlm ile ‘āmil olunca ‘ālim
Māyil olur aña cümle ‘ālem

Nazmi ‘ālem cihetinde ‘ārif
Olur ā‘ mā vü aşamm ü ebkem

fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün

1285

Nazire

Çekmeyince nice dem ğam ādem
Neydügin bilmez ebed ol ‘ālem

Meyl ider hırş ile dünyāya katı
Ölüm añmaz dimez ol kes ki ölem

Elem-i dehri kıoyalum añalum
Ki gelür āhır ölüm gibi elem

‘Ārif oldur ki göre varını hoş
Dehr için çekmeye bir yok yire ğam

Haqqā şükr it ki olupdur Nazmī
Şihhatün saña bir ihsān-ı etemm

fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün

1286

Nazîre

‘Ākıbet şöyle ki var bu ‘âlem
Cümleten yok olırsadır bir dem

Görmek olmaz keremin kimse ebed
Bir kesiñ k’olmaya şânında kerem

Bir elem oldu baña tül-ı emel
Derde düşürdi beni ğam dañi hem

Düşürür hep hafaķān-ı derdine
Herkesi imdi bir emr-i mübhem

Nazmiyā devlet anıñ kim bir dem
Çekmeye işbu cihān için ğam

fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün

1287

Nazîre

Olsa bir cāy-ı ferağ ħüb ħarem
Varub olsa kişi anda ħurrem

Kişi bir cāy müferriħde k’ola
Ħoşca bir ħāle varır ol her dem
Çün muķarrerdurur āñir ‘ademüm
İmdi ben öyleye maħz-ı ‘ademem

Hîç olur mı gele dünyāya o kim
Kim olub güm aradan hey ola kem

Kişi ğam çekmemek olmaz Nazmî
Pür durur çünkü ğamile  alem

fe ilātün/ fe ilātün/ fe ilün

1288

Nazîre

Çeke bir kimse ki çok derd ü elem
Olur ol vâkıf-ı hâl-i  alem

İşbu dünyâ ki ğam ile pürdür
Ğam çeker bunda demâdem âdem

Varı yog ola cihân mülkünden
Kanda kim varsa erbâb-ı sitem

Var ola her ne kadar var ise
Kerem-i şânile erbâb-ı kerem

Bir kişiden göresin sen ki kerem
Nazmiyâ kıl anı her dem (vezin!)

fe ilātün/ fe ilātün/ fe ilün

1289

Nazîre

Ğalebe ide aña kim ğam ü hemm
Derde düşer delüye döner o hem

Şuğl-ı dünyādan o kim ola berī
Aña yörenmez ebed ğuşşa vü ğam

Ol ki hep nefsi hevāsına yele
İşi āh eylemek olur her dem

Ol ki bilmezlik ide andan aña
Her ne dem erse nedem dir ki nidem

Çankı kimse ki haķıķatsız ola
Kimse idinmesün anı maħrem

Çankı kimse kim ola ğayretsiz
Ādem olmaz ebedī ol ādem

[385 b] Dirlik içün çeken ey Nazmī elem
Ölüm añmaz ebedī dimez ölem

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

1290

Nazīre

Baña cevır eylemeg ile o şanem
Şanmasun kim varam andan uşanam
Āteş-i ħasret-i cānānile āh
Yā ilahī nice yanam yaķılam

Derd ile ağlamadan yaş yirine
Çan gelür iki gözümnden her dem

Ölmedin bir daği yāri bārī
Kılsa Bāri baña yārī görsem

Ne elem olduğunu bilmez ölüm
Ölüm añmaz dimez ol kes ki ölem

Cah ile ʿiṣ-ı müdām eyle müdām
Nazmiyā oldur olan dāfiʿ -i ğam

Ola çün bādeyle pür bir ğum
Kadd-i meyḥāreleri eyler ğam

feʿilātün/ feʿilātün/ feʿilün

1291

Nazīre

İñleşem dilden idüp āh ne dem
Diñlemez bir dem o dildār nidem

Yār-i cānımdurur ol yār benüm
Yāri cān ile seven bende benem

Ol şeh-i ħüsn kim ala ele cām
Gösterir devr o demi meclis-i cem
Seyr-i çeşm ü kadd ü zülf-i fem-i yār
Özge ʿālemdurur özge ʿālem

Nazmiyā eylediğiñ her günehi
Her ne dem kim añasın eyle nedem

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

1292

Nazîre

Ne ğam irerse baña senden elem
Ġāyeti bu ki helāk olam ölem

Adım atmazsın işitseñ adum
Çande olsam o yaña āy ādem

Çanı ol dem kim olup a' dā ğüm
Dostum hep işigiñden ola kem

Yoçdurur bir daħi sen var şanma
Şanemā sencileyin ħüb ħasenim

Baña Nazmī olur ayruqsı ölüm
Ki yine görmeyem ol yāri ölem

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

1293

Nazîre

Nice bir baña cefāyile sitem
Nice bir ğayra vefāyile kerem
Dest-i cevruñle helāk olmağı āħ
Ne kılam yazmış imiş başda çalem

Baña ayrılığuñ ayruqsı ölüm
İstedüğüñ daħi ol kim ben ölem

Beni ʿaşkuñ ki hevāyî itdi
İşim āh oldığı oldur her dem

Nazminiñ cānına cānā her dem
Nice bir cevr ü cefāyile sitem

feʿilātün/ feʿilātün/ feʿilün

1294

Nazire

Derd-i ʿaşka lebüñ ānî olur em
Baña luḡ eyleseñ anı emsem

Cānum ānide gelürdi yirine
Seni bağruma şaraydum bir dem

Cānum olursa fedā saña benüm
Nola ḡurbān olacaḡ saña benüm

Gün yüzüñ görmedigüm gün ey māh
Tār olur gözüme rüy-ı ʿālem

Nola şol cānı gibi sevse seni
Ey perî Nazmî degül mi ādem

feʿilātün/ feʿilātün/ feʿilün

1295

Nazîre

Ben senüñ hey nice oynuña girem
Hiç olur mı gele senden o kerem

Gözlerüm rüşen olur şevkuñ ile
Gün yüzüñ āy iki gözüm ki görem

Baña hicrān haberin virse lebüñ
an ider gözlerimüñ yaşın o dem

ol müferrih lebüñe beñzemegin
Bāde ref' i olur uş dāfi' -i ğam

Can virür la' liñe cānā Nazmī
Ol seni cānile sevmişdür hem

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

1296

Nazîre (derkenār)

Ol ki ha yolına ğarc ide direm
Ben haıatde saı aña direm

ol hevā ehli olanlar kim var
Yok yire yelmede olur her dem
Degül ādemden ebed ' ālemüñ āh
adden artı elemiyle ğamı kem

ādiş olalı degüldür ğālī
ādişāt ile doludur ' ālem

Hâlim oldu ğāmîle yatlu benüm
Yine bir oñmadığ ey Nazmî benem

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

1297

[386 a] Nazîre şıfateş-i muvaşşıl

Bağlayan ' aşkıña kalbin muhkem
Sitemüñle nice nice çeke ğam

Tapuña belki muhabbet kılamak
Güneh imiş gibi kıblem ne kılam

Hüsn mülki meliki sensin sen
Melegisin felek-i hüsnüñ hem

Nağş-ı hüsnile keneşt-i hüsne
Gelmeye hiç senüñ gibi şanem

Nazmiyem ' aşkile kıblem tapuña
Muţtaşıl meyl kılan yine benem

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

1298

Nev' -i diğer der ân kâfiye incâ mâ kıabl rüy meksür

Hiç ölem dimez ölüm añmaz o kim
Ola bir key kıatı zâlim hâkim

Ola ma' lūmı ki hāl-i ' ālem
' İlm ile ' āmil olur ol ' ālim

İşlemez gāfil olan ' ākil işin
Eylemez fehm nedür kār-ı mühim

Gelür elbette kazā-yı mübrem
Kişi bir işde gerekmez mübrim

Sırr-ı ' aşk özgedür özge Nazmī
Bilebilen kim ola anı kim

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

1299

Nazīre

Düşmene ben var iken kim didi kim
Yārüñ ola aña kim dirler kim

Hey begim saña mülāzım olmağ
Çuluñum baña olupdur lāzım

Cevr ile āh ki ben mazlūmı
Eylediñ imdi helāk a zālīm
Rāh-ı ' aşka başamaz hiç qadem
Olmayınca kişi gāyet muqdim

Nazmiyā qande ki ben olam o yār
Varamaz adum işidüp bir adım

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

1300

Nev' -i dīger der ān ḳafiye ĩncā mā ḳabl revī mazmūm

Senden ayrılmadurur baña ölüm
Benden ayrılma meded gel ben öldüm

Yoluña can viren üftāde benem
Sevdigüm sensin o cānile benüm

Fitne çeşmüñ gibi sensin yine sen
Hey ḳıyāmet dil alur bir merdüm

Giryeden hicrūñ ile ey dürr-i pāk
Oldı her ḳaṭre-yi eşkim ḳulzüm

Gelmedü ki dönüben devrāna
Reh-i 'aşḳuñda bu Nazmī ola güm

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

1301

Nev' -i dīger ḳāfiye bā vaşl ĩncā bā revī

Rūz ü şeb kār-ı cihāna ṭalebüm
Artırır āh ki şūr ü şegābum
Dünyevī fikr ü mālile dirīg
Ĝam ü guşşayyla geçer rūz ü şebüm

Meyl ile āh ki dünyāya olur
Artup eksilmemek üzre ta' abum

Elem ü miḥnete tebdīl olısar
‘Ākıbet āh ki ‘iṣ ü ṭarabum

Eller ile olur olmaz söze āh
Hīç depretmesem ey Naẓmī lebüm

fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün

1302

Nev‘-i dīger der ān kāfiye incā tā revī

Olıcaḡ şıḥhat ile ‘āfiyyetüm
Ḥoş olur ḡandeyise her cihetüm

Yiter ol ‘izz ü sa‘ādet baña kim
Ḥayr ide ḡazret-i ḡaḡḡ ‘ākıbetüm

Kār-ı dünyā ebedī olmasa āh
Hīç bir vechile bir maşlahatum

İşbu dünyā hevesi āh āḡir
Bende ḡalursa yaḡar āḡiretüm

[386 b] Nideyin devlet ü māl ü cāhı
Naẓmiyā baña yiter ma‘rifetüm

fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün.

1303

Nev' -i diğer der ân kâfiye incâ dâl revî

Ğabre varıncaya dek bu cesedüm
Umarım hep ola ğayr işde yedüm

Ğaşrde ğayr dağı şer ne ise
Olısar cümle ' ayân nîk ü bedüm

Başuma almazdım dehr ğamın
Olsa başımda eger kim ğıredüm

Ğam degül oñmaz isem oñmayayın
Olmasun kimseye tek bir ğasedim

Başdan ayağda ğalurmıydım eger
Nazmiyâ olsaydı bir senedim

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

1304

Nev' -i diğer der ân kâfiye incâ rā revî

Ger elimde ola çok sîm zerüm
Artarsa nideyin derd-i serüm

Ğalağdan uçup uçup kaçar idüm
Āh eger olsaydı bāl ü perüm
Ğan olur ğandeyise neyleyem āh
Ğahr-ı dehrile demādem cigerüm

Kendü oğlum gibi görürdüm eger
Olsa bir ğıdmete ğābil nökerüm

‘Älemüñ şür-ı umûrından āh
Naẓmiyā olmasa hergiz haberüm

fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün

1305

Nazîre

Baňa dir nāzile ol şivegerüm
Baňa dil virenedür şivelerüm

Baňa mihr eylemedi zerrece āh
Ol yüzi şemsüm ol alnı kamerüm

Gün gibi dehre serāser şalar od
Giyse altunlular ol simberüm

Bir iki cāhile meclisde müdām
Bülbül eyler beni ol verd-i terüm

Naẓmi her mehveşi kim görem aña
Mihr yüzünden olur hep nazarum

fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün

1306

Nev‘ -i diğer der ān kâfiye incā sîn revî

Var femin öpmege yariñ hevesüm
Yok velî neyleyeyin dest-i resüm

Yārũñ esrār-ı femiyle olayın
Şöyle hayrān dağı çıkmaya sesüm

Daralur ğamdan o deñlü nefsüm
Ki o dem tutilur ekşer nefesüm

Biñ rāh-ı elem olurum giderek
Dembedem nālelerümdür ceresüm

Naẓmiyā bende bir üftāde kesüm
Destgīr olmağa yok hiç kesüm

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

1307

Nev' -i dīger der ān kâfiye incā lām revī

Kār-ı dehre müte' allık 'amelüm
Artırır āh ki tül-ı emelüm

Kār-ı dünyāyı nidem ben kim ola
Ehl-i dünyāyile dāyim cedelüm

Ne elemdir ki başub şerre ayak
Hayr işe degmez ola āh elüm

Ħıdmetile nice bir her dūnuñ
Tapusunda iki kat ola belüm

Naẓmiyā söz şı' ar oldığını
Eyler eş' ar benüm her ğazelüm

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

1308

Nev' -i dīger der ān k̄afiye ĩncā mīm revī

Artıg olmazdı demādem elemüm
Eksik olmağa meded olsa ğamum

Dembedem bīhüde t̄ül-1 emelüm
Artırur āh ki derd ü elemüm

Ĝam-1 dünyāyile her dem derdile
Āhile geçmededür āh demüm

Neye şunsam elüm irer virür el
Olıcağ elde bir iki diremüm

Düşmesem her hevese gün günden
Naẓmiyā zerrece olmazdı ğamum

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

1309

Nev' -i dīger der ān k̄afiye ĩncā nūn revī

Var hevā şöyle ki başumda benüm
Vay anuñla vara ger h̄āke tenüm
Bugün ol bālā belāda ki benem
Nola h̄ālüm ol belāyile benüm

Buldı şol deñlü terakķī h̄üznüm
K'oldı zindān baña beyt-i h̄azenüm

Bildürür za' f-1 vücūdum baña hep
‘ Adem ābād olacağın vaţanum

[387 a] Za' file meyyite döndüm gūyā
Tenüm üzre kefenüm pīrehenüm

Çok ʔoқınmağıla havādiş ʔopı
Burc-1 vīrāna dönüpdür bedenüm

Nazmiyā nazm-1 Nizāmīdir şan
Bu kemāl üzre kelām-1 ḥasenim

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

1310

Nazīre

Varlığum yoқ olıcaқ āh benüm
Cümleten ḥāk ola vü toza tenüm

Pīrehen ʔaydın idem berʔaraf uş
Ola tā kim kefenüm pīrehenüm

Pīrehen giymegi lāzım görürüm
Ki baña ańdırır ekşer kefenüm
Yıқıсар ʔop-1 havādiş āḥir
Ḳal' a burcı gibi yekser bedenüm

Her ne dem olsa ḥaқıķī Nazmī
Ḥāl baḥş olur o dem her süḥanum

fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün

1311

Nev‘ -i diğer kâfiye bâ redif ü vaşl rā revī

Nice āh olmaya her dem kārüm
Ki baña bakmaz olupdur yārüm

Dembedem nāleyile ben zārı
Bülbül eyler o yüzi gülzārüm

Naqd-i cānum kıodum anuñ yolına
Ġāyeti bu ki yoğ ola vārüm

Neydigüm dilbere bildirmegiçün
Dembedem nāle olubdur kārüm

Naẓmiyā ben aña ħayrānum kim
‘Aşķ fāş itdi kıamu esrārım

fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün

1312

Nazīre

Baħre şaldı beni āh ol yārüm
Oldur āh olduğı her dem kārüm
Tiğ-i ğamdan yüregimde yārem
Yarsa bu sīnemi görse yārüm

İtse ben bülbüline ‘arz-ı cemāl
Luţf iderdi o yüzi gülzārüm

Ben ki nerd-i ğama dūşdüm zārem
Nola döne döne olsa zārum

Nazmiyem kim dem-i vaşl-ı yāre
Olısar nağd-i revān işārum

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

1313

Nev' -i diğer der kâfiye incâ lām revî

Her heves birle olan âmālüm
Oldı eyvāy ki bed ā' mālüm

Her hevāyile hevesde niçe bir
Derd ü ğamla geçe māh ü sālüm

Dembedem āh beher hāl eyler
Behre efkārı dīgergün hālüm

Yoğ ' ibādetde ebed iğdāmum
Var ol aḥvālde āh ihmālüm

Nazmiyā virse ḥüdā ḥayr orda
Uysa aḳvālüme āh ef' ālüm

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

1314

Nev' -i diġer der ān k̄afiye ĩncā nūn revī

Vaşl olaydı baña ol cānānum
Cānum idi benüm āh ol cānum

Ol ki bir derde dūřurdi beni āh
Yine oldur benüm ol dermānum

Göñlüm aldı o kim anı benüm āh
Geçse anuñla benüm her ānum

Eylese cām-ı řafā řafā devr
Geçse ol ħāletile devrānum

Nařmiyā ben şulını gözlemez āh
Baña bařmaz o řeh-i ħūbānum

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

1315

Naşire

Reh-i ' ařķuñda revāndır cānum
Tek řabūl eyle benüm cānānum

Sen bugün ħūsn iliniñ sultānı
Řuluñum ben de güzel sultānum
řevķ-ı mihrūñle göñül uř olur
Ey yüzi mihr ü meh-i tābānum

Sen melek manşarı kim göremeyem
Āh o dem göge çıkar eřġānum

Raḥm idüp ḥāline Nazmī ḳuluñuñ
Keremüñden naẓar eyle ḥānum

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

1316

Nazīre (derkenār)

Vaşl olaydı baña ol cānānum
Ḥāşıl olurdu murād-ı cānum

Gözlemez āh ki ben bendesini
Ol efendüm benüm ol sulṭānum

Beni rüşen dil iderdi baña āh
Eylese mihr o meh-i tābānum

Ḳande olursa ḳılıcıyla o yār
Bulsa her demde dökerdi ḳanum

Nazmiyā ḳadre irerdüm ol māh
Olsa bir gice gelüp mihmānum

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

1317

Nev' -i dīger der ān ḳāfiye incā hā revī

Baña mihr eylemez āh ol māhum
Cevr ider dembedem alur āhum

[387 b] Her dem eyler baña ol yār cefā
Aña inşāf vire Allahum

Ağladuğum buña gördükçe güler
Cevr-i yāri baña her bedh̄āhum

Ḳulı olmağdır o şāh-ı h̄üsnüñ
Benüm iḳbālile ʿizz ü cāhum

Naḫmiyā bahtum olurdı baña yār
Olsa ol yār benüm hemrāhum

feʿilātün/ feʿilātün/ feʿilün

1318

Müreddef der ḳāfiye-yi müreddef be elif hā revī

Geliñüz dembedem āh eyleyelüm
Āh ile z̄ik-i ilāh eyleyelüm

Uymayup nefse anuñ bilcümle
Muḳtezāsını tebāh eyleyelüm

Ṭotalum künc-i fenā kendümize
Anı bir cāy-ı penāh eyleyelüm
Ḥaḳ rızāsın gözedüp her anda
Cānib-i ḥaḳḳa nigāh eyleyelüm

Naḫmiyā şoñ demi añub her dem
Derdile ağlayup āh eyleyelüm

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

1319

Nev' -i dīger der ān kāfiye ĩncā rā revī

İtdi cevrüñ beni bīmār begüm

Eyle ben bendeñi tīmār begüm

Yoluña ölmege 'aşķile bugün

Can veirir nice ķuluñ var begüm

Mülk-i dil ġāret iden hūblaruñ

Sensin alayına serdār begüm

Cebrile itme ķapuñdan beni red

Ol gerekmez baña cebbār begüm

Eyleseñ Nazmīyi ķulluġa ķabül

Devlet olurdı aña yār begüm

fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün

1320

Nev' -i dīger der ķāfiye-yi mücerred ĩncā tā revī

Bulmadıķ cāhile 'izzet nidelüm

Bize yār olmadı devlet nidelüm

Bir selāmet yaķasın tıtamadıķ

Ṭutmuşuz rāh-ı melāmet nidelüm

Bādenüş itmege bir mehveş ile

Düşmedi bir gice şoķbet nidelüm

Bize başmadı o mehpāre bize
Tıtmadı yūz o sa' ādet nidelūm

Devlete ermedūñ ise Nařmā
Çekelim uř zillet nidelūm

fe' ilātūn/ fe' ilātūn/ fe' ilūn

1321

Nev' -i dīger der ān kāfiye ĩncā rā revī

Bize yār olmaz o dilber nidelūm
Bizi āzūrde dil eyler nidelūm

Ol güzel gözlemez ũftādesini
Dāyim ađyārını gözler nidelūm

Göze göstermeyüp ũftādelerin
Gözler ađyārı güzeller nidelūm

Nāz ider ehl-i niyāza yekser
Nāzenīn hūblar ekřer nidelūm

Nařmiyā ol yūzi ĩurřīd bizi
Zerreden ger göre kemter nidelūm

fe' ilātūn/ fe' ilātūn/ fe' ilūn

[388 a] **Murabba'**

[388 b] Der baħr-i serî^ç maṭvî^ç arüz ü darb maḳşür taḳṭî^ç eş müfte^çilün müfte^çilün
fâ^çilât der ḳâfiye-yi müreddef be elif

Bir kişi kim gözleye bir neng ü nām
Anda o ḫâlile olur^ç arz-ı tām

Bilmeye eksikligini ol ki vāy
Ola ger ol ola anuñla tamām

Devlet olarıñ ki yatub ṭurması
Ḥaḳḳa^ç ibâdetle ola şubḫ ü şām

Vay ne sa^çâdetdür o kim iki dost
Ola biri birine bir ḫoşca rām

[389 a] Devleti arta o şehiñ Nazmiyā
Kim vire^ç adliyle cihāna niżām

Nazire

Ṭā^ç at ide dāyım o kim şubḫ ü şām
Ḥaḳḳa iṭā^ç atdür o ṭā^ç at tamām

Sebb-i şaḫābe iden erbāb-ı şer
Nice olur ümmet-i ḫayrū'l-enām
^ç Irzını şaḳlar şaḳınur her nihān
Gözleye bir kimesne kim neng ü nām

Nüş ide ol kimse ki vaḫdet meyin
Olur o bir ḫâlile mest-i müdām

Şabr ü kıanā' atle ider Nazmiyā
Nefsini ħarbī kişı kendüye rām

müfte' ilün/ müfte' ilün/ fā' ilün

1324

Nazīre

Dehr-i ğamı birle hemān şubĥ ü şām
Derd ü elem çekmededür ħāşş ü 'ām

Ĥayf añā kim 'ömri nice māĥ ü sāl
Dehr ğamı birle geçe şubĥ ü şām

Devlet anuñ āĥiretin fikr idüp
Terk ide dünyā hevesin bi't-tamām

'Aqlımı var ol kim özün kimseye
Eyleye dünyā cihetiçün ğulām

Gelse elinden kişinüñ kāşkī
İtmese dünyā cihetiçün kelām

Devr ğamın çekmez ebed Nazmiyā
Mest-i mey-i 'aşķ ola ol kim müdām
Ādem odur kim ola ol ādemī
'Aşķ ola ol ādemiye ve's-selām

müfte' ilün/ müfte' ilün/ fā' ilün

1325

Nazîre

Olmayıncağ bir kişide neng ü nām
Eyleme anuñla selām ü kelām

Nāmına irgürmemek ister hālel
Nengi olan key gözedür naqş-ı nām

Ḥāşı odur devlet ü cāh ehlinüñ
Kim kerem ü luṭfi hemīn ola ‘ām

Virmese āzār ile her ḳalbe dem
Ḳılsa ḳulūbı kişi luṭfiyla rām

Ehl-i kerem ola o kim Nazmiyā
Aña olur her kişi candan ḡulām

Ādem odur ki anda ola yaḥşī ḥulḳ
Ḥalk añā ‘aşḳ ola diye ve’s-selām

Mü’min o kim yiye dāyim ḥelāl
Ḳurşağına ḳoymaya hergiz ḥarām

müfte‘ilün/ müfte‘ilün/ fā‘ilün

1326

Nazîre

Yād-ı ruḥ ü zülfüñ ile şubḥ ü şām
Sünbül ü gül seyrin ider ḥāşş ü ‘ām

Tapuña baş egdügi dilberleriñ
Hüsnuñe teslîmdurur ve's-selâm

Alnuñ ile mihr yüzünden saña
Şevkı var ancak meh-i bedrûñ tamâm

Puhte kişilerle idüp bezm-i hâş
Nüş idelüm cām-ı mey-i şâf ü hām

Eyledi medhüñ yolına Nazmi neşr
Nice dür ü la' l-i leţâfet nizâm

müfte' ilün/ müfte' ilün/ fâ' ilün

1327

Nev' -i diğer der kıfiye-yi müreddef bevāv

Gönlüme kim her dem ider ğam hücum
Bâ' iş olan aña hemân baht-ı şüm

Hicde bārân-ı mihen eşkimiz
Āhımızıñ düdü ğamām-ı ğumüm

Giymiş o sîmîn bedenüm zer benek
İtmiş ihâta kameri şan nücüm

Her şeb olur şevkıle mânend-i mäh
Bezm-i nigârinlere 'uşşâk müm

Virdi çü sen yâr perî rüyâ dil
Oldı bu Nazmî bugün abdâl-ı rüm

müfte' ilün/ müfte' ilün/ fā' ilün

1328

Nazîre

Alnıña öykündügiçün meh nücüm
Eyler anuñ üstüne her şeb hücüm

Gün yüzüñ örter çü mişāl-i gımām
Zülfüñ olur bā' iş-i hüzn ü ğumüm

İncine mi miñnet-i cevruñe dil
Vardır o miñnetde huşuşā' umüm

Yüzüñe zāhid nice itsün nazar
Yüzüñe şemsiñ baķamaz çünki büm

Mihrüñ ile her gice bezmüñde māh
Nazmi gibi şevķile yanmaĝa müm

müfte' ilün/ müfte' ilün/ fā' ilün

1329

[389 b] Nev' -i dīĝer der ķāfiye-yi müreddef be yā

Haşılı bir dilber olunca kerīm
Māyil olur diller aña' an şamīm
Kendini ma' şūķına teslīm ider
'Aşķ maķāmında olanlar muķīm

Baħr-i dil-i 'āşķa öykündügi
Baña gelür ğayli bir emr-i 'azīm

Nāleñi işitmedin ey dil senüñ
Neydigüñi bilmezdüm haq ʿ alim

Nazmiye bir hayr du ʿ ā idenüñ
Raḥmet ide rūḥına rabb-i Raḥim

müfte ʿ ilün/ müfte ʿ ilün/ fā ʿ ilün

1330

Nazire

Vaşf-ı ruḥuñ bağa iletse nesim
Neşr ider ayağına ezhār sim

Māyil olur ḳaddiñe biiḥtiyār
Şol kişi kim ṭab ʿ ı ola müstaḳim

Candan ider zātuña bi ʿ ṭ-ṭabi ʿ meyl
Kimde ki cānā ola ṭab ʿ -ı selim

Niçün olursın varup aḡyāre yār
Sen melek olasın o dīv-i recim

ʿ Āşık olubdur saña cānā seni
Nazmī sever cānı gibi ʿ an şamim

müfte ʿ ilün/ müfte ʿ ilün/ fā ʿ ilün

1331

Nazire

Būs-ı lebüñden bilinür haqq-ı ʿalim
Nice ʿayş-ı niʿmet bāğ-ı naʿim

Ola şu cānānede kim būs-ı leb
İmdi o cāndan sevilür ʿan şamim

Ola mı bir luṭf ü vefā ki delil
Ol ki çeke cevr ü cefāñı delim

Tiğ-i ğamuñ iki dilüp bu dilüm
Bim virüp cānıma itdi dü nım

Bulup işigüñ gibi ʿālī maḳām
Nazmī nice olmaya anda muḳim

müfteʿilün/ müfteʿilün/ fāʿilün

1332

**Der baḫr-i serīʿ maṭvī ʿarüz ü ḍarb mahzūf taḳṭīʿ eş müfteʿilün müfteʿilün
fāʿilün der ḳāfiye-yi mücerred**

Gelse elinden kişinüñ dembedem
Āh idüp añsa ölümün çekse ğam
Gerçi elem çoğ olur ammā ki āh
Olmaz ölüm gibi kişiye elem

Ḥaḳ budurur şihḫatile ʿāfiyet
Ḥaḳdan olur ḳullara luṭf-ı etem

Ola bugün bir kişi kim mübtezel
Belki ola yārın o bir muşterem

‘ Ārif odur ‘ uzlet idüp Nazmiyā
Çekmeye dünyā ciheti birle ğam

1333

Nazīre

Ol kim ola řāhib-i luş ü kerem
Aña murādın vire mevlā görem

Ėayr edeniñ Ėayra döner her işi
şerre yelen şerre düşer lā cerem

Olmaz iñen ‘ adl kıılır ehl-i Ėükm
Böyle ‘ aceb Ėikmet-i rabb-i Ėakem

‘ Ākııl odur şuğl-ı cihāndan geçe
Çekmeye Ėiç ol cihet içün elem

‘ Ārif odur kim ebedī dinmeyüp
Eylemeye kimseye biĖhūde dem

Mü ’min odur kim ne dem etse ĖünāĖ
Aña gele ol ĖüneĖ içün nedem
Ehl-i sa ‘ ādetdür o kim Nazmiyā
Ėaybetine kimsenüñ açmaya dem

müfte ‘ ilün/ müfte ‘ ilün/ fā ‘ ilün

1334

Nazîre

Def -i ğama ide o kim bir kerem
Anı hemîn devletile Şen görem

Olmasa serkeş kişi āteŐ gibi
Olsa tevāzu‘ da ğubār-ı ĳadem

KiŐi nider kendine virüp vücūd
Çünkü vücūdı olıŐardır ‘adem

Cüz’i ğünāh içün ider ĳayli ĳıŐm
Ola o kim Őāĳib-i ĳayl ü ĳaŐem

Kim bile kim ne ele mi vardurur
İtmez o kim āhını her demde kem

Őaĳlıĳa Şükr eyle hemîn Nazmiyā
Dirlik içün yime ebed hı ğam

Īaĳĳa yarar iş idicek ehl-i ĳükm
Olur anıñ yārıcı rabb-i ĳakem

müfte‘ilün/ müfte‘ilün/ fā‘ilün

1335

Nazîre

Ehl-i kerem kişi ben āña derem
Kim vire ‘ırz ehline bir ĳaç direm

Ol ki ʿaṭā eyleye ʿırz ehline
Ol durur aşlı ile ehl-i kerem

[390 a] Her şadağa kim ola ʿırz ehline
Biri anuñ biñe geçer lā cerem

ʿArz idemez faqrın ebed kimseye
ʿIrz eyesi çekse ne deñlü elem

Gözleye ʿırz ehlin o kim Nazmiyā
Eyleye Allah aña ecr-i etem

müfteʿilün/ müfteʿilün/ fāʿilün

1336

Nazire

Luṭfile gel baş yüzüme bir qadem
Tā ayaguñ toprağına yüz sürem

Devrüñi ey ḥusrev-i ḥübān-ı devr
Zevkıle sür nüş idegör cām-ı cem

Kim seni gördise güzel didi kim
Būs-ı dehānı yoğ anıñ ura kem
Cān virürüm ben yolıña ölmege
Cümleden elzemdurur ol hem ehem

Kesb-i şafāyile iderdim qadem
Pāyiñe yüz sürerse bu Nazmī ne dem

müfte' ilün/ müfte' ilün/ fā' ilün

1337

Nev' -i diğer kâfiye bā vaşl incā tā revī vü mīm vaşl

Olsa ayağın tozına nisbetüm

Nola olur ol sebep-i ' izzetüm

Çanı o kim işigiñ yaşdanam

Ola başımda benüm ol devletüm

Hep işigüñde nazır ağıyāruña

İtce degül anda benüm rağbetüm

Hürmet ile ayağın el üstüne

Tutduğum ol rāhile var rāhatum

Meykedeye varmazdım Nazmiyā

Olmasa ger anda benüm hürmetim

müfte' ilün/ müfte' ilün/ fā' ilün

1338

Nev' -i diğer der ān kâfiye incā rā revī

Māhaşal ey hüsn iline serverüm

Dilersen yolña başdan serüm

Cāme-yi zerrin saña key yaraşır

Hüb düşer ey büt-i sīmīnberim

Ben ki hemin gün yüzüñi gözlerem

Rüşen olur gördüğü gün gözlerüm

Bülbülünüm gülşen-i küyuñda ben
Ey lebi gonce yüzi verd-i terim

Nazmi çapuñ bekler ol ümmide kim
Diyessin ol kemtere hāk-i derim

müfte' ilün/ müfte' ilün/ fā' ilün

1339

Nev' -i diğer der ān kāfiye incā nün revī

Böyle ki başımda hevā var benüm
Gitmeye tā hāke varınca tenüm

Nefs hevāsıyladurur her dem āh
Ġuşşa vü ğam aldığı pīrāhenüm

Olmuşum āvāre vü şūrīde hāl
Kūy-ı melāmet olalı meskenüm

Kūy-ı melāmetde turup başıma
Nice büriyem büriyem dāmenüm

Țutardım Nazmī tarīķ-i şalāh
Olmasa nefis āh eger rehzenüm

müfte' ilün/ müfte' ilün/ fā' ilün

1340

Müreddef der kâfiye-yi mücerred incâ rā revî

Ol ki hevâyîlik ider dembedem
Yel gibi bîhûde yeler dembedem

Nefs hevâsına düşen göz göre
Vah ki o da göze düşer dembedem

Çanlu yaşî âhî ile ‘âşîkîñ
Yire gezer göge çıkar dembedem

Derdi olan kimseniñ âhî ider
Her kime olursa eşer dembedem

Naẓmî yatur tûrur ider ehl-i derd
Nâle-yi şeb âh-ı seher dembedem

müfte‘ ilün/ müfte‘ ilün/ fâ‘ ilün

1341

Nev‘ -i diğer der ân kâfiye incâ lām revî

Ĥüsniye yok saña bedel sevdigüm
Çanı seniñ gibi güzel sevdigüm

‘Ömrüm uzunluğı gibi zülfüñ âh
Oldı baña tûl-ı emel sevdigüm
Lebleriñüñ cinsi gibi can seniñ
Şoruşalım gel berü gel sevdigüm

Nisbet ider la‘ lüñe beñzer seniñ
Lezzet ile kand ü ‘asel sevdigüm

Aldı gözüñ gönlini Nazmîniñ āh
Bir nazār it aña güzel sevdigüm

müfte‘ilün/ müfte‘ilün/ fā‘ilün

1342

Nev‘-i diğer kâfiye bā redif ü vaşl ĩncā kâf revī

Ĥüsñüñ o kim aña güzel sevdigüm
Şevķ düşer aña güzel sevdigüm

Sen mehe mihr itdigüm için midür
Cevr ü cefā baña güzel sevdigüm

[390 b] Seyre varup yürime gel bensizin
Yazıla her yaña güzel sevdigüm

‘Aşķ ile nālem işiden giceler
İmdi қalur t̄a ki güzel sevdigüm

Oldı bu Nazmī қatı şürīde hāl
Dil vireli saña güzel sevdigüm

müfte‘ilün/ müfte‘ilün/ fā‘ilün

1343

Der baħr-i münserih maṭvī ‘arüz ü đarb maқşūr müfte‘ilün fā‘ilāt
müfte‘ilün fā‘ilāt der kâfiye-yi müreddef be elif

İtmeve dünyāda fark ol ki helāl ü ĥarām

İde mi ol vara hiç bāğ-1 cinānda hırām

Rāhat irüp rūhına vāşıl ola raħmete
Cān ile dilden o kim tāt at ide şubh ü şām

Rūhına rāhat gelüp ħalbine ārām irer
Nefsini mişl-i ğulām kendine ol ki ide rām

Özge sa‘ ādetdurur ol ki tırup bir kişi
Göstere beş vaktine tırmaya dāyım kıyām

Nazmī olupdur bugün ħağ bu durur ber kemāl
Nazma Nizāmī gibi virdi bu Nazmī nizām

1344

Nazīre

Kār-1 şalāħa o kim eyleye bir hoş kıyām
Devlet anuñ ola ger anuñla berdevām

Hey ne sa‘ ādet o kim bir kişi beş vaktini
İtmeye eksik ebed ‘ ömri olunca tamām

Ol ki fenā ehlidir tāt ü ħabā gözlemez
Meyl ü heves eylemez zīnete mişl-i ‘ avām

Etmegile herkesi dembedem ehl-i hevā
Nefse merām oldurur kim ide kendüye rām

Söyle revān dembedem kim Nazmī ħağıħat sözün
Şöyle ki pür hāl ola söyledigüñ her kelām

müfte' ilün/ fā' ilün/ müfte' ilün/ fā' ilün

1345

**Der baħr-i münserih maṭvī 'arūz ü ɗarb maħzūf taḫṭī' eṣ müfte' ilün fā' ilün
müfte' ilün fā' ilün der ḳāfiye-yi mücerred**

Ḫalüñ añup eyle āh ṭurma dilā dembedem
Çün olısar imdi āh cümle vücūduñ 'adem

Nefs ki ider her nefes nice teḳāzā hemān
Aña uyanlar çeker ṭurmaz elem birle ğam

Olısar uş ellerüñ hep yaḳasında eli
Ḳanḳı el ıssı k'ide ellere zılm ü sitem

Ola o kim bikerem olma mülāzım aña
Andan ol ümmıdvār ki anda ola bir kerem

'Āḳıliseñ Naḫmiyā kendüñe virme vücūd
Āḫiri her nesnenüñ çün olısardır 'adem

1346

Naḫire

Ol ki bu dünyā için hep çeke endūh ü ğam
Gelmez anuñ rūḫına rāḫat ebed lā cerem

Bilmez ebed ḳadrini 'āfiyyet ü şıḫḫatiñ
Çekmeyicek bir kişi nice belā vü elem

Olmaya bir nef' i çün āḫirete pes nolur
Manşibile olmadan şāḫib-i ḫayl ü ḫaşem

Hayf aña kim ‘ömrini zāyi‘ ide göz göre
Lü‘ bile lehv ola hep işi güci dembedem

Ehl-i seḥā Nazmīyā ben o kişiye derüm
Haḫ yolına dāyimā bezl ide bir kaç direm

müfte‘ilün/ fā‘ilün/ müfte‘ilün/ fā‘ilün

1347

Müreddef der ḳāfiye-yi müreddef be elif incā lām revī

Ben ki fem-i yārden buse ḫayāl eyledüm
Şöyle ki var yoḫ yire fikr-i maḫāl eylerüm

Bilini ol dilberin ḳıla teşebbüh ḳıluḫ
Ortada bir yoḫ yire ḳıl ile ḳāl eylerüm

Bāḡda itsem ne dem vaşf-ı ruḫ-ı yāri yād
Ḫayrete şalup güli bülbüli lāl eylerüm

Vaşf-ı ḫaṭṭ-ı la‘lini kim yazdım dilberün
Bir ḫaṭṭ-ı yāḳūtveş Nazmī mişāl eylerüm

müfte‘ilün/ fā‘ilün/ müfte‘ilün/ fā‘ilün

1348

**Der baḫr-i ḫafif ‘arüz ü darb maḫşür taḳṭī‘ eş fā‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilāt
der ḳāfiye-yi müreddef be elif**

Nefsini ol ki ide kendine rām

Rūhı rāḥat bulup ider ārām

Aña k'āmāl olur demādem māl
Olur āmāl birle kāmeti lām

Gelmez ašlā ğam-ı cihān aña kim
Mey-i 'aşkuñla ola mest-i müdām

Şıḥhat ü 'āfiyetdurur kılma
Ḥaḳ bu kim ḥaḳdan özge bir in'ām

Nazmiyā farḳı ne ḥarāmiden
Dāyimā ol kişi ki yiye ḥarām

1349

Naẓīre

Ḳaddin ālām ide anuñ kim lām
Rāst bir kāra iremez o kıyām

Tā hevādan kesilmeyince kişi
İdemez bir ḥuzūr idüp ārām

[391 a] Kişi dāyim olunca şürīde
Olur ol ḥālile varur bednām

Ehl-i 'ırz olmayan biri birine
Eylemez 'izzet ile bir ikrām
Ala her kimse kim cihāndan kām
Olur ol Nazmiyā yine nākām

fā' ilātün/ mefā' ilün/ fe' ilün

1350

Nazîre

Ol ki cānānı ola kendine rām
Cānına hazzile virir ārām

Göre ‘āşık ne gün ki ma‘şūkın
Olur ol gün aña düğün bayrām

Cām-ı ‘aşkı ele alup bir ayak
Olur içen kimesne mest müdām

Olmaz ayık o kes ki bir ayak
Düşmez anuñ müdām elinden cām

Yarden bir kelām luṭf olur
Nazmiye berkemāl bir in‘ām

fā‘ilātün/ mefā‘ilün/ fe‘ilün

1351

Nazîre (derkenār)

Baña cānānum olmaya çün rām
Cānım itmek olur mı hiç ārām

Çārdeh sâle bir güzel sevdüm
Ki meh-i bedre beñzer āh o tamām
Bir kelāmıle göñlümi hoş edüp
İtmez ol bivefā benümle selām

O dilārāmı rām ola derdim
Hāşıl olmadı andan āh o merām

İrem uş intizām-ı hāle yine
Naẓmiyā ger bozulmaz ise niẓām

fā' ilātün/ mefā' ilün/ fe' ilün

1352

Nev' -i dīger der kāfiye-yi müreddef be vāv

Cümle mevcūd olan k' olur ma' düm
Hāl andan degül midür ma' lüm

Göresin her ne kim bugün mevcūd
Vaqt olur yārın ol olur ma' düm

Olmasun kimseler cihānda hārīş
Ki hārīş olan olısar maḥrūm

Şūmluḡ birle varır elbette
Her ne yire varırsa bir kes-i şūm

Olur ey Naẓmī ' ālim-i ' ālem
Ola ma' lūmı ol ki cümle ' ulūm

fā' ilātün/ mefā' ilün/ fe' ilün

1353

Naẓire (derkenār)

Bir gice bezm-i yāre olsam mūm
Yanub olsam şabāḡa dek ma' düm

Beni dūr itdi devr o mehrūdan
Kişi oñmaz olinca ʔaliʕi şūm

Beni öldürmek ister ol zālīm
Neyledim ola aña ben maẓlūm

Dembedem bezm-i ğamda nāleyile
ʕĀşıkıñ neydigi olur maʕlūm

Eylerim bādeyle ʕayş-ı müdām
Dile ğam Naẓmiyā kim ide hücūm

fāʕilātün/ mefāʕilün/ feʕilün

1354

Nevʕ-i dīġer der kâfiye-yi müreddef be yā

Ola ol kimsede ki ʕaql-ı selīm
Hāġġa dāyım özün ider teslīm

Zātı dāyım olur selāmetde
Ola ol kimsenüñ ki ʔalbi selīm

Olur ol ādemī mişāl-i melek
Ki ola hilm üzre şānı ola hālīm
Tevbesini ʔabūl ider Tevvāb
Ne ʔadar itse ʔul ğünāhı delīm

Naẓmi ğüç yetmeye o zālīme kim
Hāġ verir aña daġı özge ġarīm

fā' ilātün/ mefā' ilün/ fe' ilün

1355

Nazîre (derkenār)

Tiğ-i cevruñ dilim ki itdi dü nīm
Düşdi andan benüm bu cānıma bīm

Çekerim cevruñ ile ben ki elem
Cānıma ol olur 'azāb-ı elīm

İdinüp hāk-i dergehüñde maḳām
Devlet anuñ kim ola anda muḳīm

Olmazıdı el içre böyle 'azīz
Olmasa ger şebīh sīneñe sīm

Senden ayru bu Naẓmī oldı begim
Bir gözi yaşlu bağı başlu yetīm

fā' ilātün/ mefā' ilün/ fe' ilün

1356

**Der baḫr-i hafif arüz ü ḍarb maḫzūf taḳṭi' eş *fā' ilātün mefā' ilün fe' ilün*
der ḳāfiye-yi mücerred mīm revī**

Olmasaydı ğam ile pür 'ālem

Çekmez idi demâdem âdem ğam

Bu cihân kim var âhîr olur yok
Bunda yok yire ğam çeker âdem

Derde düşer düşen hevâ yolına
Hem çeker ğam o derdile her dem

Ğam çeker her dem ol ki mevtin aña
Hem kişiye odur kıamudan ehem

Ehl-i dünyâ çeker hemîşe elem
Yâr olur Nazmî aña ğam daği hem

1357

Nazîre

Ehl-i hağ olmayınca bir âdem
Âdemî olmaz olmaz anda kerem

Bezî-i râh-ı hüdâ ider varın
Başa râh-ı hüdâya ol ki kıadem

Oñmaz ol kim bir olmaz işe düşe
Ol hevâyile âh ider her dem

Heves-i dehr-i dünile dün ü gün
Çekeriz âh kim ğamile elem

Olurum cânile muhibbi hemân
Ger görem Nazmiyâ bir ehl-i kerem

fā' ilātün/ mefā' ilün/ fe' ilün

1358

Nazîre

Eyiler ola anuñla kim hemdem

Eyler aña sirāyet eyilik hem

Kişiye haq bu k' olur özge ölüm

Çekmek eşhāş-ı dūn elinden elem

Kişi dünyā umūrı birle ki vār

Çekmez illā ki yoq yire çok ğam

Bir günāhı k'ide kişi her bār

Bāri itmek gerek şoñında nedem

Nazmiyā fikr-i haq ki ola dilde

Zikr-i haq dilde olısar her dem

fā' ilātün/ mefā' ilün/ fe' ilün

1359

Nazîre

‘ Ākıbet çün olur vücūdı ‘ adem

Pes ne ğamdır neye yarar ‘ ālem

‘ Ālemiñ varlığın haqıkatde

Yoq bilür ehl-i ‘ aql olan ādem

[391 b] Zevk ider hoş gören bugün varın

Yārin için yimez ebed bir ğam

Görür elbette her kişi keremin
Ola bir kimsenüñ ki şanı kerem

Her diline gelen söz olur nazm
Nazmî alduğı dem eline kalem

fā' ilātün/ mefā' ilün/ fe' ilün

1360

Nazıre

Çeke bir derd birle ol ki elem
Āh ü zārī olur işi her dem

Yel gibi her hevāya yelmeden āh
Dembedem ğam çeker yürür ādem

Eksik olmaz gönülde her dem āh
Çahr-ı dehrile ğadden artık ğam

Ṭālī' ü baht aña ki olmaya yār
Tār olur gözüne anuñ 'ālem

Ne kadar kadrile bulursa vücūd
Bulısar 'āķıbet o kimse 'adem

Her kişi her dem iyiligin söyler
Kimde kim ola luşf birle kerem

Nazmiyā pürdurur hevāyile
Āhın itmez demādem ol kim kem

fā' ilātün/ mefā' ilün/ fe' ilün

1361

Nazîre

Olmaya ol ki 'ālim-i 'ālem
Ol dedüldür haqîkaten ādem

'İlm ehline i' tirāf gerek
Ola her kim ki kendüden ā' lem

Her feraḥ soñı ğamdurur elbet
Daḥi her sūruñ āḥiri mātem

Olur elbette ḥayli ḥışm ehli
Ola her kim ki ehl-i ḥayl ü ḥaşem

Ḥadden artıq edersem āhı nola
Eksik olmaz göñülde her dem ğam

'İşı anuñ ki nîş ola ğam ile
Cām-ı cem içse daḥi olur ecem

Ādem oldur k'ola melek ḥaşlet
Nazmiyā oldurur dürüst ādem

fā' ilātün/ mefā' ilün/ fe' ilün

1362

Nazîre

Ḥasret ile ki la‘l-i yāre baḳam
Yaşım olur o demde reng-i baḳḳam

Yār yār ola mı baña ki perī
Hergiz olur mı mūnis-i ādem

Yār olurdı baña sa‘ādet ü baḳt
Bir dem olsam o yār ile hemdem

Yārüñ ayağı tozına yüzimi
Sürmedüm olmayınca ḥāk-i ḳadem

Naḳmiyem kim yoluñda can virecek
Benüm iki gözüm gör işte benem

fā‘ilātün/ mefā‘ilün/ fe‘ilün

1363

Nev‘-i dīger der ān ḳāfiye incā mā ḳabl revī meksūr

Kişi derdinden ağlasa nola kim
Kimdurur derde şabr iden pes kim

‘Aşḳa düşen kimesne derdi ile
Her dem āh eylemek gelür lāzım
‘Āḳil oldur ki ḥayr işi dün ü gün
Kendine idine bir emr-i mühim

Ni‘metüñ eylemek gerek şükrün
Ḥayr ile k’ola bir kişi mün‘im

Çıkarur başa Nazmiyâ işini
Kişi işinde kim ola muğdim

fâ' ilātün/ mefâ' ilün/ fe' ilün

1364

Nev' -i diğer der ân kâfiye incâ mâ kıabl revî mazmûm

Ola zâlim o kim odur dileğim
Kim olup kem ol ortadan ola güm

Zulm derdiyle âhı mazlûmuñ
Kubbe-yi çarhı gümledür güm güm

Ölüm añmaz ölem dimez ol kim
Ne elem olduğunu bilmez ölüm

Qâdir olsa kişi añub ölümün
Eylese eşk-i çeşmini kılzüm

Ola biğtabi' o kes ki bir müvezzî
Nazmiyâ olur ol hemîn kejdüm

fâ' ilātün/ mefâ' ilün/ fe' ilün

1365

Nev' -i diğer kâfiye bâ vaşl incâ râ revî ve mîm vaşl

Qoculur mı baña o sîmber
Yok kemer gibi çünkü sîm ü zerüm

Rüyım olsa ʿaceb mi zer gibi zerd
Sıneye gelmez āh o sımberüm

Gül gibi her nazar göñüller açan
Degül illā benüm evred-i terüm

Olsavüz şevkı birle pervāne
Şemʿ -i bezm olsa ol yüzi kıamerüm

[392 a] Teng ü tār oldı gözüme ʿālem
Künc-i firķat olalı āh yerüm

Şükr kim fāriğim bu ʿālemden
Kimseye yok ziyānum ü zararum

Bermurād olmaduğım oldur kim
Nazmiyā yok elümde sım ü zerüm

fāʿ ilātün/ mefāʿ ilün/ feʿ ilün

1366

Nazıre

Mihriile saña ey yüzi kıamerüm
Ne ģaberüm vardur olıcaķ nazarum
Görmedüm zerrece sitāremi gör
Mihrüñi bir gün ey yüzi kıamerüm

Lāleveş hicrũñ itdi bağrumı kıan
Kıandesin ey ʿizārı verd-i terüm

Başum irerdi rif at ile göge
İşigiñde olayıdı āh yerüm

Sen ne cevherdigüñ güzel bilürüm
Nażmiyem ben budur benüm hünerüm

fā' ilātün/ mefā' ilün/ fe' ilün

1367

Nev' -i diğer der ān kâfiye incā nün revî

Ĥüb nāzıkdür ol yüzi semenüm
Nāzenīndir ol alnı yāsemenüm

Ķuluyum ben o server-i ĥüsnüñ
Ol efendımdurur ne şüphe benüm

Zerd idüp itdi ' ayn-ı zer rüyum
Derd-i ' aşķile āh o sīm tenüm

Dem-i vuşlatda ĥāyil ola deyü
Giymez oldum ĳabā vü pīrehenüm

La' l-i cānāne vaşfını itsem
Nażmi cāndan olur o dem süĥanum

fā' ilātün/ mefā' ilün/ fe' ilün

1368

Nev' -i diğer kâfiye bâ redif ü vaşl incâ râ revî

Bülbülāsâ görüp benüm zârum
Naẓar etmez o yüzi gülzârum

Derd ile her dem işidüp âhum
Baña raḥm itmez ol cefākârum

Dilden itmezdüm âhlar her dem
Olsa bir dilber-i vefādârum

Aña olmuş çü dembedem hünkâr
Ben ıulun öldürür o hünkârum

Naẓmiyâ kılsa tãli'üm yâri
Görür idüm o yüzi gün yârüm

fã' ilâtün/ mefã' ilün/ fe' ilün

1369

Nev' -i diğer der ân kâfiye incâ nün revî

Gelse bezme otursa cãnânum
Gelür anıda yirine cãnum

Gözlemez ben gedâyı ben ıulını
Ol efendüm benüm o sultânum
Kılmasa cevriñde ben ıulına
Luḥf iderdi o şâh-ı hübânnum

Can revândır dilerse ben ıuldan
Benüm ol bâr-ı cãnnum ol hãnnum

Nazmiyā raḥm iderdi derd-i dile
Dilese dilber āh dermānum

fā' ilātün/ mefā' ilün/ fe' ilün

1370

Nev' -i diğer der ān kāfiye incā he revī

‘Arz-ı ḥüsn itse baña ol māhum
Göge irer o şevkıle āhum

Bağar ağıyāre ben kula bağmaz
Çirkin iş eyler ol güzel şāhum

Dostuñ derd-i ‘aşkı müşkil olur
Virmesün düşmenüme Allahum

İstemez iyliğüm benüm benden
Yāri şağlar hemişe bed ḥāhum

Ṭuymaz idim sefer elemelerini
Nazmiyā olsa yār hemrāhum

fā' ilātün/ mefā' ilün/ fe' ilün

1371

Nev' -i diğer der kāfiye-yi müreddef be elif kāf revī

Ġamla ben ki derdnāk oldum
Āh kim oldum uş helāk oldum

Oldı Һadden birün deründa elem
Görsün el işte sine çäk oldum

Қurtulup dehr cife levşinden
‘Uzlete düşmegile pāk oldum

Һālimi şöyle bileyin Naẓmī
Ki hemān oldum işte Һāk oldum

fā‘ilātün/ mefā‘ilün/ fe‘ilün

1372

Nev‘ -i dīger der ān ҡāfiye ĩncā lām revī

Geliñüz özge kesb-i Һāl idelüm
Dembedem zıkr-i zü’lcelāl idelüm

Şunmayup bir Һarāma göz göre el
Kesbimiz dāyimā Һelāl idelim

[392 b] Her Һuşūşa ki ҡaşd ider olsaқ
Evvelā āһirin māl idelüm

Alalum āfetin riyāzetile
Nefsi anuñla bīmecāl idelüm
Naẓmiyā Һaқ sözi қoyup her dem
Nice bir biҺüde maқāl idelüm

fā‘ilātün/ mefā‘ilün/ fe‘ilün

1373

Nev' -i diğer der kâfiye-yi mücerred incâ rā revî

Pür durur dehr şürveş nidelüm
Özge yirdir ki pür haţar nidelüm

Çuru ğavġādur işbu kār-ı cihān
Çekelim imdi derd-i ser nidelüm

Döne döne kimi olursa felek
Nerd-i miġnetde zār ider nidelüm

Cümle varlık ki var olısar yoġ
Çalmaz andan ebed eşer nidelüm

Naţmiyā gel ki varı hoş görelüm
Yoġsa elde sîm ü zer nidelüm

fā' ilātün/ mefā' ilün/ fe' ilün

1374

Nev' -i diğer der ān kâfiye incâ sîn revî

Dile turmaz düşer heves nidelüm
Nola hāl anî ile pes nidelüm

Turmayalum demādem āh idelüm
Düşmüşüzdür hevāya pes nidelüm
Mürġ-ı cānā ki ten kafesdir pes
Boş çalırsardır ol kafes nidelüm

Gice vü gündüz olur işimiz āh
Nefs derdiyle her nefes nidelüm

Hey ne çāre ki Nazmiyā soñ nefes
Hiç tutmaz ebed meres nidelüm

fā' ilātün/ mefā' ilün/ fe' ilün

1375

Nazīre

Yok çü dermāne destres nidelüm
İdelüm derde şabr pes nidelüm

Olmuşuz bīhüde emeller ile
Bir hevā üzre pür heves nidelüm

Bezmüñe olur ise pend idelüm
Tutmazise eger nefis nidelüm

Bir gārībüz biz imdi yanımıza
Ugramazsa eger ki kes nidelüm

Diñlemez Nazmī çün sözüñ bir kes
Keseriseñ söziñi kes nidelüm

fā' ilātün/ mefā' ilün/ fe' ilün

1376

Nazīre

Neydigümüz bilindi pes nidelüm
İdelüm nāle her nefes nidelüm

Geçdi ʿālemde ʿömrümüz ğamile
Olmadık şād bir nefes nidelüm

Țoldı aġyārile çü kŭy-ı nigār
Țutdı ğŭlzārı ħār ü ħas nidelüm

Mürġ-ı cān bŭlbŭl-i cināniken
Oldı bu ten aña ƣafes nidelüm

Rāh-ı ğamda piyāde ƣaldıƣ çün
Bulmazısaƣ eger feres nidelüm

Naƣmiyā ħayr ü Şerden itmeyelüm
Vaşl ü hicr añaġıla ses nidelüm

Oñmaz ol kimse kim ola bī kes
Daĥı uzatma sözi kes nidelüm

fāʿ ilātün/ mefāʿ ilün/ feʿ ilün

1377

Nazire

VaŐluña yoƣ çü destres nidelüm
İdelüm hıcre Şabr pes nidelüm
Derd-i cāna lebiñdurur emsem
Aña dermān yoġısa pes nidelüm

Fırƣatüñde bu çeşme-yi çeŐmüm
Oldı Ceyĥŭn ile Aras nidelüm

Būy-ı zūlfūñ hevāsına yeleriz
Budurur dilde çün heves nidelüm

Nazmi la' lūñ ki iltimās itdi
Hāşıl olmadı mültemis nidelüm

fā' ilātün/ mefā' ilün/ fe' ilün

1378

Nazīre

Cān ider la' lūñe heves nidelüm
Ol heves düşdi cāna pes nidelüm

Çandeyise göñül lebiñdedurur
Çande māyildurur mekes nidelüm

Dileriz būy-ı zūlfūñi ' ömrüm
Dile bu oldı çün heves nidelüm

Ben gedāyı yoluñda mest bulup
Yapışur it gibi ' ases nidelüm

Seni la' lūñle hey benüm cānım
Nazmī cānile sevdi pes nidelüm

fā' ilātün/ mefā' ilün/ fe' ilün

1379

[393 a] Nev' -i dīger der ān kâfiye incā lām revī

İderiz bihüde emel nidelüm
Bize oldı o bed ' amel nidelüm

Vah ki bîhūde nice tūl-ı emel
‘Ömre vermededür h̄alel nidelüm

İşimiz gücümüz olubdur āh
Kārı dūnyā içün cedel nidelüm

Alısar āhır āh boğazumuz
Virmeyüp bir amān ecel nidelüm

Naẓmiyā vermedi ise devlet el
Olalum h̄ār ü mübtezel nidelüm

fā‘ilātün/ mefā‘ilün/ fe‘ilün

1380

Nev‘ -i dīger der ān k̄āfiye incā mīm revī

Derde bulmadıḡ ise em nidelüm
Çekelim derd ile elem nidelüm

Görmez isek sürür birle feraḥ
Çekelüm ḡuşsa birle ğam nidelüm

Her günāhı ki eyledik tevbe
İdelüm dembedem nedem nidelüm

Şol hevāda ‘abeş geçen dem içün
İdelüm āh dembedem nidelüm

Şimdiki aĝniyādan ey Naẓmī
Görmez olduĝ ebed kerem nidelüm

fā' ilātün/ mefā' ilün/ fe' ilün

1381

Nev' -i diğer kâfiye bâ redif ü vaşl incâ râ revî

Sevmişüz ol nigârı neyleyelüm

Olmuşuz dilfikârı neyleyelüm

Bir vefâ hâletile göremedük

Ol cefâpîşe yâri neyleyelüm

Zâr olup karşısına ol yârüñ

İdelüm âh ü zârı neyleyelüm

Hüsn olan dilrübâda olmasa hulk

Qırı naqş ü nigârı neyleyelüm

Bir gül endâm ü serv kâmetsiz

Seyr-i bâğ-ı bahârı neyleyelüm

Çekelüm âh idüp demâdem âh

Elem-i rûzgârı neyleyelüm

Nazmiyâ nazmile bu ' âlemde

Bulmadık i' tibârı neyleyelüm

fā' ilātün/ mefā' ilün/ fe' ilün

1382

Nev' -i diğer der kâfiye-yi mücerred incâ elif revî

Bendeyüm ben saña efendicigüm
Nazar it sen baña efendicigüm

Düşdi 'aşkuñla bende dil bende
Bende oldum saña efendicigüm

Çuluñum şefkatile ben çuluña
Nola çılsañ vefâ efendicigüm

Saña cânın revân iden çuluña
Luğf iderseñ revâ efendicigüm

Oldı sen dilberüñ bu Nazmî çulı
Saña dil virdi tâ efendicigüm

fâ' ilâtün/ mefâ' ilün/ fe' ilün

1383

Nev' -i diğer kâfiye bâ redif ü vaşl incâ yâ revî

Heves itme cefâya hey güzelüm
Meyl çıl gel vefâya hey güzelüm

Mihr idüp cânile fütâde gönül
Düşdi sen mehlikâya hey güzelüm
Nice dil vermesün gören 'âşık
Sen güzel dilrübâya hey güzelüm

Beñzedirlerse vechi var yüzüñi
Bu güzellig ile aya hey güzelüm

[393 b] Vaşfiñıla olubdurur qādir
Naẓmī ḥüsn-i adāya hey güzelüm

fā' ilātün/ mefā' ilün/ fe' ilün

1384

Der baḥr-i muzāri' şadr ü ibtidā āḥreb ü ḥaşv-i mekfūf ü 'arüz ü ḍarb
maḳşūr taḳṭi' eş *mef' ulü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilātü*

Bir kimse dāyimā ki ide beş vaqtine kıyām
İslāmı şihḥat üzredurur imdi vesselām

Can tenden āḥiri bulısar elbet infikāk
Lāzım gelür vücūda o dem āh in' idām

Eksik degüldir eksigi 'ālemde ādemün
Uş olıсарdır eksigi hep olıcak tamām

Āḥir ne vechile uma hemrehlik evvelā
Ḳur'ānı dāyim eyleye tezvire ol ki dām

Var Naẓmī sen de şöyle ki şol naẓm-ı berkemāl
Güyā ki dürdür anda olan cümle kelām

1385

Naẓire

Her kim ki ide bāde-yi 'aşḳile nüş-ı cām
Bir özge ḥālete düşürür anı ol müdām

Ağdan karayı fark idemez mest-i cām-ı ʿ aşk
Olur müdām o hālile bir aña şubh ü şām

Her kim ki düşe hālet-i ʿ aşkuñ şafāsına
Şāfi olur o hāli şafāyla şādkām

Dāyim o kimse kim ola hālāt-ı ʿ aşk ile
Bir özge şevk ü zevkde olur ʿ ale'd-devām

Her nazmı ʿ aşıkāne dimek kaçdın idegör
Vir Nazmī nazma hālet ʿ aşkile hoş nizām

mefʿ ulü/ fāʿ ilātü/ mefāʿ ilü/ fāʿ ilātü

1386

Nazīre

Maʿ nide mey ne şübhe ki tiryākdir tamām
Refʿ i çün her mār-ı ğamı defʿ ider müdām

Hürmet ile cām-ı bādeyi el üzre tutsalar
Maʿ nisi var ki eyler o her pür cefāyı rām

Cānāne cevır ile baña serkeşlik itmeyüp
Luṭf ile rām olmadurur ğāyet merām

Küy-ı ḥabibi koyup o kim ʿ azm-i ḥacc ide
Olsun ḥarīm-i kaʿ be tavāfi aña ḥarām

Elfazın eyleyüp güher efşān ü dürr nişār
Nazmına Nazmī verdi bu üslüb ile nizām

mef' ulü/ fâ' ilätü/ mefâ' ilü/ fâ' ilätü

1387

Nazîre

ıılmazsa ol abîbim o ıblem bile ırâm
Olsun arîm-i ka' be tavâfi baña arâm

Uşşâka ka' bedür daı ıble muarrer ol
Cây-ı muarr ola o abîbe ki bir maâm

Küy-ı abîb ka' bedurur merve akı için
Ömre sürer şafâ-yı tavâfi anuñ tamâm

Sa' y-i tavâf ka' be-yi küyü abîbimüñ
Ömre sürer şafâdır ider cânı şâdkâm

Bu Nazmi nazm-ı nâzik ü cevher nişâr ile
Ey zât-ı pâk medüñi eyler âleddevâm

mef' ulü/ fâ' ilätü/ mefâ' ilü/ fâ' ilätü

1388

Nazîre

Yüz şevıle bir ay iki gündür bugün tamâm
Alnıñ ile rularıñ gözedür dîde şub ü şâm
Geldikce büy-ı zülfüñle bu yaña nesîm
Olur mu' attar anuñla dembedem meşâm

Pür sâz ü süz olursa sezâ her dem ey nigâr
Uşşâka kim seniñle muarr ola bir makâm

ılmağa sen periyi msahhar fsnile
Oğur h avāşş dāyireden ęurmayup  avām

[394 a] Őirn lebni etmegile vaşf hsrevā
Oldı bu Nazm nazmıle bir Őekkern kelām

mef l/ fā ilāt/ mefā il/ fā ilāt

1389

Nazire

Cām içe içe idp ayak seyrine hrām
Bensiz iğersin āh mdāmı ola harām

Őāfi Őafā-yı bāde-yi yādile grdgn
aşd-ı cefādurur baņa haęķā  aleddevām

Meyli meye olursa nola ehl-i dillerin
Dilberleri mdām eder ol luğf birle rām

Őāfi meyin Őafā-sı ile zevķ edenlerin
Mey bezmine olur hevesi Őevķile mdām

Mey kim Őafāda la line bezer o Őevķile
Bu nazm meyden ayırlamaz hāşıl-ı kelām

mef l/ fā ilāt/ mefā il/ fā ilāt

1390

Nazîre bî nuḳaṭ

Dildâr kim olur kime olursa âh râm
Ol resme vah ki ḥâşıl olur herkese merâm

Dildâr o resme rûḥ-ı muşavver durur kim âh
Âdem degül melekdurur ol ḥâşıl-ı kelâm

Ol sevdigüm o ḥâşıl-ı ‘ömrüm ki vardurur
‘Âlemde rûḥuma odurur ol merâm ü kâm

‘Ömre sürer sürürdurur rûḥa vü dile
Dildârile dilâ dem-i mül devrde müdâm

Dildâr-ı mâhrûlara oldur ser âmed ol
Mihrim o ḥâlile añadır aña vesselâm

mef' ulü/ fâ' ilâtü/ mefâ' ilü/ fâ' ilâtü

1391

Nazîre heme ebyâtü'ş-maṭla'

İster ki sen perî gele kendüye ola râm
Dîvâne göñlüme budurur gâyet-i merâm

Ben sāyeveş fütâdeye olsañ hemîşe râm
Serkeşlik itmeseñ nola ey serv-i hoş ḥırâm
Bensiz mey içüp olasın ağıyâra sen ki râm
Olsun her içdigün ḳadeḥ ey pürcefâ ḥarâm

Lâyıḳ mıdur ki sen olasın her denîye râm
Vaşlıñ esîri olmuşken cümle-yi kirâm

Nazmîye dâyim olasın ey dost sen ki râm
Düşmenden ol yolında seniñ bula mı ğarâm

mef' ulü/ fâ' ilâtü/ mefâ' ilü/ fâ' ilâtü

1392

Nev' -i diğer der kıfiye-yi müreddef be vāv

Şol demde kim gelüp dile ğam eyleye hücum
Şāfi mey iç kim oldur olan dāfi' ü'l-ğamüm

Zülf ü ruhuñdan ayru işim oldı şubḥ ü şām
Feryād ü nāle gör ki baña netdi baht-ı şüm

Ağyār vechi yoq ḥaremüñde ola senüñ
Gülzār olur mı ey yüzi gül cāygāh-ı büm

Ağyār şanma aşlı ile saña yār ola
Şehd ü şekerle kınde alışur piyāz ü şüm

Ağyār fikri birle senüñ firkatüñde āh
Enduh ü ğam bu Nazmiye her dem ider hücum

mef' ulü/ fâ' ilâtü/ mefâ' ilü/ fâ' ilâtü

1393

Nev' -i diğer der kıfiye-yi müreddef be yā

Gülzāra büy-ı zülfüñle kim varır nesim
Ezhārı eyler ol dem ol anuñla pür şemim

Dil düşdi baħr-i ‘aşķuña çün olısar helāk
Olmaķ ħalāş andan o bir emrdir ‘azīm

Tiğ-i ħamuñ dilim dilim itdi benüm dilüm
Hicrānuñ oldı āh baña miħnet-i delīm

Uyma ħaşūda şoñra çekersin nedāmetin
Kendüñe anı kılma begim hemdem ü nedīm

Her bir ħazelde medħüñi itmez idi muttaşıl
Nazmī muħıbb-i muħlişıñ olmasa ‘an şamīm

mef‘ülü/ fā‘ilātü/ mefā‘ilü/ fā‘ilātü

1394

Der baħr-i muzāri‘ aħreb ‘arüz ü đarb maħzūf taķtī‘ eş *mef‘ülü fā‘ilātün*
mefā‘ilü fā‘ilün der ķāfiye-yi mücerred

Bir kişi çekmeyince nice dem ħam ü elem
Ĥāl-i cihāndan olamaz āħ lācerem

Her kişi düşmez idi ebed dembedem ħama
‘Ālem eger ki serbeser olmasa tolu ħam

Her dem hevāya tābi‘ olup yel gibi yelen
Āvārelig ile tırmaz ider āh dembedem
Ķalmayısar cihānda ne kim varsa ebed
‘Ālemde her vücūda gelen olısar ‘adem

Hemdemligi kes ol kes-i dūndan cihānda kim
Şānında Nazmiyā anuñ olmaya bir kerem

1395

Nazîre

Hîç ola mı ben ol şaneme yaramaz şanam
Kim cevır ider baña o şanem şanır uşanam

Hîç ola mı ki vaşl ola ol mehlikā baña
Ol t̄ālî' üm mi var ki ben andan kerem görem

‘Aşqum cihāna eşküm ider fāş göz göre
Ol mācerā olur giderek bā' iş-i elem

Şunsa tolu tolu kadehi itse bezmi germ
Gelse tamām luţf idi sākīden ol kerem

...

mef' ūlü/ fā' ilātün/ mefā' ilü/ fā' ilün

SONUÇ

Divan şairleri içinde buldukları toplumun değerlerine, diline, etraflarında cereyan eden olaylara karşı kayıtsız değildirler. Yarı rind yarı sufi bu şairler

eserlerini İslam kültürüyle yoğurup kendi duygu ve düşüncelerini yansıtmışlardır. Edirneli Nazmî de bu yansımayı en sade söyleyişle ortaya koyan şairlerden biridir. Birçok nazım şeklinde ürün vermiş, birçok nazire yazmış ve divan şiirinin en hacimli eserlerinden birini oluşturmuştur.

Şair manzumelerin başlıklarını kırmızı mürekkeple yazmış, Türkî-yi basitle yazdığı manzumelere de ayrıca Türkî-yi Basit ibaresini düşmüştür. Başlıklarda aruz bahirlerini yazarken vezni de belirtmiş; aynı vezin ve kâfiyedeki diğer manzumeleri de ana başlık altına sıralamıştır. Elif bâ'ya göre olan bu sıralama, yalnızca gazellerden müteşekkil değildir. Nazmî, farklı olarak murabba, muhammes, musammat ve müstezadları da kafiyesine göre gazellerin arasına sıralamıştır.

Bazı varakların derkenarında²⁸ farklı hatla yazılmış başlıksız manzumeler vardır. Bir tanesinde Esrar mahlası bulunan bu manzumelerin üçünde mahlas bulunmamaktadır. Nazmî'ye ait olmadığını düşündüğümüz bu manzumeler de Türkî-yi Basit başlıklı manzumeler ve gazel dışındaki nazım şekilleri gibi çalışmamıza dahil edilmemiştir.

Bu çalışmayla gazellerini transkribe edip konu taraması yaptığımız Nazmî'nin, tezkirelerde belirtilen aruz kalıpları konusundaki kendine haslığı ve çeşitliliği ayrı bir tahlil ve tasnif çalışması olarak ele alınmalıdır.

KAYNAKÇA

ALTUN, Kudret (2004); Edirneli Nazmî, Pend-name-i Nazmi, [İnceleme- Metin Sözlük], Kayseri.

²⁸ Adı geçen manzumeler için bkz varaklar: 292a/ 298a/319a/388b

ATSIZ, Hüseyin Nihal (1934); XVI'ncı Asır Şairlerinden Edirneli Nazmî'nin Eseri ve Bu Eserin Türk Dili ve Kültürü Bakımından Ehemmiyeti, Arkadaş Matbaası, İstanbul.

AVŞAR, Ziya (1998); Edirneli Nazmî Hayatı-Edebî Kişiliği-Eserleri-Türkî-yi Basît ve Gazeller Dışındaki Nazım Şekilleri ve Türleri, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi SBE, Ankara.

AVŞAR, Ziya (2001); Türkî-yi Basîti Yeniden Tartışmak, Bilig-18, Yaz.

AVŞAR, Ziya (2008); Tenkitli Metin Neşrinde İmlâ Sorunu Üzerine Yeni Düşünce ve Öneriler, Journal of Turkish Studies, Volume 3/6 Fall.

ÇINAR, Bekir (2009); Edirneli Nazmî'nin Türkî-yi Basît Şiirlerinin Teşbihler Sistemi Açısından Genel Anlayışla Mukayesesi, Journal of Turkish Studies, Summer.

GÜVEN, Ahmet Zeki (2009); Edirneli Nazmî'nin Pendnâmesinde Eğitim ve Ahlak Anlayışı, Journal of Turkish Studies, Summer.

İSEN, Mustafa (1998); Sehî Bey Tezkiresi, Heşt-Behişt, Akçağ Yay., Ankara.

Kınalızâde Hasan Çelebi (1989); Tezkiretü's-şu'arâ, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara, c:II.

Komisyon(Mustafa İSEN- Osman HORATA- Muhsin MACİT- Filiz KILIÇ- İ.Hakkı AKSOYAK) (2005); Eski Türk Edebiyatı El Kitabı, Grafiker Yay., Ankara.

KÖKSAL, M. Fatih (2001); Edirneli Nazmî, Mecma'ü'n-nezâ'ir, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi SBE, Ankara.

KÖKSAL, M. Fatih (2002); "Orijinal Bir Şair: Edirneli Nazmî ve Divanına Yeni Bakışlar", Bilig, S.20 Kış.

KÖKSAL, M. Fatih (2002); Edirneli Nazmî'ye Ait Olması Kuvvetle Muhtemel Bir Eser: Tevârîh-i Antâkiye", Journal of Turkish Studies – Türklük Bilgisi Araştırmaları (Prof. Dr. Günay Kut Hatıra Sayısı), Harvard University, 28/I, 47-108, KTŞA.

KÖKSAL, M. Fatih (2009); "Edirneli Nazmî ve Çağdaşlarının Eserlerinden Türkçenin Tarihsel Sözlüğüne Katkılar", Journal of Turkish Studies, 4/5, Summer, 249-261.

KÖPRÜLÜ, Mehmed Fuad (1928); Millî Edebiyat Cereyanının İlk Mübeşşirleri ve Dîvân-ı Türkî-yi Basît, Devlet Matbaası, İstanbul.

- KUTLUK, İbrahim (1997); Beyânî Mustafa Bin Cârullah, Tezkiretü'ş-şu'arâ, Türk Tarih Kurumu Yay., İstanbul.
- MAZIOĞLU, Hasibe (1977); "Edirneli Nazmî'nin Pend-i Attâr Çevirisi", AÜDTFCF Türkoloji Dergisi.
- MENGİ, Mine (2000); Eski Türk Edebiyatı Tarihi- Metinler, Akçağ Yay., Ankara.
- ÖZKAN, Mustafa (1994); Edirneli Nazmî, TDV İslam Ansiklopedisi, İstanbul.
- ÖZKAN, Mustafa (1997); Edirneli Nazmî ve Türkî-yi Basît Hareketi, İlmî Araştırmalar, İstanbul.
- TUMAN, Mehmet Nail; Tuhfe-i Nâilî, Cilt 2, Sayfa:1607, Madde no:4328.
- TURGUT, Savaş (2001); Edirneli Nazmî, Dîvân-ı Türkî-yi Basît, [İnceleme- Metin- Sözlük- Adlar Dizini].
- TÜRKMEN, Seyfullah (2009); Türkî-yi Basît'in Söz Varlığı, Journal of Turkish Studies, Summer.
- SÂMÎ, Şemsettin (1996); Kâmûsu'l- A'lâm, Kaşgar Neşriyat, Cilt:6, Ankara.
- ŞENTÜRK, Ahmet Atilla- KARTAL, Ahmet (2007); Eski Türk Edebiyatı Tarihi, Dergâh Yay., İstanbul.
- SOLMAZ, Süleyman; Gülşen-i Şu'arâ (Bağdatlı Ahdî), Kültür Bakanlığı Elektronik Kitaplar, Bölüm B.
- SÜREYYA, Mehmet (1996); Sicill-i Osmânî, Tarih Vakfı Yurt Yay., İstanbul, c.IV.

ÖZGEÇMİŞ

16 Temmuz 1988 tarihinde Niğde'de doğan Rabia AKDAĞ, ilk ve orta öğrenimini sırasıyla 5 Şubat İlköğretim Okulu ve Niğde Cumhuriyet Lisesi'nde

tamamlamıştır. 2005 yılında kazandığı Erciyes Üniversitesi Yozgat Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü' nü 2009 yılında başarıyla bitirmiştir.

2009 yılında yüksek lisans eğitimine Bozok Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eski Türk Edebiyatı Anabilim Dalı'nda başlamıştır.

2009 yılı Eylül ayından beri Bozok Üniversitesi Akdağmadeni Meslek Yüksekokulu'nda Türk Dili Okutmanı olarak çalışmaktadır.

İletişim Bilgileri

Adres :

Bozok Üniversitesi

Akdağmadeni Meslek Yüksekokulu.

66300 Akdağmadeni/YOZGAT

Telefon:

(354) 314 14 00

Faks:

(354) 314 38 09

E-posta:

dilbeste51@hotmail.com

EKLER

Ek 1: Tıpkıbasım